

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΣΜΠΟΝΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕ70**

ΘΕΜΑ:<<Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ,Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, ΤΗΝ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ 1928-1932, ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ,ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ ΒΗΜΑΤΟΣ, ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ>>.

ΑΘΗΝΑ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Η εργασία αφιερώνεται:

*Στον ακούραστο ,εξαιρετικά εργατικό , ανώνυμο Έλληνα-ίδα δάσκαλο-α ο οποίος προετοίμαζε και προετοιμάζει τους αυριανούς Έλληνες-ίδες πολίτες πολλές φορές σε εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες.Αφιερώνεται επίσης στον αδελφό της μητέρας μου Δημήτριο Αργύρη ένα εξαιρετικά εργατικό δάσκαλο που σε εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες έμαθε γράμματα ,ζωγραφική και μαντολίνο σε παιδιά στα σχολεία της Μακεδονίας τη δεκαετία του 1950 ,της Λευκάδας ,της Αιτωλοακαρνανίας.Εικονίζεται στη φωτογραφία του εξωφύλλου της εργασίας.

*Στους γονείς μου Σπύρο Σμπόνια-Λύτρα και Σοφία Αργύρη το γένος Γαζή ,απλά γιατί γεννήθηκαν την τετραετία αυτή του μεσοπολέμου , ο πρώτος το 1932 στη Σκλίβανη Ιωαννίνων ,και η δεύτερη το 1929 ή 1930 [σύμφωνα με το ιστορικό αρχείο Λευκάδας, γιατί μια φωτιά προπολεμικά στην εκκλησία του Σπαρτοχωρίου στο Μεγανήσι Λευκάδας, κατέστρεψε όλα τα αρχεία του χωριού,τα οποία φυλάσσονταν εκεί].

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- ☉ Εισαγωγικό σημείωμα –Μία υπόθεση εργασίας..... **6**

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΟ 1900 ΕΩΣ ΤΟ 1928 ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ –ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ 1928-1932

- ☉ Η κατάσταση της εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών Ζητημάτων .Πολιτικές για την εκπαίδευση τον 20^ο αι. [1900-1928].Το γλωσσικό ζήτημα.Ο εκπαιδευτικός Όμιλος. **8**
- ☉ Το πολιτικό -ιστορικό πλαίσιο στο οποίο ανήκει η τετραετία του 1928-32 **24**
- ☉ Το κυβερνητικό έργο της τετραετίας 1928-32 στους άλλους τομείς εκτός της εκπαίδευσης. **28**

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1928-29

- ☉ Η κατάσταση στην εκπαίδευση την περίοδο 1928-29 **33**
- ☉ Τα στατιστικά της εκπαίδευσης **34**
- ☉ Η λειτουργία του θεσμού του Επιθεωρητή **36**
- ☉ Διορισμοί δασκάλων-ισσών **38**
- ☉ Μισθολόγιο προαγωγές δασκάλων **39**
- ☉ Η μόρφωση και επιμόρφωση των δασκάλων-ισσών **45**
- ☉ Η κατάσταση των σχολείων **46**
- ☉ Εκπαίδευση και εκκλησία **51**
- ☉ Οι γυναίκες κατακτούν την εκπαίδευση **52**
- ☉ Μαθητιώσα νεολαία και άθληση **54**

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ- Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

- ☉ Το μεταρρυθμιστικό –νομοθετικό έργο της κυβέρνησης Βενιζέλου την περίοδο 1928-32 στην εκπαίδευση . **55**
- ☉ Η εφαρμογή –υλοποίηση στην πράξη των νόμων που ψηφίστηκαν για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση διοίκηση της εκπαίδευσης .Διορισμοί –προαγωγές –μεταθέσεις άδειες,ποινές,παραίτηση των εκπαιδευτικών λειτουργιών . **68**
- ☉ Νόμος 4178 <<Περί των Επιθεωρητών της δημοσίας εκπαιδεύσεως και των βοηθών αυτών>>. **74**
- ☉ Νομοθετικές ρυθμίσεις για τους αναπληρωτές-τριες **81**
- ☉ Κυβερνητικές ρυθμίσεις,ειδικές πρόνοιες για τις γυναίκες

εκπαιδευτικούς.	82
☉ Νέες ρυθμίσεις για τα δικαιολογητικά ιατρικών εξόδων,νοσηλίων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.	85
☉ Νομοθετικές παρεμβάσεις για τα Διδασκαλεία Δημοτικής εκπαίδευσης N.4368 <<Περί Διδασκαλείων Δημοτικής εκπαίδευσης >> N.4358 <<Περί καταργήσεως των μονοταξίων διδασκαλείων>>	87
☉ Ίδρυση διδασκαλείου Νηπιαγωγών N.4367	90
☉ Η μετεκπαίδευση και επιμόρφωση δασκάλων-ισσών	91
☉ Διδασκαλία νέων διδακτικών αντικειμένων ,εισαγωγή του μαθήματος της << υγιεινής>>,νόμος 4152 <<Περί διδασκαλίας της υγιεινής στα σχολεία του κράτους>>.	94
☉ Έκδοση νέων διδακτικών βιβλίων –νέων αναγνωστικών στη δημοτική Γλώσσα για το δημοτικό σχολείο .Η διδασκαλία της δημοτικής γλώσσας στις τέσσερις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου.	96
☉ Αναλυτικά προγράμματα –ωρολόγιο πρόγραμμα.Ειδικές πρόνοιες για τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών,της γυμναστικής,ωδικής η διδασκαλία αλλόγλωσσων,αλλόθρησκων μαθητών.	100
☉ Υποχρεωτική φοίτηση,ποινές,πρόστιμα για τους παραβάτες γονείς	102
☉ Εγγραφές των μαθητών.	103
☉ Μετεγγραφές μαθητών.	104
☉ Η φοίτηση σε ιδιωτικά σχολεία.	104
☉ Η φοίτηση σε ειδικά σχολεία.	104
☉ Ίδρυση πειραματικών σχολείων N.4376.	105
☉ Οι σχολικές εφορίες και τα σχολικά ταμεία.	106
☉ Οι ιερατικές σχολές N.4370.	107
☉ Επιμόρφωση ενηλίκων –διά βίου μάθηση . Η φοίτηση σε νυκτερινά σχολεία N.4397.	108
☉ Ίδρυση εργαστηρίων,σχολικών βιβλιοθηκών,σχολικών μουσείων	109
☉ Η ίδρυση και καλλιέργεια σχολικών κήπων.	111
☉ Η ίδρυση ανώτερων επαγγελματικών σχολείων.	112
☉ Ίδρυση κατώτερων γεωργικών σχολείων.Κυριακάτικα γεωργικά φροντιστήρια.	114
☉ Ίδρυση κατώτερων εμπορικών σχολείων	117
☉ Ίδρυση κατώτερων βιοτεχνικών σχολείων.	118
☉ Ίδρυση κατώτερων οικοκυρικών σχολείων.	
Ίδρυση Διδασκαλείου οικοκυρικής εκπαίδευσης N.4360.	119
☉ Τα νέα διδακτήρια ,N. 4179.	120
☉ Ίδρυση και προαγωγή νέων δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων	129
☉ Δαπάνες για την εκπαίδευση,διορισμοί .	135
☉ Μισθοί εκπαιδευτικών –προαγωγές N.14374 <<Περί διαβαθμίσεως Δημοδιδασκάλων>>.	139
☉ Τα συνταξιοδοτικά θέματα δασκάλων-ισσών.	155
☉ Τα μαθήματα στα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης N.4373 <<Περί διαρρυθμίσεως των σχολείων Μ. Εκπαιδεύσεως>>.	159
☉ Η διοίκηση και τα συνδικαλιστικά ζητήματα της εποχής για τους	

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠ. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

- ☉ Οι αντιδράσεις και οι προτάσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας για την επιχειρούμενη εκπ. Μεταρρύθμιση την τετραετία 1928-32. Σχόλια του ημερήσιου τύπου για την εφαρμογή στην πράξη της εκπ. Μεταρρύθμισης. **169**
- ☉ Κριτική θεώρηση των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών στην εκπαίδευση τα έτη 1929-30-31-32 και της υλοποίησης και εφαρμογής της στην πράξη . **186**
- ☉ Συμπεράσματα **193**

Α' Παράρτημα

- ☉ Ο Εκπαιδευτικός Όμιλος. Η πορεία, οι στόχοι, το τέλος του Ομίλου **201**
- ☉ Οι σπουδαιότεροι παιδαγωγοί του πρώτου τέταρτου του 20^{ου} αι. Μανόλης Τριανταφυλλίδης . **209**
- ☉ Αλέξανδρος Δελμούζος **212**
- ☉ Δημήτρης Γληνός **215**
- ☉ Μιχάλης Παπαμαύρος **217**
- ☉ Μίλτος Κουντουράς **221**
- ☉ Ευάγγελος Παπανούτσος **222**

Βιβλιογραφία

225

- ☉ **Β' Παράρτημα.** Ενδεικτικά φύλλα με σελίδες του Δ.Β. Δημοσιεύματα πνευματικών προσωπικοτήτων της εποχής, Η γλώσσα των διαφημίσεων και των νεκρολογιών.... Λεύκωμα σκίτσων, φωτογραφιών. **227**

☉ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ-ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Με την εργασία αυτή θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στην εξής βασική, κύρια υπόθεση εργασίας ποιος ο χαρακτήρας και το εύρος της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης των ετών 1928-32 .Αν υπήρξε εφαρμογή της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης σύμφωνα με την προεκλογική υπόσχεση για τη δημιουργία νέων διδακτηρίων .Θα μελετήσουμε τον σχετικό ψηφισθέντα από τη Βουλή νόμο για την ανέγερση νέων σχολείων.Θα ερευνήσουμε τι προέβλεπε αυτός και σε ποιο βαθμό υλοποιήθηκε.Αν δηλαδή είχε αυτός ο νόμος σκοπό την ένταξη στο σχολικό εκπαιδευτικό σύστημα των περισσότερων παιδιών που έμεναν αναλφάβητα λόγω της έλλειψης σχολικών κτιρίων.Θα προσπαθήσουμε ν' απαντήσουμε στο ερώτημα αν παράλληλα με την ανέγερση νέων σχολικών αιθουσών έγινε ταυτόχρονα και σε ποια έκταση επισκευή, αποπεράτωση,,ανακαίνιση άλλων παλαιότερων κτισμάτων ώστε να πληρούν τους τότε κανόνες υγιεινής.

Με την παρούσα εργασία έχουμε επίσης ως σκοπό να καταγράψουμε τα στοιχεία εκείνα που αποδεικνύουν σε ποιο βαθμό υπήρξε εφαρμογή στην πράξη της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης η οποία επιχειρήθηκε την τετραετία 1928-32.Γι αυτό θα μελετήσουμε και θα ερευνήσουμε τις περίπου 2.500 σελίδες από τα 228 τεύχη του Διδασκαλικού Βήματος από τον Αύγουστο του 1928 έως το Μάιο του 1932.Στις σελίδες των ετών αυτών φιλοξενούνται οι προεκλογικές πολιτικές εξαγγελίες για την Παιδεία των δύο μεγαλύτερων κομμάτων που διεκδίκησαν την εξουσία στις εκλογές της 19^{ης} Αυγούστου του 1928.Τα κόμματα ήταν των Φιλελευθέρων και το Λαϊκό κόμμα.Το κόμμα των Φιλελευθέρων επικρατεί στις εκλογές αυτές,της 19^{ης} Αυγούστου του 1928 και σχηματίζει κυβέρνηση.Επίσης δημοσιεύονται στα τεύχη των ετών αυτών όλα τα νομοσχέδια για την εκπαίδευση όπως κατατέθηκαν προς συζήτηση και ψήφιση αλλά και οι νόμοι όταν ψηφίστηκαν.Στο εβδομαδιαίο Δ.Β.δημοσιεύονται τα κυβερνητικά δρώμενα τα οποία αφορούν την πρωτοβάθμια κυρίως εκπαίδευση.Δημοσιεύονται όλα τα άρθρα των νόμων οι οποίοι αφορούν την εκπαίδευση και υπερψηφίζονται από την τότε κυβερνητική πλειοψηφία.

Θα εργαστούμε πάνω σε κάθε ,νόμο εγκύκλιο,μαρτυρία,συνδικαλιστική αντίδραση,επιστολή διδασκαλικών συλλόγων ή σχόλιο ,αντίδραση σε κάθε μαρτυρία την οποία γραπτά στέλνει και το Δ.Β.δημοσιεύει κάθε δασκάλου –ας η οποία αποδεικνύει την εφαρμογή στην πράξη ή τη μη εφαρμογή των ψηφισθέντων νόμων. Θα μελετήσουμε τις σελίδες του Διδασκαλικού Βήματος από τον Αύγουστο του 1928 έως τις 21 Μαΐου του 1932 ημερομηνία κατά την οποία παραιτείται η κυβέρνηση Βενιζέλου.Θα προσπαθήσουμε να συλλέξουμε κάθε στοιχείο που αφορά την εφαρμογή της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας την οποία επιχείρησε η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων με πρωθυπουργό τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Το Δ.Β. είναι από το 1925 έως σήμερα η επίσημη έκδοση της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας όπως λέγονταν τότε η σημερινή Δ.Ο.Ε.. Το Δ.Β. αν και σήμερα εκδίδεται 2 ή 3 φορές το χρόνο, τα έτη από το 1928 έως το 1932 εκδίδετο σε εβδομαδιαία βάση <<εβδομαδιαίο όργανο>> όπως το

τιτλοφορεί η Δ.Ο. Ο μέσος όρος των σελίδων κάθε τεύχους έχει μέσο όρο τις 10-12 σελίδες, αλλά αρκετές φορές εκδίδεται με 14 ή και 16 σελίδες.

Έχουμε σκοπό να διαπιστώσουμε τον πολιτικό λόγο που άρθρωναν τα εξέχοντα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας, τα μέλη του διασπασμένου εκπαιδευτικού ομίλου, τα συνδικαλιστικά στελέχη των δασκάλων. Θέλουμε να δούμε αν ο λόγος αυτός ήταν τολμηρός ή φοβικός προς την εξουσία, αν ήταν προοδευτικός ή συντηρητικός. Για τα τελευταία θα προσπαθήσουμε ν' ανιχνεύσουμε τις αγωνίες τους ερευνώντας τα κείμενα του αρχείου της ΔΟΕ, δηλαδή τις εκδόσεις του εβδομαδιαίου οργάνου της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας του Διδασκαλικού Βήματος. Να δούμε αν διατυπώνεται παιδαγωγική αγωνία με αιτήματα για την ποιοτική αναβάθμιση του δημόσιου σχολείου και τον περιορισμό του αναλφαριθμητισμού ιδίως των κοριτσιών, πέρα από τα συνδικαλιστικά οικονομικής φύσεως αιτήματα για τον διδασκαλικό κλάδο. Για το αν υλοποιήθηκαν και σε ποιο βαθμό οι οικονομικές απαιτήσεις των δασκάλων την εποχή αυτή θα αναζητήσουμε έγγραφες μαρτυρίες για το πώς πώς αντέδρασαν στα νέα κονδύλια για τη μισθοδοσία τους που διέθετε ο τότε προϋπολογισμός της κυβέρνησης, αλλά και για τις δαπάνες για τους άλλους τομείς της εκπαίδευσης.

Ακόμα θα ερευνήσουμε, αν κατατίθενται θετικές πρακτικά εφαρμόσιμες αντιπροτάσεις, στον τομέα των διδακτικών μεθόδων στη σχολική τάξη με την προσπάθεια βελτίωσης της κριτικής σκέψης των μαθητών-τριών. Επίσης θα προσπαθήσουμε να δούμε αν υπήρξε περιορισμός της διδασκαλίας των αρχαίων και της καθαρεύουσας στο δημοτικό σχολείο, και ποιες οι απόψεις της διδασκαλικής ομοσπονδίας στο γλωσσικό ζήτημα.

Θέλουμε επίσης να εξετάσουμε πώς αξιολογούν, κριτικάρουν οι παιδαγωγοί και εκπαιδευτικοί οι οποίοι ανήκουν στις τάξεις του Εκπαιδευτικού Ομίλου από τις αρχές του 20^{ου} αι. οπότε και δημιουργείται. Εκπαιδευτικοί που προσπαθούσαν να προωθήσουν τις εκάστοτε κυβερνητικές πολιτικές προς μια ρηξικέλευθη προοδευτική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που είχε ανάγκη το ελλαδικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επίσης θα δούμε το πώς αντιμετωπίζουν οι συνδικαλιστικοί φορείς την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1929, αλλά και σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι αυτή επιλύει πάγια αιτήματα του εκπαιδευτικού κόσμου την εποχή εκείνη, όχι μόνο οικονομικά αλλά και πολιτικά με την και σε ποιο βαθμό προώθηση του εκδημοκρατισμού της εκπαίδευσης αλλά και της δημόσιας διοίκησης. Θα προσπαθήσουμε να σημειώσουμε ποια σημαντικά θέματα μένουν σε εκκρεμότητα και δεν επιλύονται με τους συγκεκριμένους νόμους για την εκπαίδευση.

Τέλος θα ερευνήσουμε για το πώς τοποθετείται ο και προσεγγίζει ο διδασκαλικός κλάδος το <<ιδιώνυμο>> μέσα από τον πολιτικό λόγο – αντίλογο τον οποίο αρθρώνει η συνδικαλιστική ομοσπονδία των δασκάλων της εποχής αντιδρώντας στον περιορισμό των πολιτικών και συνδικαλιστικών ελευθεριών των δασκάλων και των άλλων δημοσίων υπαλλήλων. Θα δούμε επίσης σε ποιο βαθμό η συνδικαλιστική ηγεσία της εποχής, διατυπώνει τολμηρό ή αδύναμο πολιτικό λόγο. Άλλωστε στελέχη της αριστεράς είναι συνδικαλιστές δάσκαλοι, αλλά με το <<ιδιώνυμο>> το να αρθρώνεις αριστερό πολιτικό λόγο εκείνη την εποχή, είχε τον κίνδυνο της φυλάκισης αλλά και της απόλυσης.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

- ☉ **Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΝ 20ο ΑΙ. {ΑΠΟ ΤΟ 1900 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1928}. -ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ-Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ**
- ☉ **ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ –ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ- ΠΛΑΙΣΙΟ- ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ 1928-32 ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΜΕ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ ΒΕΝΙΖΕΛΟ.**

Με την είσοδο του 20^{ου} αι. συντελείται το φαινόμενο της <<σχολικής έκρηξης>> σε όλη την Ευρώπη, εξαιτίας της μαζικής αστικοποίησης για την ανάγκη στελέχωσης με φθηνά εργατικά χέρια και την αυτοματοποίηση της καπιταλιστικής παραγωγής.

Το <<Εκπαιδευτικό ζήτημα>> υπήρξε ένα από τα κορυφαία ζητήματα της πολιτικής και πνευματικής ζωής της χώρας. Τα κορυφαία θέματα που ζητούν λύση τίθενται στο από τους παιδαγωγούς της εποχής στο ο Α' Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο {31 Μαρτίου έως 4 Απριλίου 1904, πρακτικά συνεδρίου στο Δημαρά, 1988, τ.Β', σ.41}. Οι σύνεδροι διαπιστώνουν ότι η ελληνική παιδαγωγική επιστήμη ως εφαρμογή στη διδακτική πράξη δεν υφίσταται. Πιστεύουν, ότι υπάρχει ανάγκη για άμεση εφαρμογή στη διδακτική πράξη προγραμμάτων σπουδών βασισμένων στην επιστημονική έρευνα και στηριγμένη στις μορφωτικές ανάγκες του Έλληνα μαθητή, τις εκπαιδευτικές ανάγκες της χώρας. Υποστηρίζουν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη βάση των επιθυμιών και αναγκών που οι εκπαιδευτικοί θα θέσουν ως άμεσες προτεραιότητες.

Επίσης στα πορίσματα του συνεδρίου επισημαίνεται η αναγκαιότητα θέσπισης νέων νόμων για τη λειτουργία των σχολείων [*<<να τροποποιηθώ η διδασκαλία ώστε να μη συντελή εις την αραίωσιν της φοιτήσεως >> πρακτικά συνεδρίου σε Δημαρά, 1988, τ.Β' σ.41*], η ανάγκη σύστασης πειραματικών σχολείων, η εφαρμογή νόμου για τη γυναικεία και την επαγγελματική εκπαίδευση, η αναγκαιότητα της μονιμότητας των εκπαιδευτικών, η ίδρυση έδρας παιδαγωγικής στο Πανεπιστήμιο και η ίδρυση Διδασκαλείου Μέσης Εκπαίδευσης με σκοπό να βελτιωθεί η παιδαγωγική κατάρτιση των εκπαιδευτικών της Μέσης Εκπαίδευσης [*<<να τυγχάνωσιν ούτοι προς τη ειδική επιστημονική μορφώσει και παιδαγωγικής θεωρητικής τε και πρακτικής τοιαύτης>> [απόσπασμα πρακτικών συνεδρίου σε Δημαρά, 1988, σ.44]*

Αλλά στόχος να βελτιωθεί η οικονομική θέση με το να <<μονιμοποιηθώ διά νόμου υπό της πολιτείας, η θέσις των λειτουργών της Μέσης Εκπαιδεύσεως και να αυξηθώ αναλόγως των σημερινών αναγκών η μισθοδοσία αυτών προς ανύψωσιν της κοινωνικής αυτών θέσεως και αξιοπρεπεστέραν συντήρησιν>> [πρακτικά Α' πανελληνίου συνεδρίου σε Δημαρά, 1988, τ.Β' σ.45].

Επισημαίνεται στο συνέδριο η χαμηλή ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στις διδασκάλισσες στα σχολεία θηλέων. Τονίζεται επίσης, ότι πρέπει να εφαρμοστεί η υποχρεωτικότητα ως προς την φοίτησιν των θηλέων στα σχολεία της μέσης εκπαίδευσης, μια που στα σχολεία της πρωτοβάθμιας η φοίτηση είναι υποχρεωτική, <<να εφαρμοσθή το άρθρον 6 του ΒΤΜΘ νόμου και το 6 άρθρο του περί του δημοτικού σχολείου νόμου της 6 /2/1834>>.Εν τούτοις δεν προτείνεται η ίδρυση κρατικού Διδασκαλείου Θηλέων, αλλά υποστηρίζεται η προσφορά των Ν.Π.Ι.Δ. διδασκαλείων γι' αυτό το σκοπό,όπως έχουμε την Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία.Τίθεται με έντονο τρόπο η αναγκαιότητα ίδρυσης ειδικών σχολείων <<τυφλών,κωφαλάλων,ηλιθίων,ηθικώς διαστρόφων παιδων>>[πρακτικά συνεδρίου σε Δημαρά, 1988,τ.Β' σ.43].

Η αναγκαιότητα πρακτικοποίησης της εκπαίδευσης με τεχνικά μαθήματα τα οποία κάνουν χρήσιμη και ενδιαφέρουσα τη μάθηση να <<άπτωνται εκτενέστερον εκείνων μάλιστα των γνώσεων,όσαι σχετίζονται προς τα έργα και τας βιωτικές ανάγκας των κατοίκων>>[Δημαράς,1988,Τ.Β' σ.43].

Στο ανωτέρω συνέδριο τέθηκαν από εκπαιδευτικούς αιτήματα, οικονομικής,μορφωτικής φύσεως.Θέτουν τα κατά τη γνώμη τους ώριμα για την εποχή ζητήματα, όπως αυτό της έκπτωσης στα εισιτήρια για τη μετακίνηση των δασκάλων το καλοκαίρι και της αναγκαιότητας ανόδου του μορφωτικού επιπέδου μέσω της συμμετοχής τους σε επιμορφωτικές ξεναγήσεις,<<να υπάρξη μεγάλη έκπτωσης των ναύλων των σιδηροδρόμων και των ατμοπλοίων κατά τας θερινάς διακοπάς των δασκάλων.... να διατίθεται ταχυδρομικό ή πολεμικό σκάφος,όπερ να μεταφέρει τους διδασκάλους του βασιλείου υπό την ηγεσίαν καθηγητών της ιστορίας και αρχαιολογίας εις τας εκτός αυτού ελληνικάς χώρας....να μεταφρασθώσι τα τελειότατα και νεώτατα παιδαγωγικά συγγράμματα>> [πρακτικά συνεδρίου σε Δημαρά,1988,τ.Β',σ.42,43].

Την ίδια περίοδο ένα τμήμα των διανοούμενων της εποχής επηρεασμένο από το πνεύμα του επιστημονικού θετικισμού,αρχίζει να ερευνά τη νεοελληνική παράδοση, το λαϊκό πολιτισμό,τη δημοτική γλώσσα μια που ο λαός δε μπορούσε να προσεγγίσει τα στοιχεία αυτά στην εκπαίδευση γιατί εκεί στο σχολείο διδάσκονταν τα ελληνικά σε αρχαίζουσα γλώσσα,την καθαρεύουσα.

Σ' αυτό το κλίμα της εποχής όσον αφορά τα εκπαιδευτικά ζητήματα, ένα μεγάλο τμήμα των πνευματικών δυνάμεων δημιουργούν το 1910 τον <<Εκπαιδευτικό Όμιλο>> με σκοπό <<να ιδρύσει ένα Πρότυπο Δημοτικό Σχολείο στην Αθήνα και να βοηθήσει ν' αναμορφωθεί με τον καιρό η ελληνική εκπαίδευση>>{Από το καταστατικό του Ομίλου, Δημαράς, 1988 τ.Β' σ.69} Πρωτεργάτες του Ομίλου οι Αλ.Δελμούζος,Κ.Δεμετζής,Ίωνας Δραγούμης,Μ.Τσιριμώκος,Κ.Μελάς. Αργότερα συμμετέχει στον Όμιλο και ο παιδαγωγός Δημ. Γληνός.Στόχοι τους ήταν η στροφή του πνευματικού προσανατολισμού του λαού προς τις παραδοσιακές λαϊκές αξίες, της γλώσσας, της παιδείας, της λαϊκής παράδοσης, της τέχνης.

Στα μεταρρυθμιστικά παιδαγωγικά προτάγματα της εποχής δείχνουν ενδιαφέρον για να προτείνουν εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις τα κόμματα της εποχής.Δημοσιεύουν τις πολιτικές τους θέσεις για την αναγκαιότητα μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα.Το 1910 δημοσιεύεται το

πρόγραμμα του <<Λαϊκού Κόμματος >> του Αλ. Παπαναστασίου. Το πρόγραμμά του όσον αφορά τα εκπαιδευτικά ζητήματα ασκεί κριτική στον παραδοσιακό συγκεντρωτισμό και σχολαστικισμό του ελληνικού σχολείου. Στόχος όπως σημειώνεται στο πρόγραμμα, <<ν' απαλλαγεί η εκπαίδευσις από τον σχολαστικισμόν που μαραίνει την σκέψιν, και εν γένει θα εξυψωθή το διανοητικόν επίπεδον του λαού>>. Προτείνει <<αυστηράν εφαρμογήν των περί υποχρεωτικής δημοτικής εκπαιδεύσεως διατάξεων>> {Δημαράς, 1988, τ. Β' σ. 78}, αύξηση του αριθμού των λειτουργούντων σχολείων και συνεκπαίδευση. Αναφέρεται το πρόγραμμα στην ανάγκη εδραίωσης της τεχνολογικής εκπαίδευσης και την προσφορά από το κράτος περισσότερων κρατικών υποτροφιών.

Ανάλογες μεταρρυθμιστικές απόψεις εκφράζονται πολιτικά λίγο αργότερα και από το κόμμα των Φιλελευθέρων το οποίο ίδρυσε και είναι επικεφαλής ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Βασική φροντίδα του οποίου ήταν η δημιουργία Κράτους Δικαίου, κατοχυρώνοντας συνταγματικά τις ατομικές και πολιτικές ελευθερίες για τους πολίτες. Ως ένα βήμα εγκαθίδρυσης του κράτους δικαίου, η καθιέρωση της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων με το Σύνταγμα του 1911, το οποίο έφερε σημαντικές θεσμικές αλλαγές <<Με το Σύνταγμα αυτό και κυρίως με την εφαρμογή και τη νομοθεσία που επακολούθησε, ο Βενιζέλος κατορθώνει να δημιουργήσει στην Ελλάδα, Κράτος Δικαίου.... καταβάλλεται φροντίδα για τη δικαιοσύνη και τη δημόσια εκπαίδευση>> {Σβορώνος, 2007, σ. 115}.

Για το εκπαιδευτικό σύστημα ο Ελ. Βενιζέλος θα μεριμνήσει ιδιαίτερα και θα φροντίσει να νομοθετηθούν τα παρακάτω άρθρα στο Σύνταγμα του 1911.

Άρθρο 16: << Η εκπαίδευσις διατελούσα, υπό την ανωτάτην εποπτεία του κράτους, ενεργείται δαπάνη αυτού. Η στοιχειώδης εκπαίδευσις είναι δι' άπαντας υποχρεωτική παρέχεται δε δωρεάν υπό του κράτους. Επιτρέπεται εις ιδιώτας και νομικά πρόσωπα η ίδρυσις ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους>>. Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται, ότι το κράτος μεριμνά για τις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Έτσι η Στοιχειώδης εκπαίδευση δεν εξαρτάται πλέον από την τοπική αυτοδιοίκηση. Επιτρέπεται εφεξής η ίδρυση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από ιδιώτες ή Ν.Π.Ι.Δ., γεγονός που ήδη ήταν υπαρκτό.

Το άρθρο 17 ορίζει: <<Επίσημος γλώσσα του κράτους είναι εκείνη, εις την οποίαν συντάσσονται το πολίτευμα και της ελληνικής νομοθεσίας τα κείμενα. Πάσα προς παραφθορά ταύτης επέμβασις απαγορεύεται>>. Το Γλωσσικό πρόβλημα απασχολεί το συνταγματικό νομοθέτη και ορίζει την καθαρεύουσα ως επίσημη γλώσσα του κράτους { Τζάνη, Παμουκτσόγλου, 1998, σελ. 107}.

Η θέσπιση του ανωτέρω άρθρου αποτελεί ήττα του δημοτικισμού και επικράτηση της καθαρεύουσας, <<η Αναθεωρητική βουλή του 1911 ψήφισε το άρθρο του Συντάγματος που για πρώτη φορά ερχόταν να κατοχυρώσει συνταγματικά το αμετάβλητο της καθαρεύουσας σαν νεώτερη γλώσσα και να απαγορεύσει τη νόθευση και την παραφθορά, αυτό αποτέλεσε μια βαρεία ήττα του δημοτικισμού. Η προσπάθεια να εκφραστεί όχι μόνο η γλωσσική αλλά και γενικότερα την πολιτιστική συνείδηση του νεότερου Ελληνισμού όπως θα έπρεπε να τον αντιμετωπίζουν οι δυναμικοί φορείς του, οι αστοί στα χρόνια της ανόρθωσης, είχε αποτύχει>> {Σωμερίτης, 1975, σ. 186}.

Στις αρχές του 20^{ου} αι. το κορυφαίο εκπαιδευτικό ζήτημα με έντονες πολιτικές και πολιτισμικές προεκτάσεις της ελληνικής κοινωνίας υπήρξε το γλωσσικό ζήτημα δηλαδή για το αν τα σχολικά βιβλία και η γλώσσα που θα διδάσκονταν οι μαθητές-τριες θα είναι η ομιλουμένη μητρική γλώσσα ή η καθαρεύουσα η οποία είχε πολλά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Έτσι κάποιοι πίστευαν ότι αν διδάσκονταν τα στοιχεία της αρχαίας γλώσσας όχι μόνο θα επιζούσε η γλώσσα ,αλλά και ότι μέσω της επιβίωσης της καθαρεύουσας θα ξαναγεννιόνταν ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός. Το γλωσσικό ζήτημα συνδέθηκε με το γενικότερο εκπαιδευτικό ζήτημα μιας ουσιαστικής και μεγάλης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης με την αναβάθμιση της δωρεάν εκπαίδευσης και γενικά μιας παιδείας για όλο το λαό . Έτσι από μια καθαρά επιστημονική διένεξη ,εξελίχθηκε σε ζήτημα εξόχως πολιτικό και ευρύτερα πολιτισμικό. Η καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας ως επίσημης για τα δημόσια έγγραφα, αλλά και για την εκπαίδευση ,απετέλεσε κορυφαίο πολιτικό και κοινωνικό αίτημα της προοδευτικής ,δημοκρατικής κατεύθυνσης στα εκπαιδευτικά δρώμενα ώστε να γράφουν και να μιλάνε στη γλώσσα του λαού όπως γράφει στον πρόλογο της δεύτερης έκδοσης ο Ψυχάρης ένας από τους πρωτεργάτες για την καθιέρωση της δημοτικής , <<γράφω την κοινή γλώσσα του λαού>>, {<<Το ταξίδι μου>> {Ψυχάρης, 1925, σελ. 26}.

Η προσάρτηση των <<Νέων χωρών>> στο ελλαδικό κράτος δηλαδή των νέων εδαφών, όπως αποκαλούνται και τα οποία προσαρτώνται στη ελλαδική επικράτεια μετά τους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13, συγκεκριμένα του ελληνικού τμήματος της Μακεδονίας, Κρήτης, Ηπείρου, Νήσων Β. Αιγαίου, δημιουργεί νέες εκπαιδευτικές ανάγκες για την προσαρμογή εκπαιδευτικών, μαθητών των παραπάνω περιοχών στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Ο Ν. 402 διατηρεί όσους εκπαιδευτικούς υπηρετούν ,αλλά διορίζει και όποιους προσκομίζουν κάποιο πιστοποιητικό ότι υπηρέτησαν σαν εκπαιδευτικοί στα σχολεία των προσαρτώμενων περιοχών.

Από το 1910 κυβερνά η κυβέρνηση του κόμματος των Φιλελευθέρων με επικεφαλής τον Ελευθέριο Βενιζέλο που αναλαμβάνοντας τη διακυβέρνηση της χώρας, στα πλαίσια της ευρύτερης αναδιοργάνωσης του κράτους , θα επιχειρήσουν εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στο βαθμό και την έκταση που πιστεύουν ότι έχει ανάγκη η ελλαδική εκπαίδευση, και η ελληνική κοινωνία. Η κυβέρνηση αυτή γράφει ο Γληνός <<θεωρεί καθήκον εαυτής υπέρτατον να πραγματοποιήσει και την εκπαιδευτικήν αναγέννησιν>> {Γληνός 1983, τ. Β' σ. 217-218}.

Το Νοέμβριο του 1913 υποβάλλονται στη Βουλή των Ελλήνων από τον υπουργό Παιδείας Ιωάννη Τσιριμώκο σειρά εκπαιδευτικών νομοσχεδίων .

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση την οποία επιχειρεί η κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου παίρνει μορφή με τα νομοσχέδια τα οποία κατατέθηκαν το 1913 και 1917. Οι βασικοί προσανατολισμοί των νομοσχεδίων αυτών είναι: πραγματική υποχρεωτική εκπαίδευση, πρακτική κατεύθυνση της διδασκτέας ύλης, σύγχρονη παιδαγωγική ,μόρφωση των γυναικών, προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της χώρας, στροφή προς τις θετικές επιστήμες, δημιουργία επαγγελματικής εκπαίδευσης, <<στις γενικές αρχές αλλά και σε λεπτομέρειες οι προσανατολισμοί αυτοί θέτουν τις βάσεις της αστικής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης , σχεδόν τέτοιας που την ξαναβρίσκουμε μισόν αιώνα

αργότερα στο νομοσχέδιο του 1964 που έγινε ο νόμος 4379. Η μεγαλύτερη σημασία των νομοσχεδίων του 1913 είναι ο αστικός ορθολογισμός που καθορίζει το περιεχόμενό τους. Η κυριότερη καινοτομία τους είναι η καθαρά αστική αντίληψη της προσαρμογής του σχολείου στις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης. Η αντίληψη αυτή διεκδικεί πριν από όλα ένα σχολείο για το λαό Το δημοτικό αντιμετωπίζεται ως ολοκληρωμένος κύκλος σπουδών , ως η μόνη μόρφωση που που δέχεται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της χώρας , αντιμετωπίζονται συγχρόνως οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν στον απόφοιτο του δημοτικού να ενταχθεί στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Γι αυτό προτείνεται να έχουν τα σχολεία σχολικούς κήπους.... να διδάσκονται οι μαθητές: χειροτεχνία, στοιχεία κηπουρικής, δένδροκομίας, ζωοτεχνίας, μελισσοτροφίας, στοιχεία λογιστικής να διευρυνθεί η διδασκαλία των μαθηματικών και φυσιογνωστικών μαθημάτων>> {Φραγκουδάκη, 1978, σ. 28, 29, 30}.

Στην Γενική Εισηγητική Έκθεση που έγραψε για τα Νομοσχέδια του 1913, ο Δ. Γληνός και την οποία κατέθεσε στη Βουλή ως εισήγηση του νόμου ο υπουργός Παιδείας μιλά για αυτόνομο, ενιαίο, αυτοτελές δημοτικό, κοινό, υποχρεωτικό για όλους τους πολίτες και των δύο φύλων σε όλη την ελλαδική επικράτεια. Ζητάει τη γενίκευση της βασικής εξαετούς προς το παρόν εκπαίδευσης ... Άρα υπονοεί ότι πρέπει στο μέλλον η βασική εκπαίδευση να ξεπεράσει τα έξι χρόνια. Η υποχρεωτική φοίτηση σε νηπιαγωγείο και δημοτικό έχει διάρκεια ως το 12^ο έτος και δεν παρατείνεται πέρα από το 14^ο έτος της ηλικίας του μαθητή. Αναφέρεται ρητώς στην προαναφερθείσα εισηγητική έκθεση ότι δεν έχουν υποχρέωση φοίτησης οι << συμπληρώσαντες το 13^{ον} έτος της ηλικίας των >>.

<< Δημοτική εκπαίδευσις ενιαία, ομοιόμορφος και κοινή διά πάντας τους Ελληνόπαιδας αποτελουμένης προς το παρόν εξ ενός κύκλου εξαετούς , διά πάντας τους πολίτας αμφοτέρων των φύλων και απανταχού του κράτους >> {Μπουζάκης, 1994, τ. Α ' σ. 85 και 101}.

Εκεί όμως που πραγματικά καινοτομούν τα νομοσχέδια του 1913 είναι η εισαγωγή συμπληρωματικών μαθημάτων με υποχρεωτική φοίτηση για όσους αποφοίτους του Δημοτικού σχολείου δεν φοιτούν στη Μέση Εκπαίδευση έως ότου συμπληρώσουν το 15^ο έτος της ηλικίας τους.

Από την υποχρεωτική φοίτηση απαλλάσσονται επίσης όσοι φοιτούν σε ιδιωτικό σχολείο, όσοι νοσούν με νόσημα μεταδοτικό, οι φρενοβλαβείς οι νοητικώς καθυστερημένοι και όσοι γενικά δεν είναι ώριμοι προς μαθητεία.

Υπάρχουν χρηματικές ποινές {5 έως 100 δραχμών} για τους γονείς που αμελούν να γράψουν τα παιδιά τους στο σχολείο ή δε φροντίζουν για την τακτική φοίτησή τους. Στην ενδεχόμενη περίπτωση που επαναλαμβανόταν το φαινόμενο της μη τακτικής φοίτησης , μπορούσε να τιμωρηθεί ο γονέας με φυλάκιση ενός μηνός.

Ας παραθέσουμε ένα ακόμα χαρακτηριστικό απόσπασμα της εισηγητικής αυτής έκθεσης << η μεταρρύθμισις επιδιώκουσα να καταστήσει πάντα τα είδη των σχολείων ικανά να επιτελέσωσι τον προορισμόν αυτών, θέλει να καταστήσει αυτά τα σχολεία ανθρωπιστικά . Αλλ' ως έχουσιν σήμερον παρ' ημίν τα πράγματα και υφ' ην έννοιαν αντιλαμβανόμεθα το δημοτικόν σχολείον ως κοινόν διά πάντας τους πολίτας , δεν είναι δυνατόν να προβώμεν πέραν του εξαετούς. Διά του καταλλήλου προγράμματος , δια της βελτιώσεως

των μεθόδων διδασκαλίας,διά της αρτιωτέρας μορφώσεως του προσωπικού και της παροχής των διδακτικών μέσων ,το ημέτερον δημοτικόν σχολείον θα επιτελή άριστα τον προορισμόν του και θα υψώση σημαντικώς το πνευματικόν επίπεδον του ελληνικού λαούΔιά τούτο η δημοτική εκπαίδευσις πρέπει να είναι απανταχού του κράτους ομοιόμορφος ,ενιαία ,κοινή και υποχρεωτική διά πάντας τους πολίτας>>.

<<Το δημοτικό σχολείο σκοπόν έχει να επιδιώξει την ηθικήν ,θρησκευτικήν και εθνικήν αγωγήν ,συνάμα δε δια την διά των κοινών και εις πάντα άνθρωπον και πολίτην απαιρητήτων στοιχείων μόρφωσιν πάντων των πολιτών αμφοτέρων των φύλων >>.

<<Από τον ελληνικό λαό ,έλειπε το φως ,διότι αληθή δημοτικήν εκπαίδευσιν δεν δυνάμεθα να είπωμεν ότι απέκτησεν ακόμη.Το δημοτικόν σχολείον είναι προβαθμής της ανωτέρας παιδείας ,η στέρησίς του είναι η αρπαγή της πνευματικής τροφής του λαού>>{Γληνός, 1925 σ.123,122,21,14}.

Ο Γληνός διατυπώνει την άποψη ότι η σύνδεση των σπουδών του δημοτικού σχολείου με τις ανώτερες και ανώτατες σπουδές είναι εις βάρος των μαθητών-τριών και εναντίον της ποιοτικής αναβάθμισης του δημοτικού σχολείου κι ότι το δημοτικό πρέπει να έχει αυτόνομη διδακτική πορεία ,γι αυτό η προσπάθεια σύνδεσης του δημοτικού σχολείου λέει ο Γληνός με τις ανώτερες σπουδές αποτελεί: << αυτό τούτο αρπαγή της πνευματικής τροφής του λαού η καθ'οιονδήποτε τρόπον προσαρμογή του προγράμματος του δημοτικού σχολείου εις το πρόγραμμα των ανωτέρων σχολείων ,εφ'όσον η προσαρμογή αυτή είνε επιβλαβής εις τον κύριον σκοπόν όν τούτο επιδιώκει, και το πάντων δεινότατον κακόν είνε ο εκφυλισμός του δημοτικού σχολείου εις προγυμνάσιον ,εις σχολείον το οποίον χρησιμεύει μόνον ως γέφυρα διά τους μέλλοντας να φοιτήσωσι εις τα σχολεία της μέσης εκπαιδεύσεως>>{Αλέξης Δημαράς,1997, σ.14}.

Ο εισηγητής διαπιστώνει επίσης:<<τις δύο εγγενείς ασθένειες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος :την τρομερή ανεπάρκειά του, εφόσον αφήνει ένα σημαντικότερο μέρος του πληθυσμού στο σκοτάδι της απόλυτης αμάθειας και συγχρόνως το χαρακτηρίζει η υπερπαραγωγή πτυχιούχων>> {Φραγκουδάκη,1978,σ.84}.Ο Γληνός περιγράφει με καθαρή κριτική ματιά την ελλαδική κοινωνία του 1913 ,αλλά το παρακάτω απόσπασμα μοιάζει να περιγράφει σημερινές κοινωνικές συνθήκες,<<...οι καθ'οιονδήποτε τρόπον εξασφάλισαντες ένα χαρτί ή συνωθούνται περί το δημόσιον ταμείον ή ρίπτονται εις την κοινωνίαν πνευματικοί προλετάριοι,επιστήμονες άεργοι.Ούτως ευνόησεν η ημετέρα παιδεία τον παρασιτισμόν και την από της παραγωγικής εργασίας αποστροφή>>{Γληνός,1925,σ.40-41}.

Η Μέση Εκπαίδευση συνίσταται από το τρίχρονο <<Αστικόν Σχολείον>> και το εξάχρονο Γυμνάσιο {φιλολογικό και πραγματικό δηλαδή θετικό}.<<Το αστικό σχολείο θα παρέχει αληθώς νεωτέραν,σύμφωνον προς τας σύγχρονas απαιτήσεις παιδείαν ,θα εφοδιάζη τους αποφοίτους του διά γνώσεων χρησίμων και εκ τούτου θα αντλή ο εμπορικός και βιομηχανικός κόσμος τους καταλλήλους μεμορφωμένους υπαλλήλους του>>{Γληνός Δ.1925,σ.45}.

Για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών θεσπίζεται το ΒΔ.της 26/8/1914 ,το οποίο καταργεί τους τρεις βαθμούς των δασκάλων και αναδιαρθρώνει τα Διδασκαλεία αρρένων και θηλέων ,το Μαράσλειο Διδασκαλείο ,τα Διδασκαλεία των Νηπιαγωγών ,ενώ ιδρύεται Διδασκαλείο Τεχνικής Εκπαίδευσης.

Τα νομοσχέδια του 1913 για τη γενική εκπαίδευση δεν έγιναν νόμοι του κράτους <<μπήκαν στο χρονοντούλαπο>>, όπως γράφει ο Γληνός{Φραγκουδάκη,1978,σ35}.

Θα ψηφιστεί μέρος μόνο των νομοσχεδίων εξαιτίας ισχυρών αντιδράσεων καθηγητών της Φιλοσοφικής σχολής του πανεπιστημίου Αθηνών και από τον <<Ελληνικό Διδακτικό Σύλλογο >> των καθηγητών της Μέσης Εκπαίδευσης,<<...τα νομοσχέδια του 1913 δεν προωθήθηκαν τελικά για ψήφιση αν και η θέση του Γληνού γνώρισε γενικότερη αποδοχή >>{Αλέξης Δημαράς,1997,σ.14}.

Τα νομοσχέδια και οι εισηγητικές τους εκθέσεις του 1913 κατέγραψαν και έθεσαν μεγάλα ζητήματα της ελληνικής εκπαίδευσης ,με σκοπό αυτά να αντιμετωπιστούν.Αυτά ήταν το Γλωσσικό ζήτημα ,δηλαδή σε ποια γλώσσα θα διδάσκονται τα Ελληνόπουλα τη Δημοτική ή την Καθαρεύουσα,το αιώνιο και αέναο ζήτημα της οργάνωσης,της ποιοτικής και πρακτικής στροφής της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ώστε η προσπάθεια να φέρει βελτίωση και μείωση του ποσοστού αναλφαβητισμού του μεγαλύτερου μέρους του ελληνικού πληθυσμού.

Ο επόμενος σημαντικός σταθμός στα εκπαιδευτικά ζητήματα είναι η μεταρρύθμιση του 1917 την οποία προτείνει η κυβέρνηση της τριανδρίας της Θεσσαλονίκης.Στη Θεσσαλονίκη εγκαταστάθηκε προσωρινή κυβέρνηση μετά τη διαφωνία του Βενιζέλου με το βασιλιά Κωνσταντίνο για τη συμμετοχή ή όχι της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο στο πλευρό των συμμαχικής ένωσης Αντάντ {Entente},Αγγλίας,Γαλλίας,Ρωσίας όπως ήθελε ο Βενιζέλος, εναντίον των Κεντρικών δυνάμεων της Ευρώπης με κυρίαρχη δύναμη τη Γερμανία.Ο γερμανόφιλος βασιλιάς της Ελλάδας, ήθελε ουδετερότητα.Την ανώτατη αρχή της κυβέρνησης της Θεσ/νίκης ανέλαβε τριανδρία αποτελούμενη απ'τους Βενιζέλο,στρατηγό Δαγκλή και το ναύαρχο Κουντουριώτη.

Η κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης δημοσιεύει το Διάταγμα 2585/11-5-1917 {γίνεται αργότερα από τη Βουλή των Ελλήνων ο Ν.827/1917},<<Περί διδακτικών βιβλίων>>,όπου ορίζεται ότι τα βιβλία του Δημοτικού Σχολείου πρέπει να είναι γραμμένα στη δημοτική γλώσσα.Η ίδια κυβέρνηση μεταφέρει το κόστος λειτουργίας της εκπαίδευσης και όλων των δαπανών για τη στοιχειώδη εκπαίδευση στο κράτος.Η δαπάνη αυτή σταμάτησε πια να καταβάλλεται από τους δήμους και τις κοινότητες όπως γίνονταν μέχρι τότε{Ν. 2125/1920}.

Η μεταρρύθμιση του 1917,όπως έχει μείνει να λέγεται στην ιστορία της εκπαίδευσης, έστω κι αν τα μεταρρυθμιστικά μέτρα θεσμοθετήθηκαν και τα επόμενα χρόνια μέχρι το 1920 όπου έμεινε στην εξουσία ο Βενιζέλος,περιλαμβάνει σειρά μέτρων για την καλύτερη μόρφωση,για τη μετεκπαίδευση και τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των δασκάλων.Με το νόμο 826 θεσπίστηκαν μέτρα για την αποκέντρωση και βελτίωση της διοίκησης των σχολείων.Καταργήθηκε η διδασκαλία των αρχαίων στο δημοτικό σχολείο μέτρο που είχε προταθεί από το 1899.Η μεταρρύθμιση του 1917 νομοθετεί την εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας στο δημοτικό σχολείο.Ο παραπάνω νόμος 827 του 1917,τροποποιήθηκε από το Ν.1332 του 1918 και τελικά οι δύο νόμοι κωδικοποιήθηκαν από Βασιλικό Διάταγμα του 1918.Οι μικρές τροποποιήσεις των νόμων έφεραν το εξής αποτέλεσμα:η διδασκαλία της δημοτικής υπάρχει στις τέσσερις πρώτες τάξεις

αλλά να μην εγκαταλείπεται στις δύο τελευταίες τάξεις και να υπάρχει παράλληλα προς τη δημοτική γλώσσα, διδασκαλία της καθαρεύουσας. Το Βασιλικό Διάταγμα που κωδικοποιεί τους νόμους 827, 1332 ορίζει ότι για το χρόνο εισαγωγής της δημοτικής τον αποφασίζει το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο. Η αλλαγή αυτή έγινε με πρωτοβουλία των Ανωτέρων Εποπτών Δελμούζου και Τριανταφυλλίδη οι οποίοι ήταν μέλη του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου με δικαίωμα ψήφου για όλα τα ζητήματα της μέσης εκπαίδευσης και τη γενική εποπτεία όλης της δημοτικής εκπαίδευσης. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης στηρίχτηκε, όσο αφορά τα πρόσωπα, σε κάποια από τα ηγετικά στελέχη του Εκπαιδευτικού Ομίλου. Τη γραμματεία του υπουργείου Παιδείας ανέλαβε ο Δημ. Γληνός. Όλοι τους βρέθηκαν μπροστά σε πολύ μεγάλες δυσκολίες που αντιμετώπιζαν στο πεδίο της εφαρμογής των νόμων της μεταρρύθμισης. Το Εποπτικό Συμβούλιο έκανε δεκτή την πρότασή των Εποπτών για βαθμιαία εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας. Συγκεκριμένα από το σχολικό έτος 1917-18 να υπάρχει εισαγωγή της δημοτικής στην Α' τάξη, το σχολικό έτος 1918-19 εισαγωγή στην Α' και στη Β' τάξη, το τρίτο έτος στην Α', Β' και Γ' τάξη κ.ο.κ.

Ο νόμος 1332 του 1918 δεν αλλάζει μόνο τη γλώσσα που γίνεται η συγγραφή των βιβλίων στο δημοτικό αλλά και ολόκληρο το σύστημα συγγραφής, έγκρισης, αριθμού και χρόνου ισχύος των σχολικών βιβλίων. Θεσμοθετεί την απόλυτη ελευθερία των συγγραφέων αναγνωστικών βιβλίων και δεν τους δεσμεύει με προηγούμενη απόφαση του υπουργείου πάνω στην ύλη και το περιεχόμενο. Ορίζει ότι ο αριθμός των αναγνωστικών που μπορούν να εγκριθούν είναι απεριορίστος, αν δε εγκριθούν ισχύουν για αόριστο διάστημα κι όχι για μια συγκεκριμένη τετραετία ή τριετία όπως συνέβαινε. Προβλέπει επίσης τη χρήση από τους δασκάλους εγκεκριμένων βοηθητικών βιβλίων γραμμένων στη δημοτική για τις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού.

Βασικά, η νομοθεσία του 1917 καταργεί την από το 1893 κατάσταση στα εκπαιδευτικά ζητήματα και με το νόμο ΓΣΑ του Απριλίου 1907 που προέβλεπε την κρατική μονοπώληση των σχολικών βιβλίων και όριζε την υποχρεωτική χρήση σε όλα τα σχολεία του Κράτους του ενός και μόνο αναγνωστικού που εγκρινόταν κάθε τετραετία, {Φραγκουδάκη, 1978, σ.38}.

Αμέσως μετά τη νέα νομοθεσία τον Οκτώβριο του 1917 κυκλοφόρησαν τα τέσσερα πρώτα νέα αναγνωστικά. Την περίοδο από το 1917 έως το 1920, κυκλοφόρησαν σπουδαία αναγνωστικά για το δημοτικό σχολείο, γραμμένα στη δημοτική γλώσσα, τα οποία υπήρξαν από τα πιο σημαντικά σχολικά εγχειρίδια από όσα έχουν μέχρι σήμερα εκδοθεί και διδαχτεί. Πρόκειται για εξαιρετικά λογοτεχνικά αναγνώσματα μια που οι συγγραφείς υπήρξαν διακεκριμένοι και αναγνωρισμένοι λογοτέχνες, οι οποίοι γράφουν σε ζωντανή ωραία δημοτική, βασισμένα στους γραμματικούς κανόνες της νέας γλώσσας. Την ευθύνη για το λεξιλόγιο των νέων βιβλίων την έχει ο Τριανταφυλλίδης. Τα κείμενα αυτά τα αγάπησαν τα παιδιά σε σημείο που όπως λέει ο Γληνός κι ο Τριανταφυλλίδης οι μικροί μαθητές άλλαξαν και βάφτισαν το <<Αλφαβητάριο>> {α' έκδοση 1917, σ.80 εκδ. Εστία} σε <<Αλφαβητάρι με τον Ήλιο>> μια που στο εξώφυλλο του βιβλίου υπήρχε ζωγραφισμένος ο ανατέλλων ήλιος, {Φραγκουδάκη, 1978, σ.43}. Πρόκειται για ένα από τα δύο σημαντικότερα αναγνωστικά τα οποία εκδόθηκαν δύο μήνες μετά την έκδοση των 4 πρώτων αναγνωστικών. Συγκεκριμένα, το Δεκέμβριο του 1917

κυκλοφόρησαν άλλα τρία αναγνωστικά .Το αναγνωστικό για την Γ' Δημοτικού <<Τα ψηλά βουνά>> με κείμενα και σχέδια του λογοτέχνη Ζαχαρία Παπαντωνίου {Δημάση Μ.,1993, σ.39},κλασσικό ανάγνωσμα το οποίο μέχρι και σήμερα.

Η Φραγκουδάκη σχολιάζει το ύφος και το επιστημονικό επίπεδο των παραπάνω αναγνωστικών, <<η καινούρια παιδαγωγική που περιέχουν τα αναγνωστικά αυτά είναι έμμεση ,χωρίς διδακτισμό,ηθικολογία,εντολές και αφορισμούς.Τα πρότυπα δεν είναι μυθικοί ή κατασκευασμένοι ήρωες ,άφθαστα δείγματα ακραίας συμπεριφοράς.Τα κείμενα παίρνουν τα σύμβολά τους από την καθημερινή ζωή,ρεαλιστικά και πειστικά ,έτσι ώστε οι μικροί αναγνώστες ν'αναγνωρίζουν εμπειρίες και παραστάσεις από τη γύρω πραγματικότητα.Η ιδεολογία των αναγνωστικών της μεταρρύθμισης είναι βασισμένη στον αστικό ορθολογισμόχωρίς στομφώδεις φράσεις για το κλέος της Ελλάδας,με καμιά κενόνηξη πατριωτική προπαγάνδα.Δεν περιέχουν τα κείμενα τη θεοκρατική ερμηνεία του κόσμου,αντίθετα εξαίρουν τη γνώση,την επιστήμη,τη λογική.Στη θέση του δέους μπροστά στο Θεό και της υπακοής στους άγραφους νόμους βρίσκουμε τη νομικοπολιτική ιδεολογία:ο νόμος του Κράτους παίρνει μεγάλη βαρύτητα, είναι η έννοια που κυριαρχεί.Η εφαρμογή των νόμων αποτελεί προϋπόθεση της κοινωνικής ζωής.Εξαιρείται η τιμιότητα, η φιλαλήθεια,η εργατικότητα,αλλά και η κριτική σκέψη,η πρωτοβουλία,η εφευρετικότητα και κυρίως το συλλογικό πνεύμα και η κοινωνική αλληλεγγύη>>{Φραγκουδάκη,1978,σ.43}.

Τα παραπάνω νέα αναγνωστικά μαζί με όσα ακόμα βιβλία την περίοδο της εφαρμογής της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης από το 1917 έως το 1920,κινδύνευσαν να καούν από το μένος των συντηρητικών πολιτικών και εκπαιδευτικών δυνάμεων οι οποίες ανέλαβαν κυβερνητικές ευθύνες το Νοέμβριο του 1920,δυνάμεις οι οποίες αντιστρατεύονταν την καθιέρωση της δημοτικής και επιθυμούσαν την επικράτηση της καθαρεύουσας,όπως θα δούμε παρακάτω.Τα σχόλια των συντηρητικών παιδαγωγών για τα νέα αναγνωστικά αφορούν θέματα ηθικής τάξεως μια που οι μαθητές δεν φροντίζουν για τους γονείς τους,δεν υπάρχουν μέσα σ'αυτά τα ιδανικά,της πατρίδος ,της θρησκείας,<<δεν προσεύχονται ούτε προ ούτε μετά το φαγητό >>,έχουν κομμουνιστικό περιεχόμενο όπως τα <<Ψηλά βουνά>> γιατί όπως σχολιάζει ο Γ.Ν.Χατζιδάκις <<οι μαθητές φροντίζουν περί της κοινότητας αυτών ,του Soviet>>{Φραγκουδάκη,1978,σ.44}..

Τα μέτρα , είχαν ως κύριο σκοπό τη γενίκευση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης για όλους τους πολίτες και των δύο φύλων{μέχρι τότε η πλειονότητα των γυναικών ή δεν φοιτούσε καθόλου ή εγκατέλειπε το δημοτικό σχολείο} ,με τη δημιουργία αυτόνομου ενιαίου και κοινού Δημοτικού σχολείου για όλη την ελλαδική επικράτεια ως τα 18 έτη και για τους άπορους μαθητές.Αν υλοποιείτο η πρόβλεψη για την καθολική συμμετοχή όλου του γυναικείου πληθυσμού στα ενιαία ελλαδικά δημόσια σχολεία αυτό θα είχε τεράστιες κοινωνικές και πολιτισμικές συνέπειες για το σύνολο των λαικών στρωμάτων και την άνοδο του πνευματικού επιπέδου.

Στη Δημοτική εκπαίδευση καταβλήθηκε προσπάθεια να δοθεί πρακτική διάσταση ώστε να συνδεθεί με την παραγωγή αγροτική , βιοτεχνική, βιομηχανική μια που μεγάλο μέρος των Ελλήνων ενηλίκων εργαζομένων είναι προσκολλημένη στο μεταπρατικό εμπόριο.

Και στις δύο εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις του 1913 και του 1917 προβλέπεται η ίδρυση <<Κυριακών Σχολείων>> για όσους δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική φοίτηση .Μάλιστα επιβάλλονται σε εργοδότες ποινές για την ελλιπή φοίτηση των υπαλλήλων τους στα <<συμπληρωματικά μαθήματα >> των Κυριακάτικων μαθημάτων στα ανωτέρω σχολεία.

Με το Ν.2243/1920 ιδρύθηκε στην Αθήνα <<Παιδαγωγική Ακαδημία>> ως αυτοτελές εκπαιδευτικό ίδρυμα.Σ'αυτήν φοιτούσαν πτυχιούχοι της φιλολογίας ,της θεολογίας και των φυσικομαθηματικών με τριετή προ�πηρεσία στη Μέση Εκπαίδευση.Επρόκειτο για μια θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση σε μεταπτυχιακό επίπεδο στελεχών της εκπαίδευσης.Στην παιδαγωγική Ακαδημία των Αθηνών προσαρτήθηκε με το Ν.381/1917 ,το <<Μαράσλειο Διδασκαλείο>>,αφού αναδιαρθρώθηκε σε τριτάξιο ,ώστε να αποτελέσει Πρότυπο Διδασκαλείο του κράτους.

Για τις δυσκολίες της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας ο Γληνός ο οποίος υπήρξε εξαιρετικά δραστήριος πολιτικά μεταξύ των ηγετικών στελεχών του Εκπαιδευτικού Ομίλου,[ακολούθησε στη Θεσσαλονίκη την προσωρινή κυβέρνηση μια που πίστευε ότι με την πολιτική κρίση του 1915-17 ήταν ευκαιρία να λυθούν ριζικά ζητήματα και προβλήματα που ταλάνιζαν χρόνια την εκπαίδευση], έγραψε το 1927 στην <<Αναγέννηση>> για την προσπάθεια εισαγωγής της δημοτικής γλώσσας το 1917,<<ξεχνάμε πως εκτός από την εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας στα τέσσερα πρώτα χρόνια του δημοτικού σχολείου ,που με χίλια βάσανα και διακοπές και μαύρη αντίδραση έγινε κι αυτή,τίποτ'άλλο ,μα τίποτ'άλλο δεν άλλαξε στο μηχανισμό της ελληνικής παιδείας από το 1836 ως σήμερα,εκτός από κάποια μισή κι αυτή καταστρατηγημένη διοικητική αποκέντρωση>>,{Φραγκουδάκη,1978,σ.39}.Η Φραγκουδάκη σχολιάζει σχετικά <<η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που εκκρεμεί από το 1899είναι πολύ ευρύτερη από τη γλωσσική αλλαγή .Αυτό που εκκρεμεί κυρίως είναι η επιβολή του αστικού σχολείου ,του προσαρμοσμένου στις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης ,έτσι όπως το είδαμε να περιγράφεται στα νομοσχέδια του 1913>>,αλλά συγχρόνως τη βρίσκει υπερβολική ,γιατί <<δεν είναι αλήθεια πως η μόνη αλλαγή ήταν η γλώσσα των τεσσάρων πρώτων τάξεων του δημοτικού σχολείου.Μέσα στα καινούργια βιβλία της μεταρρύθμισης του 1917 υπάρχει ένα τελείως νέο πνεύμα ,μια άλλη παιδαγωγική και μια άλλη ιδεολογία απ'αυτήν που κυριαρχούσε στο δημοτικό σχολείο μέχρι τότε.Η μάχη εναντίον της μεταρρύθμισης έγινε τόσο πάνω στη γλώσσα όσο και πάνω στην καινούργια ιδεολογία,ή μάλλον σωστότερα έγινε πάνω στην ιδεολογία μέσα από τη γλώσσα με αφορμή τη γλώσσα>>{Φραγκουδάκη ,1978,σ.39}.

Η ήττα του κόμματος των Φιλελευθέρων όμως στις εκλογές του 1920 θα σημάνει και τη διακοπή της νέας αυτής μεταρρυθμιστικής προσπάθειας στην εκπαίδευση.Η κυβέρνηση του Λαϊκού Κόμματος, η οποία ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας απομάκρυνε τους μεταρρυθμιστές παιδαγωγούς τους οποίους είχε τοποθετήσει σε καίριες θέσεις η κυβέρνηση του Ελ.Βενιζέλου.Ο Γληνός παραιτείται από τη γραμματεία του Υπουργείου.Άμεσα καταργήθηκε η διδασκαλία της δημοτικής γλώσσας στα σχολεία.Ενώ συστάθηκε μια ειδική επιτροπή <<Επιτροπεία>>όπως την αποκάλεσαν,η οποία απαίτησε στην έκθεσή της ως διδακτική γλώσσα την καθαρεύουσα,που <<από αιώνων χρησιμοποιούμενη δια τας ανάγκας του έθνους υπέστη θαυμασίαν ανάπτυξιν

και κατέστη όργανον εύχρηστον και επιτηδειότατον πνευματικής επικοινωνίας, δυναμένη ν' αποδίδη και τα λεπτότερα επιστημονικά διανοήματα>>.

Η Επιτροπεία [την αποτελούν οι Σακελλαρόπουλος,Εξαρχόπουλος,Σκιάς,Μιχαλόπουλος,Μεγαρέας,Οικονόμου] έκρινε ότι 13 αναγνωστικά βιβλία των πέντε πρώτων τάξεων του Δημοτικού σχολείου της περιόδου 1917-20 πρέπει να καούν...γιατί <<εμφανίζουν την τε θρησκείαν και τον ελληνισμόν υπό μορφήν γελοίαν και βάρβαρον ,ίνα εμποιήσωσιν αποστροφήν προς αμφοτέρα,ώστε οι παίδες να ασπασθώσιν ύστερον τας ιδέας προς ας άγουσιν τα Ψηλά Βουνά,ήτοι τον μποσελβικισμόν..... πρέπει να εκβληθώσι πάραυτα εκ των σχολείων να καώσι...η τερατώδης αύτη γραμματική πρέπει να καήτα συνταχθέντα και σήμερον εν χρήσει υπάρχοντα βιβλία έργα ψεύδους και κακοβούλου προθέσεως.....να καταδιωχθώσι ποινικώς οι υπαίτιοι των προς διαφθοράν της ελληνικής γλώσσης και παιδείας τελεσθέντων πραξικοπημάτων>>.{αποσπάσματα από την έκθεση της επιτροπείας, Φραγκουδάκη,1978,σ.44-45}.Η αγανάκτηση και η κατάπληξη κυριάρχησε στους προοδευτικούς παιδαγωγούς,για τα πορίσματα που γράφονται στην έκθεση.Έκπληκτος για τα σχόλια της Επιτροπείας δήλωσε ο Τριανταφυλλίδης και απορεί πως <<έξι Έλληνες ,έξι σοφοί,έξι ανώτεροι εκπαιδευτικοί λειτουργοί ,να το τυπώσουν σ'επίσημη έκθεση προς το υπουργείο Παιδείας,και να το τυπώσουν μ'έξοδα του κράτους σε είκοσι χιλιάδες αντίτυπα ...ποιος θα το πίστευε....>>{Φραγκουδάκη,1978,σ.48}.

Η κυβέρνηση του Λαϊκού κόμματος δεν άκουσε την εισήγηση της επιτροπής και δεν έκαψε τα βιβλία ,αλλά απαγόρευσε να κυκλοφορούν ως διδακτικά βιβλία με σκοπό τα βιβλία τα οποία θα διδάσκονται στα σχολεία να είναι γραμμένα σε καθαρεύουσα.

Οι συντηρητικοί του Λαϊκού κόμματος θα προσπαθήσουν να επαναφέρουν σε ισχύ το Ν. ΒΤΜΘ' /1895 και τα διδακτικά βιβλία προ του 1917 ,αλλά η Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 και η δραματική αλλαγή των πολιτικών συνθηκών δεν θα επιτρέψουν να καρποφορήσει η αντιμεταρρυθμιστική αυτή προσπάθεια του Λαϊκού κόμματος.

Τραγική η κατάσταση όσον αφορά τα ποσοστά των αναλφάβητων την ίδια χρονική περίοδο, με μεγάλα τμήματα του πληθυσμού αποκλεισμένα από την εκπαιδευτική διαδικασία. Η κατάσταση στην εκπαίδευση το 1920 είναι απογοητευτική , με την τότε απογραφή έχουμε 2.813.678 αγράμματους ,από τους οποίους 1.054.973 άνδρες και 1.790.085 γυναίκες δηλαδή 527 αγραμμάτους ανά 1000 κατοίκους {Άλκης Ρήγος,1988,σ. 186 σημ. 103 αριθμοί από την Στατιστική επετηρίδα της Ελλάδος του 1933}.

Η νέα επαναστατική κυβέρνηση Γονατά με τα Προσωρινά Διατάγματα της 23^{ης} Ιανουαρίου 1923 και της 29^{ης} Απριλίου 1923 και το Ν.Δ. της 27^{ης} Ιουλίου 1923,επαναφέρει τους νόμους του 1917 για τα διδακτικά βιβλία .

Την ίδια περίοδο 1922 έχουμε τη μετεξέλιξη του ήδη υπάρχοντος σωματείου των δασκάλων σε <<Διδασκαλική Ομοσπονδία >>,ενώ την 15^η Αυγούστου του 1924,εκδίδεται σε δεκαπενθήμερη στην αρχή έκδοση, το 1^ο τεύχος του Διδασκαλικού Βήματος ως επίσημον όργανον όπως το τιτλοφορεί της Δ.Ο,αργότερα εκδίδεται ένα κάθε εβδομάδα.Παράλληλα το 1924 ιδρύεται η <<Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης>>.

Το 1924 η <<Παιδαγωγική Ακαδημία>> έχει διευθυντή το Δ. Γληνό, ενώ σ' αυτήν εντάσσεται το <<Μαράσλειο Διδασκαλείο>> με διευθυντή τον Αλ. Δελμούζο.

Το 1925, ύστερα από την ανακήρυξη της <<Ελληνικής Δημοκρατίας>> από τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου, κατατίθεται σχέδιο Συντάγματος το οποίο αναφέρει για την εκπαίδευση ότι *<<η εκπαίδευσις διατελεί υπό την ανωτάτην εποπτείαν του κράτους και ενεργείται δαπάνη αυτού ή των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η στοιχειώδης εκπαίδευσις είναι δι' όλους υποχρεωτική, παρέχεται δε δωρεάν υπό του κράτους. Ο νόμος ορίζει διά την στοιχειώδη εκπαίδευσιν τα έτη της υποχρεωτικής φοιτήσεως δεν δύνανται να είναι ολιγώτερα των έξι. Διά του νόμου δύναται να καταστή υποχρεωτική φοίτησις και εις σχολεία συμπληρωματικά των σχολείων της στοιχειώδους εκπαιδεύσεως μέχρι του 18^{ου} έτους της ηλικίας. Εις την οργάνωσιν της εκπαιδεύσεως λαμβάνονται υπ' όψιν αι βιωτικάί ανάγκαι και επιδιώκεται όπως τα πνευματικά αγαθά γίνωνται όσο το δυνατόν περισσότερον κτήμα όλων των πολιτών, διά τους οποίους πρέπει να δημιουργούνται από απόψεως εκπαιδεύσεως εξ ίσου ευνοικαί συνθήκαι προς ανάπτυξιν της ιδιοφυΐας των και εν γένει των πνευματικών των ικανοτήτων. Προς τούτο συνιστώνται υπό του κράτους και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης υποτροφίαι διά τους ευδοκιμούντας εις τα γράμματα και τας τέχνας απόρους νέους. Η εκπαίδευσις πρέπει επίσης ν' αποβλέπει εις την σωματικήν αγωγήν και τη διάπλασιν του ήθους των νέων.*

Επιτρέτεται εις ιδιώτας και νομικά πρόσωπα η ίδρυσις ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους. {Δελμούζος, Παιδεία και Κόμμα, εκδ. Αλικιώτης, Αθήνα 1947, σ.38}.

Η νέα προσπάθεια θα ανακοπεί από εσωτερικές εκπαιδευτικές εξελίξεις όταν τρεις δάσκαλοι του Μαρασλείου διαφώνησαν με τις εκπαιδευτικές, μεθόδους του Δελμούζου. Κατηγόρησαν επίσης τη συνάδελφό τους Ρ. Ίμβριωτη ότι διδάσκει υλιστικές απόψεις στο μάθημα της Ιστορίας. Αργότερα αφού απολύθηκαν λόγω των συκοφαντιών τους, με επιστολές στο υπουργείο Παιδείας και την Ιερά Σύνοδο καταγγέλλουν, ότι στο Μαράσλειο γίνονταν ανήθικες πράξεις κι ότι ο Δελμούζος κατάργησε τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών.

Οι πολιτικές εξελίξεις με τη δικτατορία του Πάγκαλου {1925-26} φέρνουν την κατάλυση της Δημοκρατίας, αλλά και την αναστολή όλων των δημοκρατικών και προοδευτικών προσπαθειών για την ποιοτική αναβάθμιση της λαϊκής εκπαίδευσης. Η κυβέρνηση του Πάγκαλου καυχιέται ότι είναι <<εθνικιστική και συντηρητικών αρχών>> και ότι βασική της προτεραιότητα έχει την <<κάθαρσιν της Παιδείας>> {Τζάνη. Παμουκτσόγλου, 1998, σ.120}.

Το 1927 διασπάται ο Εκπαιδευτικός Όμιλος. Για την δημιουργία, το έργο του, τους πρωτεργάτες του, το γεγονός της διάσπασης θα αναφερθούμε στη συνέχεια της εργασίας.

Οι κυβερνήσεις οι οποίες από το 1920 έως το 1926 διαδέχονται η μία την άλλη ψηφίζουν αρκετούς νόμους για την εκπαίδευση, αντιφατικούς μεταξύ τους, οι οποίοι δεν αντιμετωπίζουν κανένα από τα τεράστια προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος και επιδεινώνουν τη χαώδη κατάσταση που επικρατεί. Στις 4 Δεκεμβρίου του 1926 ορκίζεται η <<Οικουμενική Κυβέρνηση>> με πρωθυπουργό τον εξωκοινοβουλευτικό Αλ. Ζαΐμη. Η

κυβέρνηση Ζαΐμη παραιτείται στις 3 Φεβρουαρίου 1928 και σχηματίζεται πάλι στις 8 Φεβρουαρίου του 1928 ως κυβέρνηση συνασπισμού από Προοδευτικούς, Συντηρητικούς, Φιλελεύθερους και Ελευθερόφρονες ,ενώ ανασχηματίζεται πάλι στις 2 Ιουνίου του 1928.

Στις 20 Απριλίου του 1927 επιστρέφει ο Βενιζέλος από το εξωτερικό και εγκαθίσταται στα Χανιά, ενώ στις 23 Μαΐου του 1928 κάνει δηλώσεις για επάνοδο του στην ενεργό πολιτική. Στις 4 Ιουλίου ο Βενιζέλος σχηματίζει μέχρι την 9^η Ιουλίου βραχύβια κυβέρνηση με συντηρητικό πρόγραμμα. Η βουλή διαλύεται και προκηρύσσονται εκλογές για τις 19 Αυγούστου. Στις 22 Ιουλίου του 1928 γίνεται η εξαγγελία του προεκλογικού προγράμματος του κόμματος των Φιλελευθέρων με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο. Στόχος η ελάττωση των μαθητών στη Μέση και Ανώτατη Παιδεία. Γραμμή ταξικών διακρίσεων μια και πρόκειται για ένα σχέδιο αποκλεισμού των παιδιών των κατώτερων στρωμάτων από πλευράς οικονομικής –κοινωνικής .

Η Δ.Ο. δεν είναι αδιάφορη για τον προεκλογικό αγώνα ο οποίος διεξάγεται το καλοκαίρι του 1928. Παραθέτει μάλιστα αποσπάσματα των προεκλογικών λόγων του Ελευθερίου Βενιζέλου, όπως και του αντιπάλου του Παναγή Τσαλδάρη με τις εξαγγελίες τους ,τις υποσχέσεις τους για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση αλλά και για τους λειτουργούς της ,σε τεύχη του Δ.Β. το μήνα Αύγουστο. Την παραγωγή μορφωμένων ανίκανων για κάθε παραγωγική εργασία, αυτών οι οποίοι αποφοιτούν από τα σχολεία της <<κλασσικής>> εκπαίδευσης και στο μέλλον θα μένουν άνεργοι και θα μετατραπούν σε<<στρατόν της κοινωνικής ανατροπής>>, αυτό θέλει να διορθώσει ο Ελευθέριος Βενιζέλος με τα στελέχη του κόμματος των Φιλελευθέρων αν συγκροτήσουν κυβέρνηση με νίκη του κόμματος του στις εκλογές. Για να συνδέσει την εκπαίδευση με την παραγωγή σκοπεύει να ιδρύσει στα σχολεία των γεωργικών περιφερειών, πρακτικά γεωργικά σχολεία ώστε να <<μεταδώσωμεν εις τους μαθητάς ποσόν πρακτικών γνώσεων ,αι οποίαι θα τους καταστήσουν ικανωτέρους εις την καλλιέργειαν της γης>>.

Το δημοτικό σχολείο, αναφέρει ο Βενιζέλος σε προεκλογική του ομιλία, έχει στόχο να το διαμορφώσει σε σχολείο εργασίας, <<...το δημοτικόν σχολείον το οποίον μορφούμενον εις σχολείον εργασίας>> με απώτερο σκοπό στο μέλλον να μην παρουσιάζεται μαθητική διαρροή ,αλλά όλοι-ες να τελειώνουν υποχρεωτικά το δημοτικό σχολείο και για αργότερα όχι άμεσα εκφράζει την <<ευχήν όπως να μεριμνήσωμεν βραδύτερον καταστή και επτατάξιον>>.

Επειδή τα έξοδα είναι δυσβάσταχτα για κάποιες οικογένειες για τη συνέχιση των σπουδών στα σχολεία της μέσης ,μια και τα περισσότερα γυμνάσια βρίσκονται στις πόλεις, άρα για τα παιδιά αυτά πρέπει να γίνονται έξοδα για στέγαση ,διατροφή, οδοιπορικά ,αν δεν υπάρχει συγγενής στην πόλη αυτή. Σε προεκλογική του ομιλία ο Βενιζέλος αναδεικνύει μια ταξική πολιτική αντίληψη για την εκπαιδευτική πολιτική του στη μέση εκπαίδευση. Μόνο για τους αριστούχους άπορους μαθητές-τριες απόφοιτους του δημοτικού σχολείου θα καλύπτει η πολιτεία τα έξοδα σπουδών τους για να προχωρήσουν στη μέση εκπαίδευση, << όσοι θα ηρίστευαν εις το δημοτικόν σχολείον και εις τους οποίους εφ'όσον είναι άποροι ,το κράτος θα έδιδεν υποτροφίες διά να συνεχίσουν την περαιτέρω μόρφωσίν των>>. Μόνο όσοι πρόκειται να ηγηθούν και προορίζονται ν' ανέλθουν στη διοίκηση της χώρας πρέπει να σπουδάσουν στη μέση εκπαίδευση λέει σε άλλο σημείο του λόγου του ο Βενιζέλος ενώ οι

άλλοι οι οποίοι δεν είναι άριστοι και δεν έχουν να καλύψουν τα έξοδα σπουδών οι γονείς τους [μία και δεν είναι παιδιά αστών, μεταπραττών, βιοτεχνών, εμπόρων], πρέπει να γίνουν αγρότες, εργάτες, ανειδίκευτοι εργάτες, άρα πρέπει να μειωθούν οι μαθητές της μέσης οι οποίοι θεωρεί ότι ήδη είναι πολλοί, <<διά τους πολλούς φοιτώντας εις τα σχολεία της μέσης εκπαίδευσεως η κλασσική λεγομένη εκπαίδευσις είνε στείρα απολύτως και άγονος>> {αποσπάσματα προεκλογικής ομιλίας του Ελευθερίου Βενιζέλου τα οποία δημοσιεύει το Δ.Β. με τίτλο, <<Το εκπαιδευτικόν πρόγραμμα του κόμματος των Φιλελευθέρων >>, Δ.Β., αρ.186,5 Αυγούστου 1928 σ.1.

Στο επόμενο τεύχος το 187 το Δ.Β. δημοσιεύει αποσπάσματα από ομιλία του Παναγή Τσαλδάρη στην Πάτρα με τις προεκλογικές υποσχέσεις για το τι πρόκειται να πραγματοποιήσει στο χώρο της εκπαίδευσης αν σχηματίσει κυβέρνηση. Γενικόλογες και καθόλου συγκεκριμένες οι δεσμεύσεις του για τη στοιχειώδη εκπαίδευση όπως την αποκαλεί, <<Το Λαϊκόν κόμμα αποβλέπει όπως η στοιχειώδης καταστή εν τοις πράγμασιν καθολική....απαραίτητος η τελειότερα του διδασκάλου διαμορφώσεως>>.

Έχει και μια εξαγγελία πιο συγκεκριμένη για την ίδρυση νέων σχολείων με δάνειο το οποίο θα καταθέσει τα εκπαιδευτικά τέλη ως εγγύηση αποπληρωμής του, αλλά θα χρησιμοποιήσει και τα χρήματα των κληροδοτημάτων, <<ίδρυσις διαφόρων διδασκαστηρίων δι ά και ειδικόν δύναται να συνομολογηθή δάνειον επί τη βάσει των σχολικών τελών και να χρησιμοποιηθώσι και τα κληροδοτήματα δυνάμενα προς τούτο να δατεθώσι και προικισθώσι τα σχολεία διά των απαιτήτων οργάνων>>. Επίσης συγκεκριμένος είναι για την πραγματοποίηση του ενός από τα σκέλη, του μόνιμου τρίπτυχου των συντηρητικών δυνάμεων, <<Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια>>, όταν υπόσχεται<<προαγωγή και εμπέδωση του θρησκευτικού συναισθήματος ...καθόσον η χαλάρωσις τούτου πολλών κακών καθίσταται πρόξενος >>, αυτό θα γίνει με <<του κλήρου αρτιωτέρα μόρφωσιν>> {Δ.Β. αρ.187,11 Αυγούστου 1928, σ.1}.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία χαιρετίζει, τη νίκη θρίαμβο του κόμματος των Φιλελευθέρων των εκλογών της 19^{ης} Αυγούστου 1928 και εκφράζει τις προσδοκίες του διδασκαλικού κόσμου για βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, <<Το κόμμα των Φιλελευθέρων έρχεται στην αρχή με πρόγραμμα να ξαναφέρει τη χρηστή διοίκηση του 1910-15....ίσως ο πάγος που σκέπασε τη μεταρρύθμιση 15 χρόνια τώρα να της διαφύλαξε την πρωταρχική της βλαστικότητα>>.

Θετικά υποδέχεται επίσης η Δ.Ο. τις προγραμματικές δηλώσεις της νέας κυβέρνησης, και ελπίζει να ολοκληρωθεί η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση η οποία ξεκίνησε το 1913, <<Οι προγραμματικές δηλώσεις του αρχηγού των Φιλελευθέρων και αι δηλώσεις του Υπ. Παιδείας μας επιτρέπουν να ελπίζωμε πως ο σπόρος που έπεσε στα 1913 να βλαστήσει στα 1928>>. Κάνει όμως η Δ.Ο. και την αυτοκριτική της για τη έντονα επικριτική στάση της στην μεταρρύθμιση η οποία επιχειρήθηκε το 1913, χαρακτηρίζει τη στάση των τότε εκπροσώπων του διδασκαλικού κόσμου μια που δεν υπήρχε τότε η Δ.Ο., <<θανάσιμο σφάλμα να αντιτάξη την πιο παράλογη και φανατική αντίδραση στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Φιλελευθέρων>> {Δ.Β. αρ.189,26 Αυγούστου 1928, σ.1}.

Τις προσδοκίες της Δ.Ο. από την αναμενόμενη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση της νέας κυβέρνησης τις αναδεικνύει πιο τεκμηριωμένα σε μια σειρά πρωτοσέλιδων άρθρων τα οποία δημοσιεύει στο Δ.Β με τίτλο <<Το εκπαιδευτικό μας πρόβλημα>>. Μέσα από αυτά αναδεικνύονται οι συγκεκριμένες θέσεις και αιτήματα τα οποία θέτει: υποχρεωτικό εξάχρονο δημοτικό σχολείο, κατάργηση των ελληνικών σχολείων, μετεκπαιδευσις δημοδιδασκάλων με αποστολή 60 το χρόνο στην Ευρώπη, μετεκπαίδευση όλου του προσωπικού σε κύκλους μαθημάτων, βελτίωση αποδοχών, ενιαίο τύπο διδασκαλείων. Σε πρωτοσέλιδο άρθρο της μάλιστα στο Δ.Β. εκφράζει την επιθυμία της για την ίδρυση νέων σχολείων <<Ανοίξτε τα σχολεία>>, το διορισμό δασκάλων ώστε να φοιτήσουν στα δημοτικά χιλιάδες παιδιά τα οποία είναι κυριολεκτικά στο δρόμο, κάνει έκκληση μάλιστα στον πρωθυπουργό τον οποίο χαρακτηρίζει <<...παράκλητο του Πανελληνίου,....ο οποίος διακήρυξε πως ξαναγυρίζοντας στην Πατρίδα θ'ασχοληθεί με την Παιδεία>>, και προειδοποιεί ο συντάκτης να σπεύσουν τώρα στην αρχή της διακυβέρνησης πριν αρχίσει η κόπωση των κυβερνώντων από τη διαχείριση των προβλημάτων, αλλά και του λαού κοπάσει ο ενθουσιασμός <<πριν πιάση ο κάματος ...προβήτε στη δουλειά. Είναι καιρός ακόμη. Ανοίξτε τα σχολεία!>> {Δ.Β. αρ. 198,28 Οκτωβρίου 1928 σ.1}.

Αφού η Δ.Ο. απευθύνθηκε γραπτά μέσω του Δ.Β. στον πρωθυπουργό ήρθε η ώρα να τον συναντήσει και αυτοπροσώπως. Το γεγονός ότι συναντάται με το Δ.Σ. της Δ.Ο. στις 19 Νοεμβρίου του 1928, τρεις μόλις μήνες μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας από την κυβέρνησή του, αντανακλά το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του για τα θέματα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και του διδασκαλικού κόσμου. Ο πρωθυπουργός ζητεί να του δοθεί χρονικό διάστημα ικανό ώστε να παρουσιάσει νομοθετικό έργο και κυρίως έως ότου καταλήξει <<εις ενιαίαν διεύθυνσιν της παιδείας>>. Η απάντηση της Δ.Ο. είναι θετική, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η αιτιολογία της παροχής πίστωσης χρόνου, <<ο κ. Βενιζέλος ζητεί πίστωση χρόνου και δίδομεν πίστωση χρόνου γιατί μας λείπει η δύναμη να την αρνηθούμε, και θα δίνωμε και θα δίνωμε, ώσπου να νιώσουμε πως δε θα ζήσουμε αιώνια με λόγους κι άρθρα εφημερίδων>>. Πέρα από τις αβρότητες η Δ.Ο. ζήτησε τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων από την κυβέρνησή του. Τον όσο σε σύντομο χρόνο διορισμό 1.500 αδιόριστων δασκάλων-ισσών και στη συνέχεια την εκπαίδευση και τον διορισμό άλλων 4.000 με σκοπό να ενταχθούν στα νέα σχολεία που θα έχουν στο μεταξύ δημιουργηθεί για να φοιτήσουν τα 220.000 έως 300.000 παιδιά τα οποία βρίσκονται εκτός σχολείων όπως υπολογίζει η Δ.Ο.. Υπάρχουν απομακρυσμένα, ορεινά χωριά χωρίς οδικό δίκτυο στα οποία δεν έχει δημιουργηθεί σχολείο.. Ζήτησαν επίσης την προαγωγή σε βαθμό, γεγονός που θα οδηγούσε σε αύξηση του μισθού των δασκάλων-ισσών, μια που οι άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι με τα αντίστοιχα χρόνια υπηρεσίας είχαν ήδη προαχθεί. Ενώ για τους δασκάλους-ες δεν έγιναν αυτές οι προαγωγές. Τέλος αναφέρει για τη συνάντηση των δασκάλων της Δ.Ο. ότι ζητήθηκε οι έγγαμες δασκάλες να λαμβάνουν σύνταξη με λιγότερα χρόνια υπηρεσίας, για ν' ασχοληθούν με την ανατροφή των παιδιών τους, {Δ.Β. αρ. 202, 25 Νοεμβρίου 1928, σ.1}.

Το Δεκέμβριο πάλι γραπτά με πρωτοσέλιδο άρθρο στο Δ.Β. απευθύνονται στη νέα κυβέρνηση και τονίζουν την παρουσία και την αποφασιστικότητα του

διδασκαλικού κόσμου αλλά και την προδευτική δύναμη του κλάδου, <<Ακούτε τους δασκάλους μια φορά!! Ουσία δώστε στην παιδεία! Όταν αυτή πάρη περιεχόμενο μόνη της θα νιώση την ανάγκη της φόρμας για να το εμφανίση.Οι δάσκαλοι είναι προοδευτικοί!!>>{Δ.Β.αρ.204 ,9/12/1928 ,σ.1}.

Μια και δεν νίκησε ο Τσαλδάρης ο οποίος ήθελε την αναβάθμιση της εκκλησίας και των κληρικών,η Δ.Ο. κάνει μια σκληρή επίθεση στην εκκλησία σε πρωτοσέλιδο μάλιστα άρθρο της ...τις άγιες μέρες των χριστουγεννιάτικων εορτών,προπαραμονή μάλιστα της Πρωτοχρονιάς.Με αφορμή τον αγιασμό από ιερείς των γραφείων της Νέας Διδασκαλικής Ομοσπονδίας,η οποία έχει δύναμη της τάξης του 15% περίπου των δασκάλων, << ...όταν δοθή στην ιστορία η αναγκαία προοπτική του χρόνου ίσως ανεύρη στην ενέργεια της εκκλησίας έναν απ'τους κύριους συντελεστές του ολέθρου που κυοφορήθηκε στην εθνική ψυχή και ξέσπασε στις μικρασιατικές ακτές. Ύστερα από δώδεκα χρόνια παρουσιάζεται διχασμένη μια ομάδα του Εθνικού Συνόλου ,ο κλάδος των δημοδιδασκάλων.Η εκκλησία δε βρίσκεται δυστυχώς σε καμιά επαφή με τη λαϊκή ψυχή ,καθαγιάζει το διχασμό των δημοδιδασκάλων,μας θλίβει το κατόντημα!>>{Δ.Β.αρ.206-207,30/12/1928 σ.1}.

Από τη Δ.Ο. αποχώρησαν και δημιούργησαν τη Νέα Διδασκαλική Ομοσπονδία,δάσκαλοι-ες μετά από την Θ' Γενική Συνέλευση του διδασκαλικού κλάδου,η οποία πραγματοποιήθηκε στις 28 Απριλίου του 1927.Οι λόγοι ήταν πολιτικοί και ιδεολογικοί μια που κάποιοι σύνεδροι από περιφερειακούς συλλόγους θεώρησαν ότι υπάρχει <<οριστική στροφή της συνελεύσεως προς τον κομμουνισμό>> {Δ.Β. αρ.129 ,16/5/1927 σ.1}.Η επιστροφή των αποχωρησάντων στη Δ.Ο. και η διάλυση της Νέας Δ.Ο. έγινε τον Ιούλιο του 1930{περισσότερα στο κεφ.<<η Διοίκηση και τα συνδικαλιστικά ζητήματα της εποχής >> της παρούσας εργασίας.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ –ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΑΝΗΚΕΙ Η ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ 1928-32.

☉ Α. Η πορεία μέχρι το 1928.

Η τετραετία 1928-32 ανήκει στην περίοδο του μεσοπολέμου. Δηλαδή στην περίοδο ανάμεσα στις δύο σημαντικές πολεμικές συγκρούσεις στις οποίες συμμετείχαν οι Έλληνες, αυτή στο μικρασιατικό μέτωπο 1918-22 και στην αναμέτρηση απέναντι στις δυνάμεις του ιταλογερμανικού άξονα το 1940-41, περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Αποτελεί μια περίοδο πολύ σημαντική και με ιδιαίτερα έντονη σημασία για τη βαθύτερη κατανόηση της διαμόρφωσης και του κοινωνικού σχηματισμού του σύγχρονου Ελλαδικού κράτους. Η περίοδος που άνοιξε με την επανάσταση του 1821 κλείνει το 1922 με την απώλεια του ονείρου, της ιδέας, της μεγάλης Ελλάδος που έφερε η Μικρασιατική καταστροφή. Στο λιμάνι της Σμύρνης, βούλιαξαν τα ιδανικά, τα οράματα για τη << μεγάλη ιδέα >> των Ελλήνων, και η συλλογική αυτοπεποίθηση. Η Ελλάδα από το 1923 και μετά είναι μια άλλη Ελλάδα. Ο ελληνικός λαός σε μεγάλο μέρος αναγκάζεται να ζήσει στα σύνορα του Ελλαδικού κράτους. Ο Ελλαδισμός συμπίπτει με τον Ελληνισμό. Ο κοινωνικός με τον κρατικό σχηματισμό. Η τάση προσωρινότητας του ελλαδικού κράτους τελειώνει οδυνηρά, αλλά οριστικά. Ο οριστικός θάνατος του Μεγαλοιδεασισμού, οδηγεί στο ξεκίνημα της δημιουργίας του σύγχρονου αστικού κράτους στο οποίο όμως κυριαρχούν τα συντηρητικά μικροαστικά στρώματα, << Το νέο κράτος που γεννιέται μετά το 1922, οικοδομείται τελικά με την κυριαρχία των συντηρητικών μικροαστικών στρωμάτων. Το οικοδόμημα αυτό αντέχει μέχρι και σήμερα παρ'όλα όσα μεσολάβησαν, παρά τις κοινωνικές ανακατατάξεις και αποκρυσταλλώσεις που από τη δεκαετία του 1960 και εδώ συντελούνται στο νεοελληνικό κοινωνικό σχηματισμό >> {Άλκης Ρήγος Α. 1988, σ. 173}.

Οι κοινωνικές συνθήκες είναι εξαιρετικά δύσκολες. 1.104.217 πρόσφυγες {απογρ. 1928} έρχονται από τη Μικρά –Ασία και την Ανατολική Θράκη, ελληνοφώνοι, τουρκόφωνοι ορθόδοξοι [περίπου 1.500.000 οι περισσότεροι καλλιεργητές χωρίς καμιά περιουσία. Σβορώνος, 2007, σ. 125] Αρμένιοι [περίπου 35.000], όλοι αυτοί ήταν οι ανταλλάξιμοι {εφαρμογή της συνθήκης της Λωζάννης}, αλλά και 35.000 από την Κων/πολη που ήρθαν με δική τους επιθυμία. Μετακινήθηκαν όμως προς την Τουρκία 600.000 περίπου Μουσουλμάνοι.

Το εξαιρετικά βαρύ έργο της υποδοχής και άμεσης περίθαλψης των πρώτων προσφύγων τον Σεπτέμβριο του 1922 ανέλαβαν δύο διεθνείς αμερικανικοί οργανισμοί ο Αμερικάνικος Εθνικός Ερυθρός Σταυρός και το Ίδρυμα Ανακούφισης της Εγγύς Ανατολής. Το Ταμείο Αποκατάστασης Προσφύγων το οποίο ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1922 σαν μια ανεξάρτητη ελληνική μη κυβερνητική οργάνωση επιτέλεσε σημαντικό έργο για την άμεση περίθαλψη και εγκατάσταση στα αστικά κέντρα [Κοκκινιά, Ν. Ιωνία, Παγκράτι]. Το Ταμείο διαλύθηκε στις 31 Οκτωβρίου 1923 για να δώσει τη θέση του στην Ε.Α.Π. η οποία ιδρύθηκε από την Κοινωνία των Εθνών [ΚΤΕ]. Η Ελλάδα πρέπει να στεγάσει, να βοηθήσει οικονομικά την ένταξη των προσφύγων, αλλά και με τη

δημογραφική έκρηξη που συνέβηκε, θα φροντίσει για τη δημιουργία σχολείων μια που τα υπάρχοντα διδακτήρια δεν επαρκούν. Για το σκοπό αυτό η Ε.Α.Π. [επιτροπή αποκατάστασης προσφύγων], προσπαθεί να επιλύσει προβλήματα όπως στο ποιες πόλεις και ποιες περιοχές θα εγκατασταθούν οι πρόσφυγες; πως θα στεγαστούν, να λύσει επισιτιστικά θέματα και ζητήματα υγιεινής. Η Κοινωνία των Εθνών έκανε αποφασιστική παρέμβαση στην αντιμετώπιση του τεράστιου προβλήματος όταν η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε τη μεσολάβησή της για τη σύναψη ενός πρώτου δανείου της τάξεως των 10 εκ. λιρών. Κρίσιμη προϋπόθεση, για την εκταμίευση του δανείου, το να γίνει η διάθεσή του αποκλειστικά για παραγωγική εγκατάσταση των προσφύγων κι όχι για την προσωρινή τους περίθαλψη ή για πράξεις φιλανθρωπίας. Η Επιτροπή ήταν αυτόνομη, ανεξάρτητη από οποιαδήποτε ελληνική, εκτελεστική εξουσία. Οφείλε να ενημερώνει ανά τρίμηνο την ελληνική κυβέρνηση και τη ΚτΕ. Τα 4 μέλη της διοίκησης της Ε.Α.Π. ήταν 2 Έλληνες και 2 ξένοι. Πρώτος πρόεδρος ο Χένρι Μοργκεντάου έως τον Αύγουστο του 1924. Στη συνέχεια ο Τσαρλς Χάουαρντ και τελευταίος πρόεδρος ο Τσαρλς Έντι μέχρι το Δεκέμβριο του 1930. 725 υπάλληλοι του υπ. Γεωργίας κυρίως γεωπόνοι αποσπάστηκαν στην ΕΑΠ. Δόθηκε μεγάλη σημασία στην αγροτική εγκατάσταση των προσφύγων, μια που η γεωργική απασχόληση απέδιδε καρπούς σε σύντομο χρονικό διάστημα. Άλλωστε και από τα 10 εκ. περίπου λίρες του δανείου [10.650.000 λίρες αναφέρει ο Σβορώνος, 2007, σ.125] για την εγκατάσταση των προσφύγων το δάνειο έφτασε στο ύψος των μόνο 2,13 εκ. λίρες δόθηκαν για την αστική αποκατάσταση των προσφύγων τα υπόλοιπα πήγαν σε αγροτική αποκατάσταση.

Το 1925 εφαρμόζεται συμφωνία ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία για την ανταλλαγή περιουσιών, τον περιορισμό της δικαιοδοσίας του Πατριαρχείου σε καθαρά θρησκευτικές υποθέσεις. Τη 10^η Ιουνίου του 1930, με το ταξίδι του Βενιζέλου στην Άγκυρα και τις συμφωνίες που υπογράφει με τον Κεμάλ κλείνει οριστικά η πιθανότητα επιστροφής των προσφύγων. Ακόμα και η επίσκεψη ανταλλάξιμων στην Τουρκία δεν επιτρέπεται. Αυτό καταγράφεται σε μαρτυρία του Διδασκαλικού Βήματος το Μάιο του 1932 στην επίσημη στήλη <<Σημειώματα>>, όπου αρθρογραφεί η Δ.Ο. Όταν θέλησαν δάσκαλοι από τη Μυτιλήνη να επισκεφθούν την Πέργαμο, <<οι τουρκικές αρχές αρνήθηκαν να δεχθούν τους ανταλλάξιμους Μυτιληνιούς δασκάλους η εκδρομή ματαιώθηκε ... δεν περιμέναμε τέτοια στάση από γείτονες, τους οποίους εθεωρούσαμεν ειλικρινείς>> {Δ.Β.αρ.376, 8/5/1932 σ.5}.

Η Ελλάδα είναι εθνικά ομοιογενές κράτος. Αλλάζει η δημογραφική σύνθεση της ελλαδικής Μακεδονίας υπέρ των Ελλήνων με την έλευση και εγκατάσταση σ' αυτή προσφύγων από τη Μικρα-Ασία, όπου οι Ορθόδοξοι ελληνόφωνοι και μη είναι πλέον η πλειοψηφία και σε βάρος των Σλαβόφωνων Χριστιανών. Μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών ο πληθυσμός της ελληνικής Μακεδονίας, <<γίνεται εθνικά ομοιογενής 90% Έλληνες έναντι 10% Μουσουλμάνων, Σλαβομακεδόνων και Βλάχων>> {Σβορώνος, 2007, σ.129}.

Οι πρόσφυγες δεν ανήκουν κοινωνικά και οικονομικά πουθενά, απλά τους ξέβρασε το κύμα από την άλλη ακτή του Αιγαίου. Προσπαθούν να ενταχθούν στην παραγωγή, ως βιομηχανικοί εργάτες ή με το να οργανώσουν τις και πάλι τις εμπορικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, αγροτικές, κτηνοτροφικές επιχειρήσεις που είχαν στις χαμένες πατρίδες τους. Πολιτικά σε μεγάλο ποσοστό ανήκουν

στο βενιζελικό κόσμο.Μετά το 1930 μεγάλο μέρος μετακινείται πολιτικά προς την αριστερά ,της οποίας αρκετά ηγετικά στελέχη είναι πρόσφυγες.

Η οικονομία γνώρισε ανάπτυξη λόγω των δανείων τα οποία συνάφθηκαν με την ΚτΕγια την αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος. Ανάπτυξη υπήρξε εξαιτίας του γεγονότος ότι υπήρξε ένα εργατικό στρώμα, αυτό των προσφύγων το οποίο βοήθησε να στηθεί βιοτεχνική και βιομηχανική παραγωγή,αλλά και από παραγωγικές μονάδες που κατάφεραν να στήσουν οι ίδιοι.Σε πολλές περιπτώσεις δημιούργησαν παρόμοιες μ'αυτές που είχαν στις πατρίδες τους.

Οι πρόσφυγες πιέζονται από τις ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες τις οποίες βιώνουν κι έτσι <<πουλάνε όσο όσο την εργατική τους δύναμη>>.Έτσι με την μεγάλη προσφορά εργασίας και τις ανταγωνιστικές, πιο χαμηλές αμοιβές που ζητούν σε σχέση με τους ντόπιους εργάτες,τα ημερομίσθια <<πέφτουν>>,κάτι που εξοργίζει το εντόπιο εργατικό δυναμικό.Εξίσου εξοργίζονται και οι γηγενείς αγρότες όταν βλέπουν ότι στους πρόσφυγες αγρότες μοιράζονται γεωργικός κλήρος ,εργαλεία,σπόροι κ.ά. χρήσιμα μέσα, τα οποία πιστεύουν ότι για λόγους δικαίου δικαιούνταν και οι ντόπιοι αγρότες.

Ο αγροτικός νόμος του 1917[το 1917 συστάθηκε υπουργείο Γεωργίας,ενώ ξεκίνησε η ίδρυση συνεταιρισμών,αγροτικών σχολείων] ο οποίος προέβλεπε την απαλλοτρίωση έναντι αποζημίωσης ενός μέρους των μεγάλων ιδιωτικών και μοναστηριακών κτημάτων,συμπληρώθηκε με το νόμο του 1919 και με νομική διάταξη του 1923.Έτσι μοιράστηκαν 1.200.000 εκτάρια με 673.000 καλλιεργούμενες ή καλλιεργήσιμες γαίες όπου εγκαταστάθηκαν 130.000 αγροτικές οικογένειες.Εκτός απ'αυτό 850.000 εκτάρια που ανήκαν σε ανταλλαγμένους Τούρκους και Βουλγάρους χρησιμοποιήθηκαν για την εγκατάσταση των προσφύγων. Γι αυτούς συνάφτηκε το παραπάνω δάνειο{Σβορώνος 2007 σ.125}.

Οι πρόσφυγες αντιμετωπίστηκαν με εχθρότητα και για άλλα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους τα οποία ενόχλησαν τους γηγενείς παλιοελλαδίτες.Αυτά ήταν η πολιτιστική τους και μορφωτική ανωτερότητα [όσων έρχονταν από τα παράλια της Μ.Ασίας και της Σμύρνης],η κοινωνική τους άνεση,η ελευθεριότητα στη διασκέδαση ,γενικά ήταν σε πολλά θέματα διαφορετικοί.Το κλίμα εναντίον των προσφύγων το καλλιεργεί ο αντιβενιζελικός πολιτικός κόσμος .Ένα κλίμα το οποίο θα πάρει τη μορφή ανοιχτού πολέμου εναντίον των προσφύγων μετά το 1935,ιδίως με την παλινόρθωση της βασιλείας και από τα όργανα του κράτους.

Η ελληνική κοινωνία ως το 1935 χαρακτηριζόταν από μια εξαιρετική κινητικότητα και ελαστικότητα στους σχηματισμούς και μετασχηματισμούς της λόγω των αλλεπάλληλων μεταβολών.Η ανάπτυξη της βιομηχανίας ,σ' ένα σημαντικό ποσοστό έγινε με την παρέμβαση του ξένου κεφαλαίου ,στηρίχτηκε σ' ένα βαθμό στην υποτίμηση της δραχμής και στη μεγάλη προσφορά εργατικής δύναμης ,που καθιστούσαν μικρό το κόστος παραγωγής και υψηλά τα κέρδη, δημιουργώντας έτσι ένα κοινωνικό στρώμα εργατών με κακές συνθήκες ζωής.

Στον αγροτικό τομέα η δημιουργία των μικρών και μεσαίων ιδιοκτητών έλυνε βέβαια προσωρινά το πρόβλημα των αγροτικών σχέσεων ,αλλά καθιέρωνε μια δομή γαιοκτησίας που θα ταλαιπωρήσει αργότερα την ελληνική οικονομία και κοινωνία .Αυτές οι αντιφάσεις και οι αναζητήσεις της ελληνικής

κοινωνίας είχαν σοβαρούς αντίχτυπους στην πολιτική ζωή του τόπου {Κρεμμυδάς,1981 ,σελ.192}.

Πολιτικά στην Ελλάδα μέχρι το 1928 είναι κυρίαρχο ένα κλίμα πολιτικής αστάθειας μια που κυβερνήσεις διαδέχονται η μία την άλλη.Τρεις κυβερνήσεις διαφορετικές συγκροτήθηκαν μόνο το 1924,,ενώ τον Ιούνιο του 1925 ο στρατηγός Πάγκαλος κατέλαβε πραξικοπηματικά την εξουσία και εγκαθίδρυσε διδακτορικό καθεστώς το οποίο καταργείται από το πραξικόπημα του στρατηγού Κονδύλη {Αύγουστος 1926}.Η χώρα οδηγείται στις πρώτες εκλογές με το σύστημα της απλής αναλογικής και με ψηφοδέλτια αντί σφαιριδίων.Στις 4 Οκτωβρίου του 1926 έχουμε την ορκωμοσία <<Οικουμενικής>> κυβέρνησης με πρωθυπουργό τον εξωκοινοβουλευτικό Αλ.Ζαΐμη .Στην νέα κυβέρνηση Ζαΐμη τον Αύγουστο του 1927 δεν συμμετέχει το Λαϊκό κόμμα.Ενώ σε νέο ανασχηματισμό στις 8 Φεβρουαρίου 1928 στη νέα κυβέρνηση Ζαΐμη στην οποία γίνεται προσπάθεια υπέρβασης του διχασμού, συμμετέχουν οι Προοδευτικοί,οι Συντηρητικοί,οι Φιλελεύθεροι και οι Ελευθερόφρονες,ενώ στον επόμενο ανασχηματισμό στις 2 Ιουλίου του 1928 παραμένει ο Καφαντάρης ο οποίος είχε παραιτηθεί στις 22 Μαΐου του 1928 από αρχηγός των Προοδευτικών –Φιλελευθέρων και από υπουργός Οικονομικών,ενώ στις 23 Μαΐου του 1928 ο Ε.Βενιζέλος κάνει δηλώσεις για επάνοδο του στην πολιτική και την επανασύσταση του κόμματος των Φιλελευθέρων.Σχηματισμός κυβέρνησης Βενιζέλου με συντηρητικό πρόγραμμα.Προεδρικό διάταγμα διάλυσης της Βουλής και προκήρυξης εκλογών για τις 19 Αυγούστου με πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα της στενοερείας περιφέρειας του 1923.Συνασπισμός λόγω εκλογικού συστήματος των βενιζελογενών εκτός του Καφαντάρη υπό τον Βενιζέλο.Στις 22 Ιουλίου γίνεται η εξαγγελία της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης ,ενώ στις 23 Ιουλίου έχουμε την έναρξη του προεκλογικού αγώνα{Ρήγος, 1988,σ.345,346,347}.

Το κόμμα των Φιλελευθέρων σχηματίζει κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Ελευθέριο Βενιζέλο, μετά από πλειοψηφία που έλαβε στις εκλογές της 19^{ης} Αυγούστου 1928.

☉ Το κυβερνητικό έργο την τετραετία 1928-32 σε άλλους τομείς του εκτός της εκπαίδευσης.

Στις εκλογές της 19^{ης} Αυγούστου του 1928 το Κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε ισχυρή πλειοψηφία και σχημάτισε κυβέρνηση την οποία όρκισε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης. Το πρώτο υπουργικό συμβούλιο της τετραετίας αποτελούνταν από 11 μόνο μέλη!!! {Π. Πετρίδης, Κ. Ζαβιτσιάνος, Κ. Γόντικας, Γ. Μαρή, Π. Βουρλούμης, Α. Χρηστομάνος, Θ. Σοφούλης, Π. Αργυρόπουλος, Θ. Μανέτας, Α. Δοξιάδης, Α. Παπαδάτος {Δ. Β. αρ. 221 7/4/1929 σ. 12} και ο 12^{ος} Πρωθυπουργός Βενιζέλος.

Η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων παρέμεινε στην εξουσία ως τις 21 Μαΐου του 1932, αλλά τη δημοτικότητα της μειώθηκε από την αδυναμία να βρει λύσεις στα εθνικά θέματα, το κυπριακό και το δωδεκανησιακό {Βασίλης Κρεμμυδάς, 1981, σ. 193}. Η εξέλιξη της πολιτικής ζωής ως το 1932, αλλά και μετά από αυτή τη χρονολογία εκφράζει την έλλειψη κοινωνικής και πολιτικής ισορροπίας, κάτι που χαρακτηρίζει όλη την περίοδο του μεσοπολέμου. Ο Βενιζέλος με την ισχυρή προσωπικότητά του και τον φιλελευθερισμό του συμβάλλει στην επιβράδυνση της κοινωνικής διαφοροποίησης, μια που οι δημοκρατικές δυνάμεις της εποχής αποδεικνύονται εξαιρετικά αδύναμες για να προωθήσουν κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

Ο Βενιζέλος ξεκινά την νέα κοινοβουλευτική του θητεία μ' ένα Σύνταγμα επικυρωμένο το 1927, <Στη διάρκεια των συνομιλιών της συνέλευσης για τη συνταγματική μεταβολή, υπάρχει αντίδραση των λαϊκών – βασιλοφρόνων για πιο προοδευτικές μεταρρυθμίσεις αλλά αυτές συνάντησαν την μετριοπαθή αντιπολίτευση και μερίδας πολιτικών του κόμματος των Φιλελευθέρων-Βενιζελικών> {Σβορώνος, 2007, σελ. 129}.

Υπάρχουν μέτρα για την αύξηση της εθνικής παραγωγής με τη δημιουργία μεγάλων έργων {κατασκευή λιμανιών, οδικές κατασκευές, αποξηραντικά έργα, στεγαστικά για τους πρόσφυγες}. Συγκεκριμένα έχουμε την εκτέλεση μεγάλων αποστραγγιστικών και αντιπλημμυρικών έργων στις πεδιάδες της Θεσσαλονίκης, των Σερρών και της Δράμας. Με τις ενέργειες αυτές 3.000.000 στρέμματα γης έγιναν καλλιεργήσιμα. Η βελτίωση του υπάρχοντος οδικού δικτύου με την κατασκευή 1.700 περίπου περίπου χιλιομέτρων νέων δρόμων.

Οικονομικά μέτρα όπως η σταθεροποίηση του νομίσματος. Βοήθησε προς αυτή την κατεύθυνση η δημιουργία της Τράπεζας της Ελλάδας το 1927. Τον Ιανουάριο του 1930 ιδρύεται η Αγροτική τράπεζα, με σκοπό μέσω της χορήγησης δανείων προς τους αγρότες για την τόνωση της αγροτικής παραγωγής. Έχουμε αύξηση του εμπορίου, τη χάραξη πολιτικής για την ενίσχυση της εμπορικής ναυτιλίας, της ακτοπλοΐας. Τα μέτρα έφεραν αποτελέσματα με την αύξηση της χωρητικότητας των πλοίων με ελληνική σημαία. Η ανάπτυξη της πολιτικής αεροπορίας με την κατασκευή αεροδρομίων.

Η χώρα αγοράζει καινούριο πολεμικό υλικό για το στρατό ξηράς. Ναυπηγούνται τέσσερα αντιτορπιλικά στα ιταλικά ναυπηγεία, ενώ γίνεται προσπάθεια οργάνωσης της η πολεμικής αεροπορίας.

Έχουμε επίσης την επανίδρυση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Η χώρα βιώνει καθεστώς ειρήνης και ανάπτυξης .Η ευημερία αυτή είναι φαινομενική και δεν εξυπηρετεί παρά μια μειοψηφία ,γιατί βασίζεται στο ξένο κεφάλαιο που εισάγεται μαζικά και με μορφή δανείων και ελέγχει την οικονομία της χώρας.Έτσι η διεθνής οικονομική κοινωνική κρίση του 1929 επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την οικονομία και τα δημοσιονομικά της Ελλάδας. Η χρεωκοπία έρχεται στα 1932.Εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο ημερομισθίων, μεγάλη πτώση της κατανάλωσης μια που ο πλούτος συγκεντρώνεται στα χέρια μιας μειοψηφίας και το εργατικό εισόδημα συρρικνώνεται δραματικά ,κάτω και από το όριο μιας ανεκτής επιβίωσης.Ένας υπολογισμός δείχνει ότι κάτι λιγότερο από το μισό του εθνικού εισοδήματος απολαμβάνει το 80% του πληθυσμού .Ο αριθμός των εργατών αυξάνεται γρήγορα το 1928 υπολογίζονται σε 269.000 με 1.199 συνδικάτα .Απεργίες και ταραχές διαδέχονται η μία την άλλη,ενώ η πολιτική δραστηριότητα της αριστεράς εντείνεται.

Οι απασχολούμενοι στο στενό και του ευρύτερο δημόσιο τομέα είναι κατά την 31^η Δεκεμβρίου 1929:

<<Στατιστικός πίνακας εμφαίνων τους παρά του Δημοσίου Ταμείου μισθοδοτούμενους υπαλλήλους και υπηρέτας >>

Υπουργείον Εξωτερικών :Τακτικοί Υπάλληλοι 350,Υπηρέται 24 ,Έκτακτοι εν γένει 26 ,Σύνολο 400.

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας: Τ.Υ.586,Υ.104,Ε.257, Σ.947

Υπουργείο Υγιεινής :Τ.Υ.540, Υ.404 ,Ε.807,Σ.1751

Υπουργείο Γεωργίας :Τ.Υ.1712 ,Υ.70, Ε.121,Σ. 1.903

Υπουργείον Εσωτερικών :Τ.Υ. 2.871,Υ.167 ,Ε.25,Σ.3.063

Υπουργείον Δικαιοσύνης: Τ.Υ.3.437,Υ.161,Ε.624 Σ.4.222

Υπουργείον Οικονομικών :Τ.Υ.5.285,Υ.501,Ε.32,Σ.5.818

Υπουργείον Συγκοινωνίας: Τ.Υ.6.138 ,Υ.1.277,Ε.637,Σ.8.047

Υπουργείον Παιδείας:Τ.Υ. 13.586,Υ.1989,Ε.68, Σ.17.643

Βουλή των Ελλήνων :Τακτικοί Υπάλληλοι 79,Υπηρέται 52,Έκτακτοι 18 .Σύνολο 149

Ήτοι σύνολον υπηρετούντων εν γένει υπαλλήλων και υπηρετών καθ' όλον το Κράτος: 43.943

Οι ανωτέρω υπάλληλοι κατανέμονται κατά κλάδους ως εξής:

Εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας,Δευτεροβάθμιας :15.574

Διοικητικοί :9.758

Τ.Τ.Τ.[τηλέγραφος,τηλεφωνία,ταχυδρομεία]:5.511

Δικαστικοί :3.361

Αστυνομία Πόλεων και Χωροφυλακής:2.375

Σύνολο:36.579

Τακτικοί Υπηρέται:4.749

Έκτακτοι Υπάλληλοι και Υπηρέται:2.615

{ Δημοσιεύτηκε στο Διδασκαλικό Βήμα αρ.217 της 10 Μαρτίου 1929 σ.2}

Οι μισθοί όχι μόνο των εκπαιδευτικών ,αλλά όλων των δημοσίων υπαλλήλων είναι εξαιρετικά χαμηλοί.Οι προσδοκίες τους μεγάλες από τη νέα δημοκρατική κυβέρνηση.Το συνδικαλιστικό όργανο των δημοσίων υπαλλήλων της εποχής της Σ.Δ.Υ.Ε.{ η ΣΔΥΕ τον αριθμό των πολιτικών υπαλλήλων του δημοσίου τον ανεβάζει σε 38.870 απογραφή 1928 Δ.Β. αρ.220 σ.11} συντάσσει επιστολή την οποία απευθύνει προς τον Κύριον Πρόεδρον της

Κυβέρνησης ,στην οποία καταγράφει την άσχημη οικονομική κατάσταση και τα αιτήματα των δημοσίων υπαλλήλων,για καταβολή υπεσχημένων αυξήσεων από την προηγούμενη ακόμα κυβέρνηση,από αυτή τη νέα κυβέρνηση περιμένουν υλοποίηση <<....η τελευταία Κυβέρνησις Ζαίμη αναγνωρίσασα επί τέλους κατόπιν τόσων αναβολών την από πάσης απόψεως οικτράν κατάστασιν των δημοσίων υπαλλήλων απεφάσισε την αύξησιν των αποδοχών των κατά 860 εκατομμύρια δραχμών υπό τον όρον ,όπως η αύξησις αύτη κατανεμηθή εις δύο ίσας δόσεις,της πρώτης αρχομένης από της 1^{ης} Ιουλίου 1928 της δε ετέρας από 1^{ης} Απριλίου 1929....θα εχορηγείτο και το υπολοιπόμενο ποσόν των 180 εκατομμυρίων το οποίον μάλιστα ,εάν η αντοχή του Προυπολογισμού επέτρεπε ,θα ηυξάνετο παρ'Υμών ,αναγνωρίζοντος την οικτράν κατάστασιν των δημοσίων λειτουργών ,κατάστασιν την οποίαν ουδ'ολόκληρον το ποσόν των 860 εκατομμυρίων δύναται να θεραπεύση.Προσωπικώς υμείς κύριε Πρόεδρε αναγνωρίσατε ότι οι υπάλληλοι αμείβονται γλίσχωρως ,ότι υποφέρουν, ότι πεινούν,την δε τυχόν επίδρασιν της οικονομικής των ταύτης καχεξίας όσον αφορά την απόδοσιν έργου προς το Κράτος εχαρακτήρισate δεδικαιολογημένην ,τονίζοντες ότι δεν είνε δυνατόν το Κράτος να ζητήση περισσότερα των όσων του προσφέρουν οι υπάλληλοί του.Παραδόξως όμως παρ'όλας τας ανωτέρω επισήμους διαβεβαιώσεις,από της παρελθούσης Κυριακής ο καθημερινός τύπος ανέγραψεν επανειλημμένως ως δηλώσεις του κ. Υπουργού των Οικονομικών ότι η κυβέρνηση δεν προτίθεται να χορηγήση την νέαν εξ 180 εκατομμυρίων αύξησιν.Τας δε ειδήσεις ταύτας των εφημερίδων επεβεβαίωσε σήμερον και ο κ.Υπουργός των Οικονομικών ότε μετέβημεν προς επίσκεψίν του.

Επειδή Κύριε Πρόεδρε,ούτε δίκαιον,αλλ'ούτε και ορθόν είναι να θεραπεύεται εις βάρος των Κρατικών οργάνων το εκάστοτε χωλαίνον σκέλος του Προυπολογισμού ,παρακαλούμεν Υμείς όπως επέμβητε προσωπικώς διά τον διακανονισμόν του ζητήματός μας καθόσον δεν θέλομεν να πιστεύσωμεν ότι είναι δυνατόν να πραγματοποιηθή η μελετωμένη αδικία ,της οποίας τον αντίκτυπον και ως προς τον τρόπον του ζειν ,αλλά και ως προς την απόδοσιν του έργου εκ μέρους των δημοσίων υπαλλήλων ,είσθε εις θέσιν καλλίτερον ημών να εκτιμήσετε.

Δέξασθε παρακαλούμεν ,Κύριε Πρόεδρε ,την διαβεβαίωσιν της εξαιρέτου προς Υμάς υπολήψεως>>{Την επιστολή υπογράφει ο Γενικός Γραμματέας της Σ.Δ.Υ.Ε. Δημ.Γιδαράκος και δημοσιεύτηκε στο υπ.αριθ.216 Δ.Β. 3/3/1929 σ.2}

Δεν είναι μόνο οι δημόσιοι υπάλληλοι που ζητούν αυξήσεις των μισθών αλλά και οι υπάλληλοι των 3Τ δηλαδή της τηλεφωνικής ,τηλεγραφικής, ταχυδρομικής επιχείρησης .Αυτοί δεν περιμένουν μόνο αυξήσεις που αν δοθούν στους άλλους δημόσιους υπάλληλους θα δοθούν φυσιολογικά και σ'αυτούς, αλλά έχουν κι ένα ειδικό θέμα ,μια που όχι μόνο δεν τους δίνουν αλλά τους περικόπτουν κι όλας την παραπάνω αμοιβή για ημέρες που εργάζονται εκτός των επισήμων ημερών εργασίας.Έτσι μετά από συνέλευση των εργαζομένων η Ομοσπονδία των εργαζομένων των Τ.Τ.Τ. εκδίδει ψήφισμα με το οποίο ζητεί, <<να επανέλθη η κυβέρνηση και ν'αναθεωρήση την ληφθείσαν αποφασίν της περί της μη αυξήσεως των αποδοχών των Δημοσίων Υπαλλήλων,να μη δεχθή εν'ουδενί λόγω ο κλάδος των Τ.Τ.Τ. υπαλλήλων επί των κεκτημένων αυτού αποδοχών.Δηλοί δε ότι είναι

αποφασισμένον να αγωνισθή διά παντός μέσου απεκδυόμενον πάσης ευθύνης>>. {Δ.Β αρ.218 17/3/1929 σ.2}

Στις 22 Δεκεμβρίου η κυβέρνηση εισάγει στη Βουλή το γνωστό ως <<Ιδιώνυμο>> το νομοσχέδιο: <<Περί μέτρων ασφαλείας του κοινωνικού καθεστώτος και προστασίας των πολιτών>>. Η κατάθεσή αλλά και η ψήφισή του ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων των δημοκρατικών πολιτών ,εντός και εκτός βουλής. Αντέδρασε και η Διδασκαλική Ομοσπονδία θεωρώντας ότι η θέση των εκπαιδευτικών θα είναι ιδιαίτερα δύσκολη μια πολύ εύκολα θα καταδικάζονται όχι για κάποιες σοβαρές πράξεις ή παραλείψεις τους αλλά για τις ιδέες τους. Στις μικρές κοινότητες όλα μαθαίνονται, αλλά και παραποιούνται μεταφερόμενα, αυτή την αγωνία πιστεύω μεταφέρουν με την επιστολή τους τα μέλη της ΔΟΕ του 1929. Το <<Ιδιώνυμο>> σήμαινε φυλάκιση, εξορία, απόλυση ,αργία, διαθεσιμότητα αυστηρές δηλαδή ποινές με συνοπτικές διαδικασίες για κάθε Έλληνα πολίτη. Φόβος της Δ.Ο. του 1929 ότι αυτό θα φέρει σε αναστάτωση σε όλο τον εκπαιδευτικό κόσμο.

Έτσι η ΔΟΕ άμεσα στις 27 Ιανουαρίου του 1929 λίγο μετά την ψήφιση του <<Ιδιώνυμου>>, απευθύνει επιστολή –διαμαρτυρία και με παρηρησία διατυπώνει τις απόψεις της. Η επιστολή με αρ.316 ,δημοσιεύεται στο με αρ. 211 Δ.Β. και με τίτλο <<Το Ιδιώνυμο –Η Διαμαρτυρία μας>> απευθύνεται προς τον Κύριον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως και τους κυρίους Υπουργούς των Εσωτερικών και της Παιδείας και να τους επιστήσει την προσοχή ότι ο νόμος αυτός θα προκαλέσει κίνδυνο πολιτικών και υπηρεσιακών εμπλοκών περιπετειών για όλο το διδασκαλικό κόσμο μια βρίσκει αντιδημοκρατικό το μέτρο, <<Η Διδασκαλική Ομοσπονδία έχει την τιμήν να εκθέση υμίν τας ακολούθους σκέψεις της επί του νομοσχεδίου περί ιδιώνυμου αδικήματος...διά της ψηφίσεως του νομοσχεδίου τούτου θέσις των εκπαιδευτικών λειτουργών θα καταστή αφόρητος εφ'όσον μάλιστα ούτοι δεν θα δικάζονται διά αξιοποιήσους πράξεις ,ούτε καν δι'ιδέας ,ας επιχειρούσι να προπαγανδίζωσι αλλ' απλώς διά ιδέας ας είναι δυνατόν να έχωσι ή ν'αναλάβωσι εις τους ώμους των αναλόγως προς συμφέροντα των διαφόρων καλοθελητών .

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία τρέφει την χρηστήν ελπίδα ότι η Κυβέρνησις εν τη προσπάθειά της προς κατοχύρωσιν της δημοκρατικής πολιτείας θα εύρη τον τρόπον να απαλλάξη από νέας περιπετείας τον εκπαιδευτικόν κόσμον {Δ.Β.αρ.211 27/1/1929 σ.11}.

Στα λεγόμενα εθνικά θέματα έχουμε επίσκεψη του Τούρκου πρωθυπουργού Ισμέτ Ινονού στην Αθήνα {5 Οκτωβρίου 1931}.

Υπάρχει βελτίωση των Ελληνο –Σερβικών {υπογραφή συνθήκης φιλίας 27 Μαρτίου 1929} και των Ελληνο-Βουλγαρικών σχέσεων, η ελληνική Μακεδονία τώρα έχει 90% Έλληνες και με τους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν σε μεγάλο αριθμό κι άλλαξαν την πληθυσμιακή σύνθεση, έτσι οι Μουσουλμάνοι Τουρκόφωνοι, Πομάκοι, Σλαβομακεδόνες και Βλάχοι είναι 10%. Επίσης κυριαρχεί το κυπριακό ζήτημα μια που η Κύπρος, που από το 1878 ανήκει στους Άγγλους ,ζητά ένωση το 1929 με την Ελλάδα. Μετά από ταραχές που ξέσπασαν στο νησί, η Εθνική Επιτροπή κηρύττει την Ένωση, οι Άγγλοι εξορίζουν πολλά μέλη της επιτροπής .Ο Βενιζέλος διακηρύττει ότι δεν υπάρχει πρόβλημα ανάμεσα στη Μεγάλη Βρετανία και την Ελλάδα, αλλά με τους Κύπριους υπηκόους της, δηλαδή ότι δεν υπάρχει κυπριακό ζήτημα ,αυτό μείωσε τη δημοτικότητά του και προκάλεσε γενική κατακραυγή. Κάτι ανάλογο

υποστήριξε για τα Δωδεκάνησα τα οποία τότε κατείχε η Ιταλία. Συναντήθηκε και υπέγραψε στις 23 Σεπτεμβρίου του 1928 με τον Μουσολίνι Ελληνοϊταλικό σύμφωνο << *φιλίας, συνδιαλλαγής και δικαστικού διακανονισμού* >> Μπροστά στις αντιδράσεις, αλλά και λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης την οποία επιδείνωσε η αντανάκλαση των επιπτώσεων του κραχ του 1929 στην Αμερική, η κυβέρνησή του παραιτείται στις 21 Μαΐου του 1932.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

☉ **Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1928-1929**

Θα προσπαθήσουμε εδώ ν' αποτυπώσουμε σε ποια κατάσταση βρισκόνταν η πρωτοβάθμια εκπαίδευση τη σχολική περίοδο όπου αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση της χώρας ο Ελευθέριος Βενιζέλος με πρώτο υπουργό Παιδείας της κυβέρνησής του, τον Κ.Γόντικα.Θα δώσουμε το λόγο στους πρωταγωνιστές ,τους καθημερινούς εκπαιδευτικούς της εποχής μέσα από αποσπάσματα επιστολών,άρθρων,πρωτοσέλιδων υπομνημάτων,αιτημάτων τα οποία διατυπώνονται από τον Πρόεδρο ,τον Γενικό Γραμματέα ,τα μέλη του Δ.Σ. της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας, των Διδασκαλικών συλλόγων της επαρχίας αλλά και των δασκάλων,διδασκαλισσών,επιθεωρητών,γονέων οι οποίοι αποστέλλουν επιστολές που δημοσιεύονται στα εβδομαδιαία τεύχη του Διδασκαλικού Βήματος.Στόχος μέσα από την εκτίμηση της κατάστασης στην εκπαίδευση είναι να δούμε ποιες αλλαγές εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης μέσα από τα αιτήματα του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας.Να δούμε επίσης τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων στην εκπαιδευτική πράξη κατά τη διάρκεια της τετραετίας 1928-1932, αν δηλαδή υπάρχει πρόοδος και σε ποιο βαθμό σε σχέση με την κατάσταση της εκπαίδευσης την οποία παρέλαβε η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων με την ανάληψη της εξουσίας τον Αύγουστο του 1928.

Το 1928 το σύνολο του ελλαδικού πληθυσμού είναι 6.204.684 κάτοικοι.Από αυτό το σύνολο,3.568.253 ζουν σε χωριά μικρότερα των 2.000 κατοίκων δηλαδή το 57,50%, σε μικρές πόλεις από 2.000 έως 5.000 κατ. Ζει το 9,21% δηλ. 571.735 κάτοικοι,τέλος σε μεγάλες πόλεις δηλαδή πόλεις άνω των 5.000 κατοίκων ζει το 33,29% το οποίο είναι 2.064.696 κάτοικοι{πηγή :Γενική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας }.

Αν και η υπογεννητικότητα στις τάξεις των προσφύγων είναι μεγάλη ,όπως και η παιδική θνησιμότητα λόγω των κακών συνθηκών υγιεινής στους προσφυγικούς συνοικισμούς ,πολλοί από τους οποίους αποτελούνταν από πρόχειρα παραπήγματα,ξύλινες παράγκες με πισσόχαρτα για οροφή .Η άφιξη 1,5 εκ. και πλέον προσφύγων έφερε και μεγάλη αύξηση του μαθητικού πληθυσμού ,άρα και την ανάγκη της ίδρυσης νέων σχολείων.Η προσπάθεια ένταξης αφορά και τους πρόσφυγες δασκάλους για τους οποίους η Διδασκαλική Ομοσπονδία διεκδικεί γεωργικό κλήρο,όπως ακριβώς δίνεται τέτοιος και στους άλλους πρόσφυγες,ενώ οι δάσκαλοι αποκλείστηκαν από το μοίρασμα γεωργικού κλήρου <<διά διαταγής του Σεβαστού Υπουργείου Γεωργίας όστις τοις είχε χορηγηθή υπό της Γενικής Διευθύνσεως Εποικισμού Μακεδονίας και των Γεωργικών Εφοδίων δι' α' και εχρεώθησαν προς την Ε.Α. Προσφύγων με το ποσόν 25 χιλ. Δραχμών έκαστος. Νομίζομεν ,ότι τούτο είναι όλως δόλου άδικον και αντίθετον προς την Σύμβασιν της Ανταλλαγής ,διότι οι τοιούτοι συνάδελφοι μένουσιν ούτω άνευ ουδεμιάς αποζημιώσεως ,αγροτικής ή αστικής θεωρούμενοι ως αγροτικώς αποκατεστημένοι υπό της υπηρεσίας και

συνάμα διότι στερούνται και της μόνης πηγής συντηρήσεως των εις περίπτωσιν αποχωρήσεως εκ της υπηρεσίας>>{Δ.Β. αρ.227 26/5/1929 σ.7}.

Αλλά και η διεθνής πολιτική σκηνή δεν αφήνει αδιάφορους τους δασκάλους της συντακτικής ομάδας του Διδασκαλικού Βήματος οι οποίοι σχολιάζουν αρνητικά με τολμηρό αριστερό πολιτικό λόγο την επιβολή διά της βίας της εξουσίας του Μουσολίνι ,αλλά ακόμη κι αυτή την αύξηση των αποδοχών των ανωτέρων δημοσίων υπαλλήλων <<για να τους έχη οργανέτα του >> ενώ <<ο φιλελεύθερος τύπος κι ο τύπος της αριστεράς επιτίθενται σφοδρώς κατά του Μουσολίνι ,όστις διατηρών διά της βίας την Αρχήν ,καταδυναστεύει τους παραγωγούς και τους εργαζομένους υποστηρίζων την κεφαλαιοκρατίαν ,η οποία ευνοεί τας ιμπεριαλιστικές τάσεις της φασιστικής ολιγαρχίας>>{Δ.Β. αρ.228 2/6/1929 σ.8}.

ΤΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Την περίοδο 1927-28 φέρονται εγγεγραμμένοι στα 7.761 δημοτικά σχολεία [6.849 αρρένων,912 θηλέων] της επικράτειας με 658.708 μαθητές, συγκεκριμένα 378.562 άρρενες και όπως είναι φυσικό πολύ λιγότερα κορίτσια,280.146, μια που τις κρατούν για εκπαίδευση στα του οίκου καθήκοντα για γεωργικές και αγροτικές εργασίες μια που κατά βάση η οικονομία είναι αγροτική κι ο πληθυσμός σε ποσοστό 57,50% ζει κυρίως εκτός αστικών κέντρων{Στατιστική της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης πίνακας δημοσιευμένος στο βιβλίο της Ελ.Καλαφάτη ,τα σχολικά κτίρια της πρωτοβάθμιας σ.104}.

Η προσδοκία για βελτίωση των εκπαιδευτικών πραγμάτων είναι υπαρκτή από τα περισσότερα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Η κατάσταση στην εκπαίδευση το 1928 είναι απογοητευτική{χαοτική όταν από το 1920-28 περνούν από το υπουργείο παιδείας 25 υπουργοί} το 38,5% των κτιρίων κρίνονται ανθυγιεινά. Το 17,2% των μαθητών δεν φοίτησαν ενώ γράφτηκαν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το 32,2% παρέμειναν στάσιμοι σε κάποια τάξη και δεν προβιβάστηκαν,ενώ το 7,4% γράφτηκαν σε σχολεία μη λειτουργήσαντα.

Το 1928 σύμφωνα με τα αρχεία της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας στο άρθρο με τίλο <<Η Διδασκαλική Ομοσπονδία εμφανίζει μπρος στην κοινή και επίσημη γνώμη την κατάντια του λαϊκού σχολείου>> καταγράφει και δημοσιεύει στατιστικά στοιχεία για τον μαθητικό πληθυσμό λίγο διαφοροποιημένα από τα ανωτέρω μια και αφορούν τη σχολική χρονιά 1928-29,έτσι αναφέρει ότι <<φοιτούν στα δημοτικά σχολεία 398.132 μαθηταί και 290.624 μαθήτριαι ,σύνολον 688.446 .Εις τα Ελληνικά Σχολεία εις την Α΄και Β΄τάξιν που αντιστοιχούν με την Ε΄και ΣΤ΄ του δημοτικού σχολείου μαθηταί και μαθήτριαι περί τας 43.900.Εις τα Ιδιωτικά Σχολεία εις το δημοτικόν και το Ελληνικόν Α΄και Β΄τάξιν περί τας 20.000 .Το όλον 746.446 μαθηταί και μαθήτριαι.Ο πληθυσμός [της Ελλάδας] κατά την τελευταία απογραφή είναι 6.800.000 κάτοικοι.Εάν επί του αριθμού τούτου υπολογίσωμεν 15% τα παιδιά,έχομεν αριθμό παιδιών 945.000.Τα ήδη φοιτώντα είναι 11.75% επί του πληθυσμού>>{Δ.Β.αρ.211 27/1/1929 σ.5-6}.

Σύμφωνα με τους παραπάνω αριθμούς η Διδασκαλική Ομοσπονδία εκτιμά ότι την σχολική περίοδο 1928-29 δε γράφτηκαν σε κανένα σχολείο ,αλλά γυρνάνε στους δρόμους γύρω στα 300.000 παιδιά ,ένα εφιαλτικό νούμερο μια που για να μπει ένα μέρος του αριθμού των παιδιών αυτών σε σχολικές τάξεις χρειάζονται μαζικοί διορισμοί ακόμα 6.000 με 8.000 δασκάλων.Τους αριθμούς αναφέρει σε πρωτοσέλιδο άρθρο του Διδασκαλικού Βήματος {αρ.210 της 20^{ης} Ιανουαρίου 1929} με τίτλο <<Το χρέος μας>> .Συγκεκριμένα γράφει ο συντάκτης του άρθρου <<Ας μας επιτρέψουν οι συνάδελφοι που έχουν το μάτι έξω από το λαϊκό σχολείο.Οι συνάδελφοι που τελειοποιούν τον ευατόν τους για άλλο έργο τίμιο βέβαια και κείνο μα άσχετο με τις επιδιώξεις της λαϊκής παιδείας,ας μας επιτρέψουν να τους θυμίσουμε και άλλη μια πληροφορία που λησμόνησαν: διακόσιες χιλιάδες παιδιά του λαού δε φοιτούν σε κανένα σχολείο .Για να μαζέψουμε τα παιδιά αυτά σε σχολείο θέλουμε έξι χιλιάδες παραπάνους δασκάλους με οκτώ χιλιάδες που μας χρειάζονται.Αν πονούμε αληθινά το χρέος μας είναι να του δώσουμε του λαού τις 8.000 ακόμα δασκάλους που του χρειάζονται>>{Διδ. Βήμα αρ.210 20/1/1929}.

Έχουμε επίσης μεγάλη μαθητική –σχολική διαρροή κατά τη διάρκεια των σχολικών ετών στο δημοτικό σχολείο.Η Διδασκαλική Ομοσπονδία εκτιμά{Δ.Β. 219 24/3/1929 σ.1} ότι ένα 20% του ενεργού μαθητικού πληθυσμού σε ηλικία εγγραφής δεν εγγράφονται στο σχολείο ,ενώ από αυτούς που φοιτούν το 50% των μαθητών το εγκαταλείπουν και δεν αποφοιτούν ,είναι θλιβερό τραγικό,τεράστιο νούμερο πραγματικά.

Τον αριθμό των δασκάλων ανεβάζει η Δ.Ο. σε 10.000 <<η Διδασκαλική Ομοσπονδία σαν εκπρόσωπος δέκα χιλιάδων δασκάλων που ζουν τα προβλήματα αυτά θεώρησε υποχρέωσή της να διαφωτίση την κοινή και επίσημη γνώμη για μια πραγματική ανόρθωση της Παιδείας του Λαού>>{Δ.Β.αρ.211 27-1-1929 σ.5}..

Σε κάθε δάσκαλο το σχολικό έτος 1927-28 αντιστοιχούν 53 μαθητές κατά μέσο όρο περίπου,αλλά υπάρχουν σχολεία με τάξεις με 70 και 100 ή ακόμα και με 120-150 -180 !!! μαθητές <<περισσότερα των 10 σχολεία υπάρχουν εις τον Ν.Αιτωλοακαρνανίας με μαθητάς άνω των 100 πλείστα με μαθητάς άνω των 70 ,ενώ 13 χρόνια εις χωριά του Ξηρομέρου είχαν στην ε'και στ'τάξιν 3ταξίου 75 -130 μαθητάς ,τα περισσότερα μονοτάξια σχολεία του κράτους μας έχουν από 70-120 και πλέον μαθητάς>>{μαρτυρία της δασκάλας Δήμητρας Αποστόλου από τη Ρίγανη Μεσολογγίου σε επιστολή δημοσιευμένη στο Δ.Β. αρ.230 16/6/1929 σ.6}.

Αλλά και σε απόσπασμα άλλης επιστολής δασκάλου για τις συνθήκες εργασίας στα χωριά <<...Νόμιζαν μεγάλη τη διαφορά το να μην έχη ένα χωριό δάσκαλο,από του να έχη ένας δάσκαλος 80,100 120,150 και180 !παιδιά πολλές φορές στο σχολείο του ή στην τάξη του{Δ.Β. αρ.305,14/12/1930 σ.1}.

Το 1930 η αναλογία γίνεται 1 δάσκαλος-α προς 58 μαθητές-τριες .Στη μέση εκπαίδευση αντιστοιχούν 35 μαθητές για ένα καθηγητή.Αναλφάβητοι το 23.47% των ανδρών και το 57,97% των γυναικών{ έκθεση της Κοινωνίας των Εθνών του 1926 ανεβάζει αυτά τα ποσοστά σε 35% και 66% αντίστοιχα {Άννα Φραγκουδάκη, 1978,σελ.62}.Ο μισός πληθυσμός δηλαδή είναι αναλφάβητος ,ή για την ακρίβεια το 40,72% του πληθυσμού ως μέσος όρος.Η Δ.Ο. ανεβάζει σε πιο υψηλά επίπεδα το ποσοστό αναλφαβητισμού και ψέγει

τον πολιτικό κόσμο ότι δεν παίρνει μέτρα για να περιορίσει το πρόβλημα,<<Ιερά αγανάκτηση κατάλαβε τον πολιτικό κόσμο της χώρας όταν το 1928 που γίνηκε η απογραφή του πληθυσμού ,η στατιστική υπηρεσία επιστοποίησε ότι ο μισός πληθυσμός είναι αναλφάβητος.....οι αναλφάβητοι ανέρχονται σε 47% επί του πληθυσμού της χώρας-ενώ για τις γυναίκες το ποσοστό ανεβαίνει στα 70%>>{Δ.Β.αρ.305,14/12/1930 σ.1}.

Τα μαθήματα των Δημ. Σχολείων λήγουν στις 16 Ιουνίου,έτσι μετά το πέρας μιας σκληρής σχολικής χρονιάς με πολλούς μαθητές ανά εκπαιδευτικό, χρειάζεται και η ψυχαγωγία με ομαδικές εκδρομές ,αλλά όχι για όλους –ες αλλά για λίγους –ες, να είναι μέχρι 30 εκπαιδευτικοί το πολύ.Υπάρχει μια ιδιαίτερη δυσκολία για πάνω από τριάντα άτομα σε κάθε εκδρομικό γκρουπ. Όχι δεν είναι οι χαμηλοί μισθοί των δασκάλων,οι εκδρομές είναι οικονομικές, άλλος είναι ο λόγος ,<<ο αριθμός των εκδρομών να μην είναι περισσότερος των 30 γιατί είναι δύσκολη η εξεύρεση ξενοδοχείων για περισσότερους στις διάφορες πόλεις της Πελοποννήσου>>{Δ.Β. αρ. 262 2/2/1930 σ.1.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗ

Μεγάλη όμως είναι και η αναλογία επιθεωρητών στις 71 εκπαιδευτικές περιφέρειες του τότε ελλαδικού κράτους σε σχέση με τους περίπου 200[διακόσιους]δασκάλους κατά μέσο όρο περίπου τους οποίους υποχρεούνται να επιθεωρήσουν,ενώ από τότε μέχρι και σήμερα είναι ολοφάνερο το πρόβλημα της χαμηλής χρηματοδότησης των λειτουργικών εξόδων των υπηρετούντων στην εκπαίδευση ώστε να εργαστούν και δημιουργήσουν απρόσκοπτα ,<<Ο μέσος όρος του αριθμού των δασκάλων που έχει σήμερα κάθε επιθεωρητής είναι διακόσιοι.Πόσο χρόνο θέλετε να διαθέσει για τον καθένα;Μια μέρα δε φτάνει>>.Δεν κάνει μόνο τη διαπίστωση και το σχολιασμό αλλά ο δάσκαλος συντάκτης του άρθρου <<Επιθεωρητές>> στην πρώτη σελίδα του φύλλου ,άρα απηχεί τις θέσεις της ομοσπονδίας και προχωρά σε προτάσεις .<< Να διπλασιαστούν οι επιθεωρητές έτσι που να μην έχουν πιο πολλούς από εκατό δασκάλους,να διοριστούν βοηθοί επιθεωρητών που θα τους αναπληρώνουν σε όλες τις υπηρεσιακές σχέσεις,να ενοικιαστούν γραφεία επιθεωρήσεων ,και να διοριστούν σ'αυτά κλητήρες ,να τους χορηγηθούν γραφικά έξοδα τέλος οι Επιθεωρητές να διορίζονται με βαθμό Τμηματάρχη Β'τάξεως ,αφού με βαθμό εισηγητή υπηρετούν οι δημοδιδάσκαλοι και να προάγονται από κει στις ανώτερες βαθμίδες σύμφωνα με τον πανυπαλληλικό>>{Διδασκαλικό Βήμα,αριθ.209,13 Ιανουαρίου 1929}.

Σε άλλο φύλλο επανέρχεται η Διδασκαλική Ομοσπονδία ζητώντας άμεσο διπλασιασμό των εκπαιδευτικών περιφερειών <<προς πληρεστέραν επιτυχίαν του έργου >>.Αλλά έχουν και μια πρόταση-τομή για εκείνη την εποχή, για την επιλογή του Επιθεωρητή κάθε περιφέρειας μια που αυτός θεωρούν ότι είναι πολύ σημαντικός παράγοντας της εκπαιδευτικής διαδικασίας.Αυτό γιατί αποτελεί όργανο εκτελεστικό των αποφάσεων της κεντρικής διοίκησης ,αλλά και ο άνθρωπος που ελέγχει τα αποτελέσματα του εκπαιδευτικού έργου.Η πρόταση είναι να <<εκλέγεται κατόπιν διαγωνισμού μεταξύ όλων των μετεκπαιδευθέντων κατά σειράν επιτυχίας>>{Δ.Β αρ.216 3/3/1929 σ.1}.

Η μεγάλη αναλογία επιθεωρητών προς δασκάλους-ες φέρνει για τους επιθεωρητές τεράστιο γραφειοκρατικό έργο και ως τούτου χαμηλό αποτέλεσμα στον παιδαγωγικό στόχο της επιθεώρησης ο οποίος είναι κυρίως τι και με ποιο τρόπο μαθαίνουν οι μαθητές –τριες, <<ο θεσμός των επιθεωρητών όπως είναι σήμερα, ασφαλώς δεν παρουσιάζει αποτελέσματα απολύτως ευχάριστα .Όγκος διοικητικής εργασίας , γραφειοκρατία , έλεγχος στη διαχείριση των σχολικών Επιτροπών , εποπτεία και φροντίδα για τη βελτίωση της εργασίας 150 περίπου σχολείων με 200-300 δασκάλους , δεν μπορούν βέβαια να γίνουν από έναν άνθρωπο, τι πρέπει να γίνει; χωρισμός του διοικητικού έργου από το κυρίως επιθεωρητικό>> {γράφει σε επιστολή του ο Ι.Φώτιος Επιθεωρητής σχολείων Ρεθύμνης ,την οποία δημοσιεύει στη σ.8 το υπ.αριθ.211 Διδασκαλικό Βήμα, 27/1/1929}.

Για τους παραπάνω λόγους προτείνονται διοικητικά μέτρα πέρα από την Ομοσπονδία και από τοπικούς συλλόγους, όπως το Δ.Σ. του Διδασκαλικού Συλλόγου Σφακίων ,ο οποίος ζητά η ανακούφιση του μεγάλου όγκου του έργου των Επιθεωρητών να γίνει με το χωρισμό των αρμοδιοτήτων κάθε επιθεωρητή. Κάθε διοικητική περιφέρεια ν' αποκτήσει δύο επιθεωρητές, έναν για τα καθαρά διοικητικά θέματα κι έναν για την επιθεώρηση του διδακτικού έργου . Σε επιστολή τους: <<Κρίσεις επί του ζητήματος της διοικήσεως της δημοσίας εκπαιδεύσεως>> εκφράζουν την αγωνία τους και προσπαθούν να πείσουν την πολιτική ηγεσία να καινοτομήσει, να νομοθετήσει και να δώσει λύσεις για το ζήτημα. Γράφουν μεταξύ άλλων, <<...να χωρισθή το παιδαγωγικό από το Διοικητικό έργο ούτως ώστε σε κάθε περιφέρεια να διορίζονται δύο Επιθεωρηταί. Ο ένας Επιθεωρητής με αποκλειστικό έργο του την επιθεώρησιν των σχολείων και ο άλλος Διευθυντής των σχολείων της περιφέρειας με αποκλειστικό έργο το διοικητικό>> {Δ.Β.αρ.213 10/2/1929 σ.7}.

Άλλο ζήτημα που διατυπώνεται αρκετές φορές είναι η τεχνική βοήθεια με τους βοηθούς δασκάλους με τους οποίους πρέπει να πλαισιώνεται ο Επιθεωρητής μια που το γραφειοκρατικό έργο ,για ενημέρωση φακέλλων, σύνταξη εκθέσεων, αναφορών, βαθμολογιών, αξιολογήσεων, αλληλογραφίας κρίνεται βαρύ να το διεκπεραιώνει ένας άνθρωπος. Η Δ.Ο. προτείνει <<δύο δάσκαλοι ν' αποτελούν το κατώτερο τεχνικό τμήμα επιφορτισμένο με την πρακτική εφαρμογή των πορισμάτων του κεντρικού και περιφερειακού οργανισμού στα σχολεία της περιφέρειας>> {Δ.Β.αρ.216 3/3/1929 σ.1}.

Παρότι σε μας τους νεότερους δασκάλους [διορισμένους μετά το 1983, όταν ποια είχε καταργηθεί ο θεσμός του επιθεωρητή, αλλά και κάθε άλλου είδους αξιολόγηση και έλεγχος του διδακτικού και υπηρεσιακού έργου], ο θεσμός των επιθεωρητών από μνήμες των παλαιότερων δασκάλων , αλλά και από τις μαρτυρίες που έχουν καταγραφεί στην ιστορία της εκπαίδευσης, έχει καταγραφεί ως αυστηρός , αυταρχικός θεσμός σαφώς καθόλου δημοφιλής για τους δασκάλους. Έτσι μας δημιουργεί έκπληξη η θερμή υποδοχή για το καλωσόρισμα του νέου επιθεωρητή Καβάλας , αλλά και η επιστολή-μαρτυρία της θερμής υποδοχής στέλνεται και δημοσιεύεται στο Διδασκαλικό Βήμα για να καταγράψει το γεγονός , αλλά και για να δοθεί και γραπτό καλωσόρισμα στο νέο επιθεωρητή. Βέβαια αν την επιστολή την συνέτασσε ο διδασκαλικός σύλλογος Καβάλας θα ήταν γεγονός ευρύτερο , αλλά την υπογράφει ο δάσκαλος Καβάλας Γιάννης Νεωκορίδης και μόνο αυτός Άραγε το διάβασε

αυτό το Δ.Β.ο επιθεωρητής, ποιος ξέρει παρά μόνο οι δυο τους και πιθανόν κι ο, η γραμματέας που πέρασε τη βαθμολογία της αξιολόγησής του για το επόμενο έτος [μία επίσκεψη κάποιου ερευνητή στο φάκελο του δασκάλου θα μας έλυνε την περιέργεια]. Η υποδοχή του νέου Επιθεωρητή είναι πραγματικά θερμή γιατί υπήρξε ανακούφιση για την εκπαιδευτική κοινότητα όπως την εκφράζει ο δάσκαλος αυτός για την αποχώρηση του του προηγούμενου επιθεωρητή, ο οποίος από την επιστολή φαίνεται ότι ήταν εξαιρετικά αυταρχικός και εκδικητικός. Προφανώς ο κανόνας ή η εξαίρεση για τους επιθεωρητές της εποχής < <χρόνια αλήθεια διψούσε η περιφέρεια να βρη τον ιδανικό Επιθεωρητή της, επί του προκατόχου του δε χωρίς υπερβολή πέρασε τις πιο ζοφερές ημέρες, ανακρισομανία, μανία καταδιώξεως..., εκδικητικότητας, διαίρεσις, προδοσιές, διωγμούς εν πυρί και σιδήρω, μεταχειρισμός των δασκάλων σαν ανδράποδα, τρομοκρατία !!>>

Γι' αυτό κι η υποδοχή με θερμά λόγια τα οποία ελπίζουμε ότι οι προσδοκίες επικυρώθηκαν και δεν διαψεύστηκαν. Ποιος ξέρει ίσως σε επόμενο Δ.Β. το μάθουμε αν η περίοδος του νέου Επιθεωρητή <<θα είναι λαμπρή με τα κεφάλια γερά στον τόπο τους>> μετά την αποχώρηση του προηγούμενου. Ο χαιρετισμός του δασκάλου στην επιστολή αναφέρει: <<Χαμογέλασε όλη η εκπαιδευτική περιφέρεια Καβάλας και τριαντάφυλλα άνθισαν σ' αυτή παρά τον καιρό τους με τον ερχομό του νέου κ.Κ.Λαγουμιτζάκη. Οι καρδιές μας μόλις τον γνωρίσαμε γέμισαν από υπερηφάνεια και όπως η καλή μέρα φαίνεται απ' το πρωί, έτσι και μεις βεβαιωθήκαμε πως αποχτήσαμε ο καθένας μας ένα αδελφικό φίλο, ένα πραγματικό συνεργάτη, στο δύσκολο έργο μας, καθώς το λέγει και η πρώτη του εγκύκλιος>>. Ο Επιθεωρητής αν και φαίνεται να γνωρίζει το <<αστυνομικό έργο>> του προκατόχου του, λέει μεταξύ άλλων στην εγκύκλιο που στέλνει στους δασκάλους της περιφέρειάς του, <<επιθυμώ να γνωρίζετε ότι την ιδιότητα και την θέσιν του Επιθεωρητού δεν την θεωρώ ως θέσιν χωροφύλακος ή αγροφύλακος διά να παρακολουθή τον διδ/λον εις την τυπικήν εκτέλεσιν του έργου του, ούτε ως θέσιν ανακριτικού υπαλλήλου διά να ενεργή ανακρίσεις και να επιβάλλη ποινάς. Τον Επιθεωρητήν εννοώ ως συνεργάτην και βοηθόν του διδ/λου και υπερασπιστήν των συμφερόντων του και του σχολείου. Θα με εύρητε πάντοτε πρόθυμον εις κάθε ζήτημα που αφορά την εργασίαν σας, το σχολείον σας και τα συμφέροντά σας>> {Δ.Β.αρ.212 3/2/1929 σ.4}.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΙΣΣΩΝ

Την περίοδο αυτή παρουσιάζεται σημαντική ανομοιομορφία εκπαίδευσης στους υπηρετούντας εκπαιδευτικούς. Το Ν.Δ. 23/10/1922 επέτρεπε να διορίζονται όσοι δάσκαλοι προέρχονται από τη Μ.Ασία, αφού εμφάνιζαν δύο μάρτυρες που βεβαίωναν ενόρκως, ότι ασκούσαν το επάγγελμα αυτό εκεί. Από την άποψη των προσόντων υπηρετούσαν: πρόσφυγες που διορίστηκαν με βάση την προυπηρεσία τους, όσοι είχαν ενδεικτικό προαγωγής της κατώτερης τάξης του Γυμνασίου, αλλά και όσοι είχαν απολυτήριο γυμνασίου. οι πτυχιούχοι μονοτάξιων και τριτάξεων Διδασκαλείων {μετά το 1930 μετατρέπονται σε πεντατάξια}, όσοι μετεκπαιδεύτηκαν στο διδασκαλείο

Τεχνικής Εκπαίδευσης,όσοι μετεκπαιδεύτηκαν στα Γεωργικά Φροντιστήρια,οι μετεκπαιδευθέντες στο πανεπιστήμιο.

Το άλλο σημαντικό αίτημα των δασκάλων της εποχής είναι το ζήτημα της αδιοριστίας και της μη συμπλήρωσης των κενών θέσεων παρά το γεγονός ότι υπάρχουν αρκετοί πτυχιούχοι δάσκαλοι και πολλοί μαθητές εκτός σχολείων.Αυτό που πρέπει να γίνει να κατασκευαστούν σχολεία και να συγκεντρωθούν εκεί οι μαθητές-τριες που βρίσκονται περιπλανώμενοι στους δρόμους.Το άρθρο-έκκληση για τήρηση της υπόσχεσης που έδωσε απευθύνεται προς τον υπουργό των Οικονομικών για να εγκρίνει τις πιστώσεις που είχε υποσχεθεί,<<Κύριε υπουργέ των Οικονομικών δεν παρέρχεται ημέρα χωρίς να λάβωμεν και μιαν επιστολήν δημοδιδασκάλου διαμαρτυρομένου διά την μη πρόσληψιν αυτών προς πλήρωσιν των υπαρχουσών κενών θέσεων. Υποσχέθητε ότι συννόμως θα προβήτε εις την έγκρισιν των απαιτουμένων σχετικών πιστώσεων ,αλλά παρήλθον μήνες ολόκληροι και η υπόσχεσίς σας παραμένει ανεκπλήρωτος.Χωλαίνει η λειτουργία πολλών σχολείων ,ενώ εάν ενεργούντο οι διορισμοί των δημοδιδασκάλων ,θα ήτο ομαλή ομαλωτάτη.Εις την αγωνίαν των ανθρώπων αυτών θέσατε το ταχύτερον ένα τέρμα. {Αναδημοσίευση από το φύλλο της εφημερίδος <<Πατρίς>>της 5-1-1929 στη σελ.8 του υπ.αριθ.210 Διδασκαλικού Βήματος της 20^{ης} Ιαν.1929}.

Αλλά έχουμε και κονδύλια εντελώς άχρηστα που σπαταλώνται αντί για διορισμούς δασκάλων που τόσο απαραίτητοι είναι όχι για να μην είναι άνεργοι,αλλά γιατί αυτό είναι το συμφέρον των Ελληνόπουλων των αυριανών μη αναλφάβητων Ελλήνων πολιτών.Το άρθρο της εφημερίδος της εποχής <<Ελληνική>> φύλλο της 4-1-1929 ,σχολιάζει τη δαπάνη που απαιτείται για την συντήρηση του σώματος της Γερουσίας και των Γερουσιαστών που σύμφωνα με τον αρθογράφο δεν υπάρχει ανάγκη υπάρξεώς του ,αλλά και χρήματα για την ίδρυση του Συμβουλίου Επικρατείας.....<<....κατά πρωτοφανή αντίθεσιν ενώ οι δημοδιδάσκαλοι δεν διορίζονται,πρόκειται να διενεργηθούν εκλογαί Γερουσίαςόλαι αυτά αι τεράστιαι δαπάναι πρόκειται να γίνουν ,ενώ η σπατάλη μαίνεται ,το περίεργον αυτό Κράτος δε διορίζει μερικούς δημοδιδασκάλους>>. {Αναδημοσίευση στη σ. 8 του Διδασκαλικού Βήματος αρ. 210 της 20^{ης} Ιανουαρίου του 1929}.

ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΟ –ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Οι δάσκαλοι είναι διασπασμένοι τη χρονική περίοδο αυτή σε δύο διδασκαλικούς συλλόγους.Η Διδασκαλική Ομοσπονδία με το 85% των δασκάλων ως μέλη, και με τα λιγότερα μέλη η Νέα Διδασκαλική Ομοσπονδία.Με ανακοινώσεις πολεμικές εκατέρωθεν αλλά και εκκλήσεις για επανένωση και ενότητα{<<Ένωση και υποταγή στη γνώμη της πλειοψηφίας>>}>ζητά σε πρωτοσέλιδο άρθρο της η Διδασκαλική Ομοσπονδία Δ.Β. αρ.225 5/5/1929 σ.1, η ένωση των δύο Ομοσπονδιών γίνεται τον Ιούλιο του 1930, <<Η ενιαία συνέλευση του κλάδου ,κηρύσσοντας την ένωση των δύο ομοσπονδιών καλεί τους συναδέλφους σε οργάνωση και δράση>>,Δ.Β.αρ.285,27/7/1930 σ.1},όλα αυτά τα γεγονότα δεν βοηθούν το συντονισμό του αγώνα για τη διεκδίκηση και απόδοση αξιοπρεπών μισθών για

το σύνολο των δασκάλων που λόγω λιγότερων ετών σπουδών ,ήταν οι χαμηλότερα αμειβόμενοι εκπαιδευτικοί αλλά και δημόσιοι υπάλληλοι.Αν τότε οι εκπαιδευτικοί τότε θεωρούνταν πολλοί οι 10.000 της πρωτοβάθμιας και άλλοι τόσοι της δευτεροβάθμιας.

Όσον αφορά το μισθολογικό ζήτημα γίνεται η γνωστή συζήτηση που έφθασε μέχρι τις ημέρες μας [τη δεκαετία του 1980] ,δηλαδή για το γεγονός ότι οι δάσκαλοι –ες αμείβονται χαμηλότερα από τους καθηγητές και τους άλλους δημόσιους υπαλλήλους κι αυτό γιατί τα έτη σπουδών τους είναι λιγότερα.Αντιδρά ιδιαίτερα η Δ.Ο. της εποχής με το γεγονός της εξίσωσης των μισθών με τους αποφοίτους γυμνασίου μια που δάσκαλοι με μετεκπαιδεύσεις στο Παν/μιο ή σε Γεωργικά Φροντιστήρια ή σε Τεχνικά διδασκαλεία είχαν πολύ περισσότερα χρόνια εκπαίδευσης από τους αποφοίτους γυμνασίου<<οι δημοδιδάσκαλοι ελαμβάνομεν μισθόν ασυγκρίτως κατώτερον εκείνου ,όστις επληρώνετο εις υπαλλήλους κεκτημένους όσα και ημείς προσόντα>> {Δ.Β.αρ.211 27/1/1929 σ.11}.

Οι εξαιρετικά χαμηλοί μισθοί εξαθλιώνουν τους δασκάλους που σίγουρα δε μπορούν να προσφέρουν στις δύσκολες συνθήκες των χωριών αυτό που μπορούν ,ζώντας εξαιρετικά λιτά και φτωχικά <<μνήσθητι μου κύριε με τη δασκαλική ευεξία!Δεν ξωδεύουν τίποτε στα χωριά!χόρτα τρώνε και τα μαζεύουν οι ίδιοι Δ.Β. 219 σ.9>>.

Για το γεγονός ότι με τους μισθούς αυτούς δε μπορούν να ζήσουν με άνεση και να ασχοληθούν απερίσπαστοι στο έργο τους,έχουμε πλείστες μαρτυρίες από παλιούς δασκάλους για το πόση βοήθεια τους πρόσφεραν σε τρόφιμα οι συγχωριανοί στο χωριό που ήταν διορισμένοι και δίδασκαν τα παιδιά τους.

Οι χαμηλοί μισθοί οφείλονται στο ότι οποιαδήποτε αύξηση είναι εξαιρετικά δαπανηρή λόγω της ύπαρξης μεγάλου αριθμού δασκάλων [το 1929 ήταν περίπου 10.000] οπότε η δαπάνη και για μικρή έστω αύξηση τη θεωρεί εξαιρετικά υψηλή και γι αυτό πάντα απορρίπτεται από τον εκάστοτε υπουργό οικονομικών με την κατάθεση του ετήσιου προϋπολογισμού,όπως εκτιμά η Δ.Ο. και σχολιάζει σχετικά σε πρωτοσέλιδο άρθρο με τίτλο<<Αι άλλαι ιδέαι>>,γράφει μεταξύ άλλων ο συντάκτης <<οι δημοδιδάσκαλοι δεν αμείβονται όπως και οι λοιποί υπάλληλοι.Και δεν μπορεί να αμειφτούν ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΟΙ και λιγοστεύουν με τον αριθμό τους των άλλων τις αποδοχές>>{Δ.Β.αρ.214 17/2/1929 σ.1}.

Ένα άλλο ζήτημα που κρατά καθηλωμένους τους μισθούς των δασκάλων της εποχής είναι το ζήτημα της διαβάθμισης των υπαλλήλων στο οποίο επανέρχονται συχνά πυκνά σε άρθρα στο Διδασκαλικό Βήμα γιατί προαγωγές σημαίνουν αυξήσεις ,έτσι αφιερώνει δίστηλο στην πρώτη σελίδα του Δ.Β. <<οι Δημοδιδάσκαλοι δεν προάγονται γιατί αν προαχθούν κι αυτοί θα δυσκολέψουν ίσως τας προαγωγάς των άλλων υπαλλήλων.....τριάντα εκατομμύρια μπήκαν στον προϋπολογισμό 1928-1929 για προαγωγές κι απ'όλο αυτό τον πακτωλό δε δώσανε για το δημοδιδάσκαλο πεντάρα....η μόνιμη επωδός είστε πολλοίπρωτότυπη αλήθεια Δημοκρατία δε λογαριάζει τους πολλούς για να περνούν καλά οι λίγοι.Αποτεινόμεστε ίσια στο Κράτος και του λέμε ξεκάθαρα την πεποίθησή μας: η Πολιτεία απέναντι του δημοδιδασκάλου βάση έχει άλλες ιδέας παρά ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑΣ>>[Δ.Β. 214 17/2/1929 σ.1}.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία στέλνει επιστολές προς τον υπουργό οικονομικών και τον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως,οι οποίες δημοσιεύονται και

στον τύπο της εποχής όπου διαμαρτύρονται ιδιαίτερα έντονα για την παράλειψη στις προαγωγές. Συγκεκριμένα οι δάσκαλοι διαμαρτύρονται ότι δεν λαμβάνουν τους βαθμούς προαγωγής όπως οι άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι, <<οι δημοδιδάσκαλοι εμένονεν στάσιμοι καθ'όλον το εξαετές διάστημα, εν αντιθέσει προς τους υποσχεθέντας από του 1920 εις τον Νόμον 2494 λοιπούς υπαλλήλους, οίτινες εκτός της μισθολογικής υπεροχής είχαν και την ευκαιρίαν να συμπληρώσωσι κατά το διάστημα της στασιμότητας των δημοδιδασκάλων χρόνον διά τρεις αλληπαλλήλους προαγωγάς [τρεις διετίαι: 1920-22, 1923-1924, 1924-1926, αρθρ. 17-1]. Προαγωγαί ενεργούνται εις τα υπουργεία και τα στρατιωτικά και τα πολιτικά. Και εις αυτό το υπουργείο της Παιδείας εφόσον δεν πρόκειται περί δημοδιδασκάλων. Υπό τοιούτους όρους η Διδ. Ομοσπονδία νομίζει ότι ο δημοδιδασκαλικός κλάδος αδικείται. Υποβάλλει όθεν το παρόν και παρακαλεί όπως αρθή η αδικία διά της χορηγήσεως εις βάρος του προυπολογισμού του 1928-1929 του ποσού όπερ απαιτείται διά την δημοσίευσιν των προαγωγών των δημοδιδασκάλων>> {Απόσπασμα από επιστολή της ΔΟΕ της 10^{ης} Ιανουαρίου 1929 προς την Εθνικήν Αντιπροσωπείαν και την Κυβέρνησιν, δημοσιεύτηκε στην σελίδα 11 του υπ. αρ. 211 της 27/1/1929 Διδασκαλικού Βήματος}.

Για ν' αποδείξει του λόγου το αληθές η ΔΟΕ παραθέτει το σχέδιο του ψηφισθέντος γενικού προυπολογισμού 1928-29 της κυβέρνησης, αν και προβλέπει αρκετά χρήματα για τις προαγωγές των δημοσίων υπαλλήλων των υπουργείων, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Γεωργίας, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών Συγκοινωνίας, Υγιεινής, Στρατιωτικών.

Ο προϋπολογισμός στη στήλη του υπουργείου Παιδείας προβλέπει ούτε λίγο ούτε πολύ 1.000.000 δρχ. για τις προαγωγές των καθηγητών, ενώ <<διά προαγωγάς δημοδιδασκάλων ουδέν λεπτόν>> {Δ. Β. αρ. 214 17/2/1929 σ. 4}.

Ένα άλλο μισθολογικό ζήτημα είναι το ζήτημα των γυμνασιαστών δηλαδή δάσκαλοι προερχόμενοι από υποδιδασκαλεία και το Γυμνάσιο, οι οποίοι παραμένουν στον ίδιο βαθμό χωρίς να προάγονται για 10 συναπτά έτη. Για το θέμα επανέρχονται στο κύριο πρωτοσέλιδο άρθρο, αλλά και δημοσιεύουν επιστολές διαμαρτυρίας διδασκαλικών συλλόγων αλλά και μεμονωμένες δασκάλων που στο ίδιο σχολείο με τα ίδια χρόνια υπηρεσίας λαμβάνουν πιο μικρό μισθό εξαιτίας του γεγονότος ότι κάποιοι έχουν λιγότερα έτη παιδαγωγικών σπουδών από άλλους.

Το ζητούμενο για τους δασκάλους είναι ότι στο τέλος του εργασιακού βίου θα ήθελαν να λαμβάνουν πέρα από εύφημες μνείες και ηθικούς επαίνους και κάτι υλικό, τη χορήγηση του βαθμού του εισηγητή με τις αντίστοιχες αποδοχές, <<η υλική ανακούφιση στο τέρμα του διδασκαλικού βίου είναι η καλύτερη αμοιβή. Η υλική αμοιβή φέρνει και την ηθική αμοιβή, την ικανοποίησή τους, έτσι που να λησμονήσουν τις πικρίες, τις στενοχώριες και όλες τις οικονομικές δυσχέρειες της διδασκαλικής ζωής που πέρασαν. Δίκαιο ν' αμειφθούν οι συνάδελφοι της κατηγορίας αυτής, όχι με απλούς επαίνους και με τιμητικές διακρίσεις μα με προαγωγή στο βαθμό του εισηγητού>> {απόσπασμα επιστολής του Κων/νου Τσιακμακίδη Προέδρου το 1929 του Διδ/κού συλλόγου Σιατίστης, δημοσιεύτηκε στο Δ. Β. αρ. 214 17/2/1929 σ. 5}.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία θεωρεί ότι ενώ μέχρι το 1911 το πτωχευμένο και εξαντλημένο από τους πολέμους ελλαδικό κράτος είχε εγκαταλείψει το

λαικό σχολείο πλήρως, αφήνοντας τους δήμους να τα βγάλουν πέρα. Η προσπάθεια για την κρατική πλέον δημόσια ελληνική λαϊκή παιδεία εντάθηκε μετά το 1922. Έτσι από το 1920 έως το 1928-29 πέρασε στο άλλο άκρο, το σχολείο από ένα πραγματικά λαϊκό σχολείο όπου τον έλεγχο τον είχαν οι κοινότητες και οι δήμοι δηλαδή οι γονείς των οποίων τα παιδιά φοιτούσαν στο σχολείο, μεταλλάχτηκε βαθμιαία σε κρατικό. Αυτό συνέβη γιατί το κράτος ανέλαβε να πληρώνει τα έξοδα και όποιες δαπάνες απαιτούνται για να λειτουργήσει η δημοτική εκπαίδευση, ενώ το κράτος για να καλύψει τις δαπάνες αυτές εισπράττει φόρους που βάζει επάνω στα εισαγόμενα εμπορεύματα μέσω των τελωνείων. Αυτά τα έσοδα αφαιρέθηκαν από τους δήμους και κοινότητες. Παρά όμως τα μεγάλα έσοδα του κράτους ούτε προάγει τους δασκάλους δίνοντας αντίστοιχους μισθούς με τα έτη υπηρεσίας όπως χορηγεί στους άλλους δημόσιους υπαλλήλους. Αλλά μένουν και σχολεία κλειστά παρότι θα μπορούσαν βάσει των εσόδων του κράτους να λειτουργήσουν κι έτσι να κερδίσει η λαϊκή παιδεία και ν' ανέβει το μορφωτικό επίπεδο του λαού συνολικά μια και οι αναλφάβητοι-ες είναι εξαιρετικά πολλοί-ες σε μια χώρα που επικαλείται το αρχαίο ιδεώδες, το κλέος που συνδέεται με τη μόρφωση και τον πολιτισμό. Τις παραπάνω απόψεις για τα μεγάλα έσοδα από φόρους της κρατικής επιχείρησης που δεν ανταποδίδονται ως και όσα θα όφειλαν στην λαϊκή εκπαίδευση, διατυπώνει ο τότε Γενικός Γραμματέας της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Γ. Ντεγιάννης σε συνέντευξή του στην εφημερίδα <<Πατρίδα>> και αναδημοσιεύει το Διδασκαλικό Βήμα στο φύλλο της 10 Μαρτίου 1929 με αρ. 217 σ.2, <<Συνηθίζει πολλάκις ο τόπος, όταν θέλη να δείξη την ισότητα μεταξύ των επαρχιών του Κράτους να μεταχειρίζεται τον όρον αποικία. Η Μακεδονία, η Θράκη δεν είναι αποικία. Δανείσατέ μας παρακαλούμεν, ένα όρον ίνα χαρακτηρίσωμεν την θέσιν, ήν έχει έναντι του κράτους η Παιδεία και ο δημοδιδάσκαλος. Μέχρι του 1911 το Κράτος είχε εγκαταλείψει την λαϊκήν παιδείαν εις τους δήμους και δεν την ενθυμείτο, ειμή μόνον διά να ρίψη τον λίθον του αναθέματος εναντίον αυτής και των εργατών της διά ελείμματα, άτινα άφινεν εις το δημόσιον προϋπολογισμόν η προκαταβολή του μισθού των δημοδιδασκάλων διά λογαριασμόν του δήμου>>..... <<Από του 1920 και εντεύθεν η λαϊκή παιδεία μετεβλήθη εις κρατικήν επιχείρησιν. Το δημόσιον ταμείον ανέβαλε την πληρωμήν των δαπανών της Δημοτ. εκπαιδεύσεως έναντι των φόρου ωνίων και εμπορεύματων των έκ του εξωτερικού εισαγομένων, ον αφήρεσεν από δήμους και κοινότητας και εισπράττει δια των τελωνείων. Η επιχείρησις αφήκε μέχρι σήμερον μετά την αφαίρεσιν των δαπανών της λαϊκής παιδείας και ενός μικρού ποσοστού χορηγηθέντος εις δήμους και κοινότητας κέρδη υπέρ τα πεντακόσια εκατομμύρια. Και τούτο διότι τα δημοτικά σχολεία μένουν κλειστά, οι δημοδιδάσκαλοι δεν προάγονται, ουδέ λαμβάνουσι ως άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι τα 3/16 του μισθού των και μένουσιν επί δύο έτη τώρα κάτω από μειονεκτικήν διαβάθμισιν, ήτις εκτός των οικονομικών ζημιών, τους κρατεί και εις μίαν κατάστασιν αβεβαιότητας και διαρκούς ανησυχίας>> {Δ.Β.αρ. 217 10/3/1929 σ.2}

Όμως και των άλλων δημοσίων υπαλλήλων, η οικονομική θέση είναι τραγική. Βλέποντας ότι προσδοκία για αυξήσεις στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων δεν γίνεται πράξη από τη νέα κυβέρνηση, η Συνομοσπονδία Δημοσίων Υπαλλήλων εκδίδει το παρακάτω ανακοινωθέν όπου αναφέρει ότι

περιμένει την προεκλογική και μετεκλογική υπόσχεση για την αύξηση των αποδοχών να τηρηθή μια και το υποσχέθηκε και δεσμεύτηκε σε συνάντηση μαζί τους ο πρωθυπουργός. Είναι όμως απαισιόδοξοι, μια και αναφέρουν εγγραφές στον προυπολογισμό και δαπάνες που δεν τους αφήνουν ελπίδες για αυξήσεις για το 1929, <<ενίσχυση της προσφυγικής στεγάσεως 100 εκατομμυρίων, ίδρυσιν στρατιωτικών σανατορίων, νοσοκομείων, ανέγερσιν δικαστικού μεγάρου εν Κορίνθω, δικαστικού μεγάρου Αθηνών, ταχυδρομικού μεγάρου Θεσσαλονίκης, και εις ανέγερσιν σχολικών κτιρίων>>.

Άρα η ελπίδα για αυξήσεις, ενημερώνει τους δημοσίους υπαλλήλους η ανακοίνωση, είναι μάλλον μάταιη <<εξητάσθη επίσης το ζήτημα της περαιτέρω αυξήσεως των υπαλληλικών μισθών και εκρίθη ομοφώνως ότι δεν δύναται ο εφετεινός προυπολογισμός να βαστάση το βάρος της απαιτουμένης προς τούτο δαπάνης, εκτός αν η εκτέλεσις αυτού κατά το πρώτον εξάμηνον αποδείξη το δυνατόν της προσθήκης νέου βάρους..... Οι δημόσιοι υπάλληλοι ούτε πιστεύουν, ούτε είναι δυνατόν να πιστεύσουν εις τοιαύτην απόφασιν της Κυβερνήσεως, διότι δεν παραδέχονται, ότι είναι δυνατόν η Κυβέρνησις να αρνήται από της μιας ημέρας εις την άλλην δοθείσας υποσχέσεις της.

Στη συνέχεια κάνει μια ύστατη προσπάθεια να πιέσει την κυβέρνηση και τον πρωθυπουργό υπενθυμίζοντας τις συναντήσεις στο παρελθόν και το μέλλον μαζί του και τις υποσχέσεις του για αυξήσεις, <<Η Εκτελεστική Επιτροπή της Συνομοσπονδίας Δημοσίων Υπαλλήλων της Ελλάδας, συμφώνως προς τα διαμειφθέντα κατά την τελευταίαν συνάντησίν της μετά του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως θα ίδω αυτόν εντός της εβδομάδος διά να λάβη παρ' αυτού την απάντησιν αφού ο κ. Βενιζέλος έχει δηλώσει, ως γνωστόν, εις την Εκτελεστικήν Επιτροπήν, ότι θα καλέση Υπουργικόν Συμβούλιον διά να ζητήση την περικοπήν άλλων δαπανών, ώστε να εξευρεθῇ το διά τους υπαλλήλους απαιτούμενον ποσόν.

Εντύπωση προκαλεί ο επίλογος που δεν τελειώνει με <<σκληρό σάλπισμα>> αγώνων, απεργιών, κινητοποιήσεων, όπως θα περιμέναμε με τη σημερινή οπτική του συνδικαλισμού. Να είναι υπευθυνότητα μόνο, αυτός ο ήπιος πολιτικός ίσως φοβικός λόγος [υπάρχει και το Ιδιώνυμο], αλλά γιατί πέρα από την συναίσθηση των σοβαρών οικονομικών δυσκολιών που έχουν σχέση με την ένταξη και αποκατάσταση των προσφύγων 7 μόλις χρόνια μετά την καταστροφή του 1922, φαίνεται να υπάρχει και δημοκρατική ευαισθησία και ελεύθερη συνείδηση. Δε θέλει η Ομοσπονδία να υποδείξει, αλλά οι δημόσιοι υπάλληλοι μόνοι τους ν' αποφασίσουν, για το πώς θα αντιδράσουν ή μήπως ο φόβος ότι ίσως βλέποντας η κυβέρνηση μια σκληρή συνδικαλιστική ανακοίνωση, αντιδράσει διακόπτοντας το διάλογο και έτσι χαθεί η όποια ελάχιστη πιθανότητα για αυξήσεις στους μισθούς. Την απάντησιν ταύτην η Συνομοσπονδία θέλει ανακοινώσει προς τους δημοσίους υπαλλήλους διά να λάβουν τα μέτρα εκείνα που νομίζουν ότι πρέπει να λάβουν διά την περαιτέρω διεκδίκησιν των δικαίων των>>. {Δ.Β. 217 10/3/1929 σ.4}.

Επίσης οι δάσκαλοι οι οποίοι πολέμησαν στο μικρασιατικό μέτωπο διεκδικούν τα χρόνια αυτά να τους αναγνωριστούν ως προαγώγιμα δηλαδή σαν να τα υπηρέτησαν στο δημόσιο σχολείο. Οι δάσκαλοι γράφουν κι ερωτούν ο Υπουργός Παιδείας απαντά μετά από υπόμνημα του Αρχηγού Εργατοαγροτικού κόμματος του κ. Παπαναστασίου <<Υπουργός Παιδείας παρέπεμψε εξετάση και γνωμοδότηση Ελεγκτικόν Συνέδριον, διότι

πολεμούντες Μέτωπα είχαμεν χάσει υπαλληλικήν ιδιότητα.Γράψατέ μας επειγόντως ποίος ποίος προσμετρουμένης της εμπολέμου εφεδρικής υπηρεσίας προάγεται και εις τινα βαθμόν όπως υπολογίσωμεν πρόσθετον κρατικήν δαπάνην ,ίνα αντικρύσωμεν κώλυμα από Γενικόν Λογιστήριον ,εάν ήθελε φθάσει και έως εκεί το ζήτημα>>{άρθρο με τίτλο <<Η εμπόλεμος στρατιωτική υπηρεσία>> Δ.Β. 214 17/2/1929 σ. 5}.

Για το μισθολόγιο γίνονται συζητήσεις και η ΔΟΕ σε κείμενο που υπογράφει ο πρόεδρος της Σ.Αλοϊζος και ο γενικός γραμματέας Γ. Ντεγιάννης με τίτλο <<Σε ποιο σημείο βρίσκονται τα δημοσιονομικά ζητήματα>>προτείνει το ιταλικό μισθολόγιο σε σύγκριση με μισθολόγια ξένων χωρών, <<η υποεπιτροπή επί του μέλλοντος να ισχύση μισθολογίου συνεκέντρωσε όλα τα στοιχεία τα σχετικά με τη μισθολογική Νομοθεσία των ξένων χωρώνπληροφορούμαστε πως η υποεπιτροπή αποδέχτηκε το Ιταλικό μισθολόγιο που προσαρμόζεται καλύτερα με το δικό μας μισθολόγιο.....η Δ.Ο. υπόβαλε με έγγραφό της τις απόψεις της στο νέο μισθολόγιο.Δεν είναι δίκαιον να εξισωθώσιν οι δημοδιδάσκαλοι προς τους απολυτηριούχους του Γυμνασίουμεταξύ των δημοδιδασκάλων υπάρχει ικανός αριθμός μετεκπαιδευθέντων επί διετίαν εις το Πανεπιστήμιον ή επί έτος εις το Τεχνικόν Διδασκαλείον ή τα Γεωργικά Φροντιστήρια. Δημοδιδάσκαλος εξελθών του τετραταξίου Διδασκαλείου και μετεκπαιδευθείς εις Τεχνικόν διδασκαλείον ή Γεωργικόν Φροντιστήριον έχη 14 έτη σπουδών έναντι των 11 του Γυμνασίου.Μετεκπαιδευθείς δε ούτος στο Πα/μιον 15 έτη σπουδών,όσα παρουσιάζη και ο διπλωματούχος του Παν/μίου.Η Διδασκαλική Ομοσπονδία κατά ταύτα παρακαλεί την επιτροπήν όπως έχει υπ' όψιν της τα προσόντα των δημοδιδασκάλων άτινα υπέρκεινται εκείνων των απολυτηριούχων του γυμνασίου και κατατάξη τον δημοδιδασκαλικόν κλάδον εις βαθμίδα αντιστοιχούσας προς τα προσόντα ταύτα>>{Δ.Β. αρ.211 27/1/1929 σ.10}.

Η μισθολογική κατάταξη μελετάται από υποεπιτροπή της Υπαλληλικής Επιτροπής η οποία κατατάσσει μισθολογικά τους υπαλλήλους του υπουργείου της Συγκοινωνίας και μετά θα συνέχιζε με εκείνους του υπουργείου Παιδείας με αρχή πρώτα <<τους δημοδιδασκάλουςασχολήθηκε κυρίως στην κατάταξη πρώτα των πτυχιούχων δημοδιδασκάλων και των εξομοιούμενων προς αυτούς.Η Διοίκηση παρακολουθεί με προσοχή το ζήτημα.Στ' άλλο φύλλο πιστεύουμε πως θα δώσουμε τη νέα κατάταξη στον κλάδο>>{Δ.Β. αρ.214 17/2/1929 σ.1}.

Παρά την σκληρή στάση της κυβέρνησης για μισθολογικές αυξήσεις το διδασκαλικό βήμα καταγράφει αίτημα και για επίδομα στέγασης όλων των δημοσίων υπαλλήλων μια και οι μεταθέσεις σε όλη την επικράτεια ήταν συνεχείς,ιδίως μετά την εναλλαγή των κομμάτων στην εξουσία ,όπου είχαμε και αντίστοιχες μεταθέσεις των μη υποστηρικτών του εκάστοτε κυβερνητικού σχηματισμού.<<Έχουμε 40.000 δημοσίους υπαλλήλους που θέλουν για να στεγαστούν σπίτια 100.000 δραχμών ο καθένας.Αν τα ταμεία των δημοσίων υπαλλήλων Μετοχικού και Προνοίας είχαν το υπέρογκο αυτό ποσόν και περίσσειμα για τις τρέχουσες ανάγκες των [παροχή βοηθημάτων και μερισμάτων] τότε δε θάχαμε κανένα λόγο όλοι οι υπάλληλοι να ταχθούμε με την άποψη της παροχής των δανείων>>.Ο συντάκτης του δίστηλου άρθρου του διδασκαλικού βήματος καταλήγει με την πρόταση προχωρημένη για την εποχή πρόταση [μια που σε μεταγενέστερες δεκαετίες δημιουργήθηκαν

συνεταιρισμοί υπαλλήλων για την απόκτηση μόνιμης ή παραθεριστικής κατοικίας] για την ίδρυση οικοδομικού συνεταιρισμού που θα βοηθήσει στη λύση των στεγαστικών αναγκών για κύρια κατοικία όλων των δημοσίων υπαλλήλων.Επίσης εκφράζει το φόβο ότι η λύση αυτή αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους των μεγάλων αστικών κέντρων και κυρίως της Αθήνας.Αποκλείει όμως εκείνους της επαρχίας<<Τη στιγμή όμως που το ποσό αυτό δεν μπορεί να διατεθεί από τα ταμεία τι θα γίνει;Θα πάρουν δάνεια μερικοί οικοδομικοί συνεταιρισμοί δημοσίων υπαλλήλων κατά προτίμηση και προτεραιότητα βέβαια των Αθηνών,να κάμουν τα σπιτάκια τους κι οι επαρχιώτες θα μείνουν με τα καταστατικά στα χέρια>>{Διδασκαλικό Βήμα αρ.210 ,20/1/1929 ,σ.2}.

Οι δάσκαλοι επίσης διεκδικούν μία αύξηση ίση με τα 3/16 του μισθού τους, το οποίο εδόθη όμως ως επίδομα σε άλλους δημοσίου υπαλλήλους ώστε...

<< με την επέκταση των 3/16 να λιγοστεύσει λίγο η μισθολογική ανισότητα που παρατηρείται ανάμεσα στους άλλους υπαλλήλους και τους δημ/λους>> {Δ.Β. αρ.228 2 /6/1929 σ.8}.

Παρά τον πενιχρό μισθό τους,στα χωριά όπου είναι διορισμένοι προσφέρουν πολλές ώρες εθελοντικής εργασίας εκτός σχολικού ωραρίου,να είναι ψάλτες τις Κυριακές, να γράφουν και εκφωνούν επικήδειους,να εργάζονται ως επιμορφωτές ενηλίκων στα κυριακάτικα γεωργικά σχολεία,να προσφέρουν ιατρικές υπηρεσίες ,να γίνονται ακόμα και απογραφείς κτηνών και οχημάτων, γιατί <<εθεωρήθησαν οι καταλληλότεροι και διότι ευρίσκονται εις όλας σχεδόν τας κοινότητες του κράτους>>{Δ.Β. αρ. 270 30/3/1930 σ.8}.

Η ΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΙΣΣΩΝ

Το αίτημα της Πανεπιστημιακής μόρφωσης των δασκάλων -έφτασε μέχρι τις μέρες μας ,τη δεκαετία του 1980 όπου και δημιουργήθηκαν τα πρώτα παν/κά παιδαγωγικά τμήματα –με ιδιαίτερη έμφαση το έθετε η Διδασκαλική Ομοσπονδία το 1929,ως αίτημα μετεκπαίδευσης στα Παν/μια.Το αίτημα αυτό υλοποιήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1990 όταν σε κάθε Πανεπιστήμιο με έδρα Παιδαγωγικών, ιδρύθηκαν τμήματα διετούς Μετεκπαίδευσης για τους εν ενεργεία δασκάλους,ενώ μέχρι τότε λειτουργούσε μόνο το Μαρασλείο Διδασκαλείο{από τον Σεπτέμβριο του 2011, λόγω της οικονομικής κατάρρευσης ,της μη δυνατότητας δανεισμού της χώρας από τις αγορές ανεστάλη η λειτουργία όλων των Διδασκαλείων Μετεκπαίδευσης και του Μαρασλείου}.Σε πρωτοσέλιδο δίστηλο άρθρο γράφει η Διδασκαλική Ομοσπονδία το 1929 ότι δεν είναι αρκετές οι γνώσεις που παίρνουν όσοι φοιτούν στα Διδασκαλεία [οι παιδαγωγικές Ακαδημίες της εποχής],αλλά χρειάζονται ανώτατες σπουδές για νάχουμε αναβάθμιση του επαγγέλματος και ένα σύγχρονο δάσκαλο.Ανώτατες σπουδές που θα βοηθήσουν τους αποφοίτους τους να καταλάβουν ανώτερες θέσεις στη διοίκηση [που όπως και σήμερα αυτές προσφέρουν τον τίτλο χωρίς να συνοδεύονται από υλικές απολαβές],γράφουν μεταξύ άλλων οι συντάκτες του Δ.Β.<<η Πανεπιστημιακή μετεκπαίδευση συμπληρώνει τη μόρφωση των δασκάλων μας,μας δίνει στελέχημας δίνει τυπικά προσόντα για να διεκδικούμε με αυτά ανώτερες βαθμίδες για τον κλάδο....θα παρέχη τη δυνατότητα σε όλους τους

αποφοίτους να σταδιοδρομήσουν ως τον ανώτατο βαθμό του κλάδου[προφανώς δεν εννοεί για την κατάληψη διοικητικών θέσεων ,αλλά για μισθολογική αναβάθμιση και εξίσωση].Το σημερινό Διδασκαλείο και του μέλλοντος δε θα μας δώσει για πολύ καιρό ακόμη το συγχρονισμένο δάσκαλο.>>{Δ.Β.216 3/3/1929 σ.1}

Για τη γενική επιμόρφωση των δασκάλων προτείνονται από τη ΔΟΕ τρίμηνα επιμορφωτικά σεμινάρια ετήσια <<συνέδρια>> τα αποκαλεί.Προφανώς τα θέλει καλοκαιρινά,μια και δεν προτείνει με ή άνευ αποδοχών άδεια κατά τη διάρκειά τους.Σκοπός τους είναι να συμπληρωθεί η μόρφωση των δασκάλων.Τα κριτήρια επιλογής είναι η ηλικία, και τα χρόνια υπηρεσίας ώστε να έχουν χρόνια μπροστά τους να προσφέρουν,<<...να συμπληρώσουν σε τρίμηνα κάθε χρόνο συνέδρια τη μόρφωσή τους ,όλοι οι διδάσκαλοι που έχουν ωρισμένη ηλικία και υπηρεσία ευδόκιμη ώστε με την πρώτη χρονιά που θα έχουμε τους νέους δασκάλους νάχουμε παρασκευάσει και τους άλλους για να μπορούμε να τραβήξουμε σε μια κοινή κατεύθυνση.>>{Δ.Β.αρ.216 3/3/1929 σ.1}.

Επίσης προτείνεται Γεωργική επιμόρφωση,ώστε σε σχολικούς κήπους να μπορούν οι δάσκαλοι των γεωργικών περιφερειών να επιμορφώσουν στις γεωργικές καλλιέργειες τους μικρούς μαθητές,για να υπάρξει σύνδεση με την πράξη και μ'αυτό τον τρόπο να γίνουν παραγωγοί αγροτικών προϊόντων στην ενήλικη ζωή τους.Να επιμορφώσουν οι σπουδαστές μετά την αποφοίτησή τους, με τη σειρά τους τους αγρότες του κοντινού τους περιβάλλοντις.Άλλωστε πολλά παιδιά αγροτικών περιοχών θα παρέμεναν στο χωριό τους μετά το πέρας των σπουδών τους και δεν συνέχιζαν τις δαπανηρές σπουδές λόγω μετεγκατάστασης σε άλλη πόλη στο γυμνάσιο.Αυτό ήταν συνήθως σε μακρινή απόσταση στην πρωτεύουσα του νομού ή σε κοντινή κωμόπολη,ενώ ήταν προβληματικό το οδικό δίκτυο και τα μέσα μεταφοράς λιγοστά.

Οι στόχοι για τη γεωργική επιμόρφωση και τα γεωργικά σχολεία που πρέπει να δημιουργηθούν είναι :<<ν'αποβλέπη στη μόρφωση των δασκάλων κυρίως των γεωργικών περιφερειών,νάναι γενική για τους δασκάλους των περιφερειών αυτών,να τροποποιηθή το αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων των γεωργικών περιφερειών και ν'αποτελέσουν τη βάση της γενικής μόρφωσης τα γεωργικά μαθήματα ,να συμπληρωθή το πρόγραμμα των διδασκαλείων των γεωργικών περιφερειών με γεωργικά μαθήματα>>{Δ.Β.216 3/3/1929 σ.1}.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ιδιαίτερα πιεστικό είναι το ζήτημα κατασκευής νέων υγιεινών αιθουσών μια που αρκετές από τις ήδη υπάρχουσες της εποχής είναι σε υπόγεια. Το πρόβλημα επισημαίνεται και στον ημερήσιο τύπο της εποχής<<Τα παιδιά φθίνουν σήμερα μέσα στα υπόγεια .Αύριον θα είνε χαρούμενα μέσα στα σχολεία,τα οποία εζητούσε προ τόσων ετών ο ποιητής ,σχολεία γιομάτα φως και τραγούδι.>>{Ελ.Βήμα,5/9/1929 ψηφιακό αρχείο της Βουλής των Ελλήνων}.

Ο δημοσιογράφος -συντάκτης του άρθρου Χρ.Καβαφάκης μιλά πιο κάτω στο ίδιο άρθρο του Ελεύθερου Βήματος, με συγκεκριμένο παράδειγμα για το κτίριο του δημοτικού σχολείου Κηφισιάς, <<Ένα φρικτόν κτίριον, το δημοτικό σχολείον Κηφισιάς εστεγάζεται και εξακολουθεί να στεγάζεται μέσα εις ένα σαθρόν και παμπάλαιον κτίριον. Καμμιά άνεσις,καμμιά χαρά.Ένα κτίριον κατάλληλον μάλλον για μπουνδρούμια παρά για σχολείον.Τι ωφελεί αν έξω η φύσις είνε προνομιούχος και ευνοική,όταν οι μικροί στεγάζονται υπό ανθυγιεινές συνθήκες.Η μικρά κοινότης της Κηφισιάς έχει για τα παιδιά της χωρίς υγιεινόν σχολείον με όψιν χλωμήν και ασθενικήν>>{Ελεύθερο .Βήμα 5-9-1929}.

Ανάλογη αναφορά για την αθλιότητα των σχολικών κτιρίων της επαρχίας αλλά και της Αθήνας κάνει και η εφημερίδα Πατρίς.Κάνοντας έκκληση να περικοπούν από αλλού δαπάνες από τον προϋπολογισμό και να διατεθούν για γρήγορη ανέγερση από τη νέα κυβέρνηση.Λεφτά τελικά υπήρξανμε την εύκολη λύση του δανεισμού ,όχι με ομόλογα όπως σήμερα ,αλλά από οίκους επενδυτικούς,....τοκογλυφικούς πριν αξιολογήσουν θετικά την πιστοληπτική ικανότητα της τότε κυβέρνησης.....για τη λήψη των δανείων και μετά πιθανόν αρνητικάγια το επιτόκιο της αποπληρωμής.<<....Άς φροντίσουν λοιπόν,περικόπτοντες οιανδήποτε άλλην δαπάνην ,όπως εξοικονομήσουν σεβαστόν ποσόν δια την εκπαίδευσιν.Άλλοτε διεξετραγωδήσαμεν την οικτράν κατάστασιν ,εις την οποίαν ευρίσκονται όχι τα σχολικά κτίρια των επαρχιών – περί αυτών δεν γίνεται ούτε λόγος –αλλ'αυτής ταύτης της πρωτευούσης.....δεν έχομεν επαρκή κτίρια ελλείψει πιστώσεων .Όλα αυτά πρέπει να διορθωθούν το ταχύτερον .Δεν λέγομεν ν' αποκτήσωμεν περικαλλή εκπαιδευτήρια όμοια των λειτουργούντων εις την Ευρώπην ,αλλά επί τέλους ας κτίσωμεν κτίρια ανθρωπινά ,ικανά να εξασφαλίσουν την υγείαν της σπουδαζούσης νεολαίας.{Αναδημοσίευση άρθρου της εφημερίδος <<Πατρίς>>της 3-1-1928 με τίτλο <<Η ενίσχυσις της παιδείας>> στο υπ.αρ.210 Διδασκαλικό Βήμα της 20^{ης} Ιανουαρίου του 1929 σ.8}.

Στην ίδια εφημερίδα στο φύλλο της 8-3-1929 δημοσιεύεται το εξής στατιστικό σχόλιο όσον αφορά την ανθυγιεινή κατάσταση των σχολείων μιλά για αναλογία 50% το 1 στα 2 είναι τα σχολεία που πληρούν τις απαραίτητες και ικανές συνθήκες υγείας και καταλληλότητας,εξηγεί επίσης στο γιατί οδηγήθηκε το κράτος λόγω των πολεμικών ανωμαλιών να φτάσουν σε τόσο χαμηλό επίπεδο τα ελλαδικά σχολεία ,<<αναλογία 41 προς 47 επί 88 σχολείων όσον αφορά τους όρους υγιεινής διά τους φοιτώντας μαθητάς είνε πραγματικώς μία ανλογία κυριολεκτικώς τραγική.Το κράτος από του 1912 και εντεύθεν διήλθε περιόδους ανωμαλιών διαδοχικών κρίσεων.Ούτε καιρόν ούτε χρήματα διέθετε να φροντίση υπέρ των σχολείων.Τώρα όμως ευτυχώς με την εξασφάλισιν μονίμου εσωτερικής και εξωτερικής ομαλότητος,είνε καιρός να στραφή αμέριστος η προσοχή προς προστασίαν της υγείας των αυριανών Ελλήνων πολιτών>>{αναδημοσίευση από την εφημερίδα <<Πατρίς>>,φύλλο 8-3-1929 στο Δ.Β. 218 της 17 /3/1929 σ.7}..

Πολλές φορές οι ίδιες οι κοινότητες, η ενεργητική και δραστήρια κοινωνία των πολιτών της εποχής, αναλαμβάνουν το κτίσιμο σχολείων με όλο τον εξοπλισμό με θρανία,επίπλα, και εποπτικά μέσα απαραίτητα για τη λειτουργία των ιδρυμάτων αυτών . Το Δ.Β. δημοσιεύει μονόστηλη συγχαρητήρια επιστολή του επιθεωρητή Δράμας Ι.Καλλιγά της 16^{ης}

Ιανουαρίου 1929 με τίτλο <<Αφού το κράτος δεν κτίζει σχολεία ,χτίζουν οι κοινότητες >>.Με την επιστολή, συγχαίρει Κοινότητες του νομού Δράμας οι οποίες με δικές τους δαπάνες,αναφέρει και τα ποσά ,ανέγειραν διδακτήρια, κατασκεύασαν θρανία,έπιπλα, αγόρασαν εποπτικό υλικό για τη διδασκαλία <<Συγχαίρω τας κάτωθι Κοινότητες Νομού Δράμας αίτινες προσέφερον τα εξής ποσά δια την ανέγερσιν διδακτηρίων κατασκευήν θρανίων και λοιπών επίπλων και αγοράν εποπτικών μέσων. Δοξάτον δρχ.1.000.000,Γηρατσίνη 50.000,Γλέννα 1.000.000 ,Ραούλοβον 70.000 ,Προσωτσάνη 100.000,Κουμπάλιστα 80.000,Ζύρνοβον 80.000,Όσενιτσα 40.000....κά >>[θα θέλαμε με τον σημερινό χάρτη ή με GPS να συγκρίνουμε πόσα από τα σλαβοβουλγαρόφωνα τοπωνύμια όπως μοιάζουν στα αυτιά μας έχουν αλλάξει ...προς το αρχαιοελληνικότερον χωρίς παράλληλα να αναγράφεται η προ του 1940 ονομασία τους έστω για ιστορικούς λόγους...].Στην ίδια επιστολή ευχαριστεί και συγχαίρει <<τας κάτωθι διδακτηριακάς επιτροπάς διά τους υπερανθρώπους κόπους των υπέρ των σχολείων των,Παλ.Καλαποτίου Ραβίκας,Τσαλή Τσιφλίκ,Σεβετρέκ,Κουτσούκια,Μπουσινού κά>>.

Τα δημοτικά σχολεία είναι 8.100 περίπου .Άλλα ανήκουν εις το δημόσιον και άλλα σε κοινότητες.2.134 είναι σχολεία στεγαζόμενα σε ιδιωτικά οικήματα.Το κράτος πληρώνει ενοίκιο κατ'έτος γι' αυτά 20.150.782 δρχ.Όμως τα περισσότερα από αυτά δεν είναι κανονικά σχολεία αλλά ιδιωτικά σπίτια με δωμάτια ύπνου,κουζίνα και στεγάζουν από 40 έως 80 παιδιά ,άρα περίπου 128.000 παιδιά συνωστίζονται σε ακατάλληλες ανθυγιεινές αίθουσες, φθισικοποεία τις αποκαλεί ο κ.Κωνστανταράκης ανώτερος υπάλληλος του υπουργείου Παιδείας [Τμηματάρχης Δημοτικής Εκπαίδευσεως] σε δημόσια διάλεξη με θέμα τη λαϊκή παιδεία , στο Εθνικό θέατρο στις 19/1/1929 ως ομιλητής της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας ενώπιον των υπουργών Παιδείας,Δικαιοσύνης,πολλών βουλευτών,άλλων διευθυντών του υπ.Παιδείας,εκπροσώπους ομοσπονδιών,συνδικάτων,καθηγητών Παιδαγωγικής των Πανεπιστημίων κ.ά.Οι διευθυντές των Διδασκαλείων τον άκουσαν με ικανοποίηση να λέει δημόσια ότι ο μισθός των Διευθυντών των Διδασκαλείων και ο βαθμός τους πρέπει να είναι ο ίδιος με των καθηγητών των Πανεπιστημίων .Η ομιλία του δημοσιεύεται στο Διδασκαλικό Βήμα αρ.211 της 27/1/1929 στις σ.5-6-7 και προκαλεί αίσθηση με τα στοιχεία[οι ανωτέρω αριθμοί προέρχονται από την ίδια ομιλία] που παραθέτει,στοιχεία τα οποία παρουσιάζουν ανάγλυφα το μέγεθος του σοβαρού προβλήματος της υγιεινής των σχολικών αιθουσών,<<....αν αντί να σας ομιλώ εγώ σας ωμίλει ο αγαπητός μου συνάδελφος κ.Λαμπαδάριος,ο Διευθυντής της Σχολικής Υγιεινής και σας έλεγε τι γίνεται εις τας εστίας αυτάς πάσης μολύνσεως,όπου στοιβάζονται τα σωματάκια των μικρών μας παιδιών ,των βλαστών αυτών του Εθνικού δέντρου,που λέγεται Ελλάς,τι γίνεται εις τον οργανισμόν των δυστυχών παιδιών του λαού ,νομίζω ότι θα ελέγατε εκείνο που θα σας είπω κι εγώ και κάθε λογικός πατέρας.Καλύτερα να μη μάθη το παιδί μου γράμματα, παρά να μου γίνη φθισικό .Και όμως τον πατέρα αυτόν ο νόμος της υποχρεωτικής φοιτήσεως τον βάζει φυλακή αν δεν το στείλη το παιδί του εις το φθισικοποιείον>>.

Για να γίνει καλύτερα αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος της μη καταλληλότητας σχολείων από πλευράς υγιεινής των αιθουσών τους {η

Διδασκαλική Ομοσπονδία τα χαρακτηρίζει << κατάλληλα για χασάπικα με παιδιά και δασκάλους χτικιασμένους Δ.Β.219 σ.1 >>

Ν' αναφέρουμε εδώ τα στοιχεία, τους αριθμούς που καταγράφονται στην έκθεση του σχολιάτρου κ.Χριστόπουλου. Η έκθεση αναφέρει ότι από τα σχολεία τα οποία επιθεωρήθηκαν από το σχολίατρο και τους βοηθούς του, ευρέθηκαν σε ποσοστό 15% περίπου εξαιρετικά ανθυγιεινά και ακατάλληλα στην Α' υγειονομική περιφέρεια { Αττικοβοιωτίας, Καρυστίας, Κυκλάδων } ενώ σε ένα ποσοστό 5% περίπου βρέθηκαν να πάσχουν από διάφορα νοσήματα οι μαθητές, κάτι που καθρεφτίζει τη χαμηλή ιατρική φροντίδα των παιδιών σχολικής ηλικίας από γονείς, πολιτεία και το χαμηλό ποσοστό ως μέσο όρο της παρεχόμενης δημόσιας δωρεάν υγείας. Γνωστό το υψηλό επίπεδο παιδικής θνησιμότητας στην Ελλάδα εκείνη την εποχή κυρίως στα προχειροφτιαγμένα χωρίς παροχές παραπήγματα των προσφυγικών συνοικισμών. Αρκετοί δάσκαλοι βρέθηκαν να νοσούν, ενώ σε χειρότερη κατάσταση με πιο υψηλό ποσοστό ανθυγιεινών σχολείων βρέθηκαν τα ιδιωτικά σε σχέση με τα δημόσια. Συγκεκριμένα η έκθεση αναφέρει τα εξής: <<.....επιθεωρήθησαν 288 σχολεία, εξ αυτών εκρίθησαν 82 υγιεινά, 94 μέτρια και 43 ανθυγιεινά. Εκ των φοιτώντων εις αυτά 56.138 μαθητών, 2.995 ευρέθησαν πάσχοντες εκ διαφόρων νοσημάτων. Ήτοι εξ οφθαλμικών [κυρίως τραχωμάτων και καταρροϊκής επιπεφυκίτιδος], 720 εκ παθολογικών [κυρίως εξ αναιμίας, ελονοσίας, αδενοπάθειας, ιλαράς, δαγκείου, παρωτίτιδας και γρίπης], 171 εκ χειρουργικών [κυρίως σκωληκοειδίτιδος και κήλης 93 21 εκ καρδιακών, 147 εκ δερματικών και ωτολαρυγγολογικών 283.

Υπό των σχολιάτρων ενεβολιάθησαν 9.415 μαθηταί. Θάνατοι μαθητών εσημειώθησαν 2. Ο εις εκ λαρυγγίτιδος και ο έτερος εκ σκωληκοειδίτιδος. Επίσης απέθανον 2 διδάσκαλοι και ησθένησαν 167.

Εκ των 73 ιδιωτικών σχολείων, ελάχιστα λειτουργούν υπό καλώς υγιεινάς συνθήκας και συμμορφούνται με τας υποδείξεις της υπηρεσίας. Ως εκ τούτου ανάγκη να απαγορευθή η λειτουργία εκείνων τα οποία υποδεικνύει η υπηρεσία λόγω του ότι πάσα αναβολή κρούει τον κώδωνα ανεπανορθώτου βλάβης της υγείας των τροφίμων αυτών εσωτερικών και εξωτερικών.

Το διδακτικόν προσωπικόν των σχολείων, δημοσίων και ιδιωτικών της α' υγειονομικής περιφέρειας η οποία ως γνωστόν περιλαμβάνει τον νομόν Αττικοβοιωτίας, την επαρχίαν Καρυστίας και τας Κυκλάδας, αποτελείται από 726 καθηγητάς, 115 καθηγητρίας, 454 δημοδιδασκάλους και 761 διδασκαλίσσας { Δ.Β. 218 17/3/1929 σ.7 }.

Αυτή την έκθεση έχοντας υπόψη του ο συντάκτης της εφημερίδας <<Ελληνική >> στο φύλλο της 8-3-1929 γράφει εξαιρετικά σκληρά σχόλια για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα σχολεία στον Ελλαδικό χώρο, για ένα κράτος ανίκανο που πρέπει να κατευθύνει τους πόρους του κυρίως για ανακατασκευή, συντήρηση και ίδρυση νέων σχολείων παρά για να κατασκευάζει άλλα εξαιρετικά δαπανηρά δημόσια κτίρια, <<.....τα πλείστα σχολεία μόνον διά σφαγεία είνε κατάλληλα και ότι πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως αποθήκαι αχρήστων. Ουδείς αγνοεί την εγκληματικήν αδιαφορίαν του κράτους διά την υγείαν της ελληνικής νεότητος. Υγρά, ανήλια, ετοιμόρροπα, τρώγλαι αληθείς τα περισσότερα σχολεία παρασκευάζουν μίαν γενεάν φυματικών νοσηρών οργανισμών, μίαν γενεάν νοσούσαν.....Και το κράτος δεν αποκρύπτει τας εκθέσεις, αλλά παραδίδη αυτάς εις την δημοσιότητα, διά να

πεισθούν πάντες διά το φοβερόν έγκλημα το οποίον διαπράττει κατά της ελληνικής νεότητος ,το ανάξιον τούτο κράτος ,το οποίον ενώ δαπανά εκατομμύρια προκειμένου να στεγάση το άχρηστον Συμβούλιον της Επικρατείας και την περιττήν Γερουσίαν ,ουδέ οβολόν διαθέτει διά τα σχολεία, αλλ'εγκαταλείπει αυτά εις την πλήρη εξαθλίωσιν>>{αναδημοσίευση στο Δ.Β. αρ. 218 17/3/1929 σ.7}.

Ίδιας σκληρότητας σχόλια γράφει ο συντάκτης της συντηρητικής εφημερίας <<Εστία>> στις 7-3 1929 .Χαρακτηρίζει ως τρώγλες ανήλιαγες,σχολεία που δεν πληρούν τις απαραίτητες συνθήκες υγιεινής και στα οποία οι μαθητές – τριες ξεκινάνε να φοιτούν υγιείς και στη συνέχεια αρρωσταίνουν όχι μόνο τα παιδιά αλλά και οι δάσκαλοι-ες.

Στα ήδη υπάρχοντα σχολεία,αλλά και σε όσα πρόκειται να κατασκευαστούν , προτείνεται με συνεχή αρθρογραφία από παράγοντες της εκπαίδευσης πως χρήσιμο θα ήταν να δημιουργηθούν σε όποια σχολεία είναι δυνατόν,σχολικοί κήποι.Αυτό, γιατί θα βοηθούσε στην πρακτικοποίηση της εκπαίδευσης και στη σύνδεση με την παραγωγή. Πολλοί μαθητές-τριες προέρχονταν από αγροτικές περιοχές κι έτσι όσοι επέστρεφαν πίσω στις εστίες τους, θα ασκούσαν πιο δημιουργικά το αγροτικό επάγγελμα, μια και θα ήταν πιο μορφωμένοι,ενημερωμένοι στο αντικείμενό τους και στη χρήση νέων καλλιεργειών.Αυτό θα συνέβαινε αν τους δίδασκαν από τα μικρά τους χρόνια, δάσκαλοι που κι αυτοί προέρχονταν από αγροτικές περιοχές με τις γνώσεις που είχαν ή που είχαν αποκτήσει και ως απόφοιτοι γεωργικών σχολείων και σχολών.Πολλοί μικροί παραγωγοί που μαθαίνουν από τα πρώτα τους χρόνια ν' αγαπούν τη γη και τους καρπούς της μπορούν ν'ανεβάσουν και το εισόδημα το ατομικό,το εθνικό και να μειώσουν το έλλειμμα του προυπολογισμού.Το σχόλιο αφορά ενθυμούμενοι ότι στην πρόσφατη οικονομική ιστορία μας προ μιας ή δυο δεκαετιών πίσω,αγοράζαμε τεχνολογικά προϊόντα λεωφορεία για παράδειγμα ανταλλάζοντας τα με εσπεριδοειδή και άλλα αγροτικά προϊόντα,ενώ στις μέρες του<<ισχυρού>>ευρώ φτάσαμε να εισάγουμε <<στη χώρα των σκορδοφάγων>> όπως μας αποκάλεσε ε όταν μας γνώρισε από κοντά ο Σύλλας,ο Ρωμαίος κατακτητής της Ελλάδας ,να εισάγουμε σκόρδα από το Βιετνάμ,κερδίζει ο Βιετναμέζος αγρότης ,χαρά για τους παγκοσμιοποιημένους διεθνιστές ,αλλά χάνει ο Έλληνας που βλέπει το προϊόν του να μην έχει ζήτηση γιατί είναι πλέον ακριβό και η χαμηλή ζήτηση της παραγωγής του τον κάνει να απαξιώνεται και να γίνεται αντιπαραγωγικός.

Να πως βλέπει ένας Επιθεωρητής ο Β.Κ.Παπαγεωργίου σε δίστηλο ολοσέλιδο άρθρο του την παιδαγωγική αγροτική οικονομική πρότασή του <<Κάνετε σε κάθε σχολείο και ένα σχολικόν κήπον,μόνον ο σχολικός κήπος χρησιμεύη ως κολυμβήθρα Σιλωάμ γεωργικής μορφώσεως του λαού>>.Εξηγεί το γιατί μπορούν να βοηθήσουν οι Έλληνες δάσκαλοι στην γεωπονική επιμόρφωση των Ελληνοπαίδων έχοντας παράδειγμα δασκάλου που οργάνωσε σχολικό κήπο ,χωρίς να έχει περάσει γεωργικό φροντιστήριο. Το σχολείο μπορεί να προσφέρει και αυτή τη βιωματική και πρακτική γνώση γιατί <<οι Έλληνες δημοδιδάσκαλοι καταγόμενοι εξ αγροτικών οικογενειών ,έχουν μέσα στο αίμα τους την αγάπην προς την γεωργίαν και εκ της καθημερινής των μελέτης και πείρας είνε ικανοί να ποδηγετήσουν τον αγροτικό λαό με πλούσια αποτελέσματα.Οίδιος ο παπα-Πουλημάς στους Βελουάδες Κερκύρας ,έκαμε

θαύματα με τον Σχολικόν του Κήπο ,μοναδικόν στην Κέρκυρα ,και εν τούτοις δεν πήγε σε φροντιστήριο.Όσοι αρμόδιοι και επίσημοι του Υπουργείου Γεωργίας είδον το θαύμα αυτό,έμειναν μ'ανοιχτό το στόμα , και ένας μάλιστα είπε ότι ούτε με 200.000 δρχ. το Κράτος δεν θα παρουσίαζε τέτοιαν εργασίαν.Εκτός του ότι στον Σχολικόν Κήπον θα εθισθούν από μικράς ηλικίας 750.000 μαθηταί εις την αγάπην προς την εργασίαν και τας στοιχειώδεις γεωργικάς απασχολήσεις ...εκ των 12.000 Δημ/λων έχομεν πολλές χιλιάδας τοιούτων που να δύνανται να θαυματοουργήσουν στην περιφέρειά τους ,αρκεί να τους δοθή η κατάλληλος ενίσχυσις και ο κατάλληλος σχολικός κήπος....σε κάθε σχολείο ,εάν θέλετε την πραγματική γεωργική αναγέννηση της χώρας μας >>.{Δ.Β.αρ.218 17/3/1929 σ.5}.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία βρίσκει εξαιρετικά υπερβολική την πρόθεση της κυβέρνησης να ιδρύσει 15 ιεροδιδασκαλεία.Υπερβολικό το θεωρεί ως προς τις δαπάνες οι οποίες απαιτούνται για την ίδρυσή τους ,αλλά και ιδεολογικά είναι αντίθετη μια που θυμίζουν εποχές <<κρυφού σχολείου>>,αλλά και γιατί ορέγεται τη διοίκηση ν' αναλάβει η Εκκλησία.Έτσι οδηγούνται τα σχολεία αυτά σε κληρικοποίηση ,δηλαδή κινδυνεύουν να μετατραπούν σε τελείως θρησκευτικά σχολεία που τον πρώτο λόγο θα τον έχει η εκκλησία κι όχι η πολιτεία.Αυτό το θεωρεί η ΔΟΕ υποδούλωση της παιδείας<<.....το κράτος νανουρισμένο με τις γλυκές συναισθηματικές αναμνήσεις του <<κρυφού σχολείου>> κοιμάται το βαρούχειο και πληρώνει και πληρώνει καλοσυνείδητα τις δαπάνες για να κληρικοποιήση την εκπαίδευση με τα 15 ιεροδιδασκαλεία τουωστόσο ο διδασκαλικός κόσμος συναισθάνεται το χρέος να μποδίσση την υποδούλωση της παιδείας>> {Δ.Β. αρ.212 3/2/1929 σ.1}.

Παραθέτει επίσης ως απόδειξη της αρνητικής αυτής εξέλιξης στο ίδιο Δ.Β.212 τη δήλωση του Μητροπολίτη Ξάνθης Πολύκαρπου ο οποίος αναφέρει για το πώς αντιλαμβάνεται ότι πρέπει να διοικούνται και ελέγχονται τα σχολεία αυτά από Μητροπολίτες!!!<<διορίσωμεν διδασκάλους αξίους της ιεράς αυτών αποστολής ,αντικαταστήσωμεν τους σεμνοτύφους Επιθεωρητάς των σχολείων και αναθέσωμεν την εποπτείαν των σχολών δωρεάν εις τους Μητροπολίτας>>.

Από τον Ιανουάριο του 1929 με το νόμο <<περί διδασκαλείων δημοτικής εκπαιδεύσεως >> με το άρθρο 8 δεν επιτρέπει στους πτυχιούχους των ιερατικών σχολών, με κάποιες εξαιρέσεις, να διορίζονται ως δάσκαλοι ,εκτός αν έχουν πτυχίο παιδαγωγικών σπουδών,<<από της δημοσιεύσεως του παρόντος Νόμου δεν επιτρέπεται εις τους πτυχιούχους των ιερατικών σχολών να διορίζονται δημοδιδάσκαλοι ,πλην των εχόντων ήδη αποκτήσει το τοιούτον πτυχίον >> .

Από την παραπάνω διάταξη εξαιρούνται όσοι φοιτούν ήδη στις δύο τελευταίες τάξεις των πενταταξίων ή εξαταξίων ιερατικών σχολών ,καθώς και όλων των τάξεων της Ριζαρείου Σχολής . Ομοίως επιτρέπεται , <<η διατήρησις υπό τον τύπον καθ'ον λειτουργεί σήμερον ,της ιερατικής σχολής Βελάς

Ηπείρου ,υπό τον όρον όπως το παιδαγωγικόν ταύτης πτυχίον παρέχει το δικαίωμα εις τους πτυχιούχους να διορίζωνται δημοδιδάσκαλοι μόνον εν τοις δημοτικοίς σχολείοις των Ελληνικών Κοινοτήτων της αλλοδαπής ,ουχί δε και τοις του Κράτους>>. {Δ.Β.222 14/4/1929 σ,6}.

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΤΑΚΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ένα άλλο ζήτημα εκπαιδευτικό,παιδαγωγικό,υπηρεσιακό αλλά που καθρεφτίζει και τις <<ηθικές>> απόψεις της εποχής και πρέπει να αντιμετωπίσει η μεταρρυθμιστική δυναμική της νέας κυβέρνησης στην εκπαίδευση ,είναι το να γίνουν μεικτά πολλά από τα δημοτικά σχολεία που είναι μόνον αρρένων ή μόνο θηλέων.Αντίστοιχα στα αρρένων διδάσκουν πιο πολλοί άνδρες δάσκαλοι και λιγότερες γυναίκες, [μια που πάντα ήταν περισσότερες οι δασκάλες μέχρι τις μέρες μας που έχει πλήρως πλέον θηλυκοποιηθεί η εκπαίδευση όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά πανευρωπαϊκά] ,ενώ στα τότε θηλέων διδάσκουν κυρίως γυναίκες.Ας δούμε όμως τα εκπαιδευτικά πράγματα για το παραπάνω θέμα μέσα από την οπτική μιας δασκάλας του 1929 με εξαιρετικά υψηλό αίσθημα ευθύνης για το επάγγελμά της αλλά και με θάρρος και παρρησία στη διατύπωση των απόψεών της.Το Δ.Β. 213 της 10 /2/1929 στην σ.5 δημοσιεύει επιστολή της δασκάλας Ελένης Ρώτα από το Μαρκόπουλο που μεταξύ άλλων γράφει:<<οι δασκάλες υποθέτω μπήκαν στα αγορίστικα σχολεία όχι χάριν γούστου αλλά από ανάγκη.Χρειάστηκε ν'ανοίξουν τα σχολεία και να εργαστούν αφού δεν υπήρχαν δάσκαλοι ,αφού περίσσευαν δασκάλες, διορίστηκαν δασκάλες.Αν έρθη εποχή και περισσεύουν δάσκαλοι φαντάζομαι ότι αν βρεθή σχολείο θηλέων χωρίς δασκάλους ,θα διοριστή δάσκαλος χωρίς πολλές διατυπώσεις.Αλλά τέτοιο καλό δηλαδή να μην περισσεύουν δασκάλες δυστυχώς δε θα μας συμβή.Είμαστε πολλές στο υψηλό αυτό επάγγελμα πολλές πάρα πολλές δυστυχισμένες δασκάλες και μας ζητούν και τι μας ζητούν.Πρώτα,πρώτα να είμαστε <<ιέρειες>>[προφανώς μιλά για τον υποχρεωτικό εκκλησιασμό τις Κυριακές με όλο το σχολείο ,αλλά και την ψαλτική ενίοτε και τους επικήδειους σε κάθε επιμνημόσυνη τελετή], και να καλογερεύουμεμας ξεσηκώνουν και μας πάνε από χωριό σε χωριό...αν βρεθή δασκάλα με ιδεώδη υψηλά και αφιερωθή στο επάγγελμα το βαρύ ,το δύσκολο,το εκνευριστικό που ζητεί ψυχή και καρδιά και σώμα θυσία στο βωμό του και από την εξορία του χωριού.....θα είχε μια δυστυχισμένη αποτραβηγμένη από την κοινωνική ζωή που βρήκε τη χαρά της στο σχολείο.Αυτή θα μπορούσε να εργαστή και στο αγορίστικο σχολείο όχι μόνον στην πρώτη και δεύτερη τάξη που θάπρεπε μόνον δασκάλες να διδάσκουν ... Μπορείτε να εμφυσήσετε στις νέες το ιδεώδες ;μπορείτε να τους υποδείξετε ότι αυτή η θυσία στο βωμό της ιδέας είναι η μεγαλύτερη και ωραιότερη πάνω στη γη;>>

Συνεχίζοντας την προσπάθεια να ζωντανέψουμε την εποχή του 1928-29 μέσα από τις μαρτυρίες των μικρών καθημερινών ηρώων που την αποτελούν και τη δημιουργούν. Ας δούμε λοιπόν πως βλέπει τις δασκάλες της εποχής ένας άντρας,ο επιθεωρητής Μεραμβέλου Τρύφων Παπαθανασίου .Το πρίσμα που παρατηρεί είναι κυρίως υπηρεσιακό με τις γνωστές επιθεωρητικές υπερβολές που απλά και μόνο έχουμε ακούσει κι όχι ζήσει οι νεότεροι. Η αγωνία του είναι να μην απουσιάζουν,άρα και να μην παντρεύονται και να μη γεννούν;να γίνουν καλόγριες στα χωριά όπως περιγράφει η δασκάλα από το

Μαρκόπουλο; όχι απαντά αλλά βάζει αρκετά αλλά [δεν είχε επινοηθεί η αναρρωτική απουσία και προ τοκετού από τον πρώτο μήνα που επιλέγουν αρκετές δασκάλες σήμερα όταν μένουν έγκυες αυτός με την αιτιολογία της αναρρωτικής αυτού << της επαπειλούμενης κύησης>> θα έγραφε λίβελλους, αλλά μην ξεχνάμε ότι την ευθύνη της αναπλήρωσης όποιου απουσιάζει την είχε ο επιθεωρητής που είχε διπλό ρόλο προϊσταμένου και σχολικού συμβούλου. Επιλέγουμε αποσπάσματα από την επιστολή του που δημοσιεύει το υπ.αρ.208 της 6/1/1929 Δ.Β στη σ.6.<<Η διδασκάλισσα προορισμένη ως εκ της φύσεως της να διαιωνίζει το ανθρώπινο γένος, πρέπει να τύχη ιδιαίτερης μερίμνης παρά της Πολιτείας, διά την δημιουργικήν της αποστολήν, αλλά να ληφθή συγχρόνως και πρόνοια όπως μη καταστρέφονται οι μαθηταί οι παρά ταύτης παιδευόμενοι διά της μακράς απουσίας της.....ας ευχηθώμεν εις τας διδασκαλίσσας ν' αποκτήσῃ δίδυμα για την Εθνική ωφέλεια Και παρήγορον το φαινόμενον εις την σημερινήν στείρότητα...αλλά παρά ταύτα πρέπει να προσέχωμεν ολίγον, ίνα μη η ζημία την οποίαν υφίστανται οι μαθηταί είναι ασυγκρίτως σπουδαιότερα από την ωφέλεια μιας γεννήσεως.....η άνοδος εις το φως ενός νεογνού δεν πρέπει να σημαίνει την κάθοδον εις το σκοτός δεκάδων μαθητών>>!!![δικά μας τα θαυμαστικά]

Παραθέτει μάλιστα και προτάσεις για το συμφέρον των μαθητών αλλά και των οικονομικών του κράτους. Προτείνει να χορηγείται άδεια κυήσεως στον όγδοο μήνα και μετά ένα έτος άνευ αποδοχών ώστε να αναπληρώνονται την επόμενη σχολική χρονιά από την αρχή[δεν προτείνει εδώ, αλλά γνωρίζουμε από μαρτυρίες παλιών διδασκαλισσών ότι οι επιθεωρητές τους συνιστούσαν να μένουν έγκυες Σεπτέμβριο με Οκτώβριο ώστε να γεννάνε καλοκαίρι με τη λήξη των μαθημάτων] του σχολικού έτους να προσλαμβάνεται αντικαταστάτης τους για να μην μένουν χωρίς μαθήματα οι μαθητέτριες. Ταυτόχρονα για αναπλήρωση του έτους χωρίς αποδοχές, ως κίνητρο για τη γέννηση παιδιών, το να παίρνουν σύνταξη στα 15 μόλις χρόνια υπηρεσίας και να λαμβάνουν τότε και άλλα 5 πλασματικά έτη!!! για το μέγαλωμα των παιδιών, αλλά και για ν' ανανεώνεται το εκπαιδευτικό προσωπικό. Βέβαια οι απόψεις τους για το ότι γερνάει και είναι πιο αδύναμη η γυναίκα, έχουν διαψευστεί από την έρευνα της ιατρικής επιστήμης που απλά επιβεβαίωσε παραδοσιακές απόψεις μέσα από την παρατήρηση των παλιότερων που απλά δεν ήθελαν να παραδεχτούν οι άντρες<<...πρέπει να θεσπισθῇ διά νόμου όπως η διδασκάλισσα η εισελθούσα εις τον όγδοον μήνα της κυήσεως, τίθεται υποχρεωτικώς εις ετησίαν άδειαν άνευ αποδοχών, ώστε οι μαθηταί αποκτήσωσι διά των αποδοχών της προσωρινόν διδάσκαλον. όσον διαρκεί η απουσία της. Δεδομένου όμως ότι η διδασκάλισσα ως γυνή είναι περισσότερον εύθραυστος του ανδρός, ότι εκνευρίζεται πολύ ενωρίτερον και ότι γηράσκει γοργώτερον, πρέπει να ψηφισθῇ νόμος ευεργετικός δι' αυτάς κατά τον οποίον: εις διδασκάλισσαν αποχωρούσαν μετά 15ετή υπηρεσίαν αναγνωρίζονται και 5 έτη ακόμη διά την σύνταξιν. Τοιουτοτρόπως και η διδασκάλισσα λαμβάνουσα την σύνταξιν της εις καλήν ηλικίαν θα δύναται να διαθέσῃ τας υπολοίπους δυνάμεις της διά την ανατροφήν των τέκνων της, και νέον αίμα ακμαίον θα χύνεται εις την εκπαίδευσιν διά της προσλήψεως νέων διδασκαλισσών εμφορούμενων με ιδεώδη διά την ανάπτυξιν της κοινωνίας και την ιδικήν των σταδιοδρομίαν>>.

Οι δασκάλες όπως και οι δάσκαλοι εκδίδουν ακόμα και πιστοποιητικά σε γυναίκες ότι γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή για να μπορούν να γραφτούν σε εκλογικούς καταλόγους {Δ.Β. αρ.270 30/3/1930 σ.8}.

ΜΑΘΗΤΙΩΣΑ ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΑΘΛΗΣΗ

Όπως δεν υπάρχουν σύγχρονα διδακτήρια λείπουν και οι χώροι άθλησης για τη νεολαία αλλά και για τους ενήλικους, αρμοδιότητα για την ίδρυσή τους ανήκει και αυτή στο υπουργείο Παιδείας με επικεφαλής τον κ.Γόντικα[και σήμερα διατυπώνεται από πολλούς η άποψη το υπουργείο Παιδείας πρέπει να έχει και τα θέματα του Αθλητισμού και του Πολιτισμού <<...η παλαιόστρα, τα γυμναστήρια δεν υπάρχουν, ενώ αντιθέτως εκδηλούνται μεταξύ της νέας ελληνικής γεννεάς αξιοσημείωτος αθλητικός οργανισμός. Και οι νέοι, παρ' όλην την καλήν των θέλησιν, δεν ημπορούν φυσικά να γυμνάζονται εις τας στέγας των σπιτιών των. Το κράτος δεν έκαμε και δεν κάμνει περίπου τίποτε διά την φυσικήν αγωγήν...η κύρωσις ανήκει, δι' αμφοτέρα εις τον κ.Γόντικαν, όστις οφείλει τέλος να εννοήση ότι ο καιρός επείγει, ηνάλωσε μέχρι τούδε όχι ολίγον>>{Ελεύθερο Βήμα, Μάρτιος 1929, αναδημοσίευση στο Δ.Β. αρ.219 24/3/1929 σ.3}.Ο συντάκτης του Βήματος όχι μόνο ελπίζει αλλά υμνεί τον Ελ.Βενιζέλο για το έργο που πιστεύει ότι θα κάνει και στον αθλητισμό, για τα πνευματικά ιδεώδη, τις παρακαταθήκες των προγόνων πριν ακόμα θεμελιώσει έστω κι ένα από τα γυμναστήρια και τις παλαιόστρες στις οποίες θα καλλιεργηθούν αυτά τα ιδεώδη, <<ο κ. Βενιζέλος έδωσεν εις την ελληνικήν νεότηταν την παλαιόστραν, ως εγγύησιν σωματικής, ηθικής και πνευματικής ακμής, ως τον άριστον τρόπον διά να εύρη τον εαυτόν της και την Ελλάδα. Ο κ. Βενιζέλος ήλθεν επικαίρως να υπομνήση ότι κακώς κατηναλώθη ένας αιών ελληνικής ελευθερίας εις μίαν στείραν, σχολαστικήν προσπάθειαν κλασικής αναβιώσεως διά των υπερσυντελίκων και των απαρεμφάτων, παραβλεπομένης της ζωντανής ουσίας του ελληνικού πνεύματος και του γεγονότος ότι η δόξα και η πνευματική δημιουργία της Ελλάδος, αι θερμοπύλαι όσον και ο Παρθενών, προήλθαν από το ελεύθερον ύπαιθρον και το γυμνάσιον>>.

Οι νέοι αθλούνται αλλά στις γειτονιές, στις αλάνες στα άφθονα άκτιστα οικοπέδα μια που η Αθήνα έχει περίπου 500.000 κατοίκους μετά την απότομη αύξηση που έφερε στον πληθυσμό της η έλευση των προσφύγων. Αλλά και στις άλλες πόλεις της Ελλάδας που είναι πολύ πιο μικρές από τις σημερινές μια που τα χωριά και οι κωμοπόλεις είναι ζωντανά με νέους, μαθητιώσα νεολαία. Το φαινόμενο της μαζικής εσωτερικής μετανάστευσης και της αστυφιλίας εκδηλώνεται μαζικά μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο. Οι πρόσφυγες έφεραν τα αθλητικά τους σωματεία ή ίδρυσαν καινούρια σε ανάμνηση των πατρίδων τους. Έχουμε μια αθλητική ζωντάνια, αλλά δυστυχώς δεν υπάρχουν οι πόροι για τη δημιουργία γηπέδων ή γυμναστηρίων μια που αυτοί κατευθύνονται για τη στέγαση, αποκατάσταση, αποζημίωση των προσφύγων ή για την κατασκευή νέων διδακτηρίων μια που έχουμε ραγδαία αύξηση του μαθητικού πληθυσμού, από την έλευση άνω του 1εκ. προσφύγων.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

- ☉ **ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ - ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ**
- ☉ **Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1928-1932.**

ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ-ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1928-32

Ο Βενιζέλος κερδίζοντας τις εκλογές του 1928 έχει ως στόχο να προχωρήσει στην αναδιοργάνωση του κράτους και το σχεδιασμό μιας νέας εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής για τα εθνικά,οικονομικά και τα εκπαιδευτικά ζητήματα.Ήρθε άραγε το πλήρωμα του χρόνου ώστε να ολοκληρωθούν οι προηγούμενες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες αυτής του 1913 και 1917,αλλά και των αιτημάτων της προοδευτικής εκπαιδευτικής κοινότητας τα οποία διατυπώνονται όλο το πρώτο τέταρτο του 20^{ου} αι.Ο Εκπαιδευτικός Όμιλος έχει κάνει από τον καιρό της ίδρυσης του εξαιρετικά σημαντική συστηματική εργασία για την αναγκαιότητα της αναδιάρθρωσης των εκπαιδευτικών ζητημάτων.Έχει διαδώσει με διαλέξεις και άρθρα για την <<αθλιότητα που επικρατεί,έχει δείξει την τεράστια ανασταλτική επιρροή που έχει στη διανοητική ανάπτυξη των παιδιών στα πρώτα τους σχολικά βήματα,η διδασκαλία μιας γλώσσας άλλης από τη μητρική τους...το πρόβλημά τους είναι να πείσουν δασκάλους και κυρίως το επίσημο κράτος.Όταν το κράτος αποφασίζει και η Βουλή ψηφίζει τη μεταρρύθμιση,βλέπουν πια τη δικαίωση των αγώνων τους και το ξεκίνημα για μια οριστική εμπέδωση του νέου σχολείου με γλώσσα τη δημοτική.Η καθιέρωση της δημοτικής ως γλώσσας του δημοτικού σχολείου ήταν φυσική και μοιραία εξέλιξη γράφει κύριο άρθρο του Δελτίου του Ομίλου >> {Φραγκουδάκη,1978,σ.47}

Ως δικαιολογία για την καθυστέρηση της ολοκλήρωσης της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας προβάλλεται από τον Βενιζέλο ως κύρια αιτία <<αι πολεμικαί περιπέτειαι του Έθνους ημών και αι συνέπειαι του παρεμπесόντος παγκοσμίου πολέμου >>.{Χατζηστεφανίδης,ιστορία νεοελληνικής εκπαίδευσης,σ.272}.

Αλλά και το άλυτο ζήτημα της ενοποίησης της διοίκησης της εκπαίδευσης έφερε καθυστέρηση στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση,από την ώρα της ανάληψης των καθηκόντων της νέας κυβέρνησης.Ο ίδιος ο Βενιζέλος το ομολογεί μιλώντας σε πολιτικούς φίλους του σε ιδιαίτερη αίθουσα της Βουλής:<<Το μόνο σημείον του Κυβερνητικού προγράμματος εις το οποίον πρέπει να ομολογηθή ότι εσημειώθη κάποια καθυστέρησις είναι το Εκπαιδευτικόν.Αλλά πρέπει να ληφθή υπ'όψιν ότι η Κυβέρνησις δεν ημπορούσε να προχωρήση εις την εφαρμογήν του Εκπαιδευτικού της προγράμματος,εφ'όσον παρέμεινεν άλυτον το σπουδαιότερον ζήτημα της

ενοποιήσεως της διοικήσεως της εκπαιδεύσεως.Λυθέντος ήδη και του ζητήματος τούτου δεν υπάρχει πλέον κανέν εμπόδιον διά την άμεσον έναρξιν της οργανώσεως της Παιδείας.Δεν πρέπει ,όμως να λησμονούνται ότι εν τω μεταξύ ιδρύθη σημαντικός αριθμός σχολείων ,ελήφθησαν δε και άλλα μέτρα διά την βελτίωσιν της Εκπαιδεύσεως>>{Δ.Β.αρ.214 17/2/1929 σ.1, Δ.Β.217 10/3/1929 σ.5}.

Τονίζει επίσης,το πρακτικό πνεύμα το οποίο πρέπει να αποκτήσει η εκπαίδευση για την παραγωγική αναδιοργάνωση της χώρας,μιας χώρας που πρέπει να εγκαταλείψει το μεταπρατικό της πνεύμα που είχε τα προηγούμενα χρόνια,κυρίως το 19^ο αι. με τη δημιουργία μεταπρατικών εμπορικών επιχειρήσεων και όχι παραγωγικών δομών που οιαδήποτε στιγμή τις έκλεινε γρήγορα αν δεν πήγαινε κάτι καλά και αναχωρούσε για άλλη πόλη σε άλλη χώρα.Το αντιπαραγωγικό πνεύμα συμπλήρωνε το μικροαστικό όνειρο της δημιουργίας ενός τεράστιου εντυπωσιακού σπιτιού παρά η προσπάθεια επανεπένδυσης στο χώρο της επιχείρησής του , ώστε να γίνει πιο παραγωγική και να βελτιώσει την απασχόληση και να δημιουργήσει νέο πλούτο[όπως είναι το όραμα του μικρού αστού σε αντίθεση με το μικροαστό] .Αυτό το πνεύμα στηλιτεύει ο Βενιζέλος σε λόγο του στη Γερουσία 26-4-1932 με τη φράση που έμεινε ιστορική <<Δεν είναι δυνατόν να παραμείνωμεν εσαεί έθνος μεταπρατών >>{*Άλκης Ρήγος ,η Β'ελληνική Δημοκρατία 1924-1935,Θεμέλιο,σ.138,177*}.Έχοντας αυτές τις σκέψεις στο μυαλό του το Μάρτιο του 1929 απευθυνόμενος προς τους νέους τους προέτρεψε:<<Αφήσατε τα πανεπιστήμια, αφήσατε την πολλήν σοφίαν, αφήσατε την πολλήν εμβρίθειαν και τραπήτε την οδόν των πρακτικών επαγγελμάτων.Γίνετε γεωργοί, βιοτέχναι,εργάται!Είνε η φωνή της ανάγκης>>.{ *αναδημοσίευση από το Ελεύθερο Βήμα ,στο Δ.Β.219 24-3-1929 σ.2*}.

Ο συντάκτης του Βήματος φιλικής εφημερίδας προς τον Βενιζέλο αναλύει και σχολιάζει το πιο πάνω απόσπασμα από ομιλία του τότε Πρωθυπουργού,σημειώνοντας πως δεν είναι σκοπός του Βενιζέλου να γίνουμε έθνος χειρωνακτών [υπάρχει μια εθνική αποστροφή προς τη χειρωνακτική εργασία, όχι όμως για τις υπηρεσίες],αλλά να μην ξεχνάμε ότι πρέπει να γίνει η Ελλάδα,οι Έλληνες ηγέτιδα δύναμη στα Βαλκάνια μέσω της πνευματικής της παράδοσης που κι αυτή είναι σε υστέρηση.Μιλά με θαυμασμό και ολίγη υπερβολή..... για την πρακτική διορατικότητα του Βενιζέλου διότι .. <<από της πρώτης στιγμής αντελήφθη την θεμελιώδην ταύτην εθνικήν ανάγκην ,και ανέλαβε να την καταστήση κοινήν συνειδήσιν ,διακηρύσσων αυτήν εις τας πρεκλογικάς αγορεύσεις τους ,και περιλαμβάνων αυτήν πρωτίστην ,εις τους υπερόχους αφορισμούς του της παρελθούσης Κυριακής>>.

Για ν' αποκτήσουν,σχολιάζει παρακάτω ο συντάκτης του Βήματος, πρακτική αξία οι λόγοι του <<απαιτείται να συνοδευθούν το ταχύτερον από μίαν απαραίτητον κύρωσιν από την μεταρρύθμισιν του εκπαιδευτικού μας συστήματος>>.Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει ν' αλλάξει, για να υπάρξει πρόοδος στο οικονομικό και παραγωγικό μοντέλο γιατί <<με τοιούτον εκπαιδευτικόν σύστημα δεν ημπορούμεν να ελπίζωμεν ούτε την περίφημον επιστροφήν εις τη γην ,ούτε την εις ευρείαν ακτίνα επίδοσιν των νέων εις τα βιοτεχνικά και τα πρακτικά εν γένει επαγγέλματα>>,<<.....έχομεν σήμερον εκπαιδευτικόν σύστημα κατασκευάζον περίπου αποκλειστικώς ιατρούς και

δικηγόρους.....η γυμνασιακή μόρφωσις.....αποτελεί απλήν μετάβασιν διά το Πανεπιστήμιον.....τα λεγόμενα ελευθέρια επαγγέλματα και προ πάντων το δικηγορικών,διέρχονται κρίσιν την οποίαν επαρκώς χαρακτηρίζει το γεγονός ότι εις την εισαγγελίαν εκρεμούν 800 μηνύσεις κατά δικηγόρων αναγκασθέντων ,δια να ζήσουν ,να ζητήσουν παρά των σπανίων πελατών των υπερβολικήν αμοιβήν>>.Σαν να μιλάει για τη σημερινή εποχή σα να μην πέρασαν 80 και πλέον έτη από τότε.

Ο συντάκτης του άρθρου δεν είναι και πολύ αισιόδοξος ,δεν είναι μόνο η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που χρειάζεται μια και πρέπει ν'αλλάξουν προσανατολισμό όσοι τώρα φοιτούν στο γυμνάσιο,οι γονείς που τους κατευθύνουν,ακόμα και όσοι ήδη φοιτούν στο Παν/μιο,<<Επί εκατόν διπλωματούχων του Πανεπιστημίου ή και του γυμνασίου πόσοι θ'ακούσουν την φωνήν του κ.Βενιζέλου;Το πολύ οι πέντε.Οι άλλοι θα συνεχίσουν να φυτοζωούν εν θεσιθηρία....ανίκανοι δι'εργασίαν πρακτικήν ... αι .φάλαγγες των αέργων νέωνθα πληθύνονται διαρκώς και η πληγή την οποίαν αποτελούν ,θα ευρύνεται>>

Καταλήγει με μία παραίνεση και τις ακόλουθες προτάσεις:<Μεταρρυθμίσατε λοιπόν ,το ταχύτερον το εκπαιδευτικόν μας σύστημα ,περιορίσατε διά νόμου τον αριθμόν των εισαγομένων κατ'έτος εις το πανεπιστήμιον,δίδοντας γενναίας υποτροφίας εις τους διακεκριμένους απόρους,διά να μη καταντήση η ανωτάτη εκπαίδευσις προνόμιον των πλουσίωνκαταργήσατε ανάλογον αριθμόν γυμνασίων ,δεχόμενοι εις τα διατηρηθησόμενα μόνον όσους προτίθενται να φοιτήσουν και εις το πανεπιστήμιον.Ιδρύσατε τεχνικάς,γεωπονικάςκαι επαγγελματικές σχολάς πολυαρίθμους,παρεχούσας χρήσιμα εφόδια διά τα παραγωγικά επαγγέλματα>>.

Ο Βενιζέλος εφάρμοσε ένα σαφώς ταξικό σχέδιο που είχε ως συνέπεια τη μείωση του αριθμού των φοιτώντων στη μέση εκπαίδευση.Άμεσο αποτέλεσμα η δημιουργία ανειδίκευτων και ειδικευμένων εργατών χαμηλά αμειβόμενων λόγω της μεγάλης προσφοράς εργασίας.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία απηχώντας τις πολιτικές επιθυμίες των δασκάλων-ισσών της εποχής για μεταρρύθμιση,αλλαγή νέα προγράμματα σπουδών αλλά καταγράφοντας και τις προσδοκίες από τη μεταρρυθμιστική ορμή του Ελ. Βενιζέλου ,προσπαθεί με θέσεις και προτάσεις να βοηθήσει την κυβέρνηση να προχωρήσει και ολοκληρώσει τη μεταρρύθμιση.Σε κύριο δίστηλο άρθρο η συντακτική ομάδα γράφει άρθρο κάλεσμα-μανιφέστο με τίτλο <<Μεταρρύθμιση>>στο οποίο απευθύνει παραινέσεις προς τον υπουργό της Παιδείας ,αλλά αποτυπώνει και την τραγική κατάσταση της εκπαίδευσης τη σχολική περίοδο 1928- 1929.Πάντα η αγωνία αποτυπώνεται με παιδαγωγικούς τόνους με ιδιαίτερη ευαισθησία για την παρεχόμενη αγωγή των παιδιών ,τα οποία είναι στο επίκεντρο της όποιας εκπαιδευτικής πολιτικής και υπάρχει η βαθύτερη επιθυμία τα παιδιά να μείνουν έξω από οποιαδήποτε πίεση και πειραματισμό που θα κάνει χειρότερο αντί για καλύτερο το σχολείο.Προτάσσουν το συμφέρον των παιδιών,παρά το στενό επαγγελματικό τους συμφέρον,μια ειδοποιός διαφορά σε σύγκριση με το αντίστοιχο σημερινό παρόν που η συνδικαλιστική τάξη πραγμάτων τα ιεραρχεί έχουμε την αίσθηση αντίστροφα.<<Ποθούμε όλοι την αλλαγή,παλιώσανε οι μέθοδοι.Καθυστερούν και τα προγράμματα.Ο διοικητικός μηχανισμός σκουριά.Χαλάσματα τα

σχολεία. Σύστημα ολιγαρχικό .ψυχικός παράγοντας ,η καρδιά του δασκάλου, αυτή θα δώσει τόνο σε κάθε αλλαγή .Στη φτώχεια και μέσα στα χαλάσματα,ξοδεύοντας ο δάσκαλος τη ζωή του ,χρέος έχει ν' ανοίξει διάπλατα την ψυχή του,για να περάσει το παιδί του λαού κι ένα σχολείο ανθρωπινό.Κάθε προσπάθεια να βγει ο δάσκαλος από τις τραγικές συνθήκες χωρίς να σύρει μαζί του το παιδί.Γύρω στην τύχη του παιδιού ας πλέξη ο δάσκαλος τα όνειρα.Οι επιδιώξεις πρέπει να αποβλέπουν στο παιδί του λαού κι όχι στο άτομό του.

Η Διοίκηση λαχταρά την αλλαγή και την προαγωγή.Αν το κράτος σκοπεύει ν' αρχίσει μεταρρύθμιση κι αν πρόκειται να βαδίσουν συνειδητά στην πραγματοποίησή της έχει χρέος να οργανώσει σταυροφορία για να βοηθήσει το δάσκαλο στο ξεκαθάρισμα αυτό.Αλλιώς,από μας τουλάχιστον δε θα μιλούν για μεταρρύθμιση>>{Διδασκαλικό Βήμα,αρ.209,13 Ιανουαρίου 1929}.

Ας πάρουμε όμως τις πολιτικές εξελίξεις αυτής της τετραετίας στα εκπαιδευτικά θέματα με τη σειρά τους.

Στις 22 Ιουλίου του 1928 εξαγγέλεται η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση της κυβέρνησης Βενιζέλου.Στις 2 Απριλίου του 1929 κατατίθεται η γενική εισηγητική έκθεση και τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια από τον πρώτο υπουργό παιδείας Κ.Γ.Γόντικα ,γενικά <<μεταρρύθμιση του 1929 αποκαλούνται τα Νομοσχέδια των υπουργών παιδείας Κ.Γόντικα ,το 1929 και του Γ.Παπανδρέου από το 1930>>{Α.Φραγκουδάκη ,1978,σ.59}.

Το πνεύμα της νέας μεταρρυθμιστικής προσπάθειας αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του Ν.4397/29 :<<Δεν γίνεται πλέον κοινωνική ,πολιτική ή πολιτειακή μεταρρύθμιση εν των πεπολιτισμένω κόσμω χωρίς να αποβλέψη αυτή εις την παιδείαν.Εάν ως σκοπός του Κράτους δύναται να τεθή η διατήρησις, εξυπηρέτησις και ανύψωσις της ζωής και του πολιτισμού ,του κοινωνικού συνόλου ,όπερ αντιπροσωπεύει ,αι ενέργειαι των προς επίτευξιν του σκοπού τούτου δέον να κατευθύνονται προς βελτίωσιν πασών των υλικών,ηθικών και πνευματικών εκδηλώσεων του λαού,όστις το συγκροτεί.Σκοπός επομένως της Παιδείας καταντά να είναι ο αυτός με τον σκοπόν του κράτους, προσηρμοσμένος εις την νέαν γενεάν ,εφ'όσον η παιδεία αποσκοπεί να προετοιμάσει την νέαν γενεάν δια να αντικρύζη τελεσφόρως τα προβλήματα της υλικής,ηθικής και πνευματικής ζωής και να καταστήση αυτήν ικανήν να βελτιώνει τη ζωήν ταύτην>>.

Με απώτερο στόχο τον μη αποκλεισμό των λαϊκών στρωμάτων από το αγαθό της μόρφωσης.τονίζει ο νομοθέτης στην ίδια εισηγητική έκθεση με έμφαση ότι είναι υποχρέωση του κράτους να <<καταστήση όσο το δυνατόν μακροχρονιότεραν την υποχρεωτικήν φοίτησιν όλων των παιδιών εις τα σχολεία παρέχον εις ταύτην την προσήκουσαν μόρφωσιν διά το μελλοντικόν των έργον. {Μπουζάκης,2002,τ.Α' σ.215-16}.

Οι γενικές κατευθύνσεις και προτάσεις της προτεινόμενης μεταρρύθμισης είναι:1.η ανάγκη να γίνει το δημοτικό σχολείο εξάχρονο, υποχρεωτικό κοινό για όλα τα Ελληνόπουλα ,αγόρια και κορίτσια.Μόνο μετά την αποφοίτηση από την έκτη τάξη θα επιτρέπεται η μετάβαση σε άλλα σχολεία είτε επαγγελματικά κατώτερα ή ανώτερα είτε της γενικής μόρφωσης.

2.Καταργούνται τα <<Ελληνικά Σχολεία >> και τα γυμνάσια μετατρέπονται σε 6 /ταξια ,δηλαδή αυξάνεται η όλη παρεχόμενη μόρφωση από 11 σε 12 χρόνια.3. Αντιμετώπιση του μειονεκτήματος που έχει το εκπαιδευτικό

σύστημα ,αυτό της καλλιέργειας των κενών λόγων ,των πομπωδών φράσεων, της αφόρητης λογοκοπίας,που είχαν τρομερό αντίκτυπο όχι μόνο στη μόρφωση ,αλλά και στο ήθος των Ελλήνων πολιτών....Η ζημιά ενός τέτοιου σχολείου για τα κατώτερα σχολεία μπορούσε να είναι ολέθρια ,γιατί η φαντασία των μικρών παιδιών κινείται μέσα στον κύκλο των συγκεκριμένων πραγμάτων .Υπάρχει ανάγκη εκτός από την εποπτεία των αντικειμένων ,για να φτάσει στη σύλληψη των εννοιών ,να θέσει σε ενέργεια περισσότερες από μια αισθήσεις{*Δημαράς,η μεταρρύθμιση που δεν έγινε,σελ.164-65*}.

Η πρώτη σειρά των εκπαιδευτικών νομοσχεδίων του 1929 που κατατέθηκαν στη Βουλή ,αυτά είναι:

- 1.Σχέδιο νόμου <<περί Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως>>
- 2.Σχέδιο <<περί διαρρυθμίσεως των Σχολείων της Μέσης Εκπαιδεύσεως>>
- 3.Σχέδιο νόμου <<περί Διδασκαλείων των Νηπιαγωγών >>
- 4.Σχέδιο νόμου <<περί τροποποιήσεως του νόμου 3182 περί των διδασκαλείων της Δημοτικής Εκπαιδεύσεως>>
- 5.Σχέδιο νόμου <<περί μεταρρυθμίσεως του Διδασκαλείου της Μέσης Εκπαιδεύσεως>>
- 6.Σχέδιο νόμου <<περί ιδρύσεως του Διδασκαλείου Οικοκυρικής Εκπαιδεύσεως>>.
- 7.Σχέδιο νόμου <<περί ιδρύσεως Πειραματικών Σχολείων εν τοις Πανεπιστημίσις Αθηνών και Θεσσαλονίκης>>.
- 8.Σχέδιο νόμου <<περί Εκδόσεως μεταφράσεων αρχαίων κλασσικών και νεωτέρων έργων>>
- 9.Σχέδιο νόμου <<περί Επιθεωρητών της Δημοτικής Εκπαιδεύσεως και των βοηθών αυτών>>
- 10.Σχέδιο νόμου <<περί ανεγέρσεως διδακτηρίων καθ' άπαν το Κράτος>>
- 11.Σχέδιο νόμου <<περί Σωματικής Αγωγής των νέων>>{*Δημαράς ,η μεταρρύθμιση που δεν έγινε,σελ 166*}.Μετά τη συζήτηση των νομοσχεδίων αυτών ψηφίζονται από τη Βουλή οι νόμοι 4397/1929 ,ο νόμος 4373/1929{επί υπουργίας Γόντικα, ο οποίος μετά από τόσα πραξικοπήματα που είδε το πρώτο τέταρτο του αιώνα, χρησιμοποιεί εκφράσεις στρατιωτικές στις πρώτες εγκυκλίους και προκηρύξεις του <<....αποφασίζομεν και διατάσσομεν, προκηρύσσεται διαγωνισμός μεταξύ των πτυχιούχων εν υπηρεσία δημοδιδασκάλων αμφοτέρων των φύλων εχόντων ηλικίαν μέχρι τριάκοντα ετών προς χορήγησιν διετών εκπαιδευτικών αδειών μετά πλήρων αποδοχών>>Δ.Β.αρ.212 3/2/1929 σ.2} .

Το μεταρρυθμιστικό έργο είναι το ίδιο μ' αυτό της μεταρρύθμισης του 1913 με επαναφορά ως <<Ανώτερων Εποπτών>> τους βασικούς πρωταγωνιστές της τότε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης Γληνό ,Δελμούζο.Κύριος σκοπός τους << να συνεχίσουν την ιδίαν προσπάθειαν,αλλά σ'ένα ουσιαστικό της μέρος πολύ ριζικότερη και βαθύτερη.Η δεύτερη τετραετία αρχίζει με το ακόλουθο πρόγραμμα:Από μια μεριά θα εξακολουθούσε η εργασία για τα νέα αναγνωστικά,η γλωσσική διδασκαλία ο σχετικός διαφωτισμός με την εποπτεία του Τριανταφυλλίδη ,από την άλλη όμως θα προσπαθούσαμε να μορφώσουμε εκπαιδευτικά στελέχη ,ικανά να δουλέψουν στο σχολείο για μια ουσιαστική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. {Δελμούζος, 1947,σ.138}.

Βασικό μέλημα η προσαρμογή του σχολείου στις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.Θέλει να δώσει πρακτική μόρφωση σε μια καθαρώς

θεωρητική κατεύθυνση της παιδείας. <<Σκοπός των δημοτικών σχολείων είναι η στοιχειώδης προπαρασκευή των μαθητών για τη ζωή και η παροχή εις αυτούς των απαραίτητων προς μόρφωσιν χρηστού πολίτου στοιχείων>>. Παρακάτω συνεχίζει ο συντάκτης της εισηγητικής έκθεσης ότι σκοπός είναι η επαγγελματική προπαρασκευή για όσους δεν επιθυμούν ν'ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές στα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης. Στα κατώτερα επαγγελματικά σχολεία που ιδρύονται <<προς άσκησιν γεωργικού,εμπορικού,βιοτεχνικού ή οικονομικού επαγγέλματος>> υπήρχε η δυνατότητα να γραφτούν μαθητές μόνο με το απολυτήριο του δημοτικού, χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις και να φοιτούν 2 με 3 χρόνια{Άρθρο 3 παρ.1 του Ν.4397 ΤΟΥ 1929 <<Περί στοιχειώδους εκπαίδευσεως >>ΦΕΚ 309 Α'24 Αυγούστου 1929}. Η αντίληψη της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την κοινωνία και την παραγωγή διατυπώνεται και επικαιροποιείται εκ νέου από τον υπουργό παιδείας Γ.Παπανδρέου στην εισηγητική του έκθεση αναφέρει:<<η κυβέρνηση προσπάθησε να δώσει εις τον ελληνικόν λαόν το σχολείον όπερ θα ηδύνατο να προετοιμάση επαρκώς διά την ζωήν το μέγα πλήθος των πολιτών και να θέση τας βάσεις της εσωτερικής εξελίξεως εις πολίτας του Κράτους. Προορισμός της Εκπαίδευσεως ,ως γνωστόν είναι ,να διαμορφώσει ανθρώπους πολίτας και επαγγελματίας. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμισις θα έπρεπε να θεραπεύση τα δύο κρίσιμα ελαττώματα του σημερινού εκπαιδευτικού συστήματος ,την ολιγαρχικότητα και τη μονομέρεια .Θα έπρεπε να παράσχη αυτοτελή αυτόνομη εκπαίδευσιν και εις τα 95% του ελληνικού λαού ,τα οποία σήμερον παραγνωρίζονται,παρά το γεγονός ότι ισχύει δημοκρατικόν πολίτευμα.Θα έπρεπε επίσης να προνοήση ,ώστε οι πολίται της ελληνικής δημοκρατίας να προπαρασκευάζονται επαρκώς διά τον οικονομικόν βίον ,εις τρόπον ώστε αι πλουτοπαραγωγικαί δυνάμεις της χώρας να γίνωνται αφθονώτεροι εις απόδοσιν διά της επαρκούς ειδικής παρασκευής όλων των καλλιεργητών της γης και όλων των επαγγελματιών>>.{Μπουζάκης,2002, σ.41}.

Ο Ν.4397 /16/8/1929 <<Περί στοιχειώδους Εκπαίδευσεως >> θεσπίζει σχολεία Γενικής Μορφώσεως στα οποία περιλαμβάνονται:Νηπιαγωγείο 1-2 χρόνια ,Δημοτικό σχολείο ,<<κοινό για όλους τους Ελληνόπαιδας άρρενας και θήλεις>>,αλλά και Κατώτερες Επαγγελματικές Σχολές(γεωργικές, επαγγελματικές ,βιοτεχνικές και οικοκυρικές σχολές θηλέων άρθρα 16-49},με διετή και τριετή φοίτηση.Σκοπός των κατώτερων επαγγελματικών σχολείων είναι η γεωργική πρακτική μόρφωση των μαθητών που θ' ασχοληθούν με το γεωργικό επάγγελμα.Οι σπουδαστές αυτών των σχολών εγγράφονται χωρίς εξετάσεις με το απολυτήριο της έκτης δημοτικού σχολείου δημοσίου ή ιδιωτικού.

Τα Νηπιαγωγεία {Κεφ.Β' αρ.2} θεωρείται ότι πρέπει να ιδρύονται <<κατά προτίμησιν εν οίς οικισμοίς παρίσταται ανάγκη γλωσσικής προπαιδείας των νηπίων διά το δημοτικόν σχολείον.Το μέτρο είχε ως στόχο να εξαλείψει το ζήτημα των <<ξενοφώνων >>,προσφυγικών πληθυσμών.Τα Νηπιαγωγεία είναι διετή .

Για το Δημοτικό σχολείο στόχος ορίζεται ότι είναι <<η στοιχειώδης προπαρασκευή των μαθητών διά την ζωήν και η παροχή εις αυτούς των απαραίτητων προς μόρφωσιν χρηστού πολίτου στοιχείων>>.Τα δημοτικά

σχολεία είναι εξαιτή μεικτά με άρρενες και θήλεις, δηλαδή η φοίτηση είναι υποχρεωτική.

Από την εισηγητική έκθεση του Νόμου φαίνεται, ότι στόχος του νομοθέτη είναι να προσφέρει στους μαθητές μια οργανωμένη σχολική ζωή, *<<όπου θα ηδύναντο να αναπτυχθή η κοινωνική αρετή, να κεντρισθή η πρωτοβουλία και η αυτενέργεια των μαθητών, να αναπτυχθή το αίσθημα της ευθύνης και της αλληλεγγύης αυτών, να καλλιεργηθή το πνεύμα της αυταπάρνησης και της αυτοθυσίας>>.*

Επίσης τονίζει ότι το εκπαιδευτικό σύστημα *<<διά της μονομερούς οργανώσεως υπέθαλπε και υποθάλλει το ελάττωμα τούτο {δηλαδή την περιφρόνηση προς τα χειρωνακτικά επαγγέλματα} μη παρέχουσα επαγγελματική μόρφωσιν, η οποία θα καθιστά το επάγγελμα του τροφίμου γονιμώτερον και επομένως και πλέον ευάρεστον>>.*

Επομένως η Εκπαίδευση θα πρέπει να *<<οπλίση έκαστον μέλος της νέας γενεάς με τας δεξιότητάς, ικανότητάς και γνώσεις εκείνας, αίτινες είναι απαραίτητοι διά να καταστή τούτο μέλος ενεργόν μιας πεπολιτισμένης κοινωνίας εξυπηρετόν και προάγον την ζωήν και τον πολιτισμόν αυτής>>.*

Στα πλαίσια της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την παραγωγή γίνεται προσπάθεια να ενταχθούν καλλιέργειες στους σχολικούς κήπους των δημοτικών σχολείων, χειροτεχνίες στο μάθημα της αισθητικής αγωγής και να οργανωθούν εργαστήρια Φυσικής και Χημείας.

Ο νόμος 4397-1929 ορίζει εξαιτή την υποχρεωτική εκπαίδευση και προβλέπει την ταχύτατη ίδρυση σχολείων στις περιοχές, ιδιαίτερα όπου εμφανίζονται έντονα προβλήματα κοινωνικών ανισοτήτων. Η φοίτηση ορίζει ο νόμος να διαρκεί ως το 14^ο έτος της ηλικίας του μαθητή, αλλά από την υποχρέωση αυτή απαλλάσσονται *<<οι κατ'ιδίαν διδασκόμενοι τα μαθήματα του δημοτικού σχολείου, οι νοσούντες νόσημα μεταδοτικών, οι πνευματικώς ανώμαλοι και όσοι συμπλήρωσαν το 14^ο έτος της ηλικίας τους>>.*

Το άρθρο 6 λαμβάνει προληπτικά μέτρα για την εφαρμογή της υποχρεωτικής φοίτησης, την οποία διαπιστώνουν και ελέγχουν η τοπική αυτοδιοίκηση εκτός των εκπαιδευτικών και δικαστικών αρχών.

Στο νόμο αυτό λαμβάνονται μέτρα αντισταθμιστικής αγωγής, ώστε να βελτιωθούν ή και να εξαλειφθούν τα μαθησιακά προβλήματα τα οποία έχουν μαθητές όπου το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονιών τους είναι πιο χαμηλών επιδόσεων και έχει αυτό αντανάκλαση στο μαθησιακό εκπαιδευτικό επίπεδο των παιδιών τους *<<τα τέκνα των αποροτέρων ιδία τάξεων....., διότι ελλείπει εις πάντας η βοήθεια του οίκου, η υποβοήθησις>>.*

Για πρώτη φορά το Υπουργείο Παιδείας αναλαμβάνει νομοθετική πρωτοβουλία για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες *{<<τους πνευματικώς ανώμαλους παίδας>>}* όπως γράφεται στο νόμο } με τη δημιουργία ειδικών σχολείων και ειδικών τάξεων.

Επίσης με την ίδρυση υπαιθρίων σχολείων *<<προς χάριν των ασθενών παιδων [άρθ.12].*

Προτείνεται η ανάπτυξη της διδασκαλίας της σωματικής αγωγής.

Έχουμε την προσπάθεια δημιουργίας νυχτερινών δημοτικών για εργαζόμενους μαθητές με φοίτηση 2-3 ετών. Σκοπός της ίδρυσής τους *<<η καταπολέμησις του αναλφαριθμητισμού των υπερβάντων την νόμιμον προς*

φοίτησιν εις το δημοτικόν σχολειόν ηλικίαν ,η υποβοήθησις της γλωσσικής αναπτύξεως των ξеноφώνων και η παροχή εις τούτους στοιχείων μορφώσεως εκ της συγχρόνου ζωής του Έθνους>>.

Ο νόμος ορίζει όλα τα δημοτικά σχολεία να είναι μεικτά ,μια που είχαμε πολλές αναλφάβητες γυναίκες.Η στοιχειώδης εκπαίδευση ορίζεται 6χρονη και για τα δύο φύλα ,υποχρεωτική μέχρι την ηλικία των 14 χρονών.

Προγραμματισμός για την ανέγερση πολλών νέων σχολικών κτιρίων και επισκευή παλαιότερων με σύναψη δανείων.Θα εξετάσουμε πόσα έμειναν ημιτελή και πόσα ανεγέρθηκαν με τα δάνεια που εσύναψε το ελληνικό κράτος και αν έφτασαν τα δάνεια αυτά ή εξαντλήθηκαν χωρίς να ολοκληρωθούν οι απαραίτητες προς στέγαση των μαθητών αίθουσες.

Στο δημοτικό τις 4 πρώτες τάξεις διδάσκονται στην δημοτική γλώσσα,καθαρεύουσα στις δύο τελευταίες,ενώ μέχρι τότε είχαμε αρχαία στις 3 τελευταίες τάξεις του δημοτικού.Το 1930 ο νέος υπουργός παιδείας Γεώργιος Παπανδρέου με το νόμο 5045 <<περί σχολικών βιβλίων>>,ορίζει ως υποχρεωτική διδασκαλία της δημοτικής σε όλες τις τάξεις του δημοτικού με παράλληλη, όχι υποχρεωτική διδασκαλία της καθαρεύουσας στις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία συμπαρίσταται ως προς την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση για την καθιέρωση της δημοτικής φυσικής γλώσσας του λαού στη διδασκαλία των μαθημάτων σε όλες τις τάξεις και με βιβλία γραμμένα στη συκοφαντημένη από συντηρητικούς πολιτικούς κύκλους ως <<μαλλιαροκομμουνιστές >> όσους χρησιμοποιούσαν και αγωνίζονταν για την καθιέρωσή της,<<είναι γνωστό πώς η Πατρίδα και η γλώσσα κινδυνεύουν από το μαλλιαροκομμουνισμόνσυνάδελφοι βάλθηκαν να γλιτώσουν σώνει και καλά και γλώσσα και Πατρίδα κολλώντας τη ρετσινιά στον καθένα, Κομμουνιστής ο ένας ,μαλλιαροκομμουνιστής ο άλλος ...>>{Δ.Β. αρ.213 10/2/1929 σ.1}.Παρά τη βούληση της ΔΟΕ της εποχής για την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας ,στο ίδιο διδασκαλικό βήμα δημοσιεύονται σε άπταιστη καθαρεύουσα πολλές αγγελίες[στο β' παράρτημα έχουμε ε[ιλέξει κάποιες από αυτές].Το Δ.Β. λειτουργούσε ως συνδρομητική εφημερίδα με 100δρχ. ετήσια συνδρομή για τους δάσκαλους –ες.Πιθανόν να είχε πρόβλημα με τη συλλογή των χρημάτων, γιατί σε πολλά τεύχη απευθύνει υπενθύμιση για την εξόφληση της συνδρομής και προειδοποίηση για διακοπή της αποστολής σε όσους δεν συμμορφώνονταν.Μια και σχολίαζε και ανέφερε τα τρέχοντα πολιτικά εκπαιδευτικά θέματα,τις συναντήσεις της ΔΟΕ, τα γενικότερα παιδαγωγικά, λειτουργούσε όμως ως το μέσο επικοινωνίας για να μαθαίνουν και καθημερινά νέα της περιοχής τους, μια που σε κάθε χωριό όπου υπηρετούσαν ιδίως στα απομακρυσμένα ορεινά,δεν έφταναν άλλα έντυπα,αλλά και για να δημοσιεύουν ανακοινώσεις και επιστολές των εκπαιδευτικών ,<<Τον αγαπητόν Γεώργιον Παπαδέλην δόσαντα αμοιβαία υπόσχεσιν γάμου μετά της χαριτόβρυτης δίδος Ελένης Νένου συγχαίρω εγκαρδίως κι εύχομαστε ταχείαν την στέψιν και βίον ανθόσπαρτον>>.Βέβαια η γλώσσα του κειμένου αφορά τον εξωτερικό συντάκτη του κειμένου κι όχι τη διεύθυνση του περιοδικού,μάλλον ήταν τυποποιημένα αυτά τα κείμενα ,το παραθέτουμε πιο πολύ γιατί είναι ένας τύπος αγγελίας που βρίσκεται στα πιο πολλά τεύχη ,αλλά ζωντανεύει η εποχή, η γλώσσα ,αλλά πιστεύουμε ότι κάνει πιο παραστατικό

το Διδασκαλικό Βήμα για τον αναγνώστη αυτής της εργασίας που δεν έχει ξεφυλλίσει τεύχη του.

Γενικά η γλώσσα που είναι γραμμένα τα άρθρα και οι δημοσιευόμενες επιστολές είναι σε δημοτική απλή γλώσσα .Βρίσκουμε δε επικριτικές αναφορές για δασκάλους οι οποίοι αλληλογραφούν με τον επιθεωρητή,το Δήμαρχο και στέλνουν έγγραφα γραμμένα σε υπερκαθαρεύουσα,η οποία μια που δεν είναι η φυσική τους γλώσσα ,γράφουν και τα σχετικά <<μαργαριτάρια>>,όπως λέει τίτλος άρθρου στο Δ.Β.αρ.212 της 3/2/1929 σ.2.Αποδελτιώνουμε τα πιο χαρακτηριστικά για να κυλήσει πιο ευχάριστα το υπόλοιπο της ανάγνωσης της παρούσης εργασίας.1.<<Κύριε Δήμαρχε, Λαμβάνω το θάρρος να σας γνωρίσω ότι χθες σεισμού διαρραγέντος ,πάντες οι οικίαι εξερράγησαν ,πесών δε και ο ογκόλιθος Αρακλής>>.2.Προς το σον Υπουργείον κ.λ.π. Τεκούσης ούσης της συζύγου μου και δη άρρενος παρακαλώ το Σον Υπουργείον Χορηγήσοι μοι έμμηνον άδειαν προς περιποίησιν της τε λατρευτούς μοι λεχούς και του νεογνού>>.

Υπάρχει πρόβλεψη για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με την διοργάνωση ετήσιων περιφερειακών ή τοπικών εκπαιδευτικών συνεδρίων και ημερίδων.

Ο νόμος **4368/1929**<<Περί Διδασκαλείων Δημοτικής Εκπαιδεύσεως>> καταργεί τα Μονοτάξια Διδασκαλεία .Με το νόμο αυτό ιδρύονται τα Ενιαία Πεντατάξια Διδασκαλεία.Ο λόγος αυτής της νομοθετικής ρύθμισης παρουσιάζεται στην εισηγητική έκθεση:<<Αμφότεροι οι τύποι παρουσιάζουσι μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα.Ημείς κατόπιν επισταμένης μελέτης του ζητήματος ήρθημεν εις την απόφασιν να προτιμήσωμεν τον τύπον του πολυταξίου ως τον μάλλον παρέχοντα τα μεγαλύτερα εχέγγυα της αρμονικής μορφώσεως του καλού διδασκάλου και ως μάλλον προσηρμοσμένον εις την ψυχολογία του ελληνικού λαού .Τα κύρια συστατικά ενός ικανού και χρηστού διδασκάλου είναι ,εκτός της φυσικής αυτού κλίσεως προς το διδασκαλικόν επάγγελμα ,αφ 'ενός μεν ο όσον το δυνατόν αρτιώτερος και πληρέστερος αυτού επιστημονικός καταρτισμός ,αφ 'ετέρου δε η εν αυτώ καλλιέργεια και ανάπτυξις του ενδιαφέροντος προς το έργο του διδασκάλου των παιδιών ,η κατανόησις και αγάπη του παιδιού ,μόρφωσις δηλονότι διδασκαλικής συνειδήσεως,η μόρφωσις του ιδανικού παιδαγωγού>>.{Λέφας,ιστορία της εκπαιδεύσεως,Αθήνα 1942 σ.246}.

Για τη λειτουργία των Ενιαίου τύπου Πολυταξίων Διδασκαλείων διατηρήθηκε ο Ν.3182,αλλά σημαντική προσθήκη ήταν η Σύνοδος ανά διετία των διευθυντών των Διδασκαλείων ,για να συζητούν θέματα σχετικά με την εργασία των Διδασκαλείων.Την εποπτεία των διδασκαλείων έχουν οι δύο Εκπαιδευτικοί Σύμβουλοι.

Ο **Ν.4373/13 Αυγούστου 1929** προβλέπει για τη Μέση Εκπαίδευση τα 6 ετή Γυμνάσια.όπου γίνονται σ'αυτά δεκτοί μαθητές μετά από εισιτήριες εξετάσεις με απολυτήριο έκτης τάξης δημόσιου ή ιδιωτικό σχολείου. Έχουμε επίσης τα Πρακτικά 6/ετή Λύκεια,τα οποία διαχωρίζονται σε κλασική, πρακτική και γεωργική κατεύθυνση.Δέχονται μαθητές από το δημοτικό σχολείο με την ίδια διαδικασία,όπως και στα γυμνάσια.Το αναλυτικό πρόγραμμα των δύο κατώτερων τάξεων του γυμνασίου και του πρακτικού λυκείου είναι το ίδιο.

Αν συνυπάρχουν και οι δύο τύποι σχολείων στην ίδια πόλη, δηλαδή γυμνάσιο και πρακτικό λύκειο, τότε αυτά συγχωνεύονται σ' ένα εκπαιδευτήριο με το όνομα <<σχολή μέσης εκπαίδευσης>>, αν όμως υπάρχει κατάλληλο διδακτήριο για τη λειτουργία τους. Η σχολή μέσης εκπαίδευσης που αποτελείται από έξι τάξεις διαιρείται από την Τρίτη τάξη σε δύο τμήματα, κλασικό και πρακτικό με ξεχωριστό διευθυντή το καθένα. Όσοι μαθητές της σχολής αυτής προάγονται εγγράφονται χωρίς εξετάσεις σε οποιοδήποτε τμήμα επιθυμούν.

Από την έναρξη του σχολικού έτους 1929-1930 καταργούνται τα <<Ελληνικά Σχολεία>> ή <<ημιγυμνάσια>>, στις πόλεις που λειτουργούν γυμνάσια ή πρακτικά λύκεια.

Από την έναρξη του σχολικού έτους 1929-30 όλα τα 3/ταξια <<Αστικά σχολεία θηλέων>> μετατρέπονται σε 4/ταξια, τετραετή και και μετονομάζονται σε <<Ανώτερα Παρθεναγωγεία>> και φοιτούν μόνο κορίτσια. Στο ανώτερο Παρθεναγωγείο εισέρχονται χωρίς εξετάσεις με απολυτήριο έκτης τάξης δημοτικού σχολείου όσα κορίτσια επιθυμούν να αποκτήσουν μόρφωσιν <<οικεία προς την γυναικείαν φύσιν, τα έργα και τον προορισμόν της Ελληνίδας μητρός>> {Δημαράς, 1988, τ.Β' σ.170}.

Οι απόφοιτες των Παρθεναγωγείων δεν έχουν δικαίωμα εγγραφής στα ΑΕΙ. Το απολυτήριο παρέχει το δικαίωμα στις απόφοιτες ισότιμο με τις απόφοιτες γυμνασίου.

Σκοπός της Μέσης Εκπαίδευσης σύμφωνα με το νόμο η επιστημονική προπαρασκευή εκείνων που θα ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές και ταυτόχρονα παρέχονται σ' αυτήν η αναγκαία γενική μόρφωση για την κοινωνική ζωή και επιδιώκεται, όπως και στη στοιχειώδη εκπαίδευση, η διάπλαση χρηστών πολιτών.

Αυτοί υπήρξαν οι νόμοι που εισηγήθηκε ο υπουργός Παιδείας Κ. Γόντικας ο οποίος κράτησε το χαρτοφυλάκιο μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 1929. Η Διδασκαλική Ομοσπονδία χαιρέτησε εξαιρετικά θερμά τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια του Υπουργού κατά την αποχώρησή του, <<Το Διοικητικόν Συμβούλιον της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας θεωρεί υποχρέωσίν του να εκφράση Υμίν τας ευχαριστίας του Κλάδου διά την ευμένειάν ήν επεδείξατε πάντοτε κατά την επίλυσιν των γενικών ζητημάτων και του Προσωπικού ιδιαιτέρως και να διαβεβαιώση Υμάς ότι θα διατηρήση ευγνώμονα ανάμνησιν της Υμετέρας Υπουργίας>>. Ο πρώην Υπουργός μεταξύ άλλων απάντησε <<....με πολλήν ευχαρίστησιν έλαβον το έγγραφον της υμετέρας Ομοσπονδίας,από μακρών ετών αγωνίζομαι εντός και εκτός βουλής διά την βελτίωσιν των της εκπαιδεύσεως και των λειτουργών αυτήςελπίζω πολύ εις την καλήν θέλησιν και την ικανότητα του διαδεχθέντος με υπουργούαποχώρησα πλέον της πολιτικής ...καθ' όλον τον υπόλοιπον βίον μου θα παρακολουθώ και εκτός της πολιτικής τα της εκπαιδεύσεως>> {Δ.Β.αρ.261 26/1/1929 σ.5}.

Τέλος έργο της κυβέρνησης στην εκπαίδευση αποτελούν οι νόμοι των ετών 1930, 1931, 1932, όσοι ψηφίστηκαν από τη Βουλή επί υπουργίας Γεωργίου Α. Παπανδρέου τον υπουργό που από τον Ιαν. του 1930 διαδέχτηκε τον Γόντικα. Αυτοί είναι οι βασικοί νόμοι της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης της τετραετίας 1928-1932. Τον Ιανουάριο του 1930 όταν ο Γ. Παπανδρέου ανέλαβε υπηρεσία ως υπουργός Παιδείας δήλωσε για τις προτεραιότητες του

έργου που σκοπεύει να επιτελέσει:<<Δεν πρόκειται να χαράξω νέαν εκπαιδευτικήν πολιτικήνπρόκειται να συνεχίσω την αρξάμενην εφαρμογήν της κυβερνητικής πολιτικής προς την οποίαν συμφωνώ....την δημιουργίαν καταλλήλου διδακτικού προσωπικού των πρακτικών σχολών,εις τρόπον ώστε να καταστή δυνατός ο περιορισμός των κλασσικών σχολείων....να καταστή δυνατή η έναρξις της εκτελέσεως όλων των σχολικών κτιρίων των πόλεωνθα επιδιωχθή η ρευστοποίησις της μοναστηριακής περιουσίας τα εισοδήματα της οποίας είναι επαρκή διά την καταβολήν της μισθοδοσίας όχι μόνον των ιεραρχών αλλά και του απόρου ενοριακού κλήρου,υπέρ του οποίου θα οργανωθή ταχέως ταμείον συντάξεων.....θα ληφθούν όλα τα μέτρα προς αναζωογόνησιν των ακαδημαϊκών σπουδών>>.{αποσπάσματα από τον εναρκτήριο λόγο του κατά την παραλαβή του υπουργείου Παιδείας Δ.Β.αρ.258 5 Ιαν.1930 σ.3}.

Έχουμε επίσης το **N.4653/1930** <<Περί διοικήσεως της εκπαιδεύσεως>> με τον οποίο δημιουργείται <<Ανώτατο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο >,το οποίο έχει καθήκοντα σχεδιασμού ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής και εφαρμογής της στα πλαίσια των αναγκών και των ιδιομορφιών της χώρας.Στο Ανώτατο Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον αναθέτει ο νόμος τα παρακάτω:<<α.την διαγραφήν των γενικών γραμμών κατευθύνσεως,ας δέον ν'ακολουθεί η εκπαίδευσις της χώρας,εν συνδυασμῶ προς τας ιδιαιτέρας αυτής συνθήκας και τας προόδους της επιστήμης.β. τον καθορισμόν του είδους και των τύπων των σχολείων των προσαρμοζόμενων προς τας συνθήκας και τας ανάγκας της χώρας,γ.τον καθορισμόν αριθμητικού πλαισίου των αναγκαίωντων εξ εκάστου είδους σχολείων ,δ.τον καθορισμόν ενιαίας κατευθύνσεως εις την μόρφωσιν του διδακτικού προσωπικού,ε.τον καθορισμόν κοινών γενικών αρχών συντάξεως αναλυτικών προγραμμάτων ,στ.την μελέτην προς εξεύρεσιν και χρησιμοποίησιν οικονομικών μέσων διά την ανύψωσιν και βελτίωσιν της παιδείας,ζ.την μελέτην των μέτρων της διοικήσεως της εκπαιδεύσεως,η.την απόφασιν περί καταργήσεως σχολείων και θ.την πρότασιν περί ιδρύσεως σχολείων ,πλην των της στοιχειώδους εκπαιδεύσεως>> {Τζάνη, 1998,σ..125-126}.

Ακόμη ο νόμος αυτός θεσμοθετούσε ένα <<Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον>>το οποίο διαιρείτο σε διοικητικό και γνωμοδοτικό.Το γνωμοδοτικό ήταν πενταμελές και το ένα μέλος ήταν υποχρεωτικά γυναίκα.Αυτό καταργήθηκε το 1933.Το διοικητικό είχε δύο τμήματα για τη μέση και στοιχειώδη εκπαίδευση .Κάθε τμήμα συγκροτείτο από 4 τακτικά μέλη και ένα αιρετό.

Την τοπική διοίκηση της εκπαίδευσης διενεργούσαν τα Εποπτικά Συμβούλια της Στοιχειώδους και της Μέσης Εκπαιδεύσεως.Δευτεροβάθμιο όργανο για πειθαρχικά ζητήματα ήταν ένα Συμβούλιο ,που αποτελούσαν τα τακτικά μέλη του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου ,ο Διευθυντής Παιδείας και ο Νομικός Σύμβουλος του ΥΠ.Ε.Π.Θ. Με αυτό τον τρόπο η διοίκηση της εκπαίδευσης κατευθύνθηκε συγκεντρωτικά στο Υπουργείο Παιδείας μια που τα δημοτικά σχολεία ανήκαν μέχρι τότε στη δικαιοδοσία των δήμων{η αλλαγή συνετελέσθη την περίοδο του Γ.Παπανδρέου ως υπουργού παιδείας}.

Με τον ίδιο νόμο έχουμε την ίδρυση του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Έχουμε επίσης συνέχεια στο νομοθετικό έργο της περιόδου με το **N.4799/1930**{Υπουργός Γ. Παπανδρέου} ,περιλαμβάνει τη συμφωνία για τη σύναψη εξωτερικού δανείου ,το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για τη σύναψη εξωτερικού δανείου ,το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την επισκευή και την ανέγερση νέων διδακτηρίων.Συγκεκριμένα στο άρθρο 1 αναφέρεται ότι:<<κυρούται η μεταξύ του Ελληνικού δημοσίου και της εν Στοκχόλμη Εταιρείας Aktiebolaget Kreuger και Toll υπογραφείσα την 4^η Ιουνίου 1930 σύμβασις <,περί χορηγήσεως δανείου ονομαστικού κεφαλαίου 1.000.000 \$ 6% 1930 προς ανέγερσιν σχολικών κτιρίων του Κράτους>> .{Δημαράς, 1988,σ.173}.

Ο **N.5045/1931{23 Ιουνίου 1931}** <<Περί σχολικών βιβλίων >>,ο οποίος διαιρούσε τα σχολικά βιβλία σε τρεις κατηγορίες **α. τα διδακτικά**, δηλαδή κάθε είδους αναγνωστικό και εγχειρίδια των διαφόρων μαθημάτων **β.τα βοηθήματα** δηλ. αυτά που βοηθούν τους μαθητές να εμβαθύνουν, αυτενεργώντας στην προσφερόμενη διδακτική ύλη ή το διδακτικό προσωπικό στο έργο του και **γ.τα ελεύθερα αναγνώσματα** ,αυτά που συμπληρώνουν τη διδακτική ύλη .Η συγγραφή τους γινόταν ελεύθερα από τους συγγραφείς, σύμφωνα όμως με την προβλεπόμενη διδακτική ύλη στη δημοτική γλώσσα.

Ο ίδιος νόμος ο 5045/1931 εισάγει την υποχρεωτική διδασκαλία της δημοτικής γλώσσας σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου<< *Τα διδακτικά βιβλία ,είδη και γλώσσα αυτών* ,όπως τιτλοφορείται το απόσπασμα του νόμου για το είδος της γλώσσας των νέων διδακτικών βιβλίων.Στο άρθρο 9 του νόμου γράφει καθαρά και κατηγορηματικά ότι η γλώσσα είναι η δημοτική, <<Γλώσσα των Αναγνωστικών και λοιπών διδακτικών βιβλίων του δημοτικού σχολείου είναι η δημοτική ,όπως και των βιβλίων των διδασκαλείων και η απλή καθαρεύουσα των εγχειριδίων των Γυμνασίων και Πρακτικών Λυκείων ,των δε νεοελληνικών Αναγνωστικών αυτών η τε δημοτική και η καθαρεύουσα.

Η καθαρεύουσα δεν είναι υποχρεωτική γλώσσα διδασκαλίας και διδάσκεται στην Ε' και στην ΣΤ' τάξη ,στο άρθρο 10 του νόμου γράφεται ότι << *Διά την Ε'και ΣΤ' τάξιν των δημοτικών σχολείων εγκρίνονται μετά γνωμοδότησιν του Ε.Γ.Συμβουλίου και Συλλογαί αναγνωσμάτων γεγραμμένων εις την απλήν καθαρεύουσαν προς άσκησιν των μαθητών εις την κατανόησιν αυτής>> .{Μ. Δημάση, 1993,σ.75}.*

Στο γυμνάσιο το 58% των ωρών διδασκαλίας επικεντρώνεται στα αρχαία, 24% στα νέα ελληνικά. Θα γίνει κι εδώ προσπάθεια ν' αλλάξει η αναλογία υπέρ των νέων ελληνικών. Πράγματι γίνεται η εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας στα γυμνάσια.

Για το γλωσσικό ζήτημα ο Γ. Παπανδρέου είχε ζητήσει και σχετική γνωμοδότηση από την Ακαδημία Αθηνών <<*διά την καθοδήγησιν των συγγραφέων των διαφόρων βιβλίων της δημοτικής,προς τερματισμόν της γλωσσικής αναρχίας ,ήτις επικρατεί εις τας χείρας των μαθητών παρεχόμενα βιβλία* >>{υπ.αριθ.30408/25-5-1931 και 75599/3 -12-1931 έγγραφα, Λέφας,σ.460,1942}.

Πριν τη θέσπιση αυτού του νόμου ίσχυε ο Ν. 3438/ 1927 με Οικουμενική κυβέρνηση με υπουργό παιδείας τον Θ. Νικολούδη ,ο νόμος αυτός όριζε τη διδασκαλία της δημοτικής σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού σχολείου με παράλληλη διδασκαλία της καθαρεύουσας στις δύο ανώτερές του Ε' και

ΣΤ' τάξεις.Ο νόμος αυτός υπήρξε εξαιρετικά σημαντικός σταθμός στην ιστορία του γλωσσικού ζητήματος.

Ο **N.5143/1931** με τον οποίο καθορίζεται η εποπτεία του Πανεπιστημίου Αθηνών και Θεσσαλονίκης από τον υπουργό Παιδείας και θρησκευμάτων με Κυβερνητικό Επίτροπο,που διορίζεται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και έχει την αρμοδιότητα να παρακολουθεί την εφαρμογή των νόμων στα Πανεπιστήμια {Δημαράς,1988,τ.Β'σ.174}.

Το **διάταγμα της 18^{ης} Νοεμβρίου 1931**,διαμορφώνει το Ωρολόγιο Πρόγραμμα των μαθημάτων του Γυμνασίου με σύνολο υποχρεωτικών μαθημάτων από 9-13 και 5 προαιρετικών και σύνολο διδακτικών ωρών 30 την εβδομάδα {Δημαράς,1988,τ.Β' σ.175}.

Ο **N.5019/1932** <<Περί Οργανισμού του Πανεπιστημίου Αθηνών>>,ο οποίος αναφέρεται στην οργάνωση και λειτουργία των ΑΕΙ.

Ο **N.5019/1932** <<Περί Σχολικών Ταμείων>>,ο οποίος έχει ως στόχο την ενίσχυση των μαθητικών συσσιτίων και την εξάλειψη του υποσιτισμού και των ασθενειών του μαθητικού πληθυσμού της χώρας.

Ιδρύεται στις 11 Ιουνίου 1931 η Πάντειος Σχολή Πολιτικών Επιστημών.

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1929 προέβλεπε την οργάνωση και λειτουργία της <<Παιδαγωγικής Ακαδημίας>>,ως ίδρυμα εκπαίδευσης των μελλοντικών στελεχώντης χώρας.Σε αυτήν γίνονταν δεκτοί απόφοιτοι των ΑΕΙ και από τις σχολές Θεολογίας,Φυσικών Επιστημών,Μαθηματικών και τη Φιλοσοφική Σχολή με τριετή ευδόκιμον υπηρεσία.Ακόμη προέβλεπε και υποτροφίες για σπουδές στο εξωτερικό για τους άριστους από τους φοιτητές της{ Τζάνη,1998,σ.129}.

☉ **ΕΦΑΡΜΟΓΗ-ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΨΗΦΙΣΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΑ ΕΤΗ 1928-1932.**

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ- ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ –ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ-ΑΔΕΙΕΣ-ΠΟΙΝΕΣ
ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Νόμος 4397 <<Περί Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως>>
Νόμος 4158 <<Περί προαγωγής,μεταθέσεως,αδειών, κ.λ.π.εκπαιδευτικών λειτουργών>>Η συμμετοχή στα εποπτικά συμβούλια. 1929 {Δ.Β.αρ.215 24/2/1929 σ.6 ,221 7/4/1929 σ.9-12}.

Όλες αυτές οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις για τη διοίκηση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης περιέχονται στο νόμο <<Περί στοιχειώδους εκπαίδευσως>> ο οποίος κατατέθηκε,για συζήτηση και διαβούλευση από τους αρμόδιους φορείς, ως σχέδιο νόμου στις 22 Μαρτίου 1929 και ψηφίστηκε ως νόμος του κράτους από την ελληνική βουλή ,τον Αύγουστο του 1929.

Για τις προαγωγές μεταθέσεις,άδειες των Εκπαιδευτικών λειτουργών προβλέπονται κυρίως τα εξής στα άρθρα των εκπαιδευτικών νόμων του 1929, τροποποίηση διατάξεων και άρθρων του νόμου που ίσχυε για αυτά τα θέματα από 13 Οκτωβρίου του 1923 Ν.1242.Το πνεύμα γίνεται πιο αυστηρό [πολλές φορές χρησιμοποιείται το ρήμα απαγορεύεται ή τη αποφασίζουμε και διατάσσουμε] ,γραφειοκρατικό τυπολατρικό <<αι προς διορισμόν αιτήσεις των επιθυμούντων να καταλάβωσι θέσεις εν τοις σχολείοις της Μέσης Εκπαιδεύσεως ,φέρουσιν ευκρινώς αναγεγραμμένην την διεύθυνσιν αυτών ως και διορισμόν αντιπροσώπου του εν Αθήναις μετά της διευθύνσεως αυτού προς κοινοποίησιν του εγγράφου του διορισμού >>.....Επίσης με άρθρα που καταγράφουν με τρόπο αναλυτικό λεπτομερειακό υπηρεσιακό ,αυστηρό ,σα να προσπαθεί ο νομοθέτης να προλάβει όλες τις περιπτώσεις.[επιβάλλει μέχρι και πρόστιμα και ορίζει το ακριβές αντίτιμο] με πρόβλεψη ακριβών χρονοδιαγραμμάτων σε σχέση με τον προηγούμενο νόμο που όριζε τέτοια θέματα με πιο άνετα χρονοδιαγράμματα <<η φράσις εντός μηνός [του προηγούμενου νόμου] αντικαθίσταται διά της φράσεως εντός δέκα πέντε ημερών>>{Δ.Β.αρ.215 24/2/1929 σ.6} .

Οι διορισθέντες και μετατεθέντες πρέπει εντός 20 ημερών ν' αναλάβουν υπηρεσία από την κοινοποίηση του εγγράφου.Αν κάποιος που διορίστηκε δεν αναλάβει υπηρεσία εντός 20 ημερών από την κοινοποίηση σ'αυτόν του εγγράφου του διορισμού του ,τότε ανακαλείται το διάταγμα του διορισμού

του.Αν παρότι ορκίσθηκαν δεν αναλάβουν υπηρεσία εντός δέκα ημερών απολύονται αμέσως.Και μια διευκρίνιση για παιδιά παρά για ενήλικες μορφωμένους,η αγωνία του νομοθέτη να προβλέψει την παραμικρή λεπτομέρεια ως άρθρο σε νόμο του κράτους ,αναφέρει για το πόσο καθαρά πρέπει να είναι τα γράμματα,στην αίτηση διορισμού,ή για την ανάληψη υπηρεσίας,<<αι προς διορισμόν αιτήσειςνα φέρουσιν ευκρινώς αναγεγραμμένην την διεύθυνσιν αυτών ως και τον διορισμόν αντιπροσώπων εν Αθήναις μετά της διευθύνσεως αυτού προς κοινοποίησιν του εγγράφου του διορισμού και της προσκλήσεως εις απολογίαν>>{Ν.<<περί στοιχειώδους εκπαίδευσως 22/3/1929}.Ή μήπως λόγω των τότε υγρών μελανιών είχαμε πολλές κακογραφίες,δεν είχαν και πολλοί την οικονομική ευχέρεια να έχουν γραφομηχανή ή να πληρώσουν για να τους τη γράψουν,βέβαια προ διορισμού,γιατί μετάακόμα χειρότερα ...ε όχι πάντα.

Οι εκθέσεις των Επιθεωρητών προς το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο πρέπει να στέλνονται μέχρι την 20ή Μαΐου.Οι προτάσεις για μεταθέσεις του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου προς το υπουργείο Παιδείας πρέπει να υποβάλλονται μέχρι το τέλος Ιουνίου,η δημοσίευσή τους μέχρι τέλος Ιουλίου. Μετά την 1^η Αυγούστου μεταθέσεις δεν γίνονται.Μετά την έναρξη του σχολικού έτους ή κατά τη διάρκειά του μεταθέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις προαγωγής,παραίτησεως,απολύσεως ή θανάτου.Όσοι δεν αποδέχονται την προαγωγή τους ή ότι την αποδέχονται υπό όρους, διαγράφονται από τους πίνακες των προαχθέντων και δεν δικαιούνται προαγωγής μέχρι να συνταχθούν νέοι πίνακες προαγωγής.Όποιος εκπαιδευτικός ενώ δήλωσε ότι αποδέχεται την προαγωγή,οφείλει να υπηρετήσει σε όποια θέση στέλνεται.Αν δεν μεταβεί εκεί όπου τοποθετήθηκε, απολύεται άμεσα με το αιτιολογικό της εγκατάλειψης θέσης.

Το αυτό και για τους μετατεθέντες .Αν δεν αποδεχτούν τη θέση στην οποία μετατίθενται ,διαγράφονται από τον πίνακα μετατιθέμενων.

Υποχρεωτικά οι λειτουργοί της Μέσης Εκπαίδευσης πρέπει να υπηρετήσουν επί διετία με τον διορισμό τους σε σχολεία εκτός των πόλεων Θεσσαλονίκης,Πατρών,Πειραιώς,Αθηνών και προαστείων..... {Παλαιού Φαλήρου,Καλλιθέας,Αμαρουσίου.....}.Οι της πρωτοβάθμιας μια που τα δημοτικά σχολεία είναι πολύ περισσότερα έχουν σίγουρο το διορισμό σε χωριό ή κοινότητα.Πιο μικρά τότε τα αστικά κέντρα και δύσκολη η μετάθεση σε σχολείο πόλης ακόμα και μετά από πολλά χρόνια υπηρεσίας σε σχολείο μικρής Κοινότητας.Για τους δασκάλους-ες αναφέρει και τα προάστεια Ηλιουπόλεως, Αγ.Παρασκευής,Κηφισσίας,Ηρακλείου,Μπραχαμίου,Χαλανδρίου.

Να υποθέσουμε ότι τα προάστεια αυτά είναι μόνο κοινότητες με δημοτικά σχολεία κι όχι δήμοι με γυμνάσια;Αυτά αναφέρει ο νόμος <<πληρούνται μόνον διά μεταθέσεως δημοδιδασκάλων υπηρετούντων εις άλλα σχολεία του Κράτους>>.

Το Υπουργείο όσες θέσεις είναι κενές και όσες δημιουργηθούν εντός του αμέσως προσεχούς σχολικού έτους σε σχολεία των προαναφερθέντων πόλεων,υποχρεούται να τις καλύπτει εντός 15 ημερών από τη στιγμή που είναι κενές με μεταθέσεις δασκάλων που είναι καταγεγραμμένοι στο σχετικό πίνακα.Οι κενές θέσεις για τα σχολεία τα οποία βρίσκονται σε πόλεις άνω των 5.000 κατοίκων ή <<των σχολείων της έδρας του Επιθεωρητού πληρούνται υπό των οικείων Εποπτικών Συμβουλίων διά μεταθέσεως δημοδιδασκάλων της

περιφέρειας των εκ των αιτούντων τοιαύτην μετάθεσιν .Αι κεναί αύται θέσεις πληρούνται διά διορισμού μόνο εφ'όσον δεν υπάρχουν δημοδιδάσκαλοι εις την περιφέρειαν αιτούντες να καταλάβωσι τας κενάς ταύτας θέσεις>>.

Για τους λειτουργούς της Μέσης και Δημοτικής Εκπαιδευσεως απαγορεύεται η χορήγησις κανονικών αδειών ένα μήνα προ της λήξεως του σχολικού έτους και ένα μήνα προ της ενάρξεως αυτού·ισχύει ακόμα για τη λήξη του σχολικού έτους αλλά δεν τηρείται}.Για πριν την έναρξη ,το αντιλαμβανόμαστε ως δυσκολία εύρεσης για την επίδοση των εγγράφων για τη μετάθεση ή την προαγωγή μια που συνήθως οι δάσκαλοι-ες κατάγονταν από κάποιο χωριό και μέχρι να τους επιδοθεί το έγγραφο ανακοίνωση μια που η επικοινωνία ήταν δύσκολη αν δεν υπήρχε τηλέγραφος στο χωριό που έμεναν.Επίσης χρειαζονταν ένα χρονικό διάστημα για να εγκατασταθούν στο νέο χωριό που έπαιρναν μετάθεση. Ομοίως απαγορεύεται η χορήγηση τέτοιων αδειών για 10 ημέρες πριν και μετά τις διακοπές Χριστουγέννων και Πάσχα.Μόνο σε εξαιρετικά σοβαρή περίπτωση επιτρέπεται ο Επιθεωρητής να χορηγεί άδεια μέχρι επτά[7] ημέρες το ανώτερο.

Ο αρμόδιος Επιθεωρητής χορηγεί αναρρωτική άδεια μέχρι ένα μήνα για το ίδιο σχολικό έτος για τους λειτουργούς της δημοτικής εκπαίδευσης.Η άδεια εγκρίνεται αν συνοδεύεται από έκθεση του σχολικού γιατρού της περιφέρειας, αν δεν υπάρχει γιατρός στην περιφέρεια ,από άλλο ιδιώτη γιατρό.

Αν συντρέχει σχολικός λόγος για αναρρωτική άδεια πέραν του μήνα έως έξι μήνες ,αυτή χορηγείται από τα Εποπτικά Συμβούλια σύμφωνα με έκθεση του Υγειονομικού Επιθεωρητού της περιφέρειας ή του σχολίατρου της περιφέρειας ή από την έκθεση γιατρών που ορίζει ο Υγειονομικός Επιθεωρητής.Τον τελευταίο μήνα της εξαμήνου αδειας συνέρχεται και συνεδριάζει το Εποπτικό Συμβούλιο με την παρουσία σχολίατρου ή του Υγειονομικού Επιθεωρητή ή με κρατικό γιατρό ή με ιδιώτη γιατρό .Αυτοί αποφαινονται για το αν πρέπει να παραταθεί η άδεια για άλλους 6 μήνες ή απολύεται απαλλασσόμενος των υπηρεσιακών του καθηκόντων για ένα έτος και επανέλεγχο μετά από ένα έτος, αν η νόσος τον καθιστά πλήρως ανίκανο για εργασία. Για τις αποδοχές όσων έχουν κανονική ή αναρρωτική άδεια ισχύουν όσες κείμενες διατάξεις και για τους άλλους δημοσίους υπαλλήλους.

Να τώρα και τα πρόστιμα που προαναφέραμε,επιβάλλεται πρόστιμο στον Επιθεωρητή,ναι καλά διαβάσατε στην αυτού εξοχότητα τον κύριο Επιθεωρητή [μήπως αυτός ο φόβος του προστίμου,τους έκανε τόσο αυταρχικούς και υπηρεσιακούς;] 1.000 και ενίοτε 2.000 δρχ. αν 15 ημέρες από της κενώσεως θέσης εκπαιδευτικού δεν κάνει τις απαραίτητες ενέργειες με το αρμόδιο Εποπτικό Συμβούλιο και τον οικείο Νομάρχη,ώστε να διοριστούν ή τοποθετηθούν στις κενές θέσεις οι εκπαιδευτικοί Δημοτικής Εκπαίδευσης που διορίστηκαν,προήχθηκαν ή μετατέθηκαν.Ο Νομάρχης πρέπει να προχωρήσει ταχύτατα εντός 3 ημερών αφού παραλάβει την πρόταση.Τα πρόστιμα τα επιβάλλει το αρμόδιο υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.Στις ημέρες μας,όποιο λάθος ή αμέλεια επιδείξει ο εκπαιδευτικός ή μέλος της διοίκησης περνά χωρίς επίπτωση για κανένα.Άντε νάχουμε καμιά αναφορά ,ή ΕΔΕ που απλά καταγράφει τα γεγονότα και άντε νάχει κάποιες επιπτώσεις του τύπου έγγραφη επίπληξη.Οι νόμοι ή η εφαρμογή τους έγινε πιο ήπια;Αντικείμενο μελέτης για άλλη εργασία.

Οι ποινές για υπηρεσιακές παραβάσεις για τους λειτουργούς Δημοτικής Εκπαίδευσης είναι :επίπληξη,πρόστιμο ίσο με το μισθό ενός μήνα,μετάθεση εκτός της περιφέρειας που ήδη υπηρετεί<<η ποινή επιβάλλεται κατά πρότασιν του Εποπτικού Συμβουλίου και απόφασιν του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου>>},προσωρινή απόλυση-παύση και μη καταβολή του μισθού για 3 μήνες και για σοβαρότατη παράβαση παύση από τα καθήκοντα και οριστική απόλυση.

Με επίπληξη ,πρόστιμο ,μετάθεση,προσωρινή απόλυση τιμωρούνται όσοι απουσιάζουν αδικαιολόγητα,παραλείπουν ή αμελούν να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους.Ακόμη σε κάθε παράβαση των κειμένων διατάξεων και για ολιγωρία στην εκτέλεση των καθηκόντων ή απείθεια ή η μη κόσμια συμπεριφορά προς τους προϊσταμένους του εκπαιδευτικού.Αλλά και κάποια αδιανόητα για σήμερα θέματα όπως η παρέκκλιση χωρίς να διευκρινίζει τι εννοεί πρέπουσα παρέκκλιση στην ιδιωτική ζωή ή η ενασχόληση με τα πολιτικά ζητήματα!!! Να εκφράσουμε εδώ την έκπληξή μας για την αντιδημοκρατική κατά τη γνώμη μας στάση μιας αστικής κυβέρνησης ενός φιλελεύθερου, δημοκράτη ,φωτισμένου,μορφωμένου αστού εκσυγχρονιστή πολιτικού του πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου.Μήπως είναι η βαθύτερη μη δημοκρατική αλλά συντηρητική πολιτική έκφραση της διοίκησης της εκπαίδευσης και της δημόσιας διοίκησης ή μήπως η αίσθηση του δυνατού, απόλυτου κυρίαρχου του κοινοβουλευτικού δικτάκτορα όπως αποκάλεσε ο ίδιος τον εαυτό του .

Επίσης τιμωρητέα είναι τα κρυφά ιδιαίτερα μαθήματα που κάνει σε μαθητές ο εκπαιδευτικός ,όχι γιατί είναι αδήλωτα στην εφορία αλλά μάλλον γιατί στις μικρές κοινωνίες είναι εύκολο να μαθευτούν και πλήττεται το κύρος του εκπαιδευτικού και της δημόσιας εκπαίδευσης; Δεν αναφέρει το σκεπτικό και έτσι κάνουμε υποθέσεις εργασίας<<πάσα παρέκκλισις από του πρέποντος εν τω υπηρεσιακώ και ιδιωτικώ βίω ως και ανάμιξις εις τας πολιτικάς και κοινοτικάς διαμάχας,ανευλαβής συμπεριφορά προς τας προϊσταμένας αρχάς,έργα κερδοσκοπικά ασυμβίβαστα προς το επάγγελμα ή απόκρυψις ιδιωτικής διδασκαλίας>>{Δ.Β.αρ.215 24/2/1929 σ.6}.

Με οριστική απόλυση τιμωρείται όποιος εκπαιδευτικός εγκαταλείπει τη θέση του,απουσιάζει χωρίς άδεια για πάνω από 10 ημέρεςή δεν αναλαμβάνουν καθήκοντα σε περίπτωση κοινοποίησής του διορισμού ή της μετάθεσης για πάνω από 20 ημέρες.Αλλά και διά τους εξής λόγους <<άρνησις υπηρεσίας, επίμονος αμέλεια, ανεπάρκεια περί την εκπλήρωσιν των καθηκόντων,οιονδήποτε παράπτωμα ή παράλειψις μετά δύο τιμωρίας εντός του αυτού σχολικού έτους ων η ετέρα μείζων του προστίμου των 1000 δραχμών ,πάσα ψευδής δήλωσις εν τη προς διορισμόν ή μεταθέσει αιτήσει, διαγωγή ασυμβίβαστον προς το έργον του διδασκάλου [εδώ,μια που είναι τόσο γενική η διατύπωση ,προκαλεί το φόβο στο δημόσιο υπάλληλο και πάει γάντι με το Ιδιώνυμο αδίκημα και η πολιτική ενασχόληση με τα μη αστικά κοινοβουλευτικά κόμματα],παραπομπή δι'οριστικού βουλευματος εις το Κακουργοδοκείον ως και καταδίκη επί πλημμελήματι κατά το άρθρο 22 και 24 του Ποινικού Νόμου>>{Δ.Β.αρ.215 24/2/1929 σ.6}.

Όσοι απολύονται για πιο <<χαμηλής διαβάθμισης >> αιτία, δηλαδή για εγκατάλειψη θέσης χωρίς άδεια για πάνω από 10 ημέρες,για μη ανάληψη υπηρεσίας εντός 20 ημερών ,για άρνηση υπηρεσίας,για αμέλεια ή ανεπάρκεια

στην εκπλήρωση των καθηκόντων τους, για παράπτωμα ή παράλειψη μετά από δύο τιμωρίες με πρόστιμο μεγαλύτερο των 1.000 δρχ. εντός του ίδιου σχολικού έτους για το ίδιο πρόσωπο. Τέλος με την οριστική καταδίκη για την κατάθεση ψευδούς δήλωσης ή ψευδούς πιστοποιητικού. Όσοι υπέπεσαν στα παραπάνω αδικήματα και απολύθηκαν, μπορούν να διοριστούν ξανά, αλλά αφού περάσει ένας χρόνος από την απόλυσή τους. Όσοι όμως απολύθηκαν με το αιτιολογικό της ασυμβίβαστης διαγωγής, αυτοί μπορούν να επανέλθουν στην υπηρεσία μετά από διετία. Δεν επιτρέπεται να διοριστούν ξανά και για πάντα όσοι απολύθηκαν για το λόγο της καταδίκης για ποινικό αδίκημα πλημμέλημα ή για κακούργημα για εγκληματική πράξη που διαπράχτηκε. Αν οι τελευταίοι αθωωθούν στο Κακουργοδικείο, τότε μπορούν να επαναπροσληφθούν με απόφαση του Εποπτικού Συμβουλίου.

Μπορούν να επαναπροσληφθούν με δική τους αίτηση μετά από εξάμηνο, από την απόλυσή τους, όσοι παραιτήθηκαν με δική τους επιθυμία και υπέβαλλαν αίτηση παραίτησης.

Τις πιο μεγάλες και σοβαρές ποινές επιβάλλει το Εποπτικό Συμβούλιο. Τις χαμηλότερες όπως επίπληξη και πρόστιμο μέχρι 300 δρχ. τις επιβάλλει ο οικείος Επιθεωρητής μετά την απολογία του της δασκάλου-ας που πρόκειται να τιμωρηθεί. Επίπληξη και πρόστιμο μέχρι ένα μισθό, τις ποινές αυτές μπορεί να τις επιβάλλει και ο ίδιος ο υπουργός Παιδείας. Το Εποπτικό Συμβούλιο μπορεί να επαυξήσει και να τιμωρήσει ακόμα πιο αυστηρά τον Εκπαιδευτικό, με ανώτερη τιμωρία από τον Επιθεωρητή και τον Υπουργό. Αλλά και ο Υπουργός μπορεί να αυξήσει την ποινή του Εποπτικού Συμβουλίου ή την ποινή που αποφάσισε ο Επιθεωρητής. Οκτώ ημέρες είναι η προθεσμία, το δικαίωμα κάποιου εκπαιδευτικού που κατηγορείται ν' απολογηθεί και μπορεί να του δοθεί από τον Υπουργό δικαίωμα 8 ακόμη ημερών παράταση. Αν περάσει κι αυτή η προθεσμία από την κλήση σε απολογία, από την επίδοση και κοινοποίηση του εγγράφου, τότε ανακαλείται ο διορισμός τους.

Να μερικά παραδείγματα ποινών δασκάλων-ισσών, απλά ανακοινώνεται το όνομα και η ποινή, όχι ο λόγος, <<δύο μηνών απόλυση της Τούλας Σάββα, πρόστιμον 1.000 δρχ. του Ι. Αποστολόπουλου ...{Δ.Β.αρ.289, 24/8/1930 σ.8}>> και άλλα πρόστιμα 200 ή 700 δρχ. δημοσιεύονται στο Διδασκαλικό Βήμα αλλά και μηνιαίες απολύσεις δηλαδή περικοπές μισθών, έως οριστικές απολύσεις για σοβαρά πειθαρχικά παραπτώματα εγκατάλειψης θέσης.

Η παραίτηση από τη θέση του-της δασκάλου,ας υποβάλλεται εγγράφως στον Επιθεωρητή. Γίνεται αποδεκτή υποχρεωτικά εντός δέκα ημερών.

Μέσα σ' αυτή την προθεσμία ο Επιθεωρητής μπορεί να δηλώσει ότι αναβάλλει την αποδοχή της παραίτησης, αλλά όχι πέρα από τρίμηνο, για τους εξής λόγους: Για να βρει αντικαταστάτη-τρια του, της. Για να μπορέσει να τακτοποιήσει ο υπάλληλος εκκρεμείς υποθέσεις του. Για να ολοκληρώσει την πιθανή πειθαρχική δίκη.

Επίσης μέσα σε 10 ημέρες μπορεί να γίνει ανάκληση της παραίτησης, αν αυτή δεν έχει κοινοποιηθεί. Μετά τις 10 ημέρες ανάκληση δεν επιτρέπεται. Η παραίτηση δημοσιεύεται εις την Εφημερίδα της Κυβέρνησης, <<κοινοποιείται δε και προ της δημοσίευσής δια πράξεως του Επιθεωρητού, κενή η θέσις λογίζεται μετά πάροδον δέκα ημερών αφ' ης εγένετο αυτή δεκτή>> {Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.9}.

Ας μη συγκρίνουμε την τότε κατάσταση με τη σημερινή που επικρατεί στο θέμα των αδειών. Δάσκαλοι και δασκάλες θα έπαιρναν το βραβείο του ήρωα της σοσιαλιστικής[όχι με τη σοβιετική έννοια αλλά με τη μετάφραση του όρου της κοινωνικής προσφοράς] εργασίας. Τόση υψηλή παραγωγικότητα με 50-120 μαθητές ανά τάξη, με αυστηρό έλεγχο των χορηγούμενων αναρρωτικών και άλλων αδειών, ελάχιστες έως ανύπαρκτες κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Στην ετήσια έκθεση για το σχολικό έτος 1928-29 της υπηρεσίας υγιεινής στο κεφάλαι Γ' με τίτλο << Υγιεινή του Διδασκάλου >> αναφέρεται ότι για όλους τους Ελλαδίτες εκπαιδευτικούς << επί συνόλου Εκπαιδευτικών λειτουργιών περίπου 18.000 εγένοντο υπό της σχολιατρικής υπηρεσίας γνωματεύσεις δι' αναρρωτικές άδειες 1436!!!! [δικά μας τα θαυμαστικά μια που τόσες μόνο έχουμε το χρόνο μόνο στη Γλυφάδα σε σύνολο 600 εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και 1.000 της μέσης] .

<< Η εν τω υπουργείω εδρεύουσα Υγειονομική Επιτροπή κατά το σχολικό έτος ενήργησε 1. Γνωματεύσεις διὰ χορήγησιν αναρρωτικών αδειών ,εις λειτουργούς Μέσης Εκπαιδεύσεως 27, εις λειτουργούς Δημοτικής Εκπαιδεύσεως 24. Απαλλαγή λόγω νόσου : διὰ φυματίωσιν 14, διὰ νευρικής ψυχικής νόσους 13, δι' άλλες νόσους 37. Εγνωμάτευσε να επαναλάβουν τα καθήκοντά των εν γένει Εκπ. Λειτουργοί 18 , θάνατοι 56 >> { << Ενιαύσια Γενική Έκθεσις της Υπηρεσίας Σχολικής Υγιεινής >> Δ.Β.αρ. 249 3/11/1929 σ. 4 }.

Ας επανέλθουμε σε θέματα διοίκησης πάλι, μια που ο υπουργός Παιδείας από τον Ιανουάριο του 1930 Γ. Παπανδρέου παρότι << είνε θερμός θιασώτης της αποκέντρωσης και της αυτοδιοίκησης >> και παρά την ισχυρή άποψη του διδασκαλικού κόσμου περί συμμετοχής στα εποπτικά συμβούλια, ο υπουργός όμως δεν επιθυμεί τους δασκάλους να συμμετέχουν στα εποπτικά διοικητικά συμβούλια, γιατί όπως λέει φοβάται ότι το κάθε μέλος του εποπτικού συμβουλίου << θα ευνοεί τους δασκάλους της παράταξής του , θα παραγνώνιζον τα δικαιώματα των δασκάλων της άλλης παράταξης ... η συμμετοχή τους στα εποπτικά θα δημιουργήσει οξύτητα >> { Δ.Β.αρ. 261 26/1/1930 σ. 1 }.

Οι διδασκαλικοί σύλλογοι της ξεσηκώνονται με την επίμονη άρνηση του υπουργού Παιδείας και με δεκάδες [25 δημοσιεύονται στο Δ.Β.] τηλεγραφήματα τα οποία στέλνουν και απευθύνονται ασκώντας πίεση στον Υπουργό ν' αλλάξει γνώμη, δημοσιεύονται στο Δ.Β.αρ. 266, 2 /3 /2011 στην πρώτη και δεύτερη σελίδα. Ζητούν την άμεση συμμετοχή εκπροσώπων του διδασκαλικού κόσμου στα εποπτικά συμβούλια, << Διαμαρτυρόμεθα διὰ παραγνώρισιν δικαίων απαιτήσεων Διδασκαλικής Ομοσπονδίας σύνθεσιν Εποπτικών Συμβουλίων . Αναγκαία η συμμετοχή δημοδιδασκάλων και σύμφωνος δημοκρατικής και αυτοδιοικήσεως αρχάς. Γνωρίζοντες υμετέραν προοδευτικότητα αδυνατούμεν πιστεύσωμεν απόρριψιν απαιτήσεως κλάδου >> [τηλεγράφημα του Διδ. Συλλόγου Χίου].

Σε συγκέντρωση απογευματινή οι δάσκαλοι-ες διατρανώνουν τον αγώνα τους για συμβούλια που θα έχουν δασκάλους , << ... στην Ιταλία δεν υπάρχουν συμβούλια , ο φασισμός , στην Ισπανία ούτε εκεί υπάρχουν συμβούλια . Εις την Ελλάδα έχομεν συμβούλια των διευθυντών >> { απόσπασμα από τα πρακτικά των ομιλιών στη συγκέντρωση στο θέατρο << Ολυμπία >> , Δ.Β.αρ. 268, 16/3/1930 σ. 5 } . Τον Ιούνιο του 1931 γίνεται πράξη η υπόσχεση της κυβέρνησης για συμμετοχή αιρετών δασκάλων στα εποπτικά συμβούλια . Οι

υποψήφιοι τους οποίους επιλέγει η Δ.Ο. είναι ο Σωτήριος Δαγκλής ως τακτικό μέλος και ο Γ.Αποστολόπουλος ως αναπληρωματικός ,<<οι εκλεκτοί του διδασκαλικού κλάδου>>,όπως τους ονομάζει το Διδασκαλικό Βήμα{Δ.Β. αρ.330,7/6/1931 σ.1}.Ενώ σε άλλο τεύχος εξηγεί η Δ.Ο. τα θετικά των δύο υποψηφίων τη θεσμική θωράκιση την οποία προσφέρει η συμμετοχή αιρετών εκπροσώπων στα εποπτικά συμβούλια ,την αναβάθμιση του κλάδου και της Ομοσπονδίας,το ψηφοδέλτιο αυτό της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας <<ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΙ την ύπαρξη του θεσμού που κινδυνεύει να εκφυλισθεί από τις φασιοκρατικές και τους μεθόδους προσωπικούς ανταγωνισμούς των διαφόρων φιλόδοξων. ΣΤΕΡΕΩΝΕΙ το γόητρο της Ομοσπονδίας μέσα στην κοινωνία και απέναντι στο κράτος.ΚΑΥΤΗΡΙΑΖΕΙ τις μεθόδους της συκοφαντίας και του διασυρμού που εξευτελίζουν τον κλάδο μας.ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΕΤΑΙ την τιμή των συκοφαντημένων συναδέλφων μας και βραβεύει την αρετή .ΕΜΠΙΣΤΕΥΕΤΑΙ την εκπροσώπηση του σε πρόσωπα άξια της εμπιστοσύνης του>>, {τα κεφαλαία γράμματα είναι του συντάκτη Δ.Β.αρ.334,5/7/1931 σ.1}.

Η κυβερνητική υπόσχεση για τη βελτίωση του πειθαρχικού δικαίου των δασκάλων-ισσών ειδ'άλλως όσων λαμβάνουν αναρρωτική άδεια δεν υλοποιήθηκε κατά το 1930 ,μας πληροφορεί η Δ.Ο. στον ετήσιο απολογισμό της τον Ιανουάριο του 1931,<<Η υπόσχεση για καταστατικό χάρτη ,ο οποίος θα βελτιώνει τάχα το πειθαρχικό δίκαιο των υπαλλήλων και θα δημιουργούσε ανθρωπιστικώτερους όρους στην αρρώστια τους,θα καθιέρωνε διαθεσιμότητα,κ.λ.π. μεταβλήθηκε σε απειλή υποδουλώσεως των κατωτέρων υπαλλήλων,προσβολής των στοιχειωδεστέρων συνταγματικών ελευθεριών τους ,και αφαιρέσεως των κεκτημένων δικαιωμάτων τους>>, {Δ.Β. αρ.307-8, 4/1/1930}.

ΝΟΜΟΣ 4178 <<ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΟΗΘΩΝ ΑΥΤΩΝ>>

Αυτός είναι ο τίτλος της νομοθετικής παρέμβασης της κυβέρνησης που κατέθεσε στις 2 Απριλίου του 1929 ο υπουργός Παιδείας Κ.Γόντικας και θεσπίζει κανόνες οι οποίοι διέπουν τις διοικητικές αρμοδιότητες και τον τρόπο επιλογής των Επιθεωρητών της Δημοτικής Εκπαίδευσης ,αλλά και των βοηθών τους.

Για την επιλογή Επιθεωρητών διεξάγεται διαγωνισμός ο οποίος προκηρύσσεται από τον υπουργό Παιδείας.Το διαγωνισμό οργανώνει και επιβλέπει Επιτροπή η οποία αποτελείται από από:τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου ,το Διευθυντή Παιδείας,και το Δ/ντή του Μαράσλειου Διδασκαλείου.

Η προκήρυξη του διαγωνισμού κοινοποιείται με εγκύκλιο στις έδρες των επιθεωρήσεων και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης ένα μήνα πριν την έναρξη του διαγωνισμού.Περίληψη του διαγωνισμού δημοσιεύεται σε τρεις πρωινές ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών.

Οι κενές θέσεις προσφέρονται με σειρά επιτυχίας και ανάλογα τη σπουδαιότητα της πόλης που βρίσκεται η έδρα της επιθεώρησης.Ο πίνακας επιτυχόντων, έχει ισχύ ένα έτος και πρέπει να περιέχει διπλάσιους επιτυχόντες

από τις κενές θέσεις. Όποιος αποποιηθεί τη θέση Επιθεωρητή ενώ επέτυχε στο διαγωνισμό, στερείται κάθε δικαίωματος και τη θέση καταλαμβάνει ο αμέσως επόμενος στον πίνακα επιτυχίας, <<προτίμησις θέσεως κατωτέρας της προσφερομένης επιτρέπεται μόνον εφ' όσον και ο δικαούμενος να καταλάβη ταύτην εγγράφως συγκατανεύση προς τούτο>>.

Ο Διαγωνισμός διεξάγεται γραπτώς στα εξής μαθήματα: Έκθεση, <<Ανάλυσιν νεοελληνικού πεζού τεμαχίου>>, Ανάλυσις νεοελληνικού ποιήματος, Γενική Διδακτική, Σχολική Νομοθεσία. Κάθε ένας υποψήφιος ο οποίος θα πάρει επιτυχή βαθμό στα μαθήματα μετά θα υπάρχει για τους επιτυχόντες στα μαθήματα νέα δοκιμασία. Κάθε ένας υποψήφιος θα παρουσιάσει διδασκαλία σε κάποιο δημοτικό σχολείο και θα συνταχθεί έκθεση επιθεώρησης των διδασκόντων.

Όσοι σκοπεύουν να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό πρέπει να υποβάλλουν στο Υπουργείο αίτηση με τους σχετικούς τίτλους σπουδών και αποδεικτικά της υπηρεσίας που έχουν ασκήσει, έτσι θα λάβουν άδεια απομάκρυνσης από την έδρα τους για τις εξετάσεις. Για να συμμετάσχουν στις εξετάσεις πρέπει να προσκομίσουν βεβαίωση υγείας. Η εξέταση θα γίνει από το Διευθυντή του υγειονομικού τμήματος του Υπουργείου <<εκείνοι, των η υγεία ήθελε θεωρηθή υπό του Υγειονομικού τμήματος επισφαλής ή μη συμβιβαζομένη λόγω ελλείψεως αρτιμελείας με τα έργα και την υπηρεσίαν του Επιθεωρητού των Δημοτικών Σχολείων ή του βοηθού αυτού, αποκλείονται των εξετάσεων>>.

Αυτοί που μετέχουν στο διαγωνισμό, Επιθεωρητές και βοηθοί καταβάλλουν ως εξέταστρα 200 δρχ. Οι λεπτομέρειες του διαγωνισμού θα ορισθούν με έκδοση Π.Δ. κατόπιν γνωμάτευσης του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Αν βοηθός ή Επιθεωρητής υποπέσει σε πειθαρχικό παράπτωμα τότε χωρίς δικαίωμα έφεσης το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο τον επαναφέρει στη θέση δημοδιδασκάλου. Η μετάθεση των επιθεωρητών και των βοηθών τους επιτρέπεται τους θερινούς μήνες και κατά τη διάρκεια του έτους μόνο με απόφαση της ολομέλειας του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου κατόπιν ειδικής έκθεσης του Γενικού Επιθεωρητή. Αν οι συνθήκες είναι εξαιρετικά δυσχερείς στην πόλη που τοποθετείται ο επιθεωρητής ή ο βοηθός του τότε αυτός μετατίθεται και δεν του καταβάλλονται οδοιπορικά για τη μετακίνησή του.

Οι επιθεωρητές δε γίνεται να παραμείνουν στην ίδια εκπαιδευτική περιφέρεια μετά από 4 χρόνια υπηρεσίας σ' αυτή. Μετατίθενται υποχρεωτικά εντός του μήνα Ιούλη μόλις κλείσουν τετραετία στη θέση.

Από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου όσοι έχουν τα προσόντα να καταλάβουν θέση επιθεωρητή των δημοτικών σχολείων, διορίζονται με βαθμό και μισθό εισηγητή, εφόσον έχουν τουλάχιστο διδασκαλική υπηρεσία μέχρι 15 ετών. Αν έχουν πάνω από 15 έτη υπηρεσία διορίζονται με βαθμό και μισθό τμηματάρχη Α' τάξεως. Όσοι διοριστούν με το βαθμό εισηγητή, μόλις συμπληρώσουν τη 15ετία τους τότε προάγονται στο βαθμό τμηματάρχη Β' τάξεως. Προάγεται στο βαθμό Α' τάξεως μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου και εφόσον συμπληρώσει πενταετή ευδόκιμη υπηρεσία στο βαθμό Β'.

Όταν οι Επιθεωρητές αποχωρήσουν μετά από 35 χρόνια υπηρεσία μπορούν να λάβουν σύνταξη για πιο πάνω βαθμό από αυτόν που είχαν όταν βγήκαν στη σύνταξη. Στη διάταξη για αυτή τη διαβάθμιση συμμετέχουν και οι ήδη υπηρετούντες επιθεωρητές.

Οι επιθεωρητές της δημοτικής εκπαίδευσης ανά διετία συνέρχονται το μήνα Σεπτέμβριο σε Συνέδριο, με τη συμμετοχή και άλλων εκπαιδευτικών λειτουργών και ειδικών επιστημόνων , για ανταλλαγή απόψεων ,συζήτηση εκπαιδευτικών θεμάτων που σχετίζονται με το έργο τους.Οι επιθεωρητές με έδρα Μακεδονία,Θράκη,Ήπειρο στη Θεσσαλονίκη,όλοι οι υπόλοιποι στην Αθήνα.Του Συνεδρίου προίσταται εκπαιδευτικός σύμβουλος ,τον οποίο ορίζει ο Υπουργός Παιδείας .Η συμμετοχή είναι υποχρεωτική .Όσοι μετακινούνται λαμβάνουν οδοιπορικά και ημερήσια αποζημίωση για τις μέρες που διαρκεί το συνέδριο,ίση προς τις ημερήσιες αποδοχές.Η διάρκεια του συνεδρίου δε μπορεί να υπερβεί τις 7 ημέρες.Οι λεπτομέρειες της σύγκλησης του συνεδρίου,της οργάνωσης ,του προγράμματος του συνεδρίου θα κανονιστεί με πράξη του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Στους επιθεωρητές το δημοτικού σχολείου χορηγούνται τα εξής επιδόματα:για ενοίκιο γραφείου ,εφόσον δεν είναι δυνατή η εγκατάσταση αυτού σε διδακτήριο ή άλλο δημόσιο κατάστημα.

Σε πόλεις άνω των 40.000 κατοίκων επίδομα 1.000 δρχ. το μήνα.Σε πόλεις άνω των 10.000 δραχμές 750 δρχ. κατά μήνα.Σε πόλεις κάτω των 10.000 το επίδομα ορίζεται σε 500 δρχ. το μήνα.Για έξοδα γραφικών,φωτισμό, θέρμανση,καθαριότητα γραφείου 500 δρχ. το μήνα.Στο γραφείο του επιθεωρητή πέρα από το βοηθό υπηρετεί και κλητήρας μισθωτός .

Για τον Επιθεωρητή των Μουσουλμανικών σχολείων <<ισχύουσιν αι αυταί διατάξεις αίτινες και διά τους επιθεωρητάς των δημοτικών σχολείων ,πλην των της διαβαθμίσεως και του ιδιαιτέρου κλητήρος>>.

Κάθε Επιθεωρητής δικαιούται σαν βοηθό του ένα δάσκαλο που έχει μετεκπαιδευτεί μια διετία τουλάχιστο στο Πανεπιστήμιο ή με παιδαγωγικές σπουδές στην Ευρώπη ή στην Αμερική και με οκταετή διδακτική υπηρεσία σε δημοτικό σχολείο.

Ο βαθμός του βοηθού παραμένει ο ίδιος που είχε στην εκπαίδευση σα δάσκαλος και τα χρόνια που θα υπηρετεί σαν βοηθός Επιθεωρητή, τα χρόνια αυτά θα προσμετρώνται για προαγωγή,προσauseήσεις , θα είναι συντάξιμα.

Η επιλογή γίνεται κατόπιν γραπτού διαγωνισμού.Τα μαθήματα που θα εξεταστούν οι υποψήφιοι βοηθοί είναι:Έκθεση,Γενική Ψυχολογία,Ψυχολογία του παιδός ,Γενική Παιδαγωγική.Ο πρώτος διαγωνισμός θα διεξαχθεί το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου του 1929.Μετά από τριετία από το διαγωνισμό ως βοηθοί επιθεωρητών θα προσλαμβάνονται,μόνο όσοι δάσκαλοι είχαν τρία χρόνια προυπηρεσίας ως βοηθοί επιθεωρητών.

Η Επιτροπή η οποία διεξάγει το διαγωνισμό αποτελείται από:τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου ,το Διευθυντή Παιδείας,το Διευθυντή του Διδασκαλείου Μ. Εκπαιδεύσεως και από το Διευθυντή του Μαρασλείου Διδασκαλείου.Αν αυτοί έχουν κώλυμα ,τότε οι νόμιμοι αναπληρωτές τους,όσο για την ισοψηφίαε για όλα προβλέπει ο νομοθέτης η αποθέωση της υπογεγραμμένης, [που δυστυχώς δεν έχει προβλέψει η Microsoft για τον ελληνικό υπολογιστή],<<η Επιτροπή τελούσα υπό την προεδρίαν του Προέδρου του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου αποφασίζει κατά πλειοψηφίαν εν ισοψηφία νικώσης της ψήφου του Προέδρου>>.

Η επιτροπή καταρτίζει πίνακα κατά σειρά επιτυχίας των επιτυχόντων από τον οποίο θα προσλαμβάνονται κατά σειρά επιτυχίας όσοι στο μέλλον υπάρξει ανάγκη για θέσεις που μένουν κενές και με<< χρονολογική σειρά της

κενώσεως>>..Η υπέρβαση της σειράς του πίνακα επιτρέπεται μόνο με έγγραφη συναίνεση όσων προηγούνται στον πίνακα.Όποιος αποποιηθεί τη θέση του διαγράφεται από τον πίνακα επιτυχόντων,για να επανέλθει σε πίνακα,αυτό είναι δυνατόν μόνο μετά από συμμετοχή σε νέο διαγωνισμό.Οι κενές θέσεις των βοηθών των Επιθεωρητών κατατάσσονται με πράξη της Εξεταστικής Επιτροπής που συντάσσεται ανάλογα με το πόσο σημαντική είναι η πόλη όπου η έδρα της Επιθεώρησης και ανάλογα με τη σειρά επιτυχίας και την πόλη καταλαμβάνονται οι θέσεις. Τρεις οι κατηγορίες των πόλεων α] πόλεις με πάνω από 40.000 κατοίκους,β] πόλεις άνω των 10.000 κατοίκων,γ] όλες οι υπόλοιπες.

Το έργο το οποίο πρέπει να επιτελούν οι Επιθεωρητές και οι βοηθοί τους,αυτό θα γίνει με την έκδοση Π.Δ. <<κανονισθήσονται τα έργα επιθεωρητών και βοηθών και αι σχέσεις αυτών>>. {Δ.Β. αρ.221 14/4/1929 σ.6 -7}.Η κυβέρνηση διά στόματος του υπουργού της Γ. Παπανδρέου θεωρεί ότι έκαμε το καθήκον της απέναντι στους επιθεωρητές μια και διέθεσε σ'αυτούς βοηθούς εγγράφοντας τη σχετική δαπάνη στον προϋπολογισμό του υπουργείου, αν και όπως αναφέρει ο υπουργός στο Β'συνέδριο των Επιθεωρητών ,έχει υπολογίσει ότι κατά μέσο όρο διακινούνται 10 έγγραφα την ημέρα,άρα δεν είναι τόσο υπερβολικά μεγάλος ο όγκος της γραφειοκρατικής εργασίας τους .Όσο για το γεγονός του παράπονου κάποιων δασκάλων ότι μερικοί επιθεωρητές ασκούν αυταρχική εξουσία και έλεγχο στους-στις δασκάλους-ες της περιφέρειάς τους ο υπουργός έχει τη λύση για την αντιμετώπιση φαινομένων αυθαιρεσίας ,<<...ο Γυμνασιάρχης και ο δικαστής είναι αξιόπιστοι λειτουργοί και αποτελούν εγγύηση για τους τυχόν αδικούμενους δασκάλουςθα μεταρρυθμίσω το νόμο εάν το συνέδριο επιβεβαιώσει ότι πραγματικά ασκούν οι Επιθεωρηταί δικτατορίαν>>. {Δ.Β. αρ.291,7/9/1930 σ.3}.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία προτείνει οι Επιθεωρητές,των οποίων πρέπει ν' αυξηθούν οι περιφέρειες, να επιλέγονται κατόπιν εξετάσεων,από όλους τους δασκάλους που έχουν τουλάχιστον 10 χρόνια υπηρεσίας,ενώ η θέση του βοηθού του ο οποίος πρέπει να ονομάζεται Διευθυντής Γραφείου,να έχει οργανική θέση και διετή θητεία,στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο να συμμετέχουν δύο αιρετά μέλη του Διδασκαλικού κλάδου.Παράλληλα οι δάσκαλοι προτείνουν να υπηρετούν υποχρεωτικά ως βοηθοί των επιθεωρητών << όσοι δάσκαλοι μετεκπαιδεύονται στο Πανεπιστήμιο να διορίζονται για ένα χρόνο ή και για έξι μήνες δόκιμοι επιθεωρηταί ...και να τοποθετούνται ένας σε κάθε περιφέρεια,κοντά πάντοτε σε επιθεωρητάς δοκιμασμένης ικανότητας και μορφώσεως.Οι καθηγηταί είναι καιρός ν' απομακρυνθούν από τα επιθεωρητικά γραφεία ,γιατί είναι εντελώς ξένοι προς αυτά . Το σωστό είναι ν' αναπληρώνη τον επιθεωρητή ένας διευθυντής σχολείου της εκλογής και εμπιστοσύνης του>>{Δ.Β.αρ.268,16/3/1930 σ.10}.

Με την με αριθ. 117012 εγριτική διαταγή του Υπ. Των Οικονομικών εγκρίνεται ο διορισμός κλητήρων για τα γραφεία των Επιθεωρητών της Δημοτικής Εκπαίδευσης .Οι διορισμοί δημοσιεύονται στην εφημερίδα της Κυβέρνησης{Δ.Β. αρ.250 10/11/1929 σ.2}.

Το αίτημα της αύξησης των εκπαιδευτικών περιφερειών ,ώστε οι επιθεωρητές να έχουν λιγότερα σχολεία από τα περίπου 200 που τους αναλογούν και να εποπτεύουν και επιθεωρούν το εκπαιδευτικό έργο

λιγότερων δασκάλων –ισσών ώστε να γίνουν πιο αποτελεσματικοί. Η υλοποίηση γίνεται τον Φεβρουάριο του 1930. Το υπουργείο Παιδείας ανακοινώνει αύξηση των εκπαιδευτικών περιφερειών από 70 σε 120 , σχεδόν διπλασιάζονται <<η αύξηση θα γίνει τμηματικά , με το νομοσχέδιο αυτό και ο θεσμός των μονίμων βοηθών των επιθεωρητών>> {Δ.Β. αρ.264, 16/2/1930 σ.2,268 ,16/3/1930.σ.1}. Μια και το γραφειοκρατικό έργο των επιθεωρητών θα ελαφρυνθεί, θα το αναλάβουν οι ίδιοι οι επιθεωρητές , αφού ο προϋπολογισμός θα επιβαρυνθεί με τους μισθούς των αυξημένων νέων θέσεων επιθεωρητών, προβλέπει ο νομοθέτης που ενδιαφέρεται για τα δημόσια οικονομικά να υπάρξει ελάφρυνση από τους μισθούς των βοηθών. Τον Απρίλιο του 1930 ανακοινώνεται η ίδρυση νέων εκπαιδευτικών Περιφερειών με πρόταση του Εκπ. Συμβουλίου προς το Υπουργείο Παιδείας. Συγκεκριμένα: <<Στην Πελοπόννησο: Πυλίας, Αμαλιάδος, Μεγαλόπολης. Στη Στερεά Ελλάδα: 3^η Αθηνών, 2^η Πειραιώς, Λοκρίδος, Βάλτου Βονίτσης. Θεσσαλία: Φαρσάλων, Αλμυρού, Αγράφων, Πύργου. Μακεδονία: 2^η Θεσσαλονίκης, Κατερίνης, Πτολεμαίδας, Κάτω Νευροκοπίου. Νησιά Αιγαίου: Αήμνου, Μηθύμνης. Κρήτη: 2^η Ρεθύμνου, Καστελίου, Ηρακλείου, Κισάμου,>> {Δ.Β. αρ.274, 27/4/1930 σ.3}.

Οι Επιθεωρητές μια και είναι λιγότεροι από τους δασκάλους –ες , με το νόμο 4178, λαμβάνουν πρώτοι προαγωγές και συνεπεία αυτών τις ανάλογες αυξήσεις , οι οποίες εκκρεμούσαν για πολλά χρόνια, <<επήραν ανώτερο βαθμό όλοι οι επιθεωρηταί που από του 1922 ήταν στάσιμοι, τους εδόθη ενοίκιο, γραφικά έξοδα, κλητήρας και γενικά πήραν τη θέση τους σαν προιστάμενοι μιας υπηρεσίας>> {Δ.Β. αρ. 267 9/3/1930 σ.7}. Πράγματι έχουμε υλοποίηση των προαγωγών των Επιθεωρητών με την προαγωγή 21 Επιθεωρητών τους οποίους πρότεινε το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο. Προάγονται στο βαθμό του Τμηματάρχη Α' {Δ.Β. αρ.238 18/8/1929 σ.2}.

Υπάρχουν όμως περιπτώσεις κατά τις οποίες ο Επιθεωρητής λαμβάνει λιγότερα από τους δασκάλους , αν έχει λιγότερη από 15 χρόνων υπηρεσία τότε <<θα μείνη με το βαθμό του εισηγητού, και θα πάρη μισθό 200-500 δρχ. λιγότερο από τους γεροντότερους δασκάλους της περιφέρειάς του>> {Δ.Β. αρ. 267 , 9/3/1930 σ.7}.

Σε αντίθεση με τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων οι οποίοι μετά το 1981 δεν υπόκειται και δεν επιθυμούν κανενός είδους έλεγχο , οι δάσκαλοι-ες του 1930 θέλουν αναβάθμιση, ανύψωση κι όχι κατάργηση του θεσμού του Επιθεωρητή, η οποία θα γίνει με την αποχώρηση όσων έχουν αρκετά χρόνια δεν προσφέρουν πια και μ' ένα ισχυρό οικονομικό κίνητρο θα ήταν δυνατό ν' αποχωρήσουν , <<μια καλή σύνταξη , μια γενναία αποζημίωση θα εξεκαθάριζε τελείως το Σώμα των Επιθεωρητών από εκείνους που στέκουν εμπόδιο στη βελτίωση της θέσεως των άλλων και την ανύψωση γενικά του θεσμού>> {Δ.Β. αρ.267, 9/3/1930 σ.7}.

Με το νόμο 4178 λαμβάνεται πρόνοια διαφάνειας και δικαιοσύνης την οποία επικροτεί η Διδασκαλική Ομοσπονδία σύμφωνα με την οποία, <<ο Επιθεωρητής κοινοποιή υποχρεωτικώς εις τους διδασκάλους της περιφέρειάς του τας περί αυτών συντασσομένας εκθέσεις . Το μέτρον αυτό θεωρεί η Ομοσπονδία δικαιοτάτον >> {Δ.Β. αρ.269, 23/3/1930}.

Επιβεβαιώνει το Διδασκαλικό Βήμα σε κύριο άρθρο του με τίτλο <<Εκσυγχρονισμός και Εκκαθάριση>> , ότι μέσα στη χρονιά του 1930 ξεκινούν

τα επιμορφωτικά συνέδρια τα οποία οργανώνουν οι Επιθεωρητές ,ελπίδα είναι αυτά να έχουν πρακτικό αποτέλεσμα ,μέσα από τη βιωματική προσέγγιση με κατάθεση πρακτικών λύσεων ,οι οποίες θα αναβαθμίσουν την εκπαίδευση και θα κάνουν καλύτερους όλα τα στελέχη της εκπαίδευσης,<<τα συνέδρια των επιθεωρητών που εγκαινιάζονται από τη χρονιά αυτή έχουν σπουδαία αποστολή.Και θα μπορέσουν να την πραγματοποιήσουν,,αν οι αρμόδιοι φροντίσουν να τους δώσουν τη σωστή κατεύθυνση ,για να μη μεταβληθή το βήμα τους σε βήμα βυζαντινολογίας και αεροκοπανίσματος>>{απόσπασμα από τρίστηλο πρωτοσέλιδο άρθρο στο υπ.αρ.281 Δ.Β.της 15 Ιουνίου 1930 }.

Στο ίδιο άρθρο σχολιάζει τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκονται πολλοί επιθεωρητές μια που πολιτικές και ιδεολογικές σκοπιμότητες εμποδίζουν τη μετεξέλιξη του σχολείου σε σχολείο εργασίας ,μια και όποιος δάσκαλος τολμά την αλλαγή ,την καινοτομία με τις παιδαγωγικές αρχές του σχολείου εργασίας ή επιθεωρητής ανέχεται και καθοδηγεί, ονομάζονται αυτόματα κομμουνιστές<<βρίσκονται σήμερα και διευθυντές Διδασκαλείων που δογματίζουν πως Σχολείο Εργασίας = Κομμουνισμός>> αλλά και άλλες νεότερες πρωτοβουλίες των δασκάλων που σήμερα μοιάζουν φυσιολογικές και απαραίτητες για τη σωστή διδακτική προσέγγιση όπως,<<η οικειότητα των παιδιών με το δάσκαλο χαρακτηρίζεται κάποτε κομμουνισμός ,αναρχία,η προσπάθεια για κατάρτισμό συνεργαζόμενων ομάδων και μαθητικών κοινοτήτων ίδρυση κομμουνιστικών πυρήνων!!!>>{τα θαυμαστικά του αρθογράφου όχι δικά μας Δ.Β.αρ.281-15/6/1930 σ.1}.

Υλοποίηση του αιτήματος για τις προαγωγές των Επιθεωρητών των δημ. σχολείων που είχαν μείνει στάσιμοι,αναγνωρίζει η Διδ. Ομοσπονδία στην ετήσια έκθεσή της για το σχολικό έτος 1929-30 ,όπως και <<η κατάληψη νέας θέσεως από Επιθεωρητή στο Εκπαιδευτικό Διοικητικό Συμβούλιο >>{Δ.Β. αρ.284,6/7/1930 σ.8}.

Την αναβολή της ίδρυσης νέων Επιθεωρήσεων βλέπει σε κύριο άρθρο της η Διδασκαλική Ομοσπονδία {Δ.Β.αρ.290,31/8/1930 σ.1},ώστε να αποφορτιστούν από το μεγάλο όγκο επιθεωρήσεων σε τόσα σχολεία και εκπαιδευτικούς και να μειωθεί ο μέσος όρος επιθεωρητών προς εκπαιδευτικούς και η τόση γραφειοκρατία .Με διάταγμα όμως της 12 Σεπτεμβρίου του 1930 <<διαιρούνται αι κάτωθι περιφέρειαι της Δημοτικής Εκπαιδεύσεως :1.η εκπαιδευτική περιφέρεια Βερροίας με έδραν την Βέρροιν και εις της της Πιερίας με έδραν την Κατερίνην,2.η εκπαιδευτική περιφέρεια Αλεξανδρουπόλεως με έδραν την Αλεξανδρούπολιν και εις την της Λήμνου με έδραν το Κάστρον Λήμνου>>{Δ.Β.,αρ.294,28/9/1930 σ.6}.

Επιτέλους οι Επιθεωρητές συζητούν για θέματα της εκπαίδευσης και ανταλλάσσουν ιδέες για να κάνουν πιο αποδοτική την εργασία τους.Ναι είναι ιστορικό γεγονόςγιατί είναι το δεύτερο συνέδριο των Επιθεωρητών που συνέρχεται,το προηγούμενο έγινε το 1920!!!,σίγουρα φταίει ο πόλεμος και μήπως η <<αναμονή της έλευσης>>.... των προσφύγων εκπαιδευτικών για να συμμετάσχουν .Αυτό γίνεται την 1^η Σεπτεμβρίου 1930 και περιλήψεις των πρακτικών δημοσιεύονται στο Δ.Β. .Είναι ιστορικό γεγονός γιατί <<το πρώτο συνήλθε προ μιας δεκαετίας!!!Τα θέματα είναι : η προσήκουσα διαρρύθμιση του διοικητικού και καθοδηγητικού έργου του Επιθεωρητή ,ποιες τροποποιήσεις πρέπει να γίνουν στο αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου,η προσήκουσα λειτουργία του μονοταξίου δημοτικού

σχολείου ,τα επιβαλλόμενα εκ της μεικτής φοιτήσεως διοικητικά ,παιδονομικά και διδακτικά μέτρα,η προσήκουσα διαρρύθμιση του διδακτηριακού ζητήματος, η λειτουργία μαθητικών συσσιτίων ...και άλλα ενδιαφέροντα ζητήματα τα οποία μπορούν να τεθούν κατά το συνέδριον>>.{Δ.Β.αρ.288,17/8/1930 σ.8}.

Η συνεκπαίδευση των δύο φύλων με τη μεικτοποίηση των δημοτικών σχολείων που καθιερώνει νομοθετικά η κυβέρνηση Βενιζέλου δεν πέρασε χωρίς αντιδράσεις από τις τοπικές κοινωνίες,αλλά και από τα στελέχη της εκπαίδευσης έχουμε αντιδραστικές τοποθετήσεις,αλλά και άλλες εξαιρετικά προχωρημένες για την εποχή μια που μιλούν για την ανάγκη της σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία.Στις περιλήψεις των πρακτικών του Β'Συνεδρίου των Επιθεωρητών ο επιθεωρητής Βεργόπουλος αναφέρει,<<εις την περιφέρειά μου ουδέν εσημειώθη λόγω της συνεκπαιδεύσεως>> ενώ ο επιθεωρητής Παπαθανασίου << αναγνωρίζει ότι η συνεκπαίδευσις βλάπτει.Παρά ταύτα δεν δυνάμεθα να την καταργήσωμεν.Συνιστά την άγρυπνον προσοχήν των δασκάλων>>,τέλος ο προοδευτικός αρκετά προοδευτικός για την εποχή του επιθεωρητής Παλούρος , <<συνιστά να καθιερωθή η σεξουαλική αγωγή εις τα διδασκαλεία διά να αποκτήση ο δάσκαλος την αναγκαία μόρφωσιν{Δ.Β.,αρ. 295,5/10/1930 σ.2}. Σεξουαλική αγωγή η οποία ακόμη και σήμερα δεν υπάρχει ως μάθημα ή ως ενότητα στα πλαίσια της αγωγής υγείας στο σημερινό δημοτικό σχολείο, μιας χώρας με δημογραφικό πρόβλημα που όμως γίνονται με ιδιαίτερη ευκολία 300.000 αμβλώσεις,με υψηλές πιθανότητες τις συνέπειες της υπογεννητικότητας για τις γυναίκες που κάνουν αμβλωση , μια που οι έρευνες δείχνουν ότι ποσοστό γυναικών που έκαναν αμβλωση παρουσιάζουν υπογονιμότητα.Σίγουρα υπεύθυνο είναι το γεγονός ότι δεν είναι καλά ενημερωμένες για τις μεθόδους αντισύλληψης.Αυτή την ενημέρωση πρέπει να έχουν στα σχολεία αλλά να τι θα μπορούσε να κάνει η εκκλησία που αντιδρά στις εκτρώσεις,εκστρατεία ενημέρωσης για την αντισύλληψη σε συνεργασία με τα όμορο υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Οι Επιθεωρητές και τα Εποπτικά Συμβούλια τα οποία επικυρώνουν τις προτάσεις τους δεν είναι μόνο για να επιπλήττουν,αξιολογούν και τιμωρούν αλλά και για να επιβραβεύουν τους καλύτερους κατά τη γνώμη τους δασκάλους-ες με κριτήρια το ήθος,το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα,την καινοτομία,την εργατικότητα,την παραγωγικότητα,την μη απουσία από την υπηρεσία,<<Τιμητικάί διακρίσεις σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν.8215 88 δημοδιδάσκαλοι και μία !!!δημοδιδασκάλισσα την διευθύντρια του 4^{ου} Δ.σχ. Πατρών Ελένη Λαμπροπούλου >>,οι βραβεύσεις αφορούν δασκάλους από όλη την Ελλάδα,αλλά να μη βρεθεί άλλη μία δασκάλα στα περίπου 100 άτομα,αλλά η αναλογία των διορισθέντων ήταν υπέρ των αντρών μια που οι άντρες κυρίως σπούδαζαν τότε.Επίσης είναι μεγάλος ο αριθμός των δασκάλων αντρών λόγω των μονοθεσιών σχολείων σε ορεινά χωριά χωρίς δρόμους. Αυτοί που κερδίζουν τα <<ιεραποστολικά βραβεία>>,των επιθεωρητών ή σήμερα της Ακαδημίας Αθηνών.Πρόκειται όμως για μια εποχή ανδροκρατική, πατριαρχική που ο άντρας θεωρείται καλύτερος σε όλα.Σήμερα τις θέσεις ευθύνης στην εκπαίδευση τις έχουν γυναίκες,όμως όταν δεν υπάρχουν άντρεςπάντως εκείνα τα υπηρεσιακά εποπτικά συμβούλια και οι επιθεωρητές που προτείνουν όπως και τα διοικητικά συμβούλια των σωματείων που θάπρεπε ν' αντιδράσουν καταλαμβάνονται από άντρες και μόνο,άντε μία δασκάλα να

εμφανίζεται σε κάποιο Δ.Σ. Δασκάλων για....γραμματέας.Στο τέλος του άρθρου γράφονται τα ονόματα των εκπ. Περιφερειών από τις οποίες δεν βραβεύεται κανείς –καμμία δάσκαλος-α,δεν προτείνεται γιατί δεν αξιολογήθηκε ικανός-ή άρα ο επιθεωρητής δεν κάνει καλά τη δουλειά του,είναι γιατί απλά δε λειτούργησε ο νόμος και κάποιοι δεν ήθελαν ένα πρόσθετο γραφειοκρατικό έργο ή θεώρησαν μεγάλη ευθύνη το να ενισχύσουν θετικά κάποιους ενώ άλλους ν' απογοητεύσουν...το άρθρο δεν διευκρινίζει αλλά κλείνει λέγοντας ο συντάκτης ότι,<< δεν υπεβλήθησαν πρακτικά των εποπτικών Συμβουλίων στις ανωτέρω περιφέρειες>>, {Δ.Β.,αρ.297,19/10/1930σ.6}.

Το Δεκέμβριο του 1930,έχουμε τη γραπτή μαρτυρία λειτουργίας νέας Εκπαιδευτικής Περιφέρειας αυτής με έδρα το Καστέλλι στην Κρήτη στα πλαίσια του αιτήματος του εκπαιδευτικού κόσμου αλλά και της υπόσχεσης της ηγεσίας του υπ. Παιδείας να δημιουργηθούν νέες εκπαιδευτικές περιφέρειες για να γίνεται καλύτερη επιθεώρηση με πιο χαμηλό μέσο όρο επιθεωρητών προς δασκάλους,σχολεία,μαθητές.<<Τρεις διορισμοί επιθεωρητών στις περιφέρειες Δράμας,Λήμνου,Χαλκιδικής και ένας διορισμός στη νεοσύστατη Εκπ.Περιφέρεια Κρήτης,Πεδιάδος Καστελλίου,ο υπουργός υπέγραψε το διάταγμα του διορισμού όλων των προταθέντων Επιθεωρητών>>{Δ.Β.αρ.304,7/12/1930 σ.6}.

Νέα διαίρεση εκπαιδευτικής περιφέρειας στο Ρέθυμνο σε δύο την Α' και στη Β' Ρεθύμνης ,<<ανακαλουμένου του διατάγματος της διαιρέσεως των περιφερειών Ηρακλείου και Γόρτυνος>>{Δ.Β.αρ.313,8/2/1931 σ.6}.

Διορισμός του επιθεωρητή του δημοτικού σχολείου Ιωάννη Ευαγγελίδη στην κενή θέση της εκπαιδευτικής περιφέρειας Λήμνου.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ-ΤΡΙΕΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ-ΕΣ

Βάσει του Νομοθετικού Διατάγματος το οποίο δημοσιεύτηκε στο φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως την 23-3-1929,μετά τη σύμφωνη γνώμη της Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εξουσιοδοτήσεως Νομοθετικών Διαταγμάτων,<<περί προσωρινής αναπληρώσεως των εν αδεία κ.λ.π. διατελούντων λειτουργών της Δ. Εκπαιδεύσεως>> ορίζεται ή μάλλον <<αποφασίσαμεν και διατάσσομεν>> ότι δάσκαλοι οι οποίοι αποχωρούν από την υπηρεσία τους λόγω μετεκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο ή για μετεκπαίδευση σε γεωργικά φροντιστήρια ή για όσους λείπουν σε αναρρωτική άδεια τριών και πλέον μηνών.Τέλος άλλος λόγος απουσίας είναι η πρόσκληση στο στρατό ως κληρωτών ή εφέδρων αν όμως οι καλούμενοι δεν πρόκειται ν' απολυθούν μετά την πρόσκληση αλλά είναι μόνιμοι.

Οι αναπληρωτές-τριες διορίζονται προσωρινά και εφ'όσον έχουν τα απαραίτητα νόμιμα προσόντα. Οι αναπληρωτές αυτοδίκαια απολύονται άμεσα με την επιστροφή του δασκάλου ή της δασκάλας που κατείχε τη θέση.Η λήξη της υπηρεσίας τους και η απόλυσή τους γίνεται γνωστή με έγγραφο το οποίο τους κοινοποιεί ο αρμόδιος Επιθεωρητής της εκπαιδευτικής περιφέρειας που ανήκει το σχολείο που υπηρετούσαν.

Οι προσωρινοί αναπληρωτές λαμβάνουν τις νόμιμες αποδοχές της θέσης στην οποία διορίζονται,η υπηρεσία την οποία είναι υποχρεωμένοι να

προσφέρουν, είναι η ίδια ακριβώς μ' αυτή που παρέχουν οι έμμισθοι τακτικοί υπάλληλοι.

Ο διορισμός των προσωρινών αναπληρωτών <<γίνεται άνευ των περιοριστικών διατάξεων περί αριθμού των διδασκαλισσών εις τα σχολεία αρρένων ή τα μικτά{Δ.Β.221 7/4/1929 σ.11}.

Ο νόμος 4155 υπήρξε σημαντικός για την αναπλήρωση των εκπαιδευτικών που λαμβάνουν εκπαιδευτική άδεια,<<ευεργέτησε πραγματικά την Εκπαίδευση ο νόμος 4155.Καθιέρωσε το διορισμό αναπληρωτών στις θέσεις των απομακρυνομένων με εκπαιδευτική άδεια>>{Δ.Β.αρ.284 -6/7/1930 σ.6}.

300 θέσεις αναπληρωτών έμειναν κενές κατά το 1930,μας πληροφορεί η Δ.Ο. στον επίσημο εκπαιδευτικό απολογισμό της χρονιάς,αυτές ήταν θέσεις <<μετεκπαιδευομένων δασκάλων και απολυθέντων,έμειναν κενές και δε διορίστηκαν οι νόμιμοι αναπληρωτές[οικονομίες 7.000.000 δραχ.],{Δ.Β. 307-308 4/1/1930 σ. 1}.

Διορισμός 6 αναπληρωτών-τριών ανακοινώθηκαν το Φεβρουάριο του 1931.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΝΟΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη{29/3/1929,Δ.Β.αρ.221 ,7/4/1929 σ.9} για ίσο αριθμό ανά φύλο υπηρετούντων σε κάθε περιφέρεια μέχρι του αριθμού των 120 εκπαιδευτικών.Μέχρι αυτού του αριθμού να μετατίθενται ένας δάσκαλος και μία δασκάλα αντίστοιχα για κάθε κενή θέση που δημιουργείται.Από τους 120 μέχρι του αριθμού των 250 δασκάλων-ισσών πρέπει να υπηρετούν δύο δάσκαλοι και δύο δασκάλες.Τέλος αν η περιφέρεια έχει πάνω από 250 εκπαιδευτικούς τότε κατ' αναλογία τρεις δάσκαλοι και τρεις δασκάλες για τα κενά που δημιουργούνται.Για όλα αυτά αποφασίζει το Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον.Τα Εποπτικά Συμβούλια <<Αθηνών,Πειραιώς, Πατρών και Θεσσαλονίκης δικαιούνται ανά ένα μόνον δημοδιδάσκαλον ή δημοδιδασκάλισσαν.Το δε Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον κρίνει τας προτάσεις ταύτας και συντάσσει και υποβάλλει εντός του Ιουνίου εις το Υπουργείον πίνακα των μεταθετέων δημοδιδασκάλων εις τας κενάς θέσεις των ειρημένων πόλεων>>{Δ.Β.αρ.215 24/2/1929 σ.6 αναδημοσίευση των άρθρων των εκπαιδευτικών νομοσχεδίων της κυβέρνησης}.

Στο 1^ο άρθρο του νόμου <<Περί του τρόπου συμπληρώσεως των κενών θέσεων των δημοτικών σχολείων >>διευκρινίζεται ακριβώς η αναλογία ανδρών [υπήρχαν αρκετοί άνδρες τότε,σήμερα υπάρχει πλήρης θηλυκοποίηση πανευρωπαϊκά και ελλαδικά στη στελέχωση της εκπαίδευσης,ελπίζουμε να μελετηθεί ,από ερευνητές η επίπτωση στη διαμόρφωση της προσωπικότητας λόγω της απουσίας του ανδρικού πατρικού προτύπου στην εκπαιδευτική –σχολική διαδικασία],γυναικών να σημειωθεί η ύπαρξη δημοτικών σχολείων μόνο με αγόρια ή μόνο με κορίτσια,κάτι που τη δεκαετία του 1960-70 το βιώσαμε στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση γυμνάσια,λύκεια αρρένων και μόνο,ή γυμνάσια και λύκεια αποκλειστικά θηλέων.Άρθρον 1^ο: <<Από της δημοσιεύσεως του παρόντος Νόμου εις θέσεις δημοτικών σχολείων αρρένων,διορίζονται μόνον αρρενες δημοδιδάσκαλοι.Εις μεικτά δημοτικά δημοτικά σχολεία διορίζονται :

α] *Εις 1/τάξια δημ/λος ή διδ/λίσσα*

β] *Εις 2/τάξια 1 δημ/λος και 1 δ/λίσσα*

γ] *Εις 3/τάξια 1 δημ/λος και 2 δ/λίσσες ή αν δεν είναι δυνατόν τότε 2 δημ/λοι και 1 δ/λίσσα* [εδώ τυχερός ο δάσκαλος στην πρώτη των περιπτώσεων, αν ήταν ωραίες, εργατικές και συνεργάσιμες οι δασκάλες, η σημείωση στην παρένθεση είναι δικιά μας, όχι του συγγραφέα του νόμου].

δ] *Εις 4/τάξια 2 δημ/λοι και 2 δ/λίσσες*

ε] *Εις 5/τάξια 3 δημ/λοι και 2 δ/λίσσες*, [εδώ τυχερές οι δασκάλες, πιο άνετη επιλογή γαμπρού σε κεφαλοχώρια, υπήρχε πληθυσμός στην επαρχία, τα χωριά ήταν ζωντανά χωρίς την αστυφιλία και τον Αθηνοκεντρισμό που παρατηρήθηκε μετά το 1944-49].

στ] *Εις 6/τάξια 3 δημ/λοι και 3 δ/λίσσες {Δ.Β.217 10/3/1929 σ.6}*.

Άραγε σ' όλη τη χώρα μπορούσαν να καλυφθούν, ακριβώς αυτές οι αναλογίες. Είχαν και παιδαγωγικό σκοπό, ώστε να υπάρχουν γυναίκες [που προσεγγίζουν το μητρικό πρότυπο] για τις μικρές τάξεις και άντρες για τις μεγάλες [το πατρικό πρότυπο που θα οριοθετήσει πιο αυστηρά και θα ωθήσει στην κοινωνία, θα οργανώσει το παιχνίδι, τις αθλοπαιδιές, τους σχολικούς κήπους]. Γι αυτό υπήρχαν αντίστοιχες θέσεις θηλέων ή αρρένων για την εισαγωγή στα διδασκαλεία, αλλά και για το διορισμό [προκηρύσσονταν τόσες θέσεις αντρών και τόσες γυναικών]. Όλα αυστηρά προκαθορισμένα και με σχολαστική θρησκευτική προσήλωση εφαρμοσμένα.

Υπάρχει μια διευκρίνιση για το παραπάνω σχόλιό μας, <<.....*Εις τα διτάξια και πολυτάξια δύνανται να διορίζονται και υπηρετώσι προσωρινώς μέχρι τέλους του σχολικού έτους και πλείονες δημ/λοι ή και πλείονες δημοδιδασκάλισσαι των οριζομένων ανωτέρω αν εντός μηνός από της ημέρας της κενώσεως της θέσεως δεν ήθελε παρουσιασθή να ζητήση ταύτην ο δικαιούμενος ως εκ του φύλου να καταλάβη την θέσιν ταύτην. Κατά το τέλος του σχολικού έτους διορίζεται ο δικαιούμενος να καταλάβη την θέσιν, αν ευρεθή τοιούτος, απολυομένου του προσωρινώς καταλαβόντος αυτήν διά πράξεως του επιθεωρητού*>> {29/3/1929 Δ.Β.221 17/4/1929 σ.9}.

Με 15ετή θητεία θέλουν να αποχωρούν οι έγγαμες με παιδιά δασκάλες για να αφοσιώνονται στα παιδιά τους και να παίρνουν άγαμες δασκάλες τη θέση τους. Να λαμβάνουν σύνταξη ίση με τα 15/50 του αρχικού μισθού τους, δηλαδή να παίρνουν ως σύνταξη 72 μεταλλικές δραχμές από τις 240 του αρχικού μισθού. Άρα προκύπτει κέρδος για το δημόσιο από την αποχώρηση. Εδώ ξεχνούν ότι στη θέση τους πρέπει να προσληφθεί άλλη δασκάλα, άρα προκύπτει ζημία του δημοσίου. Βέβαια τότε το μέσο προσδόκιμο ζωής ήταν τα 58 έτη. {*Από Υπόμνημα των εγγάμων διδασκαλισσών Σητείας προς τους Πρωθυπουργό, Υπουργό Παιδείας..κ.ά.Δ.Β.αρ.250 10/11/1929 σ.5*}

Να ζήλεψαν άραγε την τύχη ή την ομορφιά της ή τουλάχιστον όσες από τις Ελλαδίτισσες δασκάλες δεν ήταν ικανοποιημένες από την εργασία την οποία επέλεξαν, η τύχη της Τουρκάλας δασκάλας που έγινε μισ Τουρκία. Κι όμως μια μουσουλμανική χώρα το 1931 κάνει καλλιστεία!! Το άρθρο δημοσιευμένο την ημέρα της γυναίκας, δεν φιλοξενεί δηλώσεις της για το αν η επιτυχία αυτή θα την οδηγήσει σε αλλαγή επαγγέλματος ή μάλλον ποιο επάγγελμα επέλεξε μια και στην περίπτωση της είναι αναγκαστική η νέα επιλογή μια και απολύθηκε, με το αιτιολογικό εγκατάλειψης θέσης, << *η Μις Τουρκία 1931 συνάδελφος Μουτζαμπέν Χιλμή Χανούμ, υπηρετούσε σ' ένα σχολείο του Κατικιόι ως*

δασκάλα απολύθηκε γιατί εγκατέλειψε τη θέση της για να μετάσχη στο διεθνή διαγωνισμό των καλλιτεχνών .Ο σύνδεσμος των Τούρκων καλλιτεχνών διαμαρτυρήθηκε ζητώντας τον επαναδιορισμό της>>{Δ.Β.αρ.317,8/3/1931 σ.8}.Οι σταρ των καλλιτεχνών τότε δεν ασχολούνταν με το μόντελινγκ αλλά με το θέατρο γι αυτό και η διαμαρτυρία των καλλιτεχνών.

Αφιέρωμα στη μητέρα-δασκάλα κάνει σε πρωτοσέλιδο δίστηλο άρθρο η Δ.Ο.Αφορμή οι πληροφορίες που μιλάνε για κατάθεση νομοσχεδίου το οποίο θα περιορίζει τη χορήγηση αδειών από μητέρες –δασκάλες και την πρόωρη συνταξιοδότησή χωρίς όμως πλήρεις συντάξιμες αποδοχές αλλά με μειωμένη σύνταξη.Η Ομοσπονδία αντιδρά έντονα αλλά και με επιχειρήματα τα οποία αποδεικνύουν ότι οι δικαούχοι για λόγους μητρότητας λαμβάνουν μόνο για ένα χρόνο άδεια στα 30 ή 36 έτη υπηρεσίας μια και η άδεια αυτή είναι εξαμηνιαία μετά από κάθε γέννηση παιδιού, η Ομοσπονδία προτείνει πλήρη σύνταξη με 15 χρόνια υπηρεσίας για τις μητέρες δασκάλες, <<....οι εφευρέτες φρονούν ότι διώχνοντας από το σχολείο τη μητέρα-δασκάλα γλιτώνουν τις άδειες εγκυμοσύνης και τοκετού.Η μητέρα δασκάλα στο σύνολο της δασκαλικής υπηρεσίας θα χρησιμοποιήσει άδεια τοκετού δυο φορές .Αν υποθέσουμε ότι θα εξανλήσει ολόκληρη την εξαμηνιαία άδεια....Η μητέρα δασκάλα είναι η με αξιώσεις δασκάλα απέναντι της πολιτείας ...προσφέρει την τέχνη,την εργατικότητα της αλλά και τη μητρική της αγάπη στο παιδί.Η έξοδος των μητέρων διδασκαλισσών από την υπηρεσία πρέπει να είναι πλεονεκτική όχι μειονεκτική.....το μόνο μέτρο που επιτρέπεται να θεσπισθεί υπέρ της της μητέρας δασκάλας είναι να μπορεί ελεύθερα να φύγει ύστερα από 15 χρόνια υπηρεσία ,αν βρίσκει πως δεν μπορεί να προσφέρει τις πολύτιμες μητρικές υπηρεσίες της στην παιδεία>>{Δ.Β.,αρ.321,5/4/1931}.

Τις επιφυλάξεις του καταθέτει ο τότε πρόεδρος της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Βλόντης το Μάιο του 1932 γραπτά για το κατά πόσον έχει τις ικανότητες μια δασκάλα να γίνει διευθύντρια σχολείου και αν γίνει να επιτύχει στο έργο της και ότι πρέπει να προτιμώνται οι άνδρες δάσκαλοι αν υπάρχει ισοψηφία προσόντων .Σε κάποιο σημείο της στηλης <<Σημειώματα>>είναι κατηγορηματικός,<<Πολλά και αλεπάλληλα γεγονότα μας πείθουν πως τη διεύθυνση των σχολείων πρέπει να την αναλαμβάνουν μόνο δάσκαλοι και όχι δασκάλες... η γυναίκα δε μπορεί να διευθύνει ένα σχολείο στο οποίο υπηρετούν ισοβαθμοί της άντρες και κατά πολύ ικανότεροι να διευθύνουν το σχολείο.Η διεύθυνση ενός σχολείου δεν απαιτεί μόνον ανωτερότητα γνώσεων,αλλά προ παντός διοικητική ικανότητα κι επιβολή,πράγματα που συνήθως λείπουν από τις γυναίκες.....η διεύθυνση των γυναικών είναι καταδικασμένη σε χρεωκοπία...>>{Δ.Β.αρ.372,3/4/1932 σ.5.}.Αισθάνομαι την ανάγκη να ζητήσω εγώ συγγνώμη για όλους τους άντρες που τότε κι ίσως τώρα σκέφτονται έτσι, απ' όλες τις συναδέλφισσες τις τότε και τις σημερινές.Αν με κάποιο τρόπο γινόταν να δει τα 2/3 των σχολείων με γυναίκες διευθύντριες και να τα καταφέρνουν θαυμάσια θα μετάνιωνε για εκείνες τις απόψεις του που τον οδήγησαν μετά τις αντιδράσεις σε παραίτηση από το αξίωμα του Προέδρου μετά από επιστολές διαμαρτυρίας διδασκαλισσών,<<με κατάπληξη διάβασα το σημείωμα της 3^{ης} Απριλίου...το μόνο επιχείρημά σας είναι ,ότι σήμερα τα σχολεία είναι μικτά και οι άρρενες συνάδελφοι δυστροπούν να διευθύνονται από γυναίκες.Τα σχολεία που διευθύνονται από δασκάλες όπως τα Αρσάκεια και τα Ανώτερα Παρθεναγωγεία ...εδώ και πάρα πολλά χρόνια

διευθύνονται θαυμάσια αν και είχαν μόνο απλό πτυχίο της δασκάλας. {Επιστολή προς τη διοίκηση της Διδ. Ομοσπονδίας της Κατίνας Μίχα, δασκάλισσας του 1^{ου} Δ.Σχ. Αθηνών με τίτλο<<Πάνω στις διευθύντριες δασκάλες>>Δ.Β.αρ.376,8/5/1932 σ.3} .Το θέμα τέθηκε από τη Δ.Ο.<<στη IB Γενική Συνέλευση του κλάδου για να λυθή ριζικά ύστερα από μια πλατιά συζήτηση>>{Δ.Β.αρ.378,22/5/1932}.

Τον σπουδαίο επιμορφωτικό ρόλο της Ελλαδίτισσας δασκάλας τη δεκαετία του 1930 αλλά και τα μετέπειτα χρόνια έως σήμερα ,καταγράφει με τη μαρτυρία του Επιθεωρητή, ο οποίος τη συγχαίρει θερμά γιατί όχι μόνο συνόδεψε τους μαθητές –τριες της στην Κυριακάτικη λειτουργία του χωριού, αλλά και μετά το τέλος της λειτουργίας όπως αυτή , ως μια από τις μορφωμένες και ενημερωμένες γυναίκες του χωριού σε θέματα ανατροφής των παιδιών , <<ωμίλησε στις γυναίκες του χωριού πως πρέπει να ανατρέφουν τα παιδιά τους,την συνεχάρην θερμά>>{Δ.Β.αρ.379,29/5/1932}.

ΝΕΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ-ΝΟΣΗΛΙΩΝ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Με την εγκύκλιο αρ.16772 ο Υπουργός Παδείας Κ. Γόντικας προς τους <<κ.κ.Επιθεωρητές των σχολείων του Κράτους>>,διαπιστώνει με λύπη του ότι τα δικαιολογητικά που υποβλήθηκαν για πληρωμή εξόδων νοσηλείας των <<υφ' υμάς εκπαιδευτικών λειτουργιών είναι πάντα κατά κανόνα ελλιπή>>.

Διαπιστώνει άγνοια των διατάξεων που ισχύουν για την παροχή νοσηλίων <<εάν δεν υπήρχεν αδιαφορία ίνα μεταχειρισθώμεν την μετριωτέρα έκφρασιν>>,με αποτέλεσμα να καθυστερεί η απόδοση στους ασφαλισμένους ποσών που δικαιούνται να λάβουν μετά από τη νοσηλεία τους.Έτσι <<η πληρωμή των δικαιούχων καθυστερεί επί μακρόν οίτινες εξησθενημένοι οικονομικώς και σωματικώς μετά την πάροδον της νόσου δικαιότατον είναι να λάβουν όσον ένεστι ταχύτερον όσα εκ των εξόδων της νοσηλείας ο νόμος τοις χορηγεί.>>Μπράβο ευαισθησίες ο υπουργός και τον είχαμε πάρει με<<κακό μάτι>> μ' αυτά τα << αποφασίζομεν και διατάσσομεν>> των νομοσχεδίων που προτείνει,μάλλον δηλώνει την αποφασιστικότητά του,της κυβέρνησης,να εφαρμοστούν,άλλωστε οι στρατιωτικοί караδοκούν για ένα ακόμη πραξικόπημα ,η χαλαρότης της δημοκρατίας να πουν και τα κινήματα τάχουν για να σπάνε την πλήξη της καθημερινότητας και να παίζουν πόλεμο στις πόλεις.

Πιο κάτω η εγκύκλιος ορίζει ,δίνει οδηγίες ακριβείς που αν τηρηθούν κατά την υποβολήν των δικαιολογητικών ,οι δικαιούχοι θα λαμβάνουν πιο γρήγορα τα χρήματα για έξοδα νοσηλείας που καταβάλλουν.

Έξοδα νοσηλείας δικαιούνται όσοι πάσχουν από σοβαρή νόσο <<ουχί δε εξ ιδίας υπαιτιότητος αφροδισίων κ.λ.π.>>,δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι ασθενούν ατομικά ,αλλά όχι για τα μέλη των οικογενειών τους.Πρέπει κατά το χρόνο της νοσηλείας τους να έχουν πενταετή τουλάχιστον υπηρεσία για να δικαιούνται νοσήλια.Τα έξοδα νοσηλείας σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να υπερβαίνουν τον μηνιαίο μισθό του υπαλλήλου. Πρέπει δε να έχει περάσει ένα δωδεκάμηνο από προηγούμενη νοσηλεία του για να μπορέσει τώρα να πάρει και πάλι χρήματα για νοσηλεία,εκτός εάν τα χρήματα προ δωδεκαμήνου ήταν λιγότερα από το μηνιαίο μισθό του,οπότε αν δεν έχει περάσει το δωδεκάμηνο

μπορεί τώρα να πάρει τα υπόλοιπα μέχρι να συμπληρωθεί ο ένας μισθός. Απλό θα πείτε αν εφαρμοστεί σήμερα να πόσο θα πέσουν τα ελείμματα των ταμείων. Για όσους νοσηλεύονται κατ'οίκον <<δέον να συνάπτετε ένορκον ιατρικόν πιστοποιητικόν του θεράποντος ιατρού ενώπιον του Ειρηνοδικείου ενώ θα εμφανίζεται, το είδος της νόσου εξ ης έπασχεν ο ασθενής, το χρονικόν διάστημα της ασθενείας,,αι ημερομηνίαί καθ' ας ο ιατρός επεσκέπτετο τον ασθενή και ποσάκις της ημέρας επεσκέπτετο τούτον, πόσας δραχμάς έλαβε δι εκάστην επίσκεψιν ,παρά τίνας επληρώθη>>απίστευτο ο γιατρός θα προσπαθεί ν' αποφύγει επίσκεψη κατ'οίκον, βρίσκουμε πολύ δύσκολα όλα αυτά να εφαρμόστηκαν. Είναι θα λέγαμε η χαριτωμένα γραφειοκρατική εφαρμογή της μετρρυθμίσεως....διά σοβαρόν σκοπόν....διά την υγείαν των δημοδιδασκάλων...α και των δημοδιδασκαλισσών.

Αν τυχόν παρουσιάσθη περίπτωσης ακτινοσκοπήσεως ή μικροβιολογικής εξετάσεως.....αφήνω να φανταστείτεή πεθαίνεις ή πληρώνεις μόνος σου,εμ τότε δεν υπήρχαν τόσα ιδιωτικά κέντρα υγείας να συντηρηθούν από τον κρατικό κορβανά ήταν δύσκολες οι σπατάλες για εξετάσεις.

Ευτυχώς για τους ασφαλισμένους της εποχής μπορούν να γλιτώσουν γραφειοκρατική ταλαιπωρία, μια και έξοδα για ιατρικά συμβούλια και για νοσοκόμα αποκλειστική ,ε αυτά δεν δικαιολογούνται. Όλες οι αποδείξεις για φάρμακα θα θεωρούνται από το θεράποντα γιατρό και θα χαρτοσημαίνονται. Αν είναι ανάγκη για την υγεία του ο υπάλληλος να εισαχθεί σε κλινική ή νοσοκομείο τότε πρέπει να εισαχθεί <<εις άπαντα τα δημόσια νοσοκομεία, φθισιατρεία, ψυχιατρεία, ειδικά και εν γένει κλινικά του Δημοσίου ,τα δημοτικά και κοινοτικά νοσοκομεία,ο Ευαγγελισμός,το Σανατόριο Πάρνηθας Γ. Φούγη , το Αιγινίτειον ,το Οφθαλμιατρείον Πανεπιστημίου ,η Πολυκλινική Αθηνών,το Αρεταίειον και το Δρομοκαίτειον.Ο νοσηλευόμενος εις άλλην τινά κλινικήν εκτός των ανωτέρω αναφερομένων δεν δικαιούται νοσηλείαν>>.Αλλά και για να εισαχθεί σε κλινική δημόσια δεν τελειώνουν τα βάσανα των δασκάλων – ισσών της εποχής. Πρέπει να υποβάλλει αίτηση στο Υπουργείο Παιδείας όπου θα γνωστοποιεί σε ποιο δημόσιο νοσοκομείο πρόκειται να εισαχθεί. Μαζί θα επισυνάπτει βεβαίωση του Επιθεωρητή για το πόσα χρόνια έχει και σε πόσες δραχμές ανέρχεται ο μηνιαίος μισθός του. Αν εισαχθεί σαν επείγον περιστατικό πρέπει να ειδοποιηθεί ιατρός του υπουργείου Υγιεινής για να γνωματεύσει από τι πάσχει κι ότι εισήχθη .Φαντάσου να βγει αμέσως λόγο θεραπείας ή γιατί συνέβη το μοιραίοπότε να τον ειδοποιήσεις αν είναι και Σαββατοκύριακο. Τώρα φθάσαμε στο άλλο άκρο των συνεχών αναρρωτικών αδειών ,των επαπειλούμενων κυήσεων ,χωρίς καν έλεγχο από ιατρούς στο σπίτι ,αν και πριν μερικά χρόνια υπήρχε έλεγκτής ιατρός.

Η απαγόρευση για έξοδα νοσηλίων δύο φορές εντός δωδεκαμήνου ισχύει και για τα παραπάνω δημόσια νοσοκομεία.

Εκεί που τον συμπαθήσαμε τον Υπουργό με όσα έγγραφε στην αρχή της εγκυκλίου, με όσα γράφει στην εγκύκλιό του και με τον επίλογό του στην εγκύκλιο μας κάνει να φαίνεται αλλόκοτος ,από μια άλλη εποχή βγαλμένος, εποχή οικονομικής στενότητας ή μικρής δυνατότητας εύκολου δανεισμού, μην το ξεχνάμε ,αυστηρής έως αυταρχικής..

Επίλογος εγκυκλίου:<<Την συμμόρφωσιν προς τας ανωτέρω οδηγίες αξιούμεν απολύτως παρ' υμών .Ουδεμία αίτησις περί παροχής νοσηλείων θέλει υποβληθεί παρ' υμών εις το Υπουργείον μετά την λήψιν της εγκυκλίου ημών

ταύτης αν δεν είναι πλήρη τα δικαιολογητικά συμφώνως προς τας ανωτέρω οδηγίας.Εν εναντία περπτώσει θα τιμωρήσωμεν αυστηρώς πάντα μη συμμορφούμενον εις ταύτην .

Τας οδηγίας της παρούσης να ανακοινώσητε εις τους υπό την δικαιοδοσίαν υμών λειτουργούς και να αναφέρητε ημίν την εκτέλεσιν της παρούσης.>>{Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.7-8}.

Με τις παρεμβάσεις αυτές φαίνονται ικανοποιημένοι οι δάσκαλοι,αλλά και για τις αναρρωτικές τους άδειες μια που όταν αρρωσταίνουν δεν φοβούνται ότι θα τους κοπεί ο μισθός ,<<με την εφαρμογή του νόμου 4153 ο δάσκαλος είναι ήσυχος στο εξής ότι αν αρρωστήση ημπορεί ν'απουσιάση απ'το σχολείο του ,χωρίς το φόβο να του περικοπή ο μισθός>>{Δ.Β.αρ.267 9/3/1930 σ.7}.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΝΟΜΟΣ 4368 <<ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ>>

ΝΟΜΟΣ 4358 <<ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΟΝΟΤΑΞΙΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ>>

Με το νόμο 4368<<περί Διδασκαλείων της Δημοτικής Εκπαιδεύσεως>>ο οποίος κατατέθηκε ως σχέδιο νόμου προς συζήτηση τον Ιανουάριο του 1929 , έχουμε νέα μέτρα τα οποία διέπουν τη λειτουργία των Διδασκαλείων Δημοτικής Εκπαίδευσης.Συγκεκριμένα ψηφίστηκαν και προβλέπονται τα εξής στα νέα άρθρα, που αντικατέστησαν άρθρα τροποποιώντας το νόμο 3182 του 1923.Για τη μόρφωση των δασκάλων της δημοτικής εκπαίδευσης λειτουργούν πεντατάξια διδασκαλεία δημόσια μεικτά αλλά και μόνο αρρένων ή μόνο θηλέων.Όλα τα λειτουργούντα τριτάξια,πεντατάξια,εξατάξια μετασχηματίζονται σε πεντατάξια. Από το σχολικό έτος 1929—30 .Οι ήδη εγγεγραμμένοι θα εξακολουθήσουν να διδάσκονται το πρόγραμμα ως έχει μέχρι ν' αποφοιτήσουν.

Ο αριθμός τους ,η έδρα τους ,το αναγκαίο προσωπικό ,ο αριθμός εισακτέων ορίζονται με Διάταγμα μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.Ισχύουν για όλα τα διδασκαλεία του Κράτους,της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας ή για τα Διδασκαλεία θηλέων που συντηρούνται από τους Δήμους τα εξής,τα οποία μπορούν να αλλάξουν μόνο μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Τα διδασκόμενα μαθήματα στα πεντατάξια Διδασκαλεία είναι:Θρησκευτικά,Φιλοσοφικά και Παιδαγωγικά,<<η Ιστορία και η ισχύουσα Νομοθεσία της παρ'ημίν Δημοτικής Εκπαιδεύσεως>>,Αρχαία και Νέα Ελληνικά,Γαλλική,Αγγλική ή Γερμανική γλώσσα, Ιστορία,Γεωγραφία,Μαθηματικά και Κοσμογραφία,Φυσιογνωμικά,Υγιεινή και νοσηλευτική ,Πολιτειακή αγωγή ,Οικιακή οικονομία και <<οικιακά έργα εν τοις των θηλέων >>,Γεωπονία και Ζωοτεχνία,Ωδική και οργανική μουσική <<τετράχορδον,ή αρμόνιον ή κλειδοκύμβαλον ή μανδολίνον ,εν δε τοις των αρρένων και εκκλησιαστική μουσική >>,Γυμναστική,αθλητικά παιχνίδια και προσκοπισμός ,εν δε τοις των αρρένων και σκοποβολία.

Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο μπορεί να προτείνει και με Π.Δ. να αφαιρεθούν ή προστεθούν μαθήματα ,επίσης να αλλάξει το πρόγραμμα των μαθημάτων καθώς η κατανομή των τάξεων στα πολυτάξια Διδασκαλεία.

Για να γραφτεί σπουδαστής-τρια στην Α' τάξη πρέπει να έχει: <<σωματικήν αρτιμέλειαν και ευεξίαν βεβαιωμένην υπό του Υγειονομικού Επιθεωρητού της περιφέρειάς ή τινος των σχολικών ιατρών και εν ελλείψει τοιούτων υπό του διδάσκοντος την σχολικήν Υγιεινήν.Ηλικίαν δεκατεσσάρων ετών συμπληρωμένων ουχί δε ανωτέραν των δέκα έξ ετών>>.

Χρειάζεται να προσκομίσει ο ενδιαφερόμενος-η ενδεικτικό προαγωγής δευτέρας τάξης Εξατάξιου Γυμνάσιου ή Πρακτικού Λυκείου ή απολυτήριο διταξίου ημιγυμνασίου.

Λεπτομέρειες των εγγραφών,μετεγγραφών,εισιτηρίων,προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων,τα θέματα απουσιών ποινών των μαθητών θα κανονιστούν με Διάταγμα μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Το διδακτικό προσωπικό αποτελείται από το Διευθυντή ο οποίος διδάσκει τα φιλοσοφικά ,παιδαγωγικά μαθήματα και διευθύνει τις πρακτικές ασκήσεις.Ο Υποδιευθυντής βοηθά το Διευθυντή στη διδασκαλία των φιλοσοφικών και παιδαγωγικών μαθημάτων και στις διδακτικές ασκήσεις.Επίσης διδάσκει την ιστορία και τη νομοθεσία που διέπει της δημοτικής εκπαίδευσης.Αναπληρώνει το Διευθυντή όταν απουσιάζει.Οι ώρες διδασκαλίας Διευθυντή και Υποδιευθυντή ορίζονται σε 12 εβδομαδιαίως ,αλλά κατευθύνουν τις διδακτικές ασκήσεις ,τις παιδαγωγικές συνεδριάσειςκαι την όλη σχολική ζωή με συνολική απασχόληση 24 ωρών τη βδομάδα.Στα διδασκαλεία θηλέων οι θέσεις να καταλαμβάνονται από γυναίκες διευθύντριες ή υποδιευθύντριες.

Ο Διευθυντής ή η Διευθύντρια του Διδασκαλείου πρέπει να είναι πτυχιούχος της φιλοσοφίας και των παιδαγωγικών αλλοδαπού αναγνωρισμένου Πανεπιστημίου <<εις Εσπερίαν ή Αμερική >> με πενταετή προυπηρεσία σε αναγνωρισμένα σχολεία της μέσης ή δημοτικής εκπαίδευσης.Μπορεί να προαχθεί σε υποδιευθυντή καθηγητής φυσικών,μαθηματικών,φιλολογίας με πτυχίο Παιδαγωγικής Ακαδημίας με τριετή υπηρεσία σε Διδασκαλείο ή μετά από διετή υπηρεσία ως υποδιευθυντής να προαχθεί σε Διευθυντή.

Οι άλλοι διδάσκοντες δύο φιλόλογοι,ένας φυσικός που διδάσκει και τη γεωγραφία,ένας μαθηματικός,ένας της γεωπονίας και ζωοτεχνίας γεωπόνος και ένας δάσκαλος ή καθηγητής της ωδικής και ενοργάνου μουσικής και της εκκλησιαστικής μουσικής ,ένας των τεχνικών [καλλιγραφίας,ιχνογραφίας,χειροτεχνίας]και ενός διδασκάλου ή καθηγητή της γυμναστικής.Το μάθημα της Υγιεινής διδάσκεται από τον Υγειονομικό Επιθεωρητή ή από σχολίατρο με επιμίσθιο 200 δρχ. το μήνα για να διδάσκει μια ώρα τη βδομάδα ή διδάσκει ιατρός που εξετάζει δωρεάν τους μαθητές όταν νοσούν.Το μάθημα της Πολιτειακής Αγωγής ανατίθεται από το Διευθυντή σε ειδικό επιστήμονα με αμοιβή 200δρχ. το μήνα για μια ώρα διδασκαλίας κάθε εβδομάδα.Το μάθημα μπορεί να το διδάσκει ο φιλόλογος της σχολής για να συμπληρώνει το ωράριό του.Το μάθημα των Θρησκευτικών το κάνει Θεολόγος που βρίσκεται στην ίδια πόλη σε κάποιο γυμνάσιο.Στα Διδασκαλεία θηλέων ή στα μεικτά διορίζεται δασκάλα της οικιακής οικονομίας και των οικοκυρικών έργων.Καθηγητής των παιδαγωγικών αν υπάρχει έλλειψη , μπορεί να επιλεγεί ή διοριστεί δάσκαλος με δεκαετή τουλάχιστο υπηρεσία σε σχολεία της μέσης και δημοτικής εκπαίδευσης του ελληνικού Κράτους ή των ελληνικών

κοινοτήτων της αλλοδαπής και με διεισδυτικές παιδαγωγικές σπουδές στην Ευρώπη ή στην Αμερική. Αυτός όμως δε δύναται να προαχθεί σε Διευθυντή ή υποδιευθυντή του Διδασκαλείου.

Οι καθηγητές διδάσκουν υποχρεωτικά 20 ώρες την εβδομάδα. Αυτοί απαγορεύεται να έχουν άλλη ιδιωτική εργασία. Αν δεν συμπληρώνουν το ωράριό τους στο διδασκαλείο, οι υπόλοιπες ώρες διδασκαλίας μπορούν να γίνουν σε σχολεία της μέσης εκπαίδευσης στην ίδια πόλη με το διδασκαλείο. Λαμβάνουν μέρος υποχρεωτικά στις συνεδριάσεις του προσωπικού και στη σχολική ζωή.

Στα Διδασκαλεία αρρένων διορίζεται επιμελητής, στα δε θηλέων επιμελήτρια με βαθμό και μισθό γραφέως και απολυτήριο από ελληνικό σχολείο όχι άνω των τριάντα ετών, επίσης ένας κηπουρός και ένας κλητήρας όπως και δύο άτομα βοηθητικό προσωπικό άντρες ή δύο γυναίκες. Οι άντρες να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις ή να έχουν απαλλαγεί νόμιμα από αυτές, όλοι-ες να μην έχουν ποινή που τους στερεί τα πολιτικά δικαιώματα. Ο Διευθυντής μπορεί να τους επιπλήττει, τιμωρεί με επίπληξη, πρόστιμο μέχρι το μισό τους μισθό, να διορίζει να τους απολύει. Στους διευθυντές παρέχονται για διάφορα έξοδα 150 δρχ. ανά μήνα, ανά διδασκαλείο.

Στα διδασκαλεία προσαρτώνται πρότυπα δημοτικά σχολεία, ένα τετρατάξιο και ένα μονοτάξιο μεικτά. Σ' αυτά τα πρότυπα δημοτικά σχολεία όσοι-ες δάσκαλοι δασκάλες διδάσκουν παίρνουν ως επιμίσθιο το 1/3 των μηνιαίων αποδοχών τους. Απαγορεύεται όμως να κάνουν άλλο έργο. Υποχρεούνται να παραμένουν στο πρότυπο όλες τις εργάσιμες ώρες και να συμμετέχουν στη σχολική ζωή και στις παιδαγωγικές συνεδρίες. Τα μαθήματα των προτύπων στα διδασκαλεία δημοτικών σχολείων παρατείνονται μέχρι τη λήξη των απολυτηρίων εξετάσεων.

Εφόσον δεν λειτουργεί οικοτροφείο ή δεν είναι τρόφιμοι των εθνικών οικοτροφείων οι μαθητές των διδασκαλείων, τότε χορηγείται στους υποτρόφους του κράτους μαθητές των διδασκαλείων πεντακοσιόδραχμον μηνιαίο επίδομα, με ετήσια δαπάνη 6.000 δρχ. Η χορήγηση των 500 δρχ. υποτροφιών περιορίζεται προς το παρόν στους μαθητές των Διδασκαλείων των <<Νέων Χωρών>> [όσων περιοχών εντάχθηκαν στο ελλαδικό κράτος μετά τους βαλκανικούς και μέχρι το 1922, δηλ. Μακεδονία, Θράκη, νησιά ΒΑ Αιγαίου] στους οποίους ήδη χορηγείται επίδομα 300 δρχ. σαν υποτροφία εφόσον δεν είναι τρόφιμοι εθνικών οικοτροφείων.

Οι Διευθυντές όλων των διδασκαλείων του Κράτους πρέπει να συνέρχονται σε συνέδριο παιδαγωγικό ανά διετία κατά το πρώτο δεκαήμερο μετά τη λήξη του σχολικού έτους στην Αθήνα ή τη Θεσσαλονίκη με ορισμό του Υπουργού Παιδείας, υπό την προεδρία ενός Εκπαιδευτικού Συμβούλου του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου, ο οποίος ορίζει τα προς συζήτηση θέματα τα σχετικά με θέματα για το πώς εργάζονται τα Διδασκαλεία. Το συνέδριο δε μπορεί να υπερβεί τις 8 ημέρες!!! Καλύπτονται οι συμμετέχοντες με οδοιπορικά και έξοδα εκτός έδρας.

Η επιθεώρηση των Διδασκαλείων γίνεται υποχρεωτικά μία κατ' έτος κατά την έναρξη κάθε σχολικού έτους, με την επίβλεψη των Γενικών Επιθεωρητών και των εκπαιδευτικών συμβούλων του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου που έχουν παιδαγωγική κατάρτιση με αντίστοιχες σπουδές.

Τέλος με το άρθρο 9 του νόμου διορθώνεται μια αδικία.Συγκεκριμένα αποκαθίστανται όσοι Διευθυντές , Υποδιευθυντές και καθηγητές Διδασκαλείων απολύθηκαν από τη δικτατορία του Πάγκαλου χωρίς αυτό να το είχε προτείνει τότε το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο.Αυτοί παρέμειναν εκτός υπηρεσίας, άρα αν αυτοί ξαναδιοριστούν αν το επιθυμούν,ο χρόνος που έμειναν απολυμένοι,υπολογίζεται ως χρόνος υπηρεσίας για τη σύνταξη,την προαγωγή,την προσαύξηση του μισθού.Δεν δικαιούται όμως τους μισθούς για το διάστημα κατά το οποίο έμειναν σε αργία λόγω απόλυσης .{Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.5 και σ.6}.

ΙΔΡΥΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΝΟΜΟΣ 4367<<ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ>>

Με σκοπό τη μόρφωση του προσωπικού των νηπιαγωγείων.Τα διδασκαλεία των Νηπιαγωγείων ιδρύονται,καταργούνται ή μετατίθεται η έδρα λειτουργίας τους μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου διά Π.Δ. Και με την έγκριση των υπουργείων Παιδείας και Οικονομικών.Αυτά τετρατάξια και μέχρι 30 μαθήτριες η κάθε μία τάξη το ανώτερο.Στην Α' τάξη του διδασκαλείου γίνονται δεκτές μετά από εξετάσεις μαθήτριες που έχουν απολυτήριο δημοτικού σχολείου ΣΤ' τάξης από δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο.Στη Β' τάξη μπορούν να εισαχθούν με εξετάσεις απόφοιτες εξαταξίου Γυμνασίου.Ο αριθμός όσων είναι στη Δευτέρα κι όσων εισαχθούν μετά από το Γυμνάσιο δεν πρέπει να υπερβαίνει στη Β' τάξη τις 40 μαθήτριες σύνολο.Σε άλλη τάξη δεν εισάγονται με κατατακτήριες εξετάσεις.Οι εξετάσεις γίνονται αρχές Σεπτεμβρίου,με αρχή από τις 2 Σεπτεμβρίου του 1929 ενώπιο της επιτροπής <<περί εισιτηρίων εξετάσεων εις τα Διδασκαλεία Νηπιαγωγών>>.Η ύλη των μαθημάτων είναι αυτή που διδάσκονται στην Α' τάξη του Διδασκαλείου.

Τα Διδασκαλεία των Νηπιαγωγών τα επιθεωρεί ο γενικός Επιθεωρητής.Τα μαθήματα τα οποία διδάσκονται σ' αυτά είναι:Θρησκευτικά,Νέα Ελληνική Λογοτεχνία και αρχαία σε μετάφραση,Νηπιαγωγικά,Φυσιογνωστικά με πρακτικές εφαρμογές,Οικιακή Οικονομία και Οικιακά έργα,Υγιεινή και Νοσηλευτική,Τεχνικά Ιχνογραφία,Καλλιγραφία,Χειροτεχνία,Ωδική,Γυμναστική. Το αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων θα ορίσσει με πρόταση του του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου και με Π.Δ.

Οι διδάσκουσες καθηγήτριες-μόνον σε έλλειψη τους διορίζονται καθηγητές- συμπληρώνουν το διδακτικό τους ωράριο και σε άλλα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης,οι των τεχνικών στα δημοτικά.Αν υπερβαίνουν τις υποχρεωτικές ώρες οι διδάσκοντες δικαιούνται αποζημίωσης 150 δρχ. το μήνα ανά μία ώρα διδασκαλία την εβδομάδα.Όσοι διδάσκουν την υγιεινή και νοσηλευτική δηλ. ο σχολίατρος ή ο Υγειονομικός Επιθεωρητής με 200 δρχ. επιμίσθιο και την υποχρέωση να κάνουν δωρεάν ιατρικές επισκέψεις στις ασθενούσες μαθήτριες.

Σε κάθε Διδασκαλείο δημιουργείται ένα μονοτάξιο Νηπιαγωγείο ως πρότυπο.Τα ήδη λειτουργούντα Διδασκαλεία ,από το επόμενο σχολικό έτος λειτουργούν βάσει του νόμου αυτού,αλλά οι μαθήτριες της Β',Γ' τάξης θα ακολουθήσουν το παλιό αναλυτικό πρόγραμμα,ενώ το νέο αναλυτικό πρόγραμμα θα ακολουθήσουν , όσες θα φοιτήσουν τώρα στην Α' τάξη.

Τέλος υπάρχει και επίδομα <<εις τας μαθητρίας των τετραταξίων Διδασκαλείων Νηπιαγωγών παρέχεται τριακοσιόδραχμος κατά μήνα υποτροφία και επί εννέα μήνας,εφ'όσον αύται δεν είναι τρόφιμοι των Εθνικών Οικοτροφείων υποκειμένων των υποτρόφων εις τας κατά κειμένας περί αυτών διατάξεις υποχρεώσεις.Πάσα άλλη υποτροφία παρεχομένη εις τας άνω μαθητρίας υπό του υπουργού Παιδείας καταργείται.>>{Δ.Β. αρ.222, 14/4/1929 σ.7}.

Η ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ –ΙΣΣΩΝ

Η μετεκπαίδευση, με το νόμο 4376 <<Περί ιδρύσεως Πειραματικών Σχολείων εν τοις Πανεπιστημίσις Αθηνών και Θεσσαλονίκης>>{Δ.Β. αρ.253 1/12/1929 σ.8}, των δασκάλων-ισσών είναι διετής και γίνεται στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Θεσσαλονίκης.Ο αριθμός όσων δασκάλων λαμβάνουν εκπαιδευτική άδεια με πλήρεις αποδοχές με σκοπό τη μετεκπαίδευση,ορίζεται σε 70 κατ'έτος.Οι τριάντα εισάγονται στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ,ενώ οι 40 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών,με ανώτερο όριο ηλικίας τα 35 έτη.Η εισαγωγή γίνεται με εξετάσεις ενώπιον τριμελούς επιτροπής που αποτελείται από καθηγητή της Παιδαγωγικής ως Πρόεδρο και μέλη τους Διευθυντές των δύο Διδασκαλείων.Τον πρόεδρο της επιτροπής αναπληρώνει ο Γενικός Επιθεωρητής των σχολείων.Οι διδάσκοντες λαμβάνουν το ίδιο επιμίσθιο σε Αθήνα και Θεσ/νίκη.Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης μετεκπαιδεύονται οι δάσκαλοι-ες οι οποίοι-ες υπηρετούν στη Θράκη,Μακεδονία,Ήπειρο,Θεσσαλία,οι πρακτικές παιδαγωγικές ασκήσεις,οι δειγματικές διδασκαλίες στα Πανεπιστήμια θα γίνονται στα Πειραματικά Σχολεία που θα ιδρυθούν γι'αυτό το σκοπό αλλά <<μέχρι λειτουργίας Πειραματικού Σχολείου εν τω Πανεπιστημίω Θεσσαλονίκης η μετεκπαίδευσις των δημοδιδασκάλων γίνεται εις το εν Αθήναις Πανεπιστήμιον κατά τα μέχρι τούδε διαταγμένα.Καταργείται πάσα άλλη διάταξις αντικειμένη προς τας του παρόντος νόμου. Ο παρών νόμος ψηφισθείς υπό της Βουλής και της Γερουσίας και παρ'Ημών σήμερον εκδοθείς δημοσιευθήτω διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως και εκτελεσθήτω ως νόμος του Κράτους.Εν Ύδρα τη 13 Αυγούστου 1929 .Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Παύλος Κουντουριώτης ,ο επί της Παιδείας και Θρησκευμάτων Υπουργός Κ.Γόντικας Εφημερίς της Κυβερνήσεως Τεύχος Α' αριθ. 300 της 21-8-1929}.

Στη συνεδρία της Βουλής την 9^η Φεβρουαρίου 1929 αποφασίστηκε όσοι δάσκαλοι μετεκπαιδεύονται μετά από σχετικό διαγωνισμό κι αφού ελέγξει και προσκαλέσει το υπουργείο για συμμετοχή στο διαγωνισμό {Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.11}.Όσοι επιλεγούν καλούνται να φοιτήσουν με πλήρεις αποδοχές, σε διετείς σπουδές στο Πανεπιστήμιο.Δεν είναι επιτρεπτό να γράφονται αυτά τα δύο χρόνια σε άλλη σχολή του Παν/μίου.Μετά την αποφοίτησή τους πρέπει υποχρεωτικά να υπηρετήσουν για τουλάχιστο 5 συνεχή έτη ως δάσκαλοι ή ως Επιθεωρητές δημοτικών σχολείων.Αν δεν συμμορφωθούν όπως ορίζει εδώ ο νόμος πρέπει να επιστρέψουν τους μισθούς των δύο ετών της Μετεκπαίδευσης μια και αποσπάστηκαν στο Παν/μιο για να μετεκπαιδευτούν με αποδοχές[άρθρο 1].

Οι Έλληνες δάσκαλοι οι πτυχιούχοι Διδασκαλείων που υπηρετούν στην Αλβανία,Τουρκία,Αίγυπτο και Κύπρο μπορούν να μετεκπαιδεύονται πέντε

κατ' έτος στο Παν/μιο Αθηνών κατόπιν αίτησής τους, η οποία φέρει υπογραφή από τις Επιτροπές ή τις Εφορίες των σχολείων που υπηρετούν. Στο τέλος των διετών σπουδών τους υποχρεούνται να συμμετέχουν στις καθορισμένες εξετάσεις για το πτυχίο[άρθρο 2].

Το άρθρο 3 αναφέρει την αποζημίωση του Διευθυντή Σπουδών Μετεκπαιδευομένων δασκάλων όπως και των διδασκόντων, <<Ο Διευθυντής Σπουδών των Μετεκπαιδευομένων δασκάλων λαμβάνει μηνιαίον επιμίσθιον αναλογούν προς το 15% του τακτικού μισθού του. Οι δε διδάσκοντες μαθήματα εν ιδιαίτεραις ώραις λαμβάνουσι δραχμάς 400 δι' εκάστην ώραν εβδομαδιαίας διδασκαλίας. Εκ τούτων οι διδάσκοντες ιδιαίτερας ώρας πλείονας των τριών καθ' εβδομάδα, λαμβάνουσιν αμοιβήν διά τρεις ώρας. {Δ.Β.αρ.216 3/3/1929 σ.6}.

Ο νόμος <<περί στοιχειώδους εκπαιδεύσεως >> ορίζει ως υποχρεωτική την ανταλλαγή παιδαγωγικών απόψεων, ώστε να αντλούν ο ένας δάσκαλος, από την εμπειρία του άλλου και να μαθαίνει σε μια βιωματική ανταλλαγή απόψεων με τις τεχνικές της εκπαίδευσης ενηλίκων, να καταθέτουν τις ιδέες τους και να αναφέρουν τις λύσεις που έδωσαν σε ζητήματα για την εκπαίδευση των παιδιών που αντιμετώπισαν. Ο νόμος αναφέρει ρητά ότι πρέπει οι δάσκαλοι κάθε εκπαιδευτικής περιφέρειας <<να συνέρχονται κατ' έτος και ευθύς μετά την λήξιν των εργασιών του σχολείου εις συνέδριον εν τη έδρα της επιθεωρήσεως προς συζήτησιν θεμάτων σχετιζομένων με το έργον αυτών>> {Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.9}. Οι εργασίες του πιο πάνω συνεδρίου, όπως ορίζει ο σχετικός νόμος πρέπει να έχουν διάρκεια μέχρι 5 ημέρες, η έναρξη ορίζεται από τον Επιθεωρητή. Για όσους μετακινούνται για να συμμετάσχουν στο συνέδριο αυτό παρέχονται οδοιπορικά έξοδα και ημερήσια αποζημίωση για όσο διαρκεί το συνέδριο, ίση με τις ημερήσιές τους αποδοχές. Τα θέματα προς συζήτηση ορίζονται και κοινοποιούνται προς τους δασκάλους από τον Επιθεωρητή στο τέλος του πρώτου εξαμήνου του σχολικού έτους.

Εκτός από το γενικό αυτό συνέδριο, οφείλει ο Επιθεωρητής να καλεί τους δασκάλους-ες της περιφέρειάς του, σε ολιγοήμερα τοπικά συνέδρια, όσες φορές κρίνει ότι είναι αναγκαίο, όμως <<εις τα τοιαύτα τοπικά συνέδρια ούτε οδοιπορικά ούτε αποζημιώσεις παρέχεται τοις συνερχομένοις>>.

Παρά την οικονομική δυσκολία της εποχής το υπ. Παιδείας χορηγεί εκπαιδευτικές άδειες με αποδοχές σε εκπαιδευτικούς μέχρι την ηλικία των 40 ετών και με διετή τουλάχιστο υπηρεσία με σκοπό, <<προς ευρυτέρας παιδαγωγικάς ή άλλας επιστημονικάς σπουδάς μετ' αποδοχών εν τη Εσπερία ή τη Αμερική. Οι λειτουργοί εις τους οποίους χορηγείται τοιαύτη άδεια, ορίζονται δι' αποφάσεως του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου, εν Γενική Συνεδρία λαμβανομένης και στηριζομένης επί γνωμοδοτήσεως των Γενικών Επιθεωρητών ως προς το ήθος, την μόρφωσιν και την υπηρεσιακήν αυτών ευδοκίμησιν. Αι αιτήσεις των επιθυμούντων να τύχωσιν εκπαιδευτικής αδείας υποβάλλονται διά των οικείων γενικών επιθεωρητών μέχρι τέλους Αυγούστου. Η διάρκεια των μετ' αποδοχών εκπαιδευτικών αδειών ορίζεται τριετής, δυναμένη προτάσει του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου να παραταθή επί εν ακόμη έτος>> {2 Απριλίου 1929, Δ, Β αρ.224, 28/4 /1929 σ.3}.

Ένα άλλο ζήτημα είναι η υποχρεωτική μετεκπαίδευση όσων δασκάλων είναι απόφοιτοι μόνο γυμνασίου <<των γυμνασιαστών>>, όπως τους αποκαλούν. Οι

χαμηλοί μισθοί των δασκάλων, η ταλαιπωρία κι ο αποκλεισμός στα χιλιάδες μονοθέσια και η περίπτωση των κενών θέσεων έκαναν το υπουργείο Παιδείας να δέχεται ως δασκάλους απόφοιτους γυμνασίου. Αυτοί όμως έπαιρναν λιγότερα χρήματα μια που έμεναν στάσιμοι στον γ' βαθμό και δεν προάγονταν για δέκα χρόνια. Έτσι στο ίδιο σχολείο πληρώνονταν με διαφορετικό μισθό δάσκαλοι με τα ίδια χρόνια υπηρεσίας. Το ζήτημα προσπαθεί να επιλυθεί από το υπουργείο Παιδείας με την εκπ. μεταρρύθμιση με το να μετεκπαιδευτούν οι γ/θμιοι δάσκαλοι στις περιφέρειές τους. Η μετεκπαίδευση αυτή αφορά όσους-ες <<έχουν ηλικία κάτω των 45 χρονών και ενδεικτικό γυμνασιακής τάξεως 4 ταξίου γυμνασίου ή αντίστοιχης τάξης άλλου σχολείου. Ανάλογα με τις αιτήσεις που θα συγκεντρωθούν θα οριστή σε ποια Διδασκαλεία θα συσταθούν μονοτάξια τμήματα για τη μετεκπαίδευση των Γ' βαθμίων>> {Δ.Β.αρ.243 22/9/1929 σ.4} .

Παρά την προσπάθεια, τις ανακοινώσεις και τις εκκλήσεις της Δ.Ομοσπονδίας να συμμετάσχουν οι Γ' θμιοι δάσκαλοι στο πρόγραμμα μετεκπαίδευσης, <<ας σπεύσουν λοιπόν για να μη παραπονιούνται αργότερα>> για το πρόγραμμα δεν υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και συμμετοχή μάλιστα στην Ήπειρο <<μας πληροφορεί η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου , πως κανένας δεν υπόβαλε αίτηση>> { Δ.Β.243, 22/9/1929 } .

Παρά την αρχική χλιαρή αντιμετώπιση του θεσμού της μετεκπαίδευσης για τους Γ' θμιοι, φαίνεται ότι έχουμε εγγραφές και συμμετοχή κι έτσι τα αρχικώς 4 μονοτάξια τμήματα στα Διδασκαλεία Αθηνών, Θεσ/νίκης, Τριπόλεως και Ιωαννίνων γίνονται 5 <<ο Υπουργός της Παιδείας ίδρυσε και πέμπτο μονοτάξιο τμήμα για μετεκπαίδευση των Γ/θμίων στο Διδασκαλείο Ηρακλείου>> {Δ.Β.αρ.246 13/10/1929 σ.2}.

Στο Δ.Β. αρ.257 29/12/1929 σ.2 και στο Δ.Β. αρ.260 19 Ιαν. 1930 σ.2} δημοσιεύεται η προκήρυξη του διαγωνισμού για την εισαγωγή 40 δασκάλων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με σκοπό να μετεκπαιδευτούν. Τα πιστοποιητικά σπουδών, γέννησης, ηλικίας μέχρι 35 ετών, βεβαίωση υγείας, πιστοποιητικό από τους Επιθεωρητές ότι έχουν υπηρεσία πάνω από τρία χρόνια, πρέπει να έχουν κατατεθεί μέχρι τέλος Φεβρουαρίου του 1930. Αίτηση για συμμετοχή στο διαγωνισμό για το διαγωνισμό για τη μετεκπαίδευση υποβάλλουν 131 όπως αναγράφει ο <<πίναξ ο εμφανίων τους δημοδιδασκάλους οίτινες θα κληθούν όπως λάβωσι μέρος εις τον διαγωνισμόν της 25 Απριλίου 1930 προς μετεκπαίδευσιν εν τω Πανεπιστημίω >> {Δ.Β. αρ.271 6 /4/1930 σ.2}

Εξαιρετικά λίγες θεωρεί αυτές τις θέσεις για μετεκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο η Δ.Ο., η οποία σε άρθρο της αναρωτιέται , <<γιατί η μετεκπαίδευση των δασκάλων δίνεται με το σταγονόμετρο; Γιατί να μη εφαρμοστή από φέτος η μετεκπαίδευση και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης; Το μέτρο αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον της εκπαίδευσης>> {Δ.Β.αρ.274 , 27/4/1930 σ.2}.

Την επιθυμία των δασκάλων –ισσών για ανώτερη μόρφωση με την αύξηση του αριθμού των εισακτέων στη μετεκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και την ίδρυση τμήματος μετεκπαίδευσης στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης , έθεσε το Μάιο του 1930 , η Διδασκαλική Ομοσπονδία σε συνάντηση με τον υπουργό Παιδείας, έλαβε όμως αρνητική απάντηση , <<δυστυχώς δεν κατορθώθηκε να πειστή το Υπουργείο ν' αυξήσει τον αριθμό>>. Υπάρχουν και αιτήματα από στελέχη της εκπαίδευσης για αύξηση σε 3 των χρόνων της μετεκπαίδευσης

και 100 των δασκάλων-ισσών που θα μετεκπαιδεύονται στα δύο διδασκαλεία Αθηνών,Θεσσαλονίκης,<<όπως και την ανασύστασιν του Τεχνικού Διδασκαλείου και την προσθήκην 280 εισέτι διδασκάλων εις τους τεχνικώς και γεωργικώς μετεκπαιδευομένους>> {Εισήγηση του Ι. Καλλιγά σε παιδαγωγικό συνέδριο με πρόεδρο τον παιδαγωγό Μίλτο Κουντουρά, Δ.Β.,,αρ.294,28/9/1930,σ.3}.

Αναγνωρίζει η Διδασκαλική Ομοσπονδία ότι γίνεται ορατή η προσπάθεια της κυβέρνησης για αναβάθμιση της μετεκπαίδευσης με την <<καθιέρωση πιο συγχρονισμένου τύπου Διδασκαλείων,η επέκταση της μετεκπαιδευσεως>>{<<Έκθεση Διοικ.Συμβ.Διδ. Ομοσπονδίας 1929-30>> Δ.Β.αρ.284,6/7/1930,σ.8}.

Επίσης εγκρίνονται υποτροφίες για σπουδές μετ' αποδοχών σε 30 δασκάλους –ες σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού,μετά από διαγωνισμό,κατόπιν συνεννόησης του υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου και του υπ. Οικονομικών Γ.Μαρή,ενώ άλλες 100 υποτροφίες για σπουδές στο εξωτερικό θα δίνονταν σε εκπαιδευτικούς της μέσης, την αναγκαιότητα της μετεκπαίδευσης των εκπαιδευτικών λειτουργών τονίζει ο συντάκτης,θυμίζοντας ότι << η Ιαπωνία εις τον παρελθόντα αιώνα,ήτο ακόμη βάρβαρον κράτος ,εξεπολιτίσθη εκτός άλλων,χάρις εις τας αφθόνους υποτροφίας.,εν συνδυασμώ με την παρακολούθησιν των σπουδών των υποτρόφων εν τω εξωτερικώ>>, {Δ.Β.αρ.290,31/8/1930 σ.3}.

Ενώ για τους καθηγητές καταρτίστηκαν πίνακες και προκηρύχτηκαν διαγωνισμοί στην ξένη γλώσσα για 100 θέσεις ,εν τούτοις <<για τους δημοδιδασκάλους δεν έγινε τίποτεαλλά αρχισαν συζητήσεις ...αν και κατά πόσον δημοδιδάσκαλοι μπορούν να παρακολουθήσουν ανώτερες σπουδές κ.τ.λ.Φοβούμαστε πραγματικά για την τύχη των υποσχέσεων που έχουν δοθή, γιατί δε βλέπουμε και καμιά ενέργεια που να δείχνει πως πάμε στην πραγματοποίησή τους>>, {Δ.Β.αρ.291,7/9/1930 σ.5}.

Στον ετήσιο απολογισμό για τα κυβερνητικά πεπραγμένα στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση κατά το 1930 η Δ.Ο. το Γενάρη του 1931,ανακοινώνει επίσημα σε πρωτοσέλιδο τετράστηλο άρθρο ότι για τους δασκάλους-ες δεν δόθηκε καμιά υποτροφία για μετεκπαίδευση στην Ευρώπη,<<..αποστολές δημοδιδασκάλων στην Ευρώπη δεν πραγματοποιήθηκαν [οικονομίες 2 εκατομμυρίων]... οι αποστολές στην Ευρώπη αποτελούν απλή Κωμωδία,ενώ καταργήθηκε η μετεκπαίδευση των τριτοβαθμίων [οικονομία 3 εκατομμύρια]>>, {Δ.Β.αρ. 307-8 ,4/1/1930 σ.1}.

Την μετεκπαίδευση των τριτοβαθμίων δασκάλων με την υπ.αρ.8912 εγκύκλιο της 2 Μαρτίου του 1931 αποφασίζει το υπ.παιδείας.Αυτοί θα μετεκπαιδευτούν σε μονοτάξια τμήματα των πολυταξίων διδασκαλείων κατά το σχολικό έτος 1931-32{Δ.Β.αρ.317,8/3/1931 σ.8}.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΝΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ <<ΥΓΙΕΙΝΗΣ>>ΝΟΜΟΣ 4152 <<ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ>>.

Με υπογραφή των υπουργών Παιδείας και βουλευτή Ηλείας Κ. Γόντικα,Οικονομικών βουλευτή Γ. Μαρή και τον υφυπουργό Α. Δοξιάδη

κατατέθηκε την 13^η Φεβρουαρίου του 1929 το σχέδιο νόμου <<Περί διδασκαλίας της υγιεινής εις τα σχολεία του κράτους>>.Συγκεκριμένα εισάγεται και επεκτείνεται συστηματικώς η διδασκαλία των υγειονομικών αντικειμένων που αφορούν θέματα υγείας και υγιεινής των παιδιών,σε όλα τα νηπιαγωγεία,τα δημοτικά[θα τα διδάσκουν οι νηπιαγωγοί και οι δάσκαλοι με κατάλληλο βιβλίο ως βοήθημα ως 2 διδακτικές ώρες την εβδομάδα],τα σχολεία της μέσης εκπαίδευσέως[θα τα διδάσκει ο καθηγητής φυσικών και οσχολιάτρος ή ο νομιάτρος] ,τα διδασκαλεία [στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση θα τα διδάσκει ο υγειονομικός επιθεωρητής,ο σχολιάτρος,ο νομιάτρος ή άλλος ιατρός με 5 έτη πείρα επαγγελματική],τις ιερατικές σχολές.Επίσης θα διδάσκονται τα μαθήματα αυτά της υγιεινής σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο στο Πανεπιστήμιο σε όσους θα εκπαιδεύουν για παιδαγωγοί,φιλόλογοι,μαθηματικοί ,φυσικοί ,θεολόγοι και σχολιάτροι.

Οφείλουν να συμμορφωθούν και να διδάξουν το μάθημα υποχρεωτικά και τα ιδιωτικά σχολεία και προς τούτο να <<προσλαμβάνουσι διά την διδασκαλίαν της υγιεινής των δύο ανωτέρων γυμνασιακών τάξεων ιατρὸν ἔχοντα μεμαρτυρημένην υγειονομικὴν μόρφωσιν.οι διδάσκοντες την υγιεινήν ιατροί εν σχολείοις της μέσης εκπαίδευσέως λαμβάνουσιν ως αποζημίωσιν μηνιαίον επίδομα δρχ.διακοσίων πενήντα[250] δι' ἐκάστην καθ' ἐβδομάδα ὥραν διδασκαλίας.Εφ' ὅσον οὔτοι εἶναι δημόσιοι υπάλληλοι υποχρεούνται να διδάσκωσι την υγιεινήν εις τα δημόσια σχολεία της μέσης εκπαίδευσέως άνευ προσθέτου αμοιβῆς μέχρι 8 ὡρῶν καθ' ἐβδομάδα.....διά την πρακτικὴν και εποπτικὴν διδασκαλίαν της Υγιεινῆς χρησιμοποιούνται ειδικαί συλλογαί ὀργάνων,πινάκων,εντύπων και κινηματογραφικῶν ταινιών, καταρτιζόμεναι τη επιμελεία του καθηγητοῦ της Υγιεινῆς.Αι απατούμεναι δαπάναι προς αγοράν των υγειονομικῶν τούτων ὀργάνων, συσκευῶν,επίπλων,πινάκων κ.λ.π.καταβάλλονται εκ των σχολικῶν ταμείων, των εκπαιδευτικῶν τελῶν,της ειδικῆς πιστώσεως του τμήματος της Σχολικῆς Υγιεινῆς αναγραφομένης ἐκάστοτε εις τον Προυπολογισμόν του Κράτους και νη δυνάμενης να υπερβῇ τας δραχ.100.000 ετησίως,ειδικῶν εορτῶν και αγορῶν οργανουμένων προς τούτο υπό των μαθητῶν>>{Δ.Β.αρ.219 24/3/1929 σ.3},

Η ετήσια έκθεση για τη λήξη του σχολικού έτους 1928-29 διαπιστώνει ότι η υγιεινή αν και θεσπίστηκε,δεν διδάχτηκε καλά <<κατά το λήξαν σχολικό έτος η υγιεινή ἐδιδάχθη ανεπαρκῶς>> στα γυμνάσια και στα Διδασκαλεία του κράτους.Αυτό αιτιολογείται γιατί δεν δίδαξαν σε πολλές περιπτώσεις υγειονομικοί επιθεωρητές και σχολιάτροι μια και ἰ δεν υπήρχε αμοιβή για τη διδασκαλία τους κι έτσι δεν προσήλθαν να διδάξουν αλλά στη θέση τους δίδαξαν εκπ/κοί μη εξειδικευμένοι.Ελπίζει ο συντάκτης της έκθεσης ότι τη νέα σχολική χρονιά 1929-30 να εφαρμοστεί ο νόμος 4152 για να γίνει πράξη η διδασκαλία της υγιεινής σ' όλα τα σχολεία του κράτους,<<από του επομένου σχολικού έτους ειδικοί καθηγηταί θα διδάσκουν την Υγιεινήν εις τας ανωτέρας τάξεις των Γυμνασίων και Διδασκαλείων και Ιερατικῶν Σχολῶν ,εις δε τα δημοτικά σχολεία και Νηπιαγωγεία,ο καταλλήλως προπαιδευθεῖς εις το Διδασκαλεῖον διδάσκαλος.Εκ παραλλήλου εγκριθέν υπό του Εκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου και του Συμβουλίου της Επικρατείας εκδίδεται και ειδικόν Διάταγμα αναλυτικῶν προγράμματος της διδασκαλίας της Υγιεινῆς>>{Δ.Β. αρ.249 3/11/1929 σ.4}.

Πώς να είναι καλή η δημόσια υγιεινή όταν οι σχολικοί γιατροί αμείβονται εξαιρετικά χαμηλά με 500 δραχ. το μήνα κι έτσι πολλές θέσεις δεν καλύπτονται, αν και όλοι κόπτονταν και τότε και τώρα για το πόσο σπουδαία είναι η υγεία και η παιδεία εν τούτοις οι άνθρωποι οι οποίοι καλούνται να υλοποιήσουν και ασκήσουν, υποαμείβονται, <<οι σχολικοί γιατροί, που επιθυμούσαν τα σχολεία, που παρακολουθούσαν τ' άρρωστα παιδιά, που δεν άφηναν το δάσκαλο να πεθάνει στην έδρα, που ήσαν τέλος το δεξί χέρι των επιθεωρητών, έμειναν πεντακοσιόδραχμοι δηλ. ανύπαρκτοι>> {άρθρο με τίτλο <<Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην εφαρμογή>> Δ.Β.αρ. 267 9/3/1930 σ.7}.

**ΕΚΔΟΣΗ ΝΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ-ΝΕΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.
Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΙΣ 4 ΠΡΩΤΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**

Όσο αφορά τα αναγνωστικά μια που η έκδοσή τους συνδέεται με το γλωσσικό ζήτημα και την έκδοση αναγνωστικών στη δημοτική γλώσσα που μιλούσαν οι μαθητές –τριες στο σπίτι τους.

Ήδη όμως από το σχολικό έτος 1929-30 τα αναγνωστικά που χρησιμοποιούνται είναι στη δημοτική γλώσσα. Έπρεπε ταχύτατα να γίνει η αντικατάσταση απίστευτων αναγνωστικών όπως εκείνου του 1924 του Γαβριήλ Αντ, <<οι χοίροι υΐζουσιν, τα χοιρίδια κοΐζουσιν, οι όφεις ιύζουσιν>> εκδ. Δημητράκου σε μια άγνωστη, νεκρή και δυσνόητη γλώσσα που μιλιόνταν στο σχολείο, αλλά όχι στο σπίτι, την αγορά ή κάπου αλλού.

Το το πιο δημοκρατικό φιλελεύθερο πνεύμα που φέρνει η νέα κυβέρνηση του 1928, αλλά και το στίγμα το δημοκρατικό, όπως αποτυπώνεται στους νόμους που ψηφίζει οι οποίοι αναφέρονται σαφώς στις προθέσεις της, η διδασκαλία των μαθημάτων να γίνονται στη δημοτική, αλλά και να διδαχτούν από Αναγνωστικά βιβλία γραμμένα στη δημοτική γλώσσα τα Ελληνόπουλα της εποχής μια που είναι η φυσική τους γλώσσα. Αυτή η νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης {Ν.5045 /23/6/1931 <<Περί των σχολικών βιβλίων>> αρθ.9 όπου ρητά γράφεται πως η γλώσσα των Αναγνωστικών βιβλίων είναι η δημοτική}. Ήδη ο Γ. Παπανδρέου για το γλωσσικό ζήτημα είχε ζητήσει σχετική γνωμοδότηση από την Ακαδημία Αθηνών για να τερματιστεί η γλωσσική αναρχία και να καθιερωθεί η δημοτική σ' όλα τα διδακτικά βιβλία και να σταματήσει η διδασκαλία της καθαρεύουσας τουλάχιστον στο δημοτικό.

Η πρόθεση αυτή της κυβέρνησης έχει αντανάκλαση στις νέες εκδόσεις των Αναγνωστικών για το δημοτικό που εκδίδουν οι εκδοτικοί οίκοι και φιλοδοξούν να εισαχθούν προς διδασκαλία στα δημοτικά σχολεία της εποχής. Έτσι από τα 20 νέα Αναγνωστικά τα οποία εκδίδονται από το 1929 έως και το 1930 μόνο 2 είναι γραμμένα στην καθαρεύουσα. Ενώ κατά τα έτη 1930-1931 εκδίδονται άλλα 14 Αναγνωστικά, μόνο όμως 2 είναι γραμμένα στην καθαρεύουσα για τις τάξεις της Ε' και ΣΤ' Δημοτικού όπως ορίζει και ο νόμος ότι σ' αυτές τις τάξεις θα διδάσκεται η ελληνική γλώσσα και στην καθαρεύουσα.

Μετά από έντονες αντιδράσεις της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας, οι οποίες αποτυπώθηκαν σε επιστολή [αποσπάσματα δημοσιεύονται στο κεφάλαιο για τις αντιδράσεις για τη μεταρρύθμιση της εκπαιδευτικής κοινότητας] προς τον Υπουργό Παιδείας στην οποία τον καλεί να εφιστήσει την προσοχή στους Επιθεωρητές Δημοτικής Εκπαίδευσης να ελέγξουν την εφαρμογή του νόμου που ορίζει τη διδασκαλία της δημοτικής γλώσσας στις 4 τάξεις του δημοτικού, μια και δεν εφαρμόζεται ο νόμος και οι μαθητές-τριες διδάσκονται στην καθαρεύουσα αντί για τη δημοτική γλώσσα και σ' αυτές τις τάξεις, ενώ αυτό έπρεπε να συμβαίνει μόνο στις δύο τελευταίες Ε' και ΣΤ'. Ο Υπουργός απαντά με <<Εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας για τη διδασκαλία δημοτικής και καθαρεύουσας>> προς τους Επιθεωρητές Δημοτικής Εκπαίδευσης, στην οποία αναφέρει ότι: <<Απαγορεύεται η διδασκαλία της καθαρεύουσας στις 4 κατώτερες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, η διδασκαλία όλων των μαθημάτων ανεξαιρέτως πρέπει να γίνεται στη δημοτική γλώσσα, η γραμματική της δημοτικής θα διδάσκεται σ' όλες τις τάξεις του Δημοτικού. Μόνο στην Ε' και ΣΤ' τάξη θα διδάσκεται και η γραμματική της Καθαρεύουσας. Θα ελεγχθούν αυστηρά Επιθεωρητές και δάσκαλοι που παραβαίνουν το Νόμο. Να ελέγξετε αυστηρότατα τους διευθυντές εκείνους οίτινες είτε εκ προθέσεως είτε εκ πλάνης παραβαίνουν τόσον ουσιώδεις διατάξεις του νόμου. Θα επεθυμούμεν να έχομεν ειδικήν έκθεσιν υμών επί του ζητήματος τούτου>>. {Δ.Β.αρ.254 8/12/1929 σ.4}.

Τα αναγνωστικά που εκδίδονται και κυκλοφορούν γραμμένα στη δημοτική το 1929 για να διδαχθούν τη σχολική χρονιά 1929-30 είναι τα παρακάτω:

1. Αλφαβητάριο της συντακτικής επιτροπής, εκδ. Δημητράκου με εικονογράφηση του Φώτη Κόντογλου σ.62.
2. Αρσένη Ιωάννου, Αλφαβητάριο, εκδ. Δικαίος, σ.29
3. Παπαμαύρου, Αλφαβητάριο, εκδ. Δημητράκου, σ.96.
4. Δ. Δούκα – Δ. Δεληπέτρου – Ρ. Ιμβριώτη, ο κόσμος του παιδιού Β' Δημοτικού, το αναγνωστικό δεν είχε εξώφυλλο.
5. Σπεράντζα Στυλ. – Μεταλλινού Αγγ., Παιδικά χρόνια, εκδ. Δημητράκου, σ.176
6. Παπαιωάννου Δημ., Πράματα σπουδάματα, Αναγνωστικό Γ', εκδ. Δημητράκου σ.1929
7. Παπαμιχαήλ, Βουτυρά, Τα δικά μας και τα παλιά χρόνια, Αναγνωστικό Γ' Δημοτικού, εκδ. Δημητράκου σ.200.
8. Το διάσημο Αναγνωστικό της Γ' Δημοτικού του Ζαχαρία Παπαντωνίου, Τα ψηλά βουνά εκδ. Δημητράκου, σ.186. Επανεκδόση για το πολυδιαβασμένο παιδικό βιβλίο που κυκλοφορεί ακόμα και σήμερα από τις εκδόσεις Εστία και ως παλιός βιβλιοπώλης μπορώ να βεβαιώσω ότι ήταν ένα από τις πιο δημοφιλείς επιλογές παιδιών και γονιών ως και τα τέλη της δεκαετίας του 1980.
9. Ανδρεάδη Δημοσθένους, Αναγνωστικό Δ' Δημοτικού, εκδ. Δημητράκου σ.208 με εικονογράφηση του Φωκ. Δημητριάδη.
10. Νιρβάνα Παύλου – Ζήση Δ., ο Πρόσκοπος, Αναγνωστικό Δ' δημοτικού, εκδ. Δημητράκου, σ.240.
11. Καρκαβίτσα Α. – Παπαμιχαήλ Επ. Διγενής και άλλα διήγηματα, Αναγνωστικό Ε' Δημοτικού, εκδ. Δημητράκου, σ.259
12. Νιρβάνα Παύλου – Ζήση Δ., Εκλεκτές σελίδες, Αναγνωστικόν Ε' δημοτικού εκδ. Δημητράκου, σ.216

13.Νιρβάνα Π.-Ζήση Δ.,Ελληνική ζωή ,αναγνωστικό Ε' δημοτικού εκδ.Δημητράκου,σ.261

14.Ελάτου Νώντα –Βουτυρά Δ.,Η ζωή μας,Αναγνωστικό ΣΤ' Δημοτικού ,εκδ. Δημητράκου,σ.259

15.Νιρβάνα Π.-Ζήση Δ. –Κοντογιάννη Δ.-Δαμασκηνού Δ. ,Για την Πατρίδα,Αναγνωστικό ΣΤ' ,εκδ.Δημητράκου,σ.276

Παράλληλα το 1929 έχουμε και την έκδοση Αναγνωστικών γραμμένων στην καθαρεύουσα ,τα οποία απευθύνονται στην Ε' και ΣΤ' τάξη.

1.Ανδρεάδη Δημοσθένους ,Αναγνωστικόν καθαρευούσης,Ε' δημοτικού ,εκδ.Δημητράκου,σ.220 με εικονογράφηση του Φώτη Κόντογλου.

2. Νιρβάνα Π.-Ζήση Δ.-Κοντογιάννη Δ.-Δαμασκηνού Δ.,Αναγνωστικόν καθαρευούσης,ΣΤ' ,εκδ.Δημητράκου,σ.246. {όλα τα ανωτέρω Αναγνωστικά δημοτικής και καθαρεύουσας εκδόθηκαν το 1929 ,πηγή η έκδοση της Μαρίας Δημάση,1993,σ.από 48 έως 73 }.

Το 1930 εκδόθηκαν τα Αναγνωστικά της Β' Δημοτικού,των Σπεράντζα Στέλιου-Μεταλλινού Αγλ. ,Παιδικά χρόνια,εκδ. Δημητράκου σ.176 και της Δ' Δημοτικού ,Πρόσκοπος των Νιρβάνα,Ζήση,Κοντογιάννη,Δαμασκηνού,εκδ. Δημητράκου σελ.244 , και Η ελληνική ψυχή , και τέλος της Ξανθίππης Καλοστύπη εκδ. Δικαίος ,σ.168, όλα γραμμένα στη δημοτική.

Ο Ν.5045/1931 αφορά την έκδοση νέων σχολικών βιβλίων <<Περὶ σχολικῶν βιβλίων>> .Στην πρώτη εφαρμογή του νόμου υποβλήθηκαν για έγκριση 745 βιβλία και από αυτά εγκρίθηκαν μόνο 29.Αυτό είχε αποτέλεσμα να προκριθεί θύελλα αντιδράσεων,γιατί επιλέχτηκαν μόνο τόσα.Η έγκρισή τους είχε πενταετή ισχύ.

Αναγνωστικά που εκδόθηκαν μετά την ισχύ του νόμου είναι:

1.Δεληπέτρου Δ.-Δούκα Δ.-Ιμβριώτη Ρόζας,Αλφαβητάρι,Τα Παιδάκια, εκδ.Σιδέρης, 1932 σ.86.

2.Λιουδάκη Μαρία-Γιαννικάκη Αικατερίνη ,Η ζωή των παιδιών ,Αλφαβητάριο,Σιδέρης, 1932 σ.64.

3.Συκώκη Ιωάννη.,Αλφαβητάριο ,εκδ.Κολλάρος 1932 σ. 76.

4. Κουρτίδη Αρ. Ιστορίες,Αναγνωστικό Β' Δημοτικού ,εκδ.Κολλάρος σ.150.

5.Παπαμιχαήλ Επ.-Βουτυρά Δ. ,Το χρυσό μου βιβλίο,Αναγνωστικό Β' δημοτικού ,1932,σ.196

6.Κοντογιάννη Δημ. ,Ο Βόσπορος ,Αναγνωστικό Ε' δημοτικού, εκδ.Δημητράκου,1932,σ.204

7.Κοντογιάννη Δημ.Ο Μωριάς ,Αναγνωστικό Ε' δημοτικού εκδ.Δημητράκου,1932,σ.280.

8. Νιρβάνα –Ζήση –Δαμασκηνού ,Ταξίδια ,Αναγνωστικόν Ε' Δημοτικού,1932,εκδ.Δημητράκου,σ.223.

9.Ξενόπουλου Γρ.-Κουρτίδη Αρ.-Κονιδάρη Γ.,Ο Πύργος του Βοσπόρου, Αναγνωστικόν Ε' δημοτικού ,εκδ. Κολλάρου,1931,σ.199

10.Δημητράκου Παναγή ,Παιδικά Αναγνώσματα,1932,σ.254

11.Μέγα Γεώργιου,Αναγνώσματα ΣΤ' δημοτικού ,Κολλάρος ,1932,σ.192.

12. Ανδρεάδη Δημοσθένους-Παπαχριστοδούλου Π. Ο φάρος του χωριού,Αναγνωστικό Ε' δημοτικού,εκδ.Δημητράκου,1932,σ.248.

Την ίδια περίοδο στη καθαρεύουσα εκδόθηκαν τα εξής αναγνωστικά :

1.Ανδρεάδη Δημοσθένους,Αναγνωστικόν Καθαρευούσης,Ε' δημοτικού,εκδ.Δημητράκου,1932, σ.237

2.Φάβη Βασίλη ,ελληνική ψυχή ,Αναγνωστικόν καθαρευούσης,Ε' δημοτικού,1932 σ.223.

Συνολικά στην πρώτη εφαρμογή του νόμου υποβλήθηκαν προς έγκριση 745 βιβλία συνολικά μαζί με τα αναγνωστικά .Εγκρίθηκαν όμως μόνο 29.Αυτό είχε ως συνέπεια να προκληθεί θύελλα αντιδράσεων.Η έγκρισή τους είχε πενταετή ισχύ {Τζάνη,Παμουκτσόγλου,1998,σελ.127}.

Ένα άλλο θέμα που υπάρχει το<< μακρινό αλλά και κοντινό [για τα πρόβλημα που ανέκυψε με τη μη έγκαιρη έκδοση το Σεπτέμβριο του 2011 των σχολικών βιβλίων >> 1929 ,ως προς την έκδοση σχολικών βιβλίων είναι η καταγγελία του εκδοτικού οίκου Κοντομάρη <<Κοραής>>,ότι όλα τα εγκριθέντα για ν' αγοραστούν και μοιραστούν στα σχολεία,βιβλία του δημοτικού είναι του εκδοτικού οίκου Δημητράκου[σε σχετική τριστηλη καταχωρημένη διαφήμιση στο υπ.αριθ.243 Δ.Β. 22/9/1929 σ.8 ο εκδοτικός οίκος Δημητράκου απαριθμεί ονομαστικά τους 50 τίτλους βιβλίων του για τις 6 τάξεις του Δημοτικού Σχολείου τα οποία έχουν εγκριθεί,ενώ ακριβώς από κάτω ως φτωχός συγγενής ο εκδ. οίκος Κοντομάρη με 18 τίλους με το λογότυπο <<προτιμήστε τα διδακτικά μας με την πεποίθηση ότι είναι τα καλύτερα>>,αν και στην κρίση της επιτροπής << υπεβλήθησαν 140 περίπου έργα και εξέδωκε την απόφασίν της μετά 100 ημέρας διά μόνης της εισηγήσεως των Εισηγητών ενώ απητούντο μήνες πολλοί διά την επιμελημένην και επιστημονικὴν ἔρευνανἀπαντα τα εγκριθέντα έργα ανήκουσι κατ' ἐκμετάλλευσιν κατὰ το πλείστον εις ἓνα μόνον εκδοτικόν Οἶκον εις τον εκδοτικόν Οἶκον Δημητράκου>>,καταγγελία η οποία φιλοξενείται στο τεύχος του Δ.Β. αρ. 238 της 18/8/1929 σ.2}.

Μετά από τη δημοσίευση της καταγγελίας,η Διδασκαλική Ομοσπονδία παίρνει θέση σε πρωτοσέλιδο τετράστηλο άρθρο και προτείνει το αυτονόητο για μας σήμερα μια που το θεωρούμε δεδομένο πια<<ν' αναλάβει το κράτος την έκδοση και κυκλοφορία τους με τη σύσταση ειδικής υπηρεσίας.Να οριστή με νόμο ἓνα πάγιο ποσοστό για τους συγγραφείς κι ἓνα για τις ανάγκες των σχολείων.Το κατώτερο ποσοστό πρέπει κατὰ τη γνώμη μας να είναι 20% απάνου στη συνολική αξία των βιβλίων για τους συγγραφείς και 20% για τα σχολεία.Για τα ποσοστά των σχολείων ο κάθε εκδότης να υποχρεωθή σε κάθε βιβλίο που θα πουλάη ,να βάζη ειδικό βιβλιόσημο που να ισοδυναμῇ με τα 20%της αξίας του βιβλίου τη μέρα που θα πουλιέται το βιβλίο>>{Δ.Β.αρ.242 15/9/1929 σ.1}.

Το αίτημα για συγγραφή όλων των αναγνωστικών για όλες τις τάξεις στη δημοτική ,ώστε να φύγουν τελείως τα βιβλία της Ε' και ΣΤ' τάξης τα γραμμένα στην καθαρεύουσα.Άλλο αίτημα που το Φεβρουάριο του 1930 δεν έχει βρει ανταπόκριση από το υπουργείο είναι η ίση συμμετοχή δασκάλων, παιδαγωγών και λογοτεχνών στις ομάδες συγγραφής και επιλογής από εισηγητές που θα είναι δάσκαλοι,παιδαγωγοί,λογοτέχνες των νέων διδακτικών βιβλίων παραμένει ως προσδοκία για υλοποίηση και το 1930 και διατυπώνεται από τη Διδασκαλική Ομοσπονδία .Όπως και το αίτημα οι δάσκαλοι-ισσες να επιλέγουν τα καλύτερα ,<<πριν χρησιμοποιηθούν τα βιβλία να διαβάζονται από τους δασκάλους στις διακοπές,για να διαλέγουν εκείνα που θεωρούν καλύτερα....στα συνέδρια να διατυπώνεται η στηριγμένη απάνου στην πείρα κρίση των δασκάλων για κάθε βιβλίο...τα βιβλία να εξετάζονται από όλα τα

μέλη της επιτροπής κι όχι μόνο από τους εισηγητές>>{Δ.Β. αρ.265 23/2/1930 σ.1} .

Παρά τις προσπάθειες της κυβέρνησης να σταματήσει η διδασκαλία αρχαίων ελληνικών στις μεγάλες τάξεις του δημοτικού σχολείου,κάποιοι επιθεωρητές επιτρέπουν ή καθοδηγούν ώστε η διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στην καθαρεύουσα σε Ε',ΣΤ' τάξεις να μετατρέπεται σε διδασκαλία αρχαίων ελληνικών. Έτσι ο Γ. Παπανδρέου υπουργός Παιδείας,εκδίδει την με αριθ. 6633 εγκύκλιο <<Προς τους Επιθεωρητές των δημοτικών σχολείων του Κράτους>>,στην οποία με άπταιστη καθαρεύουσα στέλνει άλλα διπλά μηνύματα σε αντίθεση των όσων γράφει:<<.....γνωρίζομεν υμίν ότι η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας έχει καταργηθή και συνεπώς και η σχετική παράγραφος η περιεχομένη εις το αναλυτικόν πρόγραμμα περί διδασκαλίας κειμένων απλών αρχαίων συγγραφέων δεν ισχύει νυν>>{Δ.Β.αρ.266 2/3/1930 σ.3}

Σύμφωνα με νέο νόμο τα προς έκδοση και έγκριση σχολικά βιβλία διαιρούνται σε : αναγνωστικά και εγχειρίδια των διαφόρων μαθημάτων,τα βοηθήματα,τα ελεύθερα αναγνώσματα .Εκδίδονται με τρεις τρόπους :άνευ προκήρυξης,με προκήρυξη,με απευθείας ανάθεση από το υπουργείο σε ειδικά πρόσωπα.Υποβάλλονται σε 8 αντίτυπα στο υπουργείο Ειδική οκταμελής επιτροπή αποτελούμενη από ένα επιθεωρητή,ένα σύμβουλο της δημοτικής εκπαίδευσης, ένα σύμβουλο της μέσης εκπαίδ.από ένα γενικό επιθεωρητή Όλα τα βιβλία της δημοτικής εκπαίδευσης όπως και των διδασκαλείων και των νηπιαγωγείων γράφονται υποχρεωτικά στη δημοτική γλώσσα.Από 1 έως 3 ώρες την εβδομάδα μπορεί κατ'εξαιρεση να γίνεται διδασκαλία στην καθαρεύουσα στις Ε'και ΣΤ' τάξεις του δημοτικού σχ. και σε όλες τις τάξεις των διδασκαλείων. Στα γυμνάσια και στα σχολεία της μέσης χρησιμοποιείται η καθαρεύουσα και η δημοτική.<<Η εισαγωγή των εγκριθέντων βιβλίων ενεργείται μετά την έναρξιν του σχολικού έτους κατόπιν αποφάσεως του συλλόγου των διδασκόντων εκάστου σχολείου διά πρακτικού εν τω οποίω διατυπούνται λεπτομερώς υπό των εισηγητών εκάστου σχολείου ,οι λόγοι της προτιμήσεως εκάστου βιβλίου .Προς εισαγωγήν των μαθητών εις την μέθοδον της αυτενεργού εργασίας και το πνεύμα της επιστημονικής ερεύνης με παροχήν προς τους δημοδιδασκάλους βοηθητικών βιβλίων.Τα βοηθήματα αυτά εισάγονται σε όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες.Τα ελεύθερα αναγνώσματα ήτοι παντός είδους λογοτεχνικά ή ωφέλιμα βιβλία γνώσεων με προαιρετική αγορά υπό των σχολικών βιβλιοθηκών,των δασκάλων,των μαθητών>>{Δ.Β. αρ.312 ,1/2/1931 σ.1,2,3}.

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΝΟΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ-ΩΔΙΚΗΣ.ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΩΝ ΑΛΛΟΘΡΗΣΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ**

Σύμφωνα με το νόμο 4397 <<περί στοιχειώδους εκπαίδευσως>>εις τα δημοτικά σχολεία διδάσκονται τα εξής 12 μαθήματα-αντικείμενα: Θρησκευτικά,νέα ελληνική γλώσσα,πρακτική αριθμητική,στοιχειώδης γεωμετρία,ιστορία του ελληνικού έθνους και τα κυριώτατα της

παγκοσμίου, γεωγραφία, στοιχεία φυσικής ιστορίας, „φυσικής και χημείας μετ' εφαρμογών εις την υγιεινήν και τον πρακτικόν βίον, ωδική, καλλιγραφία, ιχνογραφία, χειροτεχνία <<χάριν της διδασκαλίας της χειροτεχνίας αναγράφεται εν τω προϋπολογισμῷ ποσὸν οὐχὶ κατώτερον τῶν 1.000 δρχ, κατὰ σχολεῖον κατ' ἔτος δι' ἀγοράν εργαλείων και υλικῶν διδασκαλίας . Κατὰ το πρῶτον ἔτος αναγράφεται πίστωσης ενός εκατομμυρίου αυξανομένη κατὰ τα ἐπιόντα διὰ της ἀυξήσεως τῶν προικοδοτούμενων σχολείων>>. Μπορεῖ τα ἔξοδα νὰ εἶναι πενιχρά ἀλλὰ δείχνει ἐνδιαφέρον τοῦ νομοθέτη γιὰ τα καλλιτεχνικὰ ἀντικείμενα.

Ἀπὸ το μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἀπαλλάσσονται <<οι ἐτερόθρησκοι και ἐτερόδοξοι, τῆς δε γυμναστικῆς οἱ κωλυόμενοι διὰ λόγους υγείας βεβαιουμένους ὑπὸ ἐπιτροπῆς αποτελουμένης ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου και τοῦ σχολιάτρου τῆς περιφερείας ἢ τοῦτου κωλυμένου ἐξ ἰδιώτου ἱατροῦ ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ και ἀμειβουμένου ὑπὸ τοῦ γονέως ἢ κηδεμόνος τοῦ μαθητοῦ , οὗτινος ζητεῖται ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς γυμναστικῆς>> {Δ.Β.αρ.221 7/4/1929 σ.9, Δ.Β.αρ.212 15/9/2011 σ.3}.

Τώρα ἀν τὸ σχολεῖο ἔχει τοὺς περισσότερους μαθητὲς ἐτερόδοξους τότε μπορεῖ ἓνας δάσκαλος τοῦ ἰδίου θρησκευματος με τὸ θρήσκευμα τῆς πλειοψηφίας τῶν μαθητῶν, ὁ μισθὸς τοῦ θὰ εἶναι 600 δρχ. τὸ μῆνα και δε θὰ γίνονται στο μισθὸ τοῦ κρατήσεις. Ἀν στο σχολεῖο οἱ ἀλλόθρησκοι μαθητὲς εἶναι ἀλλόγλωσσοι τότε ὁ μισθὸς τοῦ ἐπιπλέον δασκάλου γιὰ νὰ διδάσκει στη γλῶσσα τῶν παιδιῶν αὐτῶν εἶναι 1.000 δρχ. , χωρὶς κρατήσεις πάνω στο μισθὸ γιὰ νὰ τοῦ δοθεῖ σύνταξη. Ἀρα οἱ δύο αὐτοὶ τύποι δασκάλων δὲν δικαιούνται σύνταξη.

Τὸ μάθημα τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς ἀνατίθεται στοὺς <<δημοδιδασκάλους και κατὰ προτίμησιν εἰς τοὺς νεωτάτους ἐξ αὐτῶν>>. Στις πόλεις που διδάσκουν καθηγητὲς διδακτικῆς στη μέση ἐκπαίδευση μποροῦν νὰ συμπληρώνουν τὸ ὠράριό τοὺς σε σχολεῖα τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσης { νόμος 4371 << περὶ ὁργανώσεως και διοικήσεως τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς>>, Δ.Β.αρ.4371 σ.6}.

Ἡ διδασκαλία τῆς γυμναστικῆς δὲν γίνεται με τὸ σωστὸ τρόπο ἀπὸ τοὺς δασκάλους ὅταν δὲν ὑπάρχουν γυμναστὲς βεβαιώνει ὁ ἐπιθεωρητὴς Σπ. Μένταυλος σε ἄρθρο τοῦ με τίτλο <<Ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση στην ἐφαρμογὴ>> στο 274 Δ.Β.τῆς 27/4/1930 σ.4 , <<Εἶναι ζήτημα ἀν στα χρόνια που ὑπηρετῶ ὡς ἐπιθεωρητὴς εὐρήκα σε πέντε σχολεῖα νὰ διδάσκεται μεθοδικά και σύμφωνα με τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης ἡ γυμναστικὴ >>.

Οἱ δάσκαλοι-ες τῆς ἐποχῆς , ἐξαιρετικὰ προοδευτικοὶ και μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοὺς, ἐκτὸς ἀπὸ γυμναστὲς θεωροῦν ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχουν και μουσικοὶ γιὰ τὴν ὁλόπλευρη ἀρμονικὴ καλλιέργεια τῶν μαθητῶν-τριῶν, ἔτσι ζητᾶ <<νὰ διορίζονται στα πολυτάξια σχολεῖα και ἐιδικοὶ διδάσκαλοι γιὰ τὸ μάθημα τῆς ὠδικῆς>> {Πορίσματα Διδασκαλικοῦ Συνεδρίου τῶν Δ/λων τῆς Ἀνατολικῆς Περιφέρειας Ἀθηνῶν Δ.Β.αρ.281, 15/6/2011 σ.3}.

Τὸ φόβο ὅτι ἀν πραγματοποιηθεῖ ἡ ἀπόφαση συνεδρίου Θεολόγων νὰ διδάσκουν αὐτοὶ ἀντὶ τῶν δασκάλων τὰ θρησκευτικὰ στην Ε' και ΣΤ' τάξη, ἐκφράζει ἡ Δ.Ο. . Φόβος ὅτι ἀν ὑπάρξει τέτοιο προηγούμενο μπορεῖ νὰ σημάνει εἰσοδο κι ἄλλων ἐιδικοτήτων ὅπως φιλολόγων, μαθηματικῶν, φυσικῶν, γυμναστῶν, τῆς σχολῆς καλῶν τεχνῶν γιὰ τὰ τεχνικὰ μαθήματα και ἔτσι <<οἱ μικροὶ πιτσιρίκηδες θὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ σχολεῖο τοὺς ἐγκρατέστατοι εἰς παντοειδῆ σοφίαν....οἱ θεολόγοι πῆραν

αντιθέσεις με τα πιο απλά με τα πιο στοιχειώδη διδάγματα της πείρας και της επιστήμης.Δε θάβλεπαν στο δημοτικό σχολείο και στο παιδί το πρόχειρο υλικό δημιουργίας επιδομάτων και θέσεων>>{Δ.Β.,αρ.309,11/1/1931 σ.1}.

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΦΟΙΤΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΤΡΙΩΝ ΠΟΙΝΕΣ-ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ ΓΟΝΕΙΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ4397 <<ΠΕΡΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ>>.

Η φοίτηση στο δημοτικό σχολείο είναι υποχρεωτική για παιδιά και των δύο φύλων, μόλις συμπληρωθούν*{συμπληρωμένου του έκτου έτους }* τα πρώτα έξι χρόνια της ηλικίας του παιδιού ή αν συμπληρώνει το έκτο έτος μέσα στους πρώτους έξι μήνες κατά τους οποίους φοιτά στην πρώτη τάξη,από την 1^η Ιανουαρίου και μέχρι του τέλους των μαθημάτων τον Ιούνιο του ίδιου έτους..Δεν είναι υποχρεωτική η φοίτηση σε παιδιά που διδάσκονται την ύλη του σχολείου σε ιδιαίτερα μαθήματα,σε όσα παιδιά πάσχουν από μεταδοτικό νόσημα,ή έχουν νοητική υστέρηση .Επίσης απαλλάσσονται της φοίτησης όσα παιδιά έχουν συμπληρώσει το 11^ο έτος της ηλικίας τους,<<*οι κατ'ιδίαν διδασκόμενοι τα μαθήματα του δημοτικού σχολείου ,οι νοσούντες νόσημα μεταδοτικών,οι πνευματικώς ανώμαλοι,οι συμπληρώσαντες ήδη το 11^{ον} έτος της ηλικίας>>{Δ.Β.αρ.221 7/4/1929 σ.9}. Σε λίγες μέρες τροποποιεί το όριο ηλικίας στα 14 έτη,η διόρθωση ψηφίζεται από τη Βουλή.Έτσι πλέον η υποχρεωτική φοίτηση των παιδιών γίνεται μέχρι το επίσημο τέλος της παιδικής ηλικίας τα 14 έτη{Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.9}.*

Είναι επιτρεπτό λοιπόν να διδάσκονται τα μαθήματα στο σπίτι τους, προφανώς τα παιδιά που οι γονείς τους έχουν τους πόρους,αρκεί να το δηλώσουν αυτό οι γονείς τους εγγράφως εντός 10 ημερών από της ενάρξεως του σχολικού έτους εις το διευθυντήν του σχολείου της εκπαιδευτικής περιφέρειας που ανήκουν*{άρθρο 6 παρ.2 του νόμου <<περί στοιχειώδους εκπαίδευσεως >>22/3/1929}*.Αν επιθυμούν να επιστρέψουν σε σχολείο ,όσοι-ες διδάχτηκαν κατ'οίκον μαθήματα αυτό είναι δυνατό μόνο μετά τα αποτελέσματα κατατακτήριων εξετάσεων.Οι εξετάσεις γίνονται 15 ημέρες προ της έναρξης των μαθημάτων ή το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου ή κατ'εξαίρεση σε εξεταστική χρονική περίοδο την οποία θα υποδείξει ο αρμόδιος Επιθεωρητής.

Αν οι γονείς αμελήσουν την εγγραφή μαθητή-τριας εντός δεκαημέρου από την έναρξη των μαθημάτων,αφού μετά τη λήξη των εγγραφών ο διευθυντής ειδοποιεί εγγράφως τους γονείς και κηδεμόνες δίνοντάς τους παράταση 15 ημερών για να τους γράψουν ή παραμελήσουν την συνεχή και τακτική φοίτηση των παιδιών τους ,τότε υποχρεούται στην καταβολή προστίμων από 50 έως 500 δραχ. και αν επαναλαμβάνεται το φαινόμενο της μη τακτικής φοίτησης έως 1.000δραχ.Τις ποινές επιβάλλει ο αρμόδιος Επιθεωρητής κατόπιν σχετικών αναφορών του διευθυντή του σχολείου, του οποίου δεν φοιτούν κανονικά οι μαθητές-τριες, Επίσης αναφορά κάνει η οικεία αστυνομική αρχή, η οποία είναι υποχρεωμένη να συλλαμβάνει και οδηγεί στο σχολείο τα παιδιά που περιφέρονται άσκοπα την ώρα που γίνονται μαθήματα.Τα έσοδα αυτά

αποδίδονται στα ταμεία των σχολείων ,τα οποία φοιτούν οι μαθητές, από τον οικείο ταμία .

Οι προϊστάμενοι των σχολείων <<υποχρεούνται κατά το τέλος εκάστου μηνός να αναφέρωσιν εις τον οικείον Επιθεωρητήν πάσαν πληροφορίαν σχετικήν προς τας απουσίας των μαθητών ,συγχρόνως δε και τας ενεργείας τας επιβαλλομένας υπό των διατάξεων του παρόντος .Οι δε επιθεωρηταί κατά τας περιοδείας των να εξετάζωσι διά παντός τρόπου την πιστήν εφαρμογήν των σχετικών προς τας εγγραφάς και απουσίας των μαθητών διατάξεις>>{Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.9}.

Κατά των αποφάσεων οι οποίες τιμωρούν τους γονείς μπορούν να υποβάλλουν ένσταση εις το Εποπτικό Συμβούλιο της Περιφέρειας εντός 10 ημερών,από την ημέρα που τους κοινοποιήθηκε η απόφαση της τιμωρίας.Το δε Εποπτικό Συμβούλιο εντός 20 ημερών οφείλει να <<επικυρώση ή ακυρώση την περί επιβολής προστίμου απόφασιν του επιθεωρητού ή και να τροποποιήση ταύτην επί το επεικότερον>>.Το άρθρο αυτό για την ένσταση προστέθηκε ,διορθώνοντας και συμπληρώνοντας το νομοσχέδιο <<περί στοιχειώδους >>.Η διόρθωση έγινε κατά την υποβολή του νομοσχεδίου στη Βουλή ,ίσως από αντιδράσεις για την μη ύπαρξη ένστασης για τους παραβάτες γονείς και οι αλλαγές δημοσιεύτηκαν στο Δ.Β. αρ.222 14/4/1929 σ.9.

Η διάρκεια του σχολικού έτους ,αλλά και η προαγωγή,απόλυση των μαθητών ορίζονται {<<κανονισθήσονται >>} από Προεδρικά Διατάγματα.

Έχουμε όμως ποινές και για παραβάτες μαθητέςγια σοβαρές παραβάσεις όπως η βλασφημία .Πού αυτό ,στα <<παιδικά παιδονομικά δικαστήρια>> τα οποία <<τιθάσεψαν τα πιο ατίθασα παιδιά.>>.Δηλαδή για τα μαθητικά συμβούλια κάθε σχολείου στα οποία οι ίδιοι οι μαθητές –τριες επιβάλλουν ποινές στους απείθαρχους συμμαθητές τους .Παράδειγμα απόφασης σε μια ορεινή κοινότητα με 70 οικογένειες ,<<κάθε πρωί μετά την προσευχή θα σηκώνεσαι όρθιος στο θρανίο σου και θα λες δυνατά ,ποτέ στη ζωή μου δε θα βλαστημήσω>> και το παιδί δεν ξαναβλαστήμησε σύμφωνα με μαρτυρία του Αλέκου Μπάμπαλη δασκάλου το 1931, που καταλήγει λέγοντας <<είναι ή δεν είναι δάσκαλοί μας τα παιδιά;>>{Δ.Β. αρ.319,22/3/1931}.

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Με την έναρξη του σχολικού έτους ο προϊστάμενος του σχολείου,υποχρεούται να τοιχοκολλήσει στη θύρα του σχολείου και στο κεντρικότερο μέρος της κοινότητας δήλωση στην οποία να γράφει το χρόνο έναρξης και λήξης των εγγραφών <<ως και πίνακα των παιδων αμφοτέρων των φύλων των συμπληρούντων την νόμιμον προς εγγραφήν ηλικίαν .Τον πίνακα τούτον ο προϊστάμενος του σχολείου υποχρεούται ευθύς μετά την λήξιν εκάστου σχολικού έτους να ζητή εγγράφως παρά Προέδρου της Κοινότητας ή του Δημάρχου της πόλεως>>{Ν.<<περί στοιχειώδους>>..Δ.Β.αρ.222 14/4/1929 σ.9}

Ο δήμαρχος ή οι πρόεδροι των κοινοτήτων οφείλουν να καταρτίσουν πίνακα<<εφ'απλού χάρτου>> κατά ενορία με τα παιδιά που πρέπει να εγγραφούν και να τον στείλουν μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου.Όσοι δήμαρχοι ή

κοινοτάρχες δεν αποστέλλουν τον πίνακα των μαθητών –τριών, τότε η διεύθυνσις του σχολείου ,οφείλει να το αναφέρει στον οικείο νομάρχη ,ώστε να επιβάλλει πρόστιμο μέχρι 1.000 δρχ.Το πρόστιμο εισπράττεται υπέρ του σχολικού ταμείου.Τα πρόστιμα έχουν ως αποτέλεσμα την εγγραφή περισσότερων αγοριών και κοριτσιών στο σχολείο.Τα πρόστιμα τα οποία επιβάλλονταν ήταν από 50-100δρχ.έως 500 δρχ. για πιο πλούσιους γονείς,<<...δεν έμεινε ούτε ένα παιδί ή κορίτσι με μαθητική ηλικία που να μη γραφτή στο σχολείο ,και τούτο με μικροπρόστιμα 50-100δρχ.και σε σπάνιες περιπτώσεις κακοκεφαλιάς γονέων ευπόρων μέχρι 500 δραχμών >>,ζ<<Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην εφαρμογή >>,Δ.Β.αρ.275, 4/5/1930,σ.5}.

Δυστυχώς όμως παρά τις εγγραφές ,η μαθητική διαρροή ,μαθητών οι οποίοι διακόπτουν το σχολείο, παραμένει υψηλή.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία αναγνωρίζει και χαιρετίζει σε πρωτοσέλιδο δίστηλο άρθρο της κάνοντας τον απολογισμό του 1929, στο φύλλο του Δ.Β. της 5^{ης} Ιανουαρίου 1930 ,ότι έχει προχωρήσει η συνεκπαίδευση των δύο φύλων με την εγγραφή μεγαλύτερου αριθμού κοριτσιών στα δημοτικά σχολεία,<<η συνεκπαίδευση των δύο φύλων σ' όλα τα δημοτικά σχολεία καθιερώνεται επίσημα,δε μπορούμε να μη το αναγνωρίσουμε ,όσο κι αν δεν μείναμε ικανοποιημένοι ολοκληρωτικά από την περσινή μεταρρυθμιστική προσπάθεια της Κυβέρνησης>> .Η αύξηση του αριθμού των μαθητριών φέρνει πολλές προαγωγές σχολείων που από μονοθέσια γίνονται διθέσια κ.ο.κ.

ΜΕΤΕΓΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Επίσης οι μαθητές-τριες που πρέπει να μεταγραφούν σε άλλο σχολείο, πρέπει αυτό να δηλωθεί εντός 10 ημερών από της ενάρξεως του σχολικού έτους ,στο διευθυντή του σχολείου της εκπαιδευτικής περιφέρειας που ανήκουν.

Η ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Οι ι μαθητές-τριες που πρόκειται να φοιτήσουν σε ιδιωτικά σχολεία, πρέπει αυτό να δηλωθεί εντός 10 ημερών από της ενάρξεως του σχολικού έτους ,στο διευθυντή του σχολείου της εκπαιδευτικής περιφέρειας που ανήκουν.

Η ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΕ ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Για τους μαθητές-τριες με νοητική υστέρηση {<τους πνευματικώς ανωμάλους παίδας >>} μετά από γνωμοδότηση του Εποπτικού Συμβουλίου προβλέπεται κατ'ιδίαν διδασκαλία ή ειδική τάξη ή και ειδικό σχολείο αν υπάρχει επαρκής αριθμός μαθητών-τριών για να συσταθεί τέτοιο. Επίσης προβλέπει ο νόμος την ίδρυση υπαίθριων σχολείων για ασθενικά παιδιά. Μια και γνωρίζει ότι στα κανονικά λόγω της άθλιας κατάστασής τους αρρωσταίνουν τα υγιή παιδιά σύμφωνα με μαρτυρίες και καταγγελίες, φανταζόμαστε πόσο θα επιβάρυνε την ήδη επιβαρυσμένη υγεία κάποιων παιδιών, γι' αυτό στέλνοντάς τα στο ύπαιθρο ίσως τη γλιτώσουν.... να μην έχουμε και την ευθύνη.

Λεπτομέρειες για τη λειτουργία αυτών των σχολείων θα οριστούν με Π.Δ. {Ν.<< περί στοιχειώδους εκπαίδευσης >> Δ.Β. 22/3/1929}.

ΙΔΡΥΣΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΝΟΜΟΣ 4376 [13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1929] <<ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΙΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ>>.

Ο νόμος 4376 θεσπίζει την ίδρυση δύο Πειραματικών Σχολείων ένα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στην οδό Σκουφά και Λυκαβητού κι ένα στη Θεσσαλονίκη στην έδρα του Πανεπιστημίου. Το κάθε πειραματικό σχολείο περιλαμβάνει ένα μονοτάξιο δημοτικό σχολείο, ένα εξατάξιο δημοτικό σχολείο και ένα εξατάξιο γυμνάσιο. Το κάθε σχολείο <<προσαρτάται εις το εργαστήριο της πειραματικής παιδαγωγικής εκάτερου Πανεπιστημίου>> {Δ.Β. αρ. 253 1 Δεκεμβρίου 1929 σ. 8}.

Η Διεύθυνση του Πειραματικού Σχολείου [το σύνολο των σχολείων], ασκείται ενιαία από τον οικείο τακτικό καθηγητή της Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου. Διορίζεται διά Π.Δ. μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου με τη σύμφωνη γνώμη του Επόπτη του σχολείου. Με τη γνώμη του Εκπ/κού συμβουλίου προάγεται, τιμωρείται, απολύεται ή μετατίθεται σε Διδασκαλείο ή σε σχολείο. Αυτός διευθύνει τις ασκήσεις των δοκίμων πτυχιούχων. Ως Διευθυντές και Υποδιευθυντές μπορούν να διοριστούν Διευθυντές και Υποδιευθυντές των Διδασκαλείων Δημοτικής Εκπαίδευσης. Τον διευθυντή αναπληρώνει ο αρχαιότερος εκπαιδευτικός. Ο Διευθυντής ασκεί καθήκοντα Επιθεωρητού του διδακτικού προσωπικού του Γυμνασίου αλλά και του Δημοτικού σχολείου του Πειραματικού.

Το διδακτικό προσωπικό αποτελείται από πέντε φιλόλογους καθηγητές, ενός καθηγητού των Φυσικών, ενός των Μαθηματικών, ενός καθηγητή της Γαλλικής γλώσσας, ενός των τεχνικών μαθημάτων, ενός διδασκάλου της μουσικής, ενός της γυμναστικής, ενός καθηγητή της υγιεινής κι ενός καθηγητή <<των ιερών>>. Η αμοιβή του διδακτικού προσωπικού ορίζεται μέχρι τις 250 δρχ. το μήνα για κάθε εβδομαδιαία ώρα διδασκαλίας. Όσοι άλλοι εκπαιδευτικοί καθηγητές ή δάσκαλοι διδάσκουν, αυτοί αμείβονται με τις ίδιες αποδοχές με ομοιόβαθμους εκπαιδευτικούς λειτουργούς. Ο Επόπτης κι ο Διευθυντής του σχολείου αναθέτουν στους εκπαιδευτικούς του σχολείου τη διδασκαλία μαθημάτων σ' όλες τις τάξεις, τη συμπλήρωση ωρών, την αναπλήρωση όσων απουσιάζουν, την ανάθεση εργασίας πειραματικής ή πρακτικής φύσης στο

χώρο του σχολείου, <<αι αποφάσεις αυτές είναι υποχρεωτικοί διά το διδαχτικόν προσωπικόν>>.Ο Γενικός Επιθεωρητής μπορεί να αποσπάσει εκπαιδευτικούς της περιφέρειάς του για να διδάξουν στο Πειραματικό Σχολείο σε περίπτωση που λείπουν ώρες.Το αναλυτικό πρόγραμμα και τα βιβλία είναι τα ίδια με των άλλων αντίστοιχων δημοσίων σχολείων.Είναι δυνατόν όμως με σκοπό τον πειραματισμό να τροποποιηθεί το αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα ,η διάταξη της ύλης ,οι μέθοδοι μετάδοσης ,ο τρόπος εξέτασης και προαγωγής των μαθητών ,με τη σύμφωνη γνώμη του Επόπτη του Πειραματικού Σχολείου.

Στο σχολικό ταμείο υποχρεούνται σε μηνιαία εισφορά μόνο οι μαθητές του γυμνασίου.Οι μαθητές γράφονται μόνο το μήνα Σεπτέμβριο.Κάθε τάξη πρέπει να έχει το ανώτερο 30 μαθητές.

Ένας επιστάτης ,ένας κηπουρός και τρία άτομα ως βοηθητικοί-ές είναι το υπόλοιπο προσωπικό του σχολείου.Το Πειθαρχικό Συμβούλιο για το βοηθητικό προσωπικό αποτελεί ο σύλλογος διδασκόντων του Πειραματικού Σχολείου.

Υποχρεούνται να φοιτήσουν μετά το πτυχίο τους ,για ένα εξάμηνο με σκοπό την πρακτική παιδαγωγική και διδακτική άσκηση με τη λήψη παιδαγωγικού πτυχίου για όλους τους απόφοιτους της Φιλοσοφικής ,Θεολογικής,των Φυσικών,των Μαθηματικών Σχολών του Πανεπιστημίου όπως και των φοιτητούντων στο Πανεπιστήμιο στη μετεκπαίδευση των δασκάλων.Ακόμη, <<εν τω πειραματικώ σχολείω ασκούνται εις ψυχολογικά παρατηρήσεις των παιδων,εις εκτέλεσιν πειραμάτων και εις τους τρόπους του διδάσκειν και παιδαγωγείν οι παρακολουθούντες τα εν τω Πανεπιστημίω διδασκόμενα μαθήματα υπό του καθηγητού της Παιδαγωγικής ,καθώς και εν τω Πανεπιστημίω μετεκπαιδευόμενοι δημοδιδάσκαλοι>>.

ΟΙ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Ο νόμος ορίζει μέλη της εφορίας να είναι:ο διευθυντής του σχολείου ο οποίος με τον αναπληρωτή του εκτελεί χρέη γραμματέως της εφορίας,ένα μέλος του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου το οποίο υποδεικνύει ο διευθυντής ,ένα λαϊκό μέλος του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου της ενορίας που ανήκει το σχολείο,δύο γονείς οι οποίοι θα εκλεγούν από τη συνέλευση των γονέων παιδιών που είναι γραμμένα στο σχολείο.Έργα των σχολικών εφοριών είναι :η φροντίδα για την είσπραξη των πόρων και την αύξηση της περιουσίας των ταμείων,η μέριμνα για την ανέγερση ή επισκευή διδακτηρίου ,η καλή συντήρηση του διδακτηρίου ,η φροντίδα για θέρμανση,καθαριότητα ,φωτισμό του κτιρίου ,ο εφοδιασμός του σχολείου με τα απαραίτητα έπιπλα,διδακτικά όργανα ,η ίδρυση και ο πλουτισμός της σχολικής βιβλιοθήκης,η οργάνωση και λειτουργία μαθητικών συσσιτίων,η παροχή σε άπορους χρηστούς και επιμελείς μαθητές βιβλίων και γραφικής ύλης.

Οι πόροι των σχολικών ταμείων μπορούν να προκύψουν από τις εξής πηγές:από εκκαθαριζόμενες σχολικές περιουσίες,από δωρεές εν ζωή λόγω θανάτου ή κληρονομιάς ή από κληροδοτήματα ή δωρεές ή από μισθώματα ακινήτων ή από καταληφθέντα από το δημόσιο ακίνητα ή από την πώληση

των προϊόντων των σχολικών κήπων ή από την οργάνωση εορτών, αγορών, θεατρικών παραστάσεων. Επίσης πόροι μπορούν να προέλθουν από τις προαιρετικές εισφορές γονέων και κηδεμόνων κατά την εγγραφή των μαθητών, οι υποχρεωτικές εισφορές των γονέων που ορίζουν οι γενικές τους συνελεύσεις, από τις εισπράξεις των υποχρεωτικών εράνων όχι όμως από εράνους μεταξύ των μαθητών, από το προϊόν της ειδικής τοπικής φορολογίας, εισφορές από προσωπική εργασία, χορηγίες από τα εκκλησιαστικά συμβούλια των ναών {Δ.Β. αρ. 319,22/3/1931 σ.8}.

ΟΙ ΙΕΡΑΤΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ

ΝΟΜΟΣ 4370 13/8/1929 <<ΠΕΡΙ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ >>{Δ.Β.αρ.257 29/12/1929 σ.6}

<< Σκοπός των ιερατικών σχολών είναι η προπαρασκευή των μελλόντων να καταταχθώσιν εις τας τάξεις του κλήρου και η συμπλήρωσις των σπουδών κληρικών της Ορθοδόξου Εκκλησίας>>

Η φοίτηση τετραετής ή εξαετής. Διδάσκονται θεολογικά μαθήματα, τεχνικά μαθήματα, η γαλλική γλώσσα, η εκκλησιαστική μουσική, η ωδική, η γεωπονία, η γυμναστική. Το απολυτήριο της Ιερατικής σχολής δίνει το δικαίωμα εγγραφής σε θεολογική σχολή, αλλά όχι το δικαίωμα διορισμού ως δάσκαλος. Για να γίνει κάποιος δεκτός στη σχολή πρέπει να είναι χριστιανός Ορθόδοξος, να κατάγεται από περιοχή της ελεύθερης Ελλάδας, να είναι γραμμένος στα μητρώα αρρένων, να είναι υγιής και αρτιμελής.

Ο Διευθυντής της σχολής πρέπει να είναι Έλληνας πολίτης ορθόδοξος, κληρικός στο αξίωμα του πρεσβυτέρου, να μην έχει καταδικασθεί από εκκλησιαστικό ή πολιτικό δικαστήριο ή αν δεν υπάρχει κληρικός τότε λαϊκός θεολόγος με δεκαετή πείρα στη Μ. Εκπαίδευση ή σε ιερατικές σχολές, κυρίως όμως ο Διευθυντής πρέπει <<να διακρίνεται διά τον ευσεβή αυτού βίον και την αφοσίωσιν εις την Ορθόδοξον Χριστιανικήν θρησκείαν>>. Ο Διευθυντής πρέπει να διδάσκει στη σχολή, να επιμελείται του ωρολογίου προγράμματος, να εισπράττει με διπλότυπες αποδείξεις τα τροφεία των μαθητών, να υποβάλλει έκθεση προς το εκπαιδευτικό συμβούλιο για το διδακτικό προσωπικό, για την πρόοδο των μαθητών και για την κατάσταση της σχολής. Επίσης ο διευθυντής να παρίσταται εις τας συνεδριάσεις της εφορείας της σχολής, να εκδίδει τα πτυχία, ενδεικτικά και λοιπά αποδεικτικά των μαθητών, να υποβάλλει κατά μήνα έκθεση για τις απουσίες των μαθητών του διδακτικού προσωπικού και <<να επιβλέπη την ακριβή εκτέλεσιν των καθηκόντων ...του υπό τας διαταγάς ...αυτού προσωπικού της Σχολής>>. Να κρατά τα εξής βιβλία, μητρώο, μαθητολόγιο, βιβλίον πιστοποιητικών σπουδής, γενικού και ειδικού ελέγχου μαθητών, εισερχομένων και εξερχομένων εγγράφων, ποινών, υγείας των μαθητών, των τροφείων. Τον Διευθυντή της σχολής αναπληρώνει καθηγητής θεολόγος της σχολής. Οι διδάσκοντες πρέπει να είναι χριστιανοί ορθόδοξοι. Η σχολή έχει οικονόμο που εκλέγεται από την εφορεία της σχολής με αρμοδιότητες την καθαριότητα της σχολής, την διαγωγή των μαθητών, την επιστάση της παρασκευής της καθημερινής τροφής των μαθητών. Λογοδοτεί στο τέλος του τριμήνου για τη διαχείρισή του στην εφορεία της σχολής,

φροντίζει για την καλή διατήρηση των σκευών της σχολής, τηρεί τα βιβλία συσσιτίου, αγοράς τροφίμων, αποθήκης, εισπράτει τα προβλεπόμενα ποσά ως πρόστιμα για φθορά ή απώλεια πραγμάτων της σχολής. Όταν ο οικονόμος απουσιάζει τον αναπληρώνει ο διευθυντής ή ένας καθηγητής της σχολής. Το υπόλοιπο προσωπικό είναι: ένας επιστάτης, ένας κλητήρας, τρεις υπηρέτες από τους οποίους ο ένας μάγειρας.

Στη σχολή γράφονται απόφοιτοι διδασκαλείου ή γυμνασίου. Όσοι φοιτούν στις δύο τελευταίες τάξεις των Ιερατικών Σχολών, μπορούν να γραφούν σε πεντατάξια ή εξατάξια διδασκαλεία μετά την αποφοίτησή τους και να γίνουν δάσκαλοι, στις ιερατικές σχολές υπάρχει ειδικός καθηγητής των παιδαγωγικών. Όλα τα ανωτέρω ισχύουν και για την αναγνωρισμένη Ριζάρειο Σχολή.

Σε εγκύκλιό του το υπουργείο Παιδείας <<γνωρίζει στους επιθεωρητές των δημοτικών σχολείων ότι προκειμένου να διορίζουν δασκάλους πρέπει να έχουν υπόψιν τους ότι και οι πτυχιούχοι των ιερατικών σχολών είναι ισότιμοι με τους πτυχιούχους των διδασκαλείων, εφ' όσον το πτυχίο τους είναι ισότιμον με το πτυχίον του διδασκαλείου>>, {Δ.Β., αρ.302, 23/11/1930 σ.6}.

Από το σχολικό έτος 1930-31 καταργείται η εν Κερκύρα Ιερατική Σχολή, <<διατηρουμένης μόνον μέχρι της λήξεως του σχολικού έτους της τέως πέμπτης, νυν δε έκτης τάξεως αυτής>>, {Δ.Β. 294, 28/9/1930 σ.6}.

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ –ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ Η ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΕ ΝΥΚΤΕΡΙΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ{ ΝΟΜΟΣ 4397 <<ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΙΤΗΣΙΝ ΕΙΣ ΝΥΚΤΕΡΙΝΑΣ ΣΧΟΛΑΣ>>}

Η επιμόρφωση ενηλίκων ως κρατική δομή είναι πρωτόλεια. Το πρόβλημα είναι η μη εγγραφή στα δημοτικά, η σχολική διαρροή και εξ αυτών το μεγάλο ποσοστό αναλφαβητισμού. Τα οικονομικά προβλήματα κυρίως των προσφυγικών οικογενειών τεράστια, οδηγούν σε παιδική, εφηβική ανασφάλιστη εργασία με χαμηλά μεροκάματα. Έτσι η επαγγελματική εκπαίδευση γίνονταν πρακτικά στο στίβο της ζωής μέσα στους επαγγελματικούς χώρους σαν μαθητεία, πολλές φορές για χρόνια με ελάχιστη ή χωρίς καθόλου αμοιβή.

Σκοπός της νομοθετικής ρύθμισης, η καταπολέμηση του αναλφαβητισμού για όσους υπερέβησαν την ηλικία που μπορούν να φοιτήσουν σε δημοτικό σχολείο και όμως δεν γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή. Τα σχολεία αυτά για να ιδρυθούν μετά από γνωμοδότηση του αρμόδιου εποπτικού συμβουλίου πρέπει να εγγραφούν σ' αυτά τουλάχιστο 5 αναλφάβητοι για να λειτουργήσουν. Οι άνδρες πρέπει να φοιτούν σε χωριστά τμήματα από τις γυναίκες.

Επίσης στα σχολεία αυτά μπορούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα οι αλλοδαποί[μαζί και οι όρθόδοξοι τουρκόφωνοι πρόσφυγες, αλλά και οι εδώ μουσουλμάνοι], <<η υποβοήθησις της γλωσσικής αναπτύξεως των ξενοφώνων και η παροχή εις τοιούτως στοιχείων μορφώσεως εκ της συγχρόνου ζωής του έθνους>> {Ν. <<περί στοιχειώδους... 22/3/1929>> }.

Στα σχολεία αυτά διδάσκεται από την 1^η Οκτωβρίου έως τέλος Ιουνίου ανάγνωση, γραφή, αριθμητική, εθνική ιστορία, γεωγραφία, επαγγελματικές γνώσεις ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες και... <<ερμηνεία των κατά Κυριακήν αναγιγνωσκομένων Ευαγγελίων και Πράξεων των Αποστόλων>>. Η ανάθεση της διδασκαλίας σε διδάσκοντες γίνεται από τον αρμόδιο Επιθεωρητή δημοτικής εκπαίδευσης. Μπορούν επίσης να διδάσκουν γνωστικά αντικείμενα καθηγητές της Μέσης Εκπαίδευσης και άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι. Οι τελευταίοι αμισθί.

Οι διδάσκοντες στις νυκτερινές σχολές, αμείβονται με 25 δρχ. για κάθε ώρα διδασκαλίας. Για την αμοιβή των διδασκόντων, τα λειτουργικά έξοδα αυτών των σχολών [φωτισμός, θέρμανση, καθαριότητα], δίνεται για όλη την Ελλάδα για αυτά τα νυκτερινά σχολεία, 1 εκ. δρχ. από τον εθνικό προϋπολογισμό.

Τον Οκτώβριο του 1929 ανακοινώνεται η ίδρυση 71 συνολικά Νυκτερινών Σχολών, συγκεκριμένα 13 στην περιφέρεια του Κιλκίς, 14 στην περιφέρεια Ιωαννίνων, 2 στην περιφέρεια Κορίνθου, 13 στην περιφέρεια Εδέσσης, 1 στον προσφυγικό συνοικισμό Πατρών, 1 στην Κόνιτσα, 8 στην περιφέρεια Καστοριάς, 13 στην περιφέρεια Αλεξανδρουπόλεως, 6 στην περιφέρεια Διδυμοτείχου {Δ.Β.αρ.248 27/10/1929 σ. 6}.

Το Μάρτιο του 1930 ανακοινώνεται η ίδρυση 14 νυκτερινών σχολών στην εκπαιδευτική περιφέρεια Φλωρίνης, μία στη Φλώρινα και οι υπόλοιπες 13 σε γύρω χωριά από τη Φλώρινα {Δ.Β.αρ.266 2/3/2011 σ.3}.

Στην εκπ. Περιφέρεια Δράμας λειτουργούν ήδη 30 Νυκτερινές Σχολές {Δ.Β. 273, 20/4/1930 σ.12}.

Ο Σπύρος Μένταυλος Επιθεωρητής Δ.Σχ. Τρικάλων επρότεινε την ίδρυση μιας τετρατάξιου νυχτερινής σχολής για τη διδασκαλία των υπερδιακοσίων βλαχόφωνων παιδιών των Ασπροποταμιτών, που διαχειμάζουν στα Τρίκαλα, η πρόταση όμως απορρίφθηκε μια και ο <<νομοθέτης εννοεί τα νυκτερινά σχολεία με μονόχρονη φοίτηση >>, {Δ.Β. αρ.275, 4/5/1930 σ.5}.

Το Δ.Β. κάνει απολογισμό για τη σχολική χρονιά 1929-1930 και αναφέρει ότι ιδρύθηκαν 83 νυκτερινές σχολές {άρθρο <<Εκπαιδευτικά ζητήματα της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, αρ.284, 6/7/1930, σ.8}.

Το Δεκέμβριο του 1930 έχουμε την ίδρυση δύο νυχτερινών σχολών στην Κοζάνη για αναλφάβητους στρατιώτες, δύο στην Κομοτηνή και τρεις στη Βέροια για τον ίδιο σκοπό, {Δ.Β., αρ.306, 21/12/1930 σ.6}.

ΙΔΡΥΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ,ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ-ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Τα χαρακτηριστικά τα οποία οραματίζονται να έχει το νέο σχολείο σε πολλές επιστολές εκπαιδευτικοί της εποχής 1928-32 είναι οράματα που ακόμα και σήμερα δεν έχουν εκπληρωθεί, δηλαδή τα σχολεία να έχουν κήπο, βιβλιοθήκη, να γίνονται διαλέξεις θεατρικές παραστάσεις με χορωδίες για να <<μορφώνει και τον αγρότη, να έχει φαρμακείο, να καλλιεργή τον αθλητισμό, δηλαδή να έχει γυμναστήριο και αθλητικά όργανα >>. Αυτά σημειώνει σε μονόστηλη επιστολή του ο δάσκαλος Δ.Ι. Παναγιωτόπουλος, ενώ στις τρεις διπλανές στήλες ξεδιπλώνει το όραμά της για το νέο σχολείο η Μαρία Μοντεσσόρι σε άρθρο με τίτλο <<Το νέο σχολείο εργάζεται για μια νέα ζωή του ανθρώπου>> {Δ.Β.αρ.290, 31/8/1930 σ.4}..

Για τη διδασκαλία της χειροτεχνίας το 1929 αναγράφεται στον Προυπολογισμό ποσό 1.000 δρχ. το οποίο θα δοθεί σε κάθε σχολείο κατ' έτος για αγορά εργαλείων και υλικών διδασκαλίας. Η συνολική πίστωση είναι ένα εκατομμύριο κατ' έτος για όλα τα σχολεία της επικράτειας.

Για την ίδρυση μικρών εργαστηρίων φυσικής και χημείας εγγράφεται στον προϋπολογισμό 2.000 εφάπαξ ανά σχολείο. Για το πρώτο έτος η πίστωση είναι δύο εκατομμύρια.

Για την ίδρυση σχολικών βιβλιοθηκών, αλλά και για τον εμπλουτισμό όσων ήδη υπάρχουν στον εθνικό προϋπολογισμό δίνεται πίστωση 200 δρχ. ανά σχολείο, <<κατά το πρώτον έτος αναγραφθήσεται πίστωσης 200.000 δραχμών αυξανόμενη κατά τα επόμιντα>>. {Ν. <<περί στοιχειώδους εκπαίδευσεως>> Δ.Β. αρ. 222 14 Απριλίου 1929 σ.9}.

Στο νόμο για τα σχολικά βιβλία ο οποίος κατατέθηκε προς συζήτηση το Μάρτιο του 1931, στο άρθρο 9 υπάρχουν νομοθετικές ρυθμίσεις και για τις βιβλιοθήκες. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι σκοπός είναι να δημιουργηθεί βιβλιοθήκη σε κάθε σχολείο της δημοτικής ή της μέσης εκπαίδευσης. Αυτή εμπλουτίζεται και συντηρείται από το ταμείο της Σχολικής Εφορίας, αλλά και από το Κράτος χορηγούμενα επιδόματα κατά την ίδρυση των σχολείων και με προαιρετικές εισφορές του διδάσκοντος και διδασκόμενου προσωπικού, από εισπράξεις από διάφορες γιορτές του σχολείου, από δωρεές και επιχορηγήσεις των δήμων και κοινοτήτων. Ο υπόλογος για τη συντήρηση και λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης είναι ο διευθυντής της σχολικής μονάδας. Αυτός αναθέτει την εποπτεία σε ένα δάσκαλο ή καθηγητή ο οποίος επιφορτίζεται με τον εμπλουτισμό της και το βιβλίο εσόδων εξόδων και αυτός συνεργάζεται με το βιβλιοθηκάριο και τα μέλη της επιτροπής της βιβλιοθήκης. Η επιτροπή της βιβλιοθήκης αποτελείται και από ένα μαθητή από κάθε τάξη που εκλέγεται στην αρχή του σχολικού έτους. Η επιτροπή αυτή εκλέγει τον βιβλιοθηκάριο. Ο βιβλιοθηκάριος καταρτίζει το γενικό κατάλογο για το δανεισμό και την όλη αναγνωστική κίνηση της βιβλιοθήκης. Φροντίζει για την καλή κατάσταση των δανειζομένων βιβλίων. Ο βιβλιοθηκάριος με το διευθυντή επόπτη της βιβλιοθήκης καταρτίζουν πίνακα με αναφορά την κίνηση της βιβλιοθήκης και η έκθεση αυτή υποβάλλεται από το διευθυντή στον επιθεωρητή και αυτός στέλνει όλα τα αποτελέσματα της περιφέρειας του στο Γνωμοδοτικό Συμβούλιο ώστε η κίνηση των βιβλιοθηκών των σχολείων να δημοσιευτεί στο κατ' έτος δελτίο που εκδίδει το Συμβούλιο αυτό. Από τις σχολικές βιβλιοθήκες αγοράζονται υποχρεωτικά από ένα τουλάχιστο αντίτυπο από όλα τα βιβλία που έχει εγκρίνει το γνωμοδοτικό συμβούλιο. Προαιρετικά αγοράζονται αν οι πόροι το επιτρέπουν όσα επιλέξουν οι σύλλογοι γονέων και διδασκόντων κι ο διευθυντής. Υποχρεωτικά αγοράζουν οι σχολικές βιβλιοθήκες τα σχολικά εγχειρίδια που έχουν εγκριθεί και επιλεγεί για να διδαχτούν οι μαθητές από το μήνα Μάιο ώστε κατά το διάστημα των καλοκαιρινών διακοπών το προσωπικό του σχολείου να έχει τον καιρό να μελετήσει τα βιβλία και να κάνει την εκλογή του. Τις επιλογές των βιβλίων πρέπει οι δάσκαλοι-ες να αιτιολογήσουν γραπτά. {Δ.Β. αρ. 312, 1/2/1931, σ. 3-4, Δ.Β. αρ. 318, 15/3/1931 σ. 1}

15 Σχολικά μουσεία λειτουργούν στην εκπ. Περιφέρεια Δράμας {Δ.Β. αρ. 273 20/4/1930 σ. 12}.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΗΠΩΝ

Ο θεσμός των σχολικών κήπων <<εισήχθη ως γνωστόν, το πρώτον εις τα δημοτικά σχολεία τα οποία ελειτούργησαν εις την Κρήτην μετά την κατάλυσιν της τουρκικής κυριαρχίας. Η πατρότης του ανήκει εις τον σημερινόν πρωθυπουργόν της Ελλάδος, όστις ως σύμβουλος επί της Παιδείας και Δικαιοσύνης της νήσου, εις το πρώτον οργανωτικόν της δημοσίας εκπαιδεύσεως νόμον, περιέλαβε διάταξιν, ορίζουσαν ότι διά την μετάδοσιν στοιχειωδών γεωργικών γνώσεων εις τους μαθητάς των δημοτικών σχολείων ιδρύετο εις έκαστον εξ αυτών και τον κατάλληλον αγρόν δωρούμενον υποχρεωτικώς υπό της κοινότητος εκάστου χωρίου., διότι άλλως δεν θα ιδρύετο σχολικός κήπος. Συνάμα εις το αναλυτικόν πρόγραμμα καθωρίσθη και η ύλη η οποία έπρεπε να διδάσκεται επί των γεωργικών μαθημάτων>> {Δ.Β.αρ. 253 1/12/1929 σ.9 αναδημοσίευση άρθρου από το<<, Ελεύθερο Βήμα>> }.

Η αρθογραφία στο Διδασκαλικό Βήμα από εκπαιδευτικούς, Επιθεωρητές, Διδασκαλικούς Συλλόγους ιδίως της περιφέρειας είναι συνεχής με εξαιρετικά μεγάλα άρθρα και επιστολές όπου με επιχειρήματα επιμένουν για την αναγκαιότητα της δημιουργίας σε κάθε σχολείο ενός σχολικού κήπου. Αναγκαίος παιδαγωγικά για να κάνει πιο ενδιαφέρουσα, βιωματική και πρακτική τη διδασκαλία, αλλά και να επιμορφώσει τα παιδιά τα οποία προέρχονται από αγροτικές περιοχές και πολύ πιθανό γυρίζοντας να γίνουν καλύτεροι παραγωγοί. Αποτέλεσμα θα έχει να ωφεληθεί η αγροτική οικονομία και γενικά η παραγωγικότητα, η οικονομία μιας Ελλάδας, η οποία εκείνη την εποχή είναι η οικονομική της βάση είναι κυρίως η αγροτική παραγωγή.

Έτσι στο νόμο <<περί στοιχειώδους εκπαίδευσης>> 22/3/1929, προβλέπεται η δημιουργία <<Σχολικών Κήπων>> σε κάθε σχολείο της επικράτειας. Η ίδρυση και καλλιέργεια του κήπου συνδέεται με τη διδασκαλία των φυσιογνωστικών μαθημάτων για ν' αποκτήσουν οι μαθητές –τριες προκαταρκτικές γνώσεις για την καλλιέργεια της γης. Αν η έκταση γης που διαθέτει το σχολείο δεν είναι αρκετή, τότε παραχωρεί γη η κοινότητα ή γίνεται αναγκαστική απαλλοτρίωση της γης με βάση το νόμο 2442.

Για λειτουργικά έξοδα του κήπου [εργαλεία, σπόρους, λιπάσματα] χορηγούνται 1.000 δρχ. για κάθε κήπο που ιδρύεται και 200 δρχ. κατ' έτος για τη συντήρησή του. Μέχρι να ιδρυθούν κήποι σε όλα τα σχολεία, γράφεται κονδύλι στον προϋπολογισμό 50.000 δραχμών {Δ.Β. αρ.221 7/4/1929 σ.10}.

Διαφωνεί ο συντάκτης του Ελεύθερου Βήματος ότι επαρκούν τα παραπάνω ποσά για τη δημιουργία σχολικών κήπων και πιστεύει ότι <<διά να ολοκληρωθεί η όλη προσπάθεια θα απαιτηθή ακόμη η συνδρομή του υπουργείου των Οικονομικών, το οποίον δεν πρέπει να διστάση να διαθέση διά τους σχολικούς κήπους μερικά εκατομμύρια >> {Δ.Β.αρ. 253 1/12/1929 σ.9 αναδημοσίευση άρθρου από το<<, Ελεύθερο Βήμα>> }.

Θα απαιτηθεί συνεχίζει ο συντάκτης και η οικονομική συνδρομή της Αγροτικής και Εθνικής Τράπεζας όπως και των γεωργικών επιμελητηρίων και

όλων των σχετιζομένων οργανισμών. Έτσι καταλήγει θα έχει γεωργικό μέλλον η Ελλάδα <<διὰ την δημιουργίαν σταθερών και εδραίων θέσεων της προόδου και της ευημερίας της. Και όταν η προσπάθεια ολοκληρωθή, τότε εντός τριετίας αν όχι σε δέκα έτη, τουλάχιστον αι 5 χιλιάδας των ελληνικών δημοτικών σχολείων θα έχουν αποκτήσει τους κήπους των, τους οποίους η κυβέρνηση των φιλελευθέρων θα δύναται να επιδείξη προς τον ελληνικόν λαόν ως εν από τα σημαντικώτερα και μάλλον επωφελή διὰ την αναγέννησιν έργα της>>. Είναι ψηφοφόρος και οπαδός του κόμματος ο συντάκτης, αλλά και τόσο αισιόδοξος για το έργο της κυβέρνησης που θα είναι στην εξουσία για 10 συναπτά έτη.

Την εξαιρετικά μικρή επιχορήγηση των 10.000 δρχ. για το τρέχον σχολικό έτος το Μάρτιο του 1930 για σχολικούς κήπους, ειρωνεύεται και σχολιάζει ο συντάκτης της είδησης, <<... ύστερα από τη γενναιοδωρία! το υπουργείο της παιδείας θα περιμένη και τη νέα πίστωση του νέου Οικονομικού έτους για να προβή στο μοίρασμά της στα σχολεία>> {Δ.Β. αρ. 267, 9/3/1930 σ. 6}

Λειτουργία 30 σχολικών κήπων στα δημοτικά σχολεία της εκπ. Περιφέρειας Δράμας καταγράφονται στο Δ.Β. αρ. 273, 20/4/1930 σ. 12.

ΙΔΡΥΣΗ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Για την πρακτικοποίηση της εκπαίδευσης με τη δημιουργία επαγγελματικών σχολών και σχολείων για ν' αποκτήσει η χώρα παραγωγική βιοτεχνική και βιομηχανική εξαγωγική βάση μίλησε προεκλογικά και μετεκλογικά ο Ελευθέριος Βενιζέλος, αλλά τέτοια αιτήματα για να στραφεί προς την πρακτική της έκφραση η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και να μετασχηματιστεί όλη η εκπαιδευτική διαδικασία και να συνδεθεί με τον παραγωγικό ιστό της χώρας και την αγορά εργασίας με εξειδικευμένους καταρτισμένους μορφωμένους τεχνίτες. Η βιοτεχνική, η βιομηχανική όπως και η αγροτική παραγωγή παράγει πλούτο σε μια χώρα και δίνει στην παραγωγική της βάση εξωστρεφή προσανατολισμό.

Τα ανώτερα επαγγελματικά σχολεία μπορούν να ιδρυθούν με Π.Δ. που υπογράφουν οι υπουργοί Παιδείας και Οικονομικών, μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου. Μπορούν επίσης να μετατραπούν σε επαγγελματικά σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης.

Σκοπός της ίδρυσής τους είναι οι απόφοιτοι του δημοτικού που δεν θέλουν να φοιτήσουν στη μέση εκπαίδευση, να εκπαιδευτούν για κάποιο επάγγελμα που θα επιλέξουν να ασκήσουν στην αγορά εργασίας. Τα κατώτερα επαγγελματικά σχολεία χωρίζονται σε 4 κατηγορίες: Α' Γεωργικά, Β' Εμπορικά Γ' Βιοτεχνικά, Δ' Οικοκυρικά θηλέων. Η φοίτηση σ' αυτά είναι διετής ή τριετής. Για κάποια επαγγέλματα, δύναται να παραταθεί η φοίτηση και πέρα των προβλεπομένων ετών αν αυτό απαιτεί η εκπαίδευση των σπουδαστών. Στα επαγγελματικά σχολεία γράφονται δωρεάν οι κάτοχοι απολυτηρίου έκτης Δημοτικού σχολείου. Η εγγραφή είναι επίσης δωρεάν.

Δε μπορώ να καταλάβω γιατί πρέπει ο νομοθέτης σε άρθρο του νόμου να προβλέψει σε τι είδους χαρτί θα εκδίδονται οι τίτλοι και τα πιστοποιητικά σπουδών, αλλά αυτός ο νομοθέτης το κάνει, είναι βέβαια αδύνατον να μας

λύσει πλέον την απορία,<< *ομοίως εφ' απλού χάρτου εκδίδονται οι παντός είδους τίτλοι και τα πιστοποιητικά σπουδών των μαθητών*>>{άρθρο 16 Δ. Β. 221 σ.10}.

Το επαγγελματικό σχολείο διευθύνεται από τριμελή σχολική επιτροπή ,η οποία κρατά και το ταμείο και την περιουσία του σχολείου.Σ' αυτή την Επιτροπή μετέχει ο διευθυντής που εκτελεί και χρέη γραμματέως.Τ' άλλα δύο μέλη εκλέγονται ανά τριετία από τους γονείς και κηδεμόνες των σπουδαστών. Αν κάποιο μέλος παραιτηθεί ή πεθάνει αντικαθίσταται μετά από εκλογική διαδικασία εντός ενός μήνα, αν το υπόλοιπο της θητείας είναι έξι μήνες.

Η Επιτροπή διορίζεται με απόφαση του Γενικού Επιθεωρητή στον οποίο και ανακοινώνει τη σύνθεσή της μια που ένας από τους δύο εκπροσώπους των γονιών πρέπει να είναι πρόεδρος της επιτροπής κι ο άλλος ταμίας.Όταν παρευρίσκονται αυτά τα δύο μέλη τότε θεωρείται ότι έχει απαρτία η επιτροπή.Όταν απουσιάζει ο Πρόεδρος τον αναπληρώνει ο Γραμματέας.Οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία και σε περίπτωση ισοψηφίας έχει ο πρόεδρος τον πρώτο λόγο.

Οι πόροι για τα σχολικά ταμεία των επαγγελματικών σχολείων θα προέρχονται:από τις επιχορηγήσεις που θα καταβάλλει το κράτος,από εισφορές των κοινοτήτων,από φορολογία που θα εισπράττουν οι κοινότητες ειδική υπέρ των σχολείων αυτών.Επίσης οι πόροι μπορούν ν' αυξηθούν από δωρεές ή κληροδοτήματα από ιδιώτες,εταιρείες ,σωματεία ,μοναστήρια ,ιερούς ναούς κ.λ.π..Από μηνιαία χαμηλή εισφορά 5 δρχ. από κάθε μαθητή.Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη δωρεάν δημόσια παροχή εκπαίδευσης για τη λειτουργία των επαγγελματικών σχολείων.Εκτίμησή μας είναι κι ας μην το αναφέρει ότι αυτή θα είναι μια έσχατη λύση αν δεν πάνε καλά οι προηγούμενες επιλογής χρηματοδότητης.Υπάρχει μια αγωνία έχουμε την αίσθηση για την απρόσκοπτη λειτουργία τους ακόμα κι αν δεν πάνε καλά τα οικονομικά του κράτους.Γενικά διατρέχοντας την οικονομική ιστορία του ελληνικού κράτους τον 20^ο αι.έχουμε την αίσθηση ότι οι προυπολογισμοί κινούνται σε οριακό επίπεδο όσον αφορά την εφαρμογή τους και την επάρκεια των πόρων που κάθε προυπολογισμός κατ' έτος προβλέπει.Τέλος ο νόμος προβλέπει έσοδα από την πώληση προϊόντων των εργασιών του σχολείου που θα έχουν δημιουργήσει οι μαθητές.Μας μελαγχολεί το γεγονός ότι σήμερα ακόμα και για απλή έκθεση βιβλίου που οργανώνει το σχολείο με υπεύθυνους πώλησης μαθητές ή για ένα παζάρι με δημιουργίες τους ή πράγματα από το σπίτι τους τα οποία δεν χρειάζονται πρέπει να ζητηθούν άδειες,από σχολικές επιτροπές,συλλόγους διδασκόντων διευθυντές,προιστάμενους γραφείων, διευθυντές διεύθυνσης,δημάρχους και χαρακτηρίσαμε πιο πάνω ως γραφειοκρατικό το νόμο και πολύ αρτηριοσκληρωτικούς τους νομοθέτες της εποχής,το παίρνουμε πίσω με όποιες επιπτώσεις εις βάρος της εργασίας μας.

Όσον αφορά τον έλεγχο των οικονομικών και της διαχείρισης των επαγγελματικών σχολείων,,αυτός διεξάγεται από τη λογιστική υπηρεσία της οικείας Νομαρχίας ανά εξάμηνο με απολογισμό εσόδων,εξόδων τον οποίο θα συντάξει η σχολική επιτροπή διά του Διευθυντή του σχολείου.Ανά πάσα στιγμή μπορούν να διενεργήσουν διαχειριστικό έλεγχο οι οικονομικοί επιθεωρητές,οι Γενικοί Επιθεωρητές των σχολείων,οι επιθεωρητές των ειδικών υπηρεσιών του κράτους,μέχρι και υπάλληλος του υπουργείου Παιδείας με εντολή του Υπουργού Παιδείας.Για τη λειτουργία της λογιστικής υπηρεσίας

των σχολείων θα εκδίδονται Π.Δ. με λεπτομέρειες{<<κανονισθήσονται λεπτομερέστερον>>} για το πώς θα λειτουργούν ακριβώς{Ν. <<περί στοιχειώδους εκπαίδευσεως 22/3/1929>>..

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία παρά τα πολλά νομοσχέδια δεν είναι καθόλου σίγουρη πως με όλα αυτά τα επαγγελματικά σχολεία θα υπάρξει βελτίωση στην προσπάθεια της πρακτικοποίησης της εκπαίδευσης.Φοβούνται οι δάσκαλοι της Ομοσπονδίας ότι όλα θα μείνουν αλλαγές των τύπων,όλα θα μείνουν στο χαρτί.Δείχνουν βεβαιότητα για την αποτυχία μια και βλέπουν απλή μετονομασία υφιστάμενων σχολείων,μια που δεν βλέπουν να προσλαμβάνεται το κατάλληλο προσωπικό,<<για την πρακτικοποίηση της Εκπαίδευσεως βλέπομεν άφθονα μέτρα στα νέα εκπαιδευτικά νομοσχέδια. Γεωργικά σχολεία ,εμπορικά σχολεία,βιοτεχνικά σχολεία,οικοκυρικές σχολές κ.λ.π. Δυστυχώς όμως στο χαρτί μόνο .Στην πραγματικότητα τίποτε απ'όλα αυτά.Πού είναι το κατάλληλο διδακτικό τους προσωπικό ,πού τα μέτρα για την προπαρασκευή του;Μεταρρύθμιση δεν θα πει αλλαγή τίτλων των σχολείων>>{Δ.Β.αρ.226 12/5/1929 σ.7}.

Στις σελίδες του Διδασκαλικού Βήματος διατυπώνεται σε άρθρα επιστολές δασκάλων συνεργατών η ανάγκη επανιδρύσεως του καταργηθέντος Τεχνικού Διδασκαλείου του οποίου <<πρέπει να παραδοθή η διδασκαλία του μαθήματος εις ικανούς διδ/λους,εις ανθρώπους προ παντός ευφυείς και δραστηρίους.Είναι εν έργο πολυμερές,εξαιρετικώς δύσκολον,καθαρώς ανδρικόν .Εις την ιστορίαν της Τέχνης η γυνή ούτε διεκρίθη ούτε θα διακριθεί.Η αναλογία επιτυχίας εις τας τεχνικάς εργασίας του άρρενος φύλου Προς το θήλυ είναι 12:1>>.....απόψεις της εποχής για τις οποίες θα σοκάρωνταν ο κύριος που τις διατυπώνει αν έβλεπε σήμερα τις γυναίκες να ασχολούνται με ιδιαίτερη επιτυχία στις τεχνικές σχολές ,στα τεχνικά έργα και σε πάσης φύσεως επαγγέλματα.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Σκοπός της λειτουργίας των γεωργικών σχολείων είναι η γεωργική πρακτική μόρφωση <<εκείνων οίτινες μέλλουσι να επιδοθώσι εις το επάγγελμα του γεωργού>> ή ως καλλιεργητές των κτημάτων τους ,είτε σαν εργάτες σε ξένα κτήματα,ή σε γεωργικές επιχειρήσεις.Η φοίτηση είναι διετής .Δύναται να προστεθεί και Τρίτη ειδική τάξη κάποιου κλάδου της γεωργίας ή της γεωργικής βιομηχανίας.

Τα μαθήματα που θα διδάσκονται είναι:γεωργία,κτηνοτροφία,δενδροκομία,κηπουρική,,γεωργική βιομηχανία,αμπελουργία,μελισσοκομία,σηροτροφία,στοιχεία υγιεινής ,στοιχεία κτηνιατρικής.Ακόμη μαθήματα γενικής μόρφωσης όπως νέα ελληνικά,θρησκευτικά,ιστορία,πρακτική αριθμητική και γεωμετρία.

Τρεις κύκλοι σπουδών θα υπάρχουν **α.**με ειδικότητα στη μεγάλη καλλιέργεια,**β.**με ειδίκευση στην κτηνοτροφία,**γ.**με ειδίκευση στην δενδροκομία και αμπελουργία.

Το είδος του αναλυτικού προγράμματος κάθε σχολείου θα καθορίζεται με Προεδρικά Διατάγματα.

Κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών δεν διακόπτονται οι εργασίες του σχολείου και θα γίνονται πρακτικές ασκήσεις.Θα παρέχονται από το Υπουργείο εκ περιτροπής άδειες στους μαθητές –τριες και στο τεχνικό προσωπικό.

Το διδακτικό και βοηθητικό προσωπικό αποτελείται από τον Διευθυντή ο οποίος εκτελεί και τη λογιστική υπηρεσία.Αυτός πρέπει να είναι απόφοιτος γεωπονικής σχολής.Ακόμη δύο επιμελητές γεωπόνου,ενός πτυχιούχου φιλολόγου ή αν υπάρχει έλλειψη δασκάλου ή πτυχιούχου Θεολογίας για τα θεωρητικά μαθήματα.Τέλος δύο εργάτες ,ο ένας με καθήκοντα φύλακα ,ο άλλος για βοηθητικές εργασίες.Η διαβάθμιση,προαγωγή,μισθοδοσία του προσωπικού γίνεται με τις διατάξεις που διέπουν το υπουργείο Γεωργίας [από τότε κάθε υπουργείο και το δοβλέτι του ,μέχρι σήμερα το ζητούμενο το ενιαίο μισθολόγιο ,το αναμένουμε τον Αύγουστο του 2011 γι αυτό και το σχόλιο].Σε παρακάτω άρθρο 30 αποδεικνύεται η ολοφάνερη μισθολογική αδικία που επιμένει ότι γίνεται για χρόνια η Διδασκαλική Ομοσπονδία. Ο Νομοθέτης ορίζει ότι σαν επιμελητές γεωπόνου μπορούν να διορίζονται δάσκαλοι οι οποίοι μετεκπαιδεύτηκαν σε γεωργικά φροντιστήρια.Θα διατηρούν όμως το μισθό και το βαθμό και θα προάγονται σαν δάσκαλοι της δημοτικής εκπαίδευσης, <<καθήκοντα επιθεωρητού επί των γεωργικών σχολείων ασκεί ο οικείος νομογεωπόνος εις την περιφέρειαν του οποίου λειτουργεί το γεωργικόν σχολείον ως και οι οικείοι επιθεωρηταί των γεωργικών υπηρεσιών του Κράτους>>{N.4836,άρθρο 33 ,Δ.Β.,αρ.289,24 Αυγούστου 1930 ,σ.6}.

Για τη δημιουργία γεωργικού σχολείου απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προσφορά από την κοινότητα ή οργανισμού κτήματος τουλάχιστον 5 στρεμμάτων.Αν είναι αδύνατη η δωρεά τέτοιου κτήματος μπορεί να γίνει απαλλοτρίωση αυτών των στρεμμάτων τα οποία απαιτούνται.Το τίμημα για τα απαλλοτριούμενο κτήμα καταβάλλεται από την κοινότητα στην οποία βρίσκεται ή από το δημόσιο.

Σε κάθε σχολείο δίνεται ένα εφάπαξ ποσό 10.000 δρχ. για αγορά εργαλείων και κατ'έτος ένα ποσό 1.000 δρχ. για κάθε σχολείο για αγορά σπόρων,λιπασμάτων και λοιπόν εξόδων.

Οι μαθητές σε κάθε τάξη του γεωργικού σχολείου δεν μπορεί να είναι πιο πολλοί από τριάντα[30]. Γεωργικό σχολείο με λιγότερους από 20 μαθητές το διτάξιο και 30 το τριτάξιο δεν επιτρέπεται να λειτουργήσει και καταργείται.

Τα υλικά αλλά και τα χρήματα του σχολικού ταμείου του γεωργικού σχολείου το οποίο καταργείται δίδονται στο δημοτικό σχολείο της κοινότητας{N. <<Περί στοιχειώδους εκπαίδευσης>>22/3/1929}.Στα κυριακάτικα γεωργικά φροντιστήρια,μπορούν να διδάσκουν ειδικά μετεκπαιδευθέντες δάσκαλοι,οι οποίοι με αμοιβή από την κοινότητα ,ιδρύουν και λειτουργούν ώστε να επιμορφωθούν στις γεωργικές καλλιέργειες παιδιά που μόλις τέλειωσαν το δημοτικό και δεν πρόκειται να συνεχίσουν στη μέση εκπαίδευση,αλλά θα επιστρέψουν ως καλλιεργητές της γης τους ,αλλά και ως αγρότες που διαθέτουν την εργατική τους δύναμη και τη γνώση για να καλλιεργούν κτήματα άλλων.

Για τα προβλήματα της λειτουργίας αλλά και την πιθανή πλήρη αποτυχία του θεσμού των Γεωργικών Σχολείων και Κυριακάτικων Γεωργικών Φροντιστηρίων,γράφουν σε επιστολή του προς τον Πρόεδρο της Διδασκαλικής

Ομοσπονδίας,¹⁷ μετεκπαιδευόμενοι του Γεωργικού Φροντιστηρίου Μεσσαράς.Οι λόγοι είναι ότι κάποιοι μαθητές παραμένοντας για ένα δύο έτη στην ίδια τάξη του δημοτικού ,συμπληρώνουν το 14^ο έτος της ηλικίας τους και έτσι μετά την απόλυσή τους από το Δημοτικό δε μπορούν να φοιτήσουν σ'αυτά.Αλλά και οι γονείς τους στην ηλικία των 14 θέλουν να τα απασχολήσουν σε διάφορες οικογενειακές εργασίες.Επίσης οι δάσκαλοι δε θέλουν να βοηθήσουν την ίδρυση των σχολείων αυτών μια και την πληρωμή τους και μάλιστα προσαυξημένη γιατί υπάρχει κυριακάτικη απασχόληση,την πληρωμή πρέπει να κάνει η κοινότητα της οποίας οι πόροι είναι χαμηλοί και οι δάσκαλοι της περιοχής έρχονται σε δύσκολη θέση αλλά και <<δεν είναι δυνατόν ο χωρικός να ανεχθή ύστερα από τόσας φορολογίας την εις βάρος του ταμείου της Κοινότητος του πληρωμήν του διδασκάλου >>,αποτέλεσμα <<πλείστοι διδάσκαλοι ευρεθέντες προ τοιαύτης δυσμενούς ατμόσφαιρας εγκατέλειψαν την ίδρυσιν των Κυριακών σχολείων>>{Δ.Β.αρ.224 28/4/1929 σ. 4}..

Δεν κάνουν μόνο κριτική αλλά παρουσιάζουν γραπτά τις προτάσεις τους.Προτείνουν να ιδρυθούν μόνο τα περιφερειακά γεωργικά σχολεία και να μην δημιουργηθούν τα Κυριακά Γεωργικά Σχολεία,όπου θα διδάσκονται μόνο γεωργικά μαθήματα.Να μπορούν να φοιτούν σ'αυτά και μετά τα 14 και να χρηματοδοτούνται από το κράτος.Να υπολογίζεται ως προσόν στους δασκάλους η γεωργική μετεκπαίδευση για την προαγωγή τους.

Τον Σεπτέμβριο του 1929 ανακοινώνονται δημόσια τα ονόματα των δασκάλων που τη σχολική χρονιά 1929-30 μπαίνουν στα Κυριακάτικα γεωργικά φροντιστήρια 14 από την Α 'Αθηνών,21 από τη Θεσσαλονίκη ,14 από τη Λάρισα,13 από τα Γιάννενα,15 από την Πάτρα,14 από Μεσσαρά-Κρήτη{Δ.Β.αρ.242 15 /9/1929 σ.5}.

Κατά πολύ λιγότερα , Κυριακά γεωργικά σχολεία ,περίπου στο 1/5 από όσα είχε προβλεφθεί να λειτουργούν λειτουργούν τελικά τον Απρίλιο του 1930 σύμφωνα με μαρτυρία του Μ. Μπίγκα μετεκπαιδευθέντος δασκάλου στο Γεωργ. Φροντιστήριο Θεσ/νίκης,την οποία καταθέτει με επιστολή του στο με αρ. 274 Δ.Β.της 27/4/1930 σ.5.Οι λόγοι σύμφωνα με την εμπειρία του είναι:η έλλειψη μαθητών και η μη τακτική φοίτηση,η μη πρακτική αλλά θεωρητική διδασκαλία,οι απουσίες του διδακτικού προσωπικού μια και πολλοί μετακινούνται από μακρινά μέρη,η μη καταβολή επιδόματος για αυτό το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτικών,αλλά και η μη καταβολή οικονομικών ενισχύσεων από τις κοινότητες,<<από τα 250 περίπου Κυριακά Γεωργικά Σχολεία που έπρεπε να λειτουργούν είναι ζήτημα αν λειτουργούν στο 1/5 Αυτό αποδεικνύει ότι ο θεσμός των Κ.Γ.Σ.στην ουσία του απέτυχε>>.

Στο Δ.Β.αρ. 256 22/12/1929 σ.5 δημοσιεύεται η ανακοίνωση της λειτουργίας των <<Κυριακών Γεωργικών Σχολείων ,τοιαύτα συνεστήθησαν εις εννέα κοινότητας του Νομού Θεσ/νίκης τας εξής:Άνω Βολοβότ ή Ν.Σάντας,Καραισίν ή Πολίχνης ,Καλοπόλεως,Καλαμωτού Λαγκαδά,Καταχά ή Αγ. Μηνά,Γιαννίσσης,Λιμπανόβου ή Αιγινίου Βεροίας ,Κιλκίς,Αρμουστή ή Μεγάλης Βρύσης Κιλκίς>>.Λειτουργούν τις Κυριακές και τις αργίες ,4 ώρες κάθε ημέρα την οποία λειτουργούν.Διδάσκουν γεωπόνοι,αλλά και ειδικά μετεκπαιδευθέντες δάσκαλοι.Η διδασκαλία αφορά τους μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων του δημοτικού σχολείου με υποχρεωτική συμμετοχή των

μαθητών.Για να συνεχίσουν τη λειτουργία τους χρειάζονται παραπάνω οικονομική ενίσχυση.

Οι δάσκαλοι το 1930 διεκδικούν οι γεωργικώς μετεκπαιδευόμενοι δάσκαλοι να υπηρετούν αποκλειστικά στη δημοτική μετεκπαίδευση κι όχι στη μέση εκπαίδευση γιατί έτσι θα στερηθεί τα καλύτερα στελέχη της.Προτείνουν όμως και σύνδεση με τη διδακτική πράξη ώστε Φυσική Ιστορία να διδάσκει 4 ώρες την εβδομάδα στο σχολικό πρόγραμμα κι όχι μόνο τις Κυριακές .Η διδασκαλία αυτή να γίνεται με πρακτική άσκηση στο σχολικό κήπο ο οποίος πρέπει να ιδρυθεί <<παρ'εκάστω Σχολείω ...μετά πειραματικού αγρού ,το δε κράτος να χορηγή τον αναγκαίον σπόρον διά τους δημητριακούς καρπούς και των καλλωπιστικών ή δασικών φυτών...να χορηγήση τα κατάλληλα γεωργικά εργαλεία ,ήτοι άροτρα ,σβάρνες,μηχανάς σποράς σιτηρών και λιπασμάτων>>{Δ.Β. αρ.258 5/1/1929 σ.3}.

Στα Κυριακά γεωργικά σχολεία φοιτούν όχι μόνο νέοι ,<<μα και γέροντες ηλικίας 60 ετών >>{Δ.Β. αρ. 270,30/3/1930 σ.5}.

Τη σχολική χρονιά 1929-30 ιδρύθηκαν 97 Γεωργικά Κυριακά Σχολεία αναφέρει η Διδασκαλική Ομοσπονδία σε άρθρο της για τα <<Εκπαιδευτικά ζητήματα της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης>>{Δ.Β.αρ.284 ,6/7/1930,σ.8}.

<< Με διάταγμα του Υπουργείου Γεωργίας συνιστώνται τα παρακάτω Γεωργικά Σχολεία>>,ακολουθεί λίστα με 88 σχολεία τα οποία ιδρύονται σε χωριά σε όλη την Ελλάδα{Δ.Β.305,14/12/1930 σ.6}.

Στα γεωργικά σχολεία λείπουν εντομολογικές συλλογές με διάφορα γεωργοβιομηχανικά όργανα ενώ πρέπει να εφαρμοστεί σύστημα συχνής και αυστηρής επιθεώρησης όπως στη Μέση και τη Δημοτική Εκπαίδευση προτείνει σε πρωτοσέλιδο άρθρο του ο δάσκαλος Βενετσανάκος{Δ.Β. αρ.319,22/3/1931 σ.1-2}.

Η ίδρυση τριών κατώτερων Γεωργικών σχολείων γίνεται το Μάρτιο του 1931,<<στας Ερυθράς[Κριεκούκι Μεγαρίδας] στο Κόρθι της Άνδρου και στην Επανωμή Μακεδονίας,υπό τον όρον οι Κοινότητες να παραχωρήσουν την οριζομένην από το νόμο 4397 'εκταση γης >>{Δ.Β.αρ.317,8/3/1931 σ.6}.

Καταγγελίες για διδακτική ανεπάρκεια καθηγητών οι οποίοι ανέλαβαν να μετεκπαιδεύσουν δασκάλους στο Γεωργικό σχολείο Σερρών.Το καταγγέλει με έγγραφό του ο Διδασκαλικός σύλλογος Σερρών τον Απρίλιο του 1932,γιατί <<Η θεωρητική διδασκαλία γίνεται ελλιπέστατα και με χάσματα τέτοια που για να κατατοπιστούν οι δάσκαλοι και να προσαρμοστούν καταφεύγουν σε βιβλία που η πρωτοβουλία των η ατομική επιβάλλει>>{Δ.Β. αρ. 374,17/4/1932 σ.5}.

Στο ίδιο τεύχος ,στην ίδια σελίδα, ο υπουργός Παιδείας Γ. Παπανδρέου εκδίδει στις 2 Μαρτίου εγκύκλιο με την οποία προτρέπει να παρακολουθήσουν οι δάσκαλοι-ες δωρεάν μελισσοκομικά μαθήματα κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών στο μελισσοκομικό σταθμό των Νέων Λιοσίων τον οποίο ίδρυσε ο επιθεωρητής των δημοτικών σχολείων Δέπος μόλις βγήκε στη σύνταξη.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Σκοπός της ίδρυσης τέτοιων σχολείων είναι η επαγγελματική προπαρασκευή αυτών που στο μέλλον πρόκειται να επιδοθούν στο επάγγελμα

του μικροεμπόρου ή να προσληφθούν σε εμπορικό κατάστημα ή εμπορική επιχείρηση.

Η φοίτηση είναι τριετής. Τα μαθήματα τα οποία θα διδάσκονται είναι: εμπορική γεωγραφία, ιστορία του εμπορίου, εμπορευματολογία, εμποριολογία και λογιστική, τεχνικά στοιχεία εμπορικού δικαίου και πολιτικής οικονομίας. Μαθήματα γενικής μόρφωσης θα είναι τα νέα ελληνικά, γενική ιστορία, θρησκευτικά, πρακτική αριθμητική, γυμναστική και υγιεινή. Προαιρετική η μία ξένη γλώσσα. Τα νομικά, τα τεχνικά, η γυμναστική και η ξένη γλώσσα διδάσκονται από καθηγητές και δασκάλους διορισμένων σε δημόσια σχολεία ή για να συμπληρώνουν έτσι το ωράριό τους ή με επιμίσθιο 150 δρχ. το ανώτερο ανά μήνα για κάθε εβδομαδιαία διδασκαλία. Αν δεν υπάρχουν οι παραπάνω εκπαιδευτικοί το διδακτικό έργο με πράξη του Γενικού Επιθεωρητή ανατίθεται σε άλλα ειδικά πρόσωπα.

Το διδακτικό προσωπικό του κατώτερου εμπορικού σχολείου αποτελείται από το Διευθυντή αυτός πρέπει να είναι απόφοιτος της ανωτέρας Σχολής των Εμπορικών και Οικονομικών Επιστημών. Επίσης από ένα πτυχιούχο φυσικό ή χημικό και ενός πτυχιούχου της φιλολογίας ή ενός δασκάλου ή ενός πτυχιούχου της Θεολογίας. Οι τελευταίοι για να διδάσκουν θεωρητικά μαθήματα. Τέλος θα προσληφθεί ένα άτομο για βοηθητικό προσωπικό άντρας ή γυναίκα. Το αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα θα ορισθεί διά Π.Δ. μετά από πρόταση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου. {Ν. <<Περί στοιχειώδους εκπαίδευσεως >> 22/3/1929}.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Σκοπός των κατώτερων βιοτεχνικών σχολείων είναι η προετοιμασία όσων πρόκειται να ασκήσουν το επάγγελμα του τεχνίτη στους κλάδους της επεξεργασίας του ξύλου, του μετάλλου και του πηλού.

Η φοίτηση δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δύο χρόνια. Τα γενικά μαθήματα είναι: νέα ελληνικά, γενική ιστορία, θρησκευτικά, στοιχεία υγιεινής και στοιχεία των καθηκόντων και των δικαιωμάτων του πολίτη. Τα ειδικά μαθήματα ανάλογα με τον κλάδο που θα ακολουθήσει κάθε μαθητής θα ορισθούν με Π.Δ. μετά από πρόταση του εκπαιδευτικού συμβουλίου, σ' αυτά τα Π.Δ. θα ορίζονται το διδακτικό και βοηθητικό προσωπικό η διαβάθμιση και η μισθοδοσία του, όπως και η λειτουργία των εργαστηρίων του. {Ν. <<περί στοιχειώδους >> 22/3/1929}.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΙΔΡΥΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΝΟΜΟΣ 4360 <<ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.>>

Σκοπός της ίδρυσης των κατώτερων οικοκυρικών σχολείων είναι <<η πληρεστέρα προπαρασκευή διά την ζωήν εκείνων εκ των θηλέων όσα δεν πρόκειται να φοιτήσουν εις ανώτερα σχολεία>>{N.<<περί στοιχειώδους>> 22/3/1929}.

Η φοίτηση είναι υποχρεωτικά διετής.Τα γενικά και ειδικά μαθήματα είναι:ελληνικήγλωσσία,θρησκευτικά,πρακτική αριθμητική,γεωμετρία,<<καταστοιχογραφία>>!/Σχέδιο,στοιχεία υγιεινής,γυμναστική,βρεφοκομία,νοσηλεία,οικιακή οικονομία,και οικιακά έργα{κοπτική και ραπτική,,κεντητική,πλυντική,μαγειρική,υφασματολογία,ανθοκομία και κηπουρική.Το αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα,το προσωπικό διδακτικό και βοηθητικό ,η μισθοδοσία, τα εργαστήρια θα οριστούν με Π.Δ.{N.<<περί στοιχειώδους >>22/3/1929 Δ.Β. 221 7/4/1929 σ.11}.

Για την εκτέλεση της διαθήκης του Παναγή Χαροκόπου ιδρύεται το 1929 η περίφημη <<Χαροκόπειος οικοκυρικήν και επαγγελματική σχολή κορασίων – Διδασκαλείον>>.Το διδασκαλείο αυτό θα είναι υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας,ενώ η διοίκηση θα ασκείται από διοικητικό συμβούλιο, ενώ το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα εκπονείται από το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο ενώ ο έλεγχος του παραγόμενου εκπαιδευτικού αποτελέσματος θα γίνεται από εκπαιδευτικούς επιθεωρητές.Οι δαπάνες για το ίδρυμα βαρύνουν με 500.000 ετησίως για τη λειτουργία και συντήρησή του από τα κληροδοτήματα.

Οι τάξεις είναι τρεις.Τα μαθήματα που διδάσκονται είναι: Γενικά μαθήματα θρησκευτικά,ελληνικά,λογιστική –αριθμητική και καταστοιχογραφία ,γαλλικά, φυσική πειραματική,χημεία,ανθρωπολογία,πολιτική οικονομία, μουσική,προσκοπισμός και γυμναστική ,βρεφοκομία ,νοσηλευτική,σχέδιο και καλλιγραφία.Ειδικά μαθήματα:μαγειρική –διαιτητική με πρακτικές ασκήσεις,ραπτική –κοπτική με πρακτικές ασκήσεις,οικιακή οικονομία,ιστορία τέχνης και ενδυμάτων,μικροβιολογία ,βοτανική και ανθοκομία,χειροτεχνία,πλοιοποιία,ψυχολογία,παιδαγωγική.

Οι μέχρι 80 μαθήτριες γίνονται δεκτές ατελώς στην πρώτη τάξη με απολυτήριο αστικού σχολείου ,με ενδεικτικό προαγωγής δευτέρας τάξεως του τετρατάξιου γυμνασίου ή αντίστοιχης τάξης του εξατάξιου γυμνάσιου ανάλογα με το βαθμό αποφοίτησης και με βεβαίωση υγείας ,αρτιμέλειας και ευεξίας.

Οι απόφοιτες διορίζονται στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης ως καθηγήτριες οικοκυρικών ,με βαθμό γραμματέα β΄ τάξης ,μετά πενταετία σε γραμματέα α΄ τάξης και μετά από πέντε χρόνια προάγονται στο βαθμό εισηγητή.

Η διευθύντρια του διδασκαλείου διδάσκει τα ειδικά μαθήματα ,το διδακτικό προσωπικό δε επιτρέπεται να υπερβεί την αμοιβή των 200 δραχμών για κάθε ώρα διδασκαλίας κάθε εβδομάδα.Μπορούν ακόμα να γίνουν διευθυντές και πτυχιούχοι διδασκαλείων δημοτικής εκπαίδευσης.Στο προσωπικό θα είναι

ακόμη ένας επιστάτης ,μια υπηρέτρια και μια θυρωρός.Στη διευθύντρια παρέχονται έξοδα γραφείου και καθαριότητας ως 150 δρχ. μηνιαίως.{Αθήνα 2 Απριλίου 1929 Δ.Β. αρ.224 28/4/1929 σ.3}.

ΤΑ ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΑ Ο ΝΟΜΟΣ 4179<<ΠΕΡΙ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΩΝ>>

Το 1928 η σύγχρονη αντίληψη της έννοιας του σχολικού κτιρίου έχει συγκροτηθεί σε όλα της τα στοιχεία.Από τις πρώτες προδιαγραφές του 1830, που καθόριζαν τα χαρακτηριστικά ενός χώρου που προορίζοταν να στεγάσει μια διακριτή κοινωνική πρακτική –τη μεθοδική εκπαίδευση των παιδιών που οργανωμένη από το εθνικό αστικό κράτος –φθάσαμε στη δημιουργία ενός εξειδικευμένου μηχανισμού με αποκλειστικό έργο την παραγωγή και την κατανομή των σχολικών κτιρίων στο σύνολο της χώρας.

Πολλοί παράγοντες επηρέασαν αυτή την εξέλιξη.Η διαφοροποίηση της ίδιας της δραστηριότητας που στεγάζουν τα σχολικά κτίρια.Το σχολείο γίνεται θεσμός στην υπηρεσία του έθνους και οι δάσκαλοι δημόσιοι υπάλληλοι που πληρώνονται μετά το 1920 από το κράτος.Το 1928 το 80% των παιδιών σχολικής ηλικίας περνούν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους ,για έξι ολόκληρα χρόνια σε σχολεία ομοιόμορφα οργανωμένα ,ενώ η κεντρική διοίκηση μπορεί να γνωρίζει σε κάθε στιγμή πόσοι μαθητές διαβάζουν τι και σε ποια βιβλία.Η γενίκευση και η ομοιογενοποίηση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης,όραμα των πρώτων εθνοσυνελεύσεων στα χρόνια της Επανάστασης ,έχει γίνει πραγματικότητα.Ίσως δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η πρώτη απόπειρα για τη συγκρότηση κρατικού προγράμματος κατασκευής σχολικών κτιρίων συνδέεται με την προσπάθεια κατάργησης των τελωνειακών ζωνών των δήμων και την ενοποίηση του τελωνειακού χώρου του κράτους.Θεμελιακή η σημασία της περιόδου 1895-1911 όπου όλα αυτά τα νεοκλασικά σχολεία τα διασκορπισμένα στο σύνολο του εθνικού εδάφους γίνονται η εικόνα της ομοιογενοποίησής του ,της κυριαρχίας της κεντρικής εξουσίας ,του καινοτομικού χαρακτήρα των μεταβολών που γνωρίζει η νεοελληνική κοινωνία και αυτό και στις περιοχές που δεν φτάνει ο σιδηρόδρομος.Το πρωτοβάθμιο σχολείο αποτελεί το πρώτο μεγάλο πρόγραμμα διάδοσης εξοπλιστικών κτιρίων,ομοιόμορφα προτυποποιημένων τόσο στη χρήση όσο και στην αρχιτεκτονική τους.Ο μορφολογικός τοπικισμός των ετών 1911-1928 παραμένει ανώδυνος για την ενιαία εικόνα του σχολείου ,εφόσον η παραγωγή του προγραμματίζεται και ελέγχεται από μια κρατική υπηρεσία και η τυποποίηση του χώρου και της χρήσης που έχει επιτευχθεί και μέσα από αυτά έχει επιτευχθεί κυρίως η τυποποίηση των συμπεριφορών των παιδιών που φοιτούν και διαμορφώνονται μέσα σ'αυτό το κτίριο στα περιθώρια του ενεργού βίου{Ελ.Καλαφάτη, 1988 σ.219-220}.

Στον προυπολογισμό του 1928-1929 αν και γράφτηκαν 530 περίπου εκατομμύρια για το Υπουργείο της Παιδείας και κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής του..Η ιδιαίτερα επιτακτική ανάγκη για νέα διδακτήρια ,μια που οι πόλεμοι ,η ένταξη των Προσφύγων με τη ραγδαία κατά 1εκ. και πλέον αύξηση του πληθυσμού,άρα και την αύξηση του μαθητικού πληθυσμού , από τη

Μικρασιατική Καταστροφή.Όμως το κράτος με τα πενιχρά μέσα μετά από τόσους πολέμους έστρεψε αλλού τους πόρους για την επαγγελματική ένταξη,αποζημίωση και στέγαση των προσφύγων.Κάποιοι από αυτούς θα πήγαιναν για την κατασκευή νέων διδακτηρίων μια που τα περισσότερα ήταν πεπαλαιωμένα και ανθυγειινά και υπήρχε έντονη ανάγκη για νέα διδακτήρια . Η Διδασκαλική Ομοσπονδία θέτει την κατασκευή νέων σχολείων ως ένα εκ των κορυφαίων αιτημάτων της.Έτσι η διεκδίκηση και πίεση αποδίδει. Ο υπουργός Οικονομικών εγκρίνει νέα συμπληρωματική εγγραφή 15 εκ. στον προϋπολογισμό για την ανέγερση 300 νέων διδακτηρίων.Ο προϋπολογισμός για την Παιδεία ανέρχεται πλέον στα 630 εκ. σύνολο με σκοπό να διατεθούν για το 1929.Η Διδασκαλική Ομοσπονδία δεν είναι ικανοποιημένη μια και ζητάγε άλλα 75 εκ.,δηλαδή σύνολο 705 εκ.,με σκοπό και αυτά τα 75 εκ. να διατεθούν επίσης για το κτίσιμο 300 ακόμα νέων σχολικών μονάδων δηλαδή σύνολο 600 νέα σχολεία. Διαμαρτύρεται η Διδασκαλική Ομοσπονδία ιδιαίτερα γιατί έχουν εγγραφεί δαπάνες και κονδύλια για άλλες ανάγκες που θα μπορούσαν να έχουν δοθεί για την κατασκευή των σχολείων,έτσι όχι μόνο δεν έχουμε αυξημένες δαπάνες για τις πιστώσεις για το σύνολο της Παιδείας, αλλά η Διδ. Ομοσπονδία διαπιστώνει ότι με τα διατιθέμενα χρήματα πιθανόν να υπάρξει ανάγκη περικοπής ορισμένου αριθμού οργανικών θέσεων,αντί με την ίδρυση των απαραίτητων σχολείων να υπάρξει αύξηση αυτών,μια που οι δαπάνες για το 1929 είναι ίσες μ' αυτές του 1928 για το υπουργείο Παιδείας,άρα ίσως να δοθεί ποσό μέχρι 600 εκ.εκτιμά ο Γενικός Γραμματέας της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας σε συνέντευξή του στο Δ.Β. τεύχος 217 της 10/3/1929 <<ήτοι έλαττον του περυσινού ,30 εκατομμύρια >>.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία στο ίδιο φύλλο σε κύριο άρθρο πρωτοσέλιδο σχολιάζει <<...Ούτω ο προϋπολογισμός του υπουργείου κατά την τρέχουσαν χρήσιν ανήλθεν εν συνόλω εις 630 εκατομμύρια .Συνεπώς τούτο δεν έλαβεν ουδεμίαν επί πλέον πίστωση ως εγράφη διά το νέον οικονομικόν έτος.Απλώς εκανονίσθησαν αι δαπάναι 1929-30 ίσαι προς τας του 1928-29 .Ημείς εζητήσαμεν όπως αι δαπάναι αύται αυξηθούν από 630 εις 705 εκατομμύρια διά την ίδρυσιν 300 ακόμη δημοτικών σχολείων ,διά τας προαγωγάς των σχολείων και του προσωπικού,διά την πλήρωσιν των υπαρχουσών κενών θέσεων, δεδομένου ότι ο περυσινός προϋπολογισμός είχε συνταχθή υπό του κ.Καφαντάρη [υπουργός των Οικονομικών στην προηγούμενη κυβέρνηση Α.Ζαίμη από την οποία παραιτήθηκε το Μάιο του 1928 από την κυβέρνηση, ακολούθησε παραίτηση όλης της κυβέρνησης,αλλά και από αρχηγός των Προοδευτικών Φιλελευθέρων μετά από διαφωνία με τον Ελευθέριο Βενιζέλο,Α.Ρήγος,η β'ελληνική δημοκρατία,σ.347] επί τη βάσει όχι των οργανικών θέσεων αλλά του αριθμού των υπηρετούντων και διά την εφαρμογήν της διαβαθμίσεως των δημοδιδασκάλων.Εις το ποσόν τούτο των 705 εκατομμυρίων δεν περιλαμβάνονται αι δαπάναι εκ της εφαρμογής των ετοιμασθέντων νέων εκπαιδευτικών νομοσχεδίων ,επομένως και ούτε έγινε λόγος δι' αυτά,λαμβανομένου υπ' όψιν ότι μόνον επί τη βάσει νόμων αναγράφονται τα παντός είδους κονδύλια εις τον προϋπολογισμόν.Επί τη βάσει των νομοσχεδίων τούτων θα συζητήση κατ' αυτάς ο κ.Πρωθυπουργός μετά του κ. υπουργού των Οικονομικών διά την λήψιν των αποφάσεων.

Ως εξάγεται εκ των ανωτέρω,κατέληξεν ο κ.Γόντικας αι διά το υπουργείον της Παιδείας πιστώσεις δεν ηυξήθησαν ως ανεγράφη.Απεναντίας

καθοριζομένου τελικώς του προυπολογισμού του εις 630 εκατομμύρια ,θα παραστή ανάγκη περικοπής και ωρισμένου αριθμού οργανικών θέσεων>>. {Δ.Β.αρ.217 10/3/1929 σ.1}.

Το σχέδιο νόμου <<Περί ανεγέρσεως διδακτηρίων>> το οποίο κατατίθεται στις 2 Απριλίου του 1929 από τον << υπουργό Κ. Γόντικα βουλευτή εξ Ηλείας>>.

Στο εισαγωγικό 1^ο άρθρο αναφέρει τα χρήματα που πρόκειται να δαπανήσει και για το ποια διδακτήρια σκοπεύει να κατασκευάσει, <<εγκρίνεται δαπάνη μέχρις εκατόν εκατομμυρίων διά κατασκευήν, αποπεράτωσιν, διαρρύθμισιν, επισκευήν και επίπλωσιν Διδακτηρίων Μέσης και Δημοτικής Εκπαιδεύσεως ως και διά την κατασκευήν γυμναστηρίων. Ειδικότερα θα διατίθενται: 80 εκατομμύρια διά τα διδακτήρια των πόλεων Αθηνών, Πειραιώς και των περί τας πόλεις ταύτας προσφυγικών συνεταιρισμών. 28 εκατομμύρια διά τα διδακτήρια της λοιπής Ελλάδας κατά προτίμησιν δε των παραμεθορίων πληθυσμών και των εκ Βουλγαρίας προσφύγων>>.

Ακόμα 10 εκ. δίνονται για κατασκευή γυμναστηρίων 12 εκατομμύρια για την αποπεράτωση σχολικών κτιρίων που η ανέγερσή τους έγινε από κληροδοτήματα ευεργετών <<εν Αθήναις και εν ταις νέαις χώραις>> .

Το υπουργείο αναλαμβάνει τις πιστώσεις για τη δαπάνη της αγοράς οικοπέδων, την αποζημίωση όσων απαλλοτριώνονται, τη δαπάνη της πρόσληψης του αναγκαίου τεχνικού προσωπικού. Η εκτέλεση των έργων ενεργείται από το υπ. Παιδείας ή από τις επιτροπές των Ταμείων Εκπαιδευτικής Πρόνοιας. Τα χρηματικά εντάλματα με τα οποία γίνονται οι πληρωμές των έργων γίνονται απευθείας στο όνομα των εργολάβων αν το έργο το έχει το υπ. Παιδείας ή στο όνομα των Επιθεωρητών αν το έργο το έχουν αναλάβει τα ταμεία Πρόνοιας.

Ο νόμος ορίζει ότι η επιτροπή για την επιλογή των ακινήτων διορίζεται από τον υπουργό Παιδείας και αποτελείται από το Διευθυντή του Αρχιτεκτονικού τμήματος ,το Διευθυντή Παιδείας, το Διευθυντή της Σχολικής Υγιεινής. Η εκτίμηση των αποφάσεων αυτής της επιτροπής θα γίνεται από το Διευθυντή των Δημοσίων Έργων ,το Διευθυντή του Αρχιτεκτονικού τμήματος ,του Προέδρου των εν Αθήναις Πρωτοδικών, του Οικονομικού Εφόρου και τέλος του Προισταμένου του Ταμείου Εκπαιδευτικών Τελών ή των νομίμων αναπληρωτών όλων αυτών.

Με απόφαση των υπουργών Παιδείας και Οικονομικών επιτρέπεται η σύναψη δανείου απ' ευθείας από τον υπουργό Παιδείας ή από τα οικεία Ταμεία Εκπαιδευτικής Πρόνοιας με την εγγύηση του κράτους.

Όσο αφορά μισθωμένα κτίρια ,τα μισθώματα καταβάλλονται από την ημέρα που εγκαθίσταται κάποιο σχολείο στο νέο μισθωμένο διδακτήριο. {Δ.Β.αρ. 224 28/4/1929 σ. 4}.

Τον Ιούνιο του 1929 με τη λήξη του σχολικού έτους διενεργούνται έλεγχοι από την υγειονομική υπηρεσία. Η τελική έκθεση φέρει την υπογραφή του διευθυντή υγιεινής Εμ. Λαμπαδάριου. Παρά την προσπάθεια της νέας κυβέρνησης να βελτιώσει την ποιότητα των σχολείων από την άποψη της υγιεινής, τα αποτελέσματα είναι απογοητευτικά .Από την επιθεώρηση διαπιστώνεται ότι από τα σχολεία τα οποία ελέγχθηκαν <<1272 διδακτήρια

επεθεωρήθησαν εξ ών ευρέθησαν ,Υγιεινά 451,μέτρια υγιεινά 428, ανθυγιεινά 393>>{Δ.Β.αρ.249 3/11/1929 σ.4}

Οι σχολιάτριοι εξέτασαν 234.601 μαθητές,αναφέρεται στην ίδια έκθεση. Βρέθηκαν άρρωστοι 27.277 [ποσοστό 11,6%], για παρακολούθηση, ασθενικοί και ύποπτοι για νόσο 18.873.Υπάρχει σαφέστατη βελτίωση κατά το σχολικό έτος 1928-29,αν και τα σχολεία στην πλειοψηφία τους είναι ανθυγιεινά και μετρίως υγιεινά ,η προσπάθεια που κατεβλήθη από τη νέα κυβέρνηση στο μαθητικό πληθυσμό με συχνές επισκέψεις σχολιάτρων έφερε αποτελέσματα. Υπάρχει σαφέστατη πτώση των ποσοστών των μαθητών οι οποίοι είναι ασθενείς, γιατί έχουν εκδηλώσει νόσημα για το οποίο τους χορηγείται φαρμακευτική αγωγή.Στην έκθεση παρατίθενται συγκριτικοί πίνακες πίνακες νοσηρότητας των μαθητών.Το 1919-20 η γενική νοσηρότης των μαθητών-τριών ήταν σε ποσοστό επί του μαθητικού πληθυσμού 32%,τη σχολική χρονιά 1920-21 28%,1926-27 24,50%,1928-29 19,6%.

Εμβολιάστηκαν επίσης 101.534 μαθητές –τριες <<εκ τούτων οι οποίοι ενεβολιάσθησαν ,εδαμαλίσθησαν 25.887 μετ' επιτυχίας 15%>> .

Δεν εκδηλώθηκε καμιά σοβαρή επιδημία για όλο το σχολικό έτος ,μόνο σποραδικά οξέα λοιμώδη νοσήματα,όπως ιλαρά,κοκκύτης,ανεμοβλογιά,παρωτίτιδα,οστρακιά,γρίπη,διφθερίτιδα <<άπαντα ηπίου χαρακτήρος>>.

Το 1930 δεν έχουμε σημαντική αύξηση των μόνιμων νέων διδακτηρίων, αλλά με τα 80 εκ. που δόθηκαν για επισκευή,αναπαλαίωση έχουμε βελτίωση των χώρων κυρίως αυτού της υγιεινής.Σε ποσοστό 68,2% ,θεωρούνται ανεκτά από υγιεινή άποψη ,{Ελ.Καλαφάτη,1988, σ.216}.

Σε 100 εκατ. Δρχ.ανεβάζει για το 1930 η Διδασκαλική Ομοσπονδία με το νόμο 4179 <<Περί ανεγέρσεως διδακτηρίων >>να δοθούν <<για την κατασκευή ,αποπεράτωση ,διαρρύθμισι και επίπλωσι των διδακτηρίων Μέσης και Δημοτικής Εκπαιδεύσεως ,από τα οποία δίδονται,50εκ. για τα σχολεία των Νέων Χωρών,23εκ. για την άλλη Ελλάδα και 10 εκ.για πρώτη φορά για την κατασκευή γυμναστηρίων>>{Δ.Β.αρ. 270 ,30/3/1930 σ.4 }.Επιχαίρει παρακάτω ο συντάκτης του άρθρου για το γεγονός ότι θα γλιτώσει το κράτος τόσες χιλιάδες δρχ. για νοίκια σε ιδιωτικά κτίρια ,ξεχνώντας τα πολλά τοκοχρεολύσια των <<ιδιόκτητων νέων δημόσιων σχολείων>>,αλλά με δανεικά χρήματα κτισμένα.

Την ανάγκη ίδρυσης 1.200 νέων σχολείων ώστε να μάθουν γράμματα τα 200.000 και πλέον περίπου παιδιά τα οποία δε φοιτούν σε κανένα σχολείο, επισημαίνει ο <<Ταχυδρόμος Εδέσεως>>στις 8/2/1931,και σχολιάζει ο συντάκτης ότι και όσα σχολεία λειτουργούν στο νομό έχουν υπεράριθμους μαθητές <<...πλείστα των λειτουργούντων σαν σαρδέλλες στοιβάζονται τα παιδιάδεν ενισχύει οικονομικώς τους εργάτας του λαϊκού σχολείου ,ενώ γνωρίζει να σπαταλά αλλού τα εκατομμύρια εκείνα που είναι γνωστόν ποίους σχετικώς επιβαρύνουν περισσότερο.>>{ανατύπωση στο Δ.Β.αρ.314,15/2/1931 σ.3}.

Δεν υπάρχει ιδιαίτερη βελτίωση στο τέλος του σχολικού έτους 1929-30 σε σχέση με τα προηγούμενα έτη,στο επίπεδο της υγιεινής κατάστασης των σχολείων. Φυτώρια φυματίωσης αποκαλεί ο συντάκτης του διδασκαλικού βήματος τα σχολεία της Α' Εκπαιδευτικής Περιφέρειας,μετά τη δημοσίευση της έκθεσης του Υγειονομικού Επιθεωρητή κ.Χρηστόπουλου.Ελέχθηκε,λόγω

έλλειψης προσωπικού μόνο το 1/3 των σχολείων, δηλαδή 638 σχολεία κι από αυτά, παρουσίαζαν σχετικά καλή υγιεινή κατάσταση τα 252,107 μέτρια, τα 86 κάτω του μετρίου και τελείως ανθυγιεινά τα 59. Κατά την έκθεση παρατηρήθηκε : << ανεπάρκεια χώρου, έλλειψις ουρητηρίων και ανεπάρκεια κατ' αριθμόν, έλλειψις υαλοπινάκων, έλλειψις καλής συντηρήσεως, δυσαναλογία αριθμού μαθητών και εμβαδού, η αιτία της ανωμαλίας ταύτης οφείλεται εις την υπέρμετρον αύξησιν του αριθμού των μαθητών και λόγω της ελλείψεως ευρύχωρων και επαρκών σχολικών κτιρίων, έλλειψις ουρητηρίων, τα δε αφοδευτήρια εις τα πλείστα των σχολείων είναι κατ' αριθμόν ανεπαρκή, είναι σχετικώς καθαρά και πλείστα εις αθλίαν κατάστασιν. Η αιτία του κακού προήρχετο εκ της αδιαφορίας των επιστατών και καθαριστών, υδραυλική εγκατάστασις αφοδευτηρίων εις ουδέν των δημοσίων σχολείων ευρέθη λειτουργούσα, μόνον εις τινα ιδιωτικά και εις εκείνα όμως πλημμελώς. Ουδ' εν απλόν ασβέστωμα δεν εγένετο, ουδέ μία πλύσις των δαπέδων αυτών. Δεν είναι λοιπόν παράδοξο γιατί στα σχολεία της Ελλάδος παρουσιάζεται μεγαλύτερη νοσηρότητα μαθητών και δασκάλων από όλες τις άλλες χώρες>>, {Δ.Β.αρ.289,24 Αυγούστου, 1.930 σ.1,2}.

Ο υπουργός παιδείας ο οποίος διαδέχεται τον Γόντικα είναι ο Γ. Παπανδρέου. Στο λόγο της τελετής παραλαβής-παράδοσης του υπουργείου Παιδείας, τον Ιανουάριο του 1930 έδωσε το στίγμα των προθέσεων του ίδιου και της κυβέρνησης για ταχύτατη ανοικοδόμηση νέων σχολικών μονάδων με τη σύναψη μεγάλου δανείου ώστε <<εντός συντομωτάτου χρονικού διαστήματος θα καταστή δυνατή η έναρξις της εκτελέσεως όλων των σχολικών κτιρίων των πόλεων>> {Δ.Β αρ. 258 .5 Ιαν. 1930 σ.3}. Ήδη το Σεπτέμβριο του 1930 ο υπουργός Γ. Παπανδρέου σε ομιλία του στο Β' συνέδριο των επιθεωρητών ανέφερε τα δάνεια μαζί με τα εκπαιδευτικά τέλη τα οποία πληρώνουν οι γονείς των μαθητών-τριών διατέθηκαν ήδη 200 εκ. δραχμές για την ίδρυση, αποπεράτωση παλιών διδακτηρίων, για τον εκσυγχρονισμό και επισκευή άλλων, λίγους μόνο μήνες μετά την ανάληψη των αρμοδιοτήτων του υπουργείου Παιδείας από τον ίδιο, {περίληψη ομιλίας Γ. Παπανδρέου στο Δ.Β. ,αρ.291,7/9/1930 σ.3}.

Με το νόμο 4799/1930 επί υπουργίας Γ. Παπανδρέου η κυβέρνηση συνήψε εξωτερικό δάνειο από τη Σουηδία με σκοπό να το χρησιμοποιήσει για την επισκευή αλλά και την ανέγερση νέων διδακτηρίων, <<Με τα χρήματα του Σουηδικού δανείου, ο Γ. Παπανδρέου, συνεχίζει το έργο του προκατόχου του Κωνσταντίνου Γόντικα, αρχίζοντας ένα γιγάντιο έργο κατασκευής πάνω των τριών χιλιάδων σχολικών κτιρίων μέσα σε μια διετία>>. {Ρήγος, 1995, τ.Α' σ.221}.

Έμειναν όμως ημιτελή 1.200 σχολεία από τα νεοανεγερθέντα {Τζάνη, Παμουκτσόγλου, 1998, σ.126, σ.280}

Άλλες πηγές {Ελ. Καλαφάτη, 1988, σ.217} ανεβάζουν τον αριθμό ολοκληρωμένων και ημιτελών σχολείων σε μεγαλύτερο αριθμό συγκεκριμένα σε 3.167, αξίας 1,5 εκατομμυρίου δραχμών. Με κεντρική παρέμβαση και χρηματοδότηση κατασκευάζονται μόνον 330 πολυτάξια διδακτήρια στα αστικά κέντρα. Τα υπόλοιπα είναι κοινοτικά διδακτήρια. Η χρησιμοποίηση των επώνυμων αρχιτεκτόνων και οι εντυπωσιακές συνθέσεις της τότε <<σύγχρονης αρχιτεκτονικής>> περιορίζονται στα πολυτάξια διδακτήρια. Για τα υπόλοιπα διδακτήρια γράφει η Ελένη Καλαφάτη χρησιμοποιούνται

αναθεωρημένοι αρχιτεκτονικοί τύποι της περιόδου 1920-1928 κυρίως σε ότι αφορά την κατασκευή με τη γενίκευση της χρήσης του οπλισμένου σκυροδέματος. Εκτός από ελάχιστες μεμονωμένες εξαιρέσεις, όπου επιχειρείται μια περισσότερο ευέλικτη και ανοικτή οργάνωση σύμφωνα με τις αρχές του σχολείου εργασίας, το διδακτήριο του 1930 δεν αποτελεί παρά τελειοποίηση από άποψη υγιεινής και κατασκευαστικού ορθολογισμού της παλιάς γνωστής φόρμας. Δεν έχουμε τέτοιες καινοτομίες αρχιτεκτονικές ή στη διάταξη των θρανίων που παραμένουν βαριά και δυσκίνητα χωρίς τα τραπέζια εργασίας όπου οι μαθητές συνεργάζονται σε ομάδες ή γίνονται σχηματισμοί Π, άρα παραμένει ο δασκαλοκεντρικός τύπος διδασκαλίας, όπου οι μαθητές κάθονται μετωπικά, στοιχισμένοι ο ένας πίσω από τον άλλο, με μόνη δυνατότητα συνεργασίας με τον, τη διπλανό-ή συμμαθητή-τρια. Ο ίδιος κλειστός ιεραρχημένος χώρος όπως γράφει ο σπουδαίος παιδαγωγός Μίλτος Κουντουράς <<ο δάσκαλος κάθεται στην έδρα του, τα παιδιά στα θρανία, δεσμώτες, ακροατές και θεατές του μοναδικού ηθοποιού, του δασκάλου>> {Μίλτος Κουντουράς, απόπασμα στη σ. 217 του βιβλίου της Ελ. Καλαφάτη, 1988}.

Το μεγάλο πρόγραμμα ανέγερσης έμεινε γνωστό ως <<πρόγραμμα Παπανδρέου, ποτέ από συστάσεως κράτους και μέχρι των πρόσφατων χρόνων καμιά κυβέρνηση δεν διέθεσε τόσα ποσά για τη λαϊκή εκπαίδευση. Εμπνευστής στο μεγαλόπνοο έργο της τετραετίας ήταν ο Γεώργιος Παπανδρέου>> {Φοίβος Γρηγοριάδης, 1972, σ.221}.

Το μεγαλύτερο από όλα τα επιτεύγματα της διακυβέρνησης Βενιζέλου υπήρξε το παραπάνω δηλαδή η ταχύτατη κατασκευή, επισκευή, αποπεράτωση τόσων πολλών σχολείων, γεγονός που δείχνει ότι τα χρήματα του δανείου δεν σπαταλήθηκαν σε άλλους σκοπούς αλλά πήγαν στον προορισμό τους δηλαδή το χτίσιμο νέων διδακτηρίων, ο έπαινος για το έργο στον υπουργό παιδείας Παπανδρέου, μέχρι σήμερα ακούμε για πέτρινα κτίρια που τα αποκαλούν <<σχολεία του Παπανδρέου>>, <<Τα σχολεία αποτελούν μόνο ένα από τα μεγάλα επιτεύγματα της τετραετίας, κατασκευάζονται συνολικά 3.167 σχολεία μικρά και μεγάλα σε πόλεις και χωριά, ιδιαίτερα σε χωριά.. Τέτοιο πρόγραμμα δεν είχε συσταθεί από συστάσεως ελλαδικού κράτους, ούτε είχαν διατεθεί τόσο υψηλά ποσά για τη λαϊκή εκπαίδευση. Αυτό συνέβη επί υπουργίας Γ. Παπανδρέου, γι αυτό μέχρι σήμερα πολλά πέτρινα σχολεία της εποχής είναι γνωστά σαν σχολεία Παπανδρέου>> {Φ. Γρηγοριάδης, 1972, σ.220}.

Να δώσουμε ένα παράδειγμα για την ταχύτητα αποπεράτωσης και επισκευής διδακτηρίων. Στην εκπαιδευτική Περιφέρεια Δράμας στα 48 διδακτήρια για τα οποία έχουμε εργασίες. Συγκεκριμένα έχουμε 19 αποπερατώσεις νέων διδακτηρίων ενώ ταυτόχρονα ετοιμάζεται η αποπεράτωση άλλων 18 και η επισκευή άλλων 11. Τα σχολεία είναι ένα 16τάξιο, τρία 10τάξια, ένα 9τάξιο, πέντε 6τάξια, επτά 4τάξια, τρία 3τάξια, έντεκα διτάξια, δεκαέξι μονοτάξια. Παράλληλα λειτουργούν κτίρια για 15 προσκοπικές ομάδες, 30 για νυχτερινές σχολές, ενώ δημιουργήθηκαν 30 σχολικοί κήποι και 15 σχολικά μουσεία, <<Πίναξ ανεγειρομένων και ανεγερθέντων νέων διδακτηρίων εις την Εκπαιδευτικήν περιφέρειαν Δράμας, Δ. Β. αρ. 273, 20/4/1930, σ.12}.

Για να έχουμε ένα μέτρο σύγκρισης και να δούμε το μέγεθος του εγχειρήματος ν' αναφέρουμε ότι την περίοδο από το 1920 έως και το 1928 κατασκευάστηκαν 976 νέα σχολεία[216 στη Στερεά Ελλάδα Εύβοια,11 στις Κυκλάδες,182 στην Πελοπόννησο κι άλλα 561 στην υπόλοιπη Ελλάδα, {Ελ.Καλαφάτη,1988,σ.107,216}, χωρίς βέβαια τη δυνατότητα κεντρικής χρηματοδότησης, αλλά με την πολιτική της αξιοποίησης του τοπικού παράγοντα, όπου νομάρχες και η τοπική κοινωνία πίεζαν για την κατασκευή νέων σχολικών κτιρίων , χωρίς να έχουν βρει τους πόρους για τη συντήρηση και διατήρηση των κτιρίων αυτών. Αν αναλογιστεί κανείς το κόστος της πολεμικής περιπέτειας και της υποδοχής, περίθαλψης και ένταξης 1εκ. και πλέον από τη μικρασιατική καταστροφή του 1922 ,ο αριθμός των νέων κτιρίων την περίοδο 1920-28 και η βελτίωση της διδακτηριακής κατάστασης άλλων κρίνεται ικανοποιητικός.

Σύμφωνα με τη φρασεολογία της εποχής το πρόγραμμα αυτό συνδέθηκε με μια <<διπλή επανάσταση >>, την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1929 και τη θεαματική είσοδο του Κινήματος της Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα. Μάλιστα κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων τον Αύγουστο του 1933 στα πλαίσια Διεθνούς Συνεδρίου Αρχιτεκτονικής [CIAM], τα σχολικά κτίρια κατέχουν σημαντική θέση στη συμμετοχή της ελληνικής ομάδας. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην ξενάγηση που οργανώνεται για τους ξένους συνέδρους στην Αθήνα περιλαμβάνεται επίσκεψη στην Ακρόπολη ,στη λίμνη του Μαραθώνα ,στο εργοστάσιο Παπαστράτου και στα νέα σχολικά κτίρια . Ο τότε πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ν. Κιτσικής στην πρόποσή του στη δεξίωση των συνέδρων θα τονίσει : <<τα είδωλα είχαν καταλυθεί ήδη εις την Ελλάδα υπό των πρωτοπόρων της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισεως ,οίτινες μας έκαναν ικανούς να δεχθώμεν ως φυσικάς ,ως εξαιρετικής ρωμαλεότητας τας εξαγγελόμενας νέας αρχάς ,κατά τας οποίας αι μορφαί δεν είναι δυνατόν ν' αποτελούν αποκλειστικόν σκοπόν των αρχιτεκτονικών επιδιώξεων, ανεξάρτητον των κόσμων τους οποίους πρόκειται να εγκλείσουν ...Οι Έλληνες αρχιτέκτονες είχαν την ευκαιρίαν να δημιουργήσουν εφαρμόζοντες τας νέας επιταγάς εις ένα θαυμάσιον θέμα :το σχολείον....το χαρακτηριστικόν εν Ελλάδι είναι ότι το επίσημον Κράτος ετόλμησε την Επανάστασιν>> {Ελ.Καλαφάτη 1988,,σ..216-217}.

Κατ' άλλους ερευνητές υπήρξε μεν εφαρμογή με διάθεση των πόρων του δανείου για την ανέγερση σχολείων, αλλά θεωρούν ότι υπήρξε κατασπατάληση του δανείου, λόγω της αγωνίας του υπουργού και της κυβέρνησης να δείξουν έργο, μια και έμειναν μισοφτιαγμένες πάμπολλες νέες αίθουσες χωρίς να αποπερατωθούν. Σε λίγο καιρό κάποια από αυτά ερήμωσαν, αφού πρώτα λεηλατήθηκαν, ενώ η αστυφιλία και η μετακίνηση προς τις πόλεις τόσων κατοίκων της επαρχίας μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

Η αγωνία των κυβερνήσεων να παρουσιάσουν από έργο κατά τη διάρκεια της θητείας τους για να πετύχουν οι κυβερνώντες την επανεκλογή τους. Το έργο συνήθως είναι ποσοτικό, αφορά δηλαδή έργα μετρήσιμα δηλαδή βιβλία, νέες αίθουσες, εποπτικό υλικό ,μέχρι τις ημέρες μας ,παρά προσπάθεια για ποιοτικότερη εκπαίδευση στην παρεχόμενη διδασκαλία ,κάτι που είναι πιο δύσκολο να μετρηθεί και αξιολογηθεί,,είναι δύσκολα ορατό και αφορά ένα πιο μακρινό ορίζοντα ,το μέλλον των παιδιών μετά από χρόνια και το μαθησιακό και γνωστικό τους επίπεδο μετά την παρέλευση της θητείας μιας κυβέρνησης.

Οι αλλαγές όχι μόνο των κυβερνήσεων, αλλά και οι αλλαγές των υπουργών εντός της ίδιας κυβέρνησης, σηματοδοτούν αλλαγή πολιτικής με έλλειψη συνέχειας και συνοχής για το έργο των προηγούμενων. Η κακή διαχείριση των κονδυλίων, έχει μέχρι τις ημέρες μας τραγικά αποτελέσματα όταν τα κονδύλια αυτά δεν προέρχονται από τα φορολογικά έσοδα, από τον παραγωγικό πλούτο, της χώρας αλλά από δανεικά χρήματα που συνοδεύονται από τοκοχρεωλύσια που κάνουν τα έργα αυτά πολυδάπανα, αποστερώντας πόρους πολύτιμους που θα μπορούσαν να διατεθούν σε κοινωνικό έργο.

Ο Λέφας, 1942, σημειώνει στις σ. 496-497 <<Αν εγίνετο χρήσις χρήσις πλέον αβιάστως και συστηματική, αν δεν εδαπανώντο πολλά ποσά διά γενικά έξοδα, αν τα ανεγερθέντα διδαστήρια, ιδίως εις τας πόλεις, ήσαν απλούστερα και δεν εθήρευον εντυπωσιακούς θαυμασμούς, βεβαίως το δάνειον ηδύνατο να λύση κατά μέγα τουλάχιστον μέρος το διδαστηριακόν πρόβλημα. Αλλά διά τους αιωνίους πολιτικούς λόγους, το δάνειον έπρεπε να χρησιμοποιηθή εντός ορισμένου χρόνου διά ν' ανεγερθούν ταχέως διδαστήρια και να καταπλήξουν. Τοιουτοτόπως εις την εφαρμογήν η ευφρεστέρα ιδέα του δανείου ήγγισεν την αποτυχίαν>>.

Κατά το Χρ. Λέφα, η σύναψη του διδαστηριακού δανείου είχε ως ευχάριστη συνέπεια ότι ανέπτυξε πυρετό μεταξύ των οργανισμών για την ανέγερση σχολικών κτιρίων, είχε όμως δυσάρεστα αποτελέσματα. Για την εξυπηρέτησή τους δεσμεύτηκαν για πολλά χρόνια τα έσοδα από εκπαιδευτικά τέλη. Οι δήμοι και οι κοινότητες, βλέποντας τη μεγάλη διανομή χρημάτων, σχημάτισαν την αντίληψη ότι το κράτος είναι σε θέση να ξοδεύει, έχει ανεξάντλητους πόρους για την κατασκευή διδαστηρίων, άρα και για άλλα έργα. Μειώθηκε έτσι ο ζήλος τους στη συγκέντρωση πόρων και δημοτικών τελών. Μετά την εξάντληση του δανείου, έπεσε κατακόρυφα η κίνηση για την αποπεράτωση των διδαστηρίων. {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ. 280}.

Μία άλλη αιτία για την καθυστέρηση στην αποπεράτωση των διδαστηρίων επισημαίνεται στον τύπο της εποχής λόγω του δυσκίνητου γραφειοκρατικού συστήματος του υπουργείου παιδείας αλλά και της επιμονής για αρχαιοπρεπή σχέδια με αετώματα όπως των αρχαίων ναών σύμφωνα με τις <<νεοκλασσικές>> αρχιτεκτονικές φόρμες που ξεκίνησαν από τον προηγούμενο αιώνα, κάνουν τον συντάκτη του Ελευθέρου Βήματος Χρ. Καβαφάκη να αναρωτιέται κάνοντας έκκληση για παράκαμψη αυτών των αρχιτεκτονικών θέσφατων αρχαίου κάλλους που οδηγούν και σε μεγαλύτερη δαπάνη την ανέγερση νέων διδαστηρίων <<Γιατί τέλος πάντων δεν παρακάμπετε και αυτόν τον τύπον; Συμμορφωθείτε με τας αξιώσεις του υπουργείου περί<<αρχαιοπρεπούς προσόψεως κλασσικού αετώματος ή ρυθμού ενθυμίζοντος το Βυζάντιον>> και σαν πρακτικοί άνθρωποι κυττάξετε να κάμπετε τη δουλειά σας. Για να γίνει η πρόσοψις και το αέτωμα, όπως την ζητεί το αρχιτεκτονικόν τμήμα του υπουργείου, χρειάζονται πρόσθετοι δαπάναι. Το κράτος πρέπει να φροντίση να χτυπήση την γραφειοκρατίαν και ν' ανατινάξη εις τον αέραν το περίφημον διάταγμα περί ελληνοπρεπούς ρυθμού των σχολείων>> {Ελεύθερον Βήμα, 5-9-1929}.

Στα 3.167 Διδαστήρια να προσθέσουμε κι ένα ακόμη, άρα σύνολο 3.168. Αλλά πρέπει να μπει αυτό μαζί με τα άλλα; Μια που τα 3.167 οικοδομήθηκαν ή θεμελιώθηκαν με χρήματα του προϋπολογισμού, από το περίσσειμα των φορολογουμένων αλλά και με δανεικά. Άρα που να το προσθέσουμε αυτό το

σχολείο μια κι αυτό προέρχεται από δωρεά.Γιατί είναι το πρώτο που συναντούμε στα αρχεία της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας και στα αρχεία των εφημερίδων της εποχής. Εγκαινιάστηκε το 1929 άρα ανήκει στο έργο της τετραετίας,αλλά και να μην θεμελιώνονταν στην τετραετία πάλι στον Βενιζέλο σαν προσωπικό του έργο θα χρεώνονταν.Πολύ προσωπικό,για τέτοια έργα πρέπει να επαίρονται οι πολιτικοί μας όταν <<ιδίοις αναλώμασι >> πραγματοποιούν έργο κι όχι με δανεικά ή με τα χρήματα των φορολογουμένων ,μια που γι' αυτό εκλέγονται για να υλοποιούν όσα έργα είναι απαραίτητα για το λαϊκό συμφέρον.Βέβαια δεν έγινε με δικά του ακριβώς χρήματα ,αλλά με έξοδα της πλοιοκτήτριας συζύγου του.Κι όταν δεν είναι δικά σου τα χρήματα που ξοδεύεις αλλά της γυναίκας σου ή των φορολογουμένων,ίσως απολαμβάνεις πιο πολύ το έργο.

Πρόκειται για τα εγκαίνια των νέων διδακτηρίων που οικοδομήθηκαν με έξοδα της κυρίας Έλενας Βενιζέλου,στην Καισαριανή κοινότητα ακόμη τότε η οποία μεγάλωσε από τους Μικρασιάτες πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν εκεί.Τα εγκαίνια και η γιορτή έγιναν το Μάρτιο του 1929.Ελπίζω πως ανάρτησε επιγραφή με ονοματεπώνυμο γιατί εκείνο το μαιευτήριο της <<Έλενας>>,παρότι πολλοί γνωστοί –ές γεννήθηκαν ή γέννησαν εκεί ,έκανα πολλά χρόνια για να μάθω ότι ήταν το μικρό όνομα αυτής της Έλενας. Συμπέρασμα οι δωρεές πρέπει νάχουν ονοματεπώνυμο γιατί το μικρό και μόνο όνομα παραπέμπει σε πριγκίπισσες ή βασίλισσες όπως έτσι νόμιζε ότι σε κάποια ήταν αφιερωμένο το πιο πάνω μαιευτήριο που γεννήθηκε η σύζυγος και μητέρα των παιδιών μου. Μήπως και η ίδια η Έλενα Βενιζέλου πίστευε ότι θα είχε την αίγλη βασίλισσας και ονόμασε τη δωρεά της με το μικρό της όνομα,άλλωστε βασίλισσα δεν υπήρχε το 1929.Βλέπετε η παροντική δόξα,η δύναμη,η αίγλη,η μνήμη των ηρώων ,επωνύμων κάθε εποχής ,τους κάνει να πιστεύουν ότι η φήμη τους ,η ματαιοδοξία τους ,η ανάμνησή τους θα είναι παντοτινή. Ας ζωντανέψουμε το γεγονός των εγκαινίων με τα μάτια ενός ρεπόρτερ της εποχής,<<στα εγκαίνια παραβρέθηκε ο κ.Πρωθυπουργός ,οι Υπουργοί Παιδείας και Δικαιοσύνης,ο υφυπουργός του Πολιτικού γραφείου,η Πρέσβειρα της Αμερικής,ανώτεροι εκπαιδευτικοί,ο δήμαρχος κ.Πάτσης και άλλοι.

Πρώτος μίλησε ο κ.Διομήδης διοικητής της Εκδοτικής Τραπέζης ,από μέρους της Επιτροπής που επιμελήθηκε την οικοδόμηση.Έπειτα μίλησε ο κ. Λάμπρος της Επιτροπής Αποκαταστάσεως.Από μέρος των δασκάλων και του συνοικισμού μίλησε,ο διευθυντής του Α'αρρένων,συνάδελφος κ. Π. Δημητράτος ο οποίος ευχαρίστησε για τη δωρεά. Εμάς τους δασκάλους ,είπε μας συγκινεί η δωρεά της κ. Βενιζέλου γιατί ξαίρουμε πολύ καλά ποια μεγάλη σημασία έχουν ,για την επιτυχία του εκπαιδευτικού έργου,οι υλικές συνθήκες, κάτω από τις οποίες αυτό διεξάγεται και πρώτο μέσα σε όλες το καλό διδακτήριο,που ανταποκρίνεται στις υγιεινές και αισθητικές ανάγκες της παιδικής ηλικίας.Για μας που περνάμε τη ζωή μας μέσα στο σχολείο,που ζούμε τη ζωή των παιδιών μας.....έχει η δωρεά ενός διδακτηρίου ξεχωριστή σημασία.....Τα παιδιά αυτά κ. Πρόεδρε εξακολούθησε ο κ. Δημητράτος στις εθνικές τρικυμίες των τελευταίων χρόνων στάθηκαν διπλά άτυχα.Γιατί μαζί με το σπίτι τους το οικογενειακό που το έχτισαν με την εργασία τους οι γονέοι και προγονέοι τους,έχασαν και το άλλο το σχολικό τους σπίτι ,που είχε θεμελιώσει στην Ανατολή μεγαλόπρεπο ο κρυφός πόθος της ελευθερίας.Αλλά

το παλατάκι αυτό που η Κυρία σας τους χαρίζει ,τα καλεί σήμερα,τα καλεί και τους μιλεί με χίλιες γλώσσες στην ψυχή τους ,με το φως του, με τον αέρα του,με την ευρυχωρία του ,με την άνεσή του,με την ομορφιά του ,τα γεμίζει χαρά και τα κάνει ευτυχισμένα.{ζωηρά χειροκροτήματα}, [μέχρι τώρα το πήγαινε καλά ο συνάδελφος αλλά εδώ μας το χαλάει ,ε δεν είναι και μικρό πράγμα να προσφωνεί ένας δάσκαλος τον πρωθυπουργό της χώρας στο σχολείο του,θα του πει και κάποιες υπερβολές με δασκαλίστικες κορώνες,τυποποιημένες από εκθέσεις ιδεών,αλλά με κάποιο τρόπο πρέπει να δοθεί σήμα για χειροκρότημα].Τελειώνοντας ο κ. Δημητράτος ετόνισε πως όταν ο δάσκαλος έχει καλούς παραστάτες και βοηθούς ,τότε και το έργο του θα είναι γόνιμο ,δημιουργικό,καρποφόρο.

Ο κ. Πρωθυπουργός εκάλεσεν τον κ.Δημητράτον και τον συγχάρηκε και του είπε πως χαίρει πολύ που βρίσκει τέτοιους δασκάλους [τα καλά λόγια θέλουν και ανταπόδοση].

Τα παιδιά σύμφωνα με το πρόγραμμα της γιορτής τραγούδησαν και χόρεψαν διάφορα τραγούδια και χορούς μέσα σε γενική ικανοποίηση .

Ο κ. Πρωθυπουργός στο τέλος γύρισε όλες τις αίθουσες και κουβέντισε αρκετά με τα παιδιά και υποσχέθηκε πως θα φροντίσει ο ίδιος για τον πλουτισμό του σχολείου με τα αναγκαία όργανα και σκεύη για τη διδασκαλία.Και η γιορτή τέλειωσε μέσα στο ζωηρό ενθουσιασμό παιδιών και επισκεπτών.Η δωρήτρια άφαντη,δε γράφουν αν παραβρέθηκε καν ,πάντως σίγουρα λόγο δεν εκφώνησε,ε ένας από την οικογένεια είναι αρκετός,δύο είναι πολλοί,ούτε ένα χαιρετισμό,της αρκεί η πολιτική κεφαλαιοποίηση του γεγονότος ,ώστε να παραμείνει πρώτη κυρία της χώρας...για πολλά χρόνια...ή για την υστεροφημία και των δύο.{Δ.Β. αρ.217 10/3/1929 σ.2}.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΝΕΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ.

ΕΝΑΡΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ 1^{ης} ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1929-1930-1931-1932

Μια βασική καινοτομία του νόμου 4397 είναι<< η εισαγωγή της μεικτότητας σ'όλα τα δημοτικά σχολεία του κράτους,είναι ωφέλιμη παιδαγωγικώς η συνεκπαίδευση των δύο φύλων μέχρι του 12^{ου} έτους της ηλικίας των,τα παιδιά έγιναν ευγενικώτερα και προσεκτικώτερα>>{Δ.Β.αρ.275 4/5/1930 σ.5 }.

Άλλες σοβαρές καινοτομίες του νόμου είναι ,<<η ίδρυση νηπιαγωγείων σ' όλη την Ελλάδα ...ενώ πρωτότερα νηπιαγωγεία λειτουργούσαν μόνο στις νέες χώρες ...και αι διατάξεις του άρθρου 6 περί υποχρεωτικής φοιτήσεως έκαμαν τη Λαϊκή Παιδεία ουσιαστικά υποχρεωτική >>{Δ.Β. αρ. 275 , 4/5/1930,τίτλος άρθρου <<Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην εφαρμογή>> }.

Διά διατάγματος του υπουργείου της Παιδείας εγκρίναντος τας σχετικές πράξεις των οικείων εποπτικών συμβουλίων και συντρεχόντων των νομίμων όρων:Α'ιδρύονται τα κατωτέρω έναντι εκάστης εκπαιδευτικής περιφέρειας αναγραφόμενα σχολεία της δημοτικής εκπαίδευσεως:

Αθηνών:Μονοτάξιον δημοτικό σχολείο θηλέων εις Μαρκόπουλον Ωρωπού.

Αργολίδος: Δύο μονοτάξια μικτά
Άρτης: δύο μικτά μονοτάξια
Βοιωτίας: ένα μονοτάξιο θηλέων
Βεροίας: ένα μικτό μονοτάξιο
Γορτυνίας και Μεγαλοπόλεως: ένα μικτό μονοτάξιο
Γόρτυνας: επτά μικτά μονοτάξια
Διδυμοτείχου: δύο μικτά μονοτάξια
Δράμας: τέσσερα μικτά μονοτάξια και ένα μονοτάξιο νηπιαγωγείο εις την ισραηλιτική κοινότητα Δράμας
Ευρυτανίας: δύο μικτά μονοτάξια
Ηλείας: τέσσερα μικτά μονοτάξια
Θεσσαλονίκης: πέντε μονοτάξια μικτά, ένα μικτόν τετρατάξιο εις τον προσφυγικόν συνοικισμόν Τούμπας, τριτάξιο μικτό εις τον συνοικισμόν Νεαπόλεως, τριτάξιο μικτό εις τη συνοικία Τσινάρ, εξατάξιο μικτόν εν τη συνοικία Αγίου Δημητρίου και ένα ακόμη εξατάξιο μικτόν εν τη συνοικία Αναλήψεως.
Καρδίτσας: τέσσερα μικτά μονοτάξια
Κοζάνης: ένα μονοτάξιο μικτό δημοτικό και ένα μονοτάξιο νηπιαγωγείο.
Κορινθίας: ένα μικτόν μονοτάξιο εις Ιεράν Μητρόπολιν Κορινθίας και ένα τριτάξιο μικτό εις τον προσφυγικό συνοικισμόν <<Άγιος Σπυρίδων>>.
Λακωνικής: δύο μικτά μονοτάξια και ένα μονοτάξιο θηλέων
Λαρίσης: πέντε μονοτάξια θηλέων
Λευκάδος: δύο μονοτάξια θηλέων εις άνω Εξάνθειαν, εις πλαγιάν Βονίτσης και μονοτάξιον μικτόν εις Σπανοχώριον.
Λέσβου: ένδεκα μονοτάξια μικτά σε προσφυγικούς συνοικισμούς
Μαγνησίας: ένα μονοτάξιο θηλέων
Μεσσηνίας: δύο μονοτάξια μικτά, και ένα μικτό διτάξιο
Πατρών: τρία μονοτάξια θηλέων
Παραμυθιάς: δύο μικτά μονοτάξια, ένα μονοτάξιο νηπιαγωγείο στην Πάργα
Πειραιώς: ένα μικτόν μονοτάξιο εις τον προσφυγικόν συνοικισμόν Αγίου Γεωργίου Κερατσινίου, ένα μικτό τετρατάξιο εις τον προσφυγικό συνοικισμό Κουτσουκαρίου, ένα διτάξιο μικτό εις συνοικία Λεύκας, και ένα μονοτάξιον μικτόν εις συνοικίαν Βάρης.
Σύρου: μονοτάξιο μικτό εις Φοίνικα και μονοτάξιο θηλέων εις Ποσειδωνία
Σιδηροκάστρου: δύο μονοτάξια νηπιαγωγεία
Τρικάλων: ένα μικτό μονοτάξιο
Τριφυλλίας: τρία μικτά μονοτάξια
Φθιώτιδος: τρία μικτά μονοτάξια
Φωκίδος: δύο μονοτάξια θηλέων
Φλωρίνης: τρία μονοτάξια νηπιαγωγεία
Χαλκίδος: ένα μικτό μονοτάξιο
Χανίων: δύο μικτά μονοτάξια {πηγή :Δ.Β. αρ.219 24/3/1929 σ.5,6}

ΣΥΝΟΛΟ: 70 μονοτάξια μικτά
 12 μονοτάξια θηλέων
 2 διτάξια μικτά
 3 τριτάξια μικτά
 2 τετρατάξια μικτά

2 εξατάξια μικτά
8 μονοτάξια νηπιαγωγεία

Ταυτόχρονα από 1^{ης} Σεπτεμβρίου του 1929 έχουμε 107[η καταμέτρηση δική μας από τους πίνακες που έχει το Δ.Β,η Διδ. Ομοσπονδία ανεβάζει τον αριθμό σε 110[σχ. παρακάτω] .Οι προαγωγές δημοτικών σχολείων*{πηγή για τα προαχθέντα σχολεία Δ.Β.219, σ.6}* ,δηλαδή μεγάλωμα σχολείων μια που γράφτηκαν περισσότεροι μαθητές-τριες και για να μπορούν να κάνουν καλύτερο μάθημα με μικρότερο αριθμό μαθητών και με λιγότερες τάξεις σε ένα τμήμα έγιναν πιο πολλές τάξεις,με πιο πολλούς δασκάλους –ες.Μην λησμονούμε ότι στα πεντατάξια και κάτω δημοτικά υπήρχε συνδιδασκαλία με περισσότερες της μιας τάξης σε μία αίθουσα. Οι προαγωγές αφορούν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους μονοτάξια μικτά σχολεία τα οποία προάγονται και γίνονται διτάξια σ' όλη την Ελλάδα[χαρά μεγάλη για τους ανύπαντρους ερημίτες δασκάλους έρχονται νύφες ,τουλάχιστον αν δεν προκύψει γάμος, τουλάχιστον παρέα για το διάλειμμα με καφέ κάτω από το δέντρο της αυλής].

Σε 110 ανεβάζει η Διδασκαλική Ομοσπονδία τις προαγωγές δημοτικών σχολείων για την περίοδο 1928-1929.Ενώ σε 360 στην πρώτη φουρνιά και 115 τη δεύτερη τις ιδρύσεις νέων σχολείων.Δηλαδή γενικό σύνολο ιδρύσεων 475,κάτω από την πίεση της Διοίκησης του κλάδου ιδρύθηκαν εκτιμά η Διδασκαλική Ομοσπονδία,<<*Ζήτημα ζωτικό και για την εκπαίδευση του Λαού και για τους εργάτες του Λαϊκού Σχολείου,που απασχόλησε τη Διοίκηση την περασμένη χρονιά ήταν η ίδρυση σχολείων που καθυστερούσε από τον καιρό της Οικουμενικής Κυβέρνησεως.Η ίδρυση των σχολείων είχε τούτο το διπλό καλό.Πρώτα πρώτα θεράπευε επιτακτικές ανάγκες του Λαού πούμεναν τα παιδιά του αγράμματα και δεύτερο έδινε δουλειά σ' ένα μεγάλο αριθμό νέων δασκάλων μας πούμεναν χωρίς πόρο ζωής κι έξω από την οργάνωσή μας.Γι αυτό,για τη σπουδαιότητα του ζητήματος η Διοίκηση εκινητοποίησε δυο φορές όλες τις δυνάμεις του κλάδου το Νοέμβριο του 1928 και το Μάρτιο του 1929 . Και τις δύο φορές η φωνή του Κλάδου βρήκε απήχηση στην επίσημη γνώμη.Στην πρώτη κιμητοποίηση η οργάνωση κέρδισε την ίδρυση 360 σχολείων και στη δεύτερη την ίδρυση 115 σχολείων και την προαγωγή 110>>{Δ.Β.αρ.226, 12/5/1929, σ.7}.*

Μέχρι να ιδρυθούν τα νέα σχολεία ,συγχωνεύει μερικά για να γίνουν μικτά και να μαθαίνουν γράμματα μαζί αγόρια και κορίτσια μια που στο χωριό ή στα σπίτια έπαιζαν μαζί ,αλλά στο σχολείο χώρια [από τότε οι συγχωνεύσεις και μετά ήρθε η χρεωκοπία λες να συμβεί και το 2011;...γιατί είχαμε ήδη συγχωνεύσεις από το Σεπτ. του 2011],το 3ταξιο αρρένων με το 2τάξιο θηλέων Αμπελακίων σε 5 ταξιο,ομοίως το 3ταξιο αρρένων Κασερλί και το 2ταξιο θηλέων σε 5 ταξιο,το 2ταξιο αρρένων με το 1ταξιο θηλέων Χατζήμισι σε 3 ταξιο,το 1ταξιο Ασκού σε 2ταξιο,το 1ταξιο θηλέων και το 3ταξιο αρρένων Τζερμιάδων σε μικτό 4ξιο ,το 1ταξιο θηλέων και το 2ξιο αρρένων Λιμνών σε μικτό 3ξιο.Τέλος ...διαιρείται το 2ξιο μικτό Κάτω Θεοδωρακίου σε δυο 1ταξια στο Κάτω και Άνω Θεοδωράκιον.....{Δ.Β. αρ.230, 16/6/1929, σ.4}.

Ιδρύσεις σχολείων δεν κάνει μόνο το κράτος ,αλλά και <<*των Ελλήνων οι Κοινότητες*>>,η παράδοση καλά κρατεί και κάνει θαύματα,μέσα σε 10 μήνες

παραδόθηκε το νέο Διδακτήριο του Αγίου Νικολάου που φτιάχτηκε από το υστέρημα των κατοίκων του,είναι <<μικτό τετρατάξιο σχολείο με 270 μαθητές .Εδώ και δυο χρόνια στέγαζε τα παιδιά σε σχολεία κάτι χειρότερα από στάβλους.Έφτασε μια έκκληση του κ. Βαγωνίτη Επιθεωρητή δημ. Σχολείων στον ανθρωπισμό και τη φιλοστοργία των δημοτών και μια αναφώνηση το θέλουμε και θα το κάνουμε των κατοίκων,για να δείχνει ύστερα από δέκα μήνες τη μεγαλόπρεπη σιλουέτα του αυτό το λαμπρό χτίριο εκεί που πρωτίτερα λουλούδιζε τ'αγριόχορτο και αντηχούσε το βέλασμα του πρόβατου που βοσκούσε>>.Τα γνωστά καλολογικά κλισέ του επιλόγου τα έγραψε όπως και το δίστηλο με φωτογραφία του σχολείου ο Δ. Αρσίνης στο Δ.Β. αρ.231 23/6/1929 σ.5.

Τον Οτώβριο του 1929 ανακοινώνονται 79 προαγωγές δημοτικών σχολείων,αφορούν κυρίως μονοτάξια που γίνονται διτάξια σ' όλη την ελλαδική επικράτεια σε 37 εκπαιδευτικές περιφέρειες{Δ.Β.αρ.247, 20/10/1929, σ.4}.

Τον Οκτώβριο επίσης ανακοινώνεται η ίδρυση για 73 μεικτά δημόσια δημοτικά σχολεία.Τα 69 σε εκπαιδευτικές περιφέρειες όλης της επικράτειας από το σύνολο των 73 .Ένα μονοτάξιο ιδρύθηκε στην περιφέρεια Αθηνών, στα Μελίσσια.Ενώ στην Περιφέρεια Πειραιά ιδρύθηκαν τρία νέα σχολεία ,<<έν μονοτάξιο εν τη συνοικία Χατζηκυριακού-Πειραιώς ,διτάξιον εν προσφυγικώ συνοικισμώ Αγ.Ιωάννου Χρυσοστόμου [Νέας Κοκκινιάς],διτάξιον εν Καμινίοις Πειραιώς>>{Δ.Β.αρ.247 20/10/1929 σ.5}.

Το Δεκέμβριο του 1929 ανακοινώνεται στην εφημερίδα της κυβέρνησης η ίδρυση 33 νέων δημοτικών σχολείων 2 στην περιφέρεια Αθηνών,στον συνοικισμό Νέων Παλατίων Σκάλας Ωρωπού [Ανατολική Περιφέρεια],ένα στο συνοικισμό Όρμου Πάχη του Δήμου Μεγαρέων[Δυτική Περιφέρεια Αθηνών],2 στην περιφ. Βεροίας,1 στην περιφ. Γρεβενών,1 στην περιφέρεια Δράμας,1 στην περιφ. Ζακύνθου,3 στην περιφ. Ηλείας,2 στην περιφ. Ηρακλείου,1 στην περιφ. Καρδίτσας,1 στην περιφ. Καστορίας,1 στην περιφέρεια Κοζάνης,1 στην περιφ. Λαγκαδά,1 στην περιφ. Λαρίσης,2 στην περιφέρεια Μεραμβέλλου,2 στην περιφ. Ρεθύμνης,1 στην περιφ. Τριφυλλίας,2 στην περιφ. Χανίων,1 στην περιφ. Άρτης στο συνοικισμό Κάτω Γραικικό,2 στην περιφ. Καβάλας,1 στην περιφ. Φλωρίνης,1 στην περιφ. Παραμυθιάς,1 στην περιφ. Τρικκάλων,4 στην περιφ. Θεσσαλονίκης στους συνοικισμούς Νέας Τούμπας εξατάξιο,Αναγεννήσεως ,Νέας Κρήνης,επίσης εξατάξιο δημοτικό μικτό ,υπό το όνομα 26^{ov} εν τη Συνοικία Αγίου Φανουρίου άνευ προσθέσεως νέου προσωπικού.Στο ίδιο διάταγμα στην εφημερίδα της Κυβέρνησης δημοσιεύονται οι προαγωγές δημοτικών σχολείων με τις οποίες δημιουργούνται 32 νέες θέσεις δασκάλων –ισσών . Στην εκπ. Περιφέρεια Πατρών το 8^ο μεικτό από θηλέων και από τριτάξιο σε τετρατάξιο,το 11^ο και 12^ο μεικτό Πατρών από τριτάξια σε τετρατάξια.Στην εκπ. Περιφ. Σύρου το δ.σχ. Άρνης από μονοτάξιο σε διτάξιο.Στην εκπ. Περιφ. Φωκίδας το δ.σχ. Διακοπίου από διτάξιο σε τριτάξιο.Στην εκπ. Περιφέρεια Μαγνησίας το δ.σχ. Άλλης Μεριάς από μονοτάξιο σε διτάξιο.Στην εκπ. Περιφέρεια Καρδίτσας το δ.σχ.Καστανιάς από μονοτάξιο σε διτάξιο και το δ.σχ. Αγ. Γεωργίου Καρδίτσας από μονοτάξιο σε διτάξιο.Στην εκπ. Περιφέρεια Ηλείας το δ.σχ. Κυλλήνης από μονοτάξιο σε διτάξιο.Στην εκπ. Περιφ. Θεσ/νίκης το δ.σχ. Προχώματος [Δαγατζή],Αγιονερίου από μονοτάξιο σε διτάξιο,το δημοτικό

σχολείο Κιρτζιλάρ από μονοτάξιο σε διτάξιο, το δημοτικό σχολείο Αγγιάλου από μονοτάξιο σε τριτάξιο, το δ.σχ. Νέας Μεσημβρίας-Καραβίας από διτάξιο σε πεντατάξιο. Στην εκπ. Περιφέρεια Κέρκυρας το δ.σχ. Περιβολίου από μονοτάξιο σε διτάξιο. Στην εκπ. Περιφ. Χαλκίδας το μονοτάξιο Καμαρίου προάγεται σε διτάξιο.

Στην Ανατολική Εκπ. Περιφέρεια Αθηνών το δημοτικό σχολείο Γλυφάδας από μονοτάξιο σε διτάξιο [η Γλυφάδα τότε κοινότητα μερικών εκατοντάδων Κορωπιωτών αγροτών, περιοχή στην οποία έσπερναν σιτάρι και σήμερα δήμος 150.000 με σπαρμένες πολυκατοικίες στους σιτότοπους και κομμένα τα χιλιάδες πεύκα τα μόνα που έμειναν στην περιοχή του Γκολφ και με το ίδιας 2 στρ. έκτασης νεκροταφείο από τότε έως σήμερα. Σήμερα η Γλυφάδα με 14 12τάξια και 3 6τάξια δημοτικά σχολεία σε ένα από τα οποία έχουμε κι εμείς οργανική θέση. Το 3^ο Καλλιθέας από τετρατάξιο σε πεντατάξιο. Το δ.σχ. Γουδί-Κουπανίων από μονοτάξιο σε διτάξιο. Το δ.σχ. Αγ. Δημητρίου-Μπραχαμίου από διτάξιο σε τριτάξιο το 16^ο αρρένων Αθηνών από διτάξιο σε τριτάξιο, το 18^ο Αθηνών συνοικισμού Γούβας από διτάξιο σε τριτάξιο. Στην Δυτική εκπαιδ. Περιφέρεια το 2^ο τέως Θηλέων Αμαρουσίου από τετρατάξιο σε πεντατάξιο. Το 3^ο δ.σχ. Ελευσίνας από τριτάξιο σε πεντατάξιο. Το 33^ο Αθηνών τέως αρρένων από πεντατάξιο σε εξατάξιο. Το 15^ο τέως Θηλέων δ.σχ. Αθηνών από πεντατάξιο σε εξατάξιο. Το 3^ο δ.σχ. Αθηνών από τριτάξιο σε πεντατάξιο {Δ.Β.αρ.257 29/12/1929 σ.3}.

Τον Οκτώβριο του 1929 ανακοινώνεται η ίδρυση άλλων 31 νέων νηπιαγωγείων στις περιφέρειες Γιαννιτσών 1, Γρεβενών 1, Εδέσσης 6, Ιωαννίνων 1, Κιλκίς 2, Καστοριάς 2, Ξάνθης 6, Παραμυθιάς 3, Σερρών 1, Σιδηροκάστρου 2, Φλωρίνης 1, Κορινθίας 4 και 1 στον προσφυγικό συνοικισμό της Πάτρας. Έχουμε επίσης τις προαγωγές σε διτάξια από μονοτάξια ένα στην περιφέρεια Δράμας, το νηπιαγωγείο Αλιστράτης, ένα στην περιφέρεια Φλώρινας στον Άγιο Γερμανό, και ένα διτάξιο στη Φλώρινα το οποίο προήχθη σε τριτάξιο {Δ.Β. αρ.248, 27/10/1929 σ.6}.

Στο Δ.Β. με αριθ. 256 22/12/1929 σ. 2, δημοσιεύονται οι Ιδρύσεις 19 νέων νηπιαγωγείων σε όλη την επικράτεια. Συγκεκριμένα 1 στο Σοφικό Κορινθίας, 1 στην εκπαιδευτική περιφέρεια Φλωρίνης, 7 στην περιφέρεια Αλεξανδρουπόλεως, 1 στην περιφέρεια Γρεβενών στον προσφυγικό συνοικισμό Αγ. Γεωργίου, 7 στην περιφέρεια Κομοτηνής, 1 στην περιφ. Λαρίσης, 1 στην περιφ. Σερρών.

Στο Δ.Β. αρ. 257 της 29/12/1929 σ. 3 δημοσιεύεται η ίδρυση άλλων 21 νηπιαγωγείων, 6 στην εκπ. Περιφέρεια Παραμυθιάς, 1 στην περιφ. Γρεβενών, 1 στην περιφ. Κιλκίς, 1 στην περιφ. Κονίτσης στον προσφυγικό συνοικισμό, 1 στον προσφυγικό συνοικισμό Νέας Ιωνίας Βόλου, 1 στο Ρέθυμνο, 1 στην εκπ. Περιφέρεια Φλωρίνης, 9 στην Ανατολική περιφέρεια Αθηνών στους συνοικισμούς 1. Σκοπευτηρίου Καλλιθέας 2. Άνω Πετραλώνων, 3. Καισαριανής 4. Βύρωνος, 5. Δουργούτη, 6. Αναβύσσου, 7. Σκάλας Ωρωπού 8. Λαυρίου 9. Μοσχάτου. Επίσης στην εκπ. Περιφέρεια Κοζάνης τρία νηπιαγωγεία προάγονται από μονοτάξια σε διτάξια. Η Δ.Ο. υπολογίζει ότι μέχρι <<το Δεκέμβριο του 1929 ιδρυθήκανε 375 σχολεία>> {Δ.Β. αρ. 305, 14/12/1930 σ. 1}.

Στο Δ.Β. αρ. 258 5 Ιαν. 1930 σ. 2 έχουμε τις προαγωγές 3 σχολείων στην Κρήτη, ένα μονοτάξιο σε διτάξιο και το 4/ ξιο πρότυπο του Διδασκαλείου του

Ηρακλείου σε εξατάξιο.Έχουμε ταυτόχρονο υποβιβασμό ενός τριταξίου σε διτάξιο κι ενός διταξίου σε μονοτάξιο πάλι στην Κρήτη [περιφέρειες Χανίων και Ηρακλείου].

Το Μάρτιο του 1930,έχουμε 14 Προαγωγές δημοτικών σχολείων από μονοτάξια σε διτάξια,τριτάξια και τεταρτάξια και τις προαγωγές δύο νηπιαγωγείων από μονοτάξια σε διτάξια,Τον ίδιο μήνα ανακοινώνεται η ίδρυση επτά νέων μονοταξίων σχολείων στις περιοχές Πατρών,Ηλείας,Μεσολογγίου,δυτικήςΑθήνας,Διδυμοτείχου,Ανασελίτσας.Ταυτόχρονα καταργούνται 3 δημοτικά σχολεία ,ενώ υποβιβάζονται άλλα 7. Στο ίδιο Δ.Β. ανακοινώνεται η έλευση τον Απρίλιο διακοσίων Ελβετών εκπαιδευτικών[ανώτατης,μέσης και υποχρεωτικής εκπαίδευσης], όχι για να επισκεφτούν τα προς ίδρυση σχολεία ,αλλά για να εκδράμουν στα γνωστά αρχαιοελληνικά.τουριστικά σημεία ,Μυκήνες,Δελφούς,Σπάρτη,Μυστρά,Κνωσσό,Ολυμπία,Θήρα,Ναύπλιο, Κέρκυρα {Δ.Β.,αρ.266, 2 /3/1930 σ.3}.

Σε απολογισμό της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας για τη σχολική χρονιά 1929-30 αναφέρει ότι ιδρύθηκαν 118 νέα δημοτικά σχολεία και 72 νηπιαγωγεία ,ενώ προήχθηκαν 124 δημ.σχολεία και 8 νηπιαγωγεία ,{<<Εκπαιδευτικά ζητήματα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης>>,Δ.Β.αρ.284,6/7/1930,σ.8}.

Τον Οκτώβριο του 1930 ανακοινώνεται η ίδρυση 2 σχολείων εξατάξιων, ενός μονοτάξιου και πέντε εξατάξια δημ.σχ. Θεσσαλονίκης ως 44,45,46,47,48 προς φοίτησιν των Ισραηλιτοπαίδων.Εξαιρετικά οικονομικά σχολεία όχι για την καλή διαχείριση των οικονομικών στην οποία φημίζονται οι Εβραίοι , αλλά για το γεγονός ότι σε λίγα χρόνια τα έξοδα για τη συντήρησή τους μειώθηκαν στο ελάχιστο μετά την έλευση των Γερμανών το 1941 και της σχεδόν ολοσχερούς εξολόθρευσης της ισραηλίτικης-σεφαραδίτικης κοινότητας Θεσσαλονίκης [οι περισσότεροι προέρχονταν από την Ισπανία].Έχουμε επίσης τρεις προαγωγές τριτάξιων σχολείων,δύο σε εξατάξια και ένα σε πεντατάξιο{Δ.Β.,αρ.298,26/10/1930 σ.8}

Τρία νέα δημοτικά σχολεία ιδρύονται στην Αθήνα,και με την προαγωγή άλλων πέντε δημιουργούνται 21 θέσεις δημοδιδασκάλων.Στον Πειραιά επίσης δημιουργούνται άλλες 34 θέσεις δασκάλων.Επίσης από ιδρύσεις και προαγωγές σχολείων έχουμε 10 νέες θέσεις δασκάλων στην Πάτρα, μία στην Κέρκυρα,3 στη Σύρο,7 στη Φλώρινα και 2 στα Γιάννενα{Δ.Β. αρ.299, 2 /11/1930 σ.8}.

Συγχωνεύονται ένα μονοτάξιο θηλέων και ένα διτάξιο αρρένων σε τριτάξιο μεικτό στην Κέρκυρα.Δύο διτάξια σε ένα τετρατάξιο στη Μεγαλόπολη,δύο διτάξια στο Βαλτεσίνικο σε τετρατάξιο ,{Δ.Β.αρ.301 16/11/1930 σ.12}.

Ίδρυση ενός διτάξιου και δύο μονοταξίων σχολείων στη Φλώρινα ,ενώ προάγονται από μονοτάξια σε διτάξια 4 ακόμη δημοτικά σχολεία.15 προαγωγές σχολείων,τρεις συγχωνεύσεις ,19 ιδρύσεις νέων σχολείων αλλά και 7 καταργήσεις σχολείων και 38 υποβιβασμοί σχολείων έχουμε για το Δεκέμβριο του 1930 {Δ.Β.305,21/12/1930 σ.6}.

Προαγωγή του μονοτάξιου Χαυσοκελαρινού Μεσσηνίας σε διτάξιο {Δ.Β. αρ.310,18/1/1931 σ.6}.

Δύο προαγωγές σχολείων σε Έδεσσα από διτάξιο σε τριτάξιο και ένα πεντατάξιο στο Αγρίνιο σε εξατάξιο ,ενώ μία ίδρυση μονοτάξιου σχολείου σε χωριό της Σητείας,{Δ.Β.αρ.313,8/2/1931 σ.6}.

Το πεντατάξιο Σωχού Λαγκαδά προάγεται σε εξατάξιο {Δ.Β.αρ. 318, 1/3/1931 σ.6}.

Το μονοτάξιο Βλαχιώτη Λακεδαιμόνος προάγεται σε διτάξιο ,ενώ ιδρύεται ένα μονοτάξιο στο Ξεροπήγαδο Βερβαιώνων Κυνουρίας με χειμερινή έδρα το Ξεροπήγαδο και θερινήν τη Ζαβίτσα.Υποβιβάζεται το διτάξιο Παλλαντίου Μαντινείας σε μονοτάξιο{Δ.Β.αρ.317,8/3/1931σ.6}.

Ίδρυση μονοτάξιου νηπιαγωγείου εις Κερατέαν της Ανατ. Εκπ. Περιφέρειας Αθηνών {Δ.Β.αρ.326,10/5/1931 σ.8}.

Με το νόμο 5186 της 20^{ης} Ιουλίου 1931 ,ιδρύονται δύο νέα Παρθεναγωγεία, Ένα στην Τσαγκαράδα του Πηλίου και ένα στο Αργοστόλι της Κεφαλλονιάς{Δ.Β. αρ.337,2/8/1931 σ.6}.

Τον Νοέμβριο του 1931 έχουμε την ανακοίνωση της ίδρυσης 31 μονοτάξιων σχολείων στις εκπαιδευτικές περιφέρειες Αλεξανδρούπολης,Αργολίδας,Γόρτυνος,Γιαννιτσών,Ζαγορίου,Ηρακλείου,Ηλείας,Ξάνθης,Κομοτηνής,Πατρών,Λαγκαδά,Λακεδαιμόνος,Χανίων,Λήμνου.Έχουμε την ίδρυση δύο πεντατάξιων δημοτικών σχολείων στη Θεσσαλονίκη στους συνοικισμούς Τούμπας και Χαριλάου.

Επίσης ιδρύονται το Νοέμβριο του 1931 12 νέα μονοτάξια νηπιαγωγεία στα Γρεβενά,Γιαννιτσά,Ανατολικής Αθήνας,Σιδηροκάστρου,Ξάνθης,Φιλιατών,Κιλκίς ενώ καταργούνται άλλα 10 μονοτάξια νηπιαγωγεία στους ίδιους νομούς σε άλλα χωριά .Παράλληλα τον ίδιο μήνα καταργούνται 6 μονοτάξια δημοτικά σχολεία στα Καλάβρυτα,Λαγκαδά,Λακεδαιμόνα ,Γιαννιτσά και δύο δημοτικά ακόμα στη Θεσσαλονίκη στην περιοχή της Τεκτονικής Στοάς Τούμπας και της τεκτονικής στοάς Χαριλάου.Προάγονται 28 δημοτικά σχολεία ,ενώ υποβιβάζονται άλλα 33 σε όλη την Ελλάδα.{Δ.Β.αρ.350,1/11/1931 σ.8}.

Τον ίδιο μήνα έχουμε ιδρύσεις σχολείων,πάντα με την ίδια αποφασιστικότητα,<< Έχοντες υπ' όψει τον νόμον 4397απε..φασίσαμε και διατάσσομεν... >>.Επιτέλους ιδρύσεις σχολείων στην Ανατολική Αττική 6 μονοτάξια ,από ένα σε κάθε περιοχή,στο Μπάφι Μαραθώνα,Μπάφι Ωρωπού,στο Πολύδροσο Χαλανδρίου,στο Χολαργό,στο Βουρλοπόταμο και στην Ανάβυσσο. Ίδρυση δύο μονοταξίων στην Δυτική Αττική [Δυτική Αθηνών] στη συνοικία Αβέρωφ,στη συνοικία Ασπροπύργου. Επίσης ανακοινώνονται οι ιδρύσεις άλλων 43 μονοτάξιων σχολείων στον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο.Ταυτόχρονα προάγονται στην Ανατολική Αθήνα το τριτάξιο δημοτικό στο Σάλεσι σε τεταρτάξιο,το μονοτάξιο Ηλιουπόλεως σε διτάξιο.Στη Δυτική Αθήνα,το τετρατάξιον Μεγάρων εις πεντατάξιον.Στην υπόλοιπη Ελλάδα έχουμε την προαγωγή ενός μονοταξίου στη Σκιάθο σε τετρατάξιο ,και άλλων 17 μονοτάξιων σε όλη την Ελλάδα σε διτάξια,την προαγωγή 6 διτάξιων σε τριτάξια,3 τριτάξιων σε τετρατάξια,τριών τετρατάξιων σε πεντατάξια,και δύο πεντατάξιων σε Αργολίδα και 1 στην Κοζάνη σε εξατάξια.

ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία πιστεύει ότι είναι γενικό σχέδιο της κυβέρνησης να κρατήσει χαμηλά τις δαπάνες για την Παιδεία σε όλα τα επίπεδα. Με πρωτοσέλιδο άρθρο κατηγορεί τον υπουργό Παιδείας ότι σκόπιμα προβάλλει γραφειοκρατικά τεχνάσματα με σκοπό ώστε να καθυστερούν οι διορισμοί των εκπαιδευτικών στις θέσεις αποχωρούντων , <<είναι να θαυμάζη κανείς με την Ιώβειο υπομονή του κ. Γόντικα .Το Γενικό Λογιστήριο για να καθυστερή την έγκριση των διορισμών των δημοδιδασκάλων σοφίζεται κάθε μέρα και νέο τρόπο. Η μέθοδος των τελευταίων ημερών είναι να συνοδεύεται κάθε διορισμός και με το όνομα εκείνου που παύτηκε για να κενωθεί η θέση και από τον αριθμό της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως που καταχωρίστηκε η απόλυση. Δεν πρόκειται βέβαια για να προλάβει το Γενικό Λογιστήριο καταστρατηγήσεις του νόμου ούτε και καταχρήσεις. Απλώς βρίσκει κάθε τόσο ένα γραφειοκρατικό τρόπο να κατακρατήσει ένα δύο μήνες τους διορισμούς. Ο κ. Υπουργός θα στείλη διαταγές και θα γίνουν όλα όπως ορίζει το Γ.Λογιστήριο. Μα ας μην ξενοιαστή μόλις γλιτώσει απ' αυτό θα του βρούνε άλλη μέθοδο. Γι' αυτό θαυμάζουμε την υπομονή του! Εκτός αν κι ο ίδιος θαυμάζει την οικονομολογική περιουσία του Γενικού Λογιστηρίου και τον ξεπεσμό του Κράτους στη θέση που να χρησιμοποιή τις υπηρεσίες του για να ζημιώνει τους πολίτες του>> {Δ.Β.αρ.217 10/3/1929 σ.1}.

Χάρη στις πιέσεις , τα διαβήματα, τις επαφές , την αρθογραφία στον ημερήσιο τύπο και στο Διδασκαλικό Βήμα , εκτιμά η Διδασκαλική Ομοσπονδία ότι για τη σχολική χρονιά 1928-29 , παρά τις απαγορεύσεις της Κυβέρνησης [αχ αυτή η αβάσταχτη ελαφρότητα της πειθαρχίας των ελληνικών κυβερνήσεων του 20^{ου} αι.....αλλά και του 21^{ου}], για νέους διορισμούς δημοσίων υπαλλήλων, διορίστηκαν πόσοι λέτε.....δε θα το βρείτε ...840 δάσκαλοι , φαντάσου να μην υπήρχε η απαγόρευση, σίγουρα χρειαζόνταν κι άλλοι. Σε προηγούμενη εκτίμηση της Ομοσπονδίας πιστεύει ότι χρειάζονται να διοριστούν 2.000 μια κι έχουμε πολλά παιδιά εκτός σχολείου στους δρόμους κυριολεκτικά, αλλά πρέπει να φτιαχτούν και σχολεία...ένας Παπανδρέου χρειάζεται, ο οποίος ν' αγαπά τα παιδιά , τα εγγόνια του και να θέλει να γίνουν πρωθυπουργοί, ν' αγαπά το θέατρο, την ποίηση και την αρχιτεκτονική ...τη σχολική. Θέλετε αποδείξεις για τους διορισμούς...νάτες οι <<επίσημες στατιστικές του Ταμείου Προνοίας των Δημοσίων Υπαλλήλων μας δείχνουν πως το 1928-29 μ' όλες τις απαγορευτικές διαταγές της Κυβερνήσεως για νέους διορισμούς, διορίστηκαν 840 διδάσκαλοι>> {Δ.Β.αρ.226 12/5/1929 σ.7}.

Την αναλογία διορισμών για τους απόφοιτους των διδασκαλείων την πληροφορούμαστε από επιστολή με τίτλο <<οι φετεινοί απόφοιτοι διδασκαλείων>> του Δασκάλου Κ.Πετρίτη προς το Δ.Β.αρ.349 3/11/1929 σ. 5 όπου αναφέρει μέχρι τέλος Αυγούστου του 1929 για 200 κενές θέσεις σ' όλη την Ελλάδα είχαν υποβληθεί 3.000 αιτήσεις. Αν κι ο ίδιος υπέβαλλε αίτηση πρόσληψης στις πιο μακρινές επιθεωρήσεις περιφερειών της χώρας, βρίσκονταν ενώπιον της εξής αναλογίας για 3 θέσεις είχαν υποβάλλει αίτηση άλλοι 85 ντόπιοι, οι οποίοι είχαν προτεραιότητα για το λόγο της εντοπιότητας. Στη συνέχεια της επιστολής την οποία κλείνει με χιούμορ, επιχειρηματολογεί υπέρ του διορισμού νέων δασκάλων-ισσών γιατί , <<θα μπουν στον κλάδο νέοι γεμάτοι ζωή και δράση , με πίστη στο συνδικαλισμό και τα αγαθά του, έτσι θα αποκτήσουμε οργάνωση ικανή να κάνει σεβαστά τα δίκαιά της , και να επιβάλλεται σε ότι διεκδικεί. Οι νέοι γεμάτοι όρεξη για

δουλειά,ποτισμένοι με τα νέα παιδαγωγικά συστήματα θα δώσουν ένα σπρώξιμο προς τα μπρος και σε όσους μόνο σκοπό της ζωής τους έβαλαν τη διαβάθμιση και το μισθολόγιο.Οι νέοι εκτός από την οργανωτική και σχολική δράση τους δε θα υστερήσουν και σε κοινωνική ανθρωπιστική κοινωφελή εργασία για την οποία θα αναπτύξουν όλη τους τη δραστηριότητα....απαλάσσεται η κοινωνία από τόσους ανέργους και ότι δεν εξαχρειώνονται τόσες ψυχές που είναι αναγκασμένες να εκλιπαρούν βουλευτές κ.λ.π. για να εξασφαλίσουν το διορισμό.Εν πάση περιπτώσει δεν θα ενοχλούσαμε κανένα,παραπονούμενοι,αν οι δάσκαλοι που δε διορίστηκαν πέρσι είχαν αφήσει καμμιά θέση σερβιτόρου.... κενή για να κοινοποιηθούμε κι εμείς.....>>

Τον διορισμό 251 δασκάλων-ισσών ανακοινώνει το υπουργείο Παιδείας τον Ιανουάριο του 1930 {Δ.Β. αρ. 259-260-261 Ιαν. 1930}.

Το Φεβρουάριο του 1930 ανακοινώθηκαν άλλοι 160 διορισμοί δασκάλων – ισσών,τεσσάρων νηπιαγωγών στην πρακτική σχολή Εδέσσης,στη Θεσσαλονίκη,Δράμα,Παραμυθιά{Δ.Β. αρ 262 ,264,265,2-16/2/1930}.Οι διορισμοί αφορούν όλες τις εκπαιδευτικές περιφέρειες της Ελλάδας.Μόνο 8 αφορούν διορισμούς στην επαρχία Αττικοβοιωτίας,μια που έτσι ήταν η διοικητική διαίρεση ,μια και ο πληθυσμός ακόμα και μετά την έλευση των προσφύγων ήταν απλωμένος σ’ όλη την επικράτεια,στην Αθήνα ,στις πόλεις οι δάσκαλοι-ισσες μετατίθονταν μετά από πολλά χρόνια υπηρεσίας ,λίγο πριν τη σύνταξη..Τον ίδιο μήνα με την υπ.αριθ. 141 πράξη του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου αποφασίστηκε η μετάθεση ...για εξαιρετικούς οικογενειακούς λόγους 7 μόνο δασκάλων –ισσών στην Αθήνα και σε προάστειά της.{Δ.Β.αρ.263 9/2/1930 σ.2}.

Το Μάρτιο του 1930 έχουμε άλλους 160 διορισμούς σε όλη την Ελλάδα πλην νομού Αττικοβοιωτίας{Δ.Β αρ.267 9/3/1930 σ.6}.Το ζήτημα του μη διορισμού νέων δασκάλων στα μεγάλα αστικά κέντρα το σχολιάζει το Διδασκαλικό Βήμα,λέγοντας ότι με το νόμο 4153,καταδικάζονται <<τα σχολεία Αθηνών,Πειραιώς,Θεσσαλονίκης να λειτουργούν πάντοτε με δασκάλους περασμένης ηλικίας.Πολύ θα είχε ωφελήσει στο σημείο αυτό ,ώστε μικρό ποσοστό από τις νέες θέσεις των μεγάλων κέντρων και περιχώρων του να δίδονται σε νέους δασκάλους>>{Δ.Β.αρ.267 ,9/3/1930 σ.7}.

Τον Απρίλιο του 1930 ανακοινώνονται άλλοι 62 διορισμοί δασκάλων –ισσών {Δ.Β.αρ. 272 13/4/1930 σ.2}.

Την αύξηση του αριθμού των δασκάλων –ισσών οι οποίοι θα εισαχθούν για να φοιτήσουν στα Πανεπιστήμια,ώστε να έχουμε και πιο πολλούς διορισμούς ζήτησε η Διδασκαλική Ομοσπονδία από τον υπουργό Παιδείας σε συνάντηση μαζί του,<<δυστυχώς όμως χωρίς να πειστή το Υπουργείο ν’αυξήσει τον αριθμό>>{Δ.Β.αρ.275 ,4/5/1930 σ.3}.

Τον Ιούνιο του 1930 υπάρχουν 13.000 περίπου δάσκαλοι με αναλογία σύμφωνα με το νόμο 4397 ένας –μία δάσκαλος-α για 40 μαθητές μια αναλογία που δεν εφαρμόζεται κυρίως στα μονοθέσια όπου η αναλογία είναι πολύ μεγαλύτερη και μπορεί να φθάσει τους 60-120 μαθητές .Άρα χρειάζονται 16.000 με 18.000 δάσκαλοι.Χρειάζονται λοιπόν άλλοι 3.000-5.000 διορισμοί, <<οι δάσκαλοι διορίζονται με το σταγονόμετρο ,τα Διδασκαλεία μόλις και θα μπορούν να ανανεώσουν το παλιό προσωπικό ,το Κράτος θεωρεί πιο βολικό

μέρος για οικονομίες την παιδεία του λαού.Αδιαφορία, απελπισία,χάλι,κοροϊδία>>{Δ.Β.,αρ.283 ,29/6/1930 σ.7}.

Η ίδρυση νέων σχολείων και η προαγωγή άλλων,επέτρεψε το διορισμό 1.385 νέων δασκάλων-ισσών για τη σχολική χρονιά 1929-30 ,<<1311 δημ/λοι και 74 νηπιαγωγοί,απολύθηκαν 656 δημ/λοι και 16 νηπιαγωγοί και παραιτήθηκαν 176 δημ/λοι και 11 νηπιαγωγοί.Έχουμε ένα σύνολο διορισθέντων 1385 και σύνολο απολυθέντων και παραιτηθέντων 859 δηλαδή διορισμούς νέους επί πλέον 526>>,ζ άρθρο <<Εκπαιδευτικά ζητήματα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης>>Δ.Β. αρ.284,6/7/1930 ,σ.8 }.

Τρεις [3] υποδιευθυντές διδασκαλείων Μαρασλείου,Λαμίας,,Δράμας, και ένας διευθυντής στο διδασκαλείο Αλεξανδρουπόλεως διορίζονται τον Οκτώβριο του 1930,ενώ μία φιλόλογος με απευθείας βαθμό εισηγήτριας χωρίς να περιμένει προαγωγή στο Πειραματικό σχολείο Αθηνών,μία δημοδιδασκάλισσα στο διδασκαλείο Θηλέων Πειραιώς και δύο σχολίατροι και καθηγητές υγιεινής στο Αρσάκειο διδασκαλείο Κέρκυρας και στο διδασκαλείο Τριπόλεως.

Σε 1209 ανεβάζει τον αριθμό των κενών οργανικών θέσεων δασκάλων τις οποίες φυλάνε στα αρχεία του υπουργείου καταγγέλει σε πρωτοσέλιδο τετράστηλο άρθρο η Δ.Ο.{Δ.Β. αρ.305,14/12/1930 σ.1}.

Τρία νέα δημοτικά σχολεία ιδρύονται στην Αθήνα και με την προαγωγή άλλων πέντε δημιουργούνται 21 θέσεις δημοδιδασκάλων.Στον Πειραιά επίσης δημιουργούνται άλλες 34 θέσεις δασκάλων.Επίσης από ιδρύσεις και προαγωγές σχολείων έχουμε 10 νέες θέσεις δασκάλων στην Πάτρα, μία στην Κέρκυρα,3 στη Σύρο,7 στη Φλώρινα και 2 στα Γιάννενα{Δ.Β. αρ.299 2/11/1930 σ.8}.

Τρεις μεταθέσεις δασκάλων στην Αθήνα το Νοέμβριο του 1930.

300 νέοι διορισμοί αντί των 396 για τους οποίους ζητήθηκε πίστωση από το υπουργείο των Οικονομικών ενώ είχαν να γίνουν διορισμοί <<από τον περασμένο Μάρτη είχαν να γίνουν διορισμοί στις κενές θέσεις των σχολείων>>,ζΔ.Β. ,301,16/11/1930,σ.14}.Στα τέλη Νοεμβρίου 1930 ανακοινώνονται άλλοι 40 ακόμη διορισμοί συμπληρωματικοί,έτσι πλησιάζει ο αριθμός προς τον αρχικά προταθέντα από το υπ.Παιδείας αριθμό,{Δ.Β.,αρ.301,30/11/1930 σ.8}.

269 νέοι διορισμοί ανακοινώνονται το Δεκέμβριο του 1930{Δ.Β., αρ.304,305,306, 7-14 -21/12/1930}.

Σε τετράστηλο πρωτοσέλιδο απολογισμό της Δ.Ο. για το 1930, υπολογίζονται σε 2.500 οι απαιτούμενες προς ίδρυση νέες οργανικές θέσεις ώστε να φοιτήσουν <<τα 200.000 παιδιά των λαϊκών τάξεων δε φοίτησαν τη χρονιά που πέρασε σε σχολείο>>.Αριθμός εξαιρετικά υψηλός,αλλά αισθητά μειωμένος από αυτόν του 1928 που οι υπολογισμοί της ομοσπονδίας ανέβαζαν τον αριθμό σε 300.000 παιδιά εκτός σχολείου.Η Δ.Ο. πιστεύει ότι η κυβέρνηση για λόγους οικονομίας δεν προχώρησε στους απαιτούμενους διορισμούς κι έτσι εξοικονόμησε 57 εκ. δρχ.{Δ.Β. ,307-8 4/1/1930 σ.1}.

Ένα άλλο ζήτημα που απασχολεί το διδασκαλικό κόσμο είναι το γεγονός ότι απολύονται όσοι κρίνονται στρατεύσιμοι,άρα δεν μπορούν να επαναπροσληφθούν μετά την απόλυση από το στρατό ως μόνιμοι αλλά ως αναπληρωτές .Η πρόταση της Δ.Ο. είναι σαφής <<οι στρατεύσιμοι του 1931 δεν πρέπει να απολυθούν από τη θέση τους>>,ζΔ.Β. αρ.310 18/1/1931 ,σ.5}

Το θέμα των στρατευομένων λύνεται οριστικά με απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους μετά από προσφυγές δασκάλων. Με την απόφαση υπ.αριθ. 90/1931 του Συμβ. Επικρατείας απεφασίσθη για τους στρατευομένους δασκάλους. <<...ότι οι εν λόγω δημοδιδάσκαλοι δεν απολύονται αλλά εις τας κενομένας αυτών θέσεις διορίζονται προσωρινοί αναπληρωταί οίτινες και λαμβάνουσι τας κεκανονισμένας αποδοχάς,ων στερούνται οι μόνιμοι δημοδιδάσκαλοι καθ'όλην την διάρκειαν της υπηρεσίας των εν τω στρατώ ως κληρωτών>>{Δ.Β. αρ.316,1/3/1931 σ.6}..

42 νέοι διορισμοί μονίμων και 63 διορισμοί αναπληρωτών δασκάλων-ισσών ανακοινώνονται τον Φεβρουάριο του 1931,{Δ.Β. αρ. 312,313 1/2/1931 σ.7,313,8/2/1931σ.6}.

Διορίζονται σε Ελλαδικά σχολεία 4 δασκάλες κι ένας δάσκαλος ως <<υπηρετήσαντες επί τρία συνεχή σχολικά έτη εις τα ξένα σχολεία κατά τας βεβαιώσεις των οικείων διευθύνσεων ,[νόμος 4862,περί των ξένων σχολείων]>>{Δ.Β. αρ.322-323 ,19/4/1931 σ.13}.

5 δασκάλες διορίζονται στη Θεσσαλονίκη οι δύο από αυτές σε ισραηλίτικα ελλαδικά σχολεία{Δ.Β.αρ.324,26/4/1931 σ.6}.

Σε ποσοστό 6,9% οι δαπάνες για τα έξοδα παιδείας[44.841.425 Ελβ. Φράγκα] στην Ελλάδα το Μάρτιο του 1931 σαν ποσοστό επί του Γενικού Προυπολογισμού[647.060.071 Ελβ. Φράγκα]περίπου όσα και η Γιουγκοσλαβία με 6,5%. Η Αλβανία έκπληξη ξοδεύει για την εκπαίδευση το 11,1%,η Βουλγαρία το 13,2%,η Δανία 20,7% ,η Ελβετία πιο ψηλά απ' όλες στο 25,1% και η Πρωσσία με 16,5%,ενώ εξαιρετικά χαμηλά η Αυστρία με 4,2%, η Τουρκία πιο χαμηλά όλων με 3,7% .Στην Λατινική Αμερική πιο ψηλά η Κούβα με 18,4% και πιο χαμηλά η Βενεζουέλα με 4,8% .Στην Ασία οι Φιλιππίνες με 11% ενώ πιο χαμηλά το Σιάμ με 2,5% ,η Παλαιστίνη με 4%,η Περσία με 5%,και η Ιαπωνία με δαπάνες περίπου ίσες με την Ελλάδα στο 6.8%.{πηγή Διεθνές γραφείο Εκπαίδευσης της Γενεύης ,Δ.Β.αρ.320,29/3/1931 σ.5}.

ΜΙΣΘΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ-ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ ΝΟΜΟΣ 14374 <<ΠΕΡΙ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΩΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ>>

Οι δάσκαλοι –ες όπως και οι άλλοι εκπαιδευτικοί έχουν πάψει κατ' ουσίαν να είναι δημοτικοί ή κοινοτικοί υπάλληλοι που πληρώνονται από τους δήμους και τις κοινότητες, παραμένουν κατ' όνομα δημο-διδάσκαλοι-ισσες και τα σχολεία αποκαλούνται δημοτικά μέχρι σήμερα, αλλά από το 1920 πληρώνονται από τον κρατικό προϋπολογισμό είναι δηλαδή στην πραγματικότητα κρατικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι. Ήδη από το 1912 ο νόμος για την τοπική αυτοδιοίκηση θεσμοθετεί την κοινότητα ως διοικητική ενότητα πολύ λιγότερο εκτεταμένη από τους παλαιούς δήμους και με σημαντικά λιγότερες αρμοδιότητες από τις προηγούμενες που τις έκαναν να μοιάζουν σαν <<μικρά κράτη>>. Την ίδια εποχή το κράτος επιχειρεί την ενοποίηση του εθνικού χώρου με θετικές παρεμβάσεις. Ο σιδηρόδρομος και το σχολείο είναι τα κυριότερα μέσα αυτής της ενοποίησης. Οι συζητήσεις στη Βουλή από το 1889 στοχεύουν στη δημιουργία ενός ορθολογικού και ομοιογενούς σχολικού χάρτη, για τις γραμμές

του σιδηροδρόμου και για τη δημιουργία εθνικής αστυνομίας.Η ίδια εικόνα επαναλαμβάνεται το 1985, {Καλαφάτη,1988,σ.220}.

Οι μισθοί των εκπαιδευτικών αλλά και γενικά των περίπου 40.000 δημοσίων υπαλλήλων είναι εξαιρετικά χαμηλοί,ακόμα πιο χαμηλοί των δημοδιδασκάλων οι οποίοι είναι οι στυλοβάτες των τοπικών κοινωνιών, εργάζονται όλη την εβδομάδα και τις 7 ημέρες συνοδεύοντας μαθητές την Κυριακή στην εκκλησία,ψέλλοντας οι ίδιοι ή στα κυριακάτικα γεωργικά σχολεία για τους μαθητές Ε'ΣΤ' τάξεων ή οργανώνουν εράνους,εισπράττοντας τη δυσφορία των κατοίκων,<<σωστή επιδημία έχουν γίνει οι σχολικοί έρανοι τους οποίους έχει έως τώρα διατάξει το Σο υπουργείο να ενεργηθούν εις τα Δημοτικά Σχολεία ,μόνο 4 πρέπει να γίνουν ως το Δεκέμβριο για τον αδριάντα του Καραϊσκάκη,του Σμύρνης Χρυσόστομου ,του Ι. Καποδίστρια και του Ε.Ε.Σ>>{απόσπασμα επιστολής του δασκάλου Κ.Γεωργουσάκη στο υπ.αρ. 262 Δ.Β.2/2/1930}

Οι δάσκαλοι-ισσες της εποχής οποίοι βλέπουν ένα πακτωλό χρημάτων έστω και δανεικών για νέα διδακτήρια,βλέπουν ένα μεταρρυθμιστικό πνεύμα στην εκπαίδευση ,νέες ιδέες τις οποίες καλούνται να υλοποιήσουν και ελπίζουν για κάποιες αυξήσεις αλλά μάταια.Όχι μόνο δεν δόθηκαν αυξήσεις αλλά σε λίγα χρόνια αντιμετώπισαν το φάσμα μιας νέας χρεωκοπίας της ελλαδικής οικονομίας,<<ο Βενιζέλος είναι αποφασισμένος να μη δώσει ούτε πεντάρα αύξηση στους άθλιους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων που διαμαρτύρονται.Το πάγιο σκεπτικό κάθε κυβέρνησης :Το κράτος δεν έχει λεφτά για αυξήσεις>>.{Άλκης Ρήγος ,1995 ,σ.210}.

Ο Υπουργός των Οικονομικών Μαρής κάνει δηλώσεις στον τύπο με τις οποίες αφήνει να υπονοηθεί ότι δεν αντέχει σε νέες αυξήσεις των δημοσιουπαλληλικών μισθών,εκτός αν η υπαλληλική Επιτροπή υποδείξει οικονομίες.Οι δηλώσεις αυτές θορύβησαν όλους τους δημοσίους υπαλλήλους κι έτσι ζητήθηκε συνάντηση της εκτελεστικής επιτροπής των δημοσίων υπαλλήλων της Σ.Δ.Υ.Ε. όπου ο υπουργός επανέλαβε τις παραπάνω δηλώσεις.Άρα αν δεν υπάρχει ελπίδα για τους δημοσίους υπαλλήλους δεν υπάρχει καμμία ώστε οι δάσκαλοι να καταταγούν μισθολογικά και να βαθμολογηθούν σύμφωνα με τα χρόνια υπηρεσίας και να λάβουν αντίστοιχο επιμίσθιο όπως οι άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι και οι καθηγητές οι οποίοι επίσης έχουν μεγάλο αριθμό,όμως πολλοί, περισσότεροι είναι οι δάσκαλοι[πολλοί μαθητές έβγαζαν το δημοτικό και δε συνέχιζαν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση λόγω έλλειψης πόρων,μια που τα περισσότερα γυμνάσια που υπήρχαν μόνο στην πρωτεύουσα του νομού] και αυτοί οι δάσκαλοι και μόνο αυτοί <<την πληρώνουν>> ή μάλλον δεν πληρώνονται και λόγω λίγων ετών σπουδών,αλλά και γιατί είναι πολλοί.Η υποεπιτροπή του υπουργείου Παιδείας που συνεδριάζει τον Φεβρουάριο του 1929 με θέμα τη μισθολογική κατάταξη των δασκάλων ,διαφωνεί ,τα μέλη της έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις με συνέπεια για μια ακόμη φορά την αναβολή της κατάταξης.Η συντακτική ομάδα του Διδασκαλικού Βήματος σε δίστηλο άρθρο στην πρώτη σελίδα επισημαίνει το λόγο,<<αιτία της διαφωνίας,που είχε συνέπεια την αναβολή της μισθολογικής κατάταξης των δημοδιδασκάλων,ήταν η κεκτημένη ταχύτητα πούχουν μερικοί κύριοι της Επιτροπής ,να κόβουν από τους δασκάλους γιατί είναι..... πολλοί>>{Δ.Β. αρ.215 24/2/1929 σ.1}.

Περικοπές εκατό εκατομμυρίων από τον προυπολογισμό του υπουργείου Παιδείας για το 1929,εκτιμά η Διδασκαλική Ομοσπονδία,θα έχουν σαν αποτέλεσμα να την πληρώσει η πάντα ριγμένη δημοτική εκπαίδευση για το λόγο της ύπαρξης μεγάλου αριθμού δασκάλων .Έτσι οι δάσκαλοι, συμπεραίνει η Διδασκαλική Ομοσπονδία, δε θα λάβουν βαθμολογικές προαγωγές ,που θα σημαίνουν αυτομάτως κι αυξήσεις στους μισθούς,αλλά και νέους διορισμούς.Πάντα όμως τα οικονομικά αιτήματα και διεκδικήσεις δεν είναι μόνο συντεχνιακά ,αλλά συνοδεύονται κι από διεκδικήσεις παιδαγωγικές προς το συμφέρον των μαθητών-τριών με την ίδρυση, συντήρηση,βελτίωση,εξοπλισμό των νέων και παλιών σχολείων.<<Εκατό ολόκληρα εκατομμύρια κόβονται από τον προυπολογισμό του Υπουργείου της Παιδείας.Αλλά ανακοινούται συγχρόνως διά να πληροφορηθή το νοήμον κοινόν,πως αι δαπάνες του Υπουργείου της Παιδείας αυξάνονται κατά 70 εκατομμύρια.Είναι ευνόητο πως τα σπασμένα θα τα πληρώσει η Δημοτική Εκπαίδευση.Ούτε προαγωγές δασκάλων και σχολείων ούτε ιδρύσεις και διορισμοί.Αυτή τη μορφή παίρνουν στην πράξη αι προεκλογικές επαγγελίες για βελτίωση της Παιδείας.{Δ.Β.217 ,10/3/1929 σ.1}.

Αυτό που φοβούνται οι δάσκαλοι συνολικά και το εκφράζει ως φόβο η Ομοσπονδία τους,προσπαθώντας να προλάβει να μη συμβεί,τελικά συμβαίνει,απαγορεύονται οι προαγωγές σ' όλα τα υπουργεία των δημοσίων υπαλλήλων άρα κι οι αυξήσεις των δημοσίων υπαλλήλων που θα έφερναν αν γίνονταν.Η εγκύκλιος είναι επίσημη,κυκλοφορεί στα υπουργεία και στην Επιτροπή μελέτης για αυξήσεις και προαγωγές μετέχει εκτός από τον υπουργό Οικονομικών και Εσωτερικών ο ίδιος ο Πρωθυπουργός.Ο Βενιζέλος,είχε το θάρρος να το πει δημόσια,έπρεπε να το περιμένουν οι δάσκαλοι,<<άλλα υποσχέθήκαμε προεκλογικώς διά να αναλάβωμεν την εξουσίαν και άλλα πράττωμεν μετεκλογικώς που έχουμε την εξουσίαν>>,πιθανώς να εννοούσε και την ευθύνη να εφαρμόσουμε και τη γνώση που αποκτούμε βλέποντας από μέσα τα πράγματα,η ευθύνη της διακυβέρνησης,κάνει τον πιο <<χαλαρό>> αντιπολιτευτικό λόγο ν' αλλάζει προς το συντηρητικότερο. Το 1929 είναι μια νέα δυνατή κυβέρνηση αποφασισμένη,δε θα δώσει χρήματα στους δημοσίους υπαλλήλους ,θα τα διαθέσει εκεί που εκείνη θέλει,προσέξτε το ύφος απαγορεύει τις προαγωγές,<<κοινοποιήθηκε από το Πολιτικό Γραφείο εγκύκλιος σ' όλα τα υπουργεία που απαγορεύει γενικώς τις προαγωγές των Δημοσίων Υπαλλήλων,εκτός αν συντρέχουν εξαιρετικές περιπτώσεις πιστοποιούμενες από την ορισθείσα ειδική Επιτροπή και αποτελεσθείσα από τον Πρωθυπουργό και τους υπουργούς των Οικονομικών και των Εσωτερικών.Στο μέτρο αυτό δεν υπάγονται οι διορισμοί και οι προαγωγές των διδασκάλων , όπως γράψαμε στο προηγούμενο φύλλο μας ,για τις οποίες θα χρειάζεται έγκριση της παραπάνω επιτροπής{Δ.Β.αρ.221 7/4/1929 σ.1}.

Αυτή η πολιτική περικοπών κι όχι αυξήσεων στον προυπολογισμό του υπουργείου Παιδείας, είναι μια πολιτική κατεύθυνση της κυβέρνησης τελείως σε άλλη προοπτική από εκείνη η οποία είχε περιγραφεί προεκλογικά από τον Ελευθέριο Βενιζέλο,αλλά και μετεκλογικά ο ίδιος ο πρωθυπουργός υποσχέθηκε οριστική επίλυση του προβλήματος των χαμηλών μισθών όλων των δημοσίων Υπαλλήλων μέσα από τη μελέτη και το έργο της Υπαλληλικής Επιτροπής η οποία συστάθηκε από την κυβέρνηση για να ετοιμάσει προτάσεις προς επίλυση του ζητήματος,<< Όταν δώ και τέσσερις μήνες παρουσιαστήκαμε

στον κ. Πρωθυπουργό και υποβάλαμε τα αιτήματα του διδασκαλικού κόσμου βρήκαμε ευκαιρία να διαμαρτυρηθούμε για τη διαγραφή των πιστώσεων που ζητήθηκαν για την προαγωγή των δασκάλων. Ο κ. Βενιζέλος μας καθησύχασε τότε και μας συνέστησε να αναμείνωμε το έργο της Υπαλληλικής Επιτροπής που θα δώσει οριστικές λύσεις στο ζήτημα των υπαλληλικών μισθών>>{Δ.Β. αρ.217 10/3/1929 σ.1}.

Αφού πέρασαν 4 μήνες όπου η Επιτροπή με εντολή του Πρωθυπουργού μελετά το θέμα ,το αποτέλεσμα υπήρξε απογοητευτικό ,απλά κωλυσιέργησε χωρίς να παράγει κανένα αποτέλεσμα.Μετά 4 μήνες εργασιών,δεν παρέδωσε πορίσματα.Ο ίδιος μάλιστα ο Υπουργός Οικονομικών την <<απεδοκίμασε διότι απέτυχε;στο έργο της και έκλεισε την πόρτα στους δημοσίους υπαλλήλους>>{Δ.Β. αρ. 217 σ.1}.

Αυξήσεις μισθολογικές δόθηκαν σε αριθμό δασκάλων αφού ικανοποίησαν θεσμικά θέματα,έτσι η αναβάθμιση των σπουδών,η προαγωγή η βαθμολογική σήμαινε και μισθολογική άνοδο. Σύμφωνα με ανακοίνωση της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας δέχτηκε τα αιτήματα των δασκάλων <<1.Να αυξηθούν οι θέσεις δασκάλων με το βαθμό εισηγητού,οι θέσεις ορίζονται σε 1.200,κατανέμονται δε ανά 300 στα 4 οικονομικά έτη 1928-1929 ως το 1931-1932 2. Να καταργηθεί η οργανικότητα του βαθμού του εισηγητή 3. Να μετεκπαιδεύονται κατόπιν εξετάσεων οι Γ'Τάξεως δημοδιδάσκαλοι οι έχοντες τουλάχιστο απολυτήριο του Ελληνικού Σχολείου, πτυχίο Υποδ/λείου ή του Ιεροδιδασκαλείου Βελάς ή ενδεικτικό α'και β'γυμνασίου ή αντίστοιχης τάξης άλλου σχολείου προάγονται στην γ'κατηγορία έπειτα από 15χρονη υπηρεσία. 4.Να προάγονται στην Ε'κατηγορία οι Γυμνασιαστές μετά 15ετή υπηρεσία.5. Να γίνονται αι πίνακες Α'ΚΑΙ Β'των προακτέων στην Στ'κατηγορία κάθε χρόνο και να ισχύουν κατά οικονομικά έτη 6.Να συντομεύεται κατά δύο έτη και εφ'άπαξ ο προς προαγωγήν απαιτούμενος χρόνος υπηρεσίας και των μετεκπαιδευθέντων γεωργικώς.7.Να προτίθεται στην συνολική υπηρεσία στον καταρτισμό του πίνακα Β'για τον κανονισμό της αρχαιότητας 6 χρόνια στους μετεκπαιδευθέντας στο Πανεπιστήμιο, 2 χρόνια στους μετεκπαιδευθέντας τεχνικώς και γεωργικώς και 1 χρόνο στους λαβόντας το γέρας του 3215 Νόμου εφ'όσον δεν έκαμαν χρήση του ευεργετήματός των αυτού για προαγωγή από μιας κατηγορίας σε άλλη ,8.λογαριάζεται η υπηρεσία δασκάλων στα Εθνικά Οικοτροφεία του Υπουργείου Προνοίας για την προαγωγή ή την κατάταξη.Τις άλλες απόψεις που υποστήριξε η Διδ. Ομοσπονδία θα τις συζητήση μα δεν είναι βέβαιο αν τις δεχτή>>{Δ.Β. αρ. 229 9/6/1929 σ.8}.

Έτσι σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την αποδοχή των θέσεων των δασκάλων από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας κι ο Υπουργός Παιδείας κ. Γόντικας αποφάσισε την εκτέλεση των προαγωγών των δασκάλων με άλλους δημόσιους υπαλλήλους που με τα ίδια έτη υπηρεσίας,ήδη προήχθησαν και αυξήθηκε ο μισθός τους,<<έπειτα από επίμονες προσπάθειες της Ομοσπονδίας ο κ. Υπουργός της Παιδείας αποφάσισε την εκτέλεση των προαγωγών. Ζητήθηκε από το Γενικό Λογιστήριο η έγκριση της πίστωσης, που χρειάζεται για τις προαγωγές.Η έγκριση τυπική πια ,αφού έχη αναγραφή στον Προυπολογισμό το κοντύλι για τις προαγωγές ,θα φροντίσωμε να δοθή αμέσως.Αμα ερθή στο Υπουργείο η έγκριση θα σταλούν στο Τυπογραφείο οι προαγωγές ,που είνε της αρμοδιότητας του Εκπ. Συμβουλίου.Για τις άλλες θα

ειδοποιηθούν αμέσως οι Νομάρχες να στείλουν στο Τυπογραφείο τις σχετικές πράξεις τους για δημοσίευση.Υπογράφηκε επίσης Προεδρικό Διάταγμα για την προαγωγή στην στ'κατηγορία των συναδέλφων που είχαν προταθή πέρσι.Στο ίδιο διάταγμα πέρασε και η προαγωγή των δασκάλων των προτύπων,που προτάθηκαν φέτος .Η πρόταση της προαγωγής των άλλων θα γίνη από το Εκπ. Συμβούλιο τον Αύγουστο.Ξεχωρίστηκαν γιατί μαζί με την προαγωγή πρέπει να γίνη και σύγχρονος διορισμός σε διευθύνσεις πολυταξίων σχολείων.{Δ.Β. αρ.231 23/6/1929 σ.3}.

Έχουμε το Σεπτέμβριο του 1929 την πολυπόθητη από το σύνολο του τότε διδασκαλικού κόσμου προαγωγή όσων δασκάλων-ισσών βρίσκονταν στο βαθμό του εισηγητή .Μάλιστα <<ο κ. Υπουργός αποφάσισε να εκτελέση όλες τις προαγωγές που προτάθηκαν από το Εκπ.Συμβούλιο ,μαζί μ'αυτούς δε αποφάσισε να γίνουν κι άλλοι 250 ,να συμπληρωθούν 600 για τα δυο χρόνια 1928-29 και 1929-30.Ζητήθηκε μάλιστα συμπληρωματική πίστωση για τους 250>>{Δ.Β.αρ.243 22/9/1929 σ.7} .Η Διδασκαλική Ομοσπονδία δεν είναι ικανοποιημένη με την εξέλιξη αυτή μια και για τη διετία 1928-29 ζητούσε να προαχθούν 300 δάσκαλοι –ες κι όχι 250.Άλλο οι προθέσεις κι άλλο θέμα υλοποιούμε αυτές.Όμως στο υπ.αριθ.246 13/10/1929 Δ.Β. σ.2 πληροφορούνται οι ενδιαφερόμενοι ότι πράγματι <<ο Υπουργός της Παιδείας υπέγραψε το διάταγμα της προαγωγής σε εισηγητές όλων εκείνων που προστέθηκαν από το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο>>.

Τον Οκτώβριο του 1929 ο πρωθυπουργός αφήνει μια ελπίδα ότι από τα 180εκ.της αύξησης του κονδυλίου για το υπουργείο Παιδείας,θα δοθούν αυξήσεις αναδρομικά από 1^{ης} Οκτωβρίου κι όχι από 1^{ης} Απριλίου του 1929, όπως είναι το αίτημα της ΣΔΥΕ.Δεν δεσμεύεται για αυξήσεις 1.000 δρχ,όπως ζητούν ,σε όλους τους δημοσίους υπαλλήλους,μετά από συνάντησή του Βενιζέλου με τους εκπροσώπους του συνδικαλιστικού οργάνου των δημοσίων υπαλλήλων της ΣΔΥΕ.Επικαλείται τη δυσχερή μεταπολεμική[μετά το 1922] οικονομική θέση της χώρας,καλεί δε να συμμεριστούν τη δυσχερή θέση στην οποία βρίσκεται η χώρα όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι και μόλις αυτή βελτιωθεί θα αμειφθούν επαρκώς και οι δημόσιοι υπάλληλοι.Συμμερίζεται επίσης χωρίς να δεσμεύεται και να υπόσχεται υλοποίηση το αίτημα για στέγαση των δημοσίων υπαλλήλων σε χαμηλού κόστους κατοικίες ,<<Ο κ. Πρωθυπουργός ανεγνώρισε ότι πολλαί τάξεις των δημοσίων υπαλλήλων δεν αμείβονται επαρκώς ,εν τούτοις εφόσον βελτιούται η συνολική της χώρας θέσις θα προάγεται και η θέσις των δημοσίων υπαλλήλων>>{Δ.Β.αρ.248 27/10/1929 σ.3}.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία δεν είναι ικανοποιημένη από τις αυξήσεις ,βρίσκει το κονδύλι μικρό των 180 εκ. για όλους τους δημοσίους υπαλλήλους.Η ανακοίνωση στο παραπάνω Δ.Β. στην 4^η σελίδα του, προς τους δασκάλους-ες, για ενημέρωση της υλοποίησης των αυξήσεων, είναι ψυχρή και λιτή,δείγμα μη ικανοποίησης των αιτημάτων ,το κύριο ήταν εξίσωση μισθών με τους άλλους δημοσίους υπαλλήλους<<...ο υπουργός των Οικονομικών δήλωσε στον Πρόεδρο της Διδ.Ομοσπονδίας ότι από τα περισσεύματα του Προυπολογισμού θα διαθέση ένα ...ποσόν για την αύξηση των μισθών>>.

Η καθυστέρηση της κατάθεσης του νέου μισθολογίου,καταγγέλεται συχνά πυκνά ,<<το μισθολόγιον επί 17 μήνες παραπεμπόμενο από επιτροπής εις επιτροπήν δεν κατορθώθη εισέτι να διαρρυθμισθή.Αντιθέτως δε την

τελευταίαν στιγμήν απεφασίσθη η διανομή του ημίσεος ποσού του διατεθειμένου διά την τρέχουσαν χρήσιν κατά τρόπον ήκιστα ανταποκρινόμενον προς τας ανάγκας των δημοσίων υπαλλήλων, αφ' ου συμπεριελήφθησαν κατά τρόπον απολύτως άνισον και οι στρατιωτικοί των οποίων αι αποδοχαί έχουν προ πολλού ανίσως αυξηθή εν σχέσει με τας των δημοσίων υπαλλήλων>>{Δ.Β. αρ.256 22/12/1929 σ.6}.

Τον Φεβρουάριο του 1930 οι μισθοί των δασκάλων –ισσών έχουν ως εξής : << ο πρωτοδιοριζόμενος δάσκαλος παίρνει σήμερα 1.850 δραχ. ενώ ανώτερος δασκαλικός μισθός φθάνει στις 4.000 δραχ. Η προαγωγή γίνεται στον 5^ο 12^ο και 21^ο χρόνο της υπηρεσίας>>. {Δ.Β. αρ. 362 2/2/1929 σ.4}. Με το τρίτο και τελευταίο κλιμάκιο οδηγούνται στη σύνταξη και στην πραγματοποίηση του ονείρου όπως αυτού του 53χρονου που θέλει να έχει <<δημιουργική σύνταξη>>, <<είμαι 53 ετών με διδασκαλική υπηρεσία 31 ετών και ελογάργιαζα συν Θεώ, έπειτα από 4 χρόνια σα γέρος να πάρω τη σύνταξή μου και ν' ανέβω στο χωριό μου να φτιάξω κανένα καλό κήπο, πράγμα όπου νομίζω ότι πολλοί το λογαριάζουν σαν θέλουν να πάρουν σύνταξη κι εκεί να σκοτώνω τον καιρό μου>>. {Δ. Β. αρ.262 2/2/1930 σ.5}. Ο Αριστ. Γιαννακούρος ο δάσκαλος συντάκτης της επιστολής, τα γράφει αυτά για να δηλώσει την απογοήτευσή του και την έκπληξή του όταν μετά την ανάρτηση των προαγωγών είδε στις λίστες συναδέλφους του με υπηρεσία 40-50 ετών και με ηλικία 60-70 κι έτσι αναρωτήθηκε, <<βρε είμαι ακόμα νεότερος και η σκέψη μου για κηπουρική είναι πολύ πρώιμη; Πρέπει να δουλέψω ακόμα 15 χρόνια. Αυτοί οι άνθρωποι με δασκαλική υπηρεσία μισού αιώνας, είναι ακόμα ρόδινοι, ακμαίοι, ζωηροί, γελαστοί καθώς τους θέλουν τα παιδιά;>>.

Υπάρχουν όμως κάποιες αυξήσεις σε μισθούς δασκάλων που κρίνονται για τότε και για σήμερα εξωπραγματικοί. Μιλάμε για την διπλάσια περίπου αμοιβή 3.000 δραχ. που λάμβανε το 1923 ο Πρόεδρος της Διδ. Ομοσπονδίας σε σχέση με το μεγαλύτερο εκείνη την εποχή διδασκαλικό μισθό που ήταν 1.000 δραχ. Το 1929 η διαφορά από 1:3 έπεσε μια και ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας λάμβανε μισθό 7.000 δραχ. ενώ ο υψηλότερος διδασκαλικός ήταν 4.500 δραχ. {Δ.Β.αρ. 251 17/11/1929 σ.7}.

Τον Ιανουάριο του 1930 γίνονται 105 προαγωγές από τον πίνακα Α' και 104 από τον πίνακα Β' δασκάλων –ισσών, οι οποίες έπρεπε να έχουν γίνει τα έτη 1928-29. Δημοσιεύτηκαν στο υπ.αριθ. 218 φύλλο της εφημερίδας της Κυβέρνησης. {Δ.Β. αρ. 259 12/1/1930 σ.2}.

Προαγωγές 4 δασκάλων σε βαθμό εισηγητού ανακοινώνονται τον Μάρτιο του 1930, ενώ ταυτόχρονα ανακοινώνεται από την κυβέρνηση η πρόθεση να νομοθετηθεί η καταβολή αναδρομικών αυξήσεων σε δασκάλους από την 1^η Μαΐου 1927 {Δ.Β. αρ. 266 2/3/1930 σ.3}. Άλλες 519 προαγωγές δασκάλων-ισσών ανακοινώνονται λίγο αργότερα τον ίδιο μήνα, στον <<πίνακα των προακτέων στο βαθμό του εισηγητού δημοδιδασκάλων, οικονομικών έτος 1930-31>> {Δ.Β.αρ.268, 16/3/1930 σ.9, Δ.Β.αρ.270, 30/3/1930, σ.7}.

Καθόλου ικανοποιημένη δεν είναι με την ανακοίνωση αυτών των προαγωγών μια και η κυβέρνηση, <<.... παραγνωρίζει δικαιώματα δοσμένα από τους νόμους αφήνοντας ανεκτέλεστες χιλιάδες προαγωγών δημοσιουπαλληλικών>>, {Δ.Β. αρ. 273, 30 /4/1930 σ.1 }.

Σε αντίθεση με τις προαγωγές των δασκάλων που είναι περισσότεροι σχεδόν τριπλάσιοι από τους καθηγητές της μέσης, οι τελευταίοι γιατί προφανώς

στοιχίζουν λιγότερο λαμβάνουν τις προαγωγές τους. Η Διδασκαλική Ομοσπονδία μας πληροφορεί με αριθμούς πως έχει η κατάσταση τον Απρίλιο του 1930 .Το προσωπικό λοιπόν των δημοτικών σχολείων τον Απρίλιο του 1930 ,<<είνε 13.070 ,των σχολείων της Μέσης εκτός των διδασκαλείων της Δημοτικής 2.825.Για προαγωγές δασκάλων είναι περασμένες στον προϋπολογισμό 350.000 δραχμές το μήνα δηλ. 4.200.000 για όλο το χρόνο 1930-31 ,ενώ για προαγωγές καθηγητών της Μέσης είναι περασμένες 384.000 δραχμές το μήνα δηλ. 4.808.000 για όλη τη χρονιά .Έτσι βλέπουμε πως για προαγωγές μέσα σε 2.825 καθηγητές της Μέσης διατίθεται ποσό μεγαλύτερο από κείνο που δίδεται για προαγωγές σε 13.070 δασκάλους,Αν διαθέτονταν ποσά ανάλογα με τον αριθμό των λειτουργιών του κάθε κλάδου,για προαγωγές δασκάλων θα έπρεπε να αναγραφούν 21.900.000 απάνου κάτω...Τα νούμερα εξακολουθούν 7.738.260 δρχ.κόβονται από τα έξοδα της Δημοτικής 1.100.000 από τα έξοδα της Μέσης ,αναλογία 1χ7 ενώ το σύνολο των εξόδων βρίσκεται σε αναλογία 1χ4 Άλλο δείγμα στοργής για τη Δημοτική Εκπαίδευση αυτό!Από ποιο κοντύλι της Δημοτικής θα κοπούν τα τόσα εκατομμύρια;Από το λίγο ψωμί των δασκάλων ,ή από τις 200!νέες θέσεις δημοτικών σχολείων που προβλέπει ο Προϋπολογισμός;Ξέρει ο κ. Υπουργός πως χιλιάδες δάσκαλοι οικογενειάρχες έχουν το προνόμιο να ζουν σήμερα με 1.200 και 1.500 το πολύ δραχμές;>>{Δ.Β. αρ. 274,27/4/2011 σ,1}.

Στο φύλλο υπ.αριθ. 83 της 24-4-1930 της εφημερίδας της κυβέρνησης δημοσιεύτηκαν οι προαγωγές στο βαθμό του εισιτηρίου-τριας μιας δασκάλας και επτά δασκάλων {Δ.Β.αρ.275 6/5/1930 σ.2}.

Οι δηλώσεις του υπουργείου Οικονομικών για πλεονάσματα 380 εκ.δραχμών του Προϋπολογισμού το Μάιο του 1930 έφερε εκ νέου την απαίτηση της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας για αύξηση των μισθών των δασκάλων <<για να παύσουν να πεινούν >>,μέσω της ολοκλήρωσης των χιλιάδων προαγωγών που εκκρεμούν ,<<Οι προαγωγές των δασκάλων ευθύνη των Υπουργείων Παιδείας και Οικονομικών ...ο προϋπολογισμός της περασμένης χρήσης 1929-30 αφήνει περίσσειμα 380 εκατομμυρίων ...πεινούν οι υπάλληλοι και γεμίσαμε πλεονάσματα>>{Δ.Β. αρ.278 ,25 Μαΐου 1930 σ.1}

Οι προς προαγωγή δάσκαλοι-ες περίπου 2.500 συνολικά περιμένουν περίπου <<500 δρχ. το μήνα,6.000 δραχμές το χρόνο>>{Δ.Β.αρ.280,8/6/1930 σ.1}.Απαιτούνται δηλαδή 15 εκ. δρχ. περίπου εγκρίθηκε κονδύλιο 9 εκ. που στην πορεία έγινε 3,5 εκ.,όμως για όλες τις τότε ανάγκες του υπουργείου Παιδείας.Το γενικό λογιστήριο εγκρίνει μόνο 1εκ. για προαγωγές επιστρέφει τους πίνακες των προαχθέντων με το ατιολογικό ότι <<δεν εγκρίνει προαγωγές για ποσό ανώτερο του ενός εκατομμυρίου ...για προαγωγές ,ιδρύσεις σχολείων θα διαθέσει 2.500.000 δραχμές για τα σχολεία κι έτσι μένει για τις προαγωγές 2.500 δασκάλων μόνο 1.000.000 δραχμέςτο κοντύλι των 9.000.000 για προαγωγές και ιδρύσεις σχολείων ...το έγραψε η υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας κατ'εντολή κυβερνητική. Και η Κυβέρνηση των πολλών υποσχέσεων και της άρνησης έκαμε το κοντύλι αυτό 3.500.000>>{Δ.Β.αρ.28 ,22/6/1930 σ.1,3}.

Σύμφωνα με τους πίνακες οι οποίοι υποβλήθηκαν από το υπουργείο οι προαγωγές αφορούσαν την περίοδο από 1^η Απριλίου του 1928 μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1929.<<Σύμφωνα με τους πίνακες αυτούς προάγονται 66 γραφείς Β'σε γραφείς Α'.88 γραφείς Α'σε ακολούθους,309 Ακόλουθοι σε

γραμματείς Β' και 175 Γραμματείς Β' σε Γραμματείς Α', δηλαδή 638 δάσκαλοι>>{Δ.Β.αρ.281, 15 Ιουνίου 1930 σ.3}. Πέρα από το μισθολογικό θέμα εκείνο τον Ιούνιο του 1930 τους δασκάλους τους απασχολεί το γεγονός ότι <<το Υπουργείο Παιδείας διέταξε να μείνουν όλοι οι δάσκαλοι στις θέσεις τους ως τις 30 του μήνα, για ποιο σκοπό προς τι οι δάσκαλοι να μείνουν στις θέσεις τους 15 ημέρες, αφού δεν έχουν τίποτε να κάμουν; Μήπως για να απολάψουν περισσότερο τη στοργή που νιώθει γι αυτούς το Υπουργείο και γενικώτερα η κυβέρνηση φτάνοντας στο σημείο χωρίς πια κανένα πρόσχημα να αρνείται την εκτέλεση των προαγωγών τους>>{Δ.Β.αρ.282, 22/6/1930 σ.1}.

Διπλασιάστηκε ο αριθμός των προαχθέντων δημ/λων –ισσών στο βαθμό του εισηγητή για το σχολικό έτος 1929-30 αναφέρει στα <<Συμπεράσματά της για τα εκπαιδευτικά συμπεράσματα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης>>{<<Έκθεση Διοικητικού Συμβουλίου Διδ.Ομοσπονδίας>>, {Δ.Β.αρ.284, 6/7/1930, σ.8}, η Διδασκαλική Ομοσπονδία τους οποίους προαχθέντες ανεβάζει σε 1.630, <<η εκτέλεση 1630 προαγωγών είναι ουσιαστικές νίκες του κλάδου και δεν επιδέχονται καμιά αμφισβήτηση>> μαζί με το δικαίωμα μετάθεσης σε Αθήνα, Θεσ/νίκη και στις έδρες των Επιθεωρητών, μια που τα σχολεία των αστικών κέντρων είχαν στελεχωθεί μόνο με δασκάλους-ες λίγα χρόνια πριν τη σύνταξη, ήταν πάγιο αίτημα της Διδασκ.Ομοσπονδίας η ανανέωσή τους με στελέχη νεότερα. Έτσι στον <<πίνακα μεταθετών δασκάλων στην Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη>> έχουμε τη μετάθεση 111 δασκάλων –ισσών, ο πίνακας είναι σε ιδιαίτερα τιμητική θέση μια που ακριβώς δίπλα φιλοξενείται τετράστηλο άρθρο του Μαχάτμα Γκάντι με τίτλο <<Για ν' απολυτρώσουμε την εκπαίδευση>>{Δ.Β.αρ.286, 3/8/1930, σ.5, 6}.

Την έγκριση νέας πίστωσης 1.452.000 δραχμών για τις προαγωγές 340 δασκάλων –ισσών όλων των βαθμών οι οποίοι, <<προταθήκανε από τα Εποπτικά Συμβούλια από 1 Απριλίου έως 30 Ιουνίου 1929. Επίσης ενέκρινε πίστωση 163.215 δραχμών για προαγωγή 30 εισηγητών 15 κατ' εκλογήν και 15 κατ' αρχαιότητα>>{Δ.Β. αρ.284, 6/7/1930 σ.9}.

Συγκεκριμένα, <<το υπουργείο Οικονομικών ενέκρινε την εκτέλεση των προαγωγών που έχουν προταθή από τα Εποπτικά Συμβούλια μέχρι τέλους Ιουνίου 1929, έτσι έχουμε την προαγωγή 34 Γραφών Β' εις Γραφείς Α', 48 Γραφείς Α' εις Ακολούθους, 179 Ακόλουθοι εις Γραμματείς Β', 78 Γραμματείς Β' εις Γραμματείς Α'>>, Δ.Β, αρ.287, 10 Αυγούστου 1930}. Κατώτερη του αναμενομένου τη θεωρεί η Ομοσπονδία τις πιστώσεις αυτές, μια και δόθηκαν 160 εκ. για όλο το δημοσιονομικό κλάδο, αλλά μόνο 8 εκ. από αυτά δόθηκαν για τις προαγωγές των δασκάλων, <<πενιχρή πίστωση των 8 εκατομμυρίων για τις προαγωγές των δασκάλων>>, {Δ.Β.αρ.288, 17/8/1930 σ.5}. Η Συνομοσπονδία των δημοσίων υπαλλήλων δεν συμφωνεί ότι είναι αληθινός ο παραπάνω αριθμός των 160 εκ. και εκδίδει ανακοίνωση στην οποία επισημαίνει <<ουσιαστικώς τα έξοδα του προϋπολογισμού είναι μικρότερα ακόμη και από τα του προϋπολογισμού του 1927-28 η σημερινή κυβέρνηση έδωσε μόνον 50 εκατομμύρια εν είδει μπουρμπούρα ως εφ' άπαξ επίδομα. Εδόθησαν δηλαδή ανά 100 δραχμαί κατά μέσον όρον εις έκαστον υπάλληλον εφ' άπαξ. Δεν γνωρίζομεν πως τα 50 εκατομμύρια τα οποία τα

οποία έλαβον οι υπάλληλοι εξισούνται προς τα 160 τοιαύτα του κ. υπουργού>>, {Δ.Β.αρ.290,31/8/1930 σ.6,7 }.

Πέρα από τις προαγωγές, έχει και μια ακόμη σειρά αιτημάτων ο διδασκαλικός κλάδος με σημαντικότερα μεταξύ άλλων : <<ενιαίο μισθολόγιο, εξίσωση μισθών όλων των δημοσιονομικών κλάδων για τους ομοιόβαθμους, ελάττωση της διαφοράς μεταξύ των κατωτέρων και ανωτέρων υπαλλήλων, καθορισμός κατώτατου ορίου συντηρήσεως 3.000 δρχ., υπολογισμός της στρατιωτικής υπηρεσίας όχι μόνο για τη σύνταξη, αλλά και για την προαγωγή και για τις προσαυξήσεις του μισθού των λόγω πολυετούς υπηρεσίας, άρση των οικονομικών περιορισμών για την ίδρυση και προαγωγή σχολείων, αναρρωτικές άδειες μέχρι ενός έτους με πλήρεις αποδοχές, χορήγηση ως συντάξεως ολοκλήρου του μισθού σε όσους απομακρύνονται από την υπηρεσία για λόγους υγείας, τα νοσήλια του υπαλλήλου και της οικογενείας του να καταβάλλονται από το κράτος, απονομή ως συντάξεως ολοκλήρου του μισθού μετά από 25 ετή υπηρεσία, χορήγηση επιδόματος σε όσους υπηρετούν σε μονοτάξια σχολεία με αριθμό μαθητών να μην υπερβαίνει τους 50, χορήγηση γραφικών εξόδων στους διευθυντές των σχολείων, χορήγηση δανείων από το Μετοχικό Ταμείο με ευνοικώτερους όρους, απαλλαγή των τέκνων των δημοδιδασκάλων από τα Εκπαιδευτικά τέλη, έκπτωση 50% επί των εισιτηρίων σε όσους δημοδιδασκάλους ταξιδεύουν σιδηροδρομικώς ή αεροπορικώς, να προσμετράται διά την προαγωγήν και η στρατιωτική υπηρεσία>>, {Δ.Β. αρ.288,17 Αυγούστου 1930 σ.2}.

Ο Υπουργός Παιδείας μιλώντας σε δασκάλους-ες της Φθιώτιδας, αναφέρει τον πραγματικό λόγο της μη εκτέλεσης όλων των προαγωγών με τις οποίες κι αυτός είναι σύμφωνος και τις θεωρεί δίκαιες αλλά λέει την αλήθεια, ότι δεν είναι δυνατόν αυτές να γίνουν, <<ο Υπουργός των Οικονομικών αντιστέκεται, αναγνωρίζω το δίκαιόν σας και είμαι αλληλέγγυος με τον κλάδο στο ζήτημα των προαγωγών, δεν συγχωρώ τον εαυτό μου να προίσταται υπηρεσίας της οποίας οι λειτουργοί έχουν τη συνείδησή ότι αδικούνται>>, {Δ.Β.,αρ.295,5/10/1930}.

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία τον Οκτώβρη του 1930 σε πρωτοσέλιδο τετράστηλο άρθρο καταγράφει και μιλά για 2.700 προαγωγές <<δημοδιδασκάλων του τελευταίου δεκαπενταμήνου οι οποίες παραμένουν ανεκτέλεστες, πρωτοφανής παραγκωνισμός των λειτουργών του λαϊκού σχολείου...>>, ενώ ήδη οι προαγωγές των στρατιωτικών έχουν εκτελεστεί, {Δ.Β. αρ. 296,12/10/1930, σ.1,5}.

Αποτέλεσμα οι μισοί δάσκαλοι –ες να λαμβάνουν ένα πενιχρότατο ημερομίσθιο <<7.000 στις 13.000 δεν παίρνουν περισσότερο από 55-60 δρχ. την ημέρα αμοιβή ούτε ένα ελάχιστο συντηρήσεως, σχετικά με τις βιωτικές συνθήκες. Το κράτος ακολουθώντας την τακτική της μικρότερης αντιστάσεως αποστράγγισε οικονομικά το μεγάλο πλήθος των κατωτέρων υπαλλήλων στη μεταπολεμική περίοδο, φορτώνοντας σ' αυτούς ένα δυσανάλογο μέρος των δημοσίων βαρών. Από τους υπαλλήλους ζητήθηκαν θυσίες, που δεν τις πλήρωσε καμιά άλλη τάξη πολιτών. Και στους δημοδιδασκάλους επεβλήθηκαν μεγαλύτερες με μια μειονεκτικώτατη διαβάθμιση και με μια συστηματική πολλών μηνών αναβολή εκτελέσεως των

προαγωγών>>, {Δ.Β., αρ.297, 19/10/1930 , απόσπασμα από δίστηλο πρωτοσέλιδο άρθρο με τίτλο <<Φθάνουν οι θυσίες μας>> } .

Παράλληλα συγκρίνουν οι δάσκαλοι του 1930 την κατάστασή τους μ' εκείνους της Γαλλίας και μελαγχολούν τότε αλλά κι εμείς σήμερα. Οι όχι <<κουτόφραγκοι>> αλλά ικανότεροι στη διεκδίκηση; από ένα πιο πλούσιο βεβαίως κράτος , γιατί έχουν σαφώς υψηλότερο μισθό από 10.500 έως 19.000 φράγκα το χρόνο, αλλά και δωρεάν στέγη μια και υπάρχουν κατοικίες γι αυτούς μέσα στα σχολεία ή παίρνουν αποζημίωση διαμονής δηλαδή επίδομα στέγης που φτάνει τα 4.800 φράγκα για ελεύθερο ή παντρεμένο, με οικογενειακό επίδομα σε 600 φράγκα το χρόνο, ενώ υπάρχουν και κάποια δώρα όπως αυτό του <<εκπαιδευτικού Συμβουλίου του Σηκουάνα δίνει μια πρόσθετη χρονιάτικη αποζημίωση 1.000 φράγκων το χρόνο>>, ενώ οι διευθυντές λαμβάνουν επίδομα ανάλογα με τον αριθμό των τάξεων που διευθύνουν από 800 έως 3.500 φράγκα το χρόνο. Η σύνταξη δίνεται στα 55 μετά από 25ετή υπηρεσία ίση με τα $\frac{3}{4}$ του μισθού της τελευταίας πενταετίας, αλλά με οικογενειακά επιδόματα και <<πρόσθετες αυξήσεις για τα πολεμικά έτη φτάνει τον τελευταίο μισθό της υπηρεσίας>> {Δ.Β. αρ.298, 26/10/1930, σ.1}.

Εκεί που περιμένουν αυξήσεις μισθών μέσω των προαγωγών, το υπουργείο Οικονομικών ετοιμάζει περικοπές στους μισθούς όλων των δημοσίων υπαλλήλων, η αντίδραση της Δ.Ο. υπήρξε άμεση με πρωτοσέλιδο δίστηλο άρθρο με τίτλο <<Απειλή>> και εξαιρετικά οργίλα , σκληρά τολμηρά πολιτικά σχόλια στα όρια της παραβίασης του ιδιώνυμου, <<η απόπειρα ελαττώσεως των μισθών ολοκληρώνει την πολιτική της προστασίας των μεγάλων κεφαλαιούχων. Από ένα μέρος συμβάσεις ληστρικές, μειώσεις φορολογικές, των μεγάλων εισοδημάτων , δάνεια στις μεγάλες επιχειρήσεις με εγγύηση του κράτους προστατευτικό δασμολόγιο χωρίς όρια , λάθη λογιστικά στην τιμή του ψωμιού. Από το άλλο μέρος η ελάττωση των μισθών , άρνηση των προαγωγών, εντατικώτερη εργασία των μισθωτών Η ανασυγκρότηση της αστικής οικονομίας προχωρεί συντρίβοντας τον κόσμο των καταναλωτών και τον κόσμο των μισθωτών. Αυξάνοντας τα βάρη των εργαζομένων και ελαττώνοντας τους μισθούς. Εντείνοντας την εκμετάλλευση και αφαιρώντας τα μέσα της αμύνης . Εδώ έχουν την πηγή τους και τη δικαιολογία τους οι διώξεις και οι επιθέσεις κατά των συνδικαλιστικών ελευθεριών μας. Η προσπάθεια του κράτους να εμποδίσει τη συνεργασία όλων των μισθωτών, η απειλή ότι θα διαλύσει τη Συνομοσπονδία μας , η προπαγάνδα που διεξάγεται επίσημα από μέλη της κυβερνήσεως και τον κυβερνητικό τύπο κατά των οργανώσεών μας, τείνει να διαιρέσει και να μειώσει τις δυνάμεις μας, να ελαττώσει την ικανότητα της αμύνης μας , να καταστήσει τους μισθωτούς ανίκανους να υπερασπίσουν τα συμφέροντά τους , τη ζωή τους , να τους καταστήσει εύκολη λεία της οικονομικής κυριαρχούσης τάξεως>>, {Δ.Β. αρ.301, 16/11/1930 σ.1}.

Την περικοπή των μισθών την υπολογίζει η Δ.Ο. σε 6 με 10 τοις εκατό κι αυτό εκτιμούν ότι είναι , <<...μια προειδοποίηση. Η αρχή, το χειρουργικό μαχαίρι θα χωθή πολύ βαθιά στον υπαλληλικό μισθό , για να κόψει απ' αυτόν τα ποσά, ποσά ολοένα αυξανόμενα , που απαιτούν και που το κράτος δεν θέλη ν' αρνηθή στους σάουλκ - ντόπιους και ξένους δανειστές του, {Δ.Β. αρ.301, 16/11/1930, Δ.Β. 303, 30/11/1930 σ.8}.

Το 1930 το 35% των δημοσίων υπαλλήλων είναι συμβασιούχοι, {Δ.Β.αρ.303, 30/11/1930}.

Το Δ.Β. δημοσιεύει επιστολή του Βουλευτή Εδέσσης Γρ. Τηλικίδη στην οποία αναρτά πίνακες με τους εθνικούς προϋπολογισμούς με τις χρήσεις από το 1914 έως το 1930. Από αυτούς προκύπτει ,<<ότι η δαπάνη διά την εκπαίδευσιν εις ποσοστά κατά μέσον όρον δεν υπερβαίνει κατά τη μελετωμένην περίοδον τα 3%.Ενώ τα γενικά έξοδα του Προϋπολογισμού επενταπλασιάσθησαν,αι δαπάναι διά την εκπαίδευσιν ούτε καν εδιπλασιάσθησαν . Η δαπάνη κατά κεφαλήν κατοίκου δεν υπερέβη ποτέ τας 100 χάρτινες δραχμές και παραμένει δι'όλα τα έτη σχεδόν η αυτή.Εδαπανήθησαν διά την εκπαίδευσιν κατά το έτος 1927-28 :Ελλάδα 4%,Αλβανία 11%,Ρουμανία 12%,Πολωνία 15%,Τσεχοσλοβακία 8%,Βουλγαρία 9%,Ολλανδία 20%,Ρωσσία 16%[Στατιστική της Κοινωνίας των Εθνών].....Εις τας δαπάνας αυτάς δεν συμπεριλαμβάνονται αι δαπάναι της τοπικής αυτοδιοικήσεως,αι οποίαι εις πολλά κράτη,ως γνωρίζομεν θετικώς, υπερβαίνουν τας κρατικάς,ενώ εις την Ελλάδα είναι ανύπαρκτοι,διά τον απλούστατον λόγον ,ότι ανύπαρκτος είναι και ο θεσμός.....Το κράτος ανέκαθεν ηκολούθει εκπαιδευτικήν πολιτικήν οπισθοδρομικήν.....πολιτικήν αναγκαστικής στασιμότητας....Αλματώδης η αύξησις των δαπανών εις τα υπουργεία Γεωργίας και Συγκοινωνίας και πόσον μηδαμινή εις το υπουργείο Παιδείας.....οπισθοδρομικότητα ή στασιμότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής του Κράτους:με συνταγματικώς κατοχυρωθείσαν την αρχήν της υποχρεωτικής εκπαίδευσως από της συστάσεως του Κράτους,το ήμισυ σχεδόν του πληθυσμού 47% παραμένει αναλφάβητον,το δε υπόλοιπον κατανέμεται μεταξύ ψευτομορφωμένων και ημιμορφωμένων.Μέσα εις την φοβεράν αυτήν στρατιάν της αμαθείας και ημιμαθείας πνίγονται οι ολίγοι αληθινά μορφωμένοι.>> Και καταλήγει στον κλείσιμο της επιστολής ο βουλευτής με ένα πολιτικό σχόλιο με ιστορικές διαστάσεις,<<Η κατάσταση αυτή του Ελληνικού λαού από απόψεως μορφωτικής νομίζομεν ότι είναι αρκετή αυτή και μόνη να εξηγήση τα περισσότερα αν μη όλα,τα τραγικά γεγονότα της νεωτέρας κοινωνικής και ιστορικής μας εξελίξεως>>{Δ.Β. αρ.303,30/11/1930}..

Το παραπάνω ποσοστό των αναλφάβητων που αναφέρει ο βουλευτής αφορά τους άνδρες ,γιατί κατά τη Δ.Ο. το ποσοστό στις γυναίκες φθάνει το 70%.Οι λόγοι είναι πολιτικοί,κοινωνικοί,ιστορικοί,αλλά εξόχως αντιδημοκρατικοί και αντιεκπαιδευτικοί. Εξηγεί η ομοσπονδία σε πρωτοσέλιδο τετράστηλο άρθρο το γιατί,<<η σημερινή κυβέρνηση της χώρας διαστέλλοντας τις ευθύνες της,εφόρτωνε όλη την κατάσταση στις πολεμικές περιπέτειες και στη ράχη της δικτατορίας ,που ποδοπατώντας τους δημοκρατικούς θεσμούς και περιφρονώντας τις λαϊκές της υποχρεώσεις έκανε εις βάρος των σχολειών και δασκάλων εγκληματικές οικονομίες.Γιατί ως τότε ένας σημαντικός αριθμός προτάσεων για ιδρύσεις και προαγωγές σχολείων έμεινε στα αρχεία του Υπουργείου ανεκτέλεστος και ο δασκαλικός κόσμος αδιαβάθμιστος>>{Δ.Β. αρ.305 ,14/12/1930 σ.1}.

Σαν χριστουγεννιάτικο δώρο αποφασίζεται το Δεκέμβριο του 1930 η απόφαση να χορηγηθούν δέκα εκ. αναπληρωματική πίστωση <<για να εκτελεστούν όχι όλες ,αλλά ένα τμήμα από τις προαγωγές του κλάδου>>, {Δ.Β. Αρ. 306,21/12/1930 σ.1}.

Σε 3.000 υπολογίζει η Δ.Ο. τις ανεκτέλεστες προαγωγές δασκάλων-ισσών, στον ετήσιο απολογισμό της των κυβερνητικών πεπραγμένων για το έτος 1930 και ανεβάζει το κονδύλι που εξοικονόμησε η κυβέρνηση και θα απαιτηθεί σε 18 εκ.δρχ.Αυτές οι προαγωγές που έγιναν είναι μόλις το 1/10 όσων απαιτούνται.Ενώ δεν έχει υλοποιηθεί το πάγιο αίτημα για αύξηση κατά τα 3/16 του μισθού.Έτσι με την μη πραγματοποίηση των προαγωγών και την αύξηση των μισθών τους,πολλοί δάσκαλοι-ες έμειναν καθηλωμένοι-ες με μόνο 2.000 δρχ. μισθό . Τον αριθμό των δασκάλων που παίρνουν μόνο 2.000 δρχ. ως μισθό τον υπολογίζει σε 7.500 ,<<οι πρεκλογικές επαγγελίες του '28, αφού επέρασαν το '29 με κάθε είδους παρεκλύσεις ,κατάντησαν στα 30 σε ένα νομοσχέδιο ακρωτηριασμού του πενιχρού υπαλληλικού μισθαρίου>>. Επίσης δεν πραγματοποιήθηκε η διαβάθμιση των γυμνασιαστών.Αν και διαψεύστηκαν οι κυβερνητικές υποσχέσεις για διάθεση πιστώσεων 180 εκ. δρχ.όπως τις υπολογίζει η Δ.Ο. δόθηκε ένα <<κόκκαλο>> ως δώρο ένα ποσό χριστουγεννιάτικος μποναμάς<<εφ 'άπαξ εορταστική παροχή κατά τα περασμένα χριστούγεννα ενός χιλιοδραχμου>>. Επίσης δεν υλοποιήθηκε <<η υπόσχεση για ενιαίο μισθολόγιο,θάφτηκε μαζί με την απόφαση των περιφημων επιτροπών στα αρχεία του υπουργείου Οικονομικών τον περασμένο Φεβρουάριο. >>.Τις οικονομίες... που επέτυχε το υπ. Οικονομικών τις ανεβάζει η Δ.Ο. σε 124.500.000 δρχ. για το 1930 με το μην υλοποιεί κυβερνητικές αναγκαίες υποσχέσεις ,έτσι όλα έγιναν <<εις βάρος της παιδείας του λαού....αυτή υπήρξε ηεκπαιδευτική πολιτική το 1930>> {Δ.Β.αρ.307-8,4/1/1931 σ.1}.

Τον Ιανουάριο του 1931 η Δ.Ο. υπολογίζει ότι 7.600 δάσκαλοι πληρώνονται με ένα πενηντάρικο τη μέρα,ενώ οι υπόλοιποι πληρώνονται με 80 δρχ. τη μέρα,ενώ τα 5,7,9,15 χρόνια που χρειάζονται για κάθε βαθμό αυξάνει το μεροκάματο κατά 15 δρχ..Θυμίζει εδώ η Δ.Ο. πλέον την προαγωγή των 2.700 με 3.000 δασκάλων έχει καθυστερήσει για 20 και πλέον μήνες και κάνει το περιπαικτικό σχόλιο ότι ίσως αυτό γίνεται για <<να μη πάθουν οι δάσκαλοι υπερτροφία>>{Δ.Β. αρ. 310,18/1/1931 σ.1}.

Οι μισθοί όλων των εκπαιδευτικών αλλά κυρίως των πιο χαμηλόμισθων δασκάλων, θα μπορούσαν να είναι αξιοπρεπείς σχολιάζει η Δ.Ο.αν τα έσοδα από τον ειδικό φόρο στα εμπορεύματα πήγαιναν υπέρ της δημοτικής παιδείας μια και γι αυτόν τον σκοπό θεσμοθετήθηκε.Τα έσοδα από το φόρο αυτό τα οποία η Δ.Ο. ανεβάζει σε 550 εκ. για την τρέχουσα χρήση και θα είχαν λύσει διά παντός το εκπαιδευτικό πρόβλημα της υποχρηματοδότησης της εκπαίδευσης μια και απαιτούνται για να έρθουν όλα τα παιδιά στο σχολείο και τα 200.000 που είναι εκτός 440 εκ.Τα χρήματα αυτά κατευθύνθηκαν για την πρόσληψη και πληρωμή άλλων μισθωτών του δημοσίου,των συμβασιούχων,<<το κράτος τα εισέπραξε για να δώσει παιδεία στις λαϊκές τάξεις.Γιατί δεν τα χρησιμοποίησε;Για να πληρώσει τους συμβασιούχους αφήνοντας τους δασκάλους στην αθλιότητα.Αυτή είναι η πολυδάπανη ...δημοτική εκπαίδευση!Αυτοί είναι οι δάσκαλοι οι καταφαγωτές του προϋπολογισμού! Ο λαός πληρώνει φόρους για νάχη παιδεία .Η κυβέρνηση διαθέτει τα προϊόντα των φόρων σε πολυτέλειες και τον αφήνει αγράμματο! Αυτή είναι η αλήθεια και πρέπει να την μάθη όλος ο κόσμος>>{Δ.Β.310, 18/1/1931 σ.5}.

Η σύγκριση των μισθών των Ελλαδιτών εκπαιδευτικών με συναδέλφους τους Ευρωπαίους ,την ίδια εποχή ,σίγουρα τους κάνει να μελαγχολούν μια και είναι αρκετά υψηλότεροι σε κάποιες χώρες είναι τριπλάσιοι από τους μισθούς των Ελλήνων-ίδων δασκάλων-ισσών.Από 4.160 έως 6.250 δρχ. στη Γερμανία ανάλογα το κρατίδιο.Στην Αγγλία γύρω στις 5.000 δρχ.,στη Σουηδία από 3.500 στα χωριά έως 8.600 στη Στοκχόλμη,στην Ελβετία ανάλογα με το Καντόνι από 5.800 έως 7.250 στο Καντόνι της Ζυρίχης,ενώ στη Τσεχοσλοβακία μισθοί αλλά ελληνικά πείνας 1.600 δρχ. το μήνα{Δ.Β.αρ.319,22/3/1931 σ.5}.

Τον Ιανουάριο του 1931,η κυβέρνηση ανακοινώνει ότι θα εκτελεστούν οι προαγωγές τμηματικά κατά το 1/3 από την 1^η Απριλίου .Το γεγονός δε βρίσκει σύμφωνη τη Δ.Ο.,<<δε δύναται να θεωρηθή υπό τον διδασκαλικόν κόσμον ικανοποιητική, ΟΥΤΕ ΤΟ 1/3 ΔΕ ΘΑ ΓΙΝΗ .Διότι πρώτον ουδείς λόγος γίνεται περί του πότε θα εκτελεσθούν τα υπόλοιπα δύο τρίτα των τρισχιλίων από του 1929 και εντεύθεν καθυστερουμένων προαγωγών>>, {Δ.Β.αρ.311,25/1/1931}.

Σε πρωτοσέλιδο τετράσπηλο άρθρο η Δ.Ο. μιλά για εμπαιγμό<<Πως εμπαίζεται ένας ολόκληρος κλάδος>> εκ μέρους της πολιτικής ηγεσίας ενώ φιλοξενεί τις δηλώσεις κυβερνητικών και πολιτειακών παραγόντων,<<Το παράπονον των δασκάλων είναι βάσιμον και εδήλωσα ότι εις το ζήτημα των προαγωγών είμαι αλληλέγγυος του κλάδου,6 Ιουλίου 1930 Γ. Παπανδρέου>>,<<Η κυβέρνησις κατέστησε την λαικὴν παιδείαν την πρώτην υπόθεσιν του έθνους,24 Ιανουαρίου 1931 Γ.Παπανδρέου,<<Είναι πανθομολογουμένη η έμπρακτος εκδήλωσις της Κυβερνήσεως των Φιλελευθέρων υπέρ της λαικής παιδείας,Νοέμβριος 1930,Παπαδάτος υπ. Πρ. Γραφείου.<<Συμπαθώ πολύ τον κλάδο σας ,8 Ιαν.1931 Γ. Μαρής υπ. Οικονομικών>>{Δ.Β.αρ.312 ,1 Φλεβάρη 1931 σ.1}.

Η εφημερίδα Ακρόπολις γράφει στις 12/2/1931 ότι ο υπουργός Παιδείας στις 11/2/1931 ανακοίνωσε ότι <<άμα τη ενάρξει του νέου οικονομικού έτους δηλαδή από του προσεχούς Απριλίου,θα ενεργηθούν χίλια προαγωγαί δημοδιδασκάλων>>.Το άρθρο καταλήγει με την συμπαράσταση με θερμά λόγια του συντάκτη της εφημερίδας για τους δασκάλους-ες <<...να δώση μίαν σαφήν και κατηγορηματικήν απάντησιν καθησυχάζουσα την νομιμόφρονα και μαρτυρούσαν τάξιν των εκπαιδευτικών οργάνων εις χείρας των οποίων η Πολιτεία έχει εμπιστευθή τας ζώσας ελπίδας του καλυτέρου μέλλοντός της ,ότι δεν πρόκειται ούτως ή άλλως ,να καθυστερήση επί πολύ ακόμη,η επί τόσον χρόνον αδικαιολογήτως βραδύνουσα εκπλήρωσις μιας οφειλομένης εις αυτούς από το Κράτος υποχρεώσεως>>{Δ.Β.αρ.314,15/2/1931 σ. 3}.

Επανερχεται με δηλώσεις του για το παραπάνω θέμα των χιλίων προαγωγών δηλώνοντας ότι υπάρχει αμετάκλητη απόφαση της κυβέρνησης για τον Απρίλιο ,<<επαναλαμβάνω ότι η απόφασις της Κυβερνήσεως προς προαγωγήν χιλίων δημοδιδασκάλων από της 1^{ης} προσεχούς Απριλίου είναι οριστική ...τα ζητήματα των3/16 και των διαβαθμίσεων ...πρόκειται να ρυθμισθούν οριστικώς διά του Καταστατικού Χάρτου των δημοσίων υπαλλήλων,ο οποίος καταρτίζεται,προς τούτο ενεγράφη πίστωσις εις τον προυπολογισμόν 7.500.000 δραχμών.Όσον αφορά τας προαγωγάς των υπολοίπων 1.800 διδασκάλων ,η Κυβέρνησις θα πράξη ότι είναι δυνατόν διά να βελτιώση την θέσιν των>>{Δ.Β.αρ.214,15/2/1931σ.6}.

Οι μισθοί των δασκάλων το Μάρτιο του 1931 έχουν ως εξής σύμφωνα με τη Δ.Ο. :263 δημ/λοι με ημερομίσθιο δρχ.44

1.386 >> >> δρχ. 53

5.942 >> >> δρχ. 62

3.038 >> >> δρχ. 79

2.592 >> >> δρχ. 90

609 >> >> δρχ. 105{πηγή Δ.Β. αρ. 317, 8/3/1931 σ.5}

Τις προαγωγές 4 διδασκαλισσών κι ενός δασκάλου ανακοινώνει το υπ.Παιδείας το Μάρτιο του 1931 {Δ.Β.αρ.316 ,1/3/1931 σ.6}.Ενώ τον ίδιο μήνα ανακοινώνονται άλλες 114 προαγωγές δασκάλων-ισσών στο βαθμό του εισηγητή {Δ.Β. αρ. 317,8/3/1931 σ.6}.

Όπως είχε υποσχεθεί ο υπουργός,ετοιμάζει τον Απρίλιο του 1931 τους πίνακες των προακτέων[43 στο βαθμό του Εισηγητή,292 στο βαθμό Γραμματέως Α',513 με βαθμό Γραμματέως Β',107 στο βαθμό Ακολουθού και 38 στο βαθμό Γραφέως Α'],μάλιστα λίγο αυξημένο από τους 1.000 που είχε υποσχεθεί και τους ανεβάζει σε 1.190 ,αλλά το γενικό λογιστήριο του κράτους επιστρέφει τους πίνακες στο υπουργείο παιδείας ώστε να διορθωθούν προς τα κάτω προς τους 1.000 << το υπουργείο της παιδείας ετοίμασε τους πίνακες των προακτέων εν όλω 1.190,τόσοι χωρούσαν στην πίστωση του προϋπολογισμού.Το γενικό λογιστήριο όμως θυμήθηκε την υπόσχεση των 1.000 και επέστρεψε τους πίνακες ανυπόγραφους.Ποτέ δε μπόρεσαν να καταλάβουν οι διευθύνοντες και διαχειριζόμενοι την οικονομική πολιτική του κράτους τα ζητήματα του δημοδιδασκάλου.Το μικρό ζήτημα των 190 [περεκόπησαν 31 Εισηγητές,27Γραμμ.Α'111 Γραμμ. Β',17 Ακόλουθοι,και 4 Γραφείς Α Δ.Β.αρ.322-323,19/4/1931σ.12]πλεονασματικών προαγωγών ξεσκεπάζει αυτή τη νοοτροπία,που υπήρξε πάντα το μεγάλο εμπόδιο στη λύση των ζητημάτων της λαϊκής παιδείας....όλοι οι υπεύθυνοι ρωτούν γιατί να είστε πολλοί;...γιατί είναι οι πνευματικές ανάγκες του λαού>> {Δ.Β.αρ.321,5/4/1931 σ.1 ,3,6,}.

Στο 4^ο Πανυπαλληλικό συνέδριο ένας σύνεδρος υπάλληλος του υπ.Εθνικής Οικονομίας παρουσιάζει ανάγλυφα η τραγική μισθολογική κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων πόσο μάλλον των πιο χαμηλόμισθων δασκάλων,<<η μεγάλη μάζα των δημοσίων υπαλλήλων της σήμερα ανήκει εις την τάξιν των προλεταρίων. Ως μόνον πόρον ζωής ,οι σημερινοί δημόσιοι υπάλληλοι ,έχουν αποκλειστικώς και μόνον τον μισθόν αυτών.Ο πενιχρός δε μισθός του δημοσίου υπαλλήλου και δη του οικογενειάρχου ή του ζώντος εις τας μεγάλας πόλεις-το γνωρίζουν όλοι –είναι αμφίβολον εάν επαρκή και διά τας στοιχειωδεστέρας ακόμη ανάγκας της καθημερινής του ζωής>>{Δ.Β.αρ.327,17/5/1931}.

Τον Ιούλιο του 1931 ανακοινώνονται 31 προαγωγές δασκάλων-ισσών στο βαθμό του Εισηγητή και 3 επιθεωρητές προάγονται στο βαθμό Τμηματάρχη Α' {Δ.Β.αρ.336,26/7/1931 σ.8}.

Τον Αύγουστο του 1931 το υπουργείο Παιδείας ανακοινώνει τις προαγωγές κατά ένα βαθμό πιο πάνω 34 δασκάλων-ισσών της Γενικής Διοίκησης Ηπείρου,{Δ.Β.αρ.337,2/8/1931 σ.8}.

Τον ίδιο μήνα έχουμε νέες 69 προαγωγές δασκάλων-ισσών στις νομαρχίες Ευβοίας,Μεσσηνίας,Αρκαδίας[οι πιο πολλές 26],Πέλλης,Δράμας,Καβάλας,Ρεθύμνης,Πρεβέζης,μία από τις 69 στην επαρχία

Σιντικής [Σιδηρόκαστρο] και δύο από τις 69 στην επαρχία Λήμνου{Δ.Β.αρ.338, 9/8/1931}.

Η εκτέλεση τον Ιανουάριο του 1932 με την ανακοίνωση 3.360 από τις καθυστερούμενες προαγωγές του 1929,1930 κάνει τη Δ.Ο.και την παρούσα διοίκησή της να επιχαίρει για τη δικαίωση των αγώνων της , της οι οποίοι αποδίδουν καρπούς,<<οι σθεναροί και σώφρονες αγώνες της Διοικήσεως>> αλλά και να μιλά με ζεστά έως διθυραμβικά λόγια σε πρωτοσέλιδο για το γεγονός αφιερώνει και τις τέσσερις στήλες της πρώτης σελίδας, αλλά και για τον υπουργό Παιδείας Γ.Παπανδρέου που επί των ημερών του ολοκληρώνεται το από ετών αίτημα,<<η μεγαλειώδης χειρονομία του Υπουργού ...η οποία θα σημειώσει σταθμόν ιστορικών στα εκπαιδευτικά μας χρονικά και διά την οποίαν ο κλάδος θα τον ευγνωμονή >>,αλλά σε κάποια σημεία η ευχαριστήρια υπερβολή δείχνει μια χαμηλού επιπέδου γλοιώδικη αμετροέπεια με τεράστια φωτογραφία του στο πρωτοσέλιδο και τίτλο... λες και φιλοξενεί δηλώσεις,... βασιλιά <<Δηλώσεις του>>...λες και ο Υπουργός δίνει τα χρήματα που οφείλει και έχει υποσχεθεί στο διδασκαλικό κόσμο η πολιτεία από δικά του χρήματα κι όχι των φορολογουμένων,έτσι σε λεζάντα της φωτογραφίας του Παπανδρέου γράφει,<<ο δημιουργός και εμψυχωτής Υπουργός της Παιδείας προς τον οποίον ο εκπαιδευτικός κόσμος της χώρας αισθάνεται λατρείαν,θαυμασμόν και ευγνωμοσύνην>>.....

Ξεχνώντας τι έχουν καταμαρτυρήσει και πως χαρακτηρίσει το Βενιζέλο, τώρα μιλούν για <<το σιδερένιο Κυβερνήτη>>ο οποίος πρόσεξε το αίτημα των προαγωγών και απέδωσε ευχαρίστως το δικίο στο διδασκαλικό κόσμο <<με την εκτέλεση υπερτρισχιλίων καθυστερούμενων προαγωγών>>{Δ.Β.αρ.358-359 ,3/1/1932}.

Ο Υπουργός μεταξύ άλλων λέει στις δηλώσεις του για την υλοποίηση του αιτήματος των προαγωγών των δασκάλων-ισσών,<<Απευθύνω ,επί τω νέω έτει 1932 προς άπαντες τους λειτουργούς της Λαϊκής Παιδείας εγκάρδιον χαιρετισμόν....Ανέκαθεν διακήρυξα ότι το αίτημα τούτο των δημοδισκάλων ήτο απολύτως δίκαιον και ότι ως προιστάμενος του κλάδου εθεώρουν καθήκον μου να ταχθώ αλληλέγγυος διά την ικανοποίησιν αυτού>>. Ανταπόδοση των θερμών λόγων και από τον Υπουργό αλλά και υπογράμμιση εκ μέρους του της δυσκολίας του εγχειρήματος μια και επιβαρύνεται ο προϋπολογισμός κατ' έτος κατά 20 εκ. δρχ. ποσό αρκετά μεγάλο για την εποχή ,άρα χωρίς να το λέει εννοεί και τη δυσκολία προφανώς που είχε για να πείσει τον πρωθυπουργό τον υπουργό Οικονομικών και το σύνολο της κυβέρνησης <<...με την πραγματοποιήσιν των προαγωγών ο προϋπολογισμός του Κράτους επιβαρύνεται ετησίως με είκοσι εκατομμύρια δραχμές,θα εννοηθή βεβαίως πόσον μεγάλη ήτο εκ των πραγμάτων η δυσκολία προς ικανοποίησιν του δικαίου τούτου αιτήματος και πόσον αμέριστος έπρεπε να είναι η εκτίμησις και η στοργή της σημερινής Κυβερνήσεως προς τους λειτουργούς της Λαϊκής Παιδείας και τον υψηλόν προορισμόν των,διά να αποφασίση εν μέσω της επιδεινούμενης βαρυτάτης κρίσεως,την τόσον σοβαράν επιβάρυνσιν του προϋπολογισμού.....για τη ληφθείσα απόφασιν ταύτην ...εις την οποίαν, ομολογώ ότι συνετέλεσε και η σώφρων στάσις του κλάδου >>.Τέλος καταλήγει στο διάγγελμά του ο Υπουργός ότι η ολοκλήρωση και υλοποίηση του δίκαιου αιτήματος θα φέρει βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης μια και πιστεύει ότι θα ανεβάσει τη φιλοτιμία των εκπαιδευτικών κι έτσι θα

κερδίσουν οι χιλιάδες Ελληνόπαιδες μαθητές, <<...θα φιλοτιμηθούν να την ανταποδώσουν με αφοσίωσιν εις τα έργα των και με βελτίωσιν της μορφώσεως των 750.000 Ελληνοπαίδων, οι οποίοι τους είναι εμπιστευμένοι και αποτελούν την ελπίδα και το μέλλον του Έθνους>> {Δ.Β. αρ.358-359, 3/1/1932 σ.1}.

Για τις υπερβολικά εγκωμιαστικές δηλώσεις υπέρ του υπουργού Παιδείας και του Πρωθυπουργού Βενιζέλου για την υλοποίηση των προαγωγών, στο επόμενο ακριβώς τεύχος η Διοίκηση της Δ.Ο. αισθάνεται την υποχρέωση ν' απολογηθεί σε τετράστηλο άρθρο με μεγαλύτερα γράμματα και με ακόμα μεγαλύτερα υπογραμμισμένα, λέγοντας ότι δεν ανήκουμε στο κόμμα των Φιλελευθέρων του Βενιζέλου αλλά και σε κανένα από τα υπάρχοντα τότε πολιτικά κόμματα, <<Μας κατηγορούν πως παίρνομεν οδηγίες από τη **Λέσχη των Φιλελευθέρων και πως είμαστε τυφλά όργανα της Κυβερνήσεως της χώρας μαςη Διδασκαλική Ομοσπονδία δεν ανήκει σε πολιτικά κόμματα, γιατί δεν είναι πολιτικός οργανισμός, αλλά ανήκει στην εκπαίδευση και μόνον σ' αυτήν και αποσκοπεί στην ειλικρινή εξυπηρέτηση του Λαϊκού σχολείου και μόνον**>>, { η υπογράμμιση με έντονα και μεγαλύτερα γράμματα είναι του συντάκτη του άρθρου στο Δ.Β. αρ.360-361, 10/1/1932 σ.3,4}.

Οι προαγωγές οι οποίες ανακοινώνονται τον Ιανουάριο του 1932, <<έχοντες υπ' όψει το άρθρον 3 του νόμου 4372 περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 21 Απριλίου 1926 Ν.Δ/τος περί διαβαθμίσεως των δημ/λων προτάσει του επί της Παιδείας και Θρησκευμάτων Υπουργού αποφασίζομεν και διατάσσομεν: προάγονται εκ της Ε' κατηγορίας [γραμματέως Α'] εις την έκτην κατηγορίαν [εισηγηταί] εκ των κεκυρωμένων πινάκων οι κάτωθι δημοδιδάσκαλοι>> [αγνοεί κι ο νομοθέτης αλλά και οι άντρες συντάκτες τις προαγωγές και των δημοδιδασκαλισσών, οπότε την έλλειψη τη συμπληρώνουμε εμείς και σήμερα ακούγεται η φράση <<ένας δάσκαλος του σχολείου>>, έστω κι αν πλέον είμαστε μια ισχνή μειοψηφία στο δικό μου σχολείο δύο άντρες και 40 δασκάλες]. Στη σχετική λίστα, ακολουθούν τα ονοματεπώνυμα τους στις υπόλοιπες 7 σελίδες του Δ.Β. αρ.358-359, στο τεύχος αυτό δεν δημοσιεύεται οποιαδήποτε άλλη ύλη παρά μόνο τα ονοματεπώνυμα των προαγομένων. Τα ονόματα αφορούν την προαγωγή 113 εισηγητών κατ' εκλογήν, 204 κατ' αρχαιότητα, 14 προαγωγές οι οποίες εκκρεμούσαν το 1929 για δασκάλους-ες οι οποίοι προάγονται εις την Β' κατηγορία, 73 του 1929 προαγόμενοι εις την Γ' κατηγορία, 459 του 1929 οι οποίοι προάγονται στην Δ' κατηγορίαν, 252 του 1929 οι οποίοι προάγονται εις την Ε' κατηγορία. Αντίστοιχα έχουμε για το έτος 1930 45 οι οποίοι προάγονται στη Β' κατηγορία, 99 δασκάλους με προαγωγή την Γ' κατηγορία, 769 του 1930 οι οποίοι προάγονται εις την Δ' κατηγορία και τέλος 340 του 1930 που προάγονται εις την Ε' κατηγορία, {Δ.Β. αρ.358-359, 3/1/1932 σ.2 έως 8 <<Όλα τα ονόματα, η σημασία της εκτελέσεως των προαγωγών>>}. Για το έτος 1931 έχουμε την προαγωγή 915 δασκάλων-ισσών σε όλες τις εκπαιδευτικές περιφέρειες της Ελλάδας {Δ.Β. αρ.362, 17/1/1932 σ.9 έως 12}.

Από τις προαγωγές εξαιρούνται 400 δάσκαλοι οι οποίοι είχαν μόνο γυμνασιακές σπουδές οι <<γυμνασιαστές>>,όπως τους αποκαλούσαν.Πολλοί με σπουδές σε γυμνάσια της Παλιάς Ελλάδας δηλ. της Ελλάδας προ του 1922,άλλοι με σπουδές στις Νέες χώρες,δηλαδή τα εδάφη Δ. Θράκης,Μακεδονίας,Νησιών Β.Α. Αιγαίου.Το θέμα τίθεται με επιστολές διαμαρτυρίας τις οποίες δημοσιεύει το Δ.Β.,αλλά για το θέμα παίρνει θέση και η Δ.Ο.Οι δάσκαλοι γυμνασιαστές ζητούν μισθολογική και βαθμολογική εξίσωση ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας τους,με δασκάλους τους οποίους επιτελούν το ίδιο έργο,έχουν τα ίδια χρόνια υπηρεσίας,αλλά έχουν διαφορετικό μισθό,προτείνουν δε να μετεκπαιδευθούν στα Διδασκαλεία για ένα χρόνο ώστε να εξισώσουν τις σπουδές τους,<<Υψώνουμε φωνή διαμαρτυρίας και παρακαλούμε τη Ση Κυβέρνηση να μας εξισώσει απ' ευθείας με τους συναδέλφους μας διδασκαλιστάς ή αν θέλη να αποφασίσει τη μετεκπαίδευσή μας για ένα χρόνο σε διδασκαλεία –γιατί τόση είναι η διαφορά μας –ύστερα από την οποία ,όσοι μεν έχουν συμπληρωμένη 12ετή υπηρεσία να προάγονται αμέσως στην α' κατηγορία ,όσοι δε λιγώτερη να περιμένουν τη συμπλήρωση.Αυτό απαιτεί η ηθική και η δικαιοσύνη>>. {Απόσπασμα επιστολής του Αντ. Παπαδόπουλου,δάσκαλου Εδέσσης Γυμνασιαστή, Δ.Β.369-370,20/3/1932 σ.5,8}.

Σε ανακοίνωση της η Δ.Ο.στο ίδιο Δ.Β.στη σελίδα 5 την οποία υπογράφει ο πρόεδρος της Ζάκος Βλόντης κι ο Γενικός Γραμματέας Χρ.Χατζής,μεταξύ άλλων αναφέρει,<<η Δ.Ο. ,ήτις ενδιαφέρεται διά τα συμφέροντα των μελών της και κυρίως διά τα συμφέροντα της εκπαίδευσως .επιθυμείόπως οι αρμόδιοι ε-πανορθώσουν το αδίκημα αυτό ...δεν .θα επιβαρύνουν τον κρατικόν προυπολογισμόν ,ειμή με ελάχιστον κονδύλιον,θα προσφέρουν ουσιώδη ωφέλειαν και εις την εκπαίδευσιν και εις την τάξιν των αδικηθέντων μέχρι σήμερον Γυμνασιαστών>>.

ΤΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ –ΙΣΣΩΝ

Με το νόμο 4373 γίνεται καθιέρωση ενιαίου και υποχρεωτικού ορίου εξόδου από την υπηρεσία το 65^ο έτος η Διδασκαλική Ομοσπονδία χαρακτηρίζει,<<ευεργετική τη διάταξη του νόμου ως υποχρεωτικού του ορίου εξόδου από την υπηρεσία του 65^{ου} έτους ηλικίας .Το απεριόριστο χρονικό όριο εξόδου για τους εκπαιδευτικούς είχε καταντήσει σωστή πληγή ,γάγγραινα για το λαϊκό σχολείο .Οι δάσκαλοι καταντούσαν να πεθαίνουν απάνω στην έδρα του σχολείου χωρίς ν' αποφασίζουν να εγκαταλείψουν το επάγγελμα για το οποίο είχαν αχρηστευθή πιά.Η εκπαίδευση προάγεται με την εργασία νέων συγχρονισμένων δασκάλων >>{Δ.Β. αρ. 284 ,6/7/1930}.

Δικαίωμα σε ισόβια σύνταξη έχει ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος ανεξαρτήτως φύλου,αυτός-ή που λαμβάνει μισθό από το Δημόσιο Ταμείο ή από άλλους ειδικούς πόρους.Για να πάρει σύνταξη πρέπει ο ,η δάσκαλος αλλά και κάθε δημόσιος υπάλληλος να έχει είκοσι πέντε έτη υπηρεσία ή είκοσι έτη και να είναι εξήντα ετών.Να έχει απολυθεί μετά από δεκαπέντε χρόνια υπηρεσίας αν καταργηθεί η θέση τους.Επίσης συνταξιοδοτείται αν έχει καταστεί ανάκανος –η σωματικά ή διανοητικά ο,η υπάλληλος,<<εις

υπάλληλον καταστάντα σωματικώς ή διανοητικώς ανίκανον προς το υπηρετείν εφ' όσον έχη συμπληρώσει 10ετή τουλάχιστον συντάξιμον υπηρεσίαν>>, {Δ.Β., αρ.288, 17/8/1930 σ.1} .

Αναγνωρίζεται ως συντάξιμος ο χρόνος υπηρεσίας για δασκάλους και καθηγητές οι οποίοι υπηρέτησαν σε σχολεία του εξωτερικού τα οποία όμως αναγνωρίζονται ως ισότιμα με τα δημόσια σχολεία του εσωτερικού. Επίσης συντάξιμος λογίζεται ο χρόνος όσων εκπαιδευτικών υπηρέτησαν ως διοικητικοί υπάλληλοι αποσπασμένοι στο Πανεπιστήμιο. Ως συντάξιμος υπολογίζεται και ο χρόνος που διανύθηκε στο στρατό ξηράς ή <<εν τω στρατώ της θαλάσσης>>, ενώ το εμπόλεμο διάστημα για όσους υπηρέτησαν λογαριάζεται ως διπλάσιος συντάξιμος χρόνος. Επίσης αναγνωρίζεται ο χρόνος κατά τον οποίο κάποιος υπηρέτησε σε δημόσια υπηρεσία στη Σαμιακή ή στην Κρητική Πολιτεία <<η τέως Κρητική Πολιτεία κατά την περίοδον της αυτονόμου αυτής καταστάσεως>>, ο χρόνος [που λογίζεται διπλός] για όσους υπηρέτησαν υπό <<τας διαταγάς της εν Θεσσαλονίκη Προσωρινής Κυβερνήσεως>>, για όσους υπηρέτησαν στις νέες χώρες που βρίσκονταν υπό τουρκική διοίκηση, επίσης διπλός <<εν ταις Ν.Χώραις της παρά ταις Τουρκοκρατούμεναις χώραις δημοσίας υπηρεσίας υπηρετούντων εις μονίμους θέσεις πολιτικών υπαλλήλων εν Μακεδονία, Ηπείρω και ταις Νήσοις Αιγαίου, ως και εν Θράκη και Μικρά Ασία, εν εκείναις μεν από της ενάρξεως του Βαλκανικού πολέμου εν ταις δύο τελευταίαις από της καταλήψεως αυτών και εν πάσαις μέχρι τέλους του έτους 1922, οι εξαφανισθέντες εν Μικρά Ασία πολιτικοί εν γένει δημόσιοι υπάλληλοι ή και οι εκ των διατελεσάντων εν τη υπηρεσία της τέως Ελληνικής Διοικήσεως Σμύρνης>>.

Το ποσό της σύνταξης βγαίνει βάσει του μισθού του τελευταίου μήνα και ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας από την επόμενη ημέρα της παραίτησης ή του θανάτου, ενώ για τρεις μήνες μετά την απομάκρυνση από την υπηρεσία παίρνει τις μηνιαίες αποδοχές, εκτός αν έχει απολυθεί εξαιτίας πειθαρχικού παραπτώματος. Σε περίπτωση θανάτου εγγάμου υπαλλήλου, αν αυτός έχει δέκα χρόνια υπηρεσίας, τις επί τρίμηνο μηνιαίες αποδοχές αλλά και τη σύνταξη δικαιούται η χήρα, εκτός αν παντρευτεί εκ νέου, και τα ορφανά νόμιμα ή νομιμοποιημένα ανήλικα <<άγαμα άρρενα και θήλεα τέκνα του ή τα νόθα τέκνα μητρός υπαλλήλου ή συνταξιούχου λόγω ιδίας υπηρεσίας>>. Σε περίπτωση άγαμου υπαλλήλου τη σύνταξη δικαιούται <<ο πατήρ, η μήτηρ, οι ορφαναί πατρός και μητρός άγαμοι αδελφαί, αποβιώσαντος του πατρός η σύνταξις αυτού μεταβιβάζεται ολόκληρος εις την χήρα μητέρα και τας τυχόν ορφανάς πατρός και μητρός αγάμους αδελφάς, η σύνταξις μητρός και αδελφών ανήκει κατά το ήμισυ εις την μητέρα και κατά το έτερον ήμισυ εις τας αδελφάς κατ' ίσας μερίδας>>.

Το δικαίωμα συντάξεως το χάνουν οι υπάλληλοι αν απολυθούν γιατί απείχαν από την εκπλήρωση των καθηκόντων τους ή αν έχει καταδικασθεί σε φυλάκιση για κλοπή, υπεξαίρεση, απάτη πλαστογραφία και τα αδικήματα αυτά έγιναν εις βάρος του Δημοσίου και τέλος αν έχουν χάσει την ελληνική ιθαγένεια.

Τέλος στο νόμο <<Περί πολιτικών συντάξεων>> να σημειώσουμε ότι αντιθέτως με το σημερινό γεγονός οι υπάλληλοι της Βουλής να έχουν υψηλότερους μισθούς και συντάξεις από τους άλλους δημόσιους υπαλλήλους. Έτσι για τους υπαλλήλους των Ανακτόρων ή του Προεδρικού

Μεγάρου προβλέπει στο άρθρο 22 ότι αυτοί <<εξομοιούνται προς τακτικούς δημοσίους υπαλλήλους>>. {Αθήνα 2 Απριλίου 1929 Ο Υπουργός των Οικονομικών Βουλευτής εξ Ηρακλείου Γ.Μαρής Δ.Β.αρ.223 21/4/1929 σ.5,6,7}

Την ανησυχία τους εξέφρασαν οι δάσκαλοι το 1929 για τη διαχρονική λεηλασία των αποθεματικών των ταμείων, από τη συμμετοχή και την με νόμο υπαγωγή στο ταμείο Πρόνοιας των ανδρών της Αστυνομίας Πόλεως χωρίς αυτοί να έχουν καταβάλλει εισφορές ,μια και το ταμείο αυτό προρίζονταν για συντάξεις των πολιτικών υπαλλήλων κι όχι των ένστολων,η εφαρμογή θα γινόνταν με Π.Δ.τα οποία θα εκδόσει στο μέλλον η Κυβέρνηση [στις μέρες μας έφτασε με αρπαγή των περισσευμάτων με μη καταβολή τόκων,με υποτιμημένες μετοχές του ελληνικού χρηματιστήριου,με δομημένα ομόλογα ή με <<κουρεμένα>> ομόλογα –σκουπίδια του χρεοκοπημένου ελληνικού δημοσίου .

Έτσι η Διδασκαλική Ομοσπονδία απευθύνει την με αριθ. 349 της 15-4-1929 επιστολή –διαμαρτυρία προς τον Πρόεδρο της Κυβέρνησης και τους υπουργούς Παιδείας,Εσωτερικών με τίτλο <<Αρπαχτικές διαθέσεις για το ταμείο Πρόνοιας των Δημ.Υπαλλήλων>>.Την επιστολή υπογράφουν ο Πρόεδρος κι ο Γραμματέας της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Στ.Αλοιζος και Γ. Ντεγιάννης<<.....πληροφορούμεθα ότι κρατεί σκέψις να επιβληθή εις το ταμείον Πρόνοιας η καταβολή αποζημιώσεων εις τους αξιωματικούς και τους άνδρας της Αστυνομίας Πόλεως ,οίτινες εκρίθη ότι έπρεπε να απομακρυνθώσι της υπηρεσίας.Η Διδασκαλική Ομοσπονδία διαμαρτύρεται διά την αντίληψιν ήτις κρατεί.... διά τον προορισμόν των Ταμείων των Πολιτικών υπαλλήλων και Παρακαλεί την Κυβέρνησιν να εμποδίση την έκδοσιν του Π.Δ. περί ου αναφέρονεν να εισηγηθή δε εις την Βουλήν την κατάργησιν του Νομοθετικού Διατάγματος και κατοχυρώση τους οικονομικούς οργανισμούς των Δημοσίων Υπαλλήλων>> {Δ.Β.αρ.222 14/4/1929 σ.11}.

Διαμαρτύρεται επίσης η Δ.Ο.ότι ο κλάδος βαρύνεται με μεγαλύτερες κρατήσεις ,ενώ μικραίνουν οι συντάξεις ,<<Η πολιτική του κράτους πάνω στο ζήτημα των συντάξεων>>,{Δ.Β.αρ.288,17 Αυγούστου 1930 σ.1}.

Με την εγκύκλιο 48 προς τους Επιθεωρητές της 19 Μαρτίου 1930 ο υπουργός Παιδείας αναγνωρίζει την στρατιωτική υπηρεσία όσων δασκάλων υπηρέτησαν ως κληρωτοί για την προαγωγή τους ,αλλά και για <<την σύνταξιν εφ'όσον δεν απολύθησαν κατά την πλειοψηφούσαν γνώμην του Συμβουλίου>>{Δ.Β.αρ.272 ,13 Απριλίου 1930 σ.3}.

Οι βαθμοί των δασκάλων-ισσών,καθηγητών –τιών,γυμνασιαρχών το 1930 είναι και οι συντάξιμες αποδοχές τους αν έχουν συμπληρώσει τα χρόνια υπηρεσίας είναι :Γραφεύς β' 862 δρχ.

Γραφεύς α' 1.125

Ακόλουθος 1.375

Γραμματεύς β' 1.710

Γραμματεύς α' 2.102

Εισηγητής 2.126

Τμηματάρχης β' 2.362

Τμηματάρχης α' 2.835

Διευθυντής β' 3.307

{<<Πίναξ εμφαίνων την σύνταξιν που θα λάβουν,αναλόγως του βαθμού των>> πηγή Δ.Β.αρ.269,23/3/1930 σ.12}

Να κι ένα συνταξιοδοτικό παράδειγμα της εποχής για δασκάλα με εικοσαετή υπηρεσία , όπως συμβουλευεί ο αρμόδιος συντάκτης του Δ.Β. στη στήλη <<ατομικές υποθέσεις>>,στην οποία κάθε εβδομάδα δίνει πρακτικές συμβουλές για περιπτώσεις για τις οποίες λαμβάνει επιστολές,<<αν σας απολύσουν ως παθούσα στην υπηρεσία με 20ετή υπηρεσία θα πάρετε τα 25/50 του συνταξίμου μισθού σας και εφάπαξ βοήθημα 26.000 δρχ.>>,Δ.Β.αρ.290,2/11/1930}.

Η κυβερνητική υπόσχεση για βελτίωση των συντάξεων δεν υλοποιήθηκε το 1930,αναφέρει στον ετήσιο απολογισμό της η Δ.Ο. τον Ιανουάριο του 1931,<<Η υπόσχεση για οριστική βελτίωση των συντάξεων εξατμίστηκε με τις πρώτες μελέτες μιας αμφιβόλου υπάρξεως επιτροπής>>, {Δ.Β.307-308, 4/1/1931 σ.1}.

Οπωσδήποτε σύνταξη στα 35 έτη το ανώτερο για να λάβουν ολόκληρη κι όχι μειωμένη σύνταξη,τα περισσότερα χρόνια από άλλους δασκάλους στην Ευρώπη και με τα πιο πολλά παιδιά ανά μέσο όρο για κάθε δάσκαλο-α,διεκδικούν οι δάσκαλοι-ες του 1931 λιγότερα χρόνια υπηρεσίας από τα 35 για πλήρη σύνταξη, μια και αρκετοί φεύγουν και μετά από 40 χρόνια υπηρεσίας και έτσι μικρός αριθμός καταφέρνει να φτάσει στη σύνταξη από την κουραστική και δύσκολη φύση της εργασίας σε δυσπρόσιτες απομονωμένες κοινότητες,<<ελάχιστοι δημοδιδάσκαλοι,λόγω της φθοράς σωματικής και πνευματικής την οποίαν υφίστανται εκ του κοπιεδωστάτου έργου των, κατορθώνουν να φθάσουν,πολύ δε ολιγώτερον να υπερβούν τα 35 έτη υπηρεσίας ,τα οποία απαιτούνται διά να λάβουν ολόκληρη τη σύνταξιν των. Εις καμμίαν άλλην χώραν ο απαιτούμενος δι' ολόκληρον την σύνταξιν χρόνος των δημοδιδασκάλων δεν είναι τόσοσ μακρύς .Αποτέλεσμα είνε ότι οι πλείστοι των δημοδιδασκάλων κυριολεκτικώς αποθνήσκουν επί της έδρας, αφήνοντες μίαν κολοβήν σύνταξιν ως μόνην κληρονομίαν εις τα παιδιά των>>{Δ.Β.αρ.311,25/1/1931 σ.5}.

Πιθανόν να μην καταφέρουν να συνταξιοδοτηθούν όχι όσοι πεθάνουν από υπερκόπωση και γηρατειά αλλά όσοι δάσκαλοι-ες νοσούν από φυματίωση η οποία θερίζει αυτή την εποχή .Οι δάσκαλοι –ες νοσούν σε ποσοστό επί των υπηρετούντων 14%, από τα χαμηλότερα ποσοστά από άλλα επαγγέλματα μια και οι υπάλληλοι των Τ.Τ.Τ. νοσούν σε ποσοστό 34%,διοικητικοί και δικαστικοί υπάλληλοι σε ποσοστό 23% ,δημοσιογράφοι 19% .Χαμηλότερα ποσοστά για δικηγόρους,συμβολαιογράφους,γιατρούς με 13%!!,πολιτικοί μηχανικοί 11% , οι κληρικοί ...λόγω εξολόγησης ...και θείας κοινωνίας και μη αμαρτίας ή λόγω παρακλήσεων στο ...Θεό μόνο σε ποσοστό 7%!!{Δ.Β.αρ.318, 15 /3/1931 σ.3}.

Ένα σοβαρό συνταξιοδοτικό θέμα για όσους δασκάλους υπηρέτησαν στο στρατό την εμπόλεμη περίοδο από το 1915 έως το 1922,είναι ότι τους λείπουν 6 με 7 χρόνια συντάξιμα τα οποία έχασαν μαζί με τους μισθούς εκείνων των ετών.Βέβαια αυτοί είναι πιο τυχεροί από άλλους που έχασαν τη ζωή τους ,ή έμειναν ανάπηροι.Ενώ <<πολλοί μεταξύ αυτών εμποδίστηκαν με τη στράτευση και να διοριστούν καν.Είναι δίκαιο αυτό;Νομίζομε πως στο ζήτημα αυτό των στρατευθέντων πρέπει να δοθή μεγαλύτερη προσοχή .Οι θυσίες που υπέστησαν είναι αρκετές ώστε να μη δικαιολογούνται άλλες>>{Δ.Β.αρ.326,10/5/1931 σ.5}.

Αύξηση των εισφορών του κράτους ,ώστε να βελτιωθούν οι χορηγούμενες συντάξεις των δασκάλων-ισσών και να γίνει αντίστοιχη καταβολή εισφορών υψηλότερη από το κράτος όπως συμβαίνει με το Μετοχικά ταμεία των Στρατιωτικών{Δ.Β.αρ.328,24/5/1931 σ.2}.

Μόνο <<με 35ετή υπηρεσία θα πάρετε ολόκληρη τη σύνταξή σας με βαθμό Ακολουθού και δραχμές 1.625 δρχ>>,αυτό είναι το ποσό της πλήρους σύνταξης το 1931,απαντά γραπτά ο ειδικός για τα συνταξιοδοτικά θέματα συντάκτης του Δ.Β.στη στήλη, <<Ατομικέςυποθέσεις>>, {Δ.Β.αρ.329,31/5/1931 σ.7}.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ. ΝΟΜΟΣ 4373 <<ΠΕΡΙ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Μ.ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ>>

Αν και η παρούσα έρευνα αφορά την εφαρμογή της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση,εν τούτοις μια και η μέση εκπαίδευση είναι συνέχεια της πρώτης σχολικής δημοτικής εκπαίδευσης,έτσι από το νόμο 4373<<περί διαρρυθμίσεως σχολείων της μέσης εκπαδεύσεως>> επιλέγουμε τα άρθρα[5,10,32] που αφορούν ποια μαθήματα διδάσκονται στο γυμνάσιο,στο πρακτικό λύκειο,στα ανώτερα Παρθεναγωγεία.Να κάνουμε μια επισήμανση ότι από τότε πάσχει ο νομοθέτης και όλο το εκπαιδευτικό σύστημα για τη διδασκαλία πολλών διδακτικών αντικείμενων ,αγνοώντας βασικές παιδαγωγικές αρχές για την επιβάρυνση της ψυχικής υγείας των μαθητών.

Με το 6^ο άρθρο στο νόμο νόμο 4653 <<κανονίζονται οι εισιτήριες εξετάσεις στα Γυμνάσια που θα γίνονται στη Δημοτική Γλώσσα .Έτσι ουσιαστικά γλιτώνουμε από τη διγλωσσία που επικρατούσε στα δημοτικά σχολεία .Τη σπουδαιότητα της διατάξεως αυτής θεωρούμε περιττό να εξάρουμε >>,υπογραμμίζει η Διδασκαλική Ομοσπονδία στο {Δ.Β.αρ.284 της 6/7/1930 σ.7}.

Τα διδασκόμενα μαθήματα στο γυμνάσιο το 1929 είναι:Θρησκευτικά,Αρχαία Ελληνικά,Νέα Ελληνικά,Γαλλική γλώσσα,Μαθηματικά-Κοσμογραφία,Φυσική-Ιστορία-Χημεία,Φιλοσοφικά,Ιστορία,Γεωγραφία,Μουσική-Ωδική,Ιχνογραφία-Καλλιγραφία –Χειροτεχνία,Υγιεινή,Γυμναστική.Προαιρετικά διδάσκεται το μάθημα των Λατινικών.Το αναλυτικό πρόγραμμα θα καθορισθεί με Προεδρικό Διάταγμα μετά από εισήγηση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Στα πρακτικά λύκεια τα οποία έχουν έξι τάξεις όπως τα γυμνάσια και γίνονται δεκτοί-ές μετά από εισιτήριες εξετάσεις, μαθητές-τριες οι οποίοι-ες έχουν απολυτήριο έκτης δημοτικού από δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο.

Τα μαθήματα του πρακτικού λυκείου είναι:Θρησκευτικά,Αρχαία Ελληνικά!!![τι είδους πρακτικό λύκειο είναι αυτό με αρχαία ,τι προγονόπληκτη ψύχωση κι αυτή],Νέα Ελληνικά ,Ιστορία,Φιλοσοφικά,Γαλλικά,Μαθηματικά και Κοσμογραφία,Φυσική Ιστορία-Φυσική και Χημεία,Γεωγραφία,Τεχνικά[Ιχνογραφία,Καλλιγραφία,Χειροτεχνία],Μουσική-Ωδική,Υγιεινή και Γυμναστική.

Στα ανώτερα Παρθεναγωγεία καταβάλλεται προσπάθεια με το νόμο 4373 να μετατραπούν τα πιο πολλά γυμνασιακά Παρθεναγωγεία σε σχολεία πρακτικότερης μορφής με συνεκπαίδευση και των δύο φύλων. Τα Παρθεναγωγεία χορηγούν πτυχίο εφάμιλλο των γυμνασίων,σ' αυτά διδάσκονται:Θρησκευτικά,Νέα Ελληνικά,αρχαία σε μετάφραση ,Γαλλικά υποχρεωτικά και άλλη μια ξένη γλώσσα προαιρετικά,Γεωγραφία,Πρακτική Αριθμητική και Λογιστική,Πρακτική Γεωμετρία ,Στοιχεία φυσικής ιστορίας,φυσικής και χημείας ,Οικιακή Οικονομία και Οικιακά Έργα,Υγιεινή-βρεφοκομία και νοσηλευτική,Καλλιγραφία,Μουσική,Γυμναστική,παιδικοί χοροί.Με όλα αυτά τα πρακτικής υφής μαθήματα θα γίνονταν καλές νηπιαγωγοί,καλές μαίες,νοσηλεύτριες και σίγουρα καλές νοικοκυρές και μητέρες.Εντυπωσιακό το γεγονός ότι το πρακτικό πνεύμα του σχολείου πέρασε και στη διδασκαλία των αρχαίων ,μια που πρέπει να είναι το μοναδικό σχολείο της εποχής που τα αρχαία διδάσκονται από μετάφραση{Δ.Β. αρ.223 21/4/1929 σ.8-9}.

Σε αντίθεση με τα δημοτικά που βλέπει την ίδρυση και προαγωγή νέων σχολείων,δεν βλέπει να γίνεται το ίδιο για την ίδρυση σχολείων της μέσης.Όχι μόνο δε βλέπουν τα στελέχη της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας την ίδρυση νέων γυμνασίων ή να γίνονται αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών,εδώ αποτυπώνεται ανάγλυφα η αγωνία τους για ενιαία,λαϊκή εκπαίδευση με τη συνέχιση των σπουδών στο γυμνάσιο,<<Το πρόγραμμα των Γυμνασίων το ίδιο,ο αριθμός των Γυμνασίων ο ίδιος ,με τη διάταξη μάλιστα κατά την οποία τα ημιγυμνάσια που λειτούργησαν πέρυσι με τέσσερις τάξεις γίνονται πλήρη,ο αριθμός των αυξάνει αντί να ελαττωθή>>{Δ.Β.αρ.226 12/5/1929}.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ισοδύναμες με το γυμνάσιο σπουδές θεωρούνται οι σπουδές στη <<σχολή ξένων γλωσσών και Εμπορίου η εν Κωνσταντινουπόλει θεωρείται ισοδύναμος προς γυμνάσιον>>{Δ.Β. αρ. 266 2/3/1930 σ. 3}.

Πάντως εν κατακλείδι να σημειώσουμε με έμφαση με το νόμο 4373 έγινε η πρώτη σοβαρή προσπάθεια για την καθιέρωση ομοιόμορφης ενιαίας εκπαίδευσης σε όλη την Ελλάδα, μια που υπάρχει μια πραγματική επιτυχία που είναι η κατάργηση των ελληνικών κλασσικών αρχαιοπρεπών σχολείων της μέσης,υπάρχει αναβάθμιση για το λαϊκό σχολείο με την << καθιέρωση εξάχρονης Μέσης και Δημοτικής Εκπαίδευσης ωφέλησε το λαϊκό σχολείο ,η μέση εκπαίδευση εκέρδισε από τη μεταρρύθμιση,γιατί τώρα τα παιδιά διδάσκονται έξι ολόκληρα χρόνια μ' ενιαία διοίκηση και κατεύθυνση μέσα στα οποία δίδεται καιρός στους λειτουργούς της να δώσουν σ' αυτά μόρφωση περισσότερο θετική και επιμελημένη>>{Δ.Β.αρ.275 4/5/1930 σ.7 <<η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην εφαρμογή>>}.

Η αύξηση των εκπαιδευτικών τελών των Γυμνασίων από το σχολικό έτος 1930-31 βρίσκει αντίθετο τον αθηναϊκό τύπο μια και η κυβέρνηση <<εμφανίζεται ως αντιφάσκουσα προς τας προγραμματικές της υποσχέσεις διά την παροχήν δωρεάν παιδείας εις τα τέκνα του λαού...διά να ολιγοστεύση λοιπόν εις το μέλλον ο αριθμός των νέων που τρέπονται εις τας κλασσικάς σπουδάς, αυξάνονται τα εκπαιδευτικά τέλη και καταδικάζονται να μένουν αγράμματοι όσοι νέοι δεν ευτύχησαν να έχουν πλουσίους γονείς-χωρίς συγχρόνως να λαμβάνεται πρόνοια διά την πρακτικήν τουλάχιστον εκπαίδευσιν αυτών εις εμπορικάς,βιοτεχνικάς ή αγροτικάς

σχολάς>>{Ακρόπολις,αναδημοσίευση άρθρου στο υπ.αρ.299 Δ.Β. της 1/6/1930 σ.6}.

Από το μηνιαίο στατιστικό δελτίο του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για το μήνα Φεβρουάριο,καταγράφει τη σχολική περίοδο 1930-31 να <<λειτουργούν 149 γυμνάσια με προσωπικό 1977 διδασκάλους και καθηγητές από τους οποίους 207 είναι γυναίκες ,εις αυτά φοιτούν 47.788 μαθητές ,από τους οποίους 11.599 είναι κορίτσια,επίσης λειτουργούν 226 ημιγυμνάσια, με προσωπικό 369 καθηγητές και διδασκάλους από τους οποίους 7 θήλεις και μαθητές 8.219 από τους οποίους 1053 κορίτσια.Επίσης λειτουργεί το Βαρβάκειον Γυμνάσιον ως πρότυπον Διδασκαλείου Μέσης Εκπαιδύσεως με διδακτικόν προσωπικόν 27 καθηγητές και 203 μαθητές.Έτσι συνολικά λειτουργούν 369 Γυμνάσια και ημιγυμνάσια με 56.210 μαθητές [12.552 μαθήτριες,2.373 καθηγητές,214 καθηγήτριες.Η αναλογία επομένως των μαθητών της μέσης σχετικά με τον πληθυσμό της χώρας είναι 1%{Δ.Β.αρ.324,26 Απριλίου 1931 σ.8}.Είναι σαφής η μη αύξηση των σχολείων,άρα και των μαθητών οι οποίοι φοιτούν στη μέση εκπαίδευση ,δεν φαίνεται να κατεβλήθη ιδιαίτερη προσπάθεια από την κυβέρνηση για βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στη μέση εκπαίδευση.

Την ίδια διαφορά στο ωράριο μεταξύ δασκάλων,καθηγητών όπως και σήμερα εντοπίζει η Δ.Ο. το 1932 δηλαδή εργάζονται 16-18 ώρες οι καθηγητές, 30 με 34 ώρες οι δάσκαλοι[σήμερα 21 με 25].

Αλλά ακόμα μεγαλύτερη είναι η σύγκριση σε βάρος των δασκάλων σε σχέση με την αναλογία τους προς τους μαθητές, μια που οι περισσότεροι δάσκαλοι εργάζονταν με 50-70 μαθητές-τριες ενώ υπήρχαν και σε κάποια μονοθέσια χωριά που είχαν 100-120 μαθητές -τριες.Το γεγονός αυτό η Δ.Ο. μετά από περιοδεία του προέδρου της στην Πελοπόννησο,παρατηρεί τη χαμηλότερη αναλογία και το γεγονός ότι οι γυμναστές των σχολείων με χαμηλή αναλογία μαθητών-τριών μια που από το δημοτικό υπήρχε μεγάλη μαθητική διαρροή,ιδίως των κοριτσιών,με τις μισές ώρες διδασκαλίας λαμβάνουν διπλάσιο μισθό.Το γεγονός αυτό ο πρόεδρος της Δ.Ο. το χαρακτηρίζει σκάνδαλο <<σκανδαλώδες γεγονός,της πολυτελείας που παρατηρείται στο όλον προσωπικόν των σχολείων της Μέσης Εκπαιδύσεως>>,παραθέτει μάλιστα συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία το αποδεικνύουν,<<...κάθε καθηγητής δεν διδάσκει περισσότερο από 16-18 ώρας καθ'εβδομάδα ,έχουν τοποθετηθή και από δύο γυμναστές ,στας Καλάμας 6, στη Μεσσήνη 2 στο Μελιγαλά 2 ,στην Κυπαρισσία 2 και στα Φιλιατρά για 150 μαθητάς του Γυμνασίου 2 γυμναστές,ενώ στο δημοτικό σχολείο Φιλιατρών με 300 μαθητάς υπηρετούν 3 δάσκαλοι.Κάθε δημοδιδάσκαλος με 100-120 παιδιά και μισθό 1.500 δρχ. διδάσκει 32-34 ώρες κάθε εβδομάδα,οι κ.κ. Γυμναστές των Γυμνασίων με μισθόν 3.000 -3.500 δρχ. διδάσκουν χορούς και παιχνιδάκια 12-16 ώρες καθ'εβδομάδα.Και ερωτώμεν τους κ. αρμοδίους:είναι δικαιοσύνη αυτή; Είναι η τέτσια κατανομή της εργασίας και της αμοιβής των εργαζομένων τιμικόν για μια δημοκρατούμενην Πολιτείαν;Έχομεν δίκιο όταν λέμε πως η Μέση Εκπαίδευση είναι το χαιδεμένο παιδί του Υπουργείου Παιδείας;Την απάντηση θέλομε να μας δώση ο κ. Υπουργός της Παιδείας>>{Δ.Β.αρ.375,24/4/1932 σ.5}.

Σήμερα είναι ίδια αυτή η αναλογία και ίσως και καλύτερη για τους δασκάλους με 1 δάσκαλο ανά 15 -20 μαθητές-τριες στα πολυθέσια της Αθήνας,ακόμα

μικρότερη στην επαρχία και τον καλύτερο μέσο όρο στην Ευρώπη ,ίσως στον κόσμο με 1 εκπαιδευτικό ανά 6 μαθητές-τριες ,όταν το καλύτερο ίσως εκπαιδευτικό σύστημα στον κόσμο αυτό της Φινλανδίας έχει 1 προς 15 μαθητές-τριες .

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥΣ

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία ιδρύθηκε το 1922,αντικαθιστώντας τον ήδη υπάρχοντα από ετών σύλλογο δασκάλων-ισσών,ενώ το Διδασκαλικό Βήμα ξεκίνησε την έκδοσή του το 1925. Οι δάσκαλοι για τρία περίπου έτη από την Θ' Γενική Συνέλευση του κλάδου στις 28 Απριλίου του 1927,έως τα τέλη Ιουλίου του 1930 αγωνίζονται συνδικαλιστικά διαιρεμένοι μια και ένα ποσοστό περίπου 15% του συνόλου των δασκάλων-ισσών είχε φτιάξει τη Νέα Διδασκαλική Ομοσπονδία.Οι λόγοι είναι καθαρά πολιτικοί όπως γράφουν σε επιστολή τους οι αποχωρούντες αντιπρόσωποι από την ανωτέρω γενική συνέλευση.Συγκεκριμένα γράφουν στην επιστολή την οποία δηλώνουν την αποχώρηση όχι μόνο από τη συνέλευση αλλά από την Ομοσπονδία και την επιθυμία δημιουργίας νέας Εθνικής Διδασκαλικής Οργάνωσης σύμφωνης με τις ελληνικές παραδόσεις,<<διαπιστώσαντες την οριστικήν στροφήν της συνελεύσεως προς τον κομμουνισμόν,αρνούμενοι ν'αναλάβωμεν τας τεραστίας ευθύνas των συνεπειώνδιαμαρτυρόμενοι διά την επικράτησιν των τοιούτων αντιλήψεων δηλούμεν ότι,αποχωρούμεν της ψηφοφορίας διά την ανάδειξιν Διοικητικού Συμβουλίου της Ομοσπονδίας με την επιφύλαξιν επανερχόμενοι εις τας περιφέρειas μας να εισηγηθώμεν εις τας Γενικάς Συνελεύσεις των Συλλόγων μας,όπως αποχωρούντες ούτοι της σημερινής Διδασκαλικής Ομοσπονδίας,συγκροτήσουν την Εθνικήν Διδασκαλικήν Οργάνωσιν από βάσεων εγκρινόμενων παρά του ελληνικού λαού και συμφώνως προς τας εθνικάς παραδόσεις>>,{Δ.Β.αρ.129,16 /5/1927 σ.1}.

Η Δ.Ο. καλεί σε πρωτοσέλιδο άρθρο της όλους τους δασκάλους-ες να μείνουν ενωμένοι και <<αποδοκιμάζει τα σχίσματα, καλεί τον κλάδον να μείνει πιστός εις την Ομοσπονδίαν >> και σε εγκύκλιό της προς τους περιφερειακούς συλλόγους των δημοδιδασκάλων τονίζει ότι <<αισθανόμεθα την ανάγκην να διαμαρτυρηθώμεν διά την αντιομοσπονδιακήν και αντιοργανωτικήν τάσιν ωρισμένων αντιπροσώπων οι οποίοι υποκινούμενοι από άλλους επιζήτησαν ελάχιστη μειοψηφία αυτοί ,να εκβιάσουν την παμπηφίαν και να επιβάλλουν τας θελήσεις τους>>{Δ.Β.αρ.129,16/5/1927 σ.1}.Παρά τις εκκλήσεις της Ομοσπονδίας ο κλάδος διασπάστηκε σε δύο Ομοσπονδίες,η διάσπαση κράτησε μέχρι τον Ιούλιο του 1930 όταν και ενώθηκαν οι δύο Ομοσπονδίες υπό τη σκέπη της Δ.Ο <<Η ενιαία συνέλευση του κλάδου κηρύσσοντας την ένωση

των δύο ομοσπονδιών καλεί τους συναδέλφους σ'οργάνωση και δράση>>{Δ.Β. αρ.285,27 Ιουλίου 1930,σ.1}.

Το γεγονός της δίχρονης διαίρεσης έχει σαν συνέπεια η συνδικαλιστική δύναμη της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας να είναι λιγότερο ισχυρή,αλλά να είναι και λειτουργικά αδύναμη μια που εισπράττει λιγότερες συνδρομές.Οι συνδρομές που εισπράττει είναι εξαιρετικά λίγες μια και φέρεται εγγεγραμμένο με πληρωμένες συνδρομές μόνο το 1/4 περίπου του συνόλου των δασκάλων-ισσών.Οι της πλειοψηφίας εκδίδουν το <<Διδασκαλικό Βήμα>>,ενώ οι λιγότεροι την <<Εκπαιδευτική>>{Δ.Β. αρ. 301 ,16/11/1930 σ.2}.Συχνά πυκνά εμφανίζονται σχόλια καταγγελίας και αντιπαράθεσης εκατέρωθεν των δύο ομοσπονδιών,αλλά και εκκλήσεις για ενότητα και επανένωση από την πλευρά της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας,<<Ένωση μια λέξη μαγική.Επίκληση και σύνθημα στο στόμα του δασκάλου δω και καιρόαπαντούμε στους αδελφούς συλλόγους υποταγή στη γνώμη της πλειοψηφίας.Σύμφωνοι;Ελάτε!>>{Δ.Β. αρ.225,5/5/1929 σ.1}.

Οι εκκλήσεις της Δ.Ο. πιάνουν τόπο,έτσι τον Ιούλιο του 1930 η Δ.Ο. σε πρωτοσέλιδο της χαιρετίζει την ένωση των δύο ομοσπονδιών,καλεί τους δασκάλους-ες σε ενιαία συνέλευση του κλάδου και τους καλεί όλους-ες σε οργάνωση και δράση,<<με την καρδιά πλημμυρισμένη από χαρά,σήμερα εμείς οι αντιπρόσωποι του δασκαλικού κόσμου να σας αναγγείλωμε το εξαιρετικά χαρμόσυνο γεγονός της ενώσεως των δύο Ομοσπονδιών και να σας στείλωμε τον πιο εγκάρδιο συναδελφικό χαιρετισμό μας>>, {Δ.Β. αρ.285,27/7/1930 σ.1}.

Έτσι βλέπουμε ότι οι δάσκαλοι-ες συνδικαλίζονται με τους 53 συλλόγους στους οποίους είναι εγγεγραμμένοι το σχολικό έτος 1929-30 με τα περισσότερα εγγεγραμμένα μέλη ως συνδρομητές του Δ.Β. που πλήρωσαν τη συνδρομή τους.Μεγαλύτερος με 140 μέλη ο σύλλογος Ηρακλείου Κρήτης, τους λιγότερους ο σύλλογος Λεβαδείας με 3 μέλη,οι σύλλογοι Αθηνών Α' και Β' από 51 μέλη ο καθένας,ενώ της Θεσσαλονίκης με 78 μέλη,σύνολο εγγεγραμμένων,υπολογίσαμε προσθέτοντας με την ελπίδα να μην κάναμε λάθος ,3.923 εγγεγραμμένα μέλη ενώ το σύνολο είναι 13..000 περίπου . {<<Δυναμικότητα Συλλόγων>> Δ.Β.αρ.284, 6/7/1930 σ.6} .

Πραγματικά τραγικά χαμηλή συνδικαλιστική συμμετοχή και λόγω των εξαιρετικά χαμηλών μισθών κάποιοι αδυνατούν να δώσουν και αυτή τη συνδρομή,αν αναλογιστεί κανείς ότι σύμφωνα με στατιστικό πίνακα που δημοσιεύει το Δ.Β.με αρ.281,15/6/1930 ,σ,6} έχουμε στη Στερεά Ελλάδα και Εύβοια 2.365 δασκάλους-ες.

Θεσσαλία	1.067
Ιόνιοι νήσοι	412
Κυκλάδες	253
Πελοπόννησος	2.470
Ήπειρος	995
Ν.Αιγαίου	655
Κρήτη	1.178
Δ.Θράκη	637

Γενικό Σύνολο :13.188 στις 71 ακόμη εκπ.Περιφέρειες της Πρωτοβάθμιας

Ιδιαίτερο θυμό προκάλεσε στο Διδασκαλικό κόσμο η απόφαση του Υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου τον Απρίλιο του 1930 να ματαιώσει και αναβάλλει την ΙΓ' Γενική Συνέλευση της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας ώστε αυτή να πραγματοποιηθεί σε χρόνο διακοπών κι όχι σε εργάσιμες ημέρες με σκοπό να μη χαθούν διδακτικές ώρες. Σε πρωτοσέλιδο τετράστηλο άρθρο με τίτλο <<Η ΙΓ' γενική συνέλευση της Ομοσπονδίας έπειτα από ανώτερη βία ματαιώνεται και αναβάλλεται για το χρόνο των διακοπών. Σύσσωμος ο οργανωμένος δασκαλικός κόσμος πρέπει να διαμαρτυρηθεί για τον πρωτόφανο περιορισμό των συνδικαλιστικών ελευθεριών του>>. Στο άρθρο καταγράφει το σκεπτικό του υπουργού, ο οποίος είναι ανυποχώρητος, θεωρώντάς το θέμα ηθικής τάξης, οι υπουργοί τότε σε αντίθεση με τους σημερινούς, δεν προσπαθούν να γίνουν δημοφιλείς με το να υποχωρούν στις απαιτήσεις μιας επαγγελματικής τάξης, ξεχνώντας να προασπίσουν το δημόσιο συμφέρον, δηλαδή το συμφέρον γονιών και μαθητών. Σχολιάζει σχετικά ο συντάκτης του Δ.Β. <<...ο κ. Υπουργός της Παιδείας ενδιαφερόμενος! Καθώς μας είπε, για την ηθική ταχτοποίηση της Ομοσπονδίας απαγόρευσε στους Επιθεωρητές να δώσουν άδειες στους αντιπροσώπους των Συλλόγων για να γίνονται οι γενικές συνελεύσεις στο διάστημα των καλοκαιρινών διακοπών. Μας είπε ο κ. Υπουργός, πώς είναι μια ηθική αταξία το να γίνονται οι γενικές συνελεύσεις μας σε εργάσιμες ημέρες, ενώ μπορούν να γίνονται μέσα στο διάστημα των διακοπών. Κανένας υπουργός της Παιδείας δεν έχει βρη ηθική αταξία στη σύγκληση των γενικών συνελεύσεων μέσα στον Απρίλη, ούτε ακόμη και οι Υπουργοί Αργυρός και Νικολαΐδης, που φανερά πολέμησαν την Ομοσπονδία μας>> {Δ.Β. αρ.272, 13 Απριλίου 1930, σ.1}.

<<Συνδικαλιστικάί ελευθερίαι παρ' ουδενός θίγονται >>, λέει σε τηλεγράφημά του ο υπουργός Γ. Παπανδρέου με το να δώσει συνδικαλιστική άδεια <<σε 80 αντιπροσώπους για 5,6 εργάσιμες ημέρες το χρόνο στη Γενική Συνέλευση της οργάνωσης >>, όπως τους υπολογίζει η Διδασκαλική Ομοσπονδία, αλλά οι αιτιάσεις του υπουργού ότι <<δεν επιτρέπεται όμως να ασκούνται εις βάρος της Εκπαιδεύσεως των τέκνων του λαού >>, λαμβάνονται από την Δ.Ομοσπονδία ως <<απειλές για πειθαρχικές διώξεις >> {Δ.Β. αρ.276 11/5/1930 σ.1}.

Το ίδιο σθεναρά αντιστέκεται ο ίδιος υπουργός για το ζήτημα της συμμετοχής εκπαιδευτικών μα και των άλλων δημοσίων υπαλλήλων στα υπηρεσιακά συμβούλια γιατί η γνώμη της κυβέρνησης για τη συμμετοχή τη θεωρεί, <<έχει ειπή καθαρά τη γνώμη της τη θεωρεί σοβιετισμό>> {Δ.Β. αρ.272 13/4/1930 σ.6}.

Στη γειτονική Ιταλία σχολιάζει εξίσου αρνητικά το Δ.Β. την κομματική παρέμβαση του φασιστικού κόμματος στην εκπαίδευση, ο συντάκτης εκφράζει τη μεγάλη απορία και έκπληξή του για τις οδηγίες που δίνει το ιταλικό υπουργείο Παιδείας <<οι διευθυντές των σχολείων θα δηλώσουν στο φασιστικό γραφείο τα ονοματεπώνυμα των δασκάλων οι οποίοι δεν έχουν ακόμη γραφτεί στο φασιστικό συνδικάτο....οι δάσκαλοι οφείλουν να υποχρεώνουν τους μαθητές να κάνουν το φασιστικό χαιρετισμό>> {Δ.Β. αρ.275 4/5/1930} πρακτικές που είναι αδύνατο να οδηγήσουν σε ακηδεμόνευτο συνδικαλισμό και διεκδικήσεις τους συναδέλφους-ισσες Ιταλούς-ίδες. Πού να ήξερε ο συντάκτης ότι σε λίγα χρόνια οι φασιστικές

πρακτικές θα απλώνονταν στην ελληνική επικράτεια από τη δικτατορία Μεταξά μετά το 1936.

Στο πρόγραμμα για τη ΓΓ' γενική συνέλευση της Διδ. Ομοσπονδίας διαβάζουμε ότι την τέταρτη από τις 7 ημέρες τις οποίες θα διαρκέσουν οι εργασίες της συνέλευσης τον Ιούλιο του 1930 το κύριο θέμα συζήτησης θα είναι : << *Το νέο σχολείο και οι απαιτήσεις του* >> {Δ.Β.αρ.279,1/6/1930 Σ.1}.

Οι δάσκαλοι οι οποίοι γράφουν στο Διδασκαλικό Βήμα έχουν πολιτική πρόταση και στίγμα το οποίο θα φέρει αναβάθμιση του λαϊκού σχολείου και δεν είναι άλλο από το σοσιαλισμό,μας ξαφνιάζει η τόλμη τους να δημοσιεύσουν σε τεράστηλη δημοσίευση διάλεξη του Τζ. Μπέραρ Σω,η οποία στο κλείσιμό της καταγράφει το πιστεύω του ομιλητή για το μέλλον της ανθρωπότητας και της εκπαίδευσης, << *ο σοσιαλισμός που θα ανανεώσει τον κόσμο θ' ανανεώσει και την Παιδεία* >>, {Δ.Β.,αρ.294,28/9/1930 σ.4}.

Το 1930 δείχνει να χειραφετείται,αποκτά χαρακτήρα και δυναμώνει το συνδικαλιστικό κίνημα των δημοσίων υπαλλήλων.Σχολιάζει στον ετήσιο απολογισμό της η Δ.Ο. ότι έγιναν σημαντικά βήματα για την ένωση όλων των συνδικαλιστικών δυνάμεων των δημοσίων υπαλλήλων μια και που όπως υπογραμμίζει , << *το χαρακτηριστικότερο γεγονός του 1930 είναι η απόφαση για συνεργασία με τον εργαζόμενο κόσμο.Η απόφαση αυτή αν για το σύνολο των δημοσίων υπαλλήλων έχει τη σημασία της ενοποίησης των επαγγελματικών δυνάμεων όλων των μισθωτών για μια αποτελεσματικότερη υπεράσπιση των συμφερόντων τους* >>.Καταλήγει με την υπόσχεση ενωτικών αγώνων για το 1931 ,ενώ κάνει έκκληση όλοι οι δάσκαλοι και η ευχή στέλνεται και στους άλλους δημ. υπαλλήλους να οργανωθούν στο ανώτερο και κορυφαίο συνδικαλιστικό τους όργανο, << *Έτσι αν το 1930 στάθηκε η χρονιά της αρνήσεως και της αποκρούσεως από την κυβέρνηση των δικαιών μας, στάθηκε όμως συγχρόνως και η χρονιά της αποδοχής και του καθορισμού από τους οργανωμένους υπαλλήλους του δρόμου που οφείλουν ν' ακολουθήσουν στο μέλλον.Γι αυτό καλεί η Ομοσπονδία μας σήμερα τους συναδέλφους όλης της χώρας να μπου στην οργάνωση σε μεγάλους όγκους και πειθαρχούντες στις εντολές των διοικήσεών της να κατακτήσουν το δίκιο που τους ανήκει* >>, {Δ.Β. αρ.307-8 ,4/1/1930 σ.1}.

Η μη υλοποίηση το 1931 των οικονομικής φύσεως αιτημάτων των δασκάλων φέρνει απειλές της Ομοσπονδίας για << *διακοπή της εργασίας των δημοτικών σχολείων,με συγκεντρώσεις σε όλη την Ελλάδα και ανακοίνωση στον εργαζόμενο κόσμο των λόγων διά τους οποίους γίνεται η διακοπή* >>. Στην ίδια σελίδα που γράφεται η απειλή και συνδικαλιστική πρόταση,ακριβώς από κάτω φιλοξενούνται ειδήσεις για απειλή για απεργία των Αλβανών υπαλλήλων,όπως και άλλη είδηση για την πραγματοποίηση λευκής απεργίας στην Ιαπωνία μετά από περικοπή μισθών {Δ.Β. αρ.309, 11/1/1931 σ.8}.

Ο καθημερινός ημερήσιος τύπος συμπαρίσταται στον αγώνα και τα αιτήματα των δασκάλων,μιλώντας καθαρά κι όχι διπλωματικά και κομπάζοντας όπως η Δ.Ο. για κήρυξη απεργίας,ο << *Ελ. Άνθρωπος ,13-1-31 :Ο δημοδιδασκαλικός κόσμος απειλεί με κήρυξιν απεργίας,διότι η κυβέρνησις αρνείται να ικανοποιήσει τα αιτήματά του,τα οποία όχι μόνον δεν είνε παράλογα, αλλ' απεναντίας λογικά ...* >>,η << *Βραδυνή 12-1-1931:7.600 δάσκαλοι αμείβονται με μηνιαίον μισθόν 1.300 μέχρι 1.850 δραχμές ...και από τους ανθρώπους αυτούς τους πενιχρότατα αμειβόμενους και λιμώττοντας ,η*

κυβέρνησις απαιτεί να εργασθούν μεζήλον διά την εκπαιδευτικήν του τόπου ανόρθωσιν !>>,η <<Ακρόπολις 13-1-31:η δικαία εξέγερσις του διδασκαλικού κόσμου....η άμεσος πραγματοποίησις των ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΩΝ προαγωγών.Ούτω θ' αποφευχθή και η περίπτωσις απεργίας του διδασκαλικού μας κόσμου,η οποία πλην των άλλων ατόπων που θα παρουσιάση,θα καθυστερήση και την εφετινήν εκπαίδευσιν των παιδιών του λαού>>{Αναδημοσίευση των άρθρων στο Δ.Β., αρ.310 ,18/1/1931 σ.2}.

Το κλείσιμο των σχολείων προετοιμάζεται για το Φεβρουάριο του 1931 αλλά ακόμα στις 25 Γενάρη δεν ανακοινώνεται η ημερομηνία!!παράξενο αλλά μάλλον το κάνουν για λόγους αιφνιδιασμού για να πονέσει πιο πολύ άλλωστε δεν γίνονται συχνά απεργίες όπως σήμερα παρά για σοβαρό λόγο και ως έσχατο μέσο<<η απεργία θα κυρυχθή εις τας αρχάς Φεβρουαρίου ,η ακριβής ημέρα διά λόγους ευνοήτους δεν είναι δυνατόν να γίνη από τούδε γνωστή. Πάντως την ωρισμένην ημέρα και όλως αιφνιδίως τα σχολεία της στοιχειώδους εκπαίδευσως θα παύσουν να λειτουργούν>>{Δ.Β.αρ.311,25/1/1931 σ.5}. Προτείνεται επίσης η αποχή από τα μαθήματα των μετεκπαιδευομένων δασκάλων στα Πανεπιστήμια και στα γεωργικά φροντιστήρια <<Η κατάσταση πάει προς απεργίαν,αποφασίστηκε η ημέρα των συγκεντρώσεων και της διακοπής λειτουργίας των σχολείων.Το κλείσιμο των σχολείων θα γίνη με ταυτόχρονη πλατειά προπαγάνδα μέσα στο λαό,ιδίως στις οργανωμένες λαϊκές τάξεις για το σκοπό της διαμαρτυρίας αυτής για την κατάσταση του λαϊκού σχολείου και για τα ζητήματα του κλάδου.Επίσης θα ειδοποιηθούν οι γονείς των παιδιών για το σκοπό της διακοπής των μαθημάτων .Στις συγκεντρώσεις που θα γίνουν ταυτόχρονα με τη διακοπή θα υποβληθούν σε έγκριση ψηφίσματα ,τα οποία θα δοθούν για δημοσίευση στον επαρχιακό και αθηναϊκό τύπο>>{Δ.Β.αρ.310,18/1/1931 σ.8}.Δυστυχώς για τους Ελλαδίτες δασκάλους-ες δεν φαίνεται να ισχύει η φράση σε γειτονικό άρθρο της Μ.Μοντεσσόρι η οποία μεταξύ άλλων στο άρθρο της <<Το διδακτικό παιχνίδι και το παιδί >>,γράφει ότι <<η δουλειά στο σχολειό αποβαίνει τέτοια που πρέπει να είναι, μια μεγάλη χαρά και μια πηγή ευτυχίας>>{Δ.Β. αρ.313,8/2/1931,σ.4}.

Το αίτημα όλων των δημοσίων υπαλλήλων για την κατάθεση και ψήφιση Καταστατικού Χάρτη των δικαιωμάτων για τον τρόπο άσκησης της διοίκησης για την αποτροπή αυθαιρεσιών σε βάρος τους,αρνείται για το παρόντα χρόνο εκ νέου ο Πρωθυπουργός σε λόγο του στη Βουλή λέγοντας ότι ανεβλήθη επίτηδες για ένα τρίμηνο η ψήφιση του Καταστατικού Χάρτη για να συμπέσει μαζί με την επίλυση του μισθολογικού ζητήματος.Η Συνομοσπονδία των δημ. υπαλλήλων τον παρακαλεί να <<ενθυμηθή πόσα τρίμηνα από τας εκάστοτε υποσχέσεις υποσχέσεις του προς τους υπαλλήλους ότι θα λύση το ζήτημα έχουν παρέλθη>>{Δ.Β.αρ.312 1/2/1931 σ.8}

Την αντίδραση των δημοσίων,ιδιωτικών υπαλλήλων και εργατών καταφέρνει να πετύχει η κυβέρνηση με την πρόθεσή της να ψηφίσει νόμο <<Περί υπαλληλικών οργανώσεων >> που σκοπό είχε τον περιορισμό της δράσης των υπαλληλικών οργανώσεων κατά τα συνδικάτα.Φασιστικό χαρακτηρίζει το Εργατικό Κέντρο το νόμο,ενώ η Ομοσπονδία Ιδιωτικών υπαλλήλων <<μεσαιωνικό νόμο στίγμα διά τον πολιτισμόν μας και το δημοκρατικό μας πολίτευμα ...εις βάρος του πενόμενου λαού ...>> και την κυβέρνηση <<μια κυβέρνηση με σωρείαν σκανδάλων και την ασύστολον

σπατάλην του δημοσίου πλούτου>>..Στην ανακοίνωσή του μιλά σκληρά και παραστατικά για την άσχημη θέση των εργατών αλλά και των άλλων υπαλλήλων στο τέλος του εργασιακού βίου τους<<στα γηρατιά μας βρίσκουμε μοναδικό καταφύγιο τον παγερό δρόμο,στο ψωμί μας κλέβουν οι αλευροβιομήχανοι δύο δραχμές την οκά,το κινίνο κι άλλα είδη πρώτης ανάγκης νοθεύονται>>,ενώ η ομοσπονδία ιδιωτικών υπαλλήλων το θεωρεί πρωθυπουργικής έμπνευσης <<το καταρτισθέν υπό του κ. Πρωθυπουργού σχέδιον νόμου>>{Δ.Β. αρ.315 ,22/2/1931 σ.1}.Η ΓΣΕΕ δηλώνει ότι θ' αγωνισθεί μαζί με τους δημοσίους υπαλλήλους για να μην περάσει ο νόμος ο αντισυνδικαλιστικός,<<οι εργάται είναι αποφασισμένοι να αγωνισθούν αδελφωμένοι με τους δημοσίους υπαλλήλους.Οι νόμοι της κρατικής βίας διαρκώς στρέφονται εναντίον του εργαζόμενου λαού και των φτωχών στρωμάτων>>{απόσπασμα λόγου του Γ.Γ. της ΓΣΕΕ κ. Γεωργακόπουλου Δ.Β.αρ.315 ,22/2/1931 σ.8}.

Πράγματι οι αντιδράσεις είναι ορθές γιατί στο άρθρο 3 του νέου νόμου 4879 <<Περί Υπαλληλικών Οργανώσεων>>ουσιαστικά απαγορεύεται ρητά η απεργία,και προβλέπονται πειθαρχικές ποινές και διώξεις με φυλάκιση και χρηματικά πρόστιμα για όσους απεργήσουν ,<<Απαγορεύεται αυστηρώς η παρά των δημοσίων υπαλλήλων ομαδική εγκατάλειψις της ασκήσεως της ανατεθείσης αυτοίς υπηρεσίας [απεργία]ή η εκ προθέσεως ομαδική παράλειψις της εκτελέσεως των υπηρεσιακών του καθηκόντων [λευκή απεργία].Εάν η απεργία πραγματοποιηθή οι μεν μετέχοντες της απεργίας υπάλληλοι υπόκεινται εις αυστηράν πειθαρχικήν τιμωρίαν τα δε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του αποφασίσαντος την απεργίαν σωματείου ως και οι διευθύνοντες τον απεργιακό αγώνα τιμωρούνται με φυλάκισιν μέχρι ενός έτους και με χρηματικήν ποινήν 20.000 μέχρι 30.000 δρχ.Η καταδικαστική απόφασις συνεπάγεται αυτοδικαίως την έκπτωσιν από της υπηρεσίας και όλων των μετ' αυτής συνδεομένων ή απ' αυτής πηγαζόντων πλεονεκτημάτων>>{Δ.Β.αρ.315 ,22/2/1931 σ.3}.

Ο δε Πρωθυπουργός Βενιζέλος δηλώνει για την προσπάθεια διάλυσης της συνδικαλιστικής δύναμης της Συνομοσπονδίας Δημ. Υπαλλήλων με την ψήφιση του αντισυνδικαλιστικού νόμου ότι αυτό το κάνει,<<γιατί η οργάνωση αυτή παρέχει στους υπαλλήλους τη συνείδηση της δυνάμεως ,τους μεθά ,είναι φίνα σαμπάνια και η διάλυσή της θα τους βγάλη από τον παράδεισο των τρελλών>>.Ταυτόχρονα οι εφημερίδες γράφουν ότι ο Πρωθυπουργός ανησυχεί από τη δύναμη της Δ.Ο. η οποία μετρά ήδη 14.000 υπαλλήλους.Ενώ η προσπάθεια αυτή της αποδυνάμωσης και διάλυσης των υπαλληλικών οργανώσεων και των συνδικαλιστικών σωματείων συνοδεύεται και από πολιτική περικοπής των μισθών, συντονισμένα τα κυβερνητικά μέτρα υποστηρίζονται και από τις οργανώσεις του κυβερνητικού κόμματος των Φιλελευθέρων ανά την Ελλάδα,<<...η Λέσχη των Φιλελευθέρων Γρεβενών τηλεγραφεί διαλύσατε οργανώσεις,ψηφίσατε περικοπήν μισθών υπαλλήλων 20%>>, {Δ.Β. αρ.316 ,1/3/1931 σ.5}.

Ο νόμος 4879 <<Περί υπαλληλικών οργανώσεων>> ψηφίστηκε παρά τις αντιδράσεις από τη Βουλή την 6^η Μαρτίου 1931 .

Αρκετά προοδευτική,τολμηρή και εξαιρετικά προχωρημένη για την εποχή της,η πρόταση-με σχέδιο νόμου την οποία υποβάλλει η Δ.Ο. προς το υπουργείο Παιδείας τον Ιανουάριο του 1932,για τη δημιουργία ξεχωριστού

ταμείου ασφάλισης μόνο των δασκάλων-ισσών, ενώ μέχρι τότε ήταν στο ταμείο των δημοσίων υπαλλήλων, όπως μέχρι σήμερα, μια που η πρόταση <<Περί ιδρύσεως ταμείου ασφαλίσεως των δημοδιδασκάλων >> δεν έγινε ποτέ πράξη ούτε τότε, ούτε τα επόμενα χρόνια μέχρι σήμερα, πόσο μάλλον τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή που η θητεία της κυβέρνησης Βενιζέλου βρισκόταν προς το τέλος της.

Το σχέδιο νόμου είχε 20 άρθρα με πιο χαρακτηριστικά το 1^ο, 11^ο και το 7^ο, <<σκοπός του ταμείου η παροχή συντάξεως εις τους λόγω παθήσεως αποχωρούντες της υπηρεσίας δημοδιδασκάλους, η προικοδότησις των εκ νομίμου γάμου θυγατέρων των δημοδιδασκάλων >>, <<το ποσό της προικός ταύτης είναι δραχμαί 35.000 χιλιάδες, επί δασκάλων μετεχόντων πλέον της πενταετίας, δραχμ. 50.000 επί δημοδιδασκάλων μετεχόντων πλέον της δεκαπενταετίας>>, <<κράτησις επί του μηνιαίου μισθού 1% επί των αγάμων δημοδιδασκάλων και 2% επί των εγγάμων τούτων>> {Δ.Β. αρ.363,31/1/1931 σ.8}.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

☉ ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔ. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΝ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ 1928-32. ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

Ο Γληνός σε μια σειρά 13 άρθρων στην <<Ακρόπολη>> με γενικό τίτλο <<Τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια >>{Ακρόπολις από 9 έως 21 Ιουνίου 1929} κάνει οξεία κριτική γιατί βλέπει να καθυστερεί χωρίς να ολοκληρώνεται αυτή την περίοδο, η μεταρρύθμιση του 1913 στην οποία ο ίδιος συμμετείχε ως κορυφαία εκπαιδευτική προσωπικότητα..Διευκρινίζει ότι δεν τα κρίνει ως κομμουνιστής, αλλά σύμφωνα με τη λογική ,τις διακηρύξεις και το πρόγραμμα της κυβέρνησης που τα προτείνει.Θεωρεί,τη μεταρρύθμιση <<πολύ ατελέστερη,>>,από εκείνη του 1913.Βρίσκει συνεχίζει την εισηγητική έκθεση, <<επιπόλαια, δημοσιογραφική περιγραφή,ένα είδος αντιεπιστημονικής φιλοσοφίας της ελληνικής κοινωνίας, που στηρίζεται στα δήθεν φυλετικά ελαττώματα των Ελλήνων>>.Δεν αμφισβητεί τις κατευθύνσεις της μεταρρύθμισης .Αντίθετα κατακρίνει τα νομοσχέδια ότι δεν αντιμετωπίζουν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή της.Υποστηρίζει, την ανάγκη να δημιουργηθεί επαγγελματική εκπαίδευση και να γενικευτεί το δημοτικό,να δημιουργηθεί δηλαδή το <<λαϊκό σχολείο>>,ώστε το εκπαιδευτικό σύστημα ν'αντιστοιχεί στις οικονομικές ανάγκες της κοινωνίας,για να πειστεί ο λαός για την αξία του επαγγελματικού σχολείου.Επικρίνει την κυβέρνηση γιατί τα εκπαιδευτικά θέματα τα προβάλλει χωρίς να παίρνει ριζικά μέτρα για να τα εφαρμόσει.Είναι ανεπαρκέστατα,αμελέτητα,ή απλώς δημαγωγικά,δηλαδή απλά γραμμένες προσδοκίες στο χαρτί ,χωρίς να υπάρχει φροντίδα για το πώς αυτά θα γίνουν πράξη.

Ζητάει την επέκταση του δημοτικού σχολείου σ'όλη τη χώρα και τη στελέχωση του με διδακτικό προσωπικό,γιατί χωρίς αυτό δεν μπορούμε να μιλάμε για λαϊκό σχολείο.

Επισημαίνει ότι η κριτική του εστιάζεται στον κλασικισμό του γυμνασίου που δημιουργεί όπως γράφει <<θεσιθήρες,πνευματικούς

προλετάριους>>.Κατακρίνει το γεγονός ότι δεν υπάρχει μέριμνα για τη δημιουργία πρακτικού λυκείου ,ενώ αυξάνει τα λεγόμενα κλασικά γυμνάσια τα <<ολέθρια ημιγυμνάσια>> όπως τα αποκαλείζτα άρθρα της 16 και 17 Ιουνίου στην Ακρόπολη τα τιτλοφορεί <<Ο μονομερής κλασικισμός θεριεύει>>}. Υπογραμμίζει ότι το επιτακτικό πρόβλημα της ελληνικής εκπαίδευσης είναι η μόρφωση του εργάτη ,του αγρότη,του τεχνίτη και η <<εντατική οργάνωση της ελληνικής παραγωγικής εργασίας>>. Όσο για τη στροφή που προσπαθούν να κάνουν οι συντάκτες των νομοσχεδίων προς την πρακτική κατεύθυνση της εκπαίδευσης θεωρεί ότι:<<η πρακτικοποίηση της παιδείας μας είναι στο σύνολό της ένα παραμυθάκι .Υπονοείται,πουθενά δεν πραγματοποιείται>>.

Ακόμη στα άρθρα του ο Γληνός αναφέρεται στο όποιο έλλειμμα εκπαίδευσης των γυναικών,μια που οι Ελληνίδες είναι σε μεγάλο βαθμό αγράμματες, αναλφάβητες λόγω της μη εγγραφής στα σχολεία και της μη παρακολούθησης μέχρι τέλους της στοιχειώδους εκπαίδευσης στις αγροτικές περιοχές.Θεωρεί τα μέτρα για τον αναλφαβητισμό ανεπαρκή,γράφει δε ότι χρειάζονται διακόσια χρόνια για να εκλείψει ο αναλφαβητισμός από την Ελλάδα με τα ποσά που εγγράφονται στον προυπολογισμό για την εξάλειψή του.

Καταγράφει την ελλιπέστατη μόρφωση των δασκάλων και τη μετεκπαίδευσή τους την οποία θεωρεί απαραίτητη.Πιστεύει ότι η μη επάρκεια των μέτρων οφείλεται στην οπισθοχώρηση του κόμματος των φιλελευθέρων σε συντηρητικότερες βάσεις,χαρακτηρίζει τα νομοσχέδια <<νέα παράσταη της παλιάς κωμωδίας >>ή σε άλλο σημείο μιλά για <<ίλαροτραγωδία>> και για <<εμπαιγμό του λαού από τους εκλεκτούς του>>.Το τελικό συμπέρασμα του φωτισμένου,προοδευτικού,αριστερού παιδαγωγού Δ. Γληνού για τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια του 1929 είναι:<<ό,τι περιέχουν καλό δεν είναι νέο,ό,τι περιέχουν νέο δεν είναι καλό>>.

Ο Δελμούζος στηρίζει τη μεταρρύθμιση στην οποία άλλωστε συμμετέχει, όπως και στην προηγούμενη μεταρρύθμιση το 1911-14 σημειώνει ο ίδιος, <<Μέσα στο κράτος συνεχίζεται η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση με το ίδιο πνεύμα και πάνω στις ίδιες αρχές που είχαμε ακολουθήσει ως τότε.Η σπουδαία οργανωτική εργασία του 1929 συμπληρώνει το εκπαιδευτικό έργο που είχε γίνει τότε στο κράτος και μάλιστα της προηγούμενης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης δηλαδή των νομοσχεδίων του 1913>>{Α.Δελμούζος,1958,τ.2 σελ.230-231}.

Η βασικότερη αντίδραση ήταν από τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.Στο υπόμνημα της,που απευθύνεται προς την Κυβέρνηση αντιδρά με σαφώς συντηρητική στόχευση:<<Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών,λαβούσα γνώσιν των εις την Βουλήν προτινός υποβληθέντων υπό του κ. Υπουργού της Παιδείας εκπαιδευτικών νομοσχεδίων,συνεζήτησε περί αυτών κατά την συνεδρίαν της 4^{ης} Ιουνίου 1929 και απεφάσισε να υποβάλει εις την σεβαστήν κυβέρνησιν τας εξής αυτής σκέψεις:Τα νομοσχέδια ταύτα δεν αναφέρονται εις μονομερή σημεία του εκπαιδευτικού ημών οργανισμού,αλλά σκοπούσι ριζικήν ρύθμισιν των εκπαιδευτικών ημών πραγμάτωνίνα επιτύχωσι του επιδιωκομένου σκοπού, ανάγκη να μη είναι πορίσματα βεβιασμένης εργασίας ή προιόντα μελέτης ολίγων ατόμων ...αλλά απόρροια συστηματικού πειραματισμού,μακράς εργασίας,ενδελεχούς μελέτης και πεφωτισμένης συζητήσεως παρά πάντων των δυνάμενων να έχωσι γνώμην.

Το σύστημα δε τούτο έθεσαν εις εφαρμογήν πάντα τα πεπολιτισμένα κράτη.Ουδαμού επεχειρήθησαν εκπαιδευτικάί μεταβολαί διά της κατασκευής εκπαιδευτικών νομοθετημάτων υπό ολίγων ατόμων και διά της εσπευσμένης επιψηφίσεως αυτών υπό νομοθετικών σωμάτων άτινα,ως εκ της συγκροτήσεως αυτών ούτε είναι δυνατόν να αποτελώνται εξ ειδικών προσώπων,ούτε τον καιρόν έχουσι να προβαίνωσιν εις μακράς συζητήσεις. Δυστυχώς τα νομοσχέδια αυτά συνετάχθησαν υπό ευαρίθμων προσώπων, χωρίς να μετάσχωσι της εργασίας οι δυνάμενοι παρ'ημίν να έχωσι έγκυρον γνώμην περί των εκπαιδευτικών πραγμάτων της χώρας,ως και οι έχοντες άμεσον ή έμμεσον διαφέρον υπέρ των σχολικών ζητημάτων.Μεταξύ των μη προσκληθέντων να εξενέγκωσι γνώμην περί των σπουδαιοτάτων τούτων ζητημάτων είναι και η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου ΑθηνώνΔιά τούτο λαμβάνει την τιμήν να υποβάλει την ευχήν εις την σεβαστήν Κυβέρνησιν,όπως μη επιδείξει σπουδήν προς επιψήφισιν και άμεσον γενικήν εφαρμογήν των υπ'αυτής προτεινομένων εκπαιδευτικών μέτρων,αλλά νυν, ότε τα σχετικά νομοσχέδια εξετυπώθησαν και ετέθησαν εις κυκλοφορίαν, παράσχει τον απαιτούμενον καιρόν προς ευρείαν συζήτησιν αυτών.Τούτο δε μάλλον ενδείκνυται,διότι κατά την συζήτησιν,ήτις εγένετο εν τη Σχολή εξεφράσθησαν γνώμαι ,ότι πολλά εκ των προτεινωμένων μέτρων τιθέμενα εις εφαρμογήν,δεν θα συντελέσωσιν εις την ποθητήν βελτίωσιν του εκπαιδευτικού οργανισμού>>{Χατζηστεφανίδης ,1986,,σ. 279}

Η κοινότητα των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσα από τις σελίδες του εβδομαδιαίου <<διδασκαλικού βήματος >> αρθρώνει το δικό της λόγο, θετικό και αρνητικό σχολιάζοντας την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

Πρώτα θίγει το οικονομικό θέμα αιώνιο ζήτημα που ταλανίζει τους Έλληνες εκπαιδευτικούς όλο τον 20^ο και συνεχίζεται και στον 21^ο αι.<<οι δημοδιδάσκαλοι δεν αμείβονται,γιατί είναι πολλοί και λιγοστεύουν με τον αριθμό τους των άλλων τις αποδοχές.Τριάντα εκατομμύρια μπήκαν στον προϋπολογισμό 1928-29 για προαγωγές των άλλων δημοσίων υπαλλήλων,στο δημοδιδάσκαλο δεν έδωσε πεντάρα>>.Υπάρχει μια χαραμάδα ελπίδας για το κοντινό μέλλον από τον ίδιο τον πρωθυπουργό γι αυτό στο ίδιο φύλλο φιλοξενεί δήλωση του Ελ.Βενιζέλου που παραδέχεται ότι <<εσημειώθη καθυστέρησις στην εκπαιδευτική πολιτική μας για να υπάρξει ενοποίησης της διοικήσεως της εκπαιδεύσεως>>{Δ.Β.,αρ.214,Φεβρ.1929}.

Γρήγορα όμως χάνεται κάθε ελπίδα για νέες πιστώσεις για την εκπαίδευση, μια που ο πρώτος υπουργός παιδείας κ.Γόντικας τετραετίας, δηλώνει αδυναμία οικονομική για να πάμε στην ίδρυσιν ακόμα 300 σχολείων που υπάρχει ανάγκη να δημιουργηθούν, μια και το υπουργείο Οικονομικών χορηγεί 630 αντί των 705 εκατομμυρίων που χρειάζονται.Έτσι καταλήγει θα πρέπει να περικοπούν οργανικές θέσεις δασκάλων,άρα χάνεται και κάθε δυνατότητα αυξήσεων των πενιχρών μισθών των εκπαιδευτικών,<<....αι διά το Υπουργείο της Παιδείας πιστώσεις δεν ηυξήθησαν ...απεναντίας καθοριζομένου τελικώς του προϋπολογισμού του ως 630 εκατομμύρια ,θα παραστή ανάγκη περικοπής και ωρισμένου αριθμού οργανικών θέσεων>>{Δ.Β. αρ.217 10/3/1929 σ.1 απόσπασμα από άρθρο με τίτλο <<Ναυαγεί η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση>>}.{Δ.Β.αρ.217,10/3/1929}.

Όμως δεν είναι μόνο οικονομικά τα αιτήματα,αλλά η διαμαρτυρία για την περικοπή του προϋπολογισμού κατά 100 εκ.δρχ μια που αυτό θα έχει άμεση

δυσμενή επίπτωση στο πάνκοινο αίτημα για ανθρώπινο λαϊκό σχολείο συγκροτημένο με παιδαγωγικά χαρακτηριστικά και επίκεντρο το παιδί. Η φωνή των δασκάλων της εποχής πάλλεται από αγωνία, συναίσθημα, απόγνωση, θυμό, ελπίδα που εναλλάσσεται με πεσσιμισμό για το μέλλον της Παιδείας, των Ελληνοπαίδων, της Ελλάδας. Ο πολιτικός τους λόγος αιχμηρός, οξύς, ευθύς, θαρρετός φανερώνει εκπαιδευτικούς με ελεύθερη, αυτόνομη σκέψη, ανεξάρτητη φωνή, <<το Υπ. Παιδείας καλείται να λιγοστέψει τον προϋπολογισμό του κατά 100 εκατομμύρια. Να κόψει δαπάνες που επιβάλλουν οι νόμοι. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και τα σχολεία εργασίας τα πρακτικά γυμνάσια και εξατάξια δημοτικά έπαψαν πια να συγκινούν. Τα αιτήματά μας, το αίτημα του λαού για ένα ανθρώπινο σχολείο δεν είναι εμπνεύσεις της στιγμής. Πηγάζουν από βαθιές ανθρωπινές ανάγκες. Και δε θα μπορούσε σε μια Δημοκρατική Πολιτεία να εξαρτώνται από προσωπικές διαθέσεις των αρχόντων. Το δημόσιο αίσθημα φουντώνει στο άκουσμα της Παιδείας. Αυτό το γνωρίζει καλά ο πολιτικός κόσμος και το χρησιμοποίησε για προεκλογικό έμβλημα ίδια στον ανώτατο άρχοντα και στον έσχατο ψηφοφόρο. Αν μετεκλογικά προέρχεται στην απόφαση να λησμονήσει την παιδεία, δεν είναι η απόφαση αυτή ο λόγος που θα σβήση τα αιτήματα του λαού. Απλώς μας δίνει η απόφαση το μέτρο για το ξεκαθάρισμα, ποιο πέρα τίποτε! Ούτε τα αιτήματα αλλάζουν, ούτε απογοήτευση δοκιμάζουμε. Την ξέρουμε τη μοίρα μας, τη μοίρα του λαού μας. **Θα βελτιώσουμε την τύχη μας καταχτώντας το καλύτερο**>>. { Τα έντονα γράμματα του συντάκτη του άρθρου στο Δ.Β. αρ. 217 10/3/1929 σ. 1 }

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία θέτει αιτήματα όχι μόνο με οικονομικά αλλά και με παιδαγωγικά αλλά και διοικητικά κριτήρια. Έτσι η Διδασκαλική Ομοσπονδία καταθέτει υπόμνημα το οποίο απευθύνει προς τον κ. Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς των Οικονομικών και της Παιδείας με τίτλο <<Εκπληρώσατε τας επαγγελίας σας>> { Δ.Β. αρ. 218 17/3/1929 σ. 1 } στο οποίο διατυπώνει τα εξής αιτήματα παιδαγωγικά για την ίδρυση νέων σχολείων, για να φοιτήσουν μαθητές που τώρα δεν έχουν την οικονομική δύναμη να πάνε σε κοντινές πόλεις, αν δεν κατασκευαστούν σχολεία σε κοντινές αποστάσεις, <<δεν ηλαττώθη ουδέ κατά το δέκατον ο αριθμός των 220.000 τέκνων του λαού άτινα δεν φοιτῶσιν εις σχολείον και ιδού νέος κίνδυνος περικοπής και των ιδρυθέντων σχολείων....η Δ.Ο. θεωρεί καθήκον της να επικαλεσθή την προσοχήν της Κυβερνήσεως επί του κεφαλαίου τούτου της λαϊκής παιδείας...Η Δ.Ο. συναισθάνεται το χρέος να διαμαρτυρηθή προς την Κυβέρνησιν συναισθάνεται το χρέος να διαμαρτυρηθή προς την Κυβέρνησιν δια την εγκατάλειψιν των τέκνων του λαού εις την αμάθειανη διατήρησις του ενός τεάρτου των πολιτών εις κατάστασιν πρωτόγονον και η δημιουργία πνευματικών προλεταρίων αποβαίνουσι δημόσιος κίνδυνος>>.

Αλλά ζητά η Διδασκαλική Ομοσπονδία και ανακατασκευή και επισκευή των ήδη υπάρχοντων σχολείων, μια που πολλά κρίνονται ανθυγιεινά και ακατάλληλα, <<Γνωστή και κοινολογημένη είναι η αθλιότης των διδασκαστηρίων, η έλλειψις των διδασκτικών μέσων, η αδιαφορία έναντι του έμψυχου υλικού>>.

Παρατηρεί η Δ.Ο. έλλειψη επιμορφωτικών, εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών, ενός πνευματικού ζωντανέματος και για τα προηγούμενα χρόνια αλλά και για την περίοδο την οποία διοικεί η νέα κυβέρνηση και είχε

φέρει τόσες νέες ελπίδες για μια νέα δημιουργική περίοδο ,<<συνέδρια καταργήθηκαν,έλειψε κάθε κίνησης εκπαιδευτική>>.

Όμως προτείνονται και οικονομικά μέτρα και διεκδικήσεις μια που η ψυχή της μεταρρύθμισης θα είναι ο δάσκαλος,που αυτός θα την υλοποιήσει,μια που όποιος νόμος είναι φράσεις,λέξεις,νεκρό γράμμα αν οι άνθρωποι που καλούνται να τον υλοποιήσουν δεν τον πιστέψουν και δεν δώσουν όλες τους τις δυνάμεις,δεν αγωνιστούν να εφαρμοστεί πρακτικά ,αλλά με δασκάλους πληρωμένους με μισθούς ίδιους με τους άλλους υπαλλήλους[αν και πέρασαν τόσα χρόνια ακόμα για το ενιαίο μισθολόγιο συζητάμε σήμερα το 2011 για το πόσο είναι αδικημένοι σε σχέση με άλλους δημόσιους υπαλλήλους οι εκπαιδευτικοί],<<ο διδασκαλικός κόσμος δεν αποκρύπτει την πίεσιν ήτις τον συνθλίβη όταν αντικρίζη την τοιαύτην κατάστασιν του λαϊκού σχολείου και την μειονεκτικήν θέσιν εις ην το Κράτος τάσσει τον δημοδιδάσκαλον έναντι των λοιπών υπαλλήλων διά τε τας προαγωγάς και την αύξησιν του μισθού.Δεν αναμένωμεν ριζικήν βελτίωσιν της παιδείας .Το εκπαιδευτικό σύστημα έχει καταδικασθή ως χρεοκοπήσαν>>.

Τα αιτήματα όπως τα ιεραρχεί επιγραμματικά η Δ.Ο. στο τέλος του υπομνήματος είναι:

1. Άμεση υποβολή των νομοσχεδίων της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.
2. Ίδρυσις και προαγωγή πάντων των προταθέντων σχολείων.
3. Προαγωγή των δημοδιδασκάλων και επιθεωρητών
4. Χορήγησης εις τους δημοδιδασκάλους ως αύξησις των 3/16 του μισθού των.Από ετών ήδη εχορηγήθηκαν εις τους δημοσίους υπαλλήλους αλλ'εξηρέθησαν οι δημοδιδάσκαλοι.
5. Διάθεσις εκ των αποθεμάτων ποσού επαρκούς δια την ανέγερσιν διδακτηρίων.

Το υπόμνημα υπογράφει ο τότε πρόεδρος Α.Αλοίζος και ο γ.γρ.Γ.Ντεγιάννης.

Μετά τις συναντήσεις του διοικητικού συμβουλίου της Ομοσπονδίας με τους υπουργούς Παιδείας και Οικονομικών δόθηκαν υποσχέσεις για όλα θετικές από τους υπουργούς,<<τα νομοσχέδια της Εκπ.μεταρρυθμίσεως θα υποβληθούν,ιδρύονται και προάγονται ένα μεγάλο μέρος από τα προταθέντα προς ίδρυση και προαγωγή σχολεία,από τα αποθέματα ένα ποσόν θα διατεθή για την ανέγερση διδακτηρίων,προαγωγές δημοδιδασκάλων και Επιθεωρητών θα γίνουν>>.Πάγιες απαντήσεις πολιτικών προσώπων και όταν έρχεται η ώρα της εφαρμογής ,συγγνώμη αλλά εκτιμήσαμε λάθος ,χρήματα δεν υπάρχουν,δανεικά ίσως;Γι αυτό και τις απαντήσεις των υπουργών τις δημοσιεύει στο κάτω μέρος της σελίδας 9,με φιλά γράμματα χωρίς να πανηγυρίζει,γνωρίζοντας η Διδασκαλική Ομοσπονδία, ότι αυτές είναι υποσχέσεις που δεν θα πραγματοποιηθούν.

Ακριβώς κάτω από τις απαντήσεις των υπουργών,λες και σκόπιμα τις διακωμωδεί κι αυτές και την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση έχει μπει μια δίστηλη εντός πλαισίου διαφήμιση για ασκήσεις στη σχολική γυμναστική οι οποίες πωλούνται σε έντυπο αντί δρχ. 10 ,αλλά με τον πομπώδη τίτλο <<Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΧ.10>>.

Στο ίδιο μήκος κύματος με τη Διδασκαλική Ομοσπονδία και ίσως πιο οργισμένες οι τηλεγραφικές ανακοινώσεις οι οποίες στέλνονται από τους

κατά τόπους διδασκαλικούς συλλόγους της επαρχίας, προς την Ομοσπονδία. Διαμαρτύρονται οι σύλλογοι της περιφέρειας, για την αθέτηση των κυβερνητικών υποσχέσεων, <<αδόκητος εγκατάλειψις εκπαιδευτικής μεταρρυθμίσεως, εκκρεμότης διαβαθμίσεως, διαγραφή πιστώσεων, ιδρύσεως προαγωγής σχολείων και διδασκάλων προκαλούν έντονους διαμαρτυρίας δημοδιδασκάλων Κορινθίας, παρακαλούμεν Σεβαστήν Κυβέρνησιν αναθεώρηση απόφασιν επ' αγαθώ λαού. Πρόεδρος Συλλόγου Δημοδιδασκάλων Κορινθίας Σωτήρης Αδρακτάς>>. Από κοντά σε πιο δραματικούς τόνους ο Σύλλογος Θηβών <<διαδηλοί βαθυτάτην οδύνην και απογοήτεισιν επί διαψεύσει Κυβερνητικών επαγγελιών διαπιστουμένη διά διαγραφής πιστώσεωνεγκαταλείψεως εκπαιδευτικής μεταρρυθμίσεως επί ανυπολογίστου εθνική και κοινωνική ζημία>>. Ανάλογου ύφους και επιχειρημάτων οι Διδασκαλικοί Σύλλογοι Κερκύρας, Σερρών, Φθιώτιδος, Μεγαρίδος, Γιαννιτσών, Εδέσσης, Πρεβέζης. {Δ.Β. αρ.218 17/3/1929 σ. 4}

Παράλληλα με τις διαμαρτυρίες στην ίδια σελίδα δημοσιεύονται και προτάσεις από τις γενικές συνελεύσεις, των Διδασκαλικών Συλλόγων Ιωαννίνων <<να γίνη ριζική μεταρρύθμιση του Εκπ. Συστήματος και προσαρμογή του στις απαιτήσεις μιας πραγματικά ανθρωπιστικής αγωγής, επιταχτική η ανάγκη της ριζικής αναθεώρησης του Αναλυτικού Προγράμματος, να γίνη υποχρεωτική η φοίτηση στο Σχολείο, να υπάρξη ισοτιμία δασκάλων και διδασκαλισσών, απαλλαγή του Δασκάλου από υποχρεώσεις ξένες με το έργο του, με απασχόληση του Δασκάλου σε διεκπεραίωση υποθέσεων που υπάγονται στην αρμοδιότητα άλλων δημοσίων υπηρεσιών>>.

Ο σύλλογος Μεσσηνίας καταθέτει συγκεκριμένα αιτήματα για τις προαγωγές, για τα συντάξιμα χρόνια του στρατού, για τους βοηθούς επιθεωρητών, για τη σύνταξη των διδασκαλισσών <<η προαγωγή από της Ε' στην ΣΤ' κατηγορία να γίνεται απεριορίστα επί τους έχοντας ευδόκιμο υπηρεσία άσχετα που υπηρετούν. Να λογαριάζεται ο χρόνος του στρατού διπλός στην προαγωγή, ο δε της υπηρεσίας του κληρωτού είτε ήτο είτε όχι σε δημόσια θέση να προσμετράται. Να ελαττωθή ο χρόνος της προαγωγής των τριτοβαθμίων για το βαθμό του ακολούθου. Οι βοηθοί Επιθεωρητών να παίρνονται από πτυχιούχους δασκάλους ασχέτως κατηγορίας προτιμωμένων των διατελεσάντων επί Ζετίαν ως τοιούτων. Τα χρόνια του Διδασκαλείου να θεωρούνται συντάξιμα. Στους αποχωρούντας της υπηρεσίας να απονέμεται σύνταξη του αμέσως ανωτέρω βαθμού. Να δύνανται οι δασκάλοι μετά 25 χρόνια υπηρεσίας να αποχωρούν με ανάλογο σύνταξη, αι δε δασκάλες μετά 20 χρόνια. Το Μετοχικό Ταμείο να διαρρυθμισθή κατά τρόπο που να χορηγεί δάνεια στους υπαλλήλους και να προικοδοτεί και τα παιδιά των >>.

Ο Σύλλογος Θηβών προτείνει <<οι υπάλληλοι του Μετοχικού Ταμείου να προσλαμβάνονται κατά προτίμησιν από τους συνταξιούχους, ούτως ώστε και αυτοί ν' ανακουφίζονται οπωσδήποτε και το ταμείον να μην επιβαρύνεται με πολλά έξοδα διοικήσεων. Να δύναται το Μετοχικόν να προεξοφλή τους μισθούς των υπαλλήλων πράγμα το οποίον και αυτούς θα σώση από τους τοκογλύφους και δι' εαυτό θα εξασφαλίση αρκετά κέρδη από μία κράτησιν που θα κάμη. Να προκαταβάλλη εις τους υπαλλήλους

μέχρι έξ [6] μηνών μισθούς τους οποίους θα εισπράττη έπειτα τοκοχρεωλυτικώς κατά μήνα εις διάστημα 2-3 ετών,όπως και το ταμείον των ΤΤΤ ως Μετ. Ταμείον του κατά γην στρατού.Να δίδη δάνεια εις τους μετόχους και περιθαλψιούχους επί ενεχύρω χρεωγράφων,ως επί υποθήκη οικοπέδων και άλλων κτημάτων.Να έχη ταμιευτήριον εις το οποίον να καταθέτουν τα περισσεύματά των οι μέτοχοι και περιθαλψιούχοι ανάλογον προς τα ταχυδρομικά ταμιευτήρια.Να καθιερώση το σύστημα χορηγήσεως Μετοχών εις τους εκ των Μετοχών έχοντας θήλεα τέκνα καθώς και εις τους αγάμους θήλεις υπαλλήλους,όπως και εις το Μετοχικόν ταμείον των αξιωματικών.Έχομεν την ελπίδα ότι αι αναμφισβητήτου ωφελιμότητος τροποποιήσεις αιταί δεν θα συναντήσουν ουδεμίαν αντίδρασιν εκ μέρους της Κυβερνήσεως καθόσον δεν πρόκειται δι' αυτών ουδ' επ' ελάχιστον να επιβαρυνθή ο Κρατικός προϋπολογισμός>>. {Δ.Β.αρ.218 σ.5}.

Στο ίδιο φύλλο Δ.Β.με αρ. 218 αναδημοσιεύεται μονόστηλο άρθρο της εφημερίδας <<Ημερήσιος τύπος>> στο οποίο ο συντάκτης της με το ψευδώνυμο Φιγκαρό,σχολιάζει ως μη κατανοητή,ξεκάθαρη ως προς τους στόχους της τη νέα εκπαιδευτική μεταρρύθμιση,όπως την ορίζουν τα νομοσχέδια τα οποία έφερε στη Βουλή ο κ.Γόντικας.Ταυτόχρονα,δηλώνει διαχρονικά απογοητευμένος ,γιατί ενώ η εκπαίδευση έχει μεταρρυθμιστεί τόσες φορές,έχει παραμείνει η ίδια. Αγραμματοσύνη,έλλειψη οποιασδήποτε θετικής γνώσεως για τους μαθητές,χωρίς να προβλέπεται η δημιουργία νέων πρακτικών σχολείων.Ο συντάκτης του άρθρου ελπίζει στο πλήρες σταμάτημα της διδασκαλίας,στον εξοστρακισμό της όπως λέει χαρακτηριστικά της αρχαίας, νεκρής γλώσσας με αντίστοιχη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων στη δημοτική,σε δημοτικά,αλλά και στα πρακτικά λύκεια,να παραμείνη στο πρόγραμμα διδασκαλίας των κλασικών γυμνασίων. Αυτό θα άφηνε εποχή,να πεδίο δόξης λαμπρό για τον υπουργό να μείνει για πάντα η τομή του ,γλωσσική μεταρρύθμιση,αυτή έχει ανάγκη ο τόπος ,αυτό υποδεικνύει στην κυβέρνηση και τον Υπουργό Παιδείας,να διώξει για πάντα το λογιοκρατισμό από την Παιδεία που αντί να μεταμορφώνει το πνεύμα τους σε αρχαίο και να επαναφέρει το κλέος και τον πολιτισμό των προγόνων,αφήνει τους μαθητές –τριες αγράμματους μια που στο σχολείο χρησιμοποιούν μια γλώσσα που δεν καταλαβαίνουν και μιλιέται μόνο εκεί και πουθενά αλλού σε οποιοδήποτε οικογενειακό χώρο ή προσωπικό της καθημερινότητας τους.Εκφράζει προβληματισμούς και προσδοκίες των Ελλαδιτών της εποχής του,για την κύρια και πιο ουσιαστική πραγματική ανάγκη μιας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης .Γι αυτό και παραθέτουμε ένα εκτενές απόσπασμα του άρθρου.Γράφει μεταξύ άλλων ο δημοσιογράφος με το ψευδώνυμο Φιγκαρό <<Δε γνωρίζω τι είναι,εις το σύνολό των,τα νομοσχέδια του κ.Γόντικα και η δι' αυτών εγκαινιαζομένη εκπαιδευτική μεταρρύθμισις.

Η εκπαίδευσίς μας έχει μεταρρυθμισθή τόσες φορές κι έχει μείνη τόσες φορές η ίδια ,ώστε να επιβάλλεται,μέχρις ότου ιδούμε το σύνολον των μέτρων,κάθε επιφύλαξις .Εν τούτοις ένα σημείον επιβάλλεται να εξαρθή.Ο πλήρης εξοστρακισμός της αρχαίας γλώσσας όχι μόνον από τα εξατάξια δημοτικά σχολεία αλλά και από τα πρακτικά λύκεια .Και τέλος η καθιέρωσις της μόνον εις τα κλασσικά γυμνάσια.Ισχυρίζομαι ότι αυτό και μόνον αρκεί για να σημειώση μια εποχή.Από τη στιγμή που οι Έλληνες θα παύσουν να

μαθαίνουν γλώσσα,σ'όλη τους τη ζωή θ'αρχίσουν να μαθαίνουν και....τίποτε άλλο!Και είναι καιρός να γίνη αυτό το θαύμα. Η αρχαία ελληνική γλώσσα –μια γλώσσα νεκρή τέλος πάντων –έπρεπε να είνε και για μας ό,τι ακριβώς και για τους Γάλλους,τους Ιταλούς,τους Γερμανούς και τίποτε παραπάνω..Ενώ το Γαλλόπαιδο ,και Γερμανόπαιδο και το Ιταλόπαιδο μαθαίνουν πράγματα χρήσιμα στη ζωή τους ,το Ελληνόπαιδο βασανίζεται με Ξενοφώντα και Θουκυδίδη και Όμηρο,όχι καν με το περιεχόμενό τους, αλλά με τη γλώσσα τους,που δεν τη μαθαίνει άλλως τε ποτέ!Το Ελληνόπουλο κοπανάει αρχαία γραμματική σήμερα κι ας μη πρόκειται να σπουδάσει φιλολογία ή καμιά επιστήμη ακόμη απ'αυτές που χρειάζονται τη γλώσσα των αρχαίων κειμένων.Το συμπέρασμα είναι αγραμματοσύνη κι έλλειψις οιασδήποτε θετικής γνώσεως.Ότι αυτό το ολέθριον σύστημα πρόκειται να ταφή διά παντός είνε μέγα γεγονός που πρέπει να πανηγυρισθή .Είνε αρχή σοφίας –και σοφίας αληθινής>>.

Η πρόταση του διδασκαλικού κόσμου για αποκλασικοποίηση της εκπαίδευσης είναι η κατάργηση των κλασικών αρχαιοπρογονόπληκτων σχολείων των ελληνικών και η μετατροπή όλων των ελληνικών σχολείων σε εξατάξια δημοτικά και εξατάξια γυμνάσια,για να μπορέσει έτσι να υλοποιηθεί το ζητούμενο της κοινωνίας που είναι η πρακτικοποίηση της εκπαίδευσης ,με την ίδρυση και λειτουργία επαγγελματικών σχολείων δηλαδή γεωργικών,εμπορικών,βιοτεχνικών,οικοκυρικών.Υπολογίζει μάλιστα η Διδ. Ομοσπονδία ότι θα υπάρξει εξοικονόμηση 20 εκ.δραχμών.Η οικονομία αυτή θα προκύψει,<<από τα ενοίκια που δίνει το κράτος στα Ελληνικά σχολεία,από την αναγκαστική αποχώρηση 600 Ελληνοδιδασκάλων που θα περισσεύσουν και για τους οποίους το Κράτος θα κερδίσει τη διαφορά συντάξεως που θα τους δίνει και μισθού που παίρνουν σήμερα>> {Δ.Β. αρ.219 24/3/1929 σ.1}..

Όμως δεν είναι καθόλου αισιόδοξη ότι τα επαγγελματικά σχολεία θα εγκριθούν από τη Βουλή μια και απαιτούνται νέα οικονομικά κονδύλια που είναι σχεδόν βέβαιο ότι δε θα εγκρίνει ο υπουργός οικονομικών.Συγκεκριμένα η εκτίμηση που έχουν από τη Διδ.Ομοσπονδία ότι θα απαιτηθούν νέοι πόροι για τα επαγγελματικά σχολεία για <<αύξηση προσωπικού με την προσθήκη ειδικού καθηγητού,θ'απαιτήσουν κατ'ανάγκη και αύξηση δαπανών που δεν τις χορηγεί το Υπουργείο Οικονομικών.Έτσι το σχετικό νομοσχέδιο είναι καταδικασμένο ν'απορριφθή από τη Βουλή,ναυαγεί η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και θα μείνουμε και του χρόνου με τα καταδικασμένα στη συνείδηση του κόσμου Ελληνικά Σχολεία.Κι όλα αυτά για να μη φύγουν,με τιμές μάλιστα, παίρνοντας ολόκληρη τη σύνταξη τους 600 Ελληνοδιδάσκαλοι.

Στη συνέχεια εκφράζουν την αγωνία τους μήπως η προσπάθεια της κυβέρνησης να παρουσιάσει έργο μεταρρυθμιστικό εντός της τετραετίας ποσοτικό και όχι ποιοτικό,χωρίς όμως νέους πόρους,απλά μπορεί να μετονομάσει τα ελληνικά σχολεία σε επαγγελματικά κρατώντας τους ίδιους δασκάλους χωρίς να προσλάβει νέους ειδικούς εκπαιδευτικούς στέλνοντας στη σύνταξη τους Ελληνοδιδασκάλους,γιατί<<..τα επαγγελματικά σχολεία ,όπως γίνονται δεν εκπληρούν κανένα προορισμό ρεζιλεύουν μάλιστα στα μάτια του κόσμου την μεταρρύθμιση.Αλλάζει απλώς ο Μανωλιός και βάζει το φέσι αλλιώς.Δε μπορούμε να νοιώσουμε τι

είδους μεταρρύθμιση θάναι αυτή που θ'αφίση το ίδιο προσωπικό των ελληνικών σχολείων στα επαγγελματικά και θ'αλλάξη απλώς τον τίτλο τους.Εκτός αν θέλωμε να κοροιδεύουμε εαυτούς και αλλήλους.Με την οικονομία των 20 εκατομμυρίων που φέρνει η κατάργηση των ελληνικών μπορεί κάλλιστα το Κράτος να στείλη ένα αριθμό νέων καθηγητών των θετικών επιστημών,Μαθηματικών και Φυσικών στην Ευρώπη για να ειδικευτούν μέσα σε μια διετία και να γυρίσουν καταρτισμένοι όπως πρέπει ειδικοί και κατάλληλοι να χρησιμοποιηθούν στα επαγγελματικά σχολεία . Μέσα στη διετία αυτή το Κράτος καλυτερεύοντας βαθμιαίως τα οικονομικά του θάναι σε θέση να διαθέση τη δαπάνη που απαιτείται για τα επαγγελματικά σχολεία και θάχη τότε πραγματικώς επαγγελματικά σχολεία με ειδικό προσωπικό για μια αληθινή και πραγματική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση>>{Δ.Β.αρ.219}..

Ανάλογα παιδαγωγικά σχόλια εμφανίζονται συνέχεια στο διδασκαλικό βήμα,αποτυπώνοντας την αγωνία της εκπαιδευτικής κοινότητας για την πραγματοποίηση η μη και σε ποιο βάθος της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, την οποία οι δάσκαλοι θέλουν να την βοηθήσουν να πραγματοποιηθεί με τις προτάσεις τους.Έτσι στο κύριο άρθρο με τίτλο <<Ψυχικό κενό>>{Δ.Β.αρ. 219 24/3/1929 σ.1}, του ελληνικού λαού όπως παρουσιάστηκε με την πτώση του Ελ.Βενιζέλου το 1920,έτσι ψυχικό κενό αισθάνονται μια και δε νιώθουν δικαιωμένοι από το εύρος αυτής της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και τονίζουν ειρωνικά <<ο κ. Πρωθυπουργός μίλησε και πάλι για την οικονομική αναγέννησιν της Ελλάδος [Ελεύθερο Βήμα 20/3/1929].Επανέρχεται και στη προθεσμίαν των τεσσάρων ετών που προσδιώρισε τον περασμένον Αύγουστον. Δεν είμαστε εμείς εκείνοι,που θα χλευάσωμε την αισιοδοξία του. Ίσως το κατορθώση και το νέο θαύμα>>.

Με ηθικοχριστιανικό πνεύμα σχολιάζουν και την προσπάθεια οικονομικής αναγέννησης του τόπου,που όμως δεν αφορά τους ίδιους μια που παρότι είχαν ελπίσει αυξήσεις δε θα δοθούν στους πενιχρούς μισθούς τους,διατυπώνουν τα οικονομικά αιτήματα με συστολή,κρυμμένα σε ξύλινο ηθικοπλαστικό <<δασκαλίστικο>>λόγο. Αποδεικνύονται μάντεις κακών μια και η τετραετία λήγει με οικονομική κατάρρευση και χρεωκοπία, <<...διατρέχουμε υλιστική περίοδο. Την Κυβέρνηση την απασχολεί το ισοζύγιο.Θα εντείνωμε την παραγωγή...και θα φθάσωμε έτσι στην οικονομική ακμήκαι θα πληρώνουμε άνετα τα τοκομερίδια .Εμάς τους δασκάλους που ζούμε τις βαριές οικονομικές συνθήκες της εποχής στο ίδιο το κορμί μας δε μας επηρεάζει λιγώτερο ο υλικός παράγοντας.Μα δε σταματούμε σ'αυτόν. Ξέρομε πως η δημιουργία των οικονομικών όρων δεν είναι αυτή μονάχα αρκετή για την ευημερία του ανθρώπου. Όσο οι ανθρώπινες ανάγκες δεν είναι μόνο υλικές .Και ξέρουμε πιο πέρα πως και στις υλικές μονάχα απαιτήσεις αποβλέποντας δεν είναι δυνατό να επιτύχωμε και συντηρήσωμε τους οικονομικούς όρους που τις θεραπεύουν όσο δεν τους στηρίξωμε στην ηθική και τα ιδανικά που προβάλλουν στην εποχή μας>>{Δ.Β. αρ.219}..

Η συντακτική ομάδα των δασκάλων του Διδασκαλικού Βήματος αναφέρεται στην ένταξη πρακτικών επαγγελμάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία με τη δημιουργία σχολείων εργασίας για τα οποία παρά τις

δηλώσεις του πρωθυπουργού Ελ.Βενιζέλου ,ότι πρέπει να γίνουμε έθνος παραγωγικό και ότι προς την κατεύθυνση αυτή θα βοηθήσει η πρακτικοποίηση της εκπαίδευσης,η ανάπτυξη των πρακτικών επαγγελματιών,η μετάδοση στο σχολείο πρακτικών γνώσεων,άμεσα εφαρμόσιμων στην επαγγελματική τους ζωή,για ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας.Η Διδασκαλική Ομοσπονδία διαπιστώνει ότι δεν έχει τέτοια πρακτική κατεύθυνση η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση όπως την οραματίζονται οι δάσκαλοι και την έχει ανάγκη η εκπαίδευση,τα παιδιά μας, η Ελλάδα,<<...*οι δηλώσεις που έχουν γίνη ως σήμερα για την παιδεία δεν αποβλέπουν στο εσωτερικό του ανθρώπου.Πρακτικοποίηση,πρακτικά επαγγέλματα,σχολεία εργασίας,στη σημασία των επαγγελματικών γνώσεωνΔεν έγινε αλήθεια τίποτε.Αλλά και τι θα ήτανε για μας μεταβολή κατά τέτοια κατεύθυνση>>{Δ.Β. αρ. 219 }.*

Η κεντρική διαπίστωση, του πρωτοσέλιδου τετράστηλου άρθρου, είναι ότι δεν προβλέπεται η δημιουργία πρακτικών σχολείων εργασίας με πρακτικά μαθήματα.Οι συντάκτες δηλώνουν την απορία τους για το πώς είναι δυνατόν να είναι τόσο κατώτερη των περιστάσεων η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση όταν πρωθυπουργός είναι ο Ελευθέριος Βενιζέλος,στον οποίο αλλά και στο κόμμα των Φιλελευθέρων είχαν ελπίσει ν' αλλάξουν τα εκπαιδευτικά πράγματα του τόπου.Η αίσθηση είναι ότι η προσπάθεια έμεινε ανολοκλήρωτη και ο ίδιος ο Βενιζέλος άλλωστε δήλωσε όταν δεν είχε κυβερνητικό θώκο<<*αν ξαναγυρίσω άλλη μια φορά στην Αρχή θα γίνω Υπουργός Παιδείας >>,θέλοντας να υπογραμμίσει και δώσει έμφαση για τη θέλησή του να αντιμετωπίσει ριζικά και αποφασιστικά το ελλαδικό εκπαιδευτικό ζήτημα,μιας εκπαίδευσης με εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις στους ποιοτικούς αλλά και στους ποιοτικούς δείκτες.*

Η απογοήτευση για μια μεταρρύθμιση κατώτερη των προσδοκιών των δασκάλων μια και οι εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που καλούνται να την υλοποιήσουν,δεν μπορεί να μην προβλέπει για τους λειτουργούς της αυτά που δικαιούνται δηλαδή αξιοπρεπείς αμοιβές.Γι αυτό και τα δεικτικά σχόλια για τον Πρωθυπουργό <<*ο κ. Πρωθυπουργός παρουσιάζεται αριστοτέχνης στη δημιουργία εξωτερικών όρων .Αδιαφορεί ωστόσο για την εσωτερική μας αύξηση.Γι αυτό και το έργο του καταντάει σισύφειο.Τις καταρρεύσεις και τις καταστροφές τις πλήρωσαν οι λίγοι γιατί δεν ήταν δυνατό να τις πληρώσουν όλοι>>.*

Ακόμα και την εντιμότητά του αμφισβητούν,παραθέτοντας φράσεις του Βενιζέλου για την τιμιότητα στην πολιτική<<*μια θαμπή αναπόληση της μοιραίας ώρας προβάλλει μέσα από τα λόγια του, βέβαιον είναι ευτυχώς ότι η τιμιότης αποτελεί την καλύτεραν πολιτικήν.Ωστόσο δεν αφιερώνει καμιά φροντίδα,για το εσωτερικό μέγλωμα για το χαρακτήρα του λαού>>{Δ.Β. αρ. 219 24/3/1929 σ.1}.*

Τα ανωτέρω γραφόμενα μας κάνουν ν'απορούμε πως δημόσιοι υπάλληλοι που εξαιρετικά εύκολα τους μετέθεταν,τους τιμωρούσαν ή τους απέλυαν, με πρόσφατα ψηφισμένο το Ιδιώνυμο ,καταγράφουν σε δημόσιο έντυπο αυτό του Δ.Β. με παρρησία τις σκέψεις τους.Το άρθρο είναι ανυπόγραφο ,αλλά η ευθύνη αφορά σαφώς τους συντάκτες του Δ.Β.

Και τελειώνει με μια φράση αρκετά προοδευτική πιστεύουμε για την εποχή, μια διαπίστωση σκληρή αλλά αληθινή, <<ότι είμαστε αρκετά μακριά από την εκπαιδευτική δημοκρατία>> {Δ.Β. αρ.219 24/3/1929 σ.1}.

Όχι μόνο δεν υπάρχει περίπτωση της αύξησης των μισθών, αλλά αντιλαμβάνονται οι δάσκαλοι το 1929 ότι υπάρχει προσπάθεια μειώσεων στα κονδύλια για την εκπαίδευση και προσπάθεια να εξοικονομηθούν πόροι σε σχέση με το παρελθόν, με το να μετονομάσουν τα ελληνικά-κλασικά σχολεία σε εξατάξια γυμνάσια χωρίς ίδρυση καινούριων για να μην αναγκαστεί να διορίσει νέους δασκάλους. Τώρα τι είδους μεταρρύθμιση μπορεί να γίνει και να επιτύχει χωρίς αύξηση των δαπανών για την Παιδεία, αυτό αναρωτιούνται και οι δασκάλοι του 1929 και γι αυτό τους κυριεύει θυμός και απογοήτευση, νιώθουν εξαπατημένοι <<ο Διδασκαλικός κόσμος περιμένει αύξηση των εκπαιδευτικών δαπανών. Τι αφέλεια! Με την περίφημη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση παρουσιάζεται περίπτωση οικονομιών. Και να πως! Αφ' ου θέλομε, εξατάξια γυμνάσια και εξατάξια δημοτικά, θα κάμωμε τα γυμνάσια εξατάξια θα καταταργήσωμε τα ελληνικά και θα ονομάσωμε τα δημοτικά εξατάξια. Ετσι έχομεν οικονομία. Η μεταρρύθμιση αναβάλλεται ως να βρεθί που θα διατεθή η οικονομία. Για ίδρυση δημοτικών σχολείων δε γίνεται λόγος. Δ.Β. 219 24/3/1929 σ.2>>.

Ο εμπαιγμός διαπιστώνεται από κονδύλια που εγγράφονται στον προϋπολογισμό για να διαγραφούν εν συνεχεία όπως εκτιμά η Διδ.Ομοσπονδία το 1929, μιλά για πενιχρές εικονικές αυξήσεις <<τώρα τελευταία 1928 με 1929 μερικοί πήραν από ένα χιλιάριο γέρας μα δε στέλνουν καταστάσεις να το πάρουν και το λογιστήριο βρίσκεται σε αδημονία πότε να περάση ο Μάης να διαγράψη την πίστωση>> {Δ.Β. 219 σ.2}.

Στα επόμενα εαρινά διδασκαλικά βήματα ξεχειλίζει η απογοήτευση. Σε μια σειρά τεσσάρων άρθρων σε απανωτές συνέχειες τα οποία τιτλοφορεί <<Τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια>>. Στα άρθρα αυτά φαίνεται ολοφάνερα η απογοήτευση για την σίγουρη πλέον μη αύξηση των αποδοχών τους, αλλά και από τις προσδοκίες που είχαν καλλιεργηθεί προεκλογικά όχι μόνο για οικονομικά ζητήματα, θεσμικά, παιδαγωγικά μορφωτικά, αλλά ακόμη και για τεχνικής φύσης, διοικητικά απλά θέματα που δεν επιλύονται άμεσα όπως θα ήταν δυνατό από τους υπουργούς της κυβέρνησης του πρωθυπουργού από το 1928 Ελευθέριου Βενιζέλου, <<Ματαιώνεται οριστικά η αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων>> {Δ.Β. αρ.220 31/3/1929}. <<Δεν υπάρχει εκπαιδευτική γραμμή, δεν έκαμε τίποτε ο κ. Βενιζέλος αν και μας παρουσιάστηκε ως ριζοσπάστης μεταρρυθμιστής, αρπακτικές διαθέσεις της κυβέρνησης για το ταμείο πρόνοιας δημοσίων υπαλλήλων, αγνοήθηκαν οι Ομοσπονδίες των εκπαιδευτικών και το εκπαιδευτικό συμβούλιο στη σύνταξη των νομοσχεδίων του 1929, δεν εξασφαλίζεται η δυνατότητα ν' ανέβουν τα παιδιά των λαϊκών τάξεων σε υψηλά επίπεδα μορφώσεως, δεν αντιμετωπίζει το σύνολο της εκπαίδευσης, δεν ελαττώνει τα σχολεία τα κλασικά σχολεία της μέσης αν και μιλάει ο νομοθέτης για την ανάγκη πρακτικής μόρφωσης, δεν διαθέτει πεντάρα γι αυτήν, δεν αλλάζει τα αναλυτικά προγράμματα, δε διώχνει ολότελα την καθαρεύουσα από το δημοτικό, δεν παρέχει βοηθό ή κλητήρα στους επιθεωρητές για να διεκπαιρεώσουν την τεράστια γραφική δουλειά,

αύξηση του αριθμού των επιθεωρητών γιατί η αναλογία είναι 1 για 300 δασκάλους,ώστε να παρακολουθούν αλλά ελέγχουν αλλά και καθοδηγούν το έργο των δασκάλων>> {Δ.Β.αρ.221,7/4/1929 ,222 ,14/4/1929 ,αρ.223, 21/4/1929,229,9/6/1929,230 18/6/1929}.

Παρόλη την απογοήτευσή τους αν και γράφουν και καλούν τον κλάδο σε αγώνα με ήπιες εκφράσεις,που μάλλον δείχνουν φόβο μια και άρχισαν οι συλλήψεις για το Ιδιώνυμο,μόνο 51 πολίτες συνελήφθησαν για παραβίαση του νόμου αυτού, τον πρώτο μήνα της εφαρμογής του.Τα συνδικάτα πάσχουν από κακή οργάνωση που τα οδηγεί στη διάλυση,διαπίστωση που κάνουν για τη ΣΔΥΕ, δηλαδή για τη Συνομοσπονδία των δημοσίων υπαλλήλων σε πρωτοσέλιδο τετράστηλο άρθρο,<<...ο αγώνας είναι μονόπλευρος αποβλέποντας μόνο στην οικονομική πλευρά του δημοσιουπαλληλικού ζητήματος στην αύξηση των μισθών.Οι ηθικές διεκδικήσεις του δημοσιουπαλληλικού κόσμου μπαίνουν στο περιθώριο παραπεμπόμενες στην Υπαλληλική Επιτροπή.Η Κυβέρνηση παρουσιάζοντας την περίφημη ισοσκέλιση του προϋπολογισμού δε δέχεται την επιβάρυνσή του. Υπόσχεται μόλα ταύτα μέσα σ'ένα τρίμηνο ή και εξάμηνο να εξεύρη το απαιτούμενο ποσό για τις αυξήσεις των υπαλληλικών μισθών.Η υπόσχεση αυτή κι η ελπίδα πως μπορεί να πραγματοποιήσει η Κυβέρνηση τις επαγγελίες της με την εξεύρεση του ποσού δίνει το σύνθημα της διαλύσεως της Συνομοσπονδίας.Γιατί στην ουσία ήταν διαλυμένη από τον Ιούλιο του 1928>>{Δ.Β.αρ.226,12/5/1929 σ.1}.

Δεν καλούν τους δασκάλους σε απεργίες,δείχνουν να συναισθάνονται την ευθύνη έναντι των μαθητών τους;Σε αντίθεση με τη σημερινή πραγματικότητα όπου εξαγγέλονται συνεχείς στάσεις εργασίας και απεργίες με αποτέλεσμα να έχει φθαρεί και το αγωνιστικό φρόνημα,η συμμετοχή στην απεργία να περιορίζεται στα ίδια πρόσωπα στους ίδιους συνήθεις συνδικαλιστές ,με φτωχά αποτελέσματα, με τους γονείς ,την κοινωνία απέναντί μας για τις ώρες διδασκαλίας που χάνονται.

Είναι τόσο <<φιλότιμα>>,συναινετικοί που ακόμα και την εκπαιδευτική άδεια που δικαιούται ο Πρόεδρος κι ο Γραμματέας της Ομοσπονδίας συζητούσαν το ενδεχόμενο να δεχθούν να υπηρετήσουν τη συνδικαλιστική θητεία τους <<χωρίς εκπαιδευτική άδεια έστω και απολυόμενοι της δημοσίας υπηρεσίαςο Πρόεδρος κι ο Γενικός Γραμματέας βρέθηκαν πρόθυμοι να απολυθούν αλλά να μη εγκαταλείψουν την οργάνωση...>>{Δ.Β.αρ.226,12/5/1929 σ.5}.Το νόμο 3215 για τις εκπαιδευτικές άδειες καταγγέλεται στο ίδιο άρθρο ότι είχε καταστρατηγήσει ο υπουργός Παιδείας Νικολούδης.

Οι δάσκαλοι αντιδρούν επίσης με τον καθορισμό ορίου ηλικίας το χαμηλό κατά τη γνώμη τους όριο των 35 ετών για όσους θέλουν να μετεκπαιδευτούν,πιστεύοντας ότι πρέπει και μεγαλύτεροι σε ηλικία να μπορούν να εκπαιδεύονται πάνω στις επιστημονικές εξελίξεις.Τελικά με την πίεση που άσκησαν οι δάσκαλοι εδώ πέτυχαν μια νίκη και το όριο έγινε τα 45 έτη,καταργήθηκε τη δεκαετία του 1990 και πλέον δεν υπάρχει όριο ηλικίας για τη συμμετοχή κατόπιν εξετάσεων στη μετεκπαίδευση.

Προτείνει επίσης η ΔΟΕ με ποιο τρόπο πρέπει να διοικηθεί όλη η εκπαιδευτική πυραμίδα . <<Διοίκηση της Παιδείας>> είναι ο τίτλος του

άρθρου.Αφορά προτάσεις για τη συγκρότηση του <<Ανωτάτου Συμβουλίου Εκπαίδευσης>> ο οποίος προτείνεται πέρα από τους αντιπροσώπους του Κράτους κατά το 1/3 με μέλη της Βουλής,της Γερουσίας,του Υπουργικού Συμβουλίου που ήδη συμμετέχουν, προτείνεται η συμμετοχή <<κατά το 1/3 από αντιπροσώπους του λαού [γονείς εκλεγόμενους από τα λαϊκά μέλη των περιφερειακών και κατωτέρων Εποπτικών Συμβουλίων] από αντιπροσώπους εκπαιδευτικών Οργανώσεων και κατά το υπόλοιπον 1/3 από αντιπροσώπους των Εκπαιδευτικών Λειτουργιών όλων των κατηγοριών κατ' αναλογία. Έργο του ,η πρόβλεψη, Οργάνωση ,διοίκηση ,ο συντονισμός και ο έλεγχος της Παιδείας>>.

Προτείνεται επίσης από τη Διδασκαλική Ομοσπονδία ένας Κεντρικός Οργανισμός Ψυχοπαιδαγωγικών Ερευνών με καθαρά επιστημονικό σκοπό που ως κύριο στόχο έχει τον παιδαγωγικό προσανατολισμό των δασκάλων <<με τμήμα από ψυχολόγους,παιδαγωγούς,παιδολόγους,επιφορτισμένο από το Ανώτατο Συμβούλιο με τη μελέτη και τον πειραματισμό>> και τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών,<<ο καθορισμός των αναγκών του Έθνους εις ελεύθερα επαγγέλματα τεχνικά κ.λ.π.θα γίνεται τη υποδείξει του από το Ανώτατο Συμβούλιο>>.

Προτείνονται ακόμη <<Ανώτερα Περιφερειακά Συμβούλια>>,μέλη του να είναι κατά το 1/3 αντιπρόσωποι του κράτους [Νομάρχης,Γενικός Επιθεωρητής,Επιθεωρητής Δημ.Σχολείων κατά το 1/3 από αντιπροσώπους γονέων εκλεγόμενους από τα μέλη των κατωτέρων εποπτικών και των Σχολικών Επιτροπών και κατά το 1/3 από αντιπροσώπους Εκπαιδευτικών λειτουργιών όλων των βαθμίδων [μέσης ,κατωτέρας].

Επίσης προτείνονται << Κατώτερα εποπτικά>> << κυρίως όργανα της αυτοδιοικήσεως και διαχειρίσεως κατώτατης βαθμίδας>>μέλη του αντιπρόσωπους του κράτους κατά το 1/3[Επιθεωρητές Δημ.Σχολείων και Δικαστικούς] ,1/3 από δύο αντιπροσώπους των γονέων εκλεγόμενους από τα μέλη των σχολικών επιτροπών και <<από δύο δασκάλους της περιφέρειας κάθε χρόνο με πλήρεις αποδοχές εκλεγόμενους από όλους τους δασκάλους της εκπαιδευτικής περιφέρειας>>.

Οι <<Σχολικαί Επιτροπαί >> όπου τα μέλη θα είναι:<< 3 αντιπρόσωποι,γονέων εκλεγόμενοι διά καθολικής ψηφοφορίας γονέων κηδεμόνων.Ο Διευθυντής και ένας αντιπρόσωπος του Σχολικού Συμβουλίου δικαιοματικώς μέλη>>.Τέλος τα <<Σχολικά Συμβούλια ,για τα πολυτάξια σχολεία με αντιπροσώπους δασκάλων και μαθητικής κοινότητας>>.

Τέλος στο κύριο αυτό πρωτοσέλιδο άρθρο τα μέλη της Ομοσπονδίας γράφουν για το πώς αντιλαμβάνονται το ρόλο του Επιθεωρητή <<όργανο εκτελεστικό των αποφάσεων των κεντρικών οργανοσμών και κυρίως ελέγχου των αποτελεσμάτων.Εκλέγεται μεταξύ όλων των μετεκπαιδευθέντων κατά σειράν επιτυχίας>>.

Αν για τον επιθεωρητή έχουν μια υπηρεσιακή και αξιοκρατική άποψη, ώστε να επιλέγεται ο καλύτερος γι' αυτό η εκλογή ,αλλά και μέσα από τις τάξεις του κλάδου ώστε να γνωρίζει καλύτερα τα θέματα της λειτουργίας των σχολείων,αλλά και της λειτουργίας και των δυσκολιών της εκπαιδευτικής διαδικασίας.Για το δάσκαλο της εποχής έχουν μια επίσης υπηρεσιακή,μη κοινωνική,ιεραποστολική θεώρηση και κυρίως

απολίτικη, αλλά με στόχο τη συνεργασία με τους παράγοντες της εκπαίδευσης, πρακτικό πνεύμα σε όλες τις απόψεις, στόχος το εκπαιδευτικό ποιοτικό αποτέλεσμα <<Δάσκαλος, Ανεξάρτητος από κάθε πολιτική ή κομματική επιρροή θα συνεργάζεται με τον Επιθεωρητή. Η Ομοσπονδία του οργανισμός για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων του και την επαγγελματική του τελειοποίηση>> {Δ.Β. αρ.216 3/3/1929 σ.1}.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι σε άλλο διδασκαλικό βήμα συγκρίνεται η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1929 με την αντίστοιχη της Τουρκίας όπου οι συντάκτες εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι έγιναν ριζικότερες μεταρρυθμίσεις. Εδώ αποτυπώνεται ολοκάθαρα η αγωνία των δασκάλων της εποχής για την επιτυχία της μεταρρύθμισης, κυρίως στο διδακτικό, γνωστικό και μαθησιακό πεδίο αντιστακλάται στο άρθρο όπου βήμα βήμα σημειώνονται τα αναλυτικά προγράμματα για τις τρεις πρώτες τάξεις που ακολουθούν στην αντίστοιχη μεταρρύθμιση στην Τουρκία <<το πρόγραμμα μιας χώρας που είχε λίγο χρόνο πριν τα χειρότερα σχολεία του κόσμου να γιατί η Τουρκία έκανε μεταρρύθμιση, μόνο η δημιουργία ενός λαϊκού σχολείου είναι εκείνη από την οποία πρέπει να αρχίσει μια πραγματική μεταρρύθμιση>>. Από την πρώτη τάξη παρατίθεται οι οδηγίες [θα δώσουμε εδώ από ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα από τα πολλά τα οποία υπάρχουν στο αναλυτικό ολοσέλιδο αφιέρωμα], <<οδηγίες για τους δασκάλους-ες της Α' τάξης για τη σχολική ζωή [<<πως χαιρετάμε όταν μπαίνουμε στο σχολείο, γνωριμία των παιδιών μεταξύ τους, να μη μπαίνουν με λασπωμένα παπούτσια στην τάξη>>] , για το γλωσσικό μάθημα, την αριθμητική-γεωμετρία [στον κήπο παιχνίδια σε ομάδες με βάση την αριθμητική], τις χειροτεχνικές εργασίες-ιχνογραφία [να κάμουν με χαρτί ή χαρτόνι μικρά απλά ομοιώματα των πραγμάτων που βρίσκονται στο σχολείο, προπλάσματα με πηλό, μωσαικά χρωματιστά, συλλογή φυτικών ανθέων, ιχνογραφήματα από μνήμης], μουσική και παιχνίδι [τραγούδι που να δείχνει τις κινήσεις του αμοιβαίου χαιρετισμού, του σφυξίματος του χεριού, του βγαλσίματος του καπέλλου], το σπίτι και η οικογένεια [προφύλαξη του σπιτιού από πυρκαγιά], το σώμα μας [πλύσιμο προσώπου, καθάρισμα δοντιών], οι εποχές του χρόνου [οι εργασίες του κηπουρού την άνοιξη, φύτευμα και πότισμα λουλουδιών από τα παιδιά, πως ζουν τα ζώα το χειμώνα, ευσπλαχνία για τα ζώα, τα φτωχά παιδιά το χειμώνα, προφύλαξη του σχολείου από τις λάσπες] {Δ.Β. αρ.225 5/5/1929 σ.5}.

Τη μη αλλαγή του κλασικιστικού πνεύματος των <<Ελληνικών σχολείων>> βλέπει η Διδασκαλική Ομοσπονδία μια που πολλά από αυτά δεν καταργούνται ή καταργούμενα μετατρέπονται σε ημιγυμνάσια, πάλι όμως με κλασικό πρόγραμμα σπουδών. Έτσι ακυρώνεται η μεταρρυθμιστική προσπάθεια που δεν είναι πια τολμηρή, πραγματική και ουσιαστική, << η Διδασκαλική Ομοσπονδία συνεπής στο πρόγραμμά της δε μπορούσε να μη κτυπήσει στη βάση τους τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια που παρουσίασε η κυβέρνηση. Δεν αρνείται βέβαια πως τα νομοθετήματα αυτά σημειώνουν ένα εκπαιδευτικό βήμα προς τα εμπρός, ωστόσο όμως ήθελε την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση πραγματικότερη, ουσιαστικότερη.....ο κλασικισμός που τόσο κτυπήθηκε τελευταία απ'όλο γενικώς τον εκπαιδευτικό κόσμο βρίσκει τον καλύτερο προστάτη και υποστηρικτή στα νέα νομοσχέδια. Τα Ελληνικά σχολεία ή θα παραμείνουν όπως έχουν μη

εκδιδόμενου ποτέ του Π.Διατάγματος της μετατροπής των ή μετατρέπονται σε διτάξια ημιγυμνάσια....Σιγά,σιγά ύστερα από πιέσεις πολιτικές τα ημιγυμνάσια αυτά θα εξελιχθούν σε πλήρη γυμνάσια με το επικρατήσαν και στο παρελθόν σύστημα της προσθήκης κάθε χρόνο και νέας τάξεως.Έτσι ο κλασικισμός θεριεύει στον τόπο μας προς δόξαν και τιμήν των δήθεν μεταρρυθμιστών μας>>{Δ.Β.αρ.226 12/5/1929 σ.7}.

Απορρίπτει η Διδασκαλική Ομοσπονδία την οργάνωση της εκπαίδευσης των δασκάλων όπως αποφάσισε να την πραγματοποιήσει η Κυβέρνηση με την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση και καταθέτει τις προτάσεις της για το πώς πρέπει να σπουδάζουν στη βασική τους εκπαίδευση αλλά και να μετεκπαιδεύονται οι δάσκαλοι-ες,<<1.Να οργανωθούν τετραετείς παιδαγωγικές Ακαδημίες όσες χρειάζονται για να παράγουν το προσωπικό των λαϊκών σχολείων.Κανενός άλλου είδους Διδασκαλείο δεν πρέπει να λειτουργή,ούτε να αναγνωρίζεται εκτός απ'αυτές.2. Οι παιδαγωγικές Ακαδημίες να είναι όλες μιχτές.Ιδιαίτερα Διδασκαλεία Θηλέων δεν πρέπει να υπάρχουν.3. Στις παιδαγωγικές Ακαδημίες να γίνεται δεκτός ύστερα από αυστηρή επιλογή ωρισμένος αριθμός από αγόρια και κορίτσια που θα έχουν τελειώσει το γυμνάσιο είτε το κλασικό είτε το πρακτικό.3.Το πρόγραμμα των παιδαγωγικών ακαδημιών εχτός από την ειδική μόρφωση θεωρητική και πρακτική πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους δασκάλους να μορφωθούν ειδικότερα στο φιλολογικοιστορικό και στο φυσικοτεχνικό κύκλο των επιστημών καθώς και στον κύκλο των καλών τεχνών ανάλογα με τις ανάγκες του λαϊκού σχολείου.4.Για να ετοιμαστή το κατάλληλο προσωπικό για τις ακαδημίες να γίνουν από τώρα αμέσως εκπαιδευτικές αποστολές στην Ευρώπη και στην Αμερική για όλους τους κλάδους των μαθημάτων των.Προς το παρόν να ιδρυθούν τόσες ακαδημίες για όσες υπάρχει άριστο προσωπικό.Όλα τα άλλα Διδασκαλεία να καταργηθούν αμέσως.5.Οι απόφοιτοι των παιδαγωγικών Ακαδημιών να παίρνουν πτυχίο ισοδύναμο με τον Πανεπιστημιακό και να τοποθετούνται στην υπαλληλική ιεραρχία παράλληλα με τους πτυχιούχους του Πανεπιστημίου.6. Η ακαδημαϊκή μετεκπαίδευση να γίνεται σε ιδιαίτερα τμήματα των παιδαγωγικών Ακαδημιών Αθηνών,Θεσσαλονίκης,να διαρκή δύο χρόνια και κάθε χρονιά σε κάθε Ακαδημία να γίνονται δεκτοί ύστερα από επιλογή 60 πτυχιούχοι δασκάλοι και δασκάλες άνευ ορίου ηλικίας.Η μόρφωση και στα δύο χρόνια να είναι θεωρητική και πρακτική στα παιδαγωγικά καθώς και συμπληρωματική για ωρισμένα μαθήματα του φιλολογικοιστορικού και τεχνικού κύκλου με πραχτικές εργασίες.7.Να ιδρυθή σε κάθε περιφέρεια δημοτικής Παιδείας ένα τουλάχιστο πρότυπο λαϊκό σχολείο εργασίας.Τα σχολεία αυτά κάτω από την άμεση οργανωτική ευθύνη των Επιθεωρητών,θα γίνουν τα φυτώρια για την πρακτική μετεκπαίδευση όλου του σημερινού προσωπικού των σχολείων τούτων αποτελούμενου εκ δημ/λων και μετεκπαιδευθέντων τοιούτων εις ανάλογα σχολεία της Εσπερίας.Να επανέλθη εν ισχύει ο Νόμος 2145 περί αποστολής δημ/λων εις την Εσπερίαν.Κάθε μετεκπαιδευόμενος δάσκαλος θα υφίσταται απλή πραχτική δοκιμασία στο τέλος κάθε μετεκπαιδευτικής περιόδου.8. Να οργανωθή συστηματικά η γεωργική μετεκπαίδευση στα ειδικά γεωργικά φροντιστήρια με σκοπό να κάμη ωρισμένους δασκάλους όχι μόνο οι ίδιοι να προσαρμοστούν στις ανάγκες του αγροτικού λαϊκού μα να γίνουν και

μορφωτικοί πυρήνες των σημερινών συναδέλφων των.Ο αριθμός των δασκάλων που θα μετεκπαιδευτούν στα γεωργικά φροντιστήρια πρέπει να είναι τουλάχιστο 200 το χρόνο.Η φοίτηση να είναι διετής και να γίνεται κατόπιν εξετάσεων.9.Να οργανωθεί συστηματικά τεχνική μετεκπαίδευση με σκοπό να κάμει ικανούς ωρισμένους δασκάλους όχι μόνο οι ίδιοι να προσαρμοστούν στις ανάγκες του σχολείου εργασίας ως προς την τεχνική μόρφωση,μα να γίνουν και οι μορφωτικοί πυρήνες των σημερινών συναδέλφων τους,{Δ.Β.αρ.227 26/5/1929 σ.4-5}.

Εντύπωση προκαλεί η αναδημοσίευση άρθρου της Ακρόπολης της 8/6/29{Δ.Β.αρ.234,14/6/1929 σ.4} που μιλάει για την αναγκαιότητα της γενετησιακής αγωγής των γυναικών και την εισαγωγή της στην εκπαίδευση ,ιδίως για τα κορίτσια μια που η άγνοια σημειώνει ο συντάκτης δεν συντελεί στην ηθικοποίηση της νεολαίας.Η αφορμή για τη δημοσίευση, με τολμηρό για την εποχή λόγο και μάλιστα σε μια συντηρητική εφημερίδα,είναι προβληματισμοί και σκέψεις για την εισαγωγή της γενετήσιας αγωγής στο γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα,<<Ζούμε μεταπολεμικά σε μια γενική υπερδιέγερση ...το κάθε τι μας ερεθίζει.Θα νόμιζε κανείς ότι η ατμόσφαιρα είναι υπερπληρωμένη από διάχυτο ερωτισμό.Πολλοί ή καλύτερα οι περισσότεροι αρνούνται να δεχθούν ότι η <<Γενετησιακή Αγωγή>> πρέπει να διδάσκεται στα σχολεία από το δάσκαλο....προυποθέτει ένα γενικόν εγκυκλοπαιδικό καταρτισμό και επαρκείς γνώσεις φυσιολογίας ,των οποίων στερούνται οι περισσότεροι γονείς....μια παρόμοια διδασκαλία παρεχομένη προ της εφηβικής ηλικίας θα εγένετο αποδεκτή από το παιδί ...έτσι το πνεύμα του παιδιού θα ήτο προετοιμασμένο για ν'ακούση κατά την εφηβότητά του είτε από τους γονείς είτε από το δάσκαλο τις απαραίτητες ατομικές αποκαλύψεις....θα μάθη τους αιώνιους νόμους της μεταβιβάσεως της ζωής.Τοιουτοτρόπως η αγάπη δεν θα παρουσιάζεται στα μάτια του ως αντικείμενον αστειότητος ή χονδροειδών υπονοουμένων.Αλλά αντιθέτως θα συνηθίζη να την αντικρύζη εις όλην της την ευγένειαν και προ παντός με μάτια αγνά και καθαρά>>.

Οι συνδικαλιστές δάσκαλοι της εποχής {Ελεύθερο Βήμα,25 Ιουνίου 1929} πέρα από τα εκπαιδευτικά ζητήματα δείχνουν ευαισθησία και για τα πολιτικά και κοινωνικά θέματα, σε μια εποχή που η κριτική η γραπτή και δημόσια ήταν εξαιρετικά επικίνδυνη γιατί είχε τον κίνδυνο της απόλυσης.Συγκεκριμένα με τολμηρό λόγο δημοσιεύουν και αποστέλλουν στη Βουλή ανακοίνωση{Ανακοίνωση αρ.346,Δ..Β.αρ.221,2/4/1929} διαμαρτυρόμενοι για τη θέσπιση του <<Ιδιώνυμου>>[να θυμίσουμε ότι στον πρώτο μήνα εφαρμογής του μέτρου έγιναν 50 περίπου συλλήψεις], στην οποία γράφουν ότι<<οι δημοδιδάσκαλοι >>έχουν πικράν πείρα της διώξεως για τον κομμουνισμό,και καταλήγουν διαμαρτυρόμεθα, εντόνως κατά του εισαγόμενου όπως το χαρακτηρίζουν μέτρο της απολύσεως εκπαιδευτικών λειτουργών στηριζόμενης <<επί υποψιών αναμίξεως για την κατάλυση του καθεστώτος>>.

Σε κάθε ευκαιρία όμως τα συνδικαλιστικά στελέχη της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας τονίζουν ότι δεν είναι στείρα άρνηση<<είμαστε θέση όχι άρνηση.....ενώ αυτοί που όλη τους τη ζωή είναι άρνηση του καθενός που δεν ικανοποιεί τον αχαλίνωτο ατομισμό τους.....ας φωνάζουν όσο θέλουν οι πορωμένοι ψυχικά άνθρωποι της άρνησης .Οι βραχνές φαντασίες τους δε

θα σταματήσουν τον αγώνα μας .Μόνο αηδία και οίκτο για το κατάντημά τους θα μας προξενούν.>>{τρίστηλο πρωτοσέλιδο άρθρο με τίτλο <<**ΕΙΜΑΣΤΕ ΘΕΣΗ ΟΧΙ ΑΡΝΗΣΗ**>> τα έντονα και μεγάλα γράμματα από το συντάκτη του άρθρου,Δ.Β. αρ.243 22/9/1929 σ.1},αλλά έχουν θέσεις και το αποδεικνύουν παραθέτοντας σε κάθε άρθρο που γράφουν στο Διδασκαλικό Βήμα με το οποίο κριτικάρουν και σχολιάζουν τα νομοσχέδια που κατατίθενται και παραθέτουν τις συστηματικές και επεξεργασμένες θέσεις τους για το τι τι ακριβώς προτείνουν εναλλακτικά πάντα με γνώμονα την αγάπη για τα παιδιά και τη βελτίωση της παρεχόμενης λαϊκής παιδείας.

Εν κατακλείδι,η Διδασκαλική Ομοσπονδία αναγνωρίζει,ότι έγινε σημαντική προσπάθεια για τη μεταρρύθμιση του λαϊκού σχολείου σε προοδευτική κατεύθυνση ,με την πληθώρα των νόμων σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και με την κατάργηση των κλασσικιστικών αρχαιοπληκτων τάξεων του <<Ελληνικού Σχολείου>>.Θα ολοκληρώνονταν αυτή η προσπάθεια για τη λαϊκή παιδεία ,αν σε όλες τις τάξεις του δημοτικού διδάσκονταν οι μαθητές –τριες το γλωσσικό μάθημα στην γλώσσα που χρησιμοποιούν στο σπίτι τους τη δημοτική.Πέρασαν περίπου 40 χρόνια από την έκδοση του <<Ταξιδιού>> του Ψυχάρη ,για τον οποίο με αφορμή το θάνατό του το 1929, του αφιερώνει πρωτοσέλιδο σε ένα Διδασκαλικό Βήμα η Διδασκαλική Ομοσπονδία,κι όμως παρά τη μεταρρυθμιστική της ορμή η νέα κυβέρνηση <<σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου από της α΄τάξης μέχρι της στ΄διδάσκεται συστηματικά η Γραμματική της Καθαρεύουσας.Όλα τα μαθήματα εις όλας τις τάξεις διδάσκονται εις την Καθαρεύουσαν μηδέ των λεκτικών ασκήσεων εξαιρουμένων>>{απόσπασμα επιστολής της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας προς τον Υπουργό Παιδείας Δ.Β. αρ.253 1/12/1929 σ.11}.Δεν περιορίζεται σε απλή καταγγελία η Διδασκαλική Ομοσπονδία,αλλά προχωρά σε πρόταση υποδεικνύοντας στον Υπουργό οι Επιθεωρητές, να επισκεφθούν τα σχολεία και να εφαρμόσουν το νόμο ο οποίος καταστρατηγείται κατάφωρα μια που θεσπίστηκε να υπάρχει γλωσσική διδασκαλία στην Καθαρεύουσα μόνο στην Ε΄και ΣΤ΄Δημοτικού,<<να επιστήση το Σον Υπουργείον την προσοχήν των Επιθεωρητών των Σχολείων,επιτάσσον την εφαρμογήν του Νόμου ορίζοντας ότι μόνν εις τη γλωσσική διδασκαλίαν των δύο ανωτέρω τάξεων έχει θέσιν η Καθαρεύουσα>>,[στο τεύχος Δ.Β.αρ.254 8/12/1929 σ.1] όπου αναφέρει ότι είναι εξαιρετικά λίγοι ,μόνο 70 Επιθεωρητές οι επιφορτισμένοι να ελέγξουν αν διδάσκεται η Δημοτική γλώσσα στα Δημοτικά Σχολεία τα οποία εποπτεύουν.Αυτό δείχνει πόσο δύσκολες είναι οι αλλαγές ,ακόμα κι όταν αυτές νομοθετηθούν,δεν βρίσκουν σε πλείστες περιπτώσεις πεδίο πλήρους εφαρμογής,ή και καθόλου εφαρμογής,μια που ένας νόμος είναι λέξεις,λόγια προτάσεις και υπάρχει απόσταση μέχρι τη συστηματική εφαρμογή τους.Υπάρχει δυνατότητα ν'αλλάξει αυτή η κατάσταση με τη συστηματική εκπαίδευση διαπαιδewγήση,παραδειγματισμό σ' όλα τα κοινωνικά επίπεδα για ανηλικούς και ενήλικες.Να σημειώσουμε εδώ ότι η επιστολή έχει αρκετά στοιχεία καθαρεύουσας.

Θα στηρίζε η Δ.Ο. με κριτική άποψη και θέσεις κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια που βελτιώνει την παρεχόμενη εκπαίδευση, ανεξάρτητα με το

ποιο κόμμα είναι στην κυβέρνηση και την προωθεί. Δηλώνει όμως ότι δεν έμεινε πλήρως ικανοποιημένη από αυτή την προσπάθεια, μια που η Κυβέρνηση δεν έδειξε τόλμη σ' όλα τα επίπεδα, δεν ικανοποίησε και δεν επίλυσε πάγια αιτήματα του διδασκαλικού κλάδου. Επίσης φοβάται μήπως η μεταρρυθμιστική ορμή ξεφουσκώσει κατά την εφαρμογή της και ο ενθουσιασμός εξαντληθεί με την ψήφιση των νόμων, <<...η μεταρρυθμιστική προσπάθεια της σημερινής κυβέρνησης που προέρχεται από το Φιλελεύθερο Κόμμα, δε μας ικανοποίησε βέβαια η προσπάθεια αυτή και μ' όλο το θάρρος της γνώμης μας χτυπήσαμε ό,τι νομίσαμε πως πρέπει να χτυπήσωμε ενώ αυτοί σώπαιναν παραδομένοι σε βαθύτατο ύπνο. Δε μπορούμε όμως και να μη αναγνωρίσωμε πως το Φιλελεύθερο Κόμμα έκαμε ένα σπουδαίο μεταρρυθμιστικό βήμα πραγματοποιώντας τη χειραφέτηση του Λαϊκού Σχολείου από τη Μέση με την κατάργηση των παράλληλων τάξεων του Ελληνικού Σχολείου. Οποιοδήποτε κόμμα κι αν βρεθεί στην αρχή, θα του αναγνωρίσουμε κάθε εξυπηρέτηση της Λαϊκής Παιδείας και των εργατών της προσπάθειας. Θα αναγνωρίζωμε τη δράση των αρμοδίων για τα εκπαιδευτικά ζητήματα, μα θα χτυπούμε και την αδράνειά τους όσες φορές θα παρουσιάζεται, χωρίς να λογαριάζωμε κομματικούς δεσμούς>> {Δ.Β.αρ.243 22/9/1929 σ.1}.

Καθόλου αισιόδοξη δεν είναι η Διδασκαλική Ομοσπονδία για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης μια που <<από κάθε άποψη βασιλεύει στην εκπαιδευτική κίνηση του τόπου μας ο αναχρονισμός, η αναρχία, το χάος>> {Δ.Β.αρ.254 8 Δεκεμβρίου 1929 σ.1}.

Επανερχεται και επιμένει η Διδασκαλική Ομοσπονδία το 1930 ότι στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση υπάρχει η αναγκαιότητα αναβάθμισης της λαϊκής εκπαίδευσης μέσω της αύξησης σε 8 των υποχρεωτικών ετών της εκπαίδευσης, <<με οικονομικές διευκολύνσεις των φτωχών παιδιών για να μπορούν να φοιτούν τακτικά>>, γιατί <<με την εξάχρονη φοίτηση το παιδί φεύγει από το σχολείο, όπως μας λέει η ψυχολογία του παιδιού, πριν πάρουν κάποια ανάπτυξη οι σπουδαιότερες ψυχικές δεξιότητές του>>. Ιδιαίτερα επιμένει στη διδασκαλία των γεωργικών και τεχνικών μαθημάτων, γι' αυτό υπάρχει η αναγκαιότητα λειτουργίας δύο τεχνικών διδασκαλείων, από ένα στην Αθήνα και ένα στη Θεσσαλονίκη. Ενώ η μη κατάργηση των πνευμάτων και των δύο τόνων περισπωμένης και βαρείας και η καθιέρωση μόνο της οξείας <<στις φωνητικά τονιζόμενες συλλαβές>>, όπως και ο περιορισμός του αριθμού των μαθητών ανά τάξη είναι μέτρα τα οποία πρέπει να ληφθούν για την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης επιμένει η Διδασκαλική Ομοσπονδία το 1930, μέτρα αρκετά προοδευτικά, αλλά πολύ ρηξικέλευθα ίσως για την εποχή γι' αυτό και πέρασαν αρκετά χρόνια μέχρι να υλοποιηθούν [ο μονοτονικός χωρίς πνεύματα τονισμός καθιερώθηκε το 1982, Δ.Β.αρ. 264 16/2/1930 σ.1].

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΑ ΕΤΗ 1929-32 ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ -ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ.

Τα γενικά νομοσχέδια των υπουργών παιδείας Κ. Γόντικα[1929] και Γ. Παπανδρέου[υπουργός από τις 2 Ιανουαρίου 1930] είναι η σημαντικότερη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην προπολεμική εκπαιδευτική ιστορία και παρέμεινε εν ισχύ μέχρι το 1964.

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1929 αποτελεί μεγάλο κομβικό σημείο για την ελληνική εκπαίδευση και συνέχεια των μεταρρυθμίσεων του 1913 και 1917 με τις ίδιες πολιτικές και εκπαιδευτικές δυνάμεις.

Ας αξιολογήσουμε όμως αν στο τέλος της τετραετίας 1928-1932 περιορίστηκαν οι αδυναμίες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος όπως επισημαίνονται στην εισηγητική έκθεση των νομοσχεδίων του 1929 και του 1930. Η άμβλυνση αυτών των αδυναμιών οι οποίες εντοπίστηκαν στο τότε εκπαιδευτικό σύστημα, υπήρξαν βασικοί στόχοι και άξονες της τότε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Αυτοί αποτυπώνονται στην εισηγητική έκθεση των νομοσχεδίων του 1929 και επιγραμματικά τους παραθέτουμε εδώ: Το εκπαιδευτικό σύστημα που προτάθηκε δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας μας γιατί έλειπε η ενιαία μελέτη των αναγκών της και η ενιαία διοίκηση και κατεύθυνση της παιδείας. Το εκπαιδευτικό σύστημα παραμέλησε την εκπαίδευση των πλατιών λαϊκών στρωμάτων, κάνοντας την παιδεία μας ολιγαρχική. Η κατεύθυνση της παιδείας υπήρξε καθαρά θεωρητική και παραμελήθηκε η πρακτική μόρφωση που θα βοήθαγε τη χώρα να γίνει πιο πλουτοπαραγωγική. Μέχρι τη στιγμή της ψήφισης και της εφαρμογής των νόμων, της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1929, παρεμποδίστηκε η εισαγωγή και επίγνωση εκείνων των στοιχείων του νεοελληνικού πολιτισμού τα οποία θα βοηθούσαν ώστε να υπάρξει άνοδος του πνευματικού και υλικού επιπέδου του λαού. Δεν είχαν γίνει μέχρι τότε ικανά βήματα για την πρόοδο, κατάρτιση και μετεκπαίδευση του νέου διδακτικού προσωπικού, αλλά και για το μέχρι τότε υπάρχον. Κυρίαρχο εκπαιδευτικό ζήτημα η δημιουργία νέων διδακτηρίων υγιεινών, χτισμένων σύμφωνα με τους κανόνες της παιδαγωγικής. Προς την κατεύθυνση αυτή υπήρξε πρόοδος σε μεγάλο βαθμό, με τη δημιουργία πολλών νέων διδακτηρίων και την επισκευή και αποπεράτωση παλαιότερων.

Ελάχιστα βήματα έγιναν την τετραετία 1928-32 για την προαγωγή της φυσικής αγωγής των Ελλήνων μαθητών-τριών με την μη καθολική εισαγωγή του μαθήματος της γυμναστικής στο ημερήσιο σχολικό πρόγραμμα των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Υπήρξε αντίδραση για την είσοδο των γυμναστών-τριών στα δημοτικά και από την τότε εκπαιδευτική κοινότητα.

Έγινε όμως πράξη την τετραετία αυτή το εξάχρονο υποχρεωτικό δημοτικό σχολείο. Δεν περιέλαβε όμως όλα τα ελληνόπουλα που ήταν ο τότε υπάρχον μαθητικός πληθυσμός. Η Διδασκαλική Ομοσπονδία συχνά πυκνά αναφέρει όλη την τετραετία ότι 300.000, τα περισσότερα θηλυκού γένους, είναι εκτός σχολείου μια που δεν υπάρχουν σχολεία κι όταν χτίστηκαν αρκετά έμειναν ημιτελή. Αλλά δεν υπήρξαν και οι απαραίτητοι διορισμοί δασκάλων. Προς το τέλος της τετραετίας 1932 έχουμε σαφή μείωση των παιδιών που είναι εκτός σχολείου στην πρώτη σχολική ηλικία της πρωτοβάθμιας, σύμφωνα με τους αριθμούς που παραθέτει η Διδασκαλική Ομοσπονδία, αλλά δεν είναι καθόλου ικανοποιημένη μια που παραμένουν χιλιάδες παιδιά εκτός σχολείου. Αιτία για τη μείωση των παιδιών εκτός σχολείου, είναι η ίδρυση, ανακαίνιση, επισκευή χιλιάδων νέων αιθουσών όλη την τετραετία, κυρίως όμως από το 1930 έως το

1932.Έτσι υπήρξε και αύξηση στους διορισμούς των δασκάλων που έφτασαν τους 14.000 από 10.000 την αρχή της τετραετίας.

Στο δημοτικό σχολείο ενώ επαγγέλεται ότι θα βγάλει τα αρχαία ελληνικά απ' όλο το δημοτικό ,τα αφαιρεί μόνο από την Τρίτη και Τετάρτη τάξη και παραμένουν στις δύο τελευταίες,έτσι γενιές ακόμα θα εγκαταλείψουν αγράμματα το δημοτικό χωρίς να μάθουν καλά τη μητρική τους γλώσσα αυτή την οποία ομιλούν σε όλους τους χώρους εκτός από τις σχολικές αίθουσες.Οι συντηρητικές καθαρευουσιάνικες δυνάμεις της εκπαίδευσης επικράτησαν τελικά και θα επικρατήσουν για άλλα 45 χρόνια στη μέση εκπαίδευση,μια που καλώς το 1977 επιτέλους καθιερώθηκε η δημοτική σαν επίσημη γλώσσα του κράτους.

Εισάγεται όμως επίσημα διά νόμου, η δημοτική γλώσσα ,αλλά δε γενικεύεται η διδασκαλία της σε όλα τα σχολεία μέχρι την Τετάρτη τάξη μια που πολλοί εκπαιδευτικοί και Επιθεωρητές δε συμφωνούν με το μέτρο και συνεχίζουν να διδάσκουν στην καθαρεύουσα ή καθοδηγούν οι επιθεωρητές ανεπίσημα και να μην εντείνουν τις προσπάθειές τους να γενικευτεί η διδασκαλία της δημοτικής άμεσα σε όλα τα σχολεία της περιφέρειάς τους από όλους τους δασκάλους της δημοτικής εκπαίδευσης με την ψήφιση του νόμου.Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα η πρωτοβουλία για τη διδασκαλία μαθημάτων ειδικής επίδοσης κατά τις απογευματινές ελεύθερες ώρες για ομάδες μαθητών <<με καταφανή κλίσιν και αξόλογον επίδοσιν προς ωρισμένα μαθήματα ιστορικοφιλολογικά,φυσικομαθηματικά,καλλιτεχνικά,πρακτικά>>{Α.Δημαράς, 1988. τ. Β 'σ.175-176}.

Η εκπαίδευση των δασκάλων συνεχίστηκε να είναι ελλιπής παρά την πρόοδο που υπάρχει με τη θέσπιση του πεντάχρονου Διδασκαλείου το οποίο θεσπίστηκε με τη μεταρρύθμιση του 1929 αλλά με ανεπαρκή αριθμό των προς εκπαίδευση δασκάλων, σε σχέση με τις ανάγκες για διορισμό και δημιουργία σχολείων για τους εκτός εκπαιδευτικής διαδικασίας μαθητές.Το φθινόπωρο του 1934 το Λαϊκό κόμμα ίδρυσε τις Παιδαγωγικές διετεείς Ακαδημίες, στα πρότυπα των όμοιων ιδρυμάτων της Πρωσίας .Από το 1933 μέχρι τη δεκαετία του 1980 οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες παρέμειναν διετεείς.Εξαίρεση ο νόμος 4379/1964 ο οποίος όρισε 3 ετή φοίτηση και με το νόμο 129/1967 ξανάγινε η φοίτηση διετής.Με το νόμο 1268 /1982 ανωτατοποιούνται οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες με την ίδρυση Παιδαγωγικών Τμημάτων 4 ετούς φοίτησης .Με το Προεδρικό διάταγμα 320/1983 ιδρύονται τα πέντε πρώτα Παιδαγωγικά τμήματα τρία για τους δασκάλους της Δημοτικής εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια Αθηνών,Ιωαννίνων και Ρεθύμνου με σύνολο και στα τρία 550 φοιτητές και δύο παιδαγωγικά τμήματα για νηπιαγωγούς στα Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης και Πατρών με σύνολο και στα δύο 400 φοιτήτριες,τα οποία δέχτηκαν φοιτητές από το Ακαδημαϊκό έτος 1984-85. Παράλληλα με τα πρώτα πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά τμήματα λειτούργησαν μέχρι το Ακαδημαϊκό έτος 1987-88 οι παλιές διετεείς παιδαγωγικές ακαδημίες.Έτσι πάλι η προοδευτική δημοκρατική παράταξη έλυσε οριστικά το θέμα της ανωτατοποίησης των σπουδών των δασκάλων.Οριστικά τότε πια αντιμετωπίστηκε το ζήτημα της μισθολογικής εξίσωσης των δασκάλων με τους καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης και τους άλλους δημόσιους υπαλλήλους.Με κάποια σύντομα φωτεινά δημοκρατικά διαλείμματα,από το 1932 και μετά κυβερνούν οι συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις του τόπου οι οποίες δεν

τολμούν αλλαγές.Από τον Οκτώβριο του 1981 την εξουσία έχει η κυβέρνηση των σοσιαλιστών του ΠΑΣΟΚ με πρωθυπουργό τον Α. Παπανδρέου γιο του υπουργού παιδείας του Βενιζέλου.Ο Γεώργιος Παπανδρέου έγινε πρωθυπουργός το 1944 αλλά και την περίοδο 1963-65 κατά την οποία επιχείρησε επίσης μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στην Εκπαίδευση.

Η σύναψη του διδακτηριακού δανείου είχε ως ευχάριστη συνέπεια,ότι ανέπτυξε πυρετό μεταξύ των οργανισμών για την ανέγερση σχολικών κτιρίων, είχε όμως και δυσάρεστα αποτελέσματα.Για την εξυπηρέτηση του δανείου δεσμεύτηκαν για πολλά χρόνια τα έσοδα από τα εκπαιδευτικά τέληΟι δήμοι και οι κοινότητες ,βλέποντας τη μεγάλη διανομή χρημάτων ,σχημάτισαν την αντίληψη ,ότι το κράτος είναι σε θέση να ξοδεύει για τα διδακτήρια γιατί έχει πόρους ,κι έτσι μειώθηκε ο ζήλος τους.Για το λόγο αυτό ,μετά την εξάντληση του δανείου ,η κίνηση για ανέγερση νέων υγιεινών διδακτηρίων έγινε πιο νωθρή .Το δάνειο εξαντλήθηκε αφήνοντας χωρίς να ολοκληρωθεί η ανέγερση 145 διδακτηρίων,1.200 άλλα κτίρια έμειναν ημιτελή και πολλά σχολεία έμειναν χωρίς δικά τους ικανοποιητικά διδακτήρια {Χρ. Λέφας, 1942,σ.495-496}.Σαφώς κι ο δανεισμός αυτός επιβάρυνε την οικονομική θέση της χώρας, η οποία σε λίγο καιρό χρεωκόπησε.

Τα νέα διδακτήρια της τετραετίας, δεν έχουν αρχιτεκτονικές καινοτομίες οι οποίες δημιουργούν <<αρχιτεκτονική σχολή>>,δεν είναι συνδεδεμένα με τις παιδαγωγικές ανάγκες και με κατασκευή τέτοιων αιθουσών,ώστε να συνδέονται με τις παιδαγωγικές αρχές του σχολείου εργασίας,τα τραπέζια, θρανία των μαθητών δυσκίνητα ,τοποθετούνται μετωπικά για να μπορέσουν να χωρέσουν το πλήθος των μαθητών.Δεν έχουμε ίδρυση νέων βιβλιοθηκών, τη δημιουργία ,νέων εργαστηρίων για πειράματα φυσικής χημείας,την κατασκευή γυμναστηρίων στο σχολικό ιστό σε ικανό αριθμό Στα νέα σχολεία δημιουργήθηκαν και καλλιεργήθηκαν σχολικοί κήποι ,ενώ υπήρξε επιμόρφωση και γεωργική μετεκπαίδευση μεγάλου αριθμού δασκάλων –ισσών σε γεωργικά σχολεία,σε κυριακάτικα φροντιστήρια, ώστε να συνδεθεί με την πράξη ,με την εκμάθηση καλλιεργειών,ώστε πολλοί από τους,τις μαθητές-τριες να γίνουν μικροί παραγωγοί στους κήπους ή επαγγελματίες γεωργοί.Σε πολλές των περιπτώσεων η διδασκαλία υπήρξε πιο πολύ θεωρητική παρά πρακτική μια δεν είχε αποσταλεί ο απαραίτητος εξοπλισμός.

Δεν έχουμε καθόλου διορισμούς δασκάλων ειδικοτήτων στην πρωτοβάθμια,δηλαδή γυμναστών,καθηγητών μουσικής,εικαστικών.

Η μετεκπαίδευση δασκάλων στα Πανεπιστήμια αφορά πολύ μικρό αριθμό,ενώ υπήρχε βιωματική επιμόρφωση με συνέδρια στο τέλος του σχολικού έτους, αλλά με μικρή συμμετοχή δασκάλων-ισσών μια και γίνονταν στο κέντρο της εκπαιδευτικής περιφέρειας,άρα μεγάλωνε τα έξοδα διαμονής,διατροφής.Οι εκπαιδευτικές άδειες για υποτροφίες στο εξωτερικό με κάλυψη των εξόδων,αφορούσε μόνο καθηγητές-τριες κι όχι δασκάλους-ες. Υπήρξε επιμόρφωση ενηλίκων σε νυκτερινές σχολές που δημιουργήθηκαν σε όλη την Ελλάδα,αλλά δεν συνδέονταν με την εκπαίδευση για την εύρεση ή αλλαγή επαγγέλματος με την εκμάθηση κάποιας τέχνης,αλλά για την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού,για όσους-ες εγκατέλειψαν νωρίς το δημοτικό σχολείο ή δεν πήγαν καθόλου σχολείο.

Υπήρξε ένας εκδοτικός οργανισμός και έκδοση πολλών νέων αναγνωστικών βιβλίων γραμμένων στη δημοτική γλώσσα,για όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Σαφώς πολύ λίγα όσα αναγνωστικά εκδόθηκαν στην καθαρεύουσα. Υπήρξαν νέα αναλυτικά προγράμματα πιο σύγχρονα ,αλλά δεν συνδέθηκαν με τις επιταγές και τις παιδαγωγικές οδηγίες του σχολείου εργασίας.

Για τους μαθητές της τετραετίας 1928-32 υπήρξε ενημέρωση και εκμάθηση κανόνων υγείας,με το μάθημα της υγιεινής που εισήχθη στα σχολεία και το δίδασκαν σχολίατροι ή άλλοι καθηγητές.Το μάθημα αυτό δεν συνδέθηκε με τη σεξουαλική αγωγή και τις διαφυλικές σχέσεις.Το ίδιο άφυλο, ως άγγελος των χριστιανών κι όχι ως έρωτας των αρχαίων,ομοίωμα ανθρώπου με όλα τα όργανα ,εκτός από τα γεννητικά, [μήπως για οικονομία να στέλνεται ένα ομοίωμα κι όχι με δύο διαφορετικά γεννητικά όργανα],υπάρχει από τότε μέχρι σήμερα στα σχολεία μας.Στο τελευταίο μάθημα της Φυσικής της ΣΤ΄ τάξης ,υπάρχει ενότητα για το ανθρώπινο σύστημα αναπαραγωγής,το οποίο όμως λόγω τέλους του έτους,συνήθως οι εκπαιδευτικοί δεν προλαβαίνουν να το κάνουν ή σκόπιμα το αποφεύγουν.Καμία αναφορά στο γεννητικό σύστημα στα βιβλία που εγκρίθηκαν τα χρόνια της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης των ετών 1928-32.

Τα μεικτά δημοτικά σχολεία ήταν ένα θετικό μέτρο το οποίο υλοποίησε η κυβέρνηση Βενιζέλου.Ήταν πραγματικά κωμικό το γεγονός σε χωριά τα παιδιά διαφορετικού φύλου να πηγαίνουν σε χωριστές τάξεις,ενώ στα διαλείμματα κι όλη τη μέρα έπαιζαν μαζί.Παρέμεινε όμως ο χωρισμός σε αρρένων και θηλέων για τα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης.Ο χωρισμός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,κράτησε μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980.

Η μεταρρύθμιση του 1929 κι όλη η μεταρρυθμιστική προσπάθεια, στο χώρο της εκπαίδευσης τα υπόλοιπα χρόνια μέχρι το Μάιο του 1932 που έπεσε η κυβέρνηση Βενιζέλου,είχε σαφώς συντηρητικότερη πολιτική κατεύθυνση από την προηγούμενη του 1913 με την πρώτη προσπάθεια εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.Της λείπει σαφώς το δημοκρατικό όραμα προς το λαϊκό σχολείο που είχε σφραγίσει με την προσωπικότητά του ο Γληνός.

Οι νόμοι που ψηφίστηκαν δεν προάγουν την εκπαιδευτική κινητικότητα όπως είχε οραματιστεί ο Γληνός να συμβαίνει στο λαϊκό σχολείο.Έτσι δεν εκφράστηκε στη διδακτική πράξη το όραμά του για την αναγκαία στροφή του λαϊκού σχολείου προς την πρακτική, βιωματική μόρφωση.Η διδασκαλία και μετά τη μεταρρύθμιση του 1929 παραμένει δασκαλοκεντρική μακριά από το όραμα για ένα σχολείο εργασίας.

Οι μη παραδοσιακοί διανοούμενοι,οι κομμουνιστές,οι σοσιαλιστές,οι φιλελεύθεροι είναι σύμμαχοι στην κοινή διεκδίκηση της ολοκλήρωσης του αστικού σχολείου που θα έφερνε με τη σειρά του την ολοκλήρωση του αστικού χαρακτήρα της ελληνικής κοινωνίας.Βέβαια οι σοσιαλιστές εκφράζουν ταυτόχρονα την αμφισβήτηση της ταξικής κυριαρχίας των αστών.Από το 1917 και μετά,η ύπαρξη αυτής της αμφισβήτησης δεν εμποδίζει ώστε από το 1920 ως τη διάσπαση του Εκπαιδευτικού Ομίλου το 1927 να συνεργάζονται με τους φιλελεύθερους αστούς για την επιβολή του αστικού σχολείου{*Αννα Φραγκουδάκη,1978,σελ.71*}.

Ο Γληνός βαδίζει από τα 1920 συνειδητά προς τα αριστερά,κάνει την κριτική συμμαχώντας και συνεργαζόμενος με τους φιλελεύθερους αστούς.Σκοπός του αγώνα του η τελική επιτυχία των σκοπών του Ομίλου δηλαδή η επιβολή της

γλωσσικής και εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης που δεν βλέπει να ολοκληρώνεται ούτε μ' αυτή τη μεταρρύθμιση.

Ο Δελμούζος όμως μέλος κι αυτός του Εκπαιδευτικού Ομίλου μαζί με τον Τριανταφυλλίδη παίρνουν τις κρατικές θέσεις ανώτερων εποπτών της εκπαίδευσης και αγωνίζονται από αυτές τις ανώτερες και υπεύθυνες κρατικές θέσεις να συνεχίσουν την ίδια προσπάθεια για να την κάνουν ριζικότερη και βαθύτερη{Αλ.Δελμούζος,παιδεία και κόμμα,σελ.38} και να διορθώσουν την καταστροφή της προηγούμενης μεταρρύθμισης που προκάλεσε η κυβέρνηση του Δημ.Γούναρη.

Αυτό όμως που χαρακτηρίζει τη μεταρρύθμιση του 1929 είναι<< *ότι βάζει τα θεμέλια του αστικού σχολείου,κάνοντας πραγματικότητα μια σειρά αιτήματα που εκκρεμούν από το 1899 και το 1913.Προσαρμόζει το σχολείο στις οικονομικές ανάγκες της κοινωνίας και του αναθέτει ιδεολογικά τη μετάδοση των αρχών του κοινοβουλευτικού συστήματος*>>{Φραγκουδάκη,1978,σελ.67}.

Οι πρωτεργάτες της μεταρρύθμισης αν και είχαν ως στόχο την αναβάθμιση της λαϊκής παιδείας έκαναν βήματα προόδου ,αλλά δεν πέτυχαν ορατά μεγάλα αποτελέσματα που θα σήμαιναν οριστική λύση της ποιοτικής αναβάθμισης της λαϊκής παιδείας.Η Λαϊκή Παιδεία,έλεγε ο υπουργός Παιδείας από το 1930 Γ.Παπανδρέου <<*αποτελεί θεμελιώδες περιεχόμενο της λαϊκής δημοκρατίας, εξαρτώντας σωστά το σχολείο αστικού τύπου από τη δυνατότητα λειτουργίας του κοινοβουλίου και των φιλελεύθερων θεσμών*>>{Α.Δημαράς,1988,τ.Β',σ.171-172}..

Η αστικοδημοκρατική μεταρρύθμιση του 1929 έχει μεγάλη σημασία,γιατί επιλύει βασικά προβλήματα μετά από τριάντα χρόνια χάους και συνεχών μικρών αλλαγών.Προσπαθεί νομοθετικά να κάνει βαθύτερες τομές αλλά όχι ως προς τη στροφή της επαγγελματικής εκπαίδευσης προς πρακτικότερο βιωματικό πνεύμα, μια που οι σπουδές στις επαγγελματικές σχολές δεν είναι καλά οργανωμένες.Η λαϊκή εκπαίδευση προυποθέτει τη γνώση και χρήση της δημοτικής,η οποία παρά την επιθυμία των νομοθετών και των εκπαιδευτικών της εποχής δεν διδάσκεται σε όλο το δημοτικό.Προσκρούει στο συντηρητικό πνεύμα της αντιπολίτευσης αλλά και πολλών εκπ/κών.

Ακόμα πιο συντηρητική στροφή έφερε η κυβερνητική αλλαγή μετά το 1933.

Χαμηλές δαπάνες και για τους εξαιρετικά χαμηλούς,τους χαμηλότερους μισθούς{εξαιτίας και της διετούς εκπαίδευσης,αυτό συνεχίστηκε μέχρι το 1982-83} από όλους τους δημοσίους υπάλληλους.Όχι μόνο γιατί είναι αρκετοί δεν παίρνουν αυξήσεις,αλλά ούτε λαμβάνεται μ' αυτή τη μεταρρύθμιση νομοθετική πρόνοια για την βαθμολογική εξέλιξη ανάλογα με την αποδεδειγμένη διδακτική και υπαλληλική ικανότητα κάθε εκπαιδευτικού. Παρά τις πιέσεις που άσκησαν με υπομνήματα προς την κυβέρνηση και το κοινοβούλιο,δεν πέτυχαν αύξηση των πιστώσεων σε ποσοστό 5% του ΑΕΠ, διαχρονικό αίτημα της εκπαιδευτικής κοινότητας από τότε μέχρι σήμερα μια που παρέμεινε και παραμένει μη υλοποιήσιμο αν και ώριμο και αναγκαίο για την ελλαδική κοινωνία αίτημα.Τα υπομνήματά τους με λόγο αιχμηρό,διατυπωμένα σε ωραία ελληνικά.Έχουν ένα θετικό λόγο με επιχειρήματα σε παιδαγωγική βάση με λόγο συγκροτημένο που δείχνει αγωνία για τον κλάδο αλλά και το δημόσιο σχολείο.

Το μόνο αίτημα που έγινε πράξη για τους δασκάλους-ες της εποχής ήταν το δικαίωμα τους να μετεκπαιδεύονται μέχρι τα ηλικιακά 45 έτη κι όχι μέχρι τα 35 όπως προέβλεπε το αρχικό νομοσχέδιο.

Έκπληξη προκαλεί το αρκετά προχωρημένο για την εποχή παιδαγωγικό άρθρο, που ζητά εισαγωγή ως μάθημα γενετησίου αγωγής μια που και σήμερα οι διαφυλικές σχέσεις είναι ανύπαρκτο όχι μόνο ως μάθημα αλλά και ως ενότητα στη φυσική ή στην ευέλικτη ζώνη και η προσπάθεια διδασκαλίας γίνεται πάντα μ' ένα άφυλο πλαστικό ομοίωμα σώματος.

Επίσης ξαφνιαστήκαμε θετικά, όταν διαβάσαμε την ανακοίνωση Της Δ.Ο. κατά του <<Ιδιώνυμου>> σταλμένη προς τους βουλευτές. Σ' αυτή ζητούν με αιχμηρό και αυστηρό λόγο την απόσυρσή του. Αυτό σε μια εποχή που οι δάσκαλοι κι άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι δεν δημοσίευαν συχνά πολιτικά κείμενα και με τόσο τολμηρό λόγο. Δεν είναι μόνο η μικρή ανάπτυξη του συνδικαλιστικού κινήματος αλλά και οι επιπτώσεις που είχαν στην εργασία τους από τη συνδικαλιστική τους δράση μια και εύκολα οι δημόσιοι υπάλληλοι απολύονται ή επιπλήττονται, τιμωρούνται με στέρηση μισθού, ή μετατίθενται για την πολιτική και συνδικαλιστική τους δράση [ηρδ. Ο γ.γρ. της ΣΔΥΕ Κ. Καρυωτάκης που από την Αθήνα μετατέθηκε στην Πρέβεζα].

Χαμηλές δαπάνες για την εκπαίδευση και με στόχευση την εξοικονόμηση πόρων μέσα από την μη εγγραφή αρκετών παιδιών στην πρωτοβάθμια, με την έξοδο τους από τα 9 χρόνια στην αγορά εργασίας και με την ταξική στόχευση της μη εγγραφής τους στη δευτεροβάθμια μια που ορίζουν τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια ως υποχρεωτική εκπαίδευση την 6χρονη εκπαίδευση ως τα 14 χρόνια.

Στη μέση εκπαίδευση υπήρξε συνολική αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού προβλήματος με σειρά νόμων. Υπήρξε στροφή της εκπαίδευσης από τον κλασικισμό στη σύγχρονη κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα μια που πέρα από την ίδρυση κατώτερων επαγγελματικών σχολείων, επιβεβαιώνεται με την κατάργηση πολλών <<ελληνικών σχολείων>> και την ίδρυση πρακτικών, αλλά κι αλλαγή στο αναλυτικό πρόγραμμα του γυμνασίου με περιορισμό των ωρών διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών. Παρά όμως τη μείωση των ωρών διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών, αυτά κυριαρχούν και καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος των διδακτέων ωρών των γλωσσικών μαθημάτων. <<Στο πρόγραμμα αυτό παρά την κυριαρχία των αρχαίων ελληνικών από το σύνολο των ωρών της γλωσσικής διδασκαλίας –που είναι σχεδόν το μισό όλων των ωρών των υπολοίπων μαθημάτων –το 58% αφιερώνονται στα αρχαία ελληνικά 24% στα νέα ελληνικά και 18% στα γαλλικά, επικρατεί ένα πνεύμα προοδευτικό, τα λατινικά με 3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα γίνονται προαιρετικό μάθημα {Α. Δημαράς, 1988, τ. Β' Σ. 175 }.

Η δημιουργία των κατώτερων επαγγελματικών σχολείων είναι θετικό καινοτόμο μέτρο αν και δεν υπήρξε τόσο συστηματικά οργανωμένη όσον αφορά το διδακτικό της επίπεδο. Η λειτουργία των σχολών αυτών είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του μαθητικού δυναμικού της μέσης εκπαίδευσης.

Προεκλογικά άλλωστε είχε εξαγγελθεί από τον Ε. Βενιζέλο η ταξική πολιτική της μείωσης του αριθμού των μαθητών-τριών της μέσης εκπαίδευσης. Ως κύριος λόγος είχε προβληθεί ότι στόχος της μείωσης ήταν για να αποφευχθεί ο πληθωρισμός μαθητικού δυναμικού στα γυμνάσια για να στραφούν οι μαθητές σε πρακτικά επαγγέλματα για τα οποία θα είχαν

εκπαιδευτεί.Επαγγέλματα που είχε ανάγκη η αγορά εργασίας και η πραγματική οικονομία.Πράγματι, η μαθητική διαρροή από το δημοτικό στο γυμνάσιο ήταν μεγάλη.Τα παιδιά που εγκατέλειπαν πολλές φορές πριν τελειώσουν το δημοτικό,εργάζονταν ως ανειδίκευτοι εργάτες μια και δεν είχαν καμιά επαγγελματική,τεχνική ή γεωργική εκπαίδευση.

Η αστικοδημοκρατική μεταρρύθμιση υπηρετεί τον ταξικό στόχο της δημιουργίας νέων ειδικευμένων εργατών προλετάρων που μαζί θα εργαστούν στα εργοστάσια και τις βιοτεχνίες που δημιουργούνται,<<ναι μεν υπάρχει μια πραγματικά ριζοσπαστική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση,αλλά είναι μια μεταρρύθμιση απόλυτα ταξικά προσδιορισμένη.Οι μαθητές της μέσης παιδείας ήταν 96.204 ,το 1931 57.225>>, {Ρήγος,1995,τ.Α',σ.221}.

Η μεταρρύθμιση του 1929 παρόλες τις αντιδράσεις ολοκληρώνεται μέχρι το 1932,αλλά πολύ σύντομα πολιτικές αλλαγές αναστέλλουν μια σειρά μεταρρυθμιστικών προσπαθειών,χωρίς να υλοποιηθούν,για να επιχειρηθούν παρόμοιες προσπάθειες μετά από περίπου 30 χρόνια τη διετία 1963-65.

<<Η μνήμη είναι επαναστατική>>

Ζακ Λανγκ[υπουργός πολιτισμού στις κυβερνήσεις του σοσιαλιστή Γάλλου προέδρου Φρανσουά Μιτεράν

☉ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Θεωρούμε, ότι η αρχική υπόθεση την οποία διατυπώσαμε στον πρόλογο της παρούσης εργασίας έχει την εξής συμπερασματική απόδοση την οποία παραθέτουμε στη συνέχεια.Ναι κατηγορηματικά υπήρξε τεράστια, εντυπωσιακή πρόοδος στην εφαρμογή και υλοποίηση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης όσον αφορά την κατασκευή νέων διδακτηρίων.Υπήρξε ταχύτητα για τη σύναψη δανείου με σκοπό την ανέγερση διδακτηρίων,,αλλά κι ο χρόνος της οικοδόμησης των νέων αιθουσών,της επισκευής,ανακαίνισης,αποπεράτωσης ημιτελών παλιότερων κατασκευών οι οποίες ν' ανταποκρίνονται στους τότε κανόνες υγιεινής, υπήρξε εξαιρετικά σύντομος σε σημείο που να μας ξαφνιάζει η οργανωτική ετοιμότητα του ελληνικού δημοσίου.Δεν σπαταλήθηκαν οι πόροι του δανείου σ' άλλους σκοπούς και προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, αλλά κατευθύνθηκαν για τον προορισμό για τον οποίο εκταμιεύτηκε το δάνειο.Άλλωστε δεν μπορεί να υπάρξει καμία εκπαιδευτική μεταρρύθμιση χωρίς την αναγκαία υποδομή,που είναι πρώτιστα τα κτίρια τα καλοσχεδιασμένα διδακτήρια.Στο τέλος της τετραετίας όταν εξαντλήθηκαν τα χρήματα του δανείου και άρχισαν να φαίνονται και στην Ελλάδα οι συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1929, έμειναν ημιτελή αρκετά σχολεία.

Ως αποτέλεσμα της ίδρυσης και λειτουργίας πολλών νέων σχολικών αιθουσών στα άρτι δημιουργηθέντα διδακτήρια,έχουμε σαφή μείωση του αριθμού των παιδιών που ήταν εκτός δημοτικού σχολείου στο τέλος της τετραετίας. Μία από τις αιτίες για τις οποίες έμεναν μαθητές-τριες κυριολεκτικά στο δρόμο ήταν και το γεγονός της έλλειψης σχολείων για να στεγάσουν το σύνολο του παιδικού πληθυσμού που ήταν σε κατάλληλη ηλικία για να πάει σχολείο.Τον αριθμό αυτό των μαθητών –τριών που πλέον εγγράφονται και φοιτούν σε νεοιδρυθέντα σχολεία τον ανεβάζει η

Διδασκαλική Ομοσπονδία σε 100.000 περίπου, από τα 300.000 τα οποία υπολόγιζε ότι είναι εκτός σχολείου την αρχή της διακυβέρνησης της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων τη σχολική περίοδο 1928-29. Με την έλευση των νέων μαθητών-τριών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση εκτιμούμε ότι τα επόμενα χρόνια υπήρξε μείωση του ποσοστού των αναλφάβητων παιδιών σ' όλη την ελλαδική επικράτεια. Παραμένει όμως ένας υψηλός αριθμός παιδιών εκτός σχολείου περίπου 200.000 στις αρχές του 1932 [σχολικό έτος 1931-32], σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία καταγράφονται στα αρχεία του Διδασκαλικού Βήματος. Θα μπορούσαν κι ένα μέρος αυτών των παιδιών που έμειναν εκτός σχολείου να έχουν το δικό τους σχολείο αν δεν σπαταλώνταν κάποια ποσά μεγάλα για επίδειξη μιας περιττής αρχιτεκτονικής ώστε να καλλωπιστούν επιτηδευμένα με σκοπό να εντυπωσιάσουν όπως υποστηρίζει ο Λέφας. Γράφει ότι αν δεν <<εδαπανώντο πολλά ποσά διά γενικά έξοδα, αν τα ανεγερθέντα διδακτήρια, ιδίως εις τας πόλεις, αν ήσαν απλούστερα και δεν εθήρευον εντυπωσιακούς θαυμασμούς>>, {Λέφας, 1942, σ. 496-497}. Αλλά όταν υπάρχει έργο υπάρχουν και λάθη. Υπήρχε πίεση χρόνου που ίσως δικαιολογεί τα λάθη και τις παραλείψεις. Όχι πίεση χρόνου για να παρουσιαστεί έργο από την κυβέρνηση και μόνο, ώστε να το παρουσιάσει στο εκλογικό σώμα στις επόμενες εκλογές, αλλά για να φοιτήσουν σε σχολεία τόσα παιδιά που ήταν <<κυριολεκτικά στους δρόμους>>, σύμφωνα με όσα γράφουν στο Δ.Β. οι δάσκαλοι της εποχής. Δεν έχουμε όμως μείωση του μέσου όρου των μαθητών-τριών ανά τάξη. Ο μέσος όρος παραμένει σταθερός μέχρι το τέλος της τετρατίας στους 50 με 70 μαθητές-τριες ανά τάξη. Καταγράφονται περιπτώσεις, όπου οι μαθητές είναι 100 με 120 κυρίως στα μονοθέσια σχολεία για ένα, μία δάσκαλο-α. Οργανισμένες επιστολές διαμαρτυρίας των εκπαιδευτικών αυτών και της Ομοσπονδίας δεν λαμβάνονται υπόψη από το υπουργείο Παιδείας κι ούτε λαμβάνονται άμεσα μέτρα ώστε να σταλούν εκπαιδευτικοί και να μειωθεί η αναλογία μαθητών τους οποίους διδάσκει ένας εκπαιδευτικός. Ο κύριος σκοπός είναι να χτιστούν και λειτουργήσουν νέα σχολεία. Έχουμε όμως αρκετές προαγωγές νηπιαγωγείων και σχολείων κυρίως μονοθέσιων που γίνονται διθέσια ή τριθέσια. Αυτό αποδεικνύει ότι υπήρξε επισκευή, αποπεράτωση, πρόσθεση αρκετών νέων αιθουσών σε ήδη υφιστάμενα σχολεία. Αλλά πολλές φορές κι αν υπάρχει σχολείο έχουμε ανθυγιεινά με υγρασία, χωρίς θέρμανση κτίρια, με αποτέλεσμα την ύπαρξη ασθενειών στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού. Υπάρχει βελτίωση στο τέλος της τετραετίας στα ποσοστά ασθενειών στο μαθητικό πληθυσμό ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της ποιότητας των διδακτηρίων και ίσως εξαιτίας της γενίκευσης της διδασκαλίας του μαθήματος της υγιεινής σε μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Μια που έχουμε την ίδρυση νέων διδακτηρίων υπάρχει σαφέστατη αύξηση των διορισμών κατά 4.000 περίπου ακόμα δασκάλων-ισσών, για να λειτουργήσουν τα νέα σχολεία. Στην αρχή της τετραετίας το 1928 είχαμε περίπου 10.000 δασκάλους-ες διορισμένους-ες ενώ στο τέλος της τετραετίας την άνοιξη του 1932 περίπου 14.000.

Καταλήγουμε επίσης στα εξής συμπεράσματα για άλλους τομείς εφαρμογής στην πράξη της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης των ετών 1928-32.

Το δημοτικό σχολείο αναμορφώνεται και μετατρέπεται σε εξατάξιο, αυτοτελές και υποχρεωτικό. Το πιο προοδευτικό μέτρο είναι η συνεκπαίδευση

των δύο φύλων σε όλα τα σχολεία της ελληνικής επικράτειας. Η γενίκευση της μεικτοποίησης των σχολείων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση όπου αγόρια κορίτσια αδέρφια, φίλοι που ενώ έπαιζαν μαζί στη δική τους μικρή κοινωνία, φοιτούσαν σε σχολεία αρρένων ή θηλέων. Η Δ.Ο. στα επίσημα κείμενά της αποδέχεται, ότι υπήρξε εφαρμογή του νόμου σε μεγάλο αριθμό σχολείων με παράλληλη προαγωγή των σχολείων αυτών μια που έχουν πλέον περισσότερους μαθητές άρα χρειάζονται και πιο πολλούς εκπαιδευτικούς. Έχουμε συνεχείς κατ'έτος προαγωγές νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων από μονοθέσια σε διθέσια ή τριθέσια.

Ο νόμος επιτρέπει την ταξική κατά τη γνώμη μας διάκριση της κατ'οίκον φοίτησης για τα παιδιά των πιο εύπορων οικογενειών ή αυτών που δεν έχουν πρόσβαση σε κοντινό σχολείο..

Αυστηρός ο νόμος ο οποίος και εφαρμόζεται με υψηλά πρόστιμα για τους γονείς οι οποίοι αμελούν να γράψουν τα παιδιά τους στο σχολείο εκτός αν έχουν πάρει την ειδική άδεια της κατ'οίκον διδασκαλίας ή για γονείς που τα παιδιά τους παρουσιάζουν πλημμελή φοίτηση. Τα πρόστιμα επιβάλλονται, ανακοινώνονται, δεν βρήκαμε μαρτυρίες αν εισπράττονταν τελικά.

Προβλέπεται ίδρυση ειδικών σχολείων. Ενώ σημαντικό γεγονός η ίδρυση Πειραματικών σχολείων ένα στην Αθήνα κι ένα στη Θεσσαλονίκη, όπου λειτουργούν μέχρι σήμερα. Βρίσκονται υπό την εποπτεία του Πανεπιστημίου και διεξάγονται διδασκαλίες με νέες διδακτικές μεθόδους και εξάγονται επιστημονικά συμπεράσματα από τους υπεύθυνους καθηγητές. Τα σχολεία αυτά έχουν δώσει μέχρι τις ημέρες μας, έξοχα δείγματα εφαρμογής των πορισμάτων της παιδαγωγικής επιστήμης και καινοτόμων ιδεών.

Η διδασκαλία των μαθημάτων γίνεται στη δημοτική γλώσσα, μια που καθιερώνεται υποχρεωτικά η δημοτική. Η μεταρρυθμιστική ορμή ήταν για την αλλαγή όσο αφορά το γλωσσικό ζήτημα αίτημα των παιδαγωγών του Εκπαιδευτικού Ομίλου και άλλων εκπαιδευτικών προσωπικοτήτων από τις αρχές του αιώνα. Υπήρξε όμως συμβιβασμός και υποχώρηση στη συντηρητική εκπαιδευτική κοινότητα των <<καθαρευουσιάνων >>, οι οποίοι κατάφεραν να κάνουν την κυβέρνηση να υποχωρήσει κι έτσι να διδάσκονται και γλωσσικά κείμενα στην καθαρεύουσα για την Ε' και ΣΤ' τάξη. Η επίσημη καθιέρωση της δημοτικής ως της μόνης γλώσσας που θα διδάσκονται τα Ελληνόπουλα στο δημοτικό, έφερε κι έναν συμβιβασμό που απογοήτευσε και προκάλεσε σύγχυση σε μαθητές, εκπαιδευτικούς, επιθεωρητές, μια και επέτρεψε να γίνεται το γλωσσικό μάθημα στην καθαρεύουσα στις δύο μεγάλες τάξεις την Ε' και την ΣΤ'.

Η καθιέρωση της δημοτικής έφερε την έκδοση πολλών εξαιρετικών αναγνωστικών, 15 περίπου εκδόθηκαν το 1929, και 12 το 1930 γραμμένα στη δημοτική, ενώ δύο μόνο στην καθαρεύουσα. Επανήλθαν και επανεκδόθηκαν σπουδαία λογοτεχνικά πονήματα τα οποία έγραψαν σπουδαίοι λογοτέχνες της εποχής στη δημοτική και έγιναν κλασικά αναγνώσματα μια και αγαπήθηκαν από πολλές γενιές παιδιών όπως και ενηλίκων, όπως τα <<Ψηλά βουνά>>, το <<Αλφαβητάρι με τον Ήλιο>>. Οι κρίσεις για τις τελικές εγκρίσεις έγιναν με αυστηρά κριτήρια. Τα διδακτικά βιβλία τα εκδίδουν οι εκδοτικοί οίκοι αλλά τα εγκρίνει το υπουργείο παιδείας για να διδαχτούν. Με την πρώτη εφαρμογή του νόμου υποβλήθηκαν προς έγκριση 745 βιβλία και εγκρίθηκαν μόνο 29.

Σημαντική επίσης η απόφαση του υπουργείου παιδείας για την έκφραση γνώμης για την καταλληλότητα ή όχι των προς έγκριση βιβλίων από τους,τις δασκάλους-ες της εποχής.

Όσον αφορά τη διοίκηση της εκπαίδευσης πιστεύουμε ότι υπήρξε καλύτερη οργάνωση με την ενοποίηση της διοίκησης της εκπαίδευσης όπως ήταν ο διακηρυγμένος δημόσια προεκλογικός στόχος του κόμματος των Φιλελευθέρων.Έτσι υπήρχε ένας κεντρικός επιτελικός αλλά και γραφειοκρατικός σχεδιαμός για όλη την ελλαδική επικράτεια από το υπουργείο Παιδείας.Στα διοικητικά θέματα να επισημάνουμε τη θέσπιση υποχρεωτικής θητείας για διετία των νέοδιορισθέντων εκτός αστικών κέντρων.Την εφαρμογή με αυστηρό τρόπο της χορήγησης αναρρωτικών αδειών με εξαιρετική φειδώ μετά από εξέταση του ασθενούς εκπαιδευτικού και από έκθεση σχολιάτρου ή υγειονομικού επιθεωρητή την οποία λαμβάνει υπόψη του το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο.Την επιβολή επιπλήξεων,προστίμων με παύσεις από ένα έως περισσότερους μήνες,η στέρηση μισθών αλλά και ετήσιες ή οριστικές απολύσεις για παράδειγμα για παραλείψεις και παραβάσεις του έργου τους για τους δασκάλους-ες αλλά και για τους Επιθεωρητές.Με οριστική απόλυση τιμωρείται όποιος –α εγκαταλείπει τη θέση του ή απουσιάζει χωρίς άδεια για πάνω από 10 ημέρες ή βέβαια για ασυμβίβαστη διαγωγή ή μετά από καταδίκη για ποινικό αδίκημα πλημμέλημα ή κακούργημα.Μαρτυρίες από επιστολές εκπαιδευτικών δημοσιευμένες σε τεύχη του Διδασκαλικού Βήματος δείχνουν ότι ανάλογες ποινές εφαρμόζονταν και τα πρόστιμα εισπράττονταν.Απαγορεύεται και είναι τιμωρητέα η ιδιωτική διδασκαλία γιατί θεωρείται κερδοσκοπία ασυμβίβαστη προς το επάγγελμα – λειτούργημα του εκπαιδευτικού ο οποίος πρέπει να δείχνει όλο το ενδιαφέρον του για να μάθουν οι μαθητές του εντός της σχολικής μονάδας.

Υπήρξε σαφέστατη βελτίωση στη διοίκηση της εκπαίδευσης και της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου με την αύξηση των εκπαιδευτικών περιφερειών από 70 σε 120, πάγιο αίτημα των επιθεωρητών αλλά και της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας,για να υπάρχει αναλογία καλύτερη με μικρότερο σριθμό σχολείων και εκπαιδευτικών που πρέπει να επιθεωρήσουν.Το μέτρο είχε σκοπό να κάνει πιο αποτελεσματικό το έργο των επιθεωρητών μια που αυτοί ασκούσαν και διοικητικό έργο, εξαιρετικά γραφειοκρατικό με εκθέσεις για το παραγόμενο εκπαιδευτικό έργο , αξιολογήσεις των εκπαιδευτικών,αλλά ασχολούνταν με τους διορισμούς,τις μεταθέσεις,τις άδειες,τις ποινές,διεκπεραιώνοντας μόνοι τους όλο αυτό το έργο.Το γραφειοκρατικό έργο ελάφρυνε με την θεσμοθέτηση και πρόσληψη βοηθών επιθεωρητών.Επίσης υπήρξε υλοποίηση του αιτήματος των προαγωγών για επιθεωρητές που είχαν μείνει στάσιμοι στον ίδιο βαθμό για πολλά χρόνια με αποτέλεσμα να τους έχουν ξεπεράσει μισθολογικά δάσκαλοι με περισσότερα έτη υπηρεσίας.

Να σημειώσουμε ότι ο αναπληρωτής –τρια δάσκαλος-α προσλαμβάνεται μόνο για το διάστημα κατά το οποίο απουσιάζει ο,η δάσκαλος-α που κατέχει τη θέση.Όταν επιστρέψει στη θέση του αυτός-ή που απουσίαζε,τότε ο αναπληρωτής απολύεται,σταματά να πληρώνεται και δεν παραμένει σε κάποιο γραφείο μέχρι να απουσιάσει άλλος-η .

Υπάρχει επίσης πρόβλεψη να διορίζονται άντρες στα μονοθέσια σχολεία,ιδίως σε απομακρυσμένα χωριά ,ενώ αν έχουμε περισσότερες θέσεις

δασκάλων ο νόμος ορίζει να υπάρχει αναλογία ανδρών,γυναικών.Για παράδειγμα σε διθέσιο σχολείο πρέπει να είναι πάντα ένας και μία.Σε εξαθέσιο τρεις με τρεις.Φαίνεται όμως να υπάρχει διάκριση σε βάρος των διδασκαλισσών μια και δύσκολα βλέπουμε αυτές να καταλαμβάνουν θέσεις ευθύνης ως διευθύντριες σχολείων,ελάχιστες βρίσκουμε στις λίστες των προαγωγών,ενώ το ίδιο λίγες,μία το πολύ και στα Δ.Σ. των διδασκαλικών συλλόγων σε όλη την Ελλάδα.Μια που στις θέσεις ευθύνης,δεν βρήκαμε στις λίστες των επιθεωρητών καμμία γυναίκα επιθεωρητή.Στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο είναι άνδρες αυτοί αποφασίζουν να αποκλείσουν τις διδασκάλισσες και να επιλέξουν άντρες κατά πλειοψηφία ως διευθυντές.Έχουμε και γραπτά διατυπωμένη στο Δ.Β. γνώμη συνδικαλιστή ότι δεν είναι ικανές οι γυναίκες να γίνονται διευθύντριες.

Δεν υπήρξε πρόοδος κατά τη διάρκεια της τετραετίας για χορήγηση χρονικά μεγαλύτερων αδειών τοκετού και μητρότητας για δασκάλες που έγιναν μητέρες,ούτε για χορήγηση πλήρους σύνταξης με λιγότερα χρόνια υπηρεσίας για δασκάλες με παιδιά.Δεν υπήρξε αύξηση του αριθμού των διδασκαλισσών που έγιναν διευθύντριες σχολείων,κάτι που θα περίμενα από μια δημοκρατική –φιλελεύθερη κυβέρνηση.Σε κανένα πίνακα επιθεωρητών δεν συναντήσαμε γυναίκα –επιθεωρητή.

Έχουμε σαφέστατη βελτίωση και αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών των διδασκαλείων δημοτικής εκπαίδευσης με την κατάργηση των διαφόρων τύπων διδασκαλείων μονοτάξιων,τριτάξιων...και την καθιέρωση πεντατάξιων διδασκαλείων.Έχουμε επίσης την αποκατάσταση και επαναφορά στην ενεργό υπηρεσία όσων διευθυντών,υποδιευθυντών και καθηγητών των διδασκαλείων απολύθηκαν με την δικτατορία Πάγκαλου.Ο χρόνος κατά τον οποίο έμειναν απολυμένοι λογίζεται για τη σύνταξη,την προαγωγή,χωρίς όμως να δικαιούνται μισθούς για την περίοδο της αναγκαστικής αργίας χωρίς απόλυση.Βελτίωση των παρεχόμενων σπουδών των νηπιαγωγών γίνεται με την ίδρυση διδασκαλείου νηπιαγωγών με διδάσκουσες μόνο καθηγήτριες και σε έλλειψή τους καθηγητές.Ένα επίσης δημοκρατικό μέτρο το οποίο βοηθά την είσοδο στη σχολή άπορων σπουδαστριών είναι η μηνιαία υποτροφία η οποία χορηγείται εφόσον αυτές δεν σιτίζονται στο Εθνικό Οικοτροφείο.Η βιωματική πρακτική εκπαίδευση των σπουδαστών-τριών και αυριανών εκπαιδευτικών,αναπτύσσεται με την ίδρυση πρότυπων δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων σε κάθε διδασκαλείο.

Η προσπάθεια για επιμόρφωση και μετεκπαίδευση δασκάλων-ισσών υπήρξε συνεχής και συστηματική.Αλλά ο αριθμός αυτών που μετεκπαιδεύονταν κατ' έτος ήταν εξαιρετικά μικρός,μόνο 70,40 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και 30 στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.Συνεχής η διατύπωση του αιτήματος της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας για αύξηση του αριθμού των μετεκπαιδευομένων,χωρίς όμως να γίνει αυτό.Αρνητικό γεγονός ο φραγμός των εξετάσεων και το όριο ηλικίας τα 35 έτη για το δικαίωμα συμμετοχής στο διαγωνισμό.Επίσης δυσάρεστο για τους δασκάλους-ες της εποχής η μη χορήγηση εκπαιδευτικής άδειας για επιμόρφωση σε ξένα σχολεία και πανεπιστήμια του εξωτερικού.Χορηγήθηκε όμως έστω σε μικρό αριθμό καθηγητών-τριών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης 100 τον αριθμό με εξετάσεις στην ξένη γλώσσα.

Καταγράφουμε ως θετικό το έργο της κυβέρνησης στην επαναφορά μετά από δεκαετία του επιμορφωτικού θεσμού του ανά διετία παιδαγωγικού συνεδρίου των επιθεωρητών. Με τη συμμετοχή όχι μόνο επιθεωρητών, αλλά και εκπαιδευτικών λειτουργών, διοικητικών παραγόντων της εκπαίδευσης. Σκοπός της διεξαγωγής του συνεδρίου η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας για την πρόοδο, τις δυσκολίες και τις παραλείψεις της επιχειρούμενης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης που είναι μια άενη καθημερινή διαδικασία, αλλά και η ενημέρωση για τις προόδους, τις νέες τάσεις, τις κατευθύνσεις της παιδαγωγικής και της διδακτικής επιστήμης σε πανευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Ο νόμος περί <<στοιχειώδους εκπαίδευσης>> πρόβλεψε να γίνονται επιμορφωτικές βιωματικές συναντήσεις όλων των εκπαιδευτικών μιας περιφέρειας. Αυτή η συνάντηση πρέπει να γίνεται μία στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς στην έδρα κάθε επιθεώρησης. Εκεί πρέπει ν' ανταλλάσσουν εμπειρίες, να προτείνουν λύσεις για παιδαγωγικά και διδακτικά ζητήματα, προβλήματα που αντιμετώπισαν.

Σαφώς δύσκολη η υλοποίηση, αλλά έγιναν σημαντικά βήματα για την επιμόρφωση, εκπαίδευση των ενηλίκων, με τις νυχτερινές σχολές όπου μπορούσαν να φοιτήσουν εργαζόμενοι αναλφάβητοι. Στην ίδια κατεύθυνση η λειτουργία κατώτερων γεωργικών σχολείων, ή κυριακάτικων γεωργικών φροντιστηρίων ώστε να διδάχονται οι μελλοντικοί αλλά και οι ήδη αγρότες τεχνικές καλλιέργειας. Μόνο σε μια χρονιά 1929-30 αναφέρεται η ίδρυση 97 γεωργικών κυριακών σχολείων όπου φοιτούν και γέροντες 60 ετών όπως αναφέρει το Δ.Β. Στο ίδιο πνεύμα η λειτουργία των σχολικών κήπων ώστε να μάθουν βασικές γεωργικές ασχολίες οι μαθητές που θα γίνονταν αγρότες μικροί ή μεγάλοι παραγωγοί όταν σταματούσαν τη φοίτηση στα σχολεία.

Συνεπώς προς την προεκλογική του δέσμευση ο Ελ. Βενιζέλος εφαρμόζει με την κυβέρνησή του, τη μείωση του αριθμού των φοιτώντων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σαφώς με μια πρώτη ανάγνωση μοιάζει με ταξική επιλογή μια και οι σπουδές στο γυμνάσιο είναι δαπανηρές. Τα γυμνάσια υπάρχουν μόνο στα αστικά κέντρα, άρα οι μαθητές έχουν θέμα μετακίνησης ή την αντιμετώπιση των εξόδων παραμονής σε άλλη πόλη. Η ταξική επιλογή έχει σχέση με το στόχο της δημιουργίας εκπαιδευμένου-καταρτισμένου ειδικευμένου τεχνικού προσωπικού για τα εργοστάσια της αστικής τάξης που υπήρχαν αλλά και για όσα επρόκειτο να δημιουργηθούν. Δηλαδή δημιουργία νέων φθηνών εργατικών χεριών οι οποίοι θα αμείβονταν με πολύ χαμηλά μεροκάματα. Η δημιουργία πολλών εξειδικευμένων εργατών θα έφερνε μεγάλη προσφορά εργασίας, άρα και χαμηλότερες αμοιβές, έτσι οι ειδικευμένοι θα αμείβονταν με απολαβές ανειδίκευτων. Σαφώς όμως και η δημιουργία τόσων επαγγελματικών, βιοτεχνικών, εμπορικών, τεχνικών, οικοκυρικών σχολείων και σχολών, συνέβαλλε στην αύξηση της παραγωγής και παραγωγικότητας μια που κατάρτισε και εξειδίκευσε νέους που αν κατάφεραν να τελειώσουν το γυμνάσιο ίσως θα έβρισκαν εργασία σαν ανειδίκευτοι εργάτες. Υπήρξε σαφέστατη στροφή προς την πρακτική εκπαίδευση, ώριμο κοινωνικό αίτημα της εποχής, το οποίο αρκετά συχνά επαναφέρουν οι δάσκαλοι σε άρθρα τους στο Δ.Β. μιλώντας για την ανάγκη πρακτικοποίησης της εκπαίδευσης. Οικονομικό αίτημα επίσης για μια οικονομία για την οποία υπήρχε προσδοκία ν' αναπτυχθεί. Η πρακτικοποίηση έγινε με το κλείσιμο αρκετών <<ελληνικών>> κλασικών σχολείων και τη μετατροπή τους σε τεχνικά-

επαγγελματικά. Σε πολλές περιπτώσεις με βεβαιασμένες ενέργειες που ναι μεν κατάφεραν να λειτουργήσουν γρήγορα τα νέα πρακτικά σχολεία, αλλά χωρίς οργανωμένη λειτουργία όσον αφορά τα μέσα και το εκπαιδευτικό προσωπικό.

Δεν υλοποιήθηκε το αίτημα για είσοδο ειδικοτήτων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, κυρίως γυμναστών για το μάθημα της φυσικής αγωγής.

Η καθιέρωση της διδασκαλίας νέου διδακτικού αντικειμένου, του μαθήματος της υγιεινής σε όλα τα σχολεία της χώρας σε νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, διδασκαλεία, σε Ιερατικές σχολές και στο Πανεπιστήμιο. Αν και στα σχολεία προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας διδάχτηκε με συνέπεια το μάθημα. Δε συνέβηκε αυτό στις ανώτερες και ανώτατες σπουδές όπου διδάχτηκε ανεπαρκώς μια πολλοί σχολίατροι, νομίατροι οι οποίοι κλήθηκαν να το διδάξουν δεν προσέρχονταν να το διδάξουν λόγω χαμηλής ωριαίας αποζημίωσης.

Ιδιαίτερα πρωτοπόρος για την εποχή ο νόμος για την ίδρυση των σχολικών εφοριών και των σχολικών ταμείων. Αυτό γιατί βρίσκει λύσεις, προτείνοντας ιδέες για την εύρεση πόρων για τη σχολική μονάδα. Πέρα από τις χορηγίες, εράνους, εισφορές των γονέων και δωρεές προτείνει την πώληση προϊόντων των σχολικών κήπων, ή άλλων προϊόντων σε εορτές, αγορές, θεατρικές παραστάσεις.

Έχουμε σαφείς αυξήσεις των πιο χαμηλόμισθων δημοσίων υπαλλήλων των δασκάλων-ισσών. Οι μισθοί τους υπολείπονταν από αυτούς των καθηγητών. Η μόνιμη αιτιολογία ήταν ότι είναι μεγάλος ο αριθμός τους και κοστίζει πολύ οποιαδήποτε αύξηση. Αυτές δόθηκαν μέσω της ολοκλήρωσης των 3.360 προαγωγών που εκκρεμούσαν για τους δασκάλους-ες, που είχαν μείνει για κάποια χρόνια στάσιμοι στον ίδιο βαθμό ενώ έβλεπαν άλλους δημοσίους υπαλλήλους με τα ίδια χρόνια υπηρεσίας να λαμβάνουν βαθμούς και τις ανάλογες αυξήσεις. Υπερβολικός ο ενθουσιασμός και οι ευχαριστίες των δασκάλων προς τον υπουργό παιδείας Γ. Παπανδρέου, ο οποίος πίεσε την κυβέρνηση και τον υπουργό οικονομικών να υλοποιήσει τις βαθμολογικές και μισθολογικές προαγωγές των δασκάλων.

Εκεί όμως που η κυβέρνηση του κόμματος των Φιλελευθέρων <<διακρίνεται>> είναι ο περιορισμός της συνδικαλιστικής έκφρασης όχι μόνο των εκπαιδευτικών αλλά όλων των δημοσίων υπαλλήλων. Κάνουν ότι μπορούν οι υπουργοί της και βέβαια ο υπουργός παιδείας, να περιορίσουν τις συνδικαλιστικές ελευθερίες με την απαγόρευση διαδηλώσεων, συνελεύσεων, απεργιών. Ψηφίζονται αντισυνδικαλιστικοί νόμοι όπως ο νόμος 4879 <<περί υπαλληλικών οργανώσεων>>, ψηφίζεται όμως και το <<Ιδιώνυμο>> το οποίο σαφώς με τις πρώτες συλλήψεις μετά την ψήφισή του προκαλεί ιδιαίτερο φόβο.

Κλείνοντας τον κύκλο των συμπερασμάτων κάνουμε τρεις σημαντικές γενικές πολιτικές επισημάνσεις για το συνολικό πολιτικό έργο των υπουργών παιδείας της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων. Πρώτη, η μη πλήρης εφαρμογή των νόμων που ψήφισε η κυβέρνηση με μεγάλη πλειοψηφία, ένα ελλαδικό χαρακτηριστικό που ισχύει σ' όλη τη διαδρομή του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Δεύτερη επισήμανση, η μη χορήγηση του 5% του ΑΕΠ για την εκπαίδευση και γενικά την παιδεία, όραμα γενιών και γενιών από τότε μέχρι σήμερα. Ακόμα και φτωχότερες χώρες από την Ελλάδα όπως η Αλβανία, η οποία απέκτησε αλφάβητο μόλις στα τέλη του

19^{ου} αιώνα, δαπανούσε όπως είδαμε σε σχετικό πίνακα την περίοδο που εξετάσαμε, διπλάσια ποσά για την εκπαίδευση. Τρίτη επισήμανση οι προσωπικές πολιτικές του εκάστοτε υπουργού Παιδείας, που θέλει σώνει και καλά να παρουσιάσει σύντομα έργο, ώστε να επανεκλεγεί ή να μείνει στην ιστορία. Υπάρχει αλλαγή πολιτικής αντίληψης και εφαρμογής ακόμα και μέσα στην ίδια κυβέρνηση. Το είδαμε να συμβαίνει και σ' αυτή την κυβέρνηση του κόμματος των Φιλελευθέρων του Ελ. Βενιζέλου. Ο πρώτος υπουργός Παιδείας Γόντικας παρουσίασε μεν πλούσιο νομοθετικό έργο, το οποίο κλήθηκε να εφαρμόσει ο Παπανδρέου, αλλά ενώ ο πρώτος υπήρξε συντηρητικός στο δανεισμό για την ανέγερση νέων διδακτηρίων ή στο ζήτημα της προώθησης των προαγωγών, άρα και των μισθολογικών αυξήσεων που είχε ως συνέπεια για τους δασκάλους, ο δεύτερος υπουργός Παιδείας της κυβέρνησης που διαδέχτηκε το Γόντικα, προώθησε και την ανέγερση διδακτηρίων και τις προαγωγές των δασκάλων-ισσών.

Παρατηρήσαμε μέσα από τις επιστολές τους από τις συνδικαλιστικές τους ανακοινώσεις, την αυτοθυσία, τον ηρωισμό, την αφοσίωση, την παραγωγικότητα αυτών των δασκάλων-ισσών οι οποίοι-ες εργάζονταν πρωί, απόγευμα επτά ημέρες τη βδομάδα με 50 έως 120 μαθητές για 30 έως 34 διδακτικές ώρες, πρωί, απόγευμα αλλά και το Σαββατοκύριακο, για γεωργικά φροντιστήρια, εκκλησιασμό, ψαλτική. Για την απόδοσή τους αυτή είχαν κίνητρο πέρα από την ηθική ικανοποίηση για τη μαθησιακή πρόοδο των μαθητών, τη δική τους προαγωγή σε ανώτερο βαθμό ή σε αντίθετη περίπτωση τη στασιμότητα ή την απόλυση, την επίπληξη, τη στέρηση μισθού. Επιβραβεύονταν όμως πολλές φορές για τις προσπάθειές τους με τη χορήγηση επαίνων και βραβείων όπως το μετάλλιο παιδείας. Αυτό απονέμεται σε σχολεία ή τάξεις σε συλλόγους εκπαιδευτικών ή εκπαιδευτικούς λειτουργούς <<διδι'εξαιρετικάς υπέρ της εκπαιδεύσεως υπηρεσίας>> με νόμο μάλιστα τον 5137 της 10^{ης} Ιουλίου 1931 <<Περί ιδρύσεως μεταλλίου Παιδείας>> ο οποίος ψηφίστηκε από τη Βουλή ... <<ο παρών νόμος ψηφισθείς υπό της Βουλής και της Γερουσίας>> {Δ.Β.αρ.337, 2/8/1931 σ.6}.

Να κλείσουμε με το παράδειγμα εργατικότητας και ήθους με το οποίο μας διδάσκουν και διαπαιδαγωγούν τους σημερινούς αλλά και κάθε εποχής εκπαιδευτικούς, οι συντάκτες δάσκαλοι-ες του Διδασκαλικού Βήματος του 1932. Πιστεύουμε ότι η έκκλησή τους για σεβασμό και τήρηση των νόμων του κράτους απηχεί την άποψη των μελών του Δ.Σ. της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας, αλλά και της πλειοψηφίας των δασκάλων-ισσών της πρωτοβάθμιας εκείνης της μακρινής εποχής, <<**Ευσυνείδητη και εντατική εργασία εσωσχολική και εξωσχολική.... απόλυτος σεβασμός στους νόμους της Πολιτείας>>.**

{Τα έντονα γράμματα είναι του συντάκτη του άρθρου στο Δ.Β.αρ.361, 10/1/1932 σ.1, το πρωτοσέλιδο με το παραπάνω απόσπασμα βρίσκεται στο β' παράρτημα στη 236 σελίδα της παρούσης εργασίας}.

Α' ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

☉ Ο<< ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ>>

Η ΠΟΡΕΙΑ –ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ-ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

Ο <<Εκπαιδευτικός Όμιλος>> συνδέεται με τους τρεις στοχαστές,παιδαγωγούς ,εκπαιδευτικούς,γλωσσολόγους και φωτισμένους δασκάλους που συμμετείχαν στην ίδρυση και τη δράση του.Ηγετικές προσωπικότητες οι οποίες δημιούργησαν τον Ε.Ο. και δραστηριοποιήθηκαν στις τάξεις του για να μεταρρυθμιστεί η εκπαίδευση υπήρξαν οι Δημ.Γληνός,Αλ.Δελμούζος ,Μαν.Τριανταφυλλίδης.Αυτοί οι τρεις ,προσπάθησαν στα πλαίσια των δράσεων του Εκπαιδευτικού Ομίλου να διαφωτίσουν τον ελληνικό λαό για τον Εκπαιδευτικό Δημοτικισμό και να αγωνιστούν για την αναγέννηση της ελληνικής εκπαίδευσης .Ανέπτυξαν δράση ακόμη και τις περιόδους που απομακρύνονταν με τη θέλησή τους ή όχι από τη δημόσια εκπαίδευση.

Ο Μάρκος Τσιριμώκος γράφει {στο βιβλίο του <<Ιστορία του Εκπαιδευτικού Ομίλου>>,1927},ότι στο σπίτι του το 1904,είκοσι πέντε άτομα ,οι περισσότεροι λογοτέχνες,ιδρύσαμε την εταιρεία <<Εθνική Γλώσσα>>.<<Σκοπός η μελέτη,η μεταχείριση της ζωντανής ελληνικής γλώσσας σε όλους τους κύκλους της κοινωνικής ζωής και σε όλα τα είδη του γραπτού λόγου>>.{Χατζηστεφανίδης,1986,σ.179}.

Η εταιρεία δεν πρόκοψε όμως εξαιτίας δύο αντιθέτων ρευμάτων στους κόλπους της .Οι μισοί οπαδοί προσπαθούσαν να επιβάλουν στους υπόλοιπους τη δική τους γλωσσική αντίληψη ,ως υποστηρικτές της άμεσης επιβολής των φθογγολογικών νόμων και των γραμματικών κανόνων της ψυχαρικής γραμματικής και διδασκαλίας της γλώσσας.Άλλοι είχαν διαφορετική γνώμη και πίστευαν ότι κι αν υποθεθεί ότι η ψυχαρική γραμματική είναι σωστή στις λεπτομέρειες της έπρεπε να φωτιστεί πρώτα η κοινωνία για το σωστό αρχικά της γλωσσικής επιβολής και με τον καιρό εξελικτικά να επιβληθεί η πραγματική μορφή της γλώσσας .Οι πρώτοι απόλυτοι και δογματικοί ,διαφώνησαν με τους

εξελικτικούς και αποσύρθηκαν από την εταιρεία.Στο τέλος η εταιρεία διαλύθηκε.

Οι παλιοί οπαδοί της εταιρείας <<Εθνική Γλώσσα>> επηρεασμένοι από το σπουδαίο έργο του Δελμούζου στο Ανώτερο Παρθεναγωγείο του Βόλου {1907-10},σε συνεννόηση μαζί του και με άλλους μορφωμένους Έλληνες του εξωτερικού,αποφάσισαν να ιδρύσουν στην Αθήνα ένα Πρότυπο Δημοτικό Σχολείο με σκοπό να προσελκύσουν την προσοχή της κοινωνίας και του κράτους πάνω σ' ένα πείραμα μεγάλης εθνικής σημασίας.Πρότειναν επίσης την ίδρυση Ομίλου μορφωμένων ανθρώπων για να βοηθήσει στην επιτυχία του Σχολείου και να προσπαθήσει να πείσει την ελληνική κοινωνία για την ανάγκη εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης με βάση την εισαγωγή στην εκπαίδευση με τον καιρό της δημοτικής γλώσσας.Το Μάρτιο του 1910 δέκα μορφωμένοι Έλληνες μαζεύτηκαν στο σπίτι του Δημ.Πετροκόκκινου και αποφάσισαν να ιδρύσουν το Σχολείο όπως το είχαν οραματιστεί.Έστειλαν επιστολή σε πολλούς μορφωμένους Έλληνες,στην οποία εξηγούσαν τους λόγους για τους οποίους πήραν την απόφαση αυτή.Στο τέλος εξηγούσαν ότι θα ιδρυθεί ένας <<Εκπαιδευτικός Όμιλος>> για να βοηθήσει το σκοπό της Εφορείας του Σχολείου.

Δυο μήνες αργότερα στις 10 Μαΐου του 1910,ίδρυσαν τον <<Εκπαιδευτικό Όμιλο>> και ψήφισαν το καταστατικό του με 36 ιδρυτικά μέλη από διάφορους επαγγελματικούς χώρους όπως πολιτικούς επιστήμονες

{ Κ. Καφαντάρης, Ι. Δραγούμης,Απ.Αλεξανδρής ,Ν.Μαυροειδής,Α. Πανταζής, {Α.Καρκαβίτσας,Π. Νιρβάνας,Ν.Καζαντζάκης,Λ.Μαβίλης Ι. Κονδυλάκης ,οι αξιωματικοί Χρ. Ράγκος,Κ.Λάκων,ο γιατρός Δημ.Σαράτσης,ο δημοσιογράφος και λογοτέχνης διευθυντής της εφημερίδας <<Ακρόπολις>> Βλ. Γαβριηλίδης .Επίσης είχε συνεργάτες προοδευτικούς επιστήμονες της εποχής ,τους ιδρυτές της Κοινωνιολογικής Εταιρείας ,Αλ. Παπαναστασίου, Κ.Τριανταφυλλόπουλο,Θρ. Πετμεζά και Αλ. Μυλωνά.

Στον Όμιλο δεν κλήθηκαν να πάρουν μέρος οι δογματικοί και οι απόλυτοι ενώ αποκλείστηκαν, γράφει ο Τσιριμώκος, όσοι είχαν αποδείξει πως μπορεί να υποτάξουν το δημοτικισμό σε κοινωνικό σύστημα.Με την επιφύλαξη αυτή συνήλθαν τα ιδρυτικά μέλη του Εκπαιδευτικού Ομίλου και ψήφισαν το Καταστατικό του .Τα πιο βασικά άρθρα του :

Άρθρο 1^ο .Συσταίνεται <<Εκπαιδευτικός Όμιλος>> με το σκοπό να ιδρύσει ένα Πρότυπο Δημοτικό Σχολείο στην Αθήνα και να βοηθήσει ν' αναμορφωθεί με τον καιρό η ελληνική εκπαίδευση.

Άρθρο 4^ο . Ιδρυταί του Ομίλου είναι οι Έφοροι του Προτύπου Δημοτικού Σχολείου και τα μέλη που ψήφισαν το καταστατικό .

Άρθρο 5^ο Τον Όμιλο διευθύνει Επιτροπή από επτά ιδρυτάς .Τρεις από αυτούς είναι από τα μέλη της εφορείας του Σχολείου

Άρθρο 6^ο .Την Επιτροπή την εκλέγουν με πλειοψηφία οι ιδρυταί κάθε τρία χρόνια,την Εφορεία κάθε έξι.

Άρθρο 13^ο .Η Επιτροπή ορίζει ως ιδρυτή έναν από τα μέλη του Ομίλου κάθε φορά που λείπει ιδρυτής.

Άρθρο 14^ο Το καταστατικό τούτο μπορεί να αναθεωρηθεί από τους ιδρυτάς και τα μέλη μετά τα τρία πρώτα χρόνια{Χατζηστεφανίδης,1986,σελ.181}.

Σκοπός του Ομίλου η εξελικτική αναμόρφωση της ελληνικής εκπαίδευσης.

Η επιθυμία ίδρυσης Προτύπου Δημοτικού Σχολείου,<<θορύβησε>> τους συντηρητικούς κύκλους του Πανεπιστημίου Αθηνών.Με άρθρα τους οι καθηγητές Σκιάς,Χατζιδάκις,Μπουντώνας γράφουν για τον κίνδυνο να χαθεί η καθαρεύουσα.Χαρακτηριστικά ο Χατζιδάκις δηλώνει <<η εθνική γλώσσα είναι η εν τοις σχολείοις του Κράτους διδασκομένη καθαρεύουσα και έκαμεν έκκλησιν προς τους ιδρυτάς του Ομίλου να αποστούν της εθνοκτόνου πλάνης>>{Χατζηστεφανίδης,1986, σ.182}.

Δόθηκαν απαντήσεις από τα μέλη του Εκπαιδευτικού Ομίλου στις εφημερίδες της εποχής <<Αθήναι>>,<<Εστία>>,<<Ακρόπολις>>,ενώ στο πρώτο{Ιανουάριος 1911,τα δύο πρώτα χρόνια εκδίδεται τακτικά ανά 3 μήνες} τεύχος του <<Δελτίου>>{δημοσιογραφικού οργάνου του Ομίλου},ο Αλ.Δελμούζος δημοσιεύει άρθρο-μελέτη με τίτλο <<Το Πρότυπον Δημοτικόν Σχολείον και οι επικριταί του>>.

Μέσα από αυτή την ιδεολογική σύγκρουση κερδισμένος βγήκε ο Όμιλος μια και προστέθηκαν πάνω από 600 νέα μέλη στις τάξεις του,μέσα σε μια χρονιά με πολλούς διαπρεπείς επιστήμονες και προσωπικότητες που δεν ανήκαν στον κρατικό μηχανισμό.

Επίθεση όμως εναντίον των ιδρυτών του Ομίλου έκαναν οι αποκλεισμένοι,ορθόδοξοι,δημοτικιστές,ανάμεσά τους ο Ψυχάρης,ο Εφταλιώτης.

Ο Όμιλος προχώρησε σε δήλωση σχετική με το θέμα στο επόμενο Δελτίο του όπου αναφέρει ότι κύριος σκοπός του Ομίλου είναι καθαρά εκπαιδευτικός και ότι δεν υπάρχει καμιά διάθεση να ασχολείται με τη διαμάχη για το γλωσσικό ζήτημα<<ο σκοπός του Ομίλου δεν είναι να ανακατώνεται σε γλωσσικούς καυγάδες,δεν είναι δουλειά του Ομίλου να δείξει τι έπρεπε να είναι η γλώσσα ,ούτε να ορίσει την τελειωτική της μορφή.

Ο Τσιριμώκος γράφει αυτοκριτικά <<.....το κίνημά μας είναι εκπαιδευτικό, αλλά όχι επαρκώς προετοιμασμένο>>.Ξεκαθαρίζει για το γλωσσικό ζήτημα.Ξέραμε πολύ καλά ότι η γλώσσα η ζωντανή είχε κατακτήσει τη λογοτεχνία,μα δεν είχε καλλιεργηθεί σαν γραφή,ώστε να μπορεί να χρησιμεύει για όλες τις πνευματικές ανάγκες.....άμα ξεθαρρέψουν οι εκπαιδευτικοί θα βρεθούν αυτοί ,που θα ετοιμάσουν το εκπαιδευτικό μέροςμε το μεταχείρισμα της γλώσσας θα ετοιμαστεί και η γλώσσα με τον καιρό>>{Χατζηστεφανίδης,1986,σ.183}.

Στην προσπάθεια για την παρουσίαση αυτού και συγκεκριμένου θετικού έργου για τον Όμιλο,δίνει ώθηση η άφιξη το 1912 από τη Γερμανία των Γληνού και Τριανταφυλλίδη.Αμέσως υποβάλλεται προς το Κεντρικό Εποπτικό Συμβούλιο της Δημοτικής Εκπαίδευσως η πρώτη εκπαιδευτική εργασία.Από το 1912 αναλαμβάνουν τα ηνία του Ομίλου οι τρεις σπουδαίοι παιδαγωγοί Δελμούζος,Τριανταφυλλίδης,Γληνός και αρχίζουν το διαφωτισμό των Ελλήνων με σκοπό την αναδιάρθρωση των εκπαιδευτικών πραγμάτων στην Ελλάδα.

<<Ο Όμιλος έχει διασώσει,με διαλέξεις,άρθρα τις απόψεις του για την αθλιότητα που επικρατεί {στα εκπαιδευτικά πράγματα της χώρας}.Έχει δείξει την τεράστια ανασταλτική επιρροή που έχει πάνω στη διανοητική ανάπτυξη των παιδιών,στα πρώτα τους σχολικά βήματα,η διδασκαλία μιας γλώσσας άλλης από τη μητρική τους>>{Άννα Φραγκουδάκη,1978,σ.47}.

Οι προσπάθειες του Ομίλου αντιμετώπισαν εμπόδια <<το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας δεν εννοεί ακόμη τις προσπάθειες του Ομίλου και το

κράτος στέκεται αντίθετο>>{Μαν.Τριανταφυλλίδης,απολογισμός για το έργο του Ομίλου Φεβρουάριος 1916,Χατζηστεφανίδης ,1986}.

Το Νοέμβριο του 1914 σε τρεις γενικές συνελεύσεις των ενεργών μελών του Ομίλου ψηφίστηκε το νέο καταστατικό και το πρόγραμμα του Ομίλου.Στο άρθρο 1 αναφέρει τα εξής:<<Συσταίνεται σωματείο με τίτλο <<Εκπαιδευτικός Όμιλος>>και με σκοπό να βοηθήσει να αναμορφωθεί η ελληνική παιδεία>>{Χατζηστεφανίδης,1986 ,σελ.184}.Στο νέο καταστατικό δε γίνεται λόγος για Πρότυπο Σχολείο ,επίσης δεν αναφέρονται η εφορεία ούτε οι ιδρυτές του.

Ο Ε.Ο. ζητάει <<δημοκρατικό άπλωμα της παιδείας σ'όλο το λαό εκσυγχρονισμό όλων των στοιχείων της αγωγής ,στροφή στο φυσικό κόσμο, επιστημονικά μέσα αγωγής,μελέτη του Ελληνόπουλου και των όρων της ελληνικής ζωής>>{Σωμερίτης,1975,σ.187}.

Μαζί με το καταστατικό δημοσιεύτηκε το Πρόγραμμα,μια παράθεση ιδεών με θέμα την ανάγκη εκπαιδευτικής μεταβολής,την επιθυμία των μελών του Ομίλου να παρακολουθήσουν την πρόοδο και τις εξελίξεις στην παιδαγωγική επιστήμη.Ακόμη διατράνωνε τη θέλησή των μελών του να σταθούν αρωγοί στο κράτος για τη βοήθεια της ελληνικής παιδείας.Υπάρχουν επίσης και δεσμεύσεις για την αποτροπή της αλλαγής στάσης των μελών του από τον επιδιωκόμενο βασικό σκοπό του Ομίλου.

Μέχρι το 1915 παρά τις διάφορες αντιδράσεις ο Εκπ. Όμιλος βάδιζε προς τους στόχους του με μεθοδικότητα,σύνεση χωρίς να βιάζεται.Αυτά ήταν τα χρόνια της ακμής του.Ιδιαίτερα ποιοτικά τα άρθρα του Δελτίου του Ομίλου με την εποπτεία του γλωσσολόγου Τριανταφυλλίδη.Ο Όμιλος στάθηκε δίπλα στη μεταρρυθμιστική πολιτική του Βενιζέλου ή μάλλον πιο σωστά <<το κόμμα των Φιλελευθέρων πότε δειλά και σκεπασμένα δεχότανε και υποστήριζε την εκπαιδευτική πολιτική του Ομίλου,έμεινε βασικά πιστό στο πρόγραμμα του Ε.Ο. και προσπάθησε να το μετουσιώσει σε κυβερνητική πολιτική>> {Σωμερίτης,1975,σ.187}.Τα κυριότερα στελέχη του Ε.Ο.Γληνός, Δελμούζος,Τριανταφυλλίδης συμμετείχαν ως εισηγητές στις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.Το νομοθετικό έργο των ετών 1917-20 κι ο σημαντικός νόμος 827/1917 για την εισαγωγή της σύγχρονης νεοελληνικής γλώσσας στην εκπαίδευση.Με την ανατροπή της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων το Νοέμβριο του 1920 ανατράπηκε κι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση Βενιζέλου κι οι προσπάθειες του Ομίλου να συνεισφέρει την αναγκαία αλλαγή, στην εκπαίδευση και τη λαϊκή παιδεία δεν ευοδώθηκαν.

Ο Μάρκος Τσιριμώκος γράφει σχετικά:<<ο Όμιλος..... {μετά την ακύρωση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας Βενιζέλου έπειτα από το 1920}..... μάθαινε ότι δεν αρκεί η θέληση ολίγων ,έστω κι αν έχουν με το μέρος τους τη θεωρητική υποστήριξη ενός διαλεκτού και πανίσχυρου αρχηγού κόμματος,για να επιδιωχθούν ριζικές εκπαιδευτικές τροποποιήσεις,όσο δεν έχει φωτισθεί το πολύ μέρος της κοινωνίας και δεν ζητήσει την αλλαγή η ίδια η κοινωνία>>{Χατζηστεφανίδης,1986,σ..185}.Επισημαίνει την ανάγκη βαθύτερων κοινωνικών συναινέσεων,γιατί χωρίς κοινωνική αποδοχή δε μπορούν να ριζώσουν βαθιές τομές και μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, κινδυνεύουν δε ν' ανατραπούν.Για τον ίδιο λόγο ο Μ.Τριανταφυλλίδης στον απολογισμό για τα δέκα χρόνια του Ομίλου στη Γενική συνέλευση της 5^{ης}

Φεβρουαρίου 1921,μίλησε για βεβιασμένη μεταρρύθμιση.Καθόρισε δε το μελλοντικό πρόγραμμα του Ομίλου ίδιο με το παλιό,συμπληρωμένο όμως από τις εμπειρίες της επιχειρούμενης μεταρρύθμισης του 1917 και της ανατροπής του μετά το 1920.

Παρά τους προγραμματισμούς για νέες εκδόσεις βιβλίων ο Όμιλος άρχισε να λειτουργεί πιο υποτονικά και εξαιτίας του γεγονότος ότι διαγράφηκαν πολλά αξιόλογα μέλη.Χρησίμευε σαν τόπος συνάντησης εκπαιδευτικών που ασχολούνταν κυρίως με τα τρέχοντα εκπαιδευτικά θέματα ,τα συνδικαλιστικά και οικονομικά θέματα του κλάδου τους παρά με αναζητήσεις σε θέματα Παιδείας,είτε χρησιμοποιούνταν η στέγη του Ομίλου σαν τόπος ανταλλαγής απόψεων των μελών για το μέλλον της ανθρωπότητας {όπως γράφει ο Τσιριμώκος}.

Ο Εκπαιδευτικός Όμιλος που ξεκίνησε με τόσα οράματα και προσδοκίες όδευε προς την αυτοδιάλυση και διάσπασή του και είδε τα μέλη του να μην ασχολούνται πια με τους σκοπούς και τις ιδέες που όριζε το Καταστατικό του.

Ο Δημ.Γληνός μετά τη μη εφαρμογή της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης {1917-1920}.άρχισε να διαφοροποιεί τις θέσεις του από εκείνες του Καταστατικού του Ομίλου.Η ιδεολογική του διαφοροποίηση για την αναμόρφωση της Παιδείας ήταν ότι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θα γίνει μέσω της πάλης των κοινωνικών τάξεων .Επίσης δε θεωρούσε αναπόσπαστη από την έννοια της δημόσιας αγωγής τη διδασκαλία των θρησκευτικών μαθημάτων στα σχολεία.

Η άμεση διαφοροποίηση του Δελμούζου,έφερε τη δημιουργία αντιμαχόμενων ομάδων.Η ομάδα Δελμούζου,Τριανταφυλλίδη ονομάστηκε συντηρητική και η ομάδα του Γληνού ριζοσπαστική.

<<Η Γενική Συνέλευση του 1927 θα σφραγίσει το τέλος μιας περιόδου.Ο Όμιλος θα διασπαστεί .Η σύγκρουση φαίνεται πως προβλεπόταν ,καθώς η διοικητική επιτροπή του Ομίλου ,προσπαθώντας προφανώς να την αποφύγει ,αποφάσισε να μην περιλάβει τη χρονιά εκείνη ,προγραμματική συζήτηση στη συνέλευση για την ανάδειξη νέας διοίκησης.Η προσπάθεια όμως αυτή να αποσοβηθούν οι αντιθέσεις δεν καρποφόρησε.Η Συνέλευση κράτησε πάρα πολύ.Χρειάστηκαν 9 συνεδριάσεις από τις 16 Φεβρουαρίου ως τις 14 Μαρτίου του 1927 μέσα σε ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα και με μεγάλη συμμετοχή.Η διάσταση απόψεων που βασικά εκφράζει ο Γληνός από τη μια μεριά και ο Δελμούζος από την άλλη,προκάλεσε έντονη συζήτηση και πολλές παρεμβάσεις>>{Άννα Φραγκουδάκη,1978,σ.77}.

Ο Δελμούζος πιστεύει ότι παραμένει πιστός και συνεπής προς το πνεύμα της Γενικής Συνέλευσης του Νοεμβρίου του 1914.

<<Η έννοια της εθνικής ενότητας είναι βαθιά ριζωμένη στην παιδαγωγική θεωρία του Δελμούζου.Η ύπαρξη του ατόμου είναι συνέπεια της εθνικής του ύπαρξης.Το ατομικό ένστικτο αυτοσυντήρησης ανήκει στο εθνικό ένστικτο της εθνικής συντήρησης.Η εθνική αυτοσυντήρηση είναι αποτέλεσμα των δυνάμεων που ωθούν προς την εθνική συνειδητοποίηση.Αν δεν υπάρχει η ανάλογη ανάπτυξη σε εθνικό επίπεδο ,ίσως ο προσανατολισμός μας σε στόχους με διεθνή σημασία αποδειχτεί αστήριχτος και άκαρπος>>{Θεόφραστος Γέρου,παιδεία και νεοέλληνες διανοητές,τ.1^{ος} / Χατζησπεφανίδης,1986, ,σ.187}.

Η πλειοψηφία των μελών τάχτηκε με τις απόψεις του Γληνού, μια που σε σχετική ψηφοφορία πλειοψήφησε με 65 σταυρούς σε 116 ψηφοδέλτια. Η πλευρά Δελμούζου έλαβε 30 και τα μέλη αυτά θεώρησαν ότι δεν έχουν στον Όμιλο θέση. Δημοσίευσαν στον Τύπο μια επιστολή που απευθυνόταν προς τον Πρόεδρο του Ομίλου, όπου δηλώνουν ότι αποχωρούν, <<γιατί αλλάζει στο βάθος σκοπό ο Όμιλος, ενώ έπρεπε να έχει μόνο καθαρά εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Η αποχώρηση αυτή σφραγίζει συμβολικά το τέλος της συμμαχίας αριστερών και φιλελεύθερων διανοούμενων. Υπεύθυνος από τους πιο πολλούς φιλελεύθερους διανοούμενους θεωρείται ο Γληνός που άλλαξε απόψεις>> {Φραγκουδάκη, 1978, σ. 77-78}

Ο Τσιριμώκος για τις θέσεις του Γληνού γράφει : << Το πώς και το γιατί ο Γληνός, αυτός ο νους που του πρέπει για επίθετο το καλοδιαλεγμένο επίθετο Φωτεινός, παραδέχτηκε ότι πρέπει να μοχθεί για ξένες έννοιες και να επιδιώκει το φωτισμό της ελληνικής κοινωνίας με άγουρες για τον τόπο μας ιδέες ξένες, είναι αξιομελέτητο ζήτημα, που προπάντων ενδιαφέρει τον ίδιο. Εμείς προχειρότατα μπορούμε να τον κατατάξουμε από την ιδιοσυγκρασία του στην τάξη των διαλυτικών, των απόλυτων ανθρώπων, οι οποίοι πιστεύουν στη σωτηρία του κόσμου από μια μελλοντική μορφή, την οποία για να τη φέρουν επιθυμούν κι εργάζονται για τη διάλυση αυτού που υπάρχει>> {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ. 187}.

Στη διακήρυξή του ο Γληνός, μετά τη διάσπαση του Ομίλου το 1927, θεωρεί υποχρέωσή του να ανακοινώσει στο διδασκαλικό κόσμο και στον ελληνικό λαό το ιστορικό της διάσπασης και τις νέες προγραμματικές θέσεις του Ομίλου.

Μεταξύ άλλων στη Διακήρυξη αυτή, που φέρεται ως Διακήρυξη της Διοικητικής Επιτροπής του Εκπαιδευτικού Ομίλου, είναι γραμμένη όμως από το Γληνό. << Αντίπαλοι του Δημοτικισμού και του Εκπαιδευτικού Ομίλου θεωρούνται η Εκκλησία, το Πανεπιστήμιο και ο παλιός πολιτικός κόσμος, η τριαδική εκπροσώπηση της μεσαιωνικής παράδοσης. Από τη σύγκρουση των δύο αυτών κόσμων φάνηκε να νικάει ο δημοτικισμός παράλληλα με την πολιτική επικράτηση των διαφωτισμένων αστικών στοιχείων. Από το 1910-1925 μ' όλες τις περιπτώσεις των εξωτερικών και εσωτερικών αγώνων, παρουσιάζεται μια επίμονη αναγεννητική προσπάθεια μέσα στην ελληνική παιδεία. Η θεωρία ότι το κράτος είναι υπεράνω των τάξεων τη στιγμή που υπάρχουν τάξεις, είναι καθαρό ξεγέλασμα, για να κρύψει την πραγματικότητα δηλαδή το κράτος της άρχουσας τάξης. Το ίδιο είναι ξεγέλασμα και η θεωρία η Παιδεία υπεράνω, εκεί όπου υπάρχουν κοινωνικές τάξεις για να κρύψει την πραγματικότητα, δηλαδή την Παιδεία που είναι όργανο της άρχουσας τάξης>> {Από το βιβλίο του Μάρκου Τσιριμώκου .Ιστορία του Εκπ. Ομίλου, Χατζηστεφανίδης, 1986, σ. 188}.

Ο Γληνός και τα άλλα μέλη του Ομίλου που συμφωνούν με τις απόψεις του, υποστηρίζουν σε όλους τους τόνους ότι δεν σκοπεύουν να μετασχηματίσουν τον Όμιλο σε πολιτικό Σωματείο, αλλά αυτό που επιθυμούν και μόνο, είναι να αλλάξει ο Όμιλος την εκπαιδευτική του πολιτική.

Οι συντηρητικών απόψεων παιδαγωγοί θεωρούν απαράδεκτη την άποψη που διατυπώνει ο Γληνός και οι συνοδοιπορευόμενοι μαζί του για τα θρησκευτικά ζητήματα και το κατά πόσο η Εκκλησία αποτελεί τροχοπέδη για την πρόοδο της εκπαίδευσης. Υποστηρίζουν ότι η θρησκεία είναι ζήτημα συνείδησης, εσωτερικό και εξόχως ατομικό. Έτσι καμιά γενική αναγκαστική

λύση δεν είναι ανεκτή,δηλαδή δε θεωρεί αναπόσπαστη από την έννοια της δημόσιας αγωγής τη διδασκαλία των θρησκευτικών μαθημάτων στα σχολεία.

Άλλο ζήτημα που θέτουν οι συντηρητικοί έχει σχέση με τη <<εθνική αγωγή>>,είχε σκοπό ν' αποκρούσει κάθε υπόνοια ότι ο Εκπαιδευτικός Όμιλος και οι ιδέες του έχουν οποιαδήποτε σχέση με τις Κομμουνιστικές ιδέες και την προσπάθεια αλλαγής του πολιτικού συστήματος.Ο Εκπαιδευτικός Όμιλος ιδρύθηκε από πολλούς εθνικιστές σε μια εποχή ,όπου η ελληνική άρχουσα τάξη έκανε μια ισχυρότατη εθνικιστική προσπάθεια μια και τα περισσότερα μέλη του επιδοκίμαζαν την εθνικιστική τάση της εποχής για την πραγμάτωση της<<Μεγάλης Ιδέας>> ,της Ιδέας που ήθελε να συμπέσουν απόλυτα τα όρια έθνους και κράτους.Επιδοκίμαζε δηλαδή την επεκτατική πολιτική των <<ιστορικών δικαιωμάτων και των ιστορικών ορίων του κράτους>>.

Κάποια μέλη του Ομίλου ,από εκείνη ακόμα την <<εθνικιστική περίοδο>> που έφερε εθνικές επιτυχίες αλλά και μεγάλες καταστροφές και ξεριζωμό υποστήριζαν ,την <<ανώτερη ανθρωπιστική αντίληψη >>της πατρίδας .Ωστε να μην καλλιεργεί το σχολείο το τυφλό εθνικό μίσος.Για αυτές τους τις απόψεις κατηγορήθηκαν από τους συντηρητικούς για <<αντεθνικότητα>>.

Έτσι οι ιδεολογικές τάσεις των μελών του Ομίλου πριν τη διάσπασή του είναι τρεις:α] η Καθαρευουσιάνικη με τη γνωστή προγονόπληκτη προσκόλληση στο παρελθόν β] η συντηρητική Δημοτικιστική η οποία επιμένει στην αναγνώριση της νεοελληνικής παράδοσης ,της νεοελληνικής πραγματικότητας και της προόδου της Παιδείας με την αποδοχή αυτών των θέσεων και την καλή πρόθεση υλοποίησης από τα κόμματα.

γ] η Τρίτη ιδεολογική τάση είναι η ριζοσπαστική Σοσιαλιστική Δημοτικιστική που επιδιώκει την καλυτέρευση της Παιδείας μέσα από των πάλη των τάξεων.

<<Συμβιβασμός για τόσο βασικά ζητήματα δε μπορούσε να σταθεί ,οι απόψεις αυτές του Γληνού μας δείχνουν τον καινούριο αέρα που άρχισε κυρίως από τα 1920 και ύστερα να πνέει στον τόπο μας κατεβαίνοντας ορμητικά από τις στέπες της Ρωσίας>>{Γράφει ο Δελμούζος για τα αίτια της διάσπασης του Ομίλου,Φραγκουδάκη,1978,σ.79}.

Ο Δελμούζος όχι μόνο διαφωνεί αλλά και εξοργίζεται με την αλλαγή των απόψεων του Γληνού.Αισθάνεται και προδομένος γιατί μετά από τόσα χρόνια στενής συνεργασίας,κοινών αγώνων,βαθιάς αλληλοεκτίμησης και προσωπικής φιλίας.Αγανακτεί γιατί ο Γληνός αρνείται θέσεις και αρχές πάνω στις οποίες συμφωνούσαν από το 1910.Ο Γληνός στρέφεται πλέον προς τις Κομμουνιστικές ιδέες.Αργότερα μάλιστα ως στέλεχος του Κομμουνιστικού Κόμματος εκλέχτηκε Βουλευτής του.

Μια δεύτερη διάσπαση του Ε.Ο. θα συμβεί στη Γενική Συνέλευση του 1929 <<ανάμεσα στην καινούρια πλειοψηφία που είχε επικρατήσει ύστερα από τη συνέλευση του 1927 .Η πρώτη διάσπαση είχε επίκεντρο τη διαφωνία μεταξύ φιλελεύθερων και σοσιαλιστών..... η δεύτερη διάσπαση ξεχώρισε τους δημοκρατικούς σοσιαλιστές από τους κομμουνιστές>> {Σωμερίτης,1975,μέρος 1^ο,σ.185}.Έτσι καταγράφει τη δεύτερη διάσπαση ο εκπρόσωπος, όπως χαρακτηρίζει τον εαυτό του στα απόμνημονεύματά του, των δημοκρατών σοσιαλιστών,ο γ.γρ.του Ε.Ο. από το 1928 Στρατής Σωμερίτης ,ο οποίος διαφώνησε με τις απόψεις του προέδρου του Ε.Ο. Δημ.Γληνού και γι αυτό το λόγο ο Σωμερίτης δε δέχτηκε την επανεκλογή του στο Δ.Σ. του Ε.Ο. γιατί είχε διαφωνήσει με το φιλοκομμουνιστικό

προσανατολισμό που προσπάθησαν να του δώσουν μέλη τα οποία απάρτιζαν την ιδεολογική ομάδα με επικεφαλής το Δ. Γληνό. Αυτή υπήρξε <<η δεύτερη ιδεολογική μάχη μέσα στον Ε.Ο. μετά την πρώτη διάσπαση στη γενική συνέλευση του 1927 γύρω από τις κατευθύνσεις του εκπαιδευτικού δημοτικισμού>> {Σωμερίτης, 1975, σ. 185}, η οποία επέφερε την τελική διάσπαση, την παρακμή και το τέλος του Ομίλου, <<η κρίση και η τελική διάσπαση του εκπαιδευτικού δημοτικισμού, από τα σημαντικότερα γεγονότα της εποχής..... από το 1930 ουσιαστικά κι από το 1933 τυπικά ο Ε.Ο. έπαψε να υπάρχει και να δρα.... η διάσπαση του Ε.Ο. το σημαντικότερο ιδεολογικό γεγονός των χρόνων της δημοκρατίας>> {Σωμερίτης, 1975, σ. 201, 202}. Για τις δύο αυτές διασπάσεις του Ε.Ο. αν και ερευνήσαμε τα τεύχη των ετών αυτών δεν βρήκαμε σχόλια από στελέχη της Ομοσπονδίας ή σχόλια σε επιστολές στελεχών συλλόγων ή δασκάλων –ισσών μελών του Ομίλου.

Το εθνικό αίτημα της γλωσσικής και εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης πολιτικοποιήθηκε και έγινε αντικείμενο πολιτικής διαμάχης. Έτσι μοιραία ήρθε το άδοξο τέλος του Ομίλου. Ότι δεν κατάφεραν οι αντιδραστικοί παράγοντες το κατάφερε, η εσωτερική σύγκρουση, οι διαφοροποιήσεις στις αντιλήψεις η έντονη πολιτικοποίηση και η προσπάθεια κομματικού ελέγχου και ιδεολογικής μονομερούς πλεύσης του. Η απομάκρυνση των Δελμούζου, Τριανταφυλλίδη και άλλων 40 περίπου μελών, έφερε υποτονική λειτουργία από το 1930 μέχρι την πλήρη παύση της λειτουργίας του.

Ο Ε.Ο. υπήρξε <<στα χρόνια 1910-1930 το όργανο μάχης του εκπαιδευτικού δημοτικισμού>> {Σωμερίτης, 1975, σ. 185}.

Ο καθένας από την τριάδα των παιδαγωγών με το δημιουργικό έργο δηλαδή των Γληνού, Τριανταφυλλίδη, Δελμούζου, των πρωτεργατών της λειτουργίας του Ομίλου και των επιστημόνων που άφησαν το αποτύπωμά τους στην επιστήμη τους αλλά και στις σημαντικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα, ακολούθησε το δικό του δρόμο.

Οι παραπάνω ηγετικές μορφές του Ομίλου είχαν τα ιδιαίτερα επιστημονικά και ατομικά χαρακτηριστικά τους όπως τα περιγράφει ένας άνθρωπος που τους έζησε μέσα στους κόλπους του Ομίλου, <<ο Δελμούζος με επιστημονικό επιτελείο παιδαγωγικό δογματικός καθηγητής, ο Τριανταφυλλίδης με επιστημονικό επιτελείο γλωσσολογικό απόλυτα ακαδημαϊκός, ο Γληνός με επιστημονικό επιτελείο καθολικότερα εκπαιδευτικό με βάθος στοχασμού και καθαρότητα διαλεκτικού λογισμού>>, γράφει στα απομνημονεύματά του <<ο μαθητής του Γληνού>>, όπως χαρακτηρίζει τον εαυτό του ο Στρ. Σωμερίτης, ο οποίος πέρα από γ.γρ. του Ε.Ο. το 1928, υπήρξε και συνεργάτης του Γληνού στο εκπαιδευτικό περιοδικό <<Αναγέννηση>> από το 1926 έως το 1928, συνιδρυτής των Σοσιαλιστικών Ομίλων και του 1931 του Σοσιαλιστικού κόμματος {Σωμερίτης, 1975, σ. 186, 190, 191, 192, 195}.

☯ **ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΙ ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΜΕ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΕΠΗΡΕΑΣΑΝ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙ. ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1932 .**

☯ **ΜΑΝΟΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ {1883-1959}:**

Ο Γλωσσολόγος και παιδαγωγός γεννήθηκε στην Αθήνα το 1883 με καταγωγή των γονέων του από Χίο και Μακεδονία,οικογένεια που τη χαρακτήριζε η πνευματική καλλιέργεια,η εργατικότητα,η προσήλωση σε στόχους,η οικονομική ευρωστία.Αριστούχος του Βαρβακείου με αρχικές πανεπιστημιακές φυσικομαθηματικές σπουδές μάλλον κατ' εντολή και επιλογή του πατέρα του,στη συνέχεια γράφτηκε στη φιλοσοφική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών με καθηγητή το γλωσσολόγο Γ. Χατζιδάκη.Με αρχική πίστη στο αρχικό γλωσσικό ιδανικό ,βαθμιαία όμως με τη μελέτη της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας και με εσωτερικό αγώνα κατέληξε στη σταθερή πεποίθηση ότι η δημοτική είναι η γνήσια μητρική μας γλώσσα με την οποία το έθνος μπορεί να προοδεύσει και να υψωθεί ως γλώσσα εθνική .

Ο Δελμούζος για τη μεταστροφή του Τριανταφυλλίδη σημειώνει ότι όταν τον γνώρισα ως Εμμανουήλ και μετά έγινε Μανόλης,γιατί στο ξεκίνημά του υπήρξε καθαρευουσιάνος.Τον θυμούνται τακτικό μαθητή του Χατζιδάκι να τον ρωτά συνέχεια για την ερμηνεία και την ετυμολογία λέξεων να ρωτά και να σημειώνει ακατάπαυστα.

Το 1906 πήγε στο Μόναχο για συνέχιση των σπουδών του και το 1909 ανακηρύχτηκε διδάκτορας του Πανεπιστημίου του Μονάχου.

Επιστρέφει στην Ελλάδα,γίνεται μέλος του Εκπαιδευτικού Ομίλου και το χρονικό διάστημα από το 1913-1921 ήταν υπεύθυνος για την έκδοση του Δελτίου του Ομίλου.Κατά τα χρόνια αυτά δόθηκε ο τύπος της δημοτικής γλώσσας όπως έπρεπε να διδαχτεί στα σχολεία.

Το 1914 έγινε συνεργάτης στη σύνταξη του Ιστορικού Λεξικού,το οποίο είχε εισηγηθεί ο Χατζιδάκις.Η σύνταξη του λεξικού έγινε στη νεοελληνική γλώσσα.

Από το 1917 έως το 1920 υπηρετεί μαζί με τον Δελμούζο ως Ανώτερος Επόπτης του υπουργείου Παιδείας.Ως Επόπτης προσπαθεί να καθοδηγήσει και δια φωτίσει τους δασκάλους με εκπαιδευτικά συνέδρια, μαθήματα και φροντιστήρια, με επισκέψεις σε σχολεία όπου διαπιστώνει ότι <<τα παιδιά μαθαίνουν τις καλύτερες λέξεις αλλά δεν τις χρησιμοποιούν έξω από το σχολείο>> {Χατζηστεφανίδης, 1986, σελ.175}. Έτσι γίνεται ένας από τους θεμελιωτές της <<Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης>> της περιόδου αυτής. Την περίοδο αυτή συντάσσει τη γραμματική και ορθογραφία της νέας ελληνικής γλώσσας (η οποία διδάσκεται στο δημοτικό σχολείο μέχρι τις ημέρες μας).

Ξαναγυρνάει στο υπουργείο Παιδείας το 1922, όταν μετά τη Μικρασιατική καταστροφή το κράτος ακολουθεί την εκπαιδευτική πολιτική του Ελ.Βενιζέλου.

Το 1926 διορίζεται καθηγητής της γλωσσολογίας στο νεοσύστατο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, όπου δίδαξε έως το 1934.Ως πανεπιστημιακός δάσκαλος υπήρξε για τους νεαρούς φοιτητές του επιστημονικός οδηγός και στοργικός παιδαγωγός {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ.172}.

Τον υπόλοιπο χρόνο μετά το πανεπιστήμιο τον αφιέρωνε στη συγγραφή και στη συμμετοχή σε διάφορες επιτροπές για την Παιδεία. Οι αγώνες 40 ετών για την αναβάθμιση της προσφερόμενης δημόσιας εκπαίδευσης και για τη διδασκαλία της γλώσσας του ελληνικού λαού διακρίνονται για την ευπρέπεια του ήθους και την αντικειμενική του κρίση. Η αξιοπρέπεια και το εξαιρετικό του ήθος φαίνονται από την αναγνώριση της προσφοράς των ιδεολογικών του αντιπάλων. Χαρακτηριστική του ήθους του η αποποίηση της αποδοχής της νομίμως προσφερόμενης έδρας της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κατόπιν Νομοθετικού Διατάγματος της διδακτορικής Κυβερνήσεως Μεταξά, με νόμο που είχε τροποποιήσει τον πανεπιστημιακό νόμο και επέτρεπε τη μετάθεση των καθηγητών. Δε δέχτηκε ο Τριανταφυλλίδης να τοποθετηθεί στο Πανεπιστήμιο με χαριστικό νόμο, αν και το επιθυμούσε γιατί είχε υποβάλλει υποψηφιότητα για τη θέση δύο φορές, μία το 1924 μετά την αποχώρηση του Χατζιδάκι και το 1948.

Είχε το θάρρος να συγκρουστεί με την καθαρευουσιάνικη παράταξη μια και ασχολήθηκε με όλα τα πρακτικά ζητήματα για την καθιέρωση του εκπαιδευτικού δημοτικισμού. Η σύγκρουση αυτή είχε προσωπικό κόστος μια και εισέπραξε άδικες αντιπάθειες, ανοίκειες επιθέσεις, εχθρότητες μέχρι το τέλος της ζωής του. Έτσι παρότι υποβάλλει τρεις φορές υποψηφιότητα για τη θέση του καθηγητή γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, το 1924, 1928, 1948 και μία φορά για να γίνει μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Ο Τριανταφυλλίδης είναι 50 χρόνια μπροστά από το καθηγητικό και ακαδημαϊκό κατεστημένο της εποχής του. Τον απορρίπτουν με απαξιωτικά σχόλια στις αρνητικές τους εισηγητικές εκθέσεις <<αγανακτούμεν για τον επιστήμονα, όταν τον βλέπουμε να ακολουθεί την ύπουλον ατραπόν μέχρι κρημνού.....είναι τυφλός από φανατισμόν.....εις τον κρημνόν παρέσυρε την εκπαίδευσιν της πατρίδος μαςτοιούτον εγκληματίαν ουδείς δικαιούται να συγχωρήσηη, υποψηφιότης του γίνεται αισθητή ως πρόκλησις ριπτομένη κατά πρόσωπον του δεινοπαθούντος και αιμορραγούντος Λαού>> {αποσπάσματα από την εισήγηση Ι.Σταματάκου, Χατζηστεφανίδης, 1976, σ.176}.

Είναι απίστευτη η κοντόθωρη μικροπρεπής αντίληψη των

<< πεπαιδευμένων>> καθηγητών που αβασάνιστα χαρακτηρίζουν τον Τριανταφυλλίδη άνθρωπο που στερείται ευρύτερης παιδείας.

Οι Ακαδημαϊκοί για να <<σώσουν>> την Ακαδημία αποφάσισαν να μην προκηρύξουν καν την έδρα γλωσσολογίας. Ένας μάλιστα από τους <<σοφούς>> Ακαδημαϊκούς της εποχής είπε πως <<η προκήρυξη της έδρας απειλούσε να φέρει εις τους κόλπους της Ακαδημίας έναν εκ των κακουργησάντων κατά της ελληνικής παιδείας>> {Χατζηστεφανίδης, ιστορία....σ.176}. Απίστευτα βαριές φράσεις για καθηγητές Παν/μίου και Ακαδημαϊκούς.

Παρόλη την αντίδραση του κατεστημένου της εποχής μια επιτροπή ελληνιστών και γλωσσολόγων το 1951 με ομιλητές τους Δελμούζο, Ανδριώτη, Θεοτοκά, Παπανούτσο, στο θέατρο ΟΛΥΜΠΙΑ στην Αθήνα, παρόντος του υφ. παιδείας Μόδη τον τίμησε για το έργο του, με αφορμή τα 25 χρόνια από την ανακήρυξη του ως καθηγητή γλωσσολογίας στη Θεσσαλονίκη.

Εξαιρετικά πλούσια η συγγραφική δραστηριότητα του Μ. Τριανταφυλλίδη. Από το 1903 ως το 1924 όταν υπέβαλλε υποψηφιότητα για το Πανεπιστήμιο Αθηνών είχε ήδη συγγράψει ενενήντα πέντε εργασίες μικρές και μεγάλες γλωσσικές, εκπαιδευτικές, βιβλιοκρισίες. Μία πρωτοπόρα εργασία ήταν <<Η αρχή της γλώσσας και η Φρουδική Ψυχολογία>> το 1915, στο δελτίο του Εκπαιδευτικού Ομίλου, ήταν ο πρώτος στην Ελλάδα που δημοσίευσε μελέτη για τον Freud.

Μέχρι το θάνατό του οι εργασίες ανέρχονται στις εκατόν εβδομήντα πέντε. Μερικά από τα σπουδαιότερα έργα του είναι τα ακόλουθα: 1. Ξενηλασία ή Ισοτέλεια τεύχος Α' και Β' 1905-1907

2. Νέος θησαυρός της ελληνικής γλώσσας 1909 3. Η Παιδεία μας και η γλώσσα της 1912. 4. Δημοτικισμός και σοσιαλισμός 1913 5. Απολογία της Δημοτικής 6. Ο Ψυχάρης και το γλωσσικό ζήτημα 8. Το πρόβλημα της ορθογραφίας μας. 1932 9. Η Ακαδημία και το γλωσσικό ζήτημα 1933 10. Νεοελληνική Γραμματική 1938 11. Νεοελληνική γραμματική της δημοτικής 1941 12. Η Νεοελληνική Γραμματική και οι νέοι 1942

13. Το αλφαβητάριο με τον Ήλιο 1958 14. Δημοτικισμός και αντίδραση το <<κύκνειο άσμα>> του μια που πέθανε το 1959 πριν ολοκληρώσει αυτή την τελευταία του εργασία.

Ολόκληρη την περιουσία του την κληροδότησε στο Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης για την ίδρυση σ' αυτό <<Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών>>. Το ίδρυμα λειτουργεί μέχρι σήμερα και <<Σκοπός του Ινστιτούτου να συμβάλλει με κάθε τρόπο, αλλά ειδικότερα με προγραμματισμένες εκδόσεις βιβλίων, στην καλλιέργεια και αξιοποίηση της δημοτικής γλώσσας και την προαγωγή της παιδείας του ελληνικού λαού>> {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ.178}.

Η φιλοσοφική σχολή του Αριστοτέλειου Παν/μίου Θεσσαλονίκης τίμησε και τιμά την προσφορά του με την έκδοση σε 8 τόμους των Απάντων του εκδ. 1963-65 ενώ στο εμπόριο κυκλοφορεί σήμερα το Μεγάλο Λεξικό της Νεοελληνικής. Το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης έχει από τότε μέχρι σήμερα το προβάδισμα στην εξέλιξη της δημοτικής γλώσσας σε σχέση με το Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Οι αγώνες του Μ. Τριανταφυλλίδη δικαιώθηκαν μετά το θάνατό του όπως συμβαίνει με όλα τα σπουδαία πρωτοπόρα πνεύματα που οι σύγχρονοί τους

δεν τα κατάλαβαν και δεν οσμίστηκαν τις αλλαγές που συνέβαιναν. Συνέβαλλε αποφασιστικά όσο λίγοι πνευματικοί άνθρωποι του τόπου στην εξέλιξη και πρόοδο της γλωσσικής και εκπαιδευτικής ιστορίας της Ελλάδος. Πρόσφερε στο ελληνικό έθνος και στην ελληνική παιδεία τη Γραμματική του εφαρμόσιμη και αποδεκτή μέχρι σήμερα, όπου διδάσκεται σε όλες τις βαθμίδες της ελληνικής εκπαίδευσης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΕΛΜΟΥΖΟΣ {1880-1956}: << Εκείνος που θα γράψει την πνευματική ιστορία του Ελληνισμού κατά τα πρώτα πενήντα χρόνια του 20^{ου} αι. είναι υποχρεωμένος να αφιερώσει ένα μεγάλο κεφάλαιο στις προσπάθειες που έγιναν για την ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας με το ζωογόνο πνεύμα του δημοτικισμού και να σταθεί με σεβασμό μπροστά σε μια μορφή που κατέχει ξεχωριστή θέση μέσα σ' αυτή τη γενικότερα εθνική αναμορφωτική κίνηση στον Αλέξανδρο Δελμούζο με τους αγώνες και την προσφορά του για την επικράτηση της δημοτικής γλώσσας. Είναι ο παιδαγωγός με την κύρια και αυθεντική σημασία του όρου, μεταξύ των Ελλήνων παιδαγωγών που πρωτοστάτησαν στον αγώνα για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής εκπαίδευσης. Είναι ο <<Οδηγητής Δάσκαλος>>, όπως είναι γνωστός στον ελληνικό εκπαιδευτικό χώρο για κείνους φυσικά τους εκπαιδευτικούς που έχουν ασχοληθεί με το Δελμούζο>> Αυτά γράφει ο άλλος σπουδαίος δάσκαλος ο Ευάγγελος Παπανούτσος στο βιβλίο του για τον Αλέξανδρο Δελμούζο εκδ.Εθνικής Τράπεζας(Χατζηστεφανίδης,1986, σ.143-144}.

Ο Αλέξανδρος Δελμούζος γεννήθηκε στην Άμφισσα στις 31-12-1880, όπου και έζησε τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια. Δεκαέξι χρονώ ήρθε στην Αθήνα για σπουδές με προορισμό το Πολυτεχνείο μια που είχε κλίση στα μαθηματικά και τα τεχνικά μαθήματα. Άλλαξε κατεύθυνση και γράφτηκε στη φιλοσοφική σχολή του Παν/μίου Αθηνών. Η οικογένειά του αντιδρά και θέλει να τον στείλει να σπουδάσει μηχανικός στη Βιέννη. Ο ίδιος επέμενε μια και από την εφηβική ηλικία ασχολούνταν με την συγγραφή και μελέτη της ποίησης. Αν και δεν τον ικανοποίησαν οι σπουδές στη φιλοσοφική σχολή και το 1905 πήγε για σπουδές μεταπτυχιακές στη Λειψία και στην Ιένα. Δεν έκανε συστηματικές σπουδές μια και δεν τον ικανοποιούσε η συνεχής θεωρητική ανάλυση, επιζητούσε την καθοδήγηση για την πράξη της αγωγής, την οποία αναζήτησε στο παιδαγωγικό κέντρο σπουδών της Ιένα, αλλά κι εκεί τον απογοήτευσαν οι σπουδές. Εκεί γνώρισε έναν από τους σημαντικούς Έλληνες κοινωνιολόγους και μαρξιστή τον Γ. Σκληρό. Επηρεάστηκε χωρίς να ταυτιστεί πλήρως από τις ιδέες του.

Επιστρέφει το 1907 σε μια Ελλάδα με νωπές τις δυσάρεστες μηνήμες από την πρόσφατη πτώχευση της Ελλάδας και την ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, υπήρχε

απογοήτευση αλλά και αναζήτηση των τρόπων και των δρόμων με τους οποίους θα επέστρεφε η εθνική αυτοπεποίθηση,ανάταση,πρόοδος.

Ο Δελμούζος αγωνίζεται μαζί με άλλους φωτισμένους παιδαγωγούς για την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας,κατά της άγονης προγονοπληξίας και την καθιέρωση των πορισμάτων και των μεθόδων του σχολείου εργασίας στη διδακτική πράξη.

Η παιδαγωγική δραστηριότητα του Δελμούζου αρχίζει από το Ανώτερο Παρθεναγωγείο του Βόλου,με έναρξη λειτουργίας το 1908 και διευθυντή τον ίδιο.Ο Ι. Ξηροτύρης σε διάλεξη στη Θεσσαλονίκη με θέμα Δελμούζος το 1972 είπε μεταξύ άλλων <<Ένα σχολείο το οποίο έδωσε το ξεκίνημα για ουσιαστική αλλαγή στην εκπαίδευση του τόπου μας,προσπάθεια για σύγχρονη νεοελληνική παιδεία ,ένα εθνικό σχολείο το οποίο θα βοηθούσε το έθνος να εκπληρώσει τον προορισμό του.Το σχολείο του Βόλου άνοιγε ένα νέο δρόμο στην ελληνική εκπαίδευση,που επί ένα αιώνα είχε προσκολληθεί στο λογιοκρατισμό και προσπαθούσε ν' αντικαταστήσει ένα πρόγραμμα χωρίς πνοή, με άλλο πρόγραμμα που διαπλάττει ηθικούς,αυθύπαρκτους χαρακτήρες ζωντανούς ,ικανούς να ζήσουν >>{Χατζηστεφανίδης ,1986, σ.147-148}.

Στο σχολείο του Βόλου έγινε μια πρώτη προσπάθεια του εκπαιδευτικού δημοτικισμού στην πράξη .Ο ίδιος ο Δελμούζος γράφει για αυτή του την προσπάθεια <<Μια μεταρρύθμιση στηριγμένη σε μια πολύχρονη παράδοση, που θεμελίωσε ο Σολωμός με το έργο του και που γεννήθηκε από τη βαθύτατη ανάγκη του έθνους να ζήσει αληθινά τη ζωή του.Πρόκειται για αίτημα που το ουσιαστικό του γνώρισμα είναι η φροντίδα για την ανύψωση του Έθνους.Γιατί έτσι θα αναγνώριζε το Έθνος την εσωτερική του αυθυπαξία,ξαναγουρίζοντας στον εαυτό του ,θα εύρισκε και πάλι τη δική του ψυχή και θα ζητούσε να την ελευθερώσει από την πίεση>>{Χατζηστεφανίδης,1986,σ.147}.

Για την εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας και άλλες παιδαγωγικές καινοτομίες στο Παρθεναγωγείο του Βόλου προκάλεσε την αντίδραση των συντηρητικών κύκλων του Βόλου.Ο ίδιος παραιτήθηκε,η αναταραχή στην κοινωνία του Βόλου οδήγησε σε κλείσιμο του Παρθεναγωγείου και τον ίδιο ως κατηγορούμενο στο Κακουργοδικείο Ναυπλίου με σοβαρές κατηγορίες για ανατρεπτικές ενέργειες κατά της κοινωνικής και κρατικής τάξης.Η Δίκη με κατηγορίες για εξύβριση του Πατριάρχη Κων/λεως.προσβολή των θρησκευτικών ιδεών ,για ανάπτυξη ασυνήθιστης οικειότητας μεταξύ δασκάλων και μαθητριών και τέλος ότι κατά τη διδασκαλία διαφόρων μαθημάτων γινόταν χρήση ανάρμοστων μεθόδων οι οποίες πρόσβαλλαν τη σεμνότητα ,τα χρηστά ήθη και τις ελληνοχριστιανικές παραδόσεις.Η απόφαση υπήρξε αθωωτική για το Δελμούζο και τους συγκατηγορουμένους του .Η δίκη αυτή έμεινε γνωστή ως τα <<Αθεικά του Βόλου>>.Μάρτυρες υπεράσπισης ο Ν.Πολίτης,ο Ελ.Βενιζέλος ,ο Αλ. Παπαναστασίου κ.ά.

Το θέμα συζητήθηκε στη Βουλή των Ελλήνων όπου ο Δελμούζος χαρακτηρίστηκε από βουλευτές ως <<εθνικός παιδαγωγός,πρόδρομο ανορθωτικής κίνησης της Παιδείας,άνθρωπος απaráμιλλου ήθους>>{Χατζηστεφανίδης,1986,σ.148}.

Υπήρξε ένας από τους ιδρυτές το 1910 του <<Εκπαιδευτικού Ομίλου>>.

Από το 1917-20 υπήρξε ανώτερος επόπτης στο υπ. Παιδείας,μαζί με τους Γληνό ,Τριανταφυλλίδη, στην κυβέρνηση Βενιζέλου.Το κυριότερο όραμά τους

πραγματοποιείται,δηλαδή η εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας στην εκπαίδευση.

Από το Νοέμβριο του 1920 έως το 1923 ιδιωτεύει και πηγαίνει στη Γερμανία μια και άλλαξε η κυβέρνηση και η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα.Τα βιβλία που επί των ημερών του εγκρίθηκαν για να διδαχτούν αποσύρονται.Στη Γερμανία γνωρίζει τον Kerschensteiner,έναν από τους ιδρυτές του Σχολείου Εργασίας στον ευρωπαϊκό χώρο.

Το 1923 επιστρέφει από το Μόναχο κι αναλαμβάνει τη διεύθυνση του Μαράσλειου Διδασκαλείου.Μετά από τρία χρόνια δημιουργούνται γεγονότα που έφθασαν μέχρι τον Άρειο Πάγο τα λεγόμενα <<Μαρασλειακά>>.Συγκεκριμένα τρεις δάσκαλοι του Μαρασλείου κατηγόρησαν την επίσης δασκάλα εκεί Ρόζα Ιμβριώτη ότι παραποιεί την ελληνική ιστορία.Ο Δελμούζος ζήτησε από το υπουργείο Παιδείας ν' απομακρυνθούν από τα καθήκοντά τους οι τρεις.οι οποίοι άρχισαν δημοσιεύματα στον τύπο και το θέμα πήρε διαστάσεις .Στις επιστολές τους κατήγγειλαν ότι το Μαράσλειο Διδασκαλείο εργάζεται εναντίον της θρησκείας, του Έθνους και της Οικογένειας.

Ο Δελμούζος απάντησε ότι <<ο Εθνισμός δεν είναι ιδέα αφηρημένη ,είναι πραγματικότητα αιώνων,ζυμωμένη στο αίμα,που τη ζει κάθε άτομο και καθορίζει τη ζωή του .Μόρφωση πραγματική είναι απολύτως αδύνατη αν δεν στηρίζεται στα εθνικά μας στοιχεία και τη δική μας πραγματικότητα,ότι ανθρωπισμός αν δεν στηρίζεται στον εθνισμό είναι κάτι ακατανόητο και αδύνατο.....το θρησκευτικό συναίσθημα είναι πολυτιμότεο για την αγωγή στοιχείοη οικογένεια είναι από τους πιο πολύτιμους παράγοντες στην αγωγή>>{απόσπασμα από δημοσίευση στην εφ.<<Εστία>>,Χατζηστεφανίδης,1986, σ.150}.

Μετά τα γεγονότα αυτά απολύθηκε ξανά ο Δελμούζος από τη δικτατορία του Πάγκαλου το 1926.Τελικά μετά από αρκετές ανακρίσεις το πόρισμα του Αρεοπαγίτη Γεωργίου Αντωνακάκη υπήρξε απαλλακτικό.Τα συγχαρητήρια αμέσως στέλνει από το Λονδίνο ο Ελ.Βενιζέλος με επιστολή στην οποία καταλήγει λέγοντας....<<...ελπίζω να λησμονήσετε την πικρίαν σας,διότι αφιερώσατε την ζωήν σας εις το Έθνος ,εκείνο που χρειάζεται και του λείπει είναι περισσότερο από κάθε άλλο το αληθινό σχολείο>>{Χατζηστεφανίδης σ.150}.

Το 1929 ο Δελμούζος διορίζεται καθηγητής Παιδαγωγικών στο Παν/μιο Θεσσαλονίκης .Το 1936 απολύεται από τη δικτατορία Μεταξά.Το 1937 μετά από διαφωνία του με τον υπουργό Παιδείας παραιτείται και αποχωρεί οριστικά από την υπηρεσία στις 25-9-1937.

Τον υπόλοιπο χρόνο της ζωής του ιδιωτεύει,παρακολουθεί την πορεία της ελληνικής εκπαίδευσως και δημοσιεύει άρθρα ενώ συγγράφει βιβλία παιδαγωγικού περιεχομένου.Να παραθέσουμε εδώ ενδεικτικά από το συγγραφικό του έργο:Σαν Παραμύθι,1911.Αλφαβητάριο,ο Ήλιος 1919.Δημοτικισμός και Παιδεία ,1926.Οι πρώτες προσπάθειες στο Μαράσλειο, 1930.Οι Ξένοι κι εμείς ,1930.Το Πρόβλημα της Φιλοσοφικής Σχολής,1944.Παιδεία και κόμμα ,1947.Το Κρυφό Σχολείο,1950.Μελέτες και Πάρεργα ,μεταθανάτια έκδοση 1958 των χειρογράφων του.

Μέσα από τα γραπτά του αναδεικνύονται οι απόψεις του για την εκπαίδευση και τη συνολική παιδεία του ελληνικού λαού.Σκοπός της Παιδείας για το

Δελμούζο είναι: << να κάνει τον άνθρωπο, άξιο και ικανό να κατακτήσει το μεγαλύτερο αγαθό της ζωής του, την ηθική αυθυπαρξία. Αυθύπαρκτος είναι ο άνθρωπος που εξουσιάζει το σώμα του, που μπορεί να ζήσει μόνος του βρίσκοντας το σωστό επάγγελμα στη ζωή του, που καταφέρνει να αντιμετωπίσει όσα προβλήματα του παρουσιάζονται στη ζωή του, ο άνθρωπος που ορίζει τις πράξεις του. Η παιδεία είναι από τα πιο σπουδαία μέσα για την ατομική και τη συνολική προλοπή. Για να πετύχει στον προορισμό της πρέπει να στηρίζεται στη σύγχρονη πραγματικότητα του τόπου αυτού. Τα ιδανικά της παιδείας δε μπορεί παρά να είναι ο καθολικός ανθρωπισμός, η εξύψωση κι ο εξευγενισμός του ανθρώπου>> {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ.152}. Πίστευε στη μη μηχανοποίηση του παιδιού στη σχολική πράξη αλλά στην κινητοποίηση των βαθύτερων ζωτικών και ψυχικών κινήτρων του παιδιού. Αυτή η παιδαγωγική μέθοδος πίστευε ότι θα δώσει περισσότερη αλήθεια σε ολόκληρο το σχολείο.

Σκοπός και νόημα ζωής για το Δελμούζο ήταν η παιδεία όχι ως διοίκηση και νομοθεσία, ως γλώσσα και μέθοδος, αλλά ως πλάσιμο ανθρώπων και ανάπλαση εθνική. Σκοπός και νόημα που συλλαμβάνεται και δικαιώνεται μόνο μέσα στην πράξη και με την πράξη του σχολείου {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ.154}.

Η αναγνώριση για το Δελμούζο ήρθε μετά το θάνατό του το 1956, αν και στα τελευταία χρόνια της ζωής του ζούσε πλήρως ξεχασμένος και αγνοημένος. Δυστυχώς στη ζωή δεν είδε να καρποφορούν οι αγώνες του. Η ζωή του υπήρξε ένας αγώνας ατέλειωτος και ειλικρινής, αλλά είχε το στοιχείο της τραγικότητας μια που όπως συμβαίνει με τα φωτισμένα πνεύματα κάθε εποχής δεν μπορούν να τα καταλάβουν οι σύγχρονοί τους και συνήθως τα παρεξηγούν και τα πολεμούν.

Συγκεκριμένα το 1964 δικαιώνεται από τη σύντομης διάρκειας εκπαιδευτική και γλωσσική μεταρρύθμιση του Γ. Παπανδρέου και το 1976 από την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση της Νέας Δημοκρατίας και την καθιέρωση της δημοτικής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Τα δύο τότε μεγάλα κόμματα Ν.Δ. και Ένωση Κέντρου θεώρησαν το Δελμούζο ως βασικό πρωτοπόρο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Παρόλα αυτά κάποιες επιφυλάξεις υπήρχαν μια που κάποιοι εκπαιδευτικοί είχαν το φόβο μήπως μπουν μαζί με τη δημοτική ύποπτες ανατρεπτικές ιδέες που θα χάλαγαν την ισορροπία του εκπαιδευτικού συστήματος. Προτιμούσαν την αναφορά για θέματα διοικητικά και διδακτικά σε συντηρητικούς εκπαιδευτικούς παράγοντες όπως ο Εξαρχόπουλος.

Κατά τον Παπανούτσο <<ο Δελμούζος είναι ο μεγάλος δάσκαλος που αναλώθηκε στη διακονία της Ελληνικής Παιδείας, τον διακρίνει δε η υψηλοφροσύνη, η πνευματική εντιμότητα, η σοφία και η αγνότητα. Η ακτινοβολία του οφείλεται στην ηθική προσωπικότητά του που λαμποκοπούσε από γνήσια και σεμνή αρετή>> {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ.153}.

Κατά την Άννα Φραγκουδάκη <<ο Δελμούζος είναι μια τραγική φυσιογνωμία, γιατί ενώ αγωνίζεται για την επιβολή της εθνικής γλώσσας και του λαϊκού σχολείου, επιβολή που αποτελεί εθνικό συμφέρον και όμως από μια πολυάριθμη μερίδα της εξουσίας θα καταδιώκεται σαν αναρχικό στοιχείο επικίνδυνο για το Έθνος, τη Θρησκεία, την Οικογένεια. Ο Δελμούζος είναι ειλικρινά φιλελεύθερος και πατριώτης>> {Άννα Φραγκουδάκη, 1978, σ.82}.

Στη συνείδηση σήμερα των εκπαιδευτικών, αναγνωρίζεται ως πρωτοπόρος φωτισμένος δάσκαλος, παιδαγωγός, καθοδηγητής όλων των προοδευτικών και δημοκρατικών εκπαιδευτικών.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΛΗΝΟΣ {1882-1943}: Με καταγωγή από τη Σμύρνη. Μετά την αποφοίτησή του από την Ευαγγελική σχολή, γράφτηκε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δίδαξε στο Αδραμύτιο, πόλη στη Μικρά Ασία αρχαιότερη της Τροίας και στη Σμύρνη {190-1908}.

Συνέχισε τις σπουδές του στη Γερμανία, παρακολούθησε μαθήματα Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας, Φιλοσοφίας, Κοινωνιολογίας. Στη Γερμανία επηρεάστηκε από τις απόψεις του καθηγητή H. Schulz και το έργο του με θέμα: <<Η σχολική μεταρρύθμιση της σοσιαλιστικής δημοκρατίας>>.

Κατά την επιστροφή του από τη Γερμανία διορίστηκε καθηγητής στο Αρσάκειο Αθηνών. Από το 1912 έως το 1916 διηύθυνε το Διδασκαλείο Μέσης Εκπαίδευσης.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης συνέταξε τα νομοσχέδια που κατέθεσε ο υπουργός παιδείας Τσιριμώκος. Δυστυχώς αποσύρθηκαν λόγω της μεγάλης αντίδρασης του συντηρητικού και αναχρονιστικού εκπαιδευτικού κατεστημένου. Βασικός αντίπαλος ο Νικ. Εξαρχόπουλος. Όλη η δραστηριότητα του Γληνού συγκεντρώθηκε σ' ένα βιβλίο με τίτλο <<Ένας άταφος νεκρός>> 1925, το βασικό βιβλίο της παιδείας μας κατά την εκτίμηση του παιδαγωγού Χρ. Φράγκου. Στο βιβλίο αυτό ο Γληνός διατυπώνει τις αναγεννητικές και εκσυγχρονιστικές τάσεις στο χώρο της εκπαίδευσης. <<Τα εκπαιδευτικά ζητήματα δεν είναι απλώς επιστημονικά, επιλυόμενα μόνον διά της θεωρίας και του ορθού λόγου, αλλά κυρίως ζητήματα κοινωνικά Η παιδεία ως ζων οργανισμός έχει ανάγκη διαρκούς επαγρυπνήσεως, αλλαγής, συμπληρώσεως Βασικά προβλήματα της Παιδείας είναι: ουσία αγωγής, ιδεώδη της αγωγής, μελέτη ελληνικής κοινωνίας, μελέτη παιδιού και αγωγή, αναλυτικά προγράμματα, προβλήματα ύλης, μέθοδοι διδασκαλίας>>. Ακόμη μιλά ο Γληνός στο μανιφέστο του για την εκπαίδευση για την εξουσιαστική κυριαρχία των ξένων συστημάτων, για την προγονοπληξία, για την απομνημόνευση, για τη δημοτική γλώσσα, για το θετικό επιστημονικό πνεύμα, για την αναγνώριση ίσων ευκαιριών μόρφωσης, για την ίδρυση σχολείων κατάρτισης εκπαιδευτικών λειτουργών τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, για τη νέα αγωγή που θα βοηθήσει την κοινωνία του μέλλοντος να προοδεύσει, για τη διοικητική αποκέντρωση.

Οι απόψεις του Γληνού έχουν και σήμερα την επικαιρότητά τους και σε κάποιο βαθμό δεν έχουν πλήρως υλοποιηθεί, δείχνοντας έτσι την πρωτοπόρα μεταρρυθμιστική προοδευτική σκέψη και δράση του.

Η προσπάθεια του Γληνού αποβλέπει στο να φέρει ένα ρήγμα στο κατεστημένο διοικητικό, ιδεολογικό εκπαιδευτικό πλαίσιο της εποχής του.

Γενικός γραμματέας του υπουργείου παιδείας {1917-1920}, καθηγητής παιδαγωγικών στην Ανώτερη Γυναικεία Σχολή 1921, στην Παιδαγωγική Ακαδημία 1924 και βέβαια μέσα από τον Εκπαιδευτικό όμιλο μέχρι τη διάσπασή του το 1927.

Από το 1927 ,ακολουθεί αγωνιστική πορεία στον πολιτικό στίβο.Από τον Οκτώβριο του 1928 ως το Φεβρουάριο του 1929 εξέδιδε το περιοδικό <<Νέος Δρόμος>>,ενώ προσχώρησε στο Κομμουνιστικό κόμμα .Το 1936 εκλέχτηκε βουλευτής του Παλλαϊκού Μετώπου και έτσι εκφράζεται δημόσια το οξύ πνεύμα του και η επαναστατική του φύση.

Για την κομματική δράση του εξορίζεται στην Ανάφη ,από το καθεστώς της 4^{ης} Αυγούστου και στη συνέχεια φυλακίζεται στην Ακροναυπλία.Τέλος απομονώνεται στη Σαντορίνη.Το 1943 πεθαίνει στο σπίτι του έπειτα από χειρουργική επέμβαση σε νοσοκομείο.

Άλλα σημαντικά πνευματικά του πονήματα η <<τριλογία του πολέμου>>,το 1938 ένα προφητικό στοχαστικό κείμενο για τα αληθινά αίτια που οδηγούν τους λαούς στον πόλεμο, η <<εισαγωγή στο Σοφιστή του Πλάτωνα>> ,το 1940.Στο έργο του αυτό παραθέτει τους στοχασμούς του για την σύγχρονη θέση των ανθρωπιστικών σπουδών.Άλλα έργα του οι <<Ορίζοντες μιας ζωής>>,ένας φιλοσοφικός στοχασμός με μορφή γράμματος σε ένα νέο {καρπός και των συζητήσεων,προβληματισμών για ζητήματα διαλεκτικής και της επιστημονικής αλήθειας στον τομέα των φυσικών επιστημών και της βιολογίας με το γιο του φοιτητή τότε της ιατρικής},<<ο Γυναικείος ανθρωπισμός >>έκδοση του 1921,η <<Κρίση του Δημοτικισμού>>1923,<<Το βασικό πρόβλημα της Παιδείας>>,1923 όπου ο Γληνός δίνει τη θέση του για το ιδεώδες της Παιδείας που είναι το να δίνει θετικό ,ζωντανό ,συγκεκριμένο ,ουσιαστικό περιεχόμενο στη ζωή,αληθινό σε τόπο και χρόνο που εναρμονίζει τη σχέση ανάμεσα στη φύση του παιδιού και το ιδεώδες της Παιδείας.

Ο Γληνός υπήρξε από τους πιο φωτισμένους τολμηρούς παιδαγωγούς της,από τις σπουδαιότερες φυσιογνωμίες της παιδαγωγικής επιστήμης .Με την κοινωνική του δράση ξεπέρασε τους συμβιβασμούς και τις αναστολές του Δελμούζου και μπήκε με θάρρος και συνέπεια στο δρόμο που οδηγεί στην πρόοδο της παιδείας,το δρόμο της πάλης για γενική κοινωνική αλλαγή . Άφησε έντονα τα σημάδια του στη μεταρρυθμιστική προσπάθεια που κατέβαλλε με τους προοδευτικούς παιδαγωγούς Δελμούζο και Τριανταφυλλίδη για την αναμόρφωση της ελληνικής εκπαίδευσης.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΜΑΥΡΟΣ {1893-1963}:τακτικός αρθογράφος με ολοσέλιδα τετράσχηλα παιδαγωγικά άρθρα ,με ένα τουλάχιστο άρθρο ανά μήνα,τουλάχιστον για την περίοδο των ετών από το 1928 έως το 1932 της εβδομαδιαίας έκδοσης του Διδασκαλικού Βήματος την οποία μελετήσαμε στα οποία σε απλή δημοτική έδινε πρακτικές παιδαγωγικές και διδακτικές οδηγίες προς τους δασκάλους της εποχής.Από τους φωτισμένους παιδαγωγούς του μεσοπολέμου.Γεννημένος στη Βολισσό της Τουρκοκρατούμενης ακόμα τότε Χίου.Από αγροτική οικογένεια η οποία παρά τις οικονομικές της δυσκολίες τον έστειλε στο σχολαρχείο και μετά στο Γυμνάσιο της Χίου όπου αρίστευσε.Έτσι ως αριστεύσας μαθητής με χρήματα του <<Πρωείου Κληροδοτήματος>> σπούδασε από το 1913 και για τέσσερα χρόνια, Παιδαγωγικά σε Πανεπιστήμιο της Γερμανίας,στη φιλοσοφική σχολή και στο <<παιδαγωγικό σεμινάριο >> του πανεπιστημίου της Ιένας.Ενώ προετοιμάζε την εκμάθηση των γερμανικών του για τις σπουδές στη Γερμανία,κατατάχτηκε σε εθελοντικό στρατιωτικό σώμα με συμπατριώτες του και βοήθησε στην

απελευθέρωση της Χίου ,την περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων 1912-13,εργάστηκε μάλιστα για σύντομο χρόνο ως δάσκαλος στο χωριό του.

Γνώρισε τις αρχές του ερβαρτιανού συστήματος,αλλά και τις εργασίες των Γερμανών παιδαγωγών του <<Σχολείου Εργασίας>>.Διαμόρφωσε με τη γνωριμία των σπουδαιότερων παιδαγωγικών θεωριών της εποχής τους παιδαγωγικούς προσανατολισμούς του.Επισκέφτηκε πρότυπα δημόσια σχολεία και ιδιωτικά στη Λειψία και στην Πλατεία της Δρέσδης.

Η συμμαχία της κυβέρνησης Βενιζέλου με την Αντάντ [Entente],η εκθρόνιση του φιλογερμανού βασιλιά Κωνσταντίνου το 1917,έφερε αντίποινα από τη γερμανική κυβέρνηση.Αυτά ήταν η άμεση απέλαση όλων των Ελλήνων εργατών και σπουδαστών{Χατζηστεφανίδης,ιστορία της νεοελληνικής εκπαίδευσης σ.211}.Ο Παπαμαύρος κινδύνεψε να διακόψει τις σπουδές του, αλλά κατάφερε να αποφύγει την απέλαση με το να παντρευτεί Γερμανίδα.Έλαβε διδακτορικό δίπλωμα της Παιδαγωγικής από το πανεπιστήμιο της Ιένας,διδακτορικό δίπλωμα της Φιλοσοφίας από το πανεπιστήμιο της Λειψίας και διδακτορικό δίπλωμα της αρχαίας Φιλολογίας από το Πανεπιστήμιο του Βερολίνου.Μετά από τέτοιες λαμπρές σπουδές θα μπορούσε πολύ εύκολα να σταδιοδρομήσει στη Γερμανία,προτίμησε όμως την επιστροφή το 1919 για να προσφέρει στα εκπαιδευτικά ζητήματα της πατρίδας,μπήκε αμέσως στην πάλη για τον εκπαιδευτικό δημοτικισμό.Στη Γερμανία μυήθηκε στις σοσιαλιστικές ιδέες,έγινε μέλος του σοσιαλιστικού Ομίλου του Πανεπιστημίου της Ιένας .Μελέτησε Μαρξιστές φιλοσόφους ,επαναστάτες συγγραφείς .Έζησε, όλη την επαναστατική ατμόσφαιρα,τις διαδηλώσεις,τα οδοφράγματα των ετών 1913-19.

Διορίστηκε καθηγητής Παιδαγωγικής στο Διδασκαλείο Αρρένων Θεσσαλονίκης .Μετά από πρόταση,τον Απρίλιο του 1920, του τότε προέδρου της <<Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας>>,Χατζηδάκη διορίστηκε διευθυντής του Αρσακείου στη Λάρισα.

Το καλοκαίρι του 1920 καλείται από το Γενικό Διοικητή Θράκης Χ. Βοζίκη στην Αδριανούπολη για να διοργανώσει παιδαγωγικά συνέδρια,με μια σειρά παιδαγωγικών μαθημάτων και υποδειγματικών διδασκαλιών σε όλα τα μαθήματα.Είχαν ιδιαίτερη επιτυχία και ανταπόκριση και γι'αυτό επαναλήφθηκαν το 1921-22 πάλι στην Αδριανούπολη.Για το σχολικό έτος 1922-23 διορίζεται Ανώτερος Επόπτης Ανατολικής Θράκης με έδρα την Αδριανούπολη.Στην περιοχή εργάστηκε εφαρμόζοντας τις παιδαγωγικές αρχές του Ερβάρτου ,μέσα σ'ένα χάος πολιτικό και εκπαιδευτικό και μέσα σε συνεχείς συγκρούσεις και αναστατώσεις και μετακινήσεις του πληθυσμού.

Το 1923 με πρόταση του Α. Δελμούζου και με σύμφωνη γνώμη του Δ.Γληνού διορίζεται υποδιευθυντής στο Μαρασλειο Διδασκαλείο με διευθυντή το Δελμούζο.Προσπαθεί να εφαρμόσει σωστά στη διδακτική πράξη τις αρχές του <<Σχολείου Εργασίας>> και να οργανώσει τις πρώτες σχολικές κοινότητες.Με τα <<Μαρασλειακά>> και με κυβερνήτη το διδάκτορα Πάγκαλο το 1926 απολύεται μαζί με το Δελμούζο.Έτσι ο συγγραφέας Κώστας Καλαντζής[εκδ. Δίπτυχο] κατατάσσει τον Μιχάλη Παπαμαύρο στον ίδιο αστερισμό με τον Δ.Γληνό,Κ.Σωτηρίου και Ρόζα Ιμβριώτη .

Μετά τη νίκη του Ελ.Βενιζέλου το 1928 διορίζεται υποδιευθυντής και στη συνέχεια Γενικός Διευθυντής στο Διδασκαλείο Λαμίας,<< Προαγωγαί, προάγεται ο υποδιευθυντής του εν Λαμία Διδασκαλείου Μ.Παπαμαύρου εις

Διευθυντήν του αυτού Διδασκαλείου επί βαθμώ,μισθώ διευθυντή Β' >>{Δ.Β.αρ.294,28/9/1930 σ.6}.

Σε μια μικροαστική συντηρητική πόλη όπως η μεταπολεμική Λαμία, οι προοδευτικές του ιδέες συνάντησαν μεγάλη αντίδραση. Πρωτοφανής η επίθεση μόλις έφτασε στη Λαμία. Η εφημερίδα <<Ρουμελιώτης>> κυκλοφορεί με τίτλο <<Πραξικόπημα ο κομμουνιστής Παπαμαύρος εις το Διδασκαλείον της Λαμίας>>....και σχόλια στο άρθρο <<όπως άθεος, άπατρις, άξιος κομμουνιστής σύντροφος της Ρόζας Ιμβριώτου, οχιά που πρέπει να συντριβή....>>{Χατζηστεφανίδης, 1978, σ. 213}.

Οι απειλές δε τον φόβισαν, αλλά με διάθεση και μεθοδικότητα προσπάθησε με δημιουργική εργασία να πείσει τους καχύποπτους συκοφάντες. Καταφέρνει να πείσει με τη δουλειά του και να μετατρέψει το Διδασκαλείο της Λαμίας σε Πνευματικό και Πολιτιστικό Κέντρο. Από εκεί στέλνει σε όλη την Ελλάδα καταρτισμένους δασκάλους με παιδαγωγικές αρχές και έτοιμους να προσφέρουν διδακτικό έργο στα πρότυπα και τις αρχές του σχολείου Εργασίας. Το παιδαγωγικό έργο στο Διδασκαλείο παράγεται από τακτικές συνεδριάσεις και κοινές συζητήσεις προσωπικού και σπουδαστών. Έτσι σε όλη την Ελλάδα διαδίδεται η φήμη του Διδασκαλείου Λαμίας και του Παπαμαύρου [μία φήμη για το έργο που συντελέστηκε και έφτασε μέχρι το 1983-85 διετία στην οποία φοίτησα στην Παιδαγωγική Ακαδημία της Λαμίας].

Η τοπική εφημερίδα <<Ρουμελιώτης>> παρά το έργο που συντελείται συνεχίζει να τον κακολογεί, ασχολούμενο με θέματα ευτελή <<ηθικής>> τάξεως. Για παράδειγμα γιατί οι σπουδαστές αν και από φτωχές οικογένειες πηγαίνουν εκδρομές ή γιατί σπουδαστές και μία σπουδάστρια έκαναν βαρκάδα στην ίδια λέμβο σε εκδρομή στη Θεσσαλονίκη. Ο τίτλος της εφημερίδας εξαιρετικά σκληρός <<Ας αναλάβει το μαστίγιον η κοινωνία της Λαμίας και ο κ. Παπανδρέου>>{Χατζηστεφανίδης σ.214}. Η σπουδάστρια τιμωρήθηκε με εξαήμερη αποβολή και οι σπουδαστές με διήμερη ή τριήμερη. Ο εκδότης της εφημερίδας Λαχανοκάρδης θέλει να <<εξαλειφθή ο κίνδυνος Παπαμαύρος από την κοινωνίαν της Λαμίας>>, γιατί είναι <<αρχικομμουνιστής και έκανε το Διδασκαλείο της Λαμίας κέντρο κομμουνιστικής προπαγάνδας, μια που μαθηταί του Διδασκαλείου είναι χυδαίοι υβρισταί της Παναγίας και του Χριστού με προδοτικόν και αντιπατριωτικό κήρυγμα>>. Ο Παπαμαύρος αντιδρά με μήνυση η οποία εκδικάζεται στις 18 Δεκεμβρίου του 1931 στην Αθήνα από το πρωί μέχρι τα μεσάνυχτα, δίκη στην οποία ο Λαχανοκάρδης αθώνεται. Έτσι συνεχίζει τις επιθέσεις του, μαζί με άλλους τους συντηρητικούς πολίτες της Λαμίας. Μηνύουν τον Παπαμαύρο, κατηγορώντας τον ότι καταργήθηκε η διδασκαλία των Θρησκευτικών στα δημοτικά σχολεία του Διδασκαλείου. Ο Παπαμαύρος μετά από τις ενορχηστρωμένες επιθέσεις τίθεται σε διάθεση από το υπουργείο Παιδείας, ενώ το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο με ψήφους 4 προς 2 τον απολύει οριστικά από την υπηρεσία. Οι πολέμιοι μυνητές του έστειλαν συγχαρητήρια τηλεγραφήματα στον υπουργό Παιδείας. Υπήρξαν όμως και κείμενα συμπαράστασης και διαμαρτυρίες από 46 αποφοίτους του Διδασκαλείου του διδακτικού έτους 1932-33.

Ο Παπαμαύρος έχει σοβαρά οικονομικά προβλήματα μια και συναντά παντού κλειστές πόρτες και δεν τον προσλαμβάνουν, λόγω της φήμης του άθεου κομμουνιστή, ούτε σε ιδιωτικά σχολεία. Εργάζεται σαν συγγραφέας βοηθημάτων για το σχολείο, ενώ δημοσιεύει μεταφράσεις γερμανικών άρθρων

για περιοδικά εφημερίδες με ελάχιστη αμοιβή.Η δικτατορία του Μεταξά σκοπεύει να τον στείλει εξορία ,γιατί γράφει στη δημοκρατική εφημερίδα <<ο Ανεξάρτητος>>,αλλά δεν τον εξορίζει τελικά.Συνέχισε να δουλεύει για την έκδοση λεξικών και εγκυκλοπαιδειών ,ώσπου η Κατοχή διακόπτει κι αυτό το έργο.

Το 1942 τον κάλεσε ο Γληνός να προσφέρει τις γνώσεις του και την εμπειρία του στην Ελεύθερη Ελλάδα.Στα βουνά της Ευρυτανίας με απόφαση της Γραμματείας της Π.Ε.Ε.Α. ιδρύθηκε παιδαγωγικό φροντιστήριο,για την ταχύρρυθμη εκπαίδευση των νέων δασκάλων,με συνδιευθυντές τους Σωτηρίου και Παπαμαύρο. Ένα άλλο παιδαγωγικό φροντιστήριο λειτούργησε στην Τύρνα της ορεινής Θεσσαλίας με υπεύθυνη τη Ρόζα Ιμβριώτη.

Τα φροντιστήρια λειτούργησαν μέχρι το Σεπτέμβριο του 1944. Μετά την απελευθέρωση επιστρέφει με τα πόδια στην Αθήνα ,όπου μαθαίνει για το θάνατο του γιού του Γιάννη.Στη συνέχεια φυλακίζεται στις <<Φυλακές Χατζηκώστα>>,χωρίς να του απαγγείλουν κατηγορία,χωρίς απολογία και δυνατότητα υπεράσπισης από δικηγόρο.Ερήμην δικάζεται σε φυλάκιση 6 ½ ετών το 1946 με το Γ΄ ψήφισμα με τα έκτακτα μέτρα του <<κομμουνιστικού κινδύνου>>.Το 1945 μεταφέρεται στη Γυάρο,μετά στις φυλακές της Αίγινας, αποφυλακίζεται από τις φυλακές Αβέρωφ στις 25 Αυγούστου 1952.Είναι μόνος του μια και πέθανε η γυναίκα του το ίδιο έτος από καρκίνο.Έβαλε υποψηφιότητα στις εκλογές του 1952 ,αλλά δεν εκλέχτηκε.Έκανε αίτηση για την κατάληψη μιας έδρας στην Παιδαγωγική Θεσσαλονίκης,αλλά πάλι χωρίς αποτέλεσμα.Φυλακίστηκε ακόμη για 6 ½ μήνες στις επανορθωτικές φυλακές Αγρινίου μια και κρίθηκε ένοχος για το τι γράφει στο βιβλίο του <<Το Σύστημα της Νέας Παιδαγωγικής >>.Αποφυλακίστηκε μια και η απόφαση του δικαστηρίου ήταν αθωωτική.Πέθανε τον Απρίλιο του 1963 στην Καλλιθέα ,σε ηλικία 70 ετών. Είναι η χρονιά γέννησής μου ,αλλά πλέον είναι βέβαιο ότι δεν θα είμαι ένας σπουδαίος παιδαγωγός που θα τον διαδεχόμουν,χρονολογικά κι όχι με το έργο μου,ευτυχώς όχι στη γεμάτη άδικα βάσανα μαρτυρική ζωή του φωτισμένου παιδαγωγού που τόσο αγωνίστηκε να μορφώσει πρακτικά. βήμα-βήμα τους-τις δασκάλους-ες της εποχής του.

Ο Παπαμαύρος έγραψε δοκίμια,μελέτες,άρθρα(όπως το άρθρο<< η Παιδεία στην Ελεύθερη Ελλάδα τον καιρό της Κατοχής περιόδ.<<Επιθεώρηση Τέχνης>> τ.57-58 Μάρτιος 1962 σ.404-406},μεταφράσεις(όπως το βιβλίο του Makarenko <<Ο δρόμος προς τη ζωή>> 1953,παιδικά βιβλία για σχολική χρήση,αναγνωστικά και βοηθητικά βιβλία.Οπαδός αρχικά του Ερβαρτιανού συστήματος και στη συνέχεια του σχολείου εργασίας ,το οποίο υποστηρίζει στα <<Είκοσι γράμματα στον Έλληνα δάσκαλο >>έκδοση της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας 1932.Γράφει μεταξύ άλλων <<πως το σχολείο Εργασίας είναι εκείνο ,που δεν αποβλέπει στη μάθηση κάτω από τη διαταγή του δασκάλου,μα που αναποδογυρίζει τη μέθοδο αυτή και αποβλέπει με την ομαδική εργασία των μαθητών να πετύχει πνευματική δύναμη και που μέσα στην ομαδική αυτή εργασία αποβλέπει στη συμμετρική σωματική και πνευματική ανάπτυξη των μαθητών>>{Χατζηστεφανίδης ,σ.218}.

Από τα παιδαγωγικά του βιβλία ξεχωρίζουν :<<Η σχολική κοινότητα>> Αθήνα 1928,<<Η ζωή και η δράση του Pestalozzi >>1929,<<Ειδική διδακτική του σχολείου Εργασίας>> 1932,<<Οι γονείς και τα παιδιά τους>>,1959 <<Το σύστημα της Νέας Παιδαγωγικής >>1961.

Οι Έλληνες παιδαγωγοί δεν έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα με το έργο του Μιχάλη Παπαμαύρου. Οι διώξεις τις οποίες υπέστη είναι πιθανό να λειτούργησαν ανασταλτικά για τη μελέτη του έργου του από τους Έλληνες εκπαιδευτικούς, ακόμα και το έργο του Γληνού, Δελμούζου, Τριανταφυλλίδη ήταν άγνωστο στον εκπαιδευτικό κόσμο. Πολλές φορές δεν έβρισκαν εκδότες να τυπώσουν τα βιβλία τους μια και πέρα από τις απαγορεύσεις οι πωλήσεις ήταν χαμηλές. Μετά τη μεταπολίτευση και βέβαια μετά το 1981 τα βιβλία του Γληνού γνώρισαν απανωτές εκδόσεις. Ακόμα και τότε οι πωλήσεις του πιο δημοφιλούς βιβλίου του Γληνού των <<Εκλεκτών Σελίδων >> των εκδόσεων Στοχαστής του Αξελού ήταν σε χαμηλά τιράζ. Μπορώ αυτό να το βεβαιώσω ως στέλεχος από το 1981-90 πολιτικού βιβλιοπωλείου και διακινητής στις γιορτές νεολαίας του ΠΑΣΟΚ σε όλη την Ελλάδα, αλλά και στη μόνιμη έκθεση με παιδαγωγικά βιβλία που είχα ο ίδιος οργανώσει και με βιβλία του Παπαμαύρου πέραν των Γληνού, Δελμούζου, ως φόρο τιμής για τη δράση και το έργο τους το οποίο έπρεπε να γνωρίσουν οι συμφοιτητές –αυριανοί δάσκαλοι στην παιδαγωγική Ακαδημία της Λαμίας όπου σπούδαζα τα έτη 1983-85.

Από τις μελέτες για το έργο του Παπαμαύρου, πέρα από την προαναφερόμενη του Καλαντζή, ενδιαφέρουσα η μονογραφία του παιδαγωγού Χ. Σακελλαρίου με τίτλο <<Μιχάλης Παπαμαύρος, η ζωή, οι διώξεις, το έργο του >>, Αθήνα 1985.

ΜΙΛΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ {1889-1940}: Με καταγωγή από το Σκόπελο της Μυτιλήνης, σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών. Από τους ιδρυτές της <<Φοιτητικής Συντροφιάς>> το 1910, παράλληλα την ίδια εποχή γίνεται μέλος του <<Εκπαιδευτικού Ομίλου>>. Μοιράζεται τις ίδιες αγωνίες και επιθυμίες για την καθιέρωση του δημοτικισμού με το Γληνό, Δελμούζο, Τριανταφυλλίδη. Το 1923-26 κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στη Γερμανία, όπου σπουδάζει παιδαγωγικά και Ψυχολογία. Για λίγους μήνες το 1926 στο Διδασκαλείο Σερρών εργάζεται ως Διευθυντής. Ενώ την τριετία 1927-30 είναι διευθυντής στο Διδασκαλείο Θηλέων Θεσσαλονίκης. Με εξαιρετική εργατικότητα εφαρμόζει νέους τρόπους διδασκαλίας, συγκροτεί ομάδες διδασκαλίας, συγκροτεί ομάδες εργασίας, καθιερώνει την ενιαία συγκεντρωτική διδασκαλία. Έδινε ιδιαίτερη προσοχή στην αυτενέργεια στην εργασία χειρωνακτική ή πνευματική, ώστε όπως γράφει <<η ζωή στο σχολείο να είναι ενθουσιώδης, αποφασιστική, δροσερή, τολμηρή>> {Χατζηστεφανίδης, 1986, σ. 221}.

Είχε την τύχη των προοδευτικών παιδαγωγών της εποχής. Παράλληλα με τα άλλα γνωστά θέματα της εποχής {Αθεικά Βόλου το 1911, Μαρσλειικά 1925} Οι κατηγορίες ίδιες, περί αθεΐας, έκλυσης ηθών, αντεθνικής διδασκαλίας. Κατηγορήθηκε απομονώνοντας συγκεκριμένες φράσεις από τη διδασκαλία του, για παράδειγμα ότι αμφισβήτησε τους τρεις Ιεράρχες ή διατύπωσε ερώτημα αν οι ήρωες της επανάστασης του 1821, κινήθηκαν από φιλοπατρία ή είχαν άλλα ιδιαίτερα συμφέροντα, αν η παράδοση είναι καταστροφή της προόδου. Στην έκθεση της Σχολικής Επιτροπής προς το Υπουργείο Παιδείας, αναφέρεται ότι <<εδόθη αχαλίνωτος ελευθερία εις τας μαθητρίδας, ενώ συχνάκις ωμίλησε ο Διευθυντής περί ήβης, εξηγών τα της εξελίξεως των φυσικών ορμών, πότε και πως γεννώνται και τι επίδρασιν έχουν

επί της υγείας ,ουχί βεβαίως ως διδάσκονται ταύτα εις την ψυχολογίαν εν τη Μέση Εκπαιδεύσει και ως πρέπει να διδάσκονται ταύτα εις την ψυχολογίαν εν τη Μέση Εκπαιδεύσει και ως πρέπει να διδάσκονται ,διότι ο μαθητής δεν είναι δυνατόν να μη λάβη και γνώσιν τινα των φυσικών σωματικών λειτουργιών...ήρχισαν να παρατηρούνται εν τω Διδασκαλείω πράγμα άγνωστον εις το παρελθόν ,περιπτύξεις και φιλήματα περιπαθή μαθητριών ,εν δε τω οικοτροφείω εψιθυρίσθησαν και κρούσματα λεσβιασμού....>>{Χατζηστεφανίδης,1986, σ.222}.

Ακολούθησαν δημοσιεύματα του τύπου Αθηνών και Θεσσαλονίκης υπέρ και κατά του Κουντουρά με τα γνωστά σχόλια περί μαλλιαροκομμουνιστών....πρωτοφανές σκάνδαλον,ανατροπή των νόμων και της τάξεως,της γλώσσης,αι πρωτοφανείς θεωρίαι και ενέργειαι του Κουντουρά.Το δημοκρατικό Ελεύθερο Βήμα δημοσιεύει έκθεση του Επιθεωρητή Μέσης Εκπαίδευσης ,ο οποίος γράφει ότι το Διδασκαλείο Θηλέων είναι από τα καλύτερα λειτουργούντα παρόμοια ιδρύματα του κράτους,ενώ δημοσιεύει και επιστολή συμπαράστασης γονέων μαθητριών <<...*συνετρίβη η αθλία κατηγορία επί ανηθικότητι ,με τας σχετικές δηλώσεις σεβαστών καθηγητών...*>>.Συμπαράσταση από τον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο με δηλώσεις του στην εφημερίδα Μακεδονία στις 25 /7/1928. <<*τα εναντίον του κ. Κουντουρά καταγγελθέντα ήσαν συκοφαντικά και αβάσιμα....ο κ.Κουντουράς περιποιεί μεγίστην τιμήν εις την Θεσσαλονίκην* >>.Ο Γ.Παπανδρέου μεταξύ άλλων δήλωσε: <<*εδώ δημιουργείται η νέα και ωραία Ελλάς ...τα συγχαρητήριά μου εις τον εμπνευστήν παιδαγωγόν που διευθύνει το Διδασκαλείον αυτό*>>{Χατζηστεφανίδης,1986, σ.224} .

Το τελικό πόρισμα είναι απαλλακτικό για τον Κουντουρά.Στη συνέχεια προάγεται σε Εκπαιδευτικό Σύμβουλο,θέση που δεν τον εκφράζει μια και όπως γράφει έχασε την αγαπημένη του διδασκαλία και εκπαίδευση των αυριανών δασκάλων-ισσών.Ως εκπαιδευτικός σύμβουλος εισηγείται τη διδασκαλία των νεοελληνικών,της νεοελληνικής λογοτεχνίας στη μέση εκπαίδευση μαζί με τη διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού της δημοτικής γλώσσας.Σκοπός του η δημιουργία προτύπου σχολείου, έχει άποψη και για το πώς το πώς πρέπει να σχεδιαστεί αρχιτεκτονικά το κτίριο και η κάθε σχολική αίθουσα,επικρίνοντας την παραδοσιακή αρχιτεκτονική δομή που δεν συνδέοταν με το σχολείο εργασίας<<...*κάθε χώρος έξω από τις τάξεις αυτές, ήταν σπατάλη και περιττή πολυτέλεια.Ο δάσκαλος καθόταν στην έδρα του ,τα παιδιά στα θρανία δεσμώτες ακροατές και θεατές του μοναδικού ηθοποιού του δασκάλου.Αλλά σήμερα έχουν αλλάξει ή πρέπει ν'αλλάξουν όλα αυτά* >>, {Δ.Β. ,Αρ.302,23/11/1930 τετράστηλο άρθρο στη σελ. 2 με τίτλο: <<*Το σχολικό κτίριο του Εκπ. Συμβούλου Μιλτ. Κουντουρά*>>}. .Σ' αυτό το πρότυπο και χτισμένο από την αρχή,σχολείο θα εφαρμόζε όλους τους οραματισμούς του για την εκπαίδευση.Το 1933 με την κυβερνητική μεταβολή ,ακυρώθηκε όλη η μεταρρυθμιστική προσπάθεια με τα προγράμματα διδασκαλίας των νέων ελληνικών.Απογοητευμένος ο Κουντουράς αποσύρεται.Αλλά μέχρι το 1940 όπου πέθανε πρόωρα,συνέχιζε να αρθρογραφεί για την εκπαίδευση,κυρίως σε περιοδικά της Μυτιλήνης.Το 1936 άρχισε την έκδοση του περιοδικού <<Παιδεία>> μαζί με τους Παπανούτσο,Ιμβριώτη .Εκδόθηκαν 6 τεύχη,η έκδοση διακόπηκε ,μία και η δικτατορία της 4^{ης}

Αυγούστου του ζήτησε να υπογράψει δήλωση πως δεν θα αντιστρατευτεί το καθεστώς, κάτι το οποίο αρνήθηκε.

Μια φοιτήριά του μετά το θάνατό του, έγραψε μεταξύ άλλων : << Στη δική μας θύμηση θα μείνει αξέχαστος ο Δάσκαλος –άνθρωπος Κουντουράς, που μας έδειξε κάποιο φωτεινό δρόμο, μας μετέδωσε την αγάπη για τα Γράμματα, τις Καλές Τέχνες, το Βιβλίο ,τη Δημοτική μας γλώσσα, μα προπαντός της ενέπνευσε την αγάπη ,τη λατρεία για το παιδί. Όποιος δουλεύει για το παιδί, δουλεύει για την ανθρωπότητα ήταν τα λόγια του Κουντουρά που θα μείνουν βαθιά χαραγμένα στη μνήμη μας>> {Χατζηστεφανίδης, 1986, σελ.226}.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ{1900-1982}: Πρόκειται για το φωτισμένο παιδαγωγό και φιλόσοφο, ο οποίος υπήρξε ο συνεχιστής των ιδεών των Δελμούζου, Τριανταφυλλίδη της συντηρητικής ομάδας του Εκπαιδευτικού Ομίλου όπως τους χαρακτήρισε ο Γληνός κατά τη διάσπαση του Ομίλου. Κατηγορήθηκε όμως και από την ομάδα των πλέον συντηρητικών παραδοσιακών παιδαγωγών [Εξαρχόπουλου, Καλλιάφα, Γεωργούλη] για αθεία και αντεθνική δραστηριότητα. Οι τελευταίοι βρίσκουν πολύ προοδευτικές τις απόψεις του Παπανούτσου.

Γεννημένος στον Πειραιά, σπούδασε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργάστηκε σαν καθηγητής στο Ελληνικό σχολείο Αγ. Νικολάου Μάνης και στο Αβερώνφειο Γυμνάσιο Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη Γερμανία. Ανακηρύχτηκε διδάκτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Τυβίγγης το 1927. Η διατριβή του αφορά την ψυχολογική ανάλυση της προσωπικότητας του Πλάτωνα, επισημαίνοντας τα χαρακτηριστικά στοιχεία της θρησκευτικότητάς του, υποστηρίζοντας ότι τα στοιχεία αυτά τον ώθησαν να συλλάβει τις βασικές αρχές της Φιλοσοφίας του.

Υπηρέτησε ξανά στο Αβερώνφειο Γυμνάσιο Αλεξάνδρειας. Ο ίδιος γράφει ότι εκείνο τον καιρό υπήρξε Καθαρευουσιάνος, με συντηρητικές δύσκαμπτες πολιτικές πεποιθήσεις μια και η δεκαετής παραμονή στην Αλεξάνδρεια δεν τον έφερε συμμετοχο στην προσπάθεια για το δημοτικισμό του Εκπαιδευτικού Ομίλου. Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1931 και εργάζεται ως διευθυντής και καθηγητής στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες Μυτιλήνης, Αλεξανδρούπολης, Ιωαννίνων, Τρίπολης, Μαρσαλείου, Ραλλείου. Οι συνεχείς μεταθέσεις του οφείλονταν στις προοδευτικές θέσεις που διατύπωνε. Μαζί με το Γ. Παπανδρέου και άλλους προοδευτικούς παιδαγωγούς απομακρύνθηκε το 1932 ως στέλεχος του υπουργείου Παιδείας μετά την πτώση της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων το 1932. Από τότε μπήκε στη μαύρη λίστα των συντηρητικών Πανεπιστημιακών κύκλων και δεν μπόρεσε να καταλάβει πανεπιστημιακές έδρες το 1932 και 1939 που ήταν υποψήφιος για την έδρα της Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Οι κατηγορίες των συντηρητικών κύκλων [με κύριους εκπροσώπους τους Πανεπιστημιακούς Εξαρχόπουλο, Καλλιάφα, Γεωργούλη] ίδιες όπως και για άλλους προοδευτικούς παιδαγωγούς ως κομμουνιστής, άθεος [βρήκε όμως υποστήριξη από τον καθηγητή της Θεολογικής Μπαλάνο] ο <<ερυθρός Παπανούτσος>> ή ο <<αναρχοκομμουνιστής>>, όπως τον χαρακτήρισαν συντηρητικά πολιτικά έντυπα μετά ακριβώς από τον εμφύλιο πόλεμο.

Οι πολιτικές θέσεις ευθύνης τις οποίες ανέλαβε, ξεκίνησαν από το 1944 όταν έγινε Γενικός Διευθυντής[στα Δεκεμβριανά υπέστη προπηλακισμούς] στο Υπουργείο Παιδείας στην κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου,Αν και το 1949 εκδιώχθηκε από τη Γενική Διεύθυνση του Υπ. Παιδείας ως <<Εαμοκομμουνιστής >>,τρέξετε φώναζαν οι διώκτες του <<να σώσουμε τη Γλώσσα,το Έθνος,τη Θρησκεία από τους υπονομευτές>>{Χατζηστεφανίδης σ.234} το 1950 επανήλθε μόνο για 4 μήνες αν και υπουργός Παιδείας ήταν ο Γ. Παπανδρέου, όπως και το 1963 ως Γενικός Γραμματέας του ίδιου υπουργείου με πρωθυπουργό Παπανδρέου,από το 1974 βουλευτής της Ένωσης Κέντρου ,το 1980 γίνεται μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

Τακτικός αρθρογράφος της καθημερινής τότε εφημερίδας <<Βήμα>>,και του περιοδικού που διευθύνει <<Παιδεία και ζωή >>,ενώ διευθύνει την έκδοση των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων στις εκδόσεις Ζαχαρόπουλου.Επίσης ιδρύει και οργανώνει ως Αντιπρόεδρος το Αθηναϊκό Τεχνολογικό Ινστιτούτο των τεχνικών σχολών Κ. Δοξιάδη.Το συγγραφικό, φιλοσοφικό του έργο έχει σχέση με την Αισθητική,Ηθική,Γνωσιολογία.Η φιλοσοφία του για την Παιδεία αποτυπώνεται στο έργο <<Φιλοσοφία και Παιδεία>>,<<Αγώνες και αγωνία για την Παιδεία>>,<<η Παιδεία το μεγάλο μας πρόβλημα>> και άλλα 25 πνευματικά του πονήματα τα οποία εκδόθηκαν από το 1921 έως το 1978 με τελευταία έκδοση<<Η κρίση του πολιτισμού μας>> και αγαπημένη μας έκδοση μια που μαζί με την <<Πρακτική φιλοσοφία>>,υπήρξαν από τα βιβλία που διαβάσαμε στη Λυκειακή περίοδο για να εμπλουτίσουν τους εφηβικούς προβληματισμούς μας αλλά και για να μας βοηθήσουν στην ανάπτυξη των εκθέσεων ιδεών.

Στάθηκε ο κυριότερος εμπνευστής των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων του 1964 και 1976 ,από τις πιο σημαντικές μεταρρυθμίσεις των τελευταίων 100 ετών στην Ελλάδα.Για την παιδαγωγική,συγγραφική,επιστημονική και μεταρρυθμιστική του δράση χαίρει μεγάλης εκτίμησης στον Πανεπιστημιακό χώρο και κατέχει περίοπτη θέση στην ιστορία της εκπαίδευσης. Ο καθηγητής Φιλοσοφίας του Παν/μίου Αθηνών Ε. Μουτσόπουλος τον χαρακτηρίζει <<άξιο συνεχιστή του έργου των μεγάλων δασκάλων του Γένους ,μια και υπηρέτησε με πραγματικό πάθος την αδιαμφισβήτητη αξία που αποκαλούμε παιδεία.....>>και ο Φ. Βώρος γράφει για τον Παπανούτσο ότι <<υπήρξε κατά κύριο λόγο παιδαγωγός της θεωρίας και της πράξης, Δάσκαλος με ενεργό εκπαιδευτική δράση που απλώνεται σε δεκαετίες....ο τρόπος της σκέψης του,της έκφρασης,της ομιλίας του ήταν παιδαγωγικός ...η κορυφαία στιγμή και η τιμή της παιδαγωγικής ωριμότητας είναι όταν ο Δάσκαλος αντικρύζει ως ίσο και όμοιο το μαθητή του,τότε διαπαιδαγωγεί τον άνθρωπο.Νομίζω αυτό έκανε μian ολάκερη ζωή ο Παπανούτσος .Δικαίωσε τη ζωή και δικαιώθηκε απ' αυτήν>> {Χατζηστεφανίδης,1986, σ.243}.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Ι.ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΗ

- ☉ **Βενιζέλος ΕΛ.**, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση 1928-32 ,σειρά άρθρων στις ηλεκτρονικές σελίδες του ιδρύματος Βενιζέλου.
- ☉ **Βενιζέλος Ε.**, Τρεις αγορεύσεις, Ευρασία, 2000.
- ☉ **Βενιζέλος –Ατατούρκ**, Ομιλίες που άλλαξαν τον κόσμο, Τα Νέα 2012.
- ☉ **Βερέμης, Κρεμμυδάς**, Ο σύγχρονος κόσμος , Γνώση, 1982.
- ☉ **Βερέμης Θ., Νικολακόπουλος Η. , Παναγιωτόπουλος Β.**, Ελευθέριος Βενιζέλος, έκδοση , ΤΑ ΝΕΑ ΙΣΤΟΡΙΑ, εκδ. οργανισμός Λαμπράκη, Αθήνα 2011.
- ☉ **Βουρνάς Τ.**, Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας, Τολίδης 1982.
- ☉ **Βώρος Φ.**, Δοκίμια εισαγωγής στη νεότερη και σύγχρονη ιστορία, Τολίδης, 1983.
- ☉ **Γέρου Θ.**, Παιδεία και νεοέλληνες διανοητές , 1980.
- ☉ **Γληνός Δ.**, Τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια, 13 άρθρα στην εφημερίδα, Ακρόπολις 9-21 Ιουνίου 1929.
- ☉ **Γληνός Δ.**, Ένας άταφος νεκρός,, εκδ. εταιρεία Αθηνά, Αθήνα 1925
- ☉ **Γληνός Δ.**, Άπαντα, Θεμέλιο, Αθήνα , 1983.
- ☉ **Γληνός**, Εκλεκτές σελίδες, Στοχαστής, Αθήνα, 1971
- ☉ **Γρηγοριάδη Σ.** Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας, Καπόπουλος, Αθήνα 1981.
- ☉ **Γρηγοριάδη Φ.**, Ελληνική Δημοκρατία 1924-1935, Κεδρηνός, Αθήνα 1972
- ☉ **Δελμούζος Α.**, Παιδεία και κόμμα, Αλικιώτης, Αθήνα, 1947.
- ☉ **Δελμούζος Α.**, Μελέτες και πάρεργα 2 τόμοι, Αθήνα, 1958.
- ☉ **Δελμούζος Α.**, Οι ξένοι κι εμείς, Μπάυρον, 1983.
- ☉ **Δημαράς ΑΛ.**, Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε, τ.Β' {1895-1967}, Ερμής, 1988.
- ☉ **Δημαράς ΑΛ.**, Το εθνικό απολυτήριο, Ερμής 1997.
- ☉ **Δημάση Μ.** , Τα αναγνωστικά του δημοτικού σχολείου, 19^{ος} , 20^{ος} αι., Αθήνα 1993 εκδ. Παιδαγωγικού τμήματος δημοτικής εκπ. Θεσ/νίκης και Κολεγίου Αθηνών.
- ☉ **Διδασκαλικό Βήμα**, εβδομαδιαίο όργανο της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας από 8 έως 16 σελίδες σε κάθε έκδοση. Εδώ επιλέχτηκαν αποσπάσματα από 228 τεύχη, σύνολο 2.500 περίπου σελίδες, από τον Αύγουστο του 1928, έως το Μάιο του 1932.
- ☉ **Έκο Ουμπέρτο**, Πώς γίνεται μια διπλωματική εργασία , Νήσος, 2001.
- ☉ **Η Ελλάδα εκπαιδεύεται**, φωτογρ. λεύκωμα, Μεταίχμιο 2003
- ☉ **Ιστορία ελληνικού έθνους**, Εκδοτική Αθηνών
- ☉ **Κακούρος Ε.**, Επετηρίς της δημοτικής εκπαίδευσεως, 1932
- ☉ **Καλαφάτη ΕΛ.**, Τα σχολικά κτίρια της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης 1821-1929, από τις προδιαγραφές στον προγραμματισμό, ιστορικό αρχείο ελληνικής νεολαίας , Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς , Αθήνα 1988
- ☉ **Καρυφύλλης Α.**, Νεοελληνική εκπαίδευση, δύο αιώνες μεταρρυθμιστικών προσπαθειών, Κριτική, Αθήνα 2002.
- ☉ **Καρυωτάκης Κ.**, Ανάγκη Χρηστότητος, Φιλιππότης, 1986

- ☉ **Κατσαντώνης Γ.**, Η αριστερή παράταξη των δασκάλων το Μεσοπόλεμο, Σύγχρονη Εποχή, 1988.
- ☉ **Κοθρής Εμμ.**, Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ως δημιουργός του νεοελληνικού κράτους, 1978.
- ☉ **Κορδάτος Γ.**, Ιστορία του γλωσσικού μας ζητήματος, Αθήνα, 1973.
- ☉ **Κουντουράς Μ.**, Κλείστε τα σχολεία, τ. Β' εκδ. Γνώση
- ☉ **Κρεμμυδάς Β.**, Νεότερη Ιστορία, Γνώση, 1981
- ☉ **Λέφας Χ.**, <<Ιστορία της εκπαίδευσης>>, Ο.Ε.Σ.Β. Αθήνα 1942
- ☉ **Μιχαλόπουλος Δ.**, Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα, 1992
- ☉ **Μπουζάκης Σ.**, Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα, τ. Α-Β Guntemberg, 1994.
- ☉ **Μπουζάκης Σ.**, Νεοελληνική εκπαίδευση, Guntenberg, Αθήνα, 2002
- ☉ **Μπουμπουλίδης Φ.**, Νεοέλληνες λογοτέχναι για τον Ελευθέριο Βενιζέλο, 1991.
- ☉ **Οι Μεγάλες Ανασυγκροτήσεις 1900-1930-1950**, Η ανάκαμψη της Ελλάδας μετά τις οικονομικές θύελλες του 20^{ου} αι. National Geographic, 2009.
- ☉ **Νικολακόπουλος Η.**, Των εκλογών τα πάθη, ψηφίδες της ελληνικής εκλογικής ιστορίας του 20^{ου} αιώνα, Βήμα βιβλιοθήκη, 2012.
- ☉ **Παπανδρέου Γ.**, Η Δημοκρατία και η λαϊκή παιδεία, επετηρίς Δημοτικής εκπαίδευσης, 1932 ίδρυμα Γεώργιου Παπανδρέου.
- ☉ **Παπανδρέου Γ.**, Έκδοση με αφορμή τα 30 χρόνια από το θάνατό του 1968-1998, Βουλή των Ελλήνων 1998.
- ☉ **Παπανδρέου Απ.**, Η τραγωδία της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, Τολίδης, Αθήνα, 1985.
- ☉ **Πολυδούρη Μ.**, Άπαντα, Αστέρι, 1982
- ☉ **Ρήγος Α.**, Τα κρίσιμα χρόνια, τ. Α', Παπαζήσης 1995.
- ☉ **Ρήγος Α.**, Η Β' ελληνική δημοκρατία, 1924-1935, Θεμέλιο, Αθήνα 1988.
- ☉ **Ρήγος Α.**, Προσεγγίσεις νεοελληνικής πολιτικής, Παπαζήσης 1990.
- ☉ **Σβορώνος Ν.**, Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας, Θεμέλιο 2007.
- ☉ **Στεφάνου Στέφ.**, Η εθνική μας κοσμοθεωρία και ο Ελευθέριος Βενιζέλος, 1978.
- ☉ **Στεφάνου Στεφ.**, Δοκίμιο για μια προσωπογραφία του Βενιζέλου, 1986.
- ☉ **Σωμερίτης Στρ.**, Η μεγάλη καμπή, μέρος πρώτο, από τη Δημοκρατία στο φασισμό [1924-1941], Ολκός, Φλεβάρης 1975.
- ☉ **Τζάνη Μ., Παμουκτσόγλου Τ.**, Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, <<Ταυτόν και αλλοτριμορφοδίαiton>>, Αθήνα 1998.
- ☉ **Φραγκουδάκη Α.**, Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και φιλελεύθεροι διανοούμενοι, Κέδρος, 1978.
- ☉ **Φραγκουδάκη Α.**, Τα αναγνωστικά του δημοτικού σχολείου, Θεμέλιο, Αθήνα 1979.
- ☉ **Ψυχάρη Γ.**, Το ταξίδι μου, Πέλλα
- ☉ **Χατζηστεφανίδης Θ.**, Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης 1821-1986, Παπαδήμας, Αθήνα 1986.

II. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- ☉ **Morgenthau H.**, I was Sent to Athens, N.York, 1929
- ☉ **Mazower M.**, Greece and the Inter –War economic crisis ,Oxford 1991.

Β' ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΜΕ ΠΡΩΤΟΣΕΛΙΔΑ Δ.Β.-ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ

Η ΓΛΩΣΣΑΤΩΝ ΝΕΩΝ ΝΟΜΩΝ Ο ΝΟΜΟΣ 4397 [ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΑΡΘΡΑ ΟΧΙ ΟΛΟΣ Ο ΝΟΜΟΣ Ο
ΥΠΟΛΟΙΠΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΕΤΑΙ ΕΝ ΣΥΝΕΧΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ{ Δ.Β.αφ.212
15/9/1929 σ.3}.

Σταύρος Σμπόνιας 2012 εκπ/κός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης
μεταπτυχιακός Παντείου τμήμα πολιτικής επιστήμης και ιστορίας.
Λεβαδείας 62 Γλυφάδα 16561.
697-2959282 210 9630.304 www.stavrossmponias@gmail.com

Ο δάσκαλος στη φωτογραφία του εξωφύλλου της εργασίας είναι ο δάσκαλος, ζωγράφος με τα έξοχα σκηνικά σε σχολικές γιορτές που με το μαντολίνο του μάγεψε γενιές μαθητών του-τριών του ο Δημ. Αργύρης από το Μεγανήσι Λευκάδας ,αδελφός της μητέρας μου ,ο οποίος διορισμένος μετά τον εμφύλιο από αριστερή οικογένεια[ανιψιός του Θεολόγου-κομμουνιστή Γιάννη Γαζή ενός εκ των ιδρυτών του ΕΑΜ Λευκάδας] ,στάλθηκε στο πιο κρύο χωριό της Ελλάδας το Νευροκόπι ,μόρφωσε παιδιά με πρακτικά μαθήματα στους σχολικούς κήπους ,το πνεύμα της μεταρρύθμισης του 1929-30 ήταν ζωντανό το 1950 .Με 70 έως 100 παιδιά στην τάξη παιδιά ξυπόλητα να τουρτουρίζουν ή να κοιμούνται στο θρανίο τους με το κρασί που τους έδιναν το πρωί για να ζεσταίνονται..... [Είναι ο κύριος με το κοστούμι και τα σκούρα γυαλιά αριστερά στη φωτογραφία της πρώτης σελίδας, του εξωφύλλου.Με συνάδελφό του εποπτεύει τη δημιουργία σχολικού κήπου στις αρχές της δεκαετίας του 1950].

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΜΠΟΝΙΑ Α.Μ.1108Μ030
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ ΠΑΝΤΕΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ :ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΑΛΚΗΣ ΡΗΓΟΣ